חלק ראשון מספר

השרשים

המכונה

שפת אמת

ללמד בני יהודה צחות לשון הקודש מתורגם אשכנזי · להבין במקרא מפורש
ושום שכל בביאורי המפרשים הפשטנים כמו רש"י וראב"ע וזולתם ·

ומי איש לבב אשר נדבה רוחו אותו לחדש דבר מעתה · ולפרש מקראי קודש בביאור חדש כפי הפשט הנאות
לדיקדוק ל"הק · ימצא עזר למלאכתו בזה החיבור · כי יורנו בדרך יבחר לכתוב יושר ודבר אמת אם ישים
אליו לבו ורוח בינתו אליו יאסוף · יען דרכי מבטא ל"הק מצויינים באותותם לשרשיהם · והוא המוציא
והמביא במספר צבא ההוראות השונות לכל שורש · ומונה מספר לבניני הפעלים אשר בכל
הוראה מי היוצא ומי העומד בהוראתו · ובשמות יפקוד צבא המשקלים לכל מובן מהמובנים
השונים אשר בכל שורש · מי יסמך ומי יכונה ומי יתרבה · ואיך יטה המטה עקלקלות
נטייתם · ויותר מהמה מי זה ימלא את ידו לקרבה אל המלאכה להעתיק איזה ספר
מל"הק אל לשון אשכנזי ימצא עזר בהעתק האשכנזי העשוי ארנים לעמודים · אשר
הונף ואשר הורם מבחורי חמד יודעי דעת ומביני מדע בכל ספר ל"הק ואשכנז ·

וגם המלמדים מקרא לילדי בני ישראל ירוו נחת בזה הספר לבאר כל מלה בלשון אשכנזי צח · ולא ילמדו עוד
איש את תלמידו לדבר בלעגי שפה · ומי חכם יבין דעת הגדרים המהותיים בהערות אשר נעשו אדנים לעמודים ·

ברלין

בדפוס חברת חנוך נערים שנת התקמ"ז לב"ע

Hebräisch-Deutsches Lexicon

zum Gebrauch der jüdischen Schulen.

Erster Theil,

worin die Derivationes und Compositiones aller Wurzelwörter, sowohl der Nominum als der Verborum, wie auch ihre Bedeutungen, auf eine leichte Art zu finden,

herausgegeben von

R. Isaac Moses.

Berlin, 1787.
Im Verlag der jüdischen Freischule.

הסכמת הרב הגאון הגדול המפורסם מהו׳ צבי הירש נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק ברלין והמדינה יע"א

עם היות נדר גדול נדרתי ובעו"ה מינה לא אזוע לבלתי תת ידי עם הדפסת ספרים חדשים בחדושי תורתינו הקדושה מכמה טעמים הכמוסים עמדי פן יחשדני שומע ויחרו עלי חברי׳ · מ"מ לאשר נדבה רוחו של הרבני המופלא המדקדק כמהו׳ יצחק משאטנאב לסדר חבור א׳ על שרשי לשונינו הקדוש בתכלית השלימות · ולדפס גם ספר המכלל להרד"ק · ובאותו באור הטעמי׳ למלות המורדפות והכללים בשורש א׳ והמה נפרדו למיניהם · ולדעתי הס׳ הזה יש בו תועלת מרובה מי חכם יבין זאת · גם חיבר ס׳ מדות הנפש הן הן תקוני׳ · הן הן ענותי׳ · ידעתי את האיש ואת שיחו נאה לעורר הלבבות ולשנות בדרך קצרה להטות לבב גבר · וכל יודע מבין ימצא בחבורי תועלת · וכסיל יפרוש מאוולת · ובהיות כי באלו לדעתי ליכא למיחש לכולהי טעמי העולה על רוחי · לכן אף ידי תכון עמו לחוק בס׳ מליו · ובתוקף גזירת נח"ש לבל יקום איש להשיג גבולו ולהדפיסו שנית משך עשר שנים רצופי׳ · הכ"ד החותם על דבר אמת יום ד׳ ר"ח אלול תקמ"ג לפ"ק : הק׳ צבי הירש

גם אלה דברי הגאונים שלומי אמוני ישראל אנשי השם אשר עלו בהסכמה על הדפסת השרשים

ראו ראינו מעשה אצבעותיו של המחבר החכם השלם הרבני מהו׳ יצחק לבית לוי איש שטנאב אשר כוננו ידיו ס׳ השרשים והוא חיבור נחמד להשכיל בכתובי׳ ולהבין במקרא מפורש שום שכל בביאורי מפרשי המקראות על טהרת לשון הקודש · ולגשם בשלשה ספרים · שפת אמת · דברים אחדים · שפה אחת · ועד הרביעי לא יוא לחלק אבל הוא הדבר הבא בכלל ההערות אשר העיר בחלק הראשון ממנו · ונאמר מי יתן איפה ויכתבון מליו בעט ברזל ועופרת · והיה זה מסלול ודרך הקודש ללמד ביסודה דבר חוק ומשפט לה"ק ולא יוסיפו המליצים והפייטני׳ לדבר עוד בלעגי שפה · ומפרשי מקראי קודש לא יתעו מעומק פשטו של מקרא · ויען המחבר ויאמר אל תעירו ואל תעוררו את האהבה לקום עד שיחפצו הקונים הנכנסים על החתום והבלוי לקחת הספרי׳ במקח קצוב · כי ירא אנכי פן יהרסו לשנות מוצא שפתם ולמשוך את ידיהם אשר שמנו לדבר מצוה זו · ואיככה אוכל וראיתי באבדן עמלי בענין רע · ועתה אם טוב בעיניכם גזרו אומר על החתומים לבל ישנו מוצא שפתם ואז אקרב אל המלאכה לעשותה · ויוציא את כתב הדת ויראנו חתימות ידי אנשים רבים וכן שלימים אשר באו בברית לקיים דבר לקבל כל חלק מחלקי ספר השרשים בעד א׳ ר"ט ·

ונאמר אין הנה האנשים האלה שלימים הם אתנו קיימו וקבלו עליהם לקחת במקח הקצוב הספרי׳ · ובאו על החתום · וא"י תעיד עליהם כמו"ח גמורים שכל המשנה ידו על התחתונה יקרא עלוי׳ במי שפרע · ואם הם גזרו על עצמם איך נקום ונגזור גזירה לגזירה · אף כי אפס עוצר ועוזב ביש"ל · וכעת יאמר ליעקב כי לא נחש ביעקב · אולם ידענו זאת שלא ימשכו הנמנים את ידיהם · כי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ימצא בפיהם לשון תרמית · תחזקנה ידיך קום ועשה : ועתה אתם זרע ברוכי ה׳ עליכם זאת המצוה מוצא שפתיכם אל תשנו · אמת קנו ואל תמכרו במעט טובת הנאה מחירה · והיה מעשה הצדקה שבר פרי הלולות ורבות הדעת בבית ישראל ויקוים בנו ומלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים · וגזירת נ"חש על המדפיסי׳ שלא להדפיס ספר השרשים וס׳ המכלל להרד"ק מיום כלות הדפוס של אלה הספרי׳ משך עשר שנים · דברי המדברי׳ לכבוד התורה ולומדיה ·

הק׳ יוסף בע"מ פורת יוסף הו"בק פפ"רא
הק׳ מרדכי זאב הו"בק לבוב · הק׳ אברהם מרדכי הו"בק זאלקוי
הק׳ ישראל בער מגזע צבי הו"בק זלאטשוב
הק׳ יצחק אייזק היילפרין הו"בק סקאהל · הק׳ נפתלי לבית לוי מבראד
הק׳ יוסף הו"בק מעזריטש · הק׳ צבי הירש הו"בק אהלוב
הק׳ חיים מצאנז · הק׳ שמעלקא ליב הו"ב דעמביץ

ואני זאת בריתי · הנה באתי במגלת ספר כתוב הדור הזה לכבוד שר התעודות · ונגיד המדות הנכבדות · נגיד הנדיבים החכם השלם הר"ר דוד פ"ל נ"י ותשואות חן להאחים הנעימים · חכמים ושלימים · ה"ה נשיא א"י ונגיד דק"ק ברלין מו׳ איצק · ואחיו הנדיב הר"ר אלי׳ · ואחיו שוע בנדיבים הר"ר בונם · גם מו׳ דניאל יפה פ"ומ דק"ק ברלין · ויתר אחיהם ונשיהם כלם יעמדו על הברכה · יכלו בטוב ימיהם ושנותם בנעימים :

מעלות **הקדמה** הספר

ראשית חכמה פליאה ותכליתה אמת וצדק

כתוב הדור הוא לאסף המשורר פרשה ז"ן · ופי׳ כל הדבר הקשה יביא את בעליו אל הפליאה להתפלא מדבר זר לפי טבע הנמצא ההוא · ואחרי התפלא והשתומם כשעה חדא ישוב יתחכם בחכמה לדעת מה זו נסבת הדבר ההוא הנפלא · ואחרי שלימות המחקר יבין דעת האמת והצדק מהבלתי צדק · ומי שלא יתפלא לא יחקור · ומי שלא יחקור לא ישיג האמת · וכ"כ חכמי האמו׳ שהפליאה היא השער הראשון מנו"ן שערי בינה ורמז לדבר שראשית הלימוד נק׳ א"ף פלא בהיפוך אתון כמו אמרי׳ תאמר אם תפלא תאלף חכמה · והוא הדבר שכל דורש איזה דרוש ומחקר יעיר ספיקות ומבוכות בדבר הדרוש ההוא טרם ידרוש למען יעיר הפליאה בלב השומעים ויעירו ויעוררו את לבם אל המחקר ויטו אזנם אל הדרוש · ולולי העיר הפליאה היה כדורש אל המתים · ויותר מזה כל חובר חברים אם לא יפליא חין ערך ודבר גבורת החכמה אשר יבאר בחיבורו יהיו ספרו כדברי הספר החתום אין דורש ואין מבקש · ואף כי איש כמוני חובר חיבור בצחות לשונינו הקודש ושפתינו אתנו היא דורש אין לה כעת וכי לא רבים יחכמו לדבר צחות בשפה ברורה על כן ראיתי כי טוב הוא להעיר בזה על פליאת חכמת ל"הק · ולבאר שמין דבר מני נתיבות פליאות צחות לשוננו אשר דרכה רגל השגתי בם · ואעירה ואעורר קצת הנרדמים בתרדמות העצלות · אולי ייקץ מי לא גם שנתו עדנה ויתאוו תאוה במדבר להשביע בצחצחות נפשו · והיתה לו נפשו המדברת לפליטה גדולה · אלה איפה הם מעגלי נתיבותיו ·

(א) **לא** הניח דבר קטן ודבר גדול ממלות לשון הקודש לשרשיהם · אשר לא הביאם בזה הספר · ובו ימצא המעיין דוגמאות לכל מבטא שפת העברית כפי מה שהם בתורה נביאים וכתובים עד איש לא נעדר :

(ב) **כל** מלה אשר לה ביאורים שונים לדעת המפרשים השונים יביא בזה כל הביאורים השונים · והבוחר יבחר הביאור הטוב בעיניו כפי המשך הכתובים הנאות לדעתו :

(ג) **קצת** מקראי קודש אשר המה בכתובים קשי התבונה יבאר בזה ביאור נגלה כפי פשטם הנאות לדקדוק הלשון · כמו כלי חמס מכרותיהם · וכמו אך לא בעי ישלח יד עיי׳ שורש כלה ושורש בעה · וזולתם מהכתובים אשר לא ידעו המפרשים אנה יפנו בביאורם יבאר רובם בזה ביאור קל וקצר :

(ד) **יבאר** בכל שורש בכמה הוראות ומובנים ישמש בו בעל הלשון · ועל כלם יעיד לו עדים נאמנים ממקראי קודש איך שמשו בו בעלי לה"ק בכל הוראה ומובן למיניהו :

(ה) **כל** הוראה לה שם בשלשת מחלקות הלשון סי׳ שפ"מ ר"ל שם פעל מלה :

(ו) **הוא** המוציא והמביא במספר ובמפקד כל הבנינים והמשקלים לכל הוראה ומובן עד שיאמר כי הוא זה המובן יש לו ד"מ שלשה בנינים וארבעה משקלים · וזה המובן יש לו כך בנינים וכך משקלים וכיוצא בזה יבאר בכל הוראה מספר מפקד בניניה ומשקליה ומלותיה הנמצאים מהם בכתובים :

(ז) **בשמות** יפקוד כל הבנינים והמשקלים על צבא הוראותיהם · יען ששינוי הבנינים והמשקלים ישנו ענין ההוראה והמובן כמו שורש ברך אשר בבנין הקל ובנין הפעיל יורה כריעה · וַיִּבְרַךְ על ברכיו · וַיַּבְרֵךְ הגמלים · ובבנין פיעל יורה ברכה · וַיְבָרֶךְ דוד · וככה שורש חרש בהפעיל יורה שתיקה לבד · והחריש יעקב · ובקל יורה ג"כ חפירה וחרישת שדה · על גבי חרשו חורשים · וכן בשינוי המשקל חָרַשׁ ברזל · הוא אומן · לא תקלל חֵרֵשׁ · הוא ערל אזנים · בֶּחָרִישׁ ובקציר · הוא חפירה וחרישת שדה · וכיוצא בם בשאר ההוראות לשרשיהם קצתם ישתנו לפי שינוי הבנינים והמשקלים לכן יקרא שם לכל הבנינים והמשקלים שתחת כל הוראה והוראה לבלי היות שם עירוב פרשיות כי ישגה השוגה לבטא בשפתיו דבר אשר לא כרצונו · כאשר קרה לפייטנים רבים וכן שלימים אשר לא ידעו להזהר בזה ויבטאו בשפתם ולבם לא נכון

עם

הקדמה

עם מולא שפתם כי היתה מליצתם משונה מכוונתם :

(ח) **יפרט** הבינים מי העומד בהוראתו ומי היוצא · ויותר מהמה בבנין הקל יען רבו העומדים בו · ואם המוצא ימצא לו כינוי בכתובים · יביא לפעמי׳ המכונה למשל על ההוראה ההיא או לא יוכרח לבאר נאתו יען כינוין יעיד בו :

(ט) **יחלוק** כל משקל לשש מחלקות · לנפרד ולכינוי ולסמיכות ביחיד · וכן לרבים מספר כלם ששה · ויורה על כל חלק מהחלקים האמור משל מליצה מהכתובי׳ לידע ולהודיע מה תארו באותיות ובנקודות בכל חלק מחלקיו · ואם הפקד יפקד איזה חלק מששת המחלקות אזי ידע המעיין כי לא נמצא למשקל ההוא זה החלק בכתובים · ומוכרח המדבר לתת עינו ולבו על המשקל ההוא לדעת מה משפט החלק ההוא בשינוי ביום שידובר בו :

(י) **לא** ידלג מנביא לנביא במשליו · כי אם יוכל להעיד עדים על כל משפטי השרשים מספר אחד בספרי הנביאים לא יכביד על המעיין לבקשו בספר אחר · בלתי אם בהעדרם בספר ההוא או אם נשמע במשל ההוא איזה דבר חדש שאז אין הטורח שוה בנזק הדבר החדש ההוא · לכן נבחר למו הדילוג במשל ההוא :

(יא) **יעיר** הערות בצדק ובמשפט אשר להם שם בשלשה · א׳ אם להבין דעת איזה ביאורים שכליים על קצת מקראי קודש אשר יקשה ביאורם על המפרשים · ב׳ יצא לדון בדבר החדש לבאר גדרים עצמיים והבדלים מהותיים בין קצת השרשים המשתתפים בהוראה, ומזן אחד כמו ההבדל שבין בושה כלימה חפר חרפה חיוור · וההבדל שבין חכמה בינה דעת וזולתם מהמשתתפים יעוין בשרשיהם · ג׳ יעירו ויעוררו כוסף נמרץ להשכיל באמיתתו ית׳ ולאהבה אותו באהבת הרוממות :

(יב) **ידין** רב לו בהעתקה האשכנזית אשר העתיק כל שרשי לה״ק לכל חלקי הלשון שם פעל מלה · שמות מקרים ותארים. בכל ההוראות למיניהם את הכל העתיק בכמה לשונות שונות יבוטאו בלשון אשכנז עד איש לא נעדר · ועשה להעתקה ציונים וסימניות באותיות אלפ״א בית״א כציונים אשר בגוף הספר למען הכיר ההעתק אל המעותק :

(יג) **גם** מלך החומר יש לו שלימות מעלה כי נדפס בדפוס משובח באותיות מהודרות וחדשות ובשורות מרווחות ודיו וכייר יפה וסידור מהודר עד שהוא תאוה לעינים ונחמד להשכיל בו · הן אלה קצות מעלותיו הנשקפות כמו שחר המשחר בבחינה והשקפה ראשונה · ועוד רבות במעלות יוודעו לכל עוברי בעומק העיון בזה החיבור :

תועליות הספר

(א) **ילמד** דעת לחות שפת לה״ק בכל חלקי השרשים ביום שידובר בם על שערי המבטא · וכל המרגיל א״ע ללמוד בזה החיבור יוכל לדבר צחות אף כי לא למד עדן מקרא · ויותר מהמה מי האיש החפץ בטובת בניו ותלמידיו אחריו אשר לא יתגאלו בביאור משובש במקרא · יוכל להרגילם בלימוד זה החיבור טרם יבינו במקרא למען ידעו להזהר מביאור משובש · כי שבשתא כיון דעל על ולא יוכן אחריו הביאור האמיתי :

(ב) **מי זה** ישים עינו ולבו על זה החיבור כביר ימצא קרוא מקרא מפורש ושום שכל בגדולי המפרשים הפשטנים כמו רש״י והראב״ע ורשב״ם ורד״ק · לא זו שיוכל להבין בדברי המפרשי׳ הקדמוני׳ · אלא אף זו שיוכל לחדש ביאור חדש מעתה · אם ישים עינו ולבו לעיין בחיבור זה מה שנאמר בכל שורש משרשי הכתוב שרוצה לבארו · ומהם יראה וכן ישא משך ביאורו בנקיון הלחות ובבה הפשט הניאות לדיקדוק הלשון · וכל מבאר שיפרש מקראי קודש בלי עיון בס׳ השרשים זה או של הרד״ק ז״ל הוא גבר לא יצלח בביאורו · ובלי ספק שילך נתעה ושובב כסוס בלי רסן וכאניה בלי תורן יען כי ס׳ השרשים המיוסד לפי הדקדוק הוא אור מאיר חשכת הסכלות ולאורו ילך המבאר חושך בנתיבות ביאורו · וגם רש״י והרד״ק ז״ל היו להם שרשי ר׳ מנחם בן סרוק ודונש ור״י חיוג ור׳ יונה · וחיבוריהם היו להם לעינים בביאורם · וגם הרב החכ׳ מהו׳ משה דעסוי ז״ל בתרגומו על התורה נראה שלא זזה עין בחינתו מעוין בשרשי הרד״ק ולא הניח דבר קטן או דבר גדול אשר לא עיין עליו בו :

(ג) **כל** רב ואב יוכלו ללמד לבניהם ולתלמידיהם מקרא מפורש בלשון אשכנז לא מתוך ההעתקה המתרגמת כל חלקי הלשון למוצאיהם בשרשיהם · ולא יתגאלו עוד בלשון אשכנז משובש אשר אין תבונה למו :

(ד) **מי זה** ידבנו לבו למלא ידו להעתיק אי זה ספר מספרי הנביאים אל לשון אשכנז יקל לו למצוא דברי חפץ · כי כל הדבר אשר יקשה ממנו להעתיקו ימצאהו איש איש על מקומו · דבר דבור על אפניו בשרשו · וממנו יראה וכן יעתיק :

(ה) **מי** האיש החפץ לחזות בנועם ביאורי מקראי קודש מתוקים מדבש ונופת צופים · יקח ערובתו בהערות אשר נעשו אדנים לעמודים :

(ו) **מי** בעל נפש משכלת ואשר לו לב מבין בגדרים העצמיים · יתענג למראה עיניו בביאור קצת הגדרי׳ וההבדלים העצמיים אשר בין שורש לשורש משותפי ההוראה בכתובי׳ · ומהם יראה וכן יעשה בשאר השרשי׳ משתתפי ההוראה · כי לא דבר ריק הוא מחקר הגדרים המהותיים · אף כי בשרשים משתתפי׳ ההוראה לפעולות הנפש בדבר תכונותיה · אשר לא רבי׳ יחכמו בם · ולו חכמו ישכילו שמות הגדרי׳ לכל נברא לכבודו ונקרא בשמו או היו מיודעי שמו ית׳ ע״פ פעלו · וזה תכלית כל מדע ופרי כל חכמה :

(ז) **כל** המליצות והפיוטים חדשים עם ישנים יבחנו על ידי זה החיבור בחינה נאמנת אי זה מהם לחן ואי זה מהם נשתבשו · וכהתוך כסף בתוך כור אשר יבחן המנסה לדעת כמות המעורב בו · כן יצרפו ויתלבנו המליצות על ידי זה החיבור להסיר בדילי שבושיהם :

עת הזמיר הגיע וקול השיר נשמע בי״א תנועות · אשר שר אחד השרים לכבוד המחברת · לשם ולתהלה ולתפארת ·

מה נכבד יום דשאו נאות מדבר צחורה
בפרוח עלי תלמי המליצות נכוחות
בהרת ניר לשפרה ותשרש שרשיה
אז צמחו יפי פרי תאר בר שפתים
גדלו והצליחו כערבים עלי מים
אף אמרה אל נתנה פרי פירושיה

אמנם אתה הוא ההיית לשון עבר
נפחת רוח חיים בשוכבי קבר
ויציצו מעיר כעשב הארץ
עשו שורש למטה נשאו פרי למעלה
כאהלים נטיו כגנות עלי נחלה
גשם נדבות תניף תפלטם מקרץ

יצחק ידיד יי גיל באל וחנוך רעה
ודוד החכמה שמח ירית חץ תשועה
קלעתו אל מטרת צחות שפת אמת
רשפיך רשפי המדע והתבונה
יפלו בלב דוברי מישרים ואמונה
יפר ברגש פנימה למי התחתמה

גוראות בצדק תען בספר שפת אמת
צחות ותבונה זו אל זו נואמת
קרוב לנו האיש מגואלנו הוא
הוא יעמיד ארמון הצחות על תלו
הוא יבנה למדע בירת מזהות מזבול לו
הוא יטע שורש למבטא והוא יכוננה

שירת דודים

יְצָאתָ לְיֵשַׁע עַמְּךָ בְּסִפְרְךָ אָמְנָם מַה מָּתוֹק מֵאוֹר לָעֵינָיִם
רַבִּים וְכֵן שְׁלֵמִים יִרְאוּ אוֹר בְּאוֹרְךָ מַה עָרְבָה מִצְחוֹת לִשְׁמוֹעַ אָזְנַיִם
לְחַכְמֵי לֵב הוֹפַעְתָּ רוּחַ חֵן וָדַעַת מֵאוֹר יֵצֵא מֵישָׁר מִצְחוֹת כִּשְׁרוֹן
לִמְבָאֲרֵי דַּת הָיִיתָ לְעֵינָיִם מַה רַע מְהוּלָּךְ נִתְעָה בְּאִשׁוֹן אֲפֵלָה
לִמְלִיצִים תִּהְיֶה רוּחַ צַח שְׂפָתַיִם מַה מַּר מִתְלַעֵג לָשׁוֹן מְבָאֵר לִכְלָלָה
לְמַשְׂכִּילִים לֵב מֵבִין וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת מֵאֹפֶל בָּא עַקְשׁוּת מִלַּעַג חֶסְרוֹן

כְּעִוֵּר לֹא יֵדַע אוֹר מָתוֹק לָעֵינָיִם הָעִבְרִים פִּקְחוּ עַיִן רְאוּ מִנְהָרוֹת
כְּחֵרֵשׁ לֹא יִשְׁמַע קוֹל דְּבָרִים לְאָזְנַיִם דִּרְשׁוּ מֵעַל סֵפֶר חֲדָשׁוֹת וּנְצוּרוֹת
כֵּן בֵּיאוּר בְּלִי דִקְדּוּק נַפְשׁוֹ לֹא יְשָׁרָה הַבִּיטוּ וּרְאוּ חִין עֶרְכּוֹ וּדְבַר גְּבוּרוֹת
יַרְחִיק מְיֻשָּׁרִים וִיקָרֵב לֹא סְלוּלִים שְׂפַת אֱמֶת וּדְבָרִים אֲחָדִים יַחַד חוֹבְרוֹת
יְבָאֵר שְׁקָרִים עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמּוֹשְׁלִים בְּזוּז כֶּסֶף אֱמֶת קְנוּ וֶהְיוּ לִמְאוֹרוֹת
מֶתֶג לַחֲמוֹר וְרֶסֶן לַסּוּס וְדִקְדּוּק לַמִּקְרָא לְהָאִיר אוֹר צַח עֲלֵי שָׂפָה לְיַשֵּׁר הַהוֹרוֹת

אלה דברי המעולים · מאחד השרים · לאחד מאדירים · מן צעיר הצעירים · מאיר ש' מכשור די גוטון מגבלי [illegible]

ואלה נדיבי העם הבאים ע"הח לקחת ב' חלקי השרשים וספר המכלל להרד"ק כל חלק בסך א' ר"ט · וכבר התחלתי להדפיס ס' המכלל וגם יודפסו א"י יתר הנדיבים אשר ידבנוס לבם לבוא ע"הח

ר' אברהם כהן מפפ"דא
ר' אברהם יפה
ר' אברהם בר"ח ש"ד
ר' אברהם ש"ל
ר' אברהם פריינד מברעסלוי
ר' אברהם זילץ
ר' אברהם בר"ז בשטעלגראד
ר' אברהם שלאחוב
ר' אברהם בר"ב ה"ש
ר' אברהם ב"ר אשר מבראד
ר' אברהם ב"ר יעקב משקלוב
ר' אברהם שלמה הלוי מקאליש
ר' אברהם בר"י ש"ח
ר' אהרן יורש
המשורר ר' אהרן דוב בער
ר' אהרן בר"ז
ר' אהרן נבי
ר' אהרן באהן
ר' אהרן אופנהיים מל"ב
ר' אהרן בר"אב משאנדאם
ר' אהרן דעסויא
אחים קוא מברעסלוי
ר' אייזק דעסויא
ר' אייזק בר"ב ה"ש
ר' אייזק בלאכרוש
ר' איסר קאשטוס
ר' אייזק כהן משאנדאם
ר' אייזק בר"ד יפה ב' זוגין
ר' אייזק אשכל
ר' אייזק עלקש
ר' אייזק העלפט
ר' אייזק זילץ בק"ב
ר' אייזק שלים
ר' אייזק אגל ר"ש בר"י בהומבורג
ר' אלחנן בר"ל
ר' אלי' אורשל
ר' אלי' בוקי בפפ"דא
ר' אלי' בר"י יפה
ר' אלי' לוי בהומבורג
ר' אלי' ש"ל בק"ב
ר' אלי' בר"ן בפרידבערג
ר' אליעזר שאן
ר' אנשיל עשווא
ר' אפרים בר"ש
ר' אפרים בר"ל
ר' אפרים דעסויא
ר' אשר אנשיל שטלינגדיר
ר' אשר בר"א באמספארד
ר' בונם בר"ד יפה
ר' בונם בר"אד
ר' בונם שלים
ר' בנימן ב"ן מקאשטוס

ר' בנימן ה"ש
ר' בנימן בר"ש
ר' בנימן שולטש בשווער
ר' בענדיט וויזיל
ר' בענדיט יורש
ר' בער שלים בהאג
ר' בער שאן בהומבורג
ר' בערים בה"ר משה
ר' בערמן ש"ל בק"ב ב' זוגין
ר' ברוך ליגדויא
ר' ברוך מק"ב
ר' ברוך משלאחוב
ר' גבריאל דרעזין בל"ב
ר' גבריאל גצוויר
ר' געטשלק העלשטן
ר' דוד ש"ל ב' זוגין
ר' דוד שמטור
ר' דוד בר"א בר"ש
ר' דניאל יפה
ר' דניאל בר"ש בג"ל
ר' דניאל שליטש
ר' דניאל עלקש
ר' הירץ בינג
הרופא ר' הירץ בפפ"דא
הרופא ר' הירץ האפראט בברלין
ר' הירץ בר"י שלעזינגר
ר' הירץ ב"ר מענדל בק"ב
ר' הירש קעסלין בה"ש
ר' הירש בר"ב
הרב ר' הירש בערין שטיין בבראד
ר' הירש מינדן בק"ב
ר' הירש בר"י דאנציג
ר' וואלף ש"ל בק"ב ב' זוגין
ר' וואלף האללי
ר' וואלף שטערנהארד
ר' וואלף אופנהיים בק"ב
ר' וואלף בר"י בקראסן
ר' וואלף ב"ן בק"ב ב' זוגין
ר' וואלף בר"ז מש"ב בגלוגא
ר' וואלף בערין שטיין בבראד
ר' וואלף באמבערג בק"ב
ר' וואלף בר"ש בג"ל
ר' וואלף ב"ר בערמן ש"ל
ר' זאלקינד בר"ל ביטא
ר' זיבל אוסטראזיץ בה"ש
ר' זיסקינד שליטש
ר' זכרי' מענדל בר"ן שעסיל בבראד
ר' זלמן דעסויא
ר' זלמן שאן
ר' זלמן בר"ש בליסא
ר' זלמן ק"ב
ר' זלמן קאסיל בק"ב

ר' זנוויל שאלאק בא"ד
ר' זנוויל ש"ל בק"ב
ר' זעליגמאן בר"י בק"ב ב' זוגין
ר' זעליג באבי משאנדאם
ר' חיים שוחט
ר' חיים זילץ
ר' חיים בר"א בר"ש
ר' חיים בר"ז בר"ש
ר' חיים בר"ל מלונקוויץ
ר' חיים בר"א בר"ח
ר' טעבלי בר"י בקראסן
דאקטער יואל בק"ב
ר' יאקב שלעזינגר
ר' יאקב סופר
ר' יאקב ב"ראד
ר' יאקב בר"ד יפה
ר' יאקב זילץ
ר' יאקב ב"ר זלמן מברעסלוי
ר' יאקב גשפל בהומבורג
ר' יאקב באכר משאנדאם
ר' יאקב ל"ב בהומבורג
ר' יואל האללי
ר' יואל יפה
ר' יואל וועזיל
ר' יואל בר"ל
ר' יהודא בר"ח ובנו באמשטערדאם
ר' יהודא ליב ב"ן שזנא
ר' יודא בערינבורג
ר' יוזיל ווערטהיים בווין
ר' יוזיל שווא
ר' יוזפא מינדן
ר' יוסף שלים
ר' יוסף בילפעלד
ר' יוסף ריכבורג בהיילפעלד
ר' יוסף בר"ש פינס משקלוב
ר' יוסף בייא מארק בק"ב
ר' יוסף ב"ר שמשון מקיל
ר' יוסף מיזנוי
ר' יוסף בהאזנפוט
ר' יוסף האלטרין
ר' יוסף משה בר"אב
ר' יוסף בר"ח בר"ן
ר' יוסף האללי אגל ר"ב עשווא
ר' יוסף דעסויא אגל ראד
ר' יחיאל קאפין האגן
ר' יחיאל ב"ר הירש בק"ב
ר' יחיאל ק"ב
ר' יעקב נבי
ר' יעקב בר"א שת
ר' יעקב דושער
ר' יעקב בר"ק ב"ן בשטארגארד
ר' יעקב האן בהומבורג

ר' יעקב לוי
ר' יעקב לוי בגלוגא
ר' יעקב בר"ח
ר' יעקב וויל בהאג
ר' ירמי' בר"י ב' זוגין
ר' ירמי' רופא
ר' ישראל בר"י בה"ש
ר' ישראל הולמן
ר' ישעי' ליב מברעסלויא
ר' לאזי בר"ל ברוינשוויג
ר' ליב קאפנהאגן בק"ב
ר' ליב בר"ש ב"ן בפפ"דא
ר' ליב בר"א ב"ן בפפ"דא
ר' ליברמן שלעזינגר
ר' ליזר ביסין
ר' ליזר קראטשין
ר' ליפמן שטורם
ר' ליפמן שאן מברעסלויא
ר' ליפמן בר"ח לוי
ר' ליפמן ב"ר מרדכי בגלוגא
ר' ליפמן בר"ה ריס
ר' לעקים וואהרבורג
ר' מאיר אינר בגלוגא
ר' מאיר פיורדא בריסויא
ר' מאיר ווארבורג
ר' מאיר מ"ב בליסא
ר' מאיר בר"י בק"ב
ר' מאיר באמבערג
ר' מאיר בערנהארד בק"ב
ר' מיכל מ"ב מברעסלויא
ר' מיכל ש"ל בק"ב
ר' מיכאל ליסא
ר' מיכאל חיים מאגדייבורג
ר' מענדל בר"א בק"ב
ר' מענדל אופנהיים בק"ב
ר' מענדל בר"י ב"ן משטערנהארד
ר' מענדל בר"ן בשטעטין
ר' מענדל ברעסלויא בק"ב
ר' מענקי בגלוגא
הרופא ר' מרדכי בלאך
ר' מרדכי מרקוזי
ר' מרדכי רופא בליסא
ר' מרדכי וועצלר בה"ש
ר' מרדכי בר"ש מבית חלפן
ר' משה באמבערג
ר' משה ריגל
ר' משה ביסין
ר' משה זעלטוי
ר' משה מקוטנא
ר' משה בורג
ר' משה בר"ח ה"ב
ר' משה בר"ל משאנדאם

ר' משה אופנהיים בק"ב
ר' משה ב"ר אלחנן בשטעטלין
ר' משה בר"י אולמן
ר' משה אהרנשוואלד
ר' משה מש בברלין
ר' משה ב"ר ליב קאסיל בק"ב
ר' משה בר"י שמש בא"ד
ר' נחמי' גלוגא מברעסלויא
ר' נחום בר"י בשטנשט
ר' נטע מיזריטש בק"ב
ר' נתן ה"ש
ר' נתן ב"ן בשטרעליץ
ר' נתן אורנשטיין בווין
ר' נתן שאנדאם
ר' נתנאל בר"ח
ר' עזריאל ווערטהים בפ"פ
ר' עקיבא שליטש
ר' פלטיא ב"ר יוזיל בליסא
ר' פייבוש בר"ח ב"ן בפפ"דא
ר' פייבוש ביסין
ר' פינחס זעליג במשך בגלוגא
ר' פינחס וואהלוויין בק"ב
ר' צדוק מק"ב
ר' צדוק הורוויצקי מברעסלויא
ר' קאפל בר"ח ריס
ר' קאפל שטרעליץ
ר' קאפל אגל ר"ד יפה
ר' קלמן ריגל
ר' רפאל גלוגא מברעסלויא
ר' ראובן בר"ח זילץ
ר' ראובן דרעזין
ר' ראובן בר"ש ברעסלויא
ר' שואל בר"א בפפ"דא
ר' שואל בר"א יפה
ר' שלמה קראניק
ר' שלמה ש"ל בקראסן
ר' שלמה קארני
ר' שמואל ברעסלויא
ר' שמואל פרנס דד"א בווארשא
ר' שמואל בושער
ר' שמואל בר"ש בג"ל
ר' שמואל ש"ל
ר' שמואל שאלאק בליסא
ר' שמואל שטעלצ
ר' שמואל שזילן
ר' שמחה ריגל מברעסלויא
ר' שמעון בר"י הוהר
ר' שמעון בר"ז בק"ב
ר' שמעון ש"ל בק"ב ב' זוגין
ר' שמעון לוק הכ"ב
ר' שמעון וואלנשטיין
ר' שמעון באמבורג

נאום הצעיר יצחק לבית לוי פה ברלין בבית עקד הספרים (ביבליאטעק בלע"ז) של אחד השרים · ונפלאתי דאתי לידי משמע ס' משלי אסף בן ברכי' מן המשוררי' אשר בלוים · והוא כולל יראת ה' ומוסר השכל וכל דבר חכמת בינה בלשון צח בפיסוק טעמים ומקראות ופרשיות · גם מצאתי חלק ב' מס' אמרי בינה · ובו ד' מאמרים · א' יבאר ביאור חדש נחמד להשכיל בכתובי' נ"ב · ב' יבאר הדעות והנגודות במהות הנפש · ג' יבאר השיחה של כל נמצא מדל"חמ ולמה נבדל האדם בשם חי מדבר יותר מזולתו ויבאר ענין ההפלגה והמוגדל · ד' יבאר הבדל שמות הנדרים משאר השמות · והבדל שבין שמותיו ית' הנהגים ובין הבלתי נהגה · ואלה ב' הספרים המה בכתובים עדנה · ומי האיש החפץ גם ימלא את ידו לבוא עה"ח ויתנה במקחו לכשיודפסו כל ספר בסך ט"ז גדולים · **והי' מעשה הצדקה שלום :**

אות א

אבב שם צמח הצומח ועולה כקנה · ב׳ משקלים לו · (א) עודנו באבו לא יקטף · פירוש בעוד שהגומא רענן כעץ ולא הגיע עוד עת כריתתו ייבש · רבוי לראות באבי הנחל · וי״מ מטעם ואנביה שגיא · שפי׳ פרי · (ב) כי השעורה אביב · פי׳ כבר צמחה כקנה · בחודש האביב · פי׳ בחורש שהתבואה כבר צמחה לשעתו בקנים :

אבד ענינו אבידה ג׳ בנינים לו · קל עומר ותורה תאבד מכהן · ופיעל יוצא לאבד נפשות · והפעיל והאבדתיך מן הארצות · ה׳ משקלים לו · (א) על כל אבדה · סמיכות לכל אבדת אחיך (ב) באבדן מולדתי · (ג) שאול ואבדון · החומר הראשון נקרא שאול ואברון · מצד ההויה וההפסד הסובב עליו גלילים · כי מצד ההויה נקרא שאול ע״ש שהוא משאיל הומר להוות ממנו כל מתהווה · ומצד ההפסד ההוה בהשבת השאלה נקרא אבדון · ועיין שפה אחת שורש שאל · (ד) שאול ואבדה · (ה) לדעת קצת מפרשים ארמי אובד אבי · פי׳ יעקב שגר בארם והיה עני ר״ל אובד לשעתו · הוא זה היה אבי :

אבה ד׳ הוראות לו · א הרצון וחפץ · בנינו קל עומר היאבה רים עבדך · ג׳ מ״ל (א) חלפו עם אניות אבה · פי׳ האניות אשר לתאוה יבקשו נפרד בים · (ב) אבי יבחן איוב · פי׳ חפצי שינוסה · ג׳ ותפר האביונה פי׳ יבטל כח התאוה · ב שם תאר לרש ב׳ מ״ל · (א) לא יהיה בך אביון · כינוי ולאביונך בארצך · רבוי מאנקת אביונים · כ׳ אביוניה אשביע לחם · ס׳ אביוני עמך · (ב) למי אבוי · פי׳ קצתם למי עוני · ג שם ההורים או רב וגדול או קדמון או ממציא דבר חדש · היש לכם אב או אח · וישימני לאב לפרעה · ס׳ כי אב המון גוים נתתיך · ובתו׳ יו״ד אבי מלכה · אבי כל תופש כינור ועוגב · כ׳ ונחיה מאבינו זרע · ר׳ שרה לבית אבות · ס׳ ואבות אבותיך · ד שם הצער למי אוי למי אבוי :

אבח שם ברק ולהט אבחת חרב · וי״מ אותו מטעם בעתה ופחד כמו אבעת בחילוף אח״הע · וי״מ כמו טבחת בחילוף האל״ף בטי״ת באט״בח :

אבך ענינו גאוה וגובה · בנינו התפעל ויתאבכו גאות עשן · פי׳ עלה כליל הרשעה ועשנו :

אבל ה׳ הו״ל א אבל ועצבון · בניניו ב׳ קל עומר כי אבל עליו עמו · וההפעל ויתאבל על בנו · ב׳ מ״ל (א) אבל שאולה · ס׳ כאבל אם · ר׳ לנחם כל אבלים · ס׳ לשום לאבלי ציון · כ׳ לו ולאבליו · (ב) והפכתי חגיכם לאבל · ס׳ כאבל יחיד · כ׳ ושלמו ימי אבלך · ב שממון והשחתה · ב׳ ב״ל קל עומר ונפשו עליו תאבל · והפעיל יוצא ויאבל חיל וחומה · ומשקלו דרכי ציון אבלות · פי׳ נשחתות · ג שם מישור אבל מחולה · ד שם מקום או פלג מים לפני האובל · ס׳ אובל אולי · ה מלת הטעם לאמרת הדבר · אבל אשמים אנחנו · ויורה סתיר׳ הנחשב אבל שרה אשתך :

אבן ג׳ הו״ל א שם אבני מחצב משקלו והאבן הזאת · כ׳ ישליכו איש אבנו · ר׳ על מרצפת אבנים · ס׳ ואבני מחצב · כ׳ עד השאיר אבניה · ב שם כלי שהיוצר עושה מלאכתו עליו העשוי כתבנית רחים ורכב · עושה מלאכה על האבנים · ג שם הסוג והמין וכל קיבוץ עם · משם רועה אבן ישראל · וזאת ההשאלה היא מטעם ההורא׳ הא׳ כי מהות כל אבן הוא קיבוץ חלקי החול אשר שבו להיות עצם אחד באבן · וככה כל הפרטים הנקבצים תחת אחד הכללי והיו לאחדים תחתיו · יכנהו הכתוב בשם אבן · ומרביתו וראיתן על האבנים · פי׳ תראו מאיזה סוג הם זכר או נקבה · ולכן בא ברבוי הזוגות :

אבס ג׳ הו״ל מטעם אחד א פיטום הבהמה בנינו קל משור אבום · וברבורים אבוסים · ב שם מקום שאוצרין בו התבואה · ב׳ מ״ל (א) באין אלפים אבוס בר · פי׳ אם אין בקר אין תבואה באוצר · (ב) פתחו מאבוסיה · ג שם מקום שנותנין בו מאכל לבהמה אבוס בעליו · כ׳ אם ילין על אבוסיך :

אבק ב׳ הו״ל א שם קיבוץ חלקים דקים שכנים יהיו עפר או סממני׳ שחוקים · ב׳ מ״ל (א) אבק ועפר · ס׳ וענן אבק רגליו · כ׳ יכסך אבקם · (ב) מכל אבקת רוכל · ב התאמצות איש עם רעהו והתפתלותו עמו להפילו ארצה · בנינו נפעל ויאבק איש עמו :

אבר ב׳ הו״ל א חוזק · ב׳ מ״ל (א) אביר ישראל · (ב) כאביר יושבי׳ · הוטלה תנועת האל״ף על הכ״ף · ס׳ אביר הרועים · ר׳ לחם אבירים · פי׳ לחם שמים החזקים כראי מוצק · ס׳ אבירי לב · כ׳ דהרות אביריו · פי׳ קול פסיעות הסוסים החזקים · ב עופפות וכנפים בנינו הפעיל יאבר נץ · הברו החצים · פי׳ העיפו כלומר קלעו · והראוי האברו · ב׳ מ״ל (א) אברה חסידה · כ׳ באברתו יסך לך · ר׳ ואברותיה בירקרק חרוץ · (ב) אבר כיונה פי׳ כנף :

אגד שם קישור המקובץ · לאגדה אחת · ס׳ אגדת אזוב · כ׳ ואגדתו על ארץ יסדה · ר׳ התר אגדות מוטה :

אגז

אבב שטיהל · שטענגל · (ב) ראהר׳גוועקסי · (ג) דיא פרוכט · (ד) אויפגשאססן · (ה) אעהרן׳מאכט :

אבר פרלאהרן גיהן · (ב) אויסראטטן · (ג) דאס פרלאהרנע · דער פרלוסט (ד) דער פרדערב · אונטרגאנג · (ה) גרונד מאטעריע · מאטעריא פריגא · דאס קאאס · (ו) איין אונגליקליכר (ולדעת אחרים הנה זה טעם תנו שכר לאובד (משלי ל״א) · אבל טעם ארמי אובד מענין תועה · זיך פרליהרן · פר׳אירדן · כטעם תעיתי כשה אובד · איין הערום אירנדר · פראירדטר ·

אבה וואללן · (ב) לוסט שיפי · (ג) מיין וואונש · (ד) דיא בגירדי · (ה) איין שמאכטנדר · נאטדירפטיגר · (ו) עלענד · נאטדורפט · (ז) פאטר · (ח) אנפיהרר · (ט) דער ערסטי · ערפינדר · (י) פאמיליע · (יא) פארפאהרן · (יב) וועהקלאגי : **אבח** דאס בלינקן אדר שרעקן דעם שווערדס : **אבך** זיך אין דיא העהי העבן (ול״כ שהוא מטעם בוך אע״פ שאינו משרשו זיך אין ווירבל דרעהן · כיון מתולדות העשן שלא יעלו חלקיו בדרך ישרה זה״ז · כי אם יהיו כנבוכים זה עולה וזה יורד זה פונה לימין וזה לשמאל · כי ההתנבאות כבר כפלל כשם גאות · ושאור הכתוב חלקי עשן המתנאים יתאבכו וזה טעם הרבים) :

אבל טרוירן · (ב) זיך הערמן · (ג) טרוירנד · איין טרוירנדר · (ד) דיא טרויער · (ה) וויסטי זיין · (ו) פרוויסטן · פרהעערן · צרשטעהרן · (ז) פרעדעט (ח) אייני עבני · (ט) דער באך · (י) פירוואהר · (יא) וואהרליך (והוא א׳ באמת · כי סתירת הדבר יאמת המתנגד לו · אך חז״ל פתחו במלה הזאת לסתירת איכות המאמר הקודם · זאנדרן · אבר) : **אבן** דער שטיין · (ב) דרעה׳שייבי · (ג) גשלעכטסשטאם · (ד) גשלעכטסצייכן (ולדעת הרד״ק הוא שם משגר דער קרייסשטול · אך דעת הרמ״מ נכונה) : **אבס** גמעסטעט · (ב) מאגאצין · קארן׳בהעלטר · (ג) דיא קריפפי : **אבק** שטויב · (ב) גווירץ (וכ׳ שטעם על הנושם הנהדק · גווירץ שטויב) · (ג) זיך ריגנן :

אבר דער מעכטיגי · (ב) (ולד״א הוא תואר הפעל מענין ודוח כביר · מעכטיגליך) · (ג) דער מעכטיגסטי · פארנעהמסטי · (ד) הימטלשקאסט · (ה) מוטיג · (ו) בשווינגן · בפיעדרן · (ז) פליגל · שווינגן ·

אגד פרבינדונג · גזעללשאפט · (ב) איין בונד · (ג) דאס באנד · דיא אייכטראכט · הארמאניא · (ד) דיא באנדי :

אגז פרי עץ ידוע אל גנת אגוז ירדתי :

אגל שם אחר לב׳ גופים מחולקים א טפה אגלי טל • ב שם מקום עד אגלים יללתה :

אגם ג׳ הו״ל א שם מקום מקוה מים ב׳ מ״ל • (א) והיה השרב לאגם • ס׳ לאגם מים • ר׳ ואגמים אוביש • ס׳ ואגמי מים • כ׳ ועל אגמיהם • (ב) כרוד נפוח ואגמון • פי׳ אגם מים כלומר איד העולה מן המים בחורף • ב גמי הגדל על כל מים ב׳ מ״ל (א) ואת האגמים שרפו באש • (ב) הלכוף כאגמון ראשו • ג מחט כפופה כאגמון לצוד בה דגים • התשים אגמון באפו :

אגן שם מזרק שררך אגן הסהר • ר׳ וישם באגנות :

אגף שם חיל וצבא וכל אגפיו אורה • והוא מטעם כנף בלשון ארמי אשר בסתר כנפי צבא אנשי המלחמה יהסובבי המדינה ככתוב והיה מוטות כנפיו :

אגר ג׳ הו״ל • א אסיפה בנינו קל ולא תאגור • ב שם מגלה ומכתב • ואגרת אל אסף • ס׳ אגרת הפורים • ר׳ אגרות יתנו לי • ס׳ את אגרות המלך • כ׳ חורי יהודה אגרותיהם • ג מעה כסף לאגורת כסף :

אדב צער ועוצב בנינו הפעיל ולאדיב את נפשך :

אדם ד׳ הו״ל א צבע ידוע בניניו ד׳ קל עומר אדמו עצם מפנינים • ופיעל מגן גבורהו מאדם • והפעיל אם יאדימו כתולע • והתפעל יין כי יתאדם יה׳ מ״ל (א) רוכב על סוס אדום • (ב) פרה אדמה • ר׳ סוסים אדמים • (ג) ויצא הראשון אדמוני • (ד) נגע לבן אדמדם • (ה) בהרת לבנה אדמדמת • ר׳ או אדמדמות • כלם מורי׳ חווק האודם • ב שם יסוד הארץ או מדינה מזבח אדמה • ס׳ אדמת קודש • כ׳ ראשית בכורי אדמתך • ר׳ קראו בשמותם עלי אדמות • ג שם אבן יקרה אודם פטדה • ד שם אדם כללי או פרטי • או שם עיר ויברא אלהים את האדם • יהיה פרא אדם • מאדם העיר :

אדן ב׳ הו״ל א שם המושל נאום האדון ה׳ • ס׳ מלפני אדון כל הארץ • כ׳ נאום ה׳ לאדוני • ר׳ וס׳ הודו לאדוני האדונים • כ׳ ואם אדוניו יתן לו אשה • והוא לשון תפארת ליחיד • ושם הק׳ בה הנכתב והנהגה שניהם קמוצי הנו״ן לעולם למ״ב כי הראוי אדונים כמו אלהים • אלא שבא ברבוי אחד עד״הכ וקרע לו חלוני • ב שם מושב ובסיס לעמודים הנצביים ככר לאדן • ר׳ והאדנים לעמודים • ס׳ אדני כסף • כ׳ ועמודיו ואדניו :

אדר ג׳ הו״ל א עוצם ושלימות בניניו ב׳ נפעל נאדר בקודש • והפעיל יגדיל תורה ויאדיר • ג׳ מ״ל (א) אדיר ה׳ לנו • כ׳ והיה אדירו ממנו • ר׳ אדירים משברי ים • ס׳ ואדירי כל חפצי בם • כ׳ יזכור אדיריו • (ב) אדר היקר • (ג) להיות לגפן אדרת • כ׳ פי שודדה אדרתם • ב שם לבוש מה ב׳ מ״ל (א) אדר תפשיטון • (ב) אדרת אליהו • כ׳ ויקח אליהו את אדרתו • ג שם חודש שנים עשר הוא חודש אדר :

שיר ו · איו׳ לח · ישעי׳ טו · ישעי׳ לה · יד שמו׳ ז · איו׳ מא · ירמי׳ נא · ישעי׳ נח · איו׳ מ · שיר ז · שמו׳ כד · יחז׳ יב · ישעי׳ ח · דברי׳ כח · נחמי׳ ב · אסת׳ ט · נחמי׳ ב · שם ו · ש״א ב · ש״א ב · איכ׳ ד · איכ׳ ד · נחו׳ ב · ישעי׳ א · משלי כג · זכרי׳ א · במד׳ יט · ראשי׳ כה · ויק׳ יג · שם שם יד · שמו׳ ד · שם ג · שם כג · תלי׳ נט · שמו׳ ד · ראשי׳ א · ירו · יהוש׳ ג · ישעי׳ א · תלי׳ לה · שם קי · שם קלו · שמו׳ כא · ירמי׳ כב · שמו׳ לח · שם כו · שם לט · שם טו · ישעי׳ מב · שם לג · ירמי׳ ל · תלי׳ נג · שם יו · נחו׳ ב · זכ׳ יא · יחז׳ יז · זכרי׳ יא · מ״כ ב · מ״כ ב · שם · אסת׳ ג׳

אהב אהבה ודביקות ג׳ ב״ל קל ויאהב יצחק את עשו • ואהב את יעקב • ונפעל הנאהבים והנעימים • ופיעל ורדפה את מאהביה • ב׳ מ״ל (א) התנו אהבים • (ב) בעבותות אהבה • ס׳ באהבת ה׳ את בני ישראל • כ׳ לא אוסיף אהבתם :

אהל ב׳ הו״ל א אוהל ומשכן בניניו ב׳ קל ויאהל עד סדום • והפעיל ולא יהל שם ערבי • והוא חסר אל״ף • ומשקלו וימהחם כאהל לשבת • ס׳ כאהל רועי • כ׳ הרחיבי מקום אהלך • ר׳ ישליו אהלים לשודדים • ס׳ ואש אכלה אהלי שוחד • כ׳ תרחיק עולה מאהליך • ב שם בושם מה • אהלים וקנמון • ובוא״ו תי״ו מור ואהלות :

או מלת הטעם מורה הנבחר משני המסופקים • אוב או ידעוני :

אוב ב׳ הו״ל א שם מין קסם אוב או ידעוני • ר׳ אל תפנו אל האובות • ב שם מין נארות כאובות חדשים יבקע :

אוד ב׳ הו״ל א מלת הטעם מורה סבת הדבר ס׳ על אודות בנו • כ׳ על אודותי ועל אודותיך • ב שם העץ שמנדין בו האש אוד מוצל מאש • ר׳ האודים העשנים :

אוה ג׳ הו״ל א תאוה וחמדה בניניו ג׳ נפעל לביתך נאוה קודש • פי׳ שהקודש נחמד לבירת עולמו שברא • והעולם שהוא בית ה׳ הוא החומד להתקדש בכל קודש • ומטעם זה הוא לדעתי לישרים נאוה תהלה • אף כי הרד״ק יפרשהו מענין יופי בעבור נחורת האל״ף • והטעם התהלה העולה מסבת הבחינה בפועל כפיו ית׳ כטעם במעשי ידיך ארנן היא נחמדת לישרי לב החומדים לבחון חין ערך ודבר גבורות חכמתו ית׳ בכל נוצר למען תהלת ה׳ יבשרו מעין בחינתם כטע׳ יודוך ה׳ כל מעשיך • ופיעל פה אשב כי אויתיה • והתפעל ויתאוו תאוה • ד׳ מ״ל (א) ויתאוו התאוה • ס׳ הלל רשע על תאות נפשו • כ׳ נגדך כל תאותי • (ב) מאויי רשע (ג) באות נפשה • כ׳ באותי ואסרם • (ד) הן תוי שדי יענני • פי׳ תאותי שיענני ה׳ • ב יופי בנינו נפעל הנוה והמעונגה • והוא חסר א״ף • ב׳ מ״ל (א) נאות מדבר • (ב) תאורת אדם חסדו • פי׳ יפיו והדרו לעשורת חסד • ג גבול בנינו התפעל תתאו לכם הראוי התאוו כמו והתאויתם לכם • ומשקלו עד תאות גבעות עולם • פי׳ כל זמן שיהיו ההרים והגבעות קיימים עד״הכ גבול שמת בל יעבורון בל ישובון לכסות הארץ :

אוח שם חיה מה • ומלאו בתיהם אוחים :

אוי מלת קריאת הצער אוי לנפשם • ובתו׳ ה״א אויה לי :

אול סכלות ג׳ מ״ל (א) ופי אויל • ס׳ ואויל שפתים • ר׳ ואוילים בחסר לב ימותו • (ב) ואולת ביהיה תהרסנו • ס׳ ואולת כסילים מרמה • כ׳ וברוב אולתו ישגה • (ג) כלי רועה אוילי :

ראשי׳ כה · מלא׳ א׳ · ש״ב א · הוש׳ ב · שם א · שם יא · שם ג · שם ט · ראשי׳ יג · ישעי׳ יג · שם מ · שם לא · שם יד · איו׳ יב · שם טו · שם כב · משלי ז · שיר ד · ויק׳ ך · שם · שם יט · איו׳ לב · ראשי׳ דא · יהוש׳ כב · זכרי׳ ג · ישעי׳ ז · תלי׳ נג · שם לג · שם קלב · שם קו · שם שם י · שם לח · קמ · ירמי׳ ב · הוש׳ י · איו׳ לא · ירמי׳ ו · תלי׳ סה · משלי יט · במד׳ לד · ראשי׳ מט · ישעי׳ יג · שם ג · תלי׳ קך · משלי י · שם · שם שם יד · שם שם ה · זכרי׳ יא

אגז אייכע נוס : אגל טראפפן : אגם איין זעע • איין זומפף • (ב) שילף • (ג) אייכע אנגל : אגן איין בעקן : אגף זייכע העערע , בעיגר , הילפס טרופפן : אגר זאמלן • (ב) איין בריף • (ג) אייכע זילבר מינצע : אדב בטריבן : אדם ראט זיין • (ב) גרעטהעט • (ג) האכראט זיין (וכ׳ טעם ההפעיל לפי שבאדימותו הוא מאדים פני כל דבר הסובב לו) • (ד) זיך רעטהן , פערבן • (ה) ראט • (ו) רעטליך • ראטר ארט • (ז) האכראט • (ח) ערדע • (ט) לאנד • ערדריך (י) איין רובין • (יא) דער נאמי דעם ערשטן מענשן • (יב) איין מענש (יג) דער נאמי איינר שטאדט : אדן דער העדר • (ב) דער פוס איינר זיילע : אדר פרהערליכט • (ב) פרהערליכן • (ג) מעכטיג • ערהאבן • (ד) פירשט • (ה) מעכטיג • גוואלטיג • (ו) פראכט • גלאנץ • (ז) סען • אנזעהנליך • (ח) איהרי מאכט , גוואלט • איהר אנזעהן (וא״כ הורלת השלימות בזה השם על ד׳ ענינים והם היופי והחכמה הגבורה והקדושה) • (ט) מאנטל • עהרן־קלייד :

אהב ליבן • (ב) דיא בליבטן • (ג) ליבהאבר • בוהלר • (ד) ליבשאפט • (ה) דיא ליבע : אהל צעלט אויפשלאגן • (ב) איין צעלט • (ג) וואהנונגן • (ד) גווירץ־נעגליין (ה) לדעת אחרים הוא נטע שקורין בלע״ז אלאע • או אדר : אוב איינע ארט צויברר , דיא טאדטע בשווארן , אוס זיא אויס איהרן גרעברן הערויף צו ברינגן • (ב) שלויכע : אוד אוס ווילן (ב) איין לעשבראנד : אוה אנשטענדיג • ווינשנסווערט • (ב) ניהמט פראמנוט • (ג) בלוכן • גפאללן פינדן • (ד) זיך גליסטן לאסן • (ה) ווילן • לוסט • בגירדע (ו) זעהנזוכט • (ז) דיא וויגשע • (ח) דאס פשטרעבן • (ט) מיין וואונש • (י) דיא ליבליכע • (יא) אויען • פלורן • ליבליכע פעלדר • (יב) דיא צירדע • (יג) גרענצע ליהן • (יד) דיא גרענצע : אוח מעערקאצן : אוי וועה : אול איין טהאר • (ב) איינע טהערין • דיא טארהייט • (ג) טהעריגט :

און ג׳ הו״ל א איד ואבל בנינו התפעל ויהי העם כמתאוננים · פי׳ כמתאבלים באידם · ומשקלו לא אכלתי באוני · ר׳ זבחיהם כלחם אונים · ב כח ועצמה מבאונו שרה את אלהי׳ · ר׳ ראשית אונים · ג שקר ויגיע׳ ב׳מ״ל (א) כל פועלי און · פי׳ פועלי שקר · ורהבם עמל ואון · פי׳ ויגיעה · ואחשוב שנקראו היגיעה והשקר בשם אחד בעבור שכלי שקר ייגעו בעליו לאמרתו בפילפול של תוהו ודרך רחוקה משא״כ האמת שהוא עד לעצמו לא ייגעו בו לריק ולא ילדו לבהלה · והכנוי וישב עליהם את אונם · (ב) האונים הלאת · פי׳ נלאתה ביגיעות שוא :

אוץ רוחק או מהירות בזמן או במקום · בניניו ב׳ קל ולא אץ לבוא · כי אץ לך הר אפרים · והפעיל ויאיצו המלאכים בלוט :

אור ז׳ הו״ל א הארה ועל צד ההשאלה יורה הב טוב · בניניו ג׳ קל ותאורנה עיני · ונפעל נאור אתה · והפעיל מאירת עינים · ג׳מ״ל (א) נפר׳וכ׳ באורך נראה אור · ס׳ ואור עיני · ר׳ לעושה אורים גדולים · (ב) כחשכה כאורה · ר׳ כי טל אורות טליך · (ג) הכינות מאור ושמש · ס׳ למאור פניך · ר׳ כל מאורי אור בשמים · ובוא״ו ת״ו שני המאורות הגדולי׳ · ב הוא שם קדוש הנתון בכפלי החושן · את האורים ואת התומים · כ׳ תומיך ואוריך · ואלהב׳ תשמות הנ״ל אחד מהם היה מאיר קצת האותיות מאותיות החקוקים על אבני החושן · והב׳ היה משלים ומתמם התיבות לתת ריוח בין הדבקי׳ וכ״ז נעשה בכוונת הכהן בשמירת הנז׳ ונקראי׳ ע״ש פעולתם · ג להבת אש בנינו הפעיל ולא תאירו מזבחי חנם · ומשקלו אור לשבת נגרו · ס׳ לכו באור אשכם · ד שם עמק והוד ב׳מ״ל (א) מאור כשדים · ר׳ באורים כבדו את ה׳ · (ב) ועל מאורת צפעוני · ונקרא העמק בשם אור על שם טבע האור העומק מן הצל · ה שם ירק מה כחום צח עלי אור · ו׳ ללקט אורות · ו שם כמשר כתום צח עלי אור · ס׳ והופיע אור עננו · כ׳ יפיץ ענן אורו · ז שם דיר ועדרים לאורות :

אות שם סימן והיה הדם לכם לאות · ס׳ לאות ברית · ב׳ עד דרש אחיך אותו · הוא נטעם אות וסי׳ לדרו״ל · ר׳ וכ׳ שמו אותותם אותות · ס׳ מפיר אותות ברים :

אז מלה מגבלת הזמן בעבר או בעתיד אז ישיר משה · ועל הרוב בא העבר בסי׳ העתיד עם מלת אז · זבחו ו״ד אזי המים שטפונו :

אזב שם צמח מה עד האזוב אשר יוצא בקיר :

אזל הליכה ב׳ ב״ל קל מה תזלו מאד · הנה תמורת האל״ף פ״פ · ופיעל מאוזל בעזבוניך · ומשקלו האבן האזל :

אזן ב׳ הו״ל א שמיעה והבנה ב׳ב״ל פיעל ואזן וחקר · והפעיל מי בכם יאזין זאת · ומשקלו יעיר לי אזן · ס׳ על תנוך אזן אהרן · כ׳ אזנם הימנית · ר׳ פקוח אזנים · ס׳ ואזני שומעי׳ תקשבנה · כ׳ באזני ה׳ צבאות · ב פלס ומאזני הבחינה בנינו פיעל ואזן וחקר · פי׳ שקל במאזני הבחי׳ · ומשקלו במאזנים ישאו יחד · ס׳ ישקלני במאזני צדק :

אזק שם נחושתים · מן האזקים אשר על ידך · ועיי׳ שורש זקק :

אזר ב׳ הו״ל א חגירה בניניו ד׳ קל ואתה תאזור מתניך · ונפעל נאזר בגבורה · ופיעל ותאזרני חיל · ובחסרון האל״ף והטלת תנועתה על התי״ו ותזרני חיל · והתפעל עוז התאזר · ומשקלו ואקנה את האזור · ס׳ אזור פשתים · ב הבערת אש בנינו פיעל מאזרי זיקות :

אח ד׳ הו״ל א מדורת אש ואת האח לפניו מבוערת · ב מלת קריאת הצער והאבל ואמור אח · ג קריאת השמחה יען אמרך האח · ד שם מספר האחד ועשה אח מאחת מאלה :

אחד ראשית המספר ב׳ ב״ל קל אל תחד כבודי · פי׳ אל תהי אתם באחדות · והתפעל התאחדי הימיני · כלומר בחרי דרך אחד ימין או שמאל · ד׳ מ״ל (א) אופן אחד בארץ · (ב ג) ודבר חד את אחד · ר׳ והיו לאחדים בידיך · ועצ״הש יורה המיעוט כימים אחדים · (ד) לנקבה ויקח אחת מצלעותיו · ובעבור שלא יבוא הפתח לפני אות גרונית הקמוצה לכן ישובו סגל בהפסק אל המחנה האחת :

אחה ב׳ הו״ל א אח או קרוב ג׳מ״ל · (א) ולרבקת אח · ס׳ אחי יפת הגדול · כ׳ השומר אחי אנכי · בלם האל״ף בקמוץ זולת הכנוי לנסתרים ולנוכחים משתנים לסמיכו׳ כמשפט כל השמות לכן האל״ף בהם בשוא בבוא אחיכם הקטן · את עשאל אחיהם · ר׳ כי אנשים אחים אנחנו · ס׳ אחי דיגה · כ׳ אל נא אחי · וכן עם יתר הכנוים האל״ף פתוחה זולתי הנוכחי׳ והנסתרים משתנים עם הסמיכות כחק השמות שאו את אחיכם · ונועט יצאו מן הכלל · וכאשר תקמץ החי״ת תסגל האל״ף וארארה את אחי · (ב) לנקבה ולאבשלום אחות יפה · ס׳ אחות אבשלום · כ׳ תמר אחותי · ר׳ לשלשת אחיותיהם · בב׳ סימני הרבוי · ובסי׳ רבוי אחד בצדקתך אחיותך · בסי׳ רבוי הזכרי׳ לבד ותצדקי את אחיותיך · (ג) להפר את האחוה · ב שם צמח רעי ותרעינה באחו :

אחז ג׳ הו״ל א תפישה ואחיזה ג׳ ב״ל קל ויאחזוהו פלשתים · טוב אשר תאחז בזה · ונפעל ושנאחזים במצודה · ופיעל מאחז פני כסא · לכסא בזהב מאחזים · ב קירוי וסיפון בנינו קל ויאחז את הבית · ג נחלה בנינו נפעל ונאחזו בתוככם · ומשקלו לעבדך לאחזה · ס׳ מאחזת בני ישראל · כ׳ אל ארץ אחזתו · ויש אחה ואין שני ואחזת מרעהו · הוא שם איש או חבורה ·

אהל שם לתכלית טובה כ׳ אהלי אהתי · כ׳ אחלי יכונו דרכי

און מיספרגנינט זיין · זיך בטריבן · (ב) דיא טרויער · קוממר · (ג) קראפט · שטערקע · (ד) אונרעכט · (ה) מיהזעעלינקייט (ולדעת אחרים הוא חסן בא׳ כי הקמץ והחולם מתחלפים כזה כחסקל) · (ו) טאנד : **אוץ** זיך דריבגן · ספוטן · אייא · (ב) ענג זיין · (ג) אין יעמאנד דריגנן · איילן מאכן :
אור העלל זיין · (ב) ערלייכטן · (ג) ערלייכטעט · (ד) דאס ליכט · (ה) דיא העללוגג · (ו) איין ליכט (כלומר שהאור קנ״ע בו כי כן תעיד עליו מ״ס האחמתיו) · איינע לייכטע · (ז) דיא ליכטר · (ח) היכן · פייער אנמאכן · (ט) פייער פלאממע · (י) בייא דער פלאממע · בייאם פיין · (יא) איין טהאל · (יב) דאס לאך (וכ״ל הטעם לפי שבו יכנסו קרני האור) · (יג) שוואממנן · (יד) דער רעגן · (טו) שטאלוכגן : **אות** איין ציכן : **אז** דא · דאן · דאמאלס (ב) לעננעט : **אזב** איזאפע : **אזל** אויסגעהן · וועגגעהן · הערום וואנדרן · (ב) בראזט · דורכרייזט : **אזן** במערקן · (ב) אויפמערקן · גהארכן · גוהערך · (ג) דאס אהר · (ד) אבוויגן · ערוועגן · (ה) דיא וואאגשאאלי :
אזק דיא באנדע : **אזר** גירטן · אנגירטן · (ב) אומגירטעטר · (ג) אומגירטן · (ד) זיך אנלעגן (קליידר אנגד וואפן) · (ה) איין גירטל (ו) אנלעגן (פייער אוגד האלן) : **אח** דער פייערהערד · (ב) אך · (ג) פריידע גשרייא · טריומף · (ד) איינס : **אחד** פראייניגן · פראייניגארן · (ב) אייכס ווערדן · זיך בשטימנן · איבראייגקאממן · (ג) איין · אייגר · (ד) פראייגט · פראייניגט · (ה) אייגצלנע · איייניגע · (ו) איינע : **אחה** איין ברודר · (ב) פרוואנדטר · (ג) פריינד · (ד) איינע שוועסטר, פרוואנדטע · (ה) ברידרשאפט · פרייגדשאפט · (ו) איינע וויזע : **אחז** פאסן · אנפאסן · גרייפן · ערגרייפן · אייגגרייפן · (ב) ערגריפן · גפאנגן · (ג) פינסט מאכן · פרפעסטיגן · (ד) איינגפאסט · בפעסטיגט · (ה) אייכפאסן · בלעגן · (ו) אייגפרלייבט ווערדן · איינגנטהום ערוועבן · (ז) איינגנטהום · ערבגוט · ערבטהייל · (ח) באנד · גזעללשאפט · **אחל** אך · אך דאס · ווער וואללטע !

דרכי · ויתכן היותו מטעם תפלה עיי׳ שורש חלה :

אחר ד׳ הו״ל כלם קרובים בענין **א** התמהמהות ג׳ב״ל קל ׳ואחר עד עתה · ופיעל אל ׳תאחרו אותי והפעיל ׳ויוחר מן המועד · **ב** סוף ושארית ג׳ מ״ל (א) כי ׳אחרית לאיש שלום · ס׳ אחרית רשעים נכרתה · כ׳ יהי אחריתו להכרית · (ב) תספרו לדור ׳האחרון · ר׳ דברי דוד ׳האחרונים · ג׳ לנקבה מרה תהיה ׳באחרונה · **ג** אחורי הפני׳ הקודם לו בזמן או במעלה ד׳ מ״ל (א) ויחי נח ׳אחר המבול · ר׳ אחרי הולידו את שת · כ׳ ללכת אחרי · (ב) מוכיח אדם ׳אחרי · תאר לאדם הנסוג ׳אחור מדרך הישר · (ג) ויפול רוכבו ׳אחור · ר׳ על ׳אחורי המשכן · כ׳ וראית את אחורי · (ד) וילכו ׳אחורנית · **ד** שם הזולת ב׳ מ״ל (א) זרע ׳אחר תחת הבל · ר׳ שבעת ימים אחרים · (ב) לנקבה ויחפרו באר אחרת · ר׳ שבע שני׳ אחרות :

אט ב׳ הו״ל **א** נחת בנינו קל ואט אליו אוכיל · פי׳ אאכילהו בנחת · ומשקלו ויהלך ׳אט · כ׳ אתנהלה לאטי · **ב** שם קוסם מה אל האלילי׳ ואל ׳האטים :

אטד גורן ׳האטד · אולי הי׳ מקום קוצים · וקוץ ודרדר ת״א וכובין ואטדין :

אטם סתימה ב׳ב״ל קל חלוני שקופי׳ ׳אטומים · פי׳ חלון הוא מטעם חלל שהוא מקום פנוי וריק מסתימת הכותל ואלה החלונות האטומות היו מסובבי׳ רבועים שקף ותוכם סתום במסך זכוכית או שאר גשם זך · או בסתימו׳ בנין שקוע כמו שעושים היום בקצת החלונות · ודברי חז״ל ידוע · והפעיל כמו פתן חרש ׳יאטם אזנו :

אטן עבותים · חטובות ׳אטון מצרים :

אטר סתימה בנינו קל ואל ׳תאטר עלי באר פיה · ומשקלו איש ׳אטר יד ימינו · פי׳ סתום כח השימוש :

אי ז׳ הו״ל **א** שאלה לברר המסופק ׳אי הבל אחיך · אי זה יכשר · ובתו׳ ה״א איה שרה אשתך · כ׳ ויאמר לו איפה · **ב** מלת הקריאה ׳אי לזאת אסלח לה · **ג** מלת השלילה ולרוזנים ׳אי שכר · ובחירק אי כבוד פי׳ כמו אין · **ד** שם המחוזות דומו יושבי ׳אי · ר׳ הן איים כדק יטול · מחמות ומאיי הים · **ה** שם חיה מדה וענה ׳איים באלמנותיו · **ו** שם עוף מה ואת ׳האיה למינה · **ז** קריאת הצער כמו אוי ׳אי לך ארץ · ואי לו האחד שיפול · מורכב מב׳ מלות :

איב שנאה בנינו קל ׳ואיבתי את אויביך · ד׳ מ״ל (א) תרעץ ׳אויב · (ב) כי תפגע שור אויבך · ר׳ את אויבים בשער · ס׳ בלב אויבי המלך · כ׳ רדה בקרב איביך · (ב) ותרא ׳אויבתי · (ג) ׳ואיבה אשית · ס׳ איבת עולם · (ד) חלפו עם אניות ׳אבה · פי׳ אניות בעלי המלחמה או השוללים אשר לאויבים היו למתנגד להם · וכבר כתבנוהו בשורש אבה

איד ב׳ הו״ל **א** שם הענן ׳ואיד יעלה מן הארץ · כ׳ יזוקו מטר לאידו · **ב** מקרה רע כי ליום ׳איד יחשך רע · ס׳ כי פחד אלי איד אל · כ׳ ויבוא עלימו אידם :

ראשי׳ לב פס כד · ש״ב ך · תלי׳ לז פס · פס קט פס מח · ש״ב כב פס ן · ראשי׳ ט פס ה · פס כד משלי כח · ראשי׳ מט שמו׳ ךו · פס לג ראשי׳ ט · פס ד · פס ח פס ךו · פס כט · כוש׳ יא · מ״א כא · ראשי׳ לג · ישעי׳ יט · ראשי׳ ך · מ״א ו · תלי׳ כח · משלי ז · תלי׳ סט · שופ׳ ג · ראשי׳ ד · קהל׳ יא ראשי׳ יח · פס ג ירמי׳ ה · משלי לא ש״א ד · ישעי׳ ךג · פס מ פס יא · פס יג דברי׳ יד · קהל׳ י פס ד · שמו׳ ךג · פס טו פס ךג · תלי׳ קכז פס קה · קי מיכ׳ ז׳ ראשי׳ ג׳ · יחזק׳ כה איו׳ ט · ראשי׳ ב · איו׳ לו פס כא · פס לא פס כא

איך מלה משמשת בג׳ לשונות של שאלה **א** שאלה על דרך התימה ׳ואיך תנחמוני הבל · ובתו׳ ה״א איכה ישבה בדד · ובתו׳ כ״ף איככה אוכל **ב** שאלה על איכות המעשה איכה יעבדו הגוים · **ג** שאלה על המקום ׳איכה תרעה · ובחולם לכו וראו איכה הוא פירושו כטעם אנה :

איל ז׳ הו״ל **א** תוקף ועמו שם יי׳ ומלאכיו נקראי׳ ככה בעבו׳ תקפם ויכלתם במציאו׳ ד׳ מ״ל (א) הייתי כגבר אין ׳איל · ס׳ ביד איל גוים · (ב) יש לאל ידי · ושם יי׳ ומלאכיו · ס׳ ׳מאל אביך ויעזרך · כ׳ זה אלי ואנוהו · ר׳ מי כמוך באלים · ס׳ ׳אילי מואב · אילי גבורים · (ג) ׳אילותי לעזרתי · (ד) ובריא אולם · פי׳ חזק כחם ותקפם · **ב** שם בהמה דקה ידועה ׳ואיל לעולה · ס׳ איל המלואים · ר׳ ואת שני האלים · ס׳ ואילי נביות · **ג** שם חיה ידועה · ג׳ מ״ל (א) ׳כאיל פסח · ר׳ היו שריה כאילים · (ב) לנקבה ׳אילה שלוחה · (ג) גם אילת בשדה · ר׳ משוה רגלי כאילות · ס׳ או באילות השדה · **ד** שם כוכב השחר ׳אילת השחר · **ה** שם המזוזה ואל ׳איל החצר · ס׳ וימד אל הפתח · ר׳ אלים ששים אמה · כ׳ ומדד אליו ואילמיו · **ו** שם מישור ב׳ מ״ל (א) ׳איל פארן · (ב) עם אלון מוצב · ר׳ באלוני ממרא · **ז** שם אילן מדה ׳כאלה נובלת עליה · ר׳ כי יבושו מאלים · ועוד נכתבם בשורש אלה :

אים ב׳ הו״ל **א** פחד ג׳ מ״ל · (א) תאר ׳איום ונורא · (ב) לנקבה אימה כנרגלות · (ג) מקרה ׳אימה חשכה · ובהו׳ תי״ו אימתה ופחד · ס׳ אימת מלך · כ׳ את אימתי אשלח לפניך · ר׳ וא״ו תי״ו ואימות מות נפלו עלי · ר׳ יו״ד מ״ם יהלוך עליו אימים · כ׳ נשאתי אימיך אפונה · **ב** שם תאר לענקים או פסילים יקראו להם ׳אימים · ׳ובאימים יתהוללו :

אין ב׳ הו״ל **א** שאלה על המקום וקשורה עם המ״ם לעולם · אחי ׳מאין אתם · **ב** שלילה והעדר הן אתם ׳מאין · הנותן רוזנים לאין · ובנוח היו״ד ׳אין די עולה · ובחירק ואין יש פה · פי׳ האין פה חנית והוא״ו היא לשאלה כמו שהיא משמשת לתמיה כמו את כל אלה יעשה וחי · וההבדל שבין מלת לא ובין מלת אין · הוא שמלת לא מורה שלילה מיוחדת משא״כ מלת אין המורה שלילה בלתי מוגבלת · לכן תשמש מלת לא על העוברים והעתידים לא פשה הנגע · לא תרצח · להיותם מוגבלי הגופים נוכח ונסתר ומ״ב · ובעבור היות השמות והבינוני׳ בלתי מוגבלי הגופות לא תשמש עליהם לאמר לא רואה · לא בית · ובלתי מתחבר עם הכינוי לאמר לאך לאי לאו · כי נודע הוא לעולם במה שאחריו ואין צורך לידיעה בעצמו · והפך זה מלת אין שבהיותה בלתי מוגבלת לכן לא תשמש בעוברי׳ ועתידים המוגבלים כי לא יאמר אין תרצח אין נודע · ומתחבר עם הכנויים לומר אם אינך משיב · אינני נותן לכם תבן · בהיותו בלתי נודע במה שאחריו · ומשמש על הבינוני׳ הבלתי מוגבלים ועל השמות לאמר אין רואה ואין שומע · אין דבר ברגלי :

פס · איכ׳ א אסת׳ ח · דברי׳ יב · שיר א מ״ב ו · תלי׳ פח יחז׳ לא ראשי׳ לא · פס מט שמו׳ טו · פס פס יחז׳ לב · תלי׳ כא פס עג · ויק׳ ט פס כט · פס ישעי׳ ס · פס לג · איכ׳ א ראשי׳ מט ירמי׳ יד · ש״ב כב שיר ב · תלי׳ כב · יחז׳ מ פס מא מ · פס ראשי׳ יד · שופ׳ ט ראשי׳ יח · ישעי׳ א · פס · חבק׳ א · שיר ו ראשי׳ טו · שמו׳ טו משלי ך · שמו׳ ךג תלי׳ כה · איו׳ ך · תלי׳ פח · דברי׳ ב ירמי׳ נ · ראשי׳ כט · ישעי׳ מא מ פס · ש״א ךא · יחז׳ יח

איף

אחר וואַרטן · זוימן · (ב) וואַרטן מאַכן · אויפהאַלטן · (ג) וואַרטן לאַסן · (ד) דאַס ענדי · דיא פאָלגי · דער נאַכלאַס · דיא נאַכקומפט · (ה) דאַס קינפטיגי · נאַכפאָלגנדי · (ו) דיא ספעטרן · לעצטן · (ז) אַס ענדי · צו לעצט · (ח) נאַך · הינטר · (ט) אַיין אַנגפאַללנר · אַבטריננינגר · (י) צוריק · ריקווערטס · (יא) ריקזייטי · הינטרוואַנד · (יב) ריקלינגס · (יג) אַיין אַנדרר : אט לאַנגזאַם · לייזי · בהוטזאַם · גלינדי · (ב) צויברר · בספרעכר : אטד דער דאָרן : אטם צוגמאַכטן · פרשלאָסן · (ב) פרשליסן · פרשטאָפפן : אטן פאַדן · גשפינסט : אטר שליסן · פרשטאָפפן · (ב) פרשטאָפפט · שטומפף : אי וואַ · (ב) וויאַ · (ג) ניכט · קיין · אונ״ · (ד) אַיינזי אינזל · (ה) מעערקאַצן · (ולד״א) אַיילן · (ו) דער שוואַרצי · האַכיכט · (ז) וועהע : איב אַנפיינדן · פיינד האַבן · (ב) אַיין פיינד · (ג) דיא פיינדין · (ד) דיא פיינדשאַפט · (ה) קריגס = אָדר קאַפרשיפי · איד דונסט · וואָלקע · (ב) אונגליק : איך וויא · (ב) וואַ : איל קראַפט · מאַכט · (ב) דיא מאַכט · אַללמאַכט · גאָטהייט · גאָטט · (ג) דיא מעכטי · מעכטיגן · פירסטן · (ד) סטערקי · (ה) אַיין ווידדר · (ו) אַיין רעע · (ז) אַיינע הינדין · (ח) דער מאָרגן = שטערן · (ולד״א) אַיינזי פלעטי · (ט) אַיינזי פפאָסטי · (י) אַיינזי עבני · פלעני · (יא) אַיינזי אַייכי : אים פורכטבאַר · (ב) פורכט · אַנגסט · שרעקן · (ג) שרעקליכי · (ד) שרעקבילדר : אין וואָהער · (ב) דאָס ניכטס · (ג) ניכט · קיין ·

איף ב׳ הו״ל א שם מדת היבש בעלת ג׳ סאין האיפה והבת · ס׳ ואיפת צדק · ב שאלה על המקום כמו אנה איפה הם רועים · וכטעם מלת עתה ולכה איפוא מה אעשה בני · וכטעם שאלת מי איפה האנשים אשר הרגתם :

איש ה׳ הו״ל א שם הזכר מב״א ועצ״הש גדול או בעל או עצם מה בנינו התפעל זכרו זאת והתאוששו · פי׳ היו לאנשים כלומר גדולי׳ · ומשקלו על כן יעזוב איש את אביו · איש בתרו · ס׳ ויחל נח איש האדמה · פי׳ בעל · כ׳ ואל אישך תשוקתך · ר׳ אליכם אישים אקרא · פי׳ גדולים · ויורה ג״כ על הכלל בלשון יחיד מאה איש · ב שם הנקבה מבני האדם או עצם מה · אשת מיניקת · אשה אל אחותה · פי׳ עצם היריעה והרגש תמורת הנה · ס׳ צפורה אשת משה · כ׳ ויצאה אשתו עמו · ר׳ אשות הזמה · ג שם בת עין כאישון עיניך · ד שחרות הלילה ב׳ מ״ל (א) באישון לילה ואפלה · (ב) באשון חושך · ה תורה הישורת עוד האש בית רשע · פי׳ היש :

אית תוקף איתן מושבך · כ׳ לפנות בוקר לאיתנו · ר׳ ואיתנים יסלף · כלם לשון תוקף כן ביארו הקודמי׳ והוכרחו לבאר קצת הפסוקים ברוחק רב · ולי נראה שיורה ג״כ צדק ויושר על צד ההשאלה להיותם תוקף בעליהם עד״הכ וצדיק יסוד עולם ובזה יתבארו כתובי׳ רבים כמו מוליך כהנים שולל ואתני׳ יסלף · שהוא כטעם ויסלף דברי צדיקים ובזה יהיה הכתוב כפול במלות שונות כמנהגו · וכן שכל טוב יתן חן ודרך בוגדים איתן · פי׳ שמוסר השכל יתן חן לענוים ודרך הבוגדים יהפוך ויתנהו צדק כי מלת יתן עומדת במקום שנים · וככה בירח האיתנים · הוא תשרי שהכל מצדיקים את מעשיהם בו או כאמרם ז״ל שנולדו בו האבות שהיו צדיקים · וזולת אלה יפורשו על נכון :

אך מלת הטעם משמשת בד׳ לשונות א מיעוט ואדרבה אך הפעם · ב כטעם אבל אך הנה אשתך היא · ג כטעם אולי אך טרוף טורף · ד כטעם באמת אך עצמי ובשרי אתה · ובאו שני מיעוטי׳ כאחד הרק אך במשה :

אכל ה׳ הו״ל א אכילת מזון ג׳ ב״ל קל בעצבון תאכלנה · ונפעל לכל מאכל אשר יאכל והפעיל אשר האכלתי אתכם · ומשקליו ה׳ (א) ואט אליו אוכיל · (ב) ויקבצו את כל אכל · ס׳ אכל שדה העיר · כ׳ ואת כל אכלם וילכו · (ג) בכח האכילה · (ד) וטוב למאכל · ס׳ מכל מאכל פרעה · כ׳ ומאכלו בריאה · (ה) המכלת לביתו · ב שריפת אש והשחתה בניניו ד׳ קל אש אכלתהו · ונפעל ואחריתך האכל באש · ומרובע תאכלהו אש לא נופח · ופועל והסגה איננו אכל · ומשקלו מאכלת אש · ג כריתת הרב ג׳ ב״ל קל ואכלה חרב ושבעה · ופועל חרב תאכלו · והפעיל מרוטה להכיל · משפטו להאכיל · ד שם הסכין את האש ואת המאכלת · ר׳ ומאכלות מתלעותיו · ה תפיסה בנינו קל כי יוכלו אתיקים מהגה · פי׳ הזוית תופסות כאמרם ז״ל כמה הלוחות אוכלות בארון :

אכן מלת לאמת הדבר כטעם אמנם אכן נודע הדבר :

אכף כפיפה והכרח בנינו קל כי אכף עליו פיהו · פי׳ צורכו אל המאכל מכריחו לעמול :

אכר שם החורש בשדה אכר וצמדו · ד׳ בושו אכרים · כ׳ אכריכם וכורמיכם :

אל מלה משמשת בד׳ לשונות א הזהרה או בקשה רגזו ואל תחטאו · אל תתנני בנפש צרי · ב כטעם מלת לא וישם לאל מלתי · ג כטעם מלת על אל פשטתם היום · פי׳ על מי · ד כטעם מלת אם ואלו לעבדים ולשפחו׳ נמכרנו :

אלל ג׳ הו״ל א ריק והבל ועמו שם האלילים · וקסם ואליל · ר׳ והאלילים כליל יחלוף · ס׳ את אלילי כספו · כ׳ לשומרון ולאליליה · ב קריאת הצער אם רשעתי אללי לי · פי׳ כמו אוי · ג עם החודש הששי בעשרי׳ וחמשה לאלול :

אלה ז׳ הו״ל א שבועה בקללה בהזכרת השם · ב׳ ב״ל קל ואת אלית · והפעיל ונשא בו אלה להאלותו · ב׳ מ״ל (א) תהי נא אלה בינותינו · כ׳ או תנקה מאלתי · (ב) תאלתך להם · ב שם זנב הכבש החלב והאליה · ג שם אילן מה כאלה וכאלון · ר׳ כי יבושו מאלים · פי׳ וקורא אליהם אלי הצדק · כ׳ ולא יעמדו אליהם · ד קינה בנינו קל אלי כבתולה · ה מלת אולי מורה הסיפוק אולי ימושני אבי · ו מלת אל המשמשת בז׳ לשונות (א) קירוב ויאמר יי׳ אל אברם · (ב) כטעם מלת מן לשבור · אל יוסף · פי׳ מן יוסף · (ג) וכטעם מלת על ויך את הפלשתי אל מצחו · פי׳ על מצחו · (ד) כטעם מלת עם קברו אותי אל אבותי · פי׳ עם אבותי · (ה) כטעם בי״ת השירות והמדנים מכרו אותו אל מצרים · פי׳ במצרים · (ו) כטעם מלת בעבור ויאמר אברהם אל שרה אשתו · פי׳ בעבור שרה · (ז) כטעם מלת את אספרה אל חק · פי׳ את חוק · ס׳ שרשי פתוח אלי מים · כ׳ הירבה אליך תחנונים · ז הודעה · הארצות האל · ובתו׳ ה״א אלה תולדות השמים :

אלה שם ה׳ ומלאכיו או הנגידים והשופטים מבני אדם · אלוה מתימן יבוא · ס׳ מלפני אלוה יעקב · כ׳ זו כחו לאלהו · ואפס זולתו עם הכנוי לכן אמרו המפרשים שהוא על דרך הבזיון · ר׳ וס׳ הודו לאלהי האלהים · פי׳ אלהי המלאכי׳ · כ׳ אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו · פי׳ פדה את השבטי׳ הנקראי׳ קהל עמים וגם פדה את שופטיהם · וכל לשון אלהות ענינו כח ויכולת · ובהיותו ית׳ כביר הכחות ובעל היכולת כלם לכן נקרא בשם אלהים בלשון רבים :

אלח ביאוש וסרחון בנינו נפעל אף כי נתעב ונאלח :

אלם ו׳ הו״ל א אגודה בנינו פיעל מאלמים אלומים · ומשקלו והנה קמה אלמתי · ר׳ והנה תסובינה אלמותיכם · וברבוי יו״ד מ״ם מאלמים אלמים · ב שתיקה בנינו נפעל נאלמתי דומיה · ב׳ מ״ל (א) על יונת אלם · פי׳ כנסת ישרא׳ שהיא כיונה חרשת · וכאלם

איף איין מאאס · (ב) וואו · (ג) כון · דאך · (ד) ווער · וויא · וועלכר גשטאלט : איש זיך ערמאככן · (ב) איין דינג · וועזן · מאן · עהי = מאן · (ג) פרויא · עהי = פרויא · (ד) אויגן = אפפל · אויגן = בילד · (ה) דונקלהייט · שווערצי · (ו) איזט : אית פעסט · שטארק · דיא גוואלט · (ב) דיא גוואלטיגן : אך נור · (ב) · דאך · יעדאך · דעננאך · (ג) וואהל · עטווא · (ד) ווארליך · פירוואהר : אכל פרצעהרן · עסן · גניסן · (ב) שפייזי · נאהרונג · מונד פארראט · (ג) דאס עסן · (ד) עסווערק · (ה) דער אונטרהאלט · דיא קאסט · (ו) פרברעננן · פרצעהרן · (ז) בראנד · (ח) אויפרייבן · פרדערבן · (ט) מעסר · שלאכטמעסר · (י) פרשלינגן · איין זיך אויפנעהמן : אכן פירוואהר · וואהרהאפטיג :

אכף קרימען · צווינגן · (ועל דרך אחר יתכן לתרגמו) דאס מונד פרציהן : אכר איין אקרסמאן · פעלדבויער : אל ניכט · (ב) ניכטס · (ג) וואהין · (ד) וועןן : אלל ניכטיג · ניכטנקייט · טאנד · (ב) אנגעטער · (ג) וועה : אלה שווערן · (ב) בשווערן · (ג) שוואור · איד · פרפלוכונג · (ד) פלוך · (ה) שוואנץ = שטיק · (ו) אייכי (וי״א לינדי או אולם בוים או טרעבינטי) · (ז) קלאגן · יאמרן · (ח) פיללייכט · (ט) צו · (י) פאן · (יא) אויף · (יב) בייא · צו · (יג) נאך : (יד) אויף · פאן · (טו) לו״א וועגן · (דאמיט עס זייא) · (טז) אן · בייא · (יז) דיזר דיזי · דיזם : אלה העדר · ריכטר · גאטט : אלח איין פרדארבנר פרוואָרפנר : אלם גארבן בינדן · (ב) אייני גארבי · (ג) פרשטוממן ·

(ב) וכאלם לא יפתח פיו · ר׳ כלבים אלמים · ג שם תאר לזכר או לנקבה שמת בן זוגם. ד׳ מ״ל (א) כי לא אלמן ישראל · (ב) שכול ואלמון · (ג) רבו אלמנה ר׳ נשיהם שכולות ואלמנות · כ׳ ואלמנותיך עלי תבטחו · (ד) עד יום מותן אלמנות חיות · כ׳ בגדי אלמנותה · ר׳ והרפת אלמנותיך · ד שם העלם דבר ב׳ מ״ל (א) פלוני אלמוני · (ב) לפלמוני המדבר · מורכב מן פלוני אלמוני · ה בית שער ב׳ מ״ל (א) כתפות האולם · ס׳ אשר לאלם השער · ר׳ ואלמי החצר · (ב) ואליו ואלמו סביב · ובוא״ו תי״ו וכן לאלמות · ו מלה משמשת כטעם אמנם ואולם חי אני :

אלן שם אילן מה תחת אלון ולבנה · ר׳ אלונים מבשן · אלוני ממרא כתבנו בשורש איל :

אלף ד׳ הו״ל א מספר האלף בנינו הפעיל צאננו מאליפות · פי׳ יולדות לאלפי׳ · ומשקלו כאלף איש ואשה · כ׳ הנה אלפי הדל · ר׳ עשרת אלפים איש · ס׳ עשרת אלפי איש · כ׳ הכה שאול באלפיו · וברבוי הזוגות אלפים במכמש · ב שם השור ב׳ מ״ל (א) ככבש אלוף · ר׳ אלופינו מסובלים · (ב) צונה ואלפים כלם · כ׳ שגר אלפיך · ג שם תאר לשר וגדול ונרגן מפריד אלוף · ס׳ אלוף עמלק · כ׳ אלופי ומיודעי · ר׳ אלופים לראש · ס׳ וכ׳ אלופי החורי לאלופיהם : ד לימוד בניניו ב׳ קל פן תאלף ארחותיו · ופיעל יאלף עונך פיך · מלפנו מבהמות ארץ המ״ם פתוחה בהטלת התנועה · ומשקלו בנוי לתלפיות · פי׳ ללמד עוברי דרכים הדרך הישרה בראותם גובה המגדל :

אלץ לחץ בנינו פיעל כל הימים ותאלצהו :

אם ו׳ הו״ל א אם הבני׳ כאבל אם · ס׳ אם הבני׳ · כ׳ כי אבי ואמי עזבוני · ר׳ ועל אמותם היולדות · ועל צד ההשאלה יורה קיבוץ אנשים או מקום קיבוץ לפרשת דרכי׳ או לעיר שהיא מקום קיבוץ לבנות וכפרי׳ סביבלה · על אם בחור · על אם הדרך · פי׳ על פרשת דרכים · עיר ואם בישראל · ב שם גוי ועם שבחוהו כל האמים · ובו״ת ראש אמות · ג שם מדת אורך ידועה · אלף ואמה סביב · ס׳ באמת איש · ר׳ תשע אמות ארכה · וברבוי הזוגות ואמתים קומתו · ד חוזק ואמת בצעך · פי׳ זרוע בצעך · ה שם עמודי המזוזות וינועו אמות הספים · ו מלת הטעם משמשת בשבעה לשונות (א) תנאי ואם לא תשמעו אלינו להמול ולקחנו בתנו והלכנו · (ב) שאלה ההצליח יי׳ דרכי אם לא · ובאה השאלה כפולה במלת האם תמנו לגוע · והוא ככפל השלילה בכתוב המבלי אין קברים · (ג) כטעם לו אם יתן לי בלק · (ד) כטעם כאשר ואם יהיה היובל · (ה) כטעם אשר עד אם נותרתם · (ו) כטעם באמת כי אם תם הכסף · (ז) כטעם שבועה אם לדוד אכזב :

אמה שם השפחה גרש האמה הזאת · ס׳ הנה אמתי בלהה · ר׳ ובאהל שתי האמהות · ס׳ לעיני אמהות עבדיו · כ׳ ואת אשתו ואמהותיו :

אמל כריתה או הולשה בנינו פועל אמללה גפן · פי׳ נכרתה · ג׳ מ״ל (א) מה אמלה לבתך · (ב) כי אמלל אני · פי׳ חלוש · ובקמץ שרמות חשבון אמלל · (ג) היהודים האמללים :

אמן ו׳ הו״ל א קיום ובטחון ב׳ ב״ל נפעל ויאמנו דבריכם · פי׳ קום יקומו לבטח הפך המסופק אשר אין בטחון על קיומו · בכל ביתי נאמן הוא · פי׳ מובטח הוא שתבואהו הנבואה בכל אופן ובכל עת ובכל מקום מהמציאות שהוא זה בית יי׳ · הפך נביאכם שהושם לכם גבול · המראה וההלום וא״י · וגם שני א׳ה אין הבטחה לכם עליו כאמור אם יהיו נביאכם · והפעיל יען לא האמנתם בי · פי׳ לא בטחתם שאוכל להוציא מים מסלע אחר זולת הסלע שהי׳ רגיל לתת להם מים מקדם · כמו ששאלו העם והראו לו סלע אחר להוציא ממנו כאשר הי׳ רגיל להוציא למען נסות את יי׳ · וזה נלמד מתשובתו שהשיב שמעו נא המורי׳ המן הסלע הזה וגו׳ כלומר האתם תורוני סלע שלא נצטויתי עליו · וזה שא״הכ כי לא האמינו באלהי׳ ולא בטחו בישועתו · ו׳ מ״ל (א) בנים לא אמן בם · ר׳ כי פסו אמונים · ס׳ שלומי אמוני ישראל · (ב) אמונה יאמן · (ג) אמונה אומן · פ׳ והיה אמונת עתך · פי׳ בעתי הגאולה יהיה הבטחון חוזק הישועה וההחכמה והדעת ר״ל רבוים וגדלם אשר זה החוסן יאצר ביראת יי׳ כטעם ראשית חכמה יראת ה׳ · כ׳ ואמונתי וחסדי עמו · ר׳ איש אמונות רב ברכות · (ד) אנחנו כורתים אמנה · (ה) אמן כן יעשה יי׳ · פי׳ אמת כן יהיה · (ו) ויי׳ אלהים אמת · פי׳ קיים ובטוח בתלת קשרי דמהימנותא שהם הפה והלב והמציאות · והם שלשת הרגלים שכל אמת עומדת עליהם · ואם אחת משלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין אמת ואין קיום ובטחון · כ׳ ולהשכיל באמתך · פי׳ להשכיל בחותמו כאמרם ז״ל חותמו של הקב״ה אמת · ר״ל החותם שבו הוא ית׳ טובע את ברואיו הוא הקיום הנמשך לפי החכמה המיוסד בם כברכת פועל אמת שפעולתו אמת שהוא כטעם פועל קיים שפעולתו קיימת או פועל חכם שפעולתו בחכמה · וזו האמת תוודע לנו בהשכלת החכמה אשר בה יסד יי׳ את עולמו · ועליה הזהירנו החכם · אמת קנה ואל תמכור · פי׳ שים קניניך השכלת האמיתיות הנשקפות לפי החכמה והשלימיות המיוסדת בכל נוצר · ואל תמכרה ר״ל לכזב בה בעבור כל טובות הנאה כי אין שום טובת הנאה שבעולם שווה בנזק האמת ככתוב יקרה היא מפניני׳ וכל חפציך לא ישוו בה · ואחר שאין טוב בעולם יותר נעלה ממנה לכן יהיה מקנה קנינה עצם העו״הב ר״ל ששכר ההשגה השגה אחרת כטעם מבין דבר מתוך דבר וכאמרם ז״ל שכר מצוה מצוה · וכל משכיל יתענג על יי׳ בלכתו מחיל אל חיל בהשכלת אמתתו לא בחייו לבד אבל אף כי אחרי מותו · והוא שאמרו ז״ל צדיקים יושבי׳ ועטרותיהם בראשיהם ר״ל משכן השכל אשר בראשי האנשי׳ ההם הווה לעטרות ואורות מקיפי׳ לראש כמו שכתב הרי״זל ועיי׳ שורש יש · ב מלה כטעם באמת ב׳ מ״ל (א) וגם אמנה אחותי היא · (ב) האף אמנם אלד · ובק״ח האל״ף יאמנם יי׳ החריבו · ג גידול הילדי׳ וקיומם ב׳ ב״ל קל ויהי

אומן

[Margin references, right column:] פס לח ישעי׳ כו · ירמ׳ נא ישע׳ מו · פס א יא פס מט · ס״כ ך · ראפי׳ לא ישע׳ כה · רות ד דני׳ א · יחז׳ מא פס מ מא · פס מ פס · במד׳ יד · הוש׳ ד יחז׳ דז · תלי׳ קמד · שופ׳ ט פס ו · פס א פס ד · ש״א יא פס יג · ירמ׳ יא תלי׳ קמד · פס א דברי׳ ו · משלי יו ראפי׳ לו · תלי׳ כה ירמי׳ יג · ראפ׳ לו משלי כב · איו׳ טו פס לה · פיר ד · שופ׳ יו · תלי׳ לה פס קיג · פס דן ירמי׳ ינ · פס טו יחז׳ דא · ש״כ ך · תלי׳ קיז במד׳ כה · פס לה דברי׳ ג · פס שמו׳ ל · ירמי׳ כא · ישעי׳ ו · ראפי׳ לד · פס כד במד׳ יא · פס כג · פס לו ישעי׳ ל · ראפי׳ מז · תלי׳ נה · ראפי׳ כא · פס ל פס לא · ש״כו ראפי׳ ך · ישעי׳ כד

[Margin references, left column:] יחז׳ יט · תלי׳ ו · ישעי׳ יו נחמי׳ ד · ראפי׳ מב · במד׳ יב · פס ך · דברי׳ לב תלי׳ יב · ש״כ ך ישעי׳ כה · פס לג · תלי׳ פט משלי כח · נחמי׳ י ירמי׳ כא · פס י · דניא׳ ט · ראפית ך · פס יח מ״כ יט

(ד) איין שטוממר · (ה) איין וויטווער · (ו) וויטוועגשאפט · (ז) אייני וויטווי · (ח) וויטוון-שטאנד · (ט) אונגנאנטר · אונבקאנטר · (י) אייני האללי · (יא) יעדאך : אלן איין אייכנבוים : אלף נו טויזנדן הערפארברינגן · (ב) טויזנד · (ג) פאמיליע · שטאם · (ד) איין רינד · (ה) שטאמפירשט · (ו) לעהרר · ראטגעבר · (ז) לערנן · (ח) לעהרן · (ט) איין וועגוויזר · אליץ דריגנן · נוזעגן : אם אייני מוטטר · (ב) אייני פרזאממלונג · (ג) איין פיידזוועג · (ד) אייני הויפטשטאדט · (ה) נאציאנן · (ו) אייני עללי · (ז) דער ארם · דאס מאאס · דיא שטערקי · (ח) דיא זיילן · (ט) ווען · (י) אב · (יא) דען · (יב) דאס · (יג) וואהרליך :

אמה אייני דיענסט-מאגד :
אמל פרדאררט · פרשמאכטט · פרדארבן :
אמן פיר וואהר ערקאנט · בוועהרט ווערדן : (ב) איין טרייאר · גלויבהאפטר · פרטרויאטר · (ג) גלויבן · צוטרויען האבן · (ד) רעדליכקייט · טרייע (ה) דיא רעדליכן · טרייען · (ו) שטענדיג · אונוואנדלבאר · (ז) אויפריכטינקייט · בשטענדיגקייט · צופרלעסיגקייט · טרייע · רעדליכקייט · (ח) איין פעסטם בינדניס · קאנטראקט · (ט) עס זייא זא · בשטעטיגע זיך · איזט וואהר · (י) וואהר · וואהרהאפט · דיא וואהרהייט · (יא) אין דער טהאט · ווירקליך · (יב) נוואר ·

יאומן את הדסה · ונפעל על צר האֹמְנָה · ג׳ מ״ל (א) כאשר היתה בְּאָמְנָה אתו · (ב) ואהיה אצלי אָמוֹן · (ג) בנים לא אֵמֻן בם · פי׳ אינם בני תרבות וגידול טוב כאשר אנחנו היום · ד שם העמודי׳ שהבית נכון וקיים עליהם ואת האֹמְנוֹת אשר צפה חזקי׳ · ה שם המופלג במלאכה · מעשה ידי אָמָּן · ו שם העם ואת יתר הֶאָמוֹן · פי׳ כמו ההמון :

אמץ ב׳ הו״ל **א** חוזק בניניו ג׳ קל ולאום מלאום יֶאֱמָץ · ופיעל על מתכונתו וַיְאַמְּצוּהוּ : והתפעל יִתְאַמֵּץ לעלות במרכבה · ד׳ מ״ל (א) וטהר ידים יוסיף אֹמֶץ · (ב) אם לכח הַאַמִּיץ הנה · ס׳ חכם לבב וְאַמִּיץ כח · (ג) וכל מַאֲמַצֵּי כח · (ד) אַמְצָה לי יושבי ירושלים :

אמר ג׳ הו״ל **א** דיבור או מחשבה ד׳ ב״ל קל וַיֹּאמֶר אלהי׳ יהי אור · לֵאמֹר זה יצא ראשונה · פי׳ לרמוז כי הרמיזה נקראת אמירה עד״הכ יום ליום יביע אומר וגו׳ אין אומר ואין דברי׳ וגו׳ · וכן ויברך אותם אלהי׳ לֵאמֹר פרו ורבו · פי׳ שברכם בתשוקת המשגל לרמוז שיפרו וירבו כאמרם ז״ל בשמשון ויברכהו יי׳ : ברכו באמתו כב״א וזרעו כנחל שוטף · וכנה ותקרא את שמו יוסף לאמר יוסף יי׳ לי בן אחר פי׳ לרמוז : כי לא אמרה בפועל ורבים כמוהם · ואחר שדבר יי׳ עם נביאיו במשל ודמיון ככתוב וביד הנביאים אדמה · לכן באה מלת לאמר עם כל דיבור ודיבור · פי׳ לרמוז לנביא חפצו ורצונו כפי הדמיון ההוא · ובעבור היות המחשבות דמיונות · כפי העולה על הכח המדמה · לכן יכנום בשם אמירה ואמרתי אני בלבי פי׳ השבתי ודמיתי בלבי · ואם בעל נפש משכלת אתה המעיין בין תבין בזה ביאור כתובים רבים כי אין חפצי להאריך · ובחסרון האל״ף אשר יֹמְרוּךְ למזמה · פי׳ יזכרוך בעשותם המזמתה ע״ד אמרם ז״ל גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא · ונפעל ולציון יֵאָמַר איש ואשה יולד בה · והפעיל ויי׳ הֶאֱמִירְךָ היום · פי׳ הוא עשה שתאמר אתה׳ לך לעם · והתפעל יִתְאַמְּרוּ כל פועלי און · פי׳ יוציאו דבה עד״הכ הנדברי׳ בך אצל קירות הבתי׳ · ה׳ מ״ל (א) ותגזור אֹמֶר ויקם לך · (ב) ונהלת אִמְרוֹ מאל · ר׳ מרדף אֲמָרִים · ס׳ להבין אִמְרֵי בינה · כ׳ בני אם תקח אֲמָרַי · (ג) בצע אֶמְרָתוֹ · (ד) וּלְאִמְרַת צדקך · כ׳ שמע אִמְרָתִי · ר׳ וס׳ אִמֲרוֹת יי׳ אֲמָרוֹת טהורות · (ה) את מַאֲמַר המלך · ב שם הסעיף העליון בראש אָמִיר · ג רוממות ב׳ ב״ל הפעיל ויי׳ הֶאֱמִירְךָ היום · פי׳ רוממך על כל האומים · והתפעל יִתְאַמְּרוּ כל פועלי און · פי׳ יתרוממו · וביו״ד תמורת האל״ף ובכבודם תִּתְיַמָּרוּ :

אמש שם הלילה שעבר הן שכבתי אֶמֶשׁ :

אן ג׳ הו״ל **א** שאלה על המקום או הזמן אָן הלכתם · פי׳ לאיזה מקום · עד אָן תמלל אלה · פי׳ עד מתי · ובתו׳ ה״א עד אָנָה ינאצוני · ובסגל הנו״ן ולא תצא משם אָנֶה ואנה · ב מלת הטעם תשמש בקשה או כטעם עתה אָנָּה יי׳ כי אני עבדך · ובאל״ף אָנָּא שא נא פשע אחיך · ובהעדר האל״ף הראשונה אל נָא רפא נָא לה · ג מלה תורה על המ״ב אֲנִי הגבר :

אנה ג׳ הו״ל **א** אבל בנינו קל וְאָנוּ ואבלו פתחיה · ב׳ מ״ל (א ב) והיתה תַאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה · **ב** מקרה וסבה בניניו ג׳ פיעל והאלהים אִנָּה לידו · ופועל לא יְאֻנֶּה אליך רעה · והתפעל כי מִתְאַנֶּה הוא לי · ב׳ מ״ל (א) כי תֹאֲנָה הוא מבקש · (ב) תַּאֲנָתָהּ מי ישיבנה · **ג** שם הספינה ב׳ מ״ל (א) וָאֳנִי עשה המלך · ס׳ וגם אֳנִי חירם · (ב) דרך אֳנִיָּה בלב ים · ר׳ עבדיו אנשי אֳנִיּוֹת · ס׳ אֳנִיּוֹת הים ומלחיהם · כ׳ וירדו מֵאֳנִיּוֹתֵיהֶם :

אנח ב׳ הו״ל **א** אנחה ועצבון בנינו נפעל ובמרירות תֵּאָנַח · ומשקלו ושנותי בַּאֲנָחָה · כ׳ יגעתי בְּאַנְחָתִי · ר׳ כי רבות אַנְחֹתַי · **ב** מלה תורה על רבים מ״ב כנים אֲנַחְנוּ · ובהעדר האל״ף בני איש אחד נָחְנוּ :

אנך ב׳ הו״ל **א** שם משקולת הבדיל העשוי ליישר החומה · על חומת אֲנָךְ ובידו אֲנָךְ · פי׳ על החומה המיושרת במשקולת ובידו המשקולת לבחון יושרה · **ב** מלה הונחה להורותו על יחי׳ מ״ב השומר אחי אָנֹכִי :

אנס הכרח בנינו קל אין אֹנֵס :

אנף ב׳ הו״ל **א** כעס ורוגז בניניו ב׳ קל · וְאָנַפְתָּ בם : והתפעל וַיִּתְאַנַּף יי׳ בשלמה · ומשקלו בְּאַף ובחימה ובקצף · ס׳ וחרה אַף יי׳ · כ׳ למען ישוב יי׳ מחרון אַפּוֹ · ר׳ ארך אַפַּיִם · **ב** שם החוטם אַף להם ולא יריחון · כ׳ אשר נשמה בְּאַפּוֹ · ר׳ ויקוד דוד אַפַּיִם ארצה · ס׳ ותפול לְאַפֵּי דוד · כ׳ ויפול לְאַפָּיו ארצה · **ג** שם עוף טמא ואת הָאֲנָפָה למינה · אמרו ז״ל זו דיה רגזנית :

אנק ב׳ הו״ל **א** צעקת יללה בניניו ב׳ קל הֵאָנֵק חלל · ונפעל הנאנחים וְהַנֶּאֱנָקִים · ומשקלו בכי וַאֲנָקָה · ס׳ מֵאַנְקַת אביוני׳ · **ב** שם שרץ מה וְהָאֲנָקָה והכח :

אנש ג׳ הו״ל **א** שם כלל לזכרי בני האדם מי את ותיראו מֵאֱנוֹשׁ ימות · ס׳ כל אֱנוֹשׁ שלומי · ר׳ וְהָאֲנָשִׁים אשר אתו · ס׳ על אַנְשֵׁי ענתות · כ׳ המלבעדי אֲנָשֵׁינוּ · **ב** שם כלל לנקבות מבני האדם אנשים וְנָשִׁים וטף · ס׳ ויגאפו את נְשֵׁי רעיהם · כ׳ ואת רעות נָשָׁיו · **ג** חולי וצער בניניו ב׳ קל ויום אָנוּשׁ לא התאויתי · ונפעל אשת אורי׳ לדוד וַיֵּאָנַשׁ :

אסם שם אוצרות התבואה ונתתי את הברכה בַּאֲסָמֶיךָ :

אסן מות פן יקראנו אָסוֹן :

אסף ו׳ הו״ל **א** קיבוץ בניניו ה׳ קל אסוף אֶאֱסֹף יעקב כלך · וַיַּאַסְפֵם אל רחוב המזרח · ונפעל אשר נֶאֶסְפוּ אל ירושלים · ופיעל מְאַסֵּף לכל המחנות · ופועל וְאֻסַּף שללכם · והתפעל בְּהִתְאַסֵּף ראשי עם ·

ב׳

(יג) ערליכן · איין ערליכר · (יד) דיא ערליכונג · (טו) דיא זיילן · (טז) מייסטר · קינסטלר · (יז) דאס גמייני פאלק :

אמץ שטארק · מעכטיג זיין · (ב) שטערקן · בשטערקן · פרהערטן · גראס ליהן · (ג) זיך מיהי געבן · אללי מיהי אנווענדן · בהארדן · (ד) שטערקי · קראפט · מוהט · (ה) שטארק · פעסט · מעכטיג · מוטיג · (ו) אנשטרענגונג · (ז) אונטרשטיצונג :

אמר זאגן · שפרעכן · (ב) פאלגנדס · פאלגנדר מאסן · נעמליך · דאס הייסט · (ג) נעננן · (ד) מאן זאגט · (ה) זאגן מאכן · (ו) גראס שפרעכן · זיך ריהמן · (ז) דאס ווארט · דיא לוזאגי · איין פרשפרעכן · (ח) דער בפעהל · (ט) דיא קראהני איינס בוימס · (י) ערהעבן · ערהעבן · (יא) זיך ערהעבן · פראלן : אמש געסטרן : אן וואהין · (ב) וויא לאנג · (ג) היר אונד דארט · (ד) אך · (ה) אָ · (ביטענד) · (ו) דאך · (ביטענד) · (ז) איך : אנה קלאגן · (ב) וועהקלאגי · (ג) יאממר · (ד) פינן · לופינן · (ה) ווידרפאהרן · (ו) זיך איינן גרונד פרשאפן · אייני אורזאכי זוכן · (ז) איין גרונד · אייני אורזאכי · (ח) דער גרונד · דאס וועזן · דיא נאטור איינס דינגס · (ט) איין שיף : אנח ערזייפצן : (ב) איין זייפצר · (ג) וויר : אנך איין ריכטבלייא · זענקבלייא · (ב) איך : אנס נוטיגן · גוואלט : אנף צירנן · (ב) זיך ערצירנן · (ג) דער צארן · (ד) דיא נאזי · (ה) לדעת אחרים הוא כנוי אל הפנים דאס אנגזיכט · אנטליץ · (ו) דער בערגפאלק : אנק שרייען · ווימרן · (ב) דאס גווימר · (ג) איין איגל : אנש מענש · (ב) מעננר · לייטי · (ג) וויבר · פרויען · (ד) קראנק · (ה) ערקראנקן : אסם מאגאצין · פארראטס קאמרן : אסן איין אונפאלל : אסף זאמלן · איינזאמלן · איינגעהמן · אויפנעהמן · (ב) דער נאכטרופף · (ג) זיך פרזאמלן ·

ב' מ"ל (א) יאסף בלי יבוא · וס' אסף החסיל · ר' וס' ישעי' לב שם לג
כאספי קיץ · (ב) ואוספו האספרה · ויתכן היותם מיכ' ז ישעי' כד
מהוראה השלישית · ב הסרה וכליה בניניו ג' קל
יאסף אלהי' את חרפתי · ונפעל ונאסף שמחה וגיל · ראשי' ל ישעי' טז
והפעיל פן אוסיפך עמו · והחולם תמורת הא"ף פ"א הפעל ש"א טו
ע"ד אובידה עיר · ג הכנסה ג' ב"ל קל ואסף המצורע · ירמי' מו מ"ב ה
פי' יכניסהו תוך הקהל שהי' מחוץ למחנה עד הנה ·
ונפעל עד האסף מרים · ופיעל מאסף אותי הביתה · במד' יב שופ' יט
ומשקלו וחג האסיף · פי' חג שמכניסין התבואה לבית שמו' דג
בשעתו · ד שם תאר לאיזה לשכות שהיו בבה"מ
ולבניו בית האספים · ס' באספי השערי' · ה שם ד"ה א כו נחמי' יב
תאר להכמים אוספי הדעות המתחלפות בעלי אספות · קהל' יב
ו שם תאר לערב רב שנקבצו ונאספו על עם יי' ·
והאספסוף אשר בקרבו : במד' יא

אסר קשירה ואסור בניניו ב' קל ויאסור אביה את ד"ה כ יג
המלחמה · ויאסרהו בנחושתים · ונפעל ואתם שם לו
האסרו · ופועל כל נמצאיך אסרו · ט' מ"ל (א) תאר ראש' מב ישע' כב
להוציא ממסגר אסיר · (ב) אנקת אסיר · ר' מוציא שם מב תלי' קב
אסירים בכושרות · ס' אסירי עני וברזל · כ' ואת שם סח שם קז
אסיריו לא בזה · (ג) לאסור אסר על נפשה · ס' שם סט במד' ל
ולא אסר נפשה · (ד) ואסרה אשר אסרה · ר' את שם שם
אסריה · יכנה זה בשם איסור בעבור שכל נודר מביא שם
את נפשו במסורת הברית וקשר העינוי · (ה) בית
האסור · (ו) מבית הסורים יצא למלוך · והוא חסר ירמי' לז קהל' ד
אל"ף או הוא פעול מבה"ק · (ז) וימסו אסוריו · (ח) שופ' טו
ובמוסרם יחתום · (ט) במסורת הברית · שניהם איו' לג יחז' ך
הסרים אל"ף :

אף מלה נושמשת בשלש לשונות (א) כטעם גם ·
אף אני אעשה זאת · פי' גם אני · (ב) כטעם ויק' כו
עוד · אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו · פי' במד' יו
עוד לא · ופעמי' יחסר ראשית המאמר ויבוא הנוסף
לבדו · אף כי אמר אלהי' · (ג) כטעם כל שכן אף ראשי' ג איו' ד
שוכני בתי חומר · ועל הרוב תצורף עמה מלת כי בזה
הטעם · אף כי אנכי אעננו · ופעמי' תבוא מוקדמת שם ט
האף תספה צדיק עם רשע · הראוי האף צדיק עם רשע ראשי' יח
תספה · ופעמי' מאוחרת על אף אויבי תשלח ידיך · תלי' קלח
הראוי אף על אויבי :

אפף היקף וסיבוב בנינו קל אפפוני חבלי מות : תלי' יח

אפד הגירה בנינו קל ויאפד לו בו · ב' מ"ל (א) בחשב ויק' ח
האפוד · ס' נער חגור אפוד בד · (ב) ואת שם ש"א ב
אפדת מסכת זהבך · כ' וחשב אפדתו · איפה בשורש איף ישעי' ל שמו' דח

אפה אפית הפת ב' ב"ל קל ותלש ותאפהו · מצורת ש"א דח
והוא חסר אל"ף · המושקה והאופה · ונפעל ראשית מ
לא תאפה חמץ · ב' מ"ל (א) מאפה התנור · (ב) ויק' ו שם
תופיני מנחת פתים · פי' אפיות : שם

אפל ב' הו"ל א חושך ה' מ"ל (א) מדבר באופל תלי' צא
יהלוך · (ב) ואפל ולא נוגה לו · (ג) ואפלה עמו' ה ישעי' ח
מנודח · כ' ואפלתך כצהרים · ר' לנגוהות באפלות שם נח שם נט
נהלך · (ד) וישם מאפל ביניכם · (ה) אם ארץ יהוש' כד
מאפליה · וההבדל שבין חושך ואפילה · הוא שהסתר ירמי' ב
פני השמש לבד אף כי יאיר אור זולתו נקרא זה בשם
חושך ככתוב ולחושך קרא לילה · אף כי הירח והכוכבי'
יאירו אורם לשעתו · וכן ותחשך הארץ · ענינו שהארבה
הסתיר פני השמש כיום ענן ועכ"פ הי' מעט אור · אבל
אפלה הוא העדר האור במוחלט · ומהאמור תבין טוב
טעם ודעת מה שנהגו הכתובי' לכנות האש בשם חושך
ככתוב ודבריו שמעת מתוך האש · ובמ"א הוא אומר
כשמעכם את הקול מתוך החושך עיי' ויעתר יצחק
ביאורנו על ברכת יוצר אור · ב שם תאר לתבואה
שעדין לא צמחה · כי אפילות הנה · פי' בלתי שמו' ט
נראי' עדין כמו באופל :

אפן שם גלגל אופן בתוך האופן · ס' את אפן יחז' א שמו' יד
מרכבותיו · ר' והנה ארבעה אופנים · ס' וארבעה יחז' י
אפני נחושת · כ' דבר דבור על אפניו · פי' על גלגולו מ"א ז משלי' כה
ר"ל המכלכל דבריו במשפט בסבות ומסובבים :

אפס ג' הו"ל א העדר · בניניו קל כי אפס עריץ · ישעי' כט
ומשקלו וכל שריה יהיה אפס · ר' וראו כל שם לד
אפסי ארץ · ב שם תאר למים אשר עומק להם עד שם נב
הקרסולין · מי אפסים · ג מלת כטעם בלתי · אפס יחז' מז במד' יג
כי עז העם · כ' אני ואפסי עוד · פי' אין עוד בלתי : ישעי' מז

אפע ב' הו"ל א העדר הן אתם מאין ופעלכם מאפע שם מא
פי' מאפס · ב שם מין נחש מוה אפעה שם ל
ושרף מעופף :

אפק התאמצות וחוזק בנינו התפעל ולא יכול יוסף
להתאפק · פי' להתחזק ולעצור בטבע הכמרת ראשי' מה
רחמיו על אחיו · המון מעיך ורחמיך אלי התאפקו · פי' ישעי' סג
נתחזקו לעצור כח הכמרת הרחמי' עד"הכ שמעו אלי
אבירי הלב הרחוקי' מצדקה · ומשקלו כאפיק נחלים איו' ו
יעבורו · פי' כנחלי מים אדירים אשר להם מרוצה חזקה ·
ר' ומזיח אפיקים רפה · פי' אזור החזקי' החליש · ס' שם יב
עצמיו אפיקי נחושה · פי' עצמותיו הם כנחושת חזק · שם מ
כ' ועלה על כל אפיקיו · פי' מי מלך אשור יבאו ממעל ישעי' ח
כל גדות נהרי נחלי א"י עד ישטפו ארץ ומלואה :

אפר ג' הו"ל א; דשן פאר תחת אפר · ס' את אפר שם מא במד' יט
הפרה · ב שם הצעיף ויתחפש באפר על מ"א כ
עיניו · ג שם מקום ואדם · נשא זהב מאופיר · ואת שם י
אופיר ואת חוילה · שם אדם ראשי' א

אצל ג' הו"ל כלם עולים במובן אחד והוא פרישות
הנסמך א פרישה בניניו ג' קל הלא אצלת לי שם כז
ברכה · ונפעל נאצל מהתחתיות · והפעיל ויאצל יחז' מב במד' יא
מן הרוח · ומשקלו שש אמות אצילה · פי' גדולה יחז' מא
ופרושה משאר אמות · ר' ואל אצילי בני ישראל · פי' שמו' כד
הגדולי' והפרושים בבני ישראל · כ' ומאציליה ישעי' מא
קראתיך · ב בית השחי על כל אצילי ידי · ובוא"ו יחז' יג
תי"ו תחת אצילות ידיך · ג מלה משמשת סמיכות ירמי' לח
אצל הפרות · כ' ויעזוב בגדו אצלי : ראשי' מא שם לט

אצר אסיפת ההון בניניו ב' קל ואוצרה על אוצרות · נחמי' יג
ומשקלו לבית האוצר · ס' נתנו לאוצר המלאכה · שם י שם ז

(ד) דיא זאמלונג · (ה) איינע פרזאמלונג · (ו) איינגעהון · איינגעהן לאסן · וועגגעהמן · וועגשאפן · אויפרייבן · (ז) דיא ערנדטע · (ח) (נראה שהי' הבית ששם נאספו וקבלו קרבנות העם) · דאס איינזאהמי הויז · (ט) זאמלר · גלעהרטע · (י) פעבל · גזינדל : אסר בינדן · אנבינדן · אנשפאננן · אנקניפפן · אנשפיננן · אנפאננן · אויפלעגן · (ב) בינדן · אין פעסל לעגן · איינספערן · (ג) איין געפאנגנער · געפאנגנר · (ד) איין באנד · איינע אבלאבונג · (ה) דאס געפענגניס · (ו) זייני באנדע · פעסל · (ז) דער בונד · דאס בינדניס : אף אויך · (ב) נאך · (ג) אום וויא מעהר : אפף אומגעבן · אומפאנגן : אפד דען מאנטל אומבינדן · (ב) איין מאנטל : אפה באקן · (ב) איין בעקר · (ג) באקווערק · (ד) גוויאבאק : אפל איס דונקלן · פינסטרן · (ב) דונקל · פינסטר · (ג) דיא דונקלהייט · פינסטרניס · (ד) פרפינסטרונג · (ה) ספעטרייפנד · ספעטליגגי : אפן איין ראד : אפס אוים זיין · דאהין זיין · (ב) אס ענדי · דאהין · ניכטס · (ג) דיא ענדן · (ד) ניכטיג · גרינגשעליג · (ה) אויסר · נור · [illegible] יעדאך : אפע דאס ניכטס · (ב) איין דראכי : אפק אן זיך האלטן · זייני מעכטיג זיין · זיך במעכטיגן · (ב) איין שטראהם · (ג) דיא מעכטיגן · שטארקן · (ד) נארון : אפר אשע · (ב) איין שלייער · איינע לארפע : אצל בשיידן · בשטימען · (ב) אבשיידן · אבזאנדרן · אבלענקן · (ג) דיא אויסערוועהלטן · עדלן · (ד) דיא גלענקע (מקום שהאבר נאצל מחבירו) · (ה) ביא : אצר אויפלעגן · הייפן · שעלי זאמלן · (ב) איין שאץ · שאץ קאממר :

כ׳ פתח יי׳ את אוצרו ר׳ רבת אוצרות ס׳ ארת כל אוצרות מלכי יהודה כ׳ כל אוצרותיך לבו אתן :

אקו שם תיש הבר ואקו ודישון :

ארר קללה וחסרון הטוב ד׳ ב״ל קל וגם ארותיה ונפעל במארה אתם נארים · ופיעל מן האדמה אשר אררה יי׳ · והפעל אשר תאור יואר · ומשקלו את המארה ואת המהומה · ס׳ מארת יי׳ בבית רשע · ר׳ ומעלים עיניו רב מארות :

ארב ד׳ הו״ל **א** מארב ב׳ ב״ל קל ואצל כל פנה יארב · ופיעל וירב בנחל · משפטו ויארב והאל״ף חסרה בהטלת תנועתה על היו״ד · ב׳ מ״ל (א) ותבוא חיה במו ארב · (ב) וילכו אל המארב · ס׳ ישב במארב חצרים · **ב** שם החלון אשר בגובה הבית העשוי להכנסה או הוצאה דרך שם משא״כ החלון שאינו עשוי אל לאורה · משקלו וכעשן מארבה · ר׳ כי ארבות ממרום נפתחו · ס׳ ארבות שמים · כ׳ וכיונים אל ארבותיהם · **ג** שם אצילי הידים · עם ארבות ידיו · **ד** שם שרץ העוף ידוע ארבה בגבולך :

ארג ארינה בנינו קל וקורי עכביש יארגו · ומשקלו ימי קלו מני ארג :

ארה ד׳ הו״ל **א** לקיטה בנינו קל וארוה כל עוברי דרך · אבל נשים באות מאירות אותה · הוא מפנ׳ הנ׳ לשורש אור · **ב** שם דיר לבהמות ב׳ מ״ל (א) ואורות לכל בהמה ובהמה · ס׳ ארות סוסים · וביו״ד אריות סוסים · (ב) ועדרי׳ לאורות · **ג** שם המזבח והגבורים מבני אדם · ג׳ מ״ל (א) והראל ארבע אמות · (ב) והאריאל שתים עשרה · את שני אריאל מואב · והמלה מורכבת מן ארי ומן אל המורה חוזק הגבורה כטעם אריה רבי עילאה · (ג) הן אראלם צעקו חוצה · פי׳ צעקו שהלך מלכם גולה הוצה לארץ · **ד** שם ארי ב׳ מ״ל (א) והכה את הארי בתוך הבור · (ב) אשר לבו כלב האריה · ר׳ כרובים אריות ותמורות · וביו״ד מ״ם ושנים עשר אריים :

ארז ב׳ הו״ל **א** עץ ארז ואזוב · כ׳ כי ארזה ערה · ר׳ לכרת לו ארזים · ס׳ ועל כל ארזי הלבנון · כ׳ קומת ארזיו · **ב** שם עדי וארזים במרכולתך · שהוא כמו וחרוזים :

ארח ב׳ הו״ל **א** דרך וע״צ הש׳ מנהג בנינו קל וארח לחברה · ג׳ מ״ל (א) תאר לעובר אורח · וכארח נטה ללון · ר׳ מלון ארחים · (ב) וארח כנשים · פי׳ מנהג · ס׳ תודיעני ארח חיים · כ׳ ארחי ורבעי זרית · ר׳ בימי יעל חדלו ארחות · ס׳ עובר ארחות ימים · כ׳ ארחותיך למדני · (ב) תאר לחבורה וארחת ישמעאלים · ר׳ ארחות דדנים · **ב** שם הסעודה · ויתן לו ארחה ומשארת · ס׳ וכ׳ וארחתו ארחת תמיד :

ארך ב׳ הו״ל **א** מרחק ב׳ ב״ל קל עומד · ויארכו הימים · והארכנה פארותיו · והפעיל יוצא למען יאריכון ימיך · פי׳ הימים ר״ל הזמן יאריכו מציאתך בחיים · ויאריכו הבדים · פי׳ שעשו חרשים ארוכי׳ או שהאריכו הישנים למשכם ממול פני פרכת הקודש · ג׳ מ״ל (א) חמש אמורת ארך · ס׳ ארך היריעה האחת · כ׳ אמתים וחצי ארכו · (ב) ארך אפים · (ג) ותהי המלחמ׳ ארכה · **ב** רפואה כי אעלה ארכה לך · ס׳ ארכת בת עמי · כ׳ וארכתך מהרה תצמח · ויראה שנקראת הרפואה ארוכה על שם השינוי ההדרגי ההווה באורך זמן כטבע הרפואה כי ארוכה היא · ולא בשינוי פתאומי ישוב החולה אל הבריאות :

ארם שם בירה והיכל ג׳ מ״ל (א) כי ארמון נטש · ס׳ ארמון זרים מעיר · (ב) על ארמנות באשדוד · ס׳ ארמנות בצרה · כ׳ ונבוזו ארמנותיך · (ג) והשלכתנה ההרמונה :

ארן ב׳ הו״ל שם אילן כמו נטע ארן וגשם יגדל · **ב** שם תיבה על צלעות הארון · ס׳ ארון עצי שטים :

ארץ שם יסוד העפר או מדינה ועל צד ההשאלה מקום השפל · ויקרא אלהי׳ ליבשה ארץ · ס׳ את כל ארץ החוילה · רוקמתי בתחתיות ארץ · פי׳ ברחם שהוא מקום שפל · כ׳ אבדו גוים מארצו · ר׳ ולזרותם בארצות · ס׳ ויתן להם ארצות גוים · כ׳ איי הגוים בארצותם :

ארש מבטא וארשת שפתיו :

ארש אירוסין ב׳ ב״ל פיעל אשר ארש אשה חרשה · ופועל בתולה אשר לא ארשה :

אש ב׳ הו״ל **א** אש לוהט · כאש תבער יער · לשון נקבה וזה הרוב · ס׳ רועכו כאש קוצים · כ׳ ואשם לא תכבה · והוקל לכו באור אשכם · **ב** שם תואר לקרבן בעבור השרפו באש · להם אשה ליי׳ · ס׳ אשה ריח ניחוח ליי׳ · ר׳ וס׳ קודש קדשים מאשי יי׳ · כ׳ נתתי אותה מאשי :

אשש ב׳ הו״ל **א** אומץ וע״צ ההשאלה יסוד החומה · בנינו התפעל זכרו זאת והתאוששו · ומשקלו לאשישי קיר חרשת · פי׳ בשבר רוח תצעקו על יסוד החומה אשר פרצו האויבי׳ · והמלה מטעם ואושיא יהיטו · בלשון ארמי · **ב** שם כוסות של יין ואשפר ואשישה · ר׳ סמכוני באשישות · ס׳ אשישי ענבים :

אשד משפך ומדרון ב׳ מ״ל (א) ואשד הנחלים · (ב) והשפלה והאשדות · ס׳ תחת אשדות הפסגה :

אשה יסוד נפלו אשיותיה :

אשך שם ביצי הזכר או מרוח אשך · פי׳ מעוך הבצים :

אשל שם כלל ליער צומח עצים ויטע אשל :

אשם ב׳ הו״ל **א** חטא ואשמה בניניו ב׳ קל והיה כי יאשם · והפעיל האשימם אלהים · ג׳ מ״ל (א) תאר לחוטא כי יחטא ואשם · ר׳ אבל אשמים אנחנו · (ב) מקרה והבאת עלינו אשם · פי׳ חטא ועון · ותאר לקרבן כחטאת כאשם · כ׳ והביא את אשמו ליי׳ · ר׳ שעיר מתהלך באשמיו · (ג) מקרה אנחנו באשמה גדולה · ס׳ להוסיף על אשמת ישראל · כ׳ ואשמתנו גדלה · ר׳ עמכם אשמות · כ׳ ואשמותי ממך לא נכחדו

אקו דער שטיינבאק : ארר פלוכן · (ב) פרפלוכט · (ג) דער פלוך :
ארב לוירן · (ב) דיא לויער · (ג) דער הינטרהאלט · (ד) איינר עפנונג · ליכט · רויך = פאנג · (ה) טויבנשלעגי · (ו) דיא העהלונגן · (ז) איין הייסרעק : ארג וועבן · (ב) דאס וועברשיף · ארה אבפליקקן · (ב) שטאללונגן · (ג) דער נאטטסהערד · אפפראלטאר · (ד) העלדן · (ה) דער לעווי : ארז צעדרן · (ב) צירהאטן · (ואפשר שהם כלי הזאות העשוים מעץ ארז) מעגל אונם צעדרן = האלן : ארח רייזן · וואנדרן · (ב) איין רייזנדר · וואנדרר · (ג) דער וועג · פפאד · גאנג · דיא ווייזי · גוואהנהייט · זיטטי · (ד) איינע רייזנגזעלשאפט · קארוואנע · (ה) איין מאהל · גאסטמאהל :
ארך לאנג זיין · (ב) פרלענגרן · לענגר מאכן · (ג) דיא לענגי · (ד) לאנג · (ה) היילונג · הייל מיטטל · דאס הייל :
ארם איין פאללאסט : ארן איין עששן = בוים · איין ריסטר · (ב) איינע לאדי · איין קאסטן :
ארץ דיא ערדי · (ב) איין לאנד :
ארש דיא רעדי : ארש זיך פרלאבן · אנטרויען לאסן :
אש פייער · (ב) פייעראפפר : אשש זיך ערמאנן · שטערקן · (ב) דיא גרונדפפיילר · (ג) איין גלאס · טרינקגפעס :
אשד דער אויספלוס · וואסרשטורץ אם פוסע איינס בערגס :
אשה שטיצן · גרונד פפיילר : אשך דיא מענליכן האדן :
אשל איין בוים (וי״א) איין וואלד : אשם זיך שולדיג מאכן · פרשולדן · (ב) פיר שולדיג ערקענגן · שטראפן · (ג) איין פרשולדן · (ד) איין שולדאפפר · (ה) איינע פרשולדונג · דיא שולד ·

נכהדו · ב שממון ג׳ ב״ל קל תֶּאְשַׁם שומרון · ונפעל — הוש׳ יד
גם עדרי הצאן נֶאְשָׁמוּ · והפעיל הַאֲשִׁימֵם אלהי׳ — יואל א תלי׳ ה
ומשקלו בָּאַשְׁמַנִּים כמתים · פי׳ במקום שמם — ישעי׳ נט
שהוקצה לקברי מתים :

אשף ג׳ הו״ל **א** שם מין קוסם מה ב׳ מ״ל (א) לכל
חרטום וְאַשָּׁף · (ב) החרטומים הָאַשָּׁפִים · — דני׳ ב שם א
ב שם נרתק החצים ועילם נשא אַשְׁפָּה · כ׳ בְּאַשְׁפָּתוֹ — ישעי׳ כב שם מט
הסתירני · **ג** שם הזבל ג׳ מ״ל (א) ואל שער הָאַשְׁפּוֹת — נחמי׳ ב
(ב) לשער הָשְׁפוֹת · (ג) חבקו אַשְׁפַּתּוֹת : — שם ג איכ׳ ד

אשר ה׳ הו״ל **א** אילן הנעבד בתים לָאֲשֵׁרָה · ר׳ — מ״ב כג
וכרת את הָאֲשֵׁרִים · כ׳ וַאֲשֵׁרֵיהֶם תגדעון — שם דברי׳ ז
ובוא״ו ת״ו ויעש אֲשֵׁרוֹת · **ב** שם עץ ממין ארז ב׳ מ״ל — ד״ה א לג
(א) תדהר וּתְאַשּׁוּר · (ב) בת אֲשֻׁרִים מאיי כתים — ישעי׳ מא יחז׳ כו
ג הדרכה והנהגה ג׳ ב״ל קל וְאַשֵּׁר בדרך בינה · — משלי ט
ופיעל ופועל ויהיו מְאַשְּׁרֵי העם הזה מתעים וּמְאֻשָּׁרָיו — ישעי׳ ט
מבולעים · פי׳ מדריכי העם מתעים אותם בתוהו לא
דרך · והמדריכים עצמם הנראים מודרכים בדרך ישר
הנה הם מבולעים ר״ל נשחתים · ב׳ מ״ל (א) כנמר על
דרך אָשׁוּר · כ׳ בַּאֲשֻׁרוֹ אחזה רגלי · ר׳ כונן — הוש׳ יג איו׳ כג
אֲשֻׁרָי · (ב) ואם תטה אַשֻּׁרִי מני הדרך · **ד** הצלחה — תלי׳ מ איו׳ לא
ותהלה בנינו פיעל כי אִשְּׁרוּנִי בנות · פי׳ הללוני · — ראשי׳ ל
ומשקלו אַשְׁרֵי אדם מצא חכמה · פי׳ תהלת האדם — משלי ג
והצלחתו במצאו החכמה · כ׳ אַשְׁרֶיךָ ישרא׳ מי כמוך · — דברי׳ לג
פי׳ זו תהלתך מה שיאמרו מי כמוך עם נושע בְּיי׳ ·
ושומר תורה אַשְׁרֵהוּ · פי׳ שמירת התורה היא תהלתו — משלי כט
של השומר · **ה** מלה משמשת בה׳ לשונות (א)
הודעה · על העצים אֲשֶׁר על האש · (ב) כטעם אם · — ויק׳ א
אֲשֶׁר נשיא יחטא · פי׳ אם הנשיא יחטא · (ג) כטעם — שם ד
כן ויאמר שאול אל שמואל אֲשֶׁר שמעתי בקול יי׳ · (ד) — ש״א טו
כטעם למען אֲשֶׁר ייטב לך ולבניך · פי׳ למען ייטב — דברי׳ ד
לך · (ה) כטעם וא״ו השימוש טוב אֲשֶׁר יפה · פי׳ — קהל׳ ה
טוב ויפה · וישמשו עלי׳ אות בו״כלם כטעמן :

את ג׳ הו״ל **א** שם כלי ההפירה מורה ברוז״ל · את
מחרשתו ואת אֵתוֹ · ר׳ למחרשות וְלָאִתִּים · — ש״א יג שם
ובדגש הת״ו וכתתו חרבותם לְאִתִּים · כ׳ כותו אִתֵּיכֶם — ישעי׳ ב יואל ד
לחרבות · **ב** מלה מורה על ארבעה גופי הנוכחים
ליחיד אַתָּה ליחידה אַתְּ · לרבי׳ אַתֶּם לרבות אַתֵּן ·
ג מלת את משמשת בז׳ לשונות (א) כטעם מלת עצם ·
ברא אלהי׳ אֵת השמים וְאֵת הארץ · פי׳ כאלו הי׳ — ראשי׳ א
כתוב ברא עצם השמים ועצם הארץ · ולכן יתחבר עם
הפעול ג״כ ולא יֵאָכֵל אֶת בשרו · כי הטעם עצם — שמו׳ כא
בשרו · ובעבור זה יבואו הפעלים הדבקי׳ בו בלשון
יחיד · וַיּוּשַׁב אֶת משה ואת אהרן · ותקח את שני — שם י יהוש׳ ב
האנשים וַתִּצְפְּנוֹ · כי הטעם ויושב עצם משה ואהרן ·
ותצפון עצם שני האנשים · (ב) כטעם מן הם יצאו אֶת — ראשי׳ מד
העיר · פי׳ מן העיר · (ג) כטעם עם ובא הארי וְאֶת — שופ׳ יז
הדוב · פי׳ עם הדוב · (ד) כטעם אֶל והראה אֶת — ויק׳ יג
הכהן · פי׳ אל הכהן · (ה) כטעם למ״ד השימוש ועשה

אֶת דמו · פי׳ לדמו · (ו) כטעם בית השירות וְאוֹתָנוּ — ויק׳ יו יהוש׳ כב
אל תמרודו · פי׳ בנו · (ז) כטעם על והקמד אִתּוֹ · — ק״א ט
פי׳ עליו · כינוי ויקבור אוֹתוֹ · פי׳ משה קבר עצמו · — דברי׳ לד
וזולתם האל״ף בחולם · ושטעמם כמלת עם האל״ף
בחירק והת״ו דגושה ויכל משה מדבר אִתָּם · ובאו — שמו׳ לד
קצתם בחולם ובדברי אוֹתָךְ · פי׳ עמך : — יחז׳ ג

אתה ביאה בנינו קל פחד פחדתי וַיֶּאֱתָיֵנִי · העירותי — איו׳ ג
מצפון וַיַּאת · ב׳ מ״ל (א) הגידו הָאוֹתִיּוֹת — ישעי׳ מא שם
לאחור · פי׳ הגידו עתה מה הנה הבאו׳ בסוף · ואיננה
נגזרת מן אות כי אם מן אותה שפי׳ אתה ר״ל ביאה ·
וכבר נשתבשה המלה בפי ההמון לאמר על סימני
הכתיבה אותיות · כי הם נגזרים מן אות או מופת שפי׳
סימן · ורבויו אותות כמו בְּאֹתֹת לבית אבותם · (ב)
השער הָאִיתוֹן · פי׳ שער הביאה הפך · השער — יחז׳ מ
הסגור בו׳ ימי המעשה :

אתן שם נקיבת החמור · ויאמר בלעם לָאָתוֹן · כ׳ — במד׳ כב
הלא אנכי אֲתֹנְךָ · ר׳ ועבדים ושפחות וַאֲתֹנוֹת : — שם ראשי׳ לב

בני רבעים

אבנט שם אזור המכנסים ויתגור אותו בָּאַבְנֵט · ס׳ — ויק׳ ח
וּבְאַבְנֵט בד יחגור · כ׳ וְאַבְנֵטְךָ אחזקנו · — שם יו ישעי׳ כב
ר׳ ועשית להם אַבְנֵטִים : — שמו׳ כח

בני חמשה וששה

אגרטל שם גביע שנוטלי׳ ממנו לידים אֲגַרְטְלֵי זהב : — עזרא א
אדרכן שם מטבע מה לַאֲדַרְכֹנִים אלף : — שם ח
אחשדרפן שם לשרים רואי פני המלך ·
לָאֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי המלך : — שם
אחשתרן שם פרידה הבאה מהסוס והחמור
הָאֲחַשְׁתְּרָנִים בני הרמכים · פי׳ אחש
תרין מיני׳ : — אסתר ח
אלגבש חתיכו׳ קרח של ברד · ואבני אֶלְגָּבִישׁ : — יחז׳ יג
ארגמן שם צמר צבוע אדום בָּאַרְגְּמָן ובתכלת · — ד״ה ב ב
ובוא״ו וְבָאַרְגְּוָן וכרמיל : — שם

נשלמה אות האל״ף

אות בי״ת

בבת שם השחרות שבעין · נוגע בְּבָבַת עינו · — זכרי׳ ב
ובחסרון הבי״ת הראשונה · כאישון בַּת עין : — תלי׳ יז

באר ב׳ הו״ל **א** פירוש · בנינו פיעל · הואיל משה
בֵּאֵר · **ב** שם באר נובע מים חיים · או בור — דברי׳ א
ריק · והנה בְאֵר בשדה · ס׳ בְּאֵר מים חיים · לבאר — ראשי׳ כט שם כו
שחת הוא הבור ר״ל הקבר · כ׳ ונוזלים מתוך בְּאֵרֶךָ · — משלי ה
ר׳ וכל הַבְּאֵרֹת אשר חפרו · ס׳ בְּאֵרֹת המים · — שם כו שם
ובשינוי בֶּאֱרוֹת בֶּאֱרֹת חמר : — שם יד

באש סרחון ועל צד ההשאלה תיעוב · ר׳ ב״ל קל
וַתִּבְאַשׁ הארץ · ונפעל וגם נִבְאַשׁ ישראל · — שמו׳ ח ש״א יג
פי׳

(ו) וויסטי זיין · לרסטעהרט · פרניכטט · פרדאמט · (ז) פרניכטן · פרדאממן · בסטראפן · (ח) עדי פלעלי אדר טרימאר (ולד״א הוא מלשון שומן דאם וואהללעבן) : **אשף** לויכרייא טרייבן · (ב) אייני ארט לויכרר (וי״א שהוא מלשון ויליך שפי בתוספות א׳ האמנתיו וכדעת רש״י ע״פ התרגום שענינו יחידי · והיו האנשים האלה מפרידים את עצמם מן הקהל בעבור העיון · איין אויכזידלר) · (ג) איין קעכר · (ד) מיסטהויפן : **אשר** איין האיין · גווייהטר וואלד · (ס) דער בוקס = בוים · (ג) נעהן · שרייטן · (ד) פיהרן · לורעכט וויזן · (ה) בשריטטן (ווה שאמר אהי׳ להם ככתר על דרך אשור כלומר על דרך שהולכים תמיד עוברי דרכים מעיר לעיר · כי גם יהי׳ הנמר מסוכן לבני אדם לא במעונתו · וכן כתוב אחריו אפגשם · ולמן מי שאינו שויר המלות לבד יתרגם דרך אשור דיא העערסטראסי · (ו) איין טריטט · (ז) גליקליך פרייזן · (ח) הייל · וואהל · (ט) וועלכר · וועלכי · וועלכס · (י) ווען : (יא) וואהל · פריילך · (יב) דאמיט · (יג) אונד (וי״א שהוא תלמוד יותר · ריכטיג) :

את אייני האקי אוס גביס אוים לוראטטן · (ב) דוא · (ג) איהר · (ד) יאם פכעול · אקוזאטיפוס · (ה) אוים · (ו) מיט · (ז) דעם · (ח) אן · נעגן · (ט) דארויף · (י) זיך זעלבסט :
אתה קאממן · איברקאממן · אייכטרעפן · (ב) דער אייגגאנג :
אתן אייני עזלין : **אבנט** איין גירטל : **אגרטל** איין האנד = פאס · ניסקאנני אוכד בעקן : **אדרכן** איין דראכמן · אייני מינלי :
אחשדרפן סאטראפן · פירסטן : **אחשתרן** איין דראמעדאר :
אלגבש האגל = שלאסן : **ארגמן** פורפור :
בבת דער אפפל · אים אויגי : **באר** דייטליך פארטראגן · ערקלעהרן · (ב) איין ברוכגן · אייפי גרובי :
באש שטינקן · פרשטינקן · (ב) פראבשייעט · פרהאסט ·

פי׳ נתעב · והפעיל ועומד יהבאישו נמקו חבורותי · וויצא להבאישני ביושב הארץ · והתפעל כי התבאשו עם דוד · ג׳ מ״ל (א) יבאש מהגיכם · כ׳ ועלה באשו כלם תיעוב · (ב) ותחת שעורה יבאשה · פי׳ זרע גרוע · (ג) וייעש יבאושים :

בג שם כלל למאכל מפת יפג המלך · כ׳ נושא את פת בגם :

בגד ב׳ הו״ל **א** בגידה · והוא הכחשת מי שבוטחים בו בבוטחי׳ עליו · בנינו קל כל רעיה יבגדו בה · מבטח בוגד ביום צרה · ג׳ מ״ל (א) שלו כל בוגדי בגד · ס׳ ובגד בוגדים בגדו · (ב) יבגודה אחותה יהודה · (ג) אנשי בוגדות · **ב** שם מלבוש · או בגד או עור · ס׳ בבגד צמר · כ׳ ויעזוב בגדו בידה · ר׳ כלי כסף וכלי זהב ובגדים · ס׳ את בגדי עשו · כ׳ וירח את ריח בגדיו · ובוא״ו תי״ו קציעות כל בגדותיך :

בד ר׳ הו״ל **א** שם פשתן מדו בד · ר׳ לבוש בדים · **ב** כזב חרב אל הבדים · ונואלו · כ׳ ולא כן בדיו · פי׳ הקוסמי׳ הרוברי׳ כזב לא דברו יושר · **ג** שם פאורות אילן הנסים ובריחים · ועל צד החשאלה בנים שהם כענפי׳ לאילן · ועשית בדים למזבח · ס׳ וכ׳ יאכל בדי עורו יאכל בדיו בכור מות · פי׳ ישחית אבריו ובניו שהם לאדם כמו הענפי׳ לאילן · **ד** מלה משמשת במקום בי״ת השימוש ב׳ מ״ל (א) בדי שאול תרדנה · פי׳ בשאול · (ב) בדי שופר יאמר האח · פי׳ בשופר · ועוד נכתבם בשורש די :

בדד יחידות בנינו קל ואין בודד במועדיו · פי׳ אין אחר מאנשי המלחמה מתייחד לעצמו ביום המוגבל ללחום · ב׳ מ״ל (א) בדד בבד יהיו · פי׳ כל אחר יתיחד לעצמו במשקלו או בשתיקתו · ובלמ״ד גלבד מטה · כ׳ אין עוד מלבדו · והוא במ״ם עם הלמ״ד · (ב) יי׳ בדד ינחנו · פי׳ לא יצטרך לכרות ברית לשום יושב הארץ כ״א הוא ית׳ לבדו לברד לבטח יוליכנו :

ברא מחשבה כוזבת בנינו קל כי מלבך אתה בודאם :

בדל ג׳ הו״ל **א** הפרשה בניניו ג׳ נפעל הבדלו מתוך העדה · והפעיל הבדל יבדילני יי׳ · והפעיל והערים המבדלות · הראוי המובדלות במ״פ · **ב** שם מתכות ידוע את הבדיל ואת העופרת · כ׳ ואסירה כל בדיליך · פי׳ פיגים המבדילים בין חלקי הכסף · והוא כינוי לרשעי׳ הנבדלים מדרכי היושר · **ג** שם השחוס שבאוזן או בדל אוזן :

בדק בדיקת החומות והריסותיהן · בנינו קל לבדוק ולחזק הבית · ומשקלו נפר׳ וס׳ את בדק הבית לכל אשר ימצא שם בדק · כ׳ מחזיקי בדקך :

בהה שממון וריקות משקלו והארץ היתה תהו ובוהו :

בהט שם מין אבן מה על רצפת בהט ושש :

בהל מהירות והפזון בניניו ד׳ נפעל הייתי נבהל · ופיעל ובסופתך תבהלם · ופועל מבוהלים ורחופים · והפעיל ויבהילו להביא את המן · ומשקלו ושנותם בבהלה · ר׳ עיר ובהלות :

בהם ב׳ הו״ל **א** שם מין בהמה ג׳ מ״ל (א) עד בהמה לי יהיו · ס׳ ואת בהמת הלוים · (ב) התחת בהמתם · ר׳ נמשל כבהמות נדמו · (ג) כאריה בבהמות יער · **ב** שם חיה מה הנה נא בהמות אשר עשיתי · ס׳ גם בהמות שדי · בעבור שיבוא הפעל עליו בלשון יחיד יתכן היותה בהמה אחת ששמה בהמות :

בהן שם אגודל ב׳ מ״ל (א) ועל בהן ירם · (ב) ויקצצו את בהונות ידיו :

בהק מין נגע לבן מבהיק בהק הוא פרח בעור :

בהר ב׳ הו״ל **א** בהירות ונוגה בהיר הוא בשחקים · **ב** שם נגע לבן שער לבן בבהרת · ר׳ בהרות בהרות לבנות :

בוא ב׳ הו״ל **א** ביאה ועל צד ההשאלה שקיעת אור ובלשון נקיה בעילת בעל · בניניו ג׳ קל עומד ובאת אל התיבה · ויוצ שם כי בא השמש · פי׳ שקע האור · הבה נא אבוא אליך · פי׳ אבעלך · והפעיל ויביאה אל האדם · והפעל כי הובאו בירת יוסף · ג׳ מ״ל (א) סמל הקנאה הזה בביאה · (ב) ויביאני במבוא · ס׳ ושמת לכך למבוא העיר · כ׳ שמש ידע מבואו · מוצאך ואת מובאך · הראוי מבואך ובא כן לזווג המלות · ר׳ כמבואי עיר · כ׳ ומוצאיו ומובאיו · הראוי ומבואיו ובא כן לזווג המלות · ובוא״ו תי״ו על מבואות ים · (ג) המביא מהקדים · **ב** פרי הארץ או פרי כל מעשה ותבליתו ואכלתם מן התבואה ישן · תבואת הארץ · תבואת שפתיו ישבע · כ׳ ואספת את תבואתה · ר׳ במספר שני תבואות · ס׳ וממגד תבואות שמש · כ׳ ובושו מתבואותיכם :

בוז בזיון וקלון בנינו קל בוז יבוזו לו · ב׳ מ״ל (א) לפיד בוז לעשתות שאנן · ס׳ ובוז משפחות יחיתני · (ב) כי היינו בוזה :

בוך בלבול ועירבוב בנינו נפעל נבוכים הם בארץ · ומשקלו ומבוסה ומבוכה · כ׳ עתה תהיה מבוכתם :

בול ב׳ הו״ל **א** עץ או פריו לבול עץ אסגוד · פי׳ האשתחוה לענף או פרי עץ · **ב** בירח בול הוא החודש השמיני :

בוס בזיון וגיאול ורמיסה בניניו ד׳ קל ועל הרי אבוסנו · פי׳ ארמסנו · נפש שבעה תבוס נופת · פי׳ תבוז · ומרובע יען בושסכם בשי״ן מקום סמ״ך · בוססו מקדשך · והפעל כפגר מובס · פי׳ מובז · והתפעל מתבוססת

(ג) נשטאנק פרברייטן · שטינקן מאכן · פראאסט מאכן · (ד) ויך פראאסט מאכן · (ה) דער שטאנק · (ו) מיסט · אונראט · (ז) אונגראטני : בג דיא קאסט · דער אונטרהאלט : בגד טרייאלאז האנדלן · (ב) טרייאלאזינקייט · (ג) אוני טרייאלאזי · אונטריגניני · (ד) איין גוואנד · קלייד : בד לייגן · (ב) ליגנהאפטי · (ג) צווייגי · גלידר · שטאנגן · שטינגן · קינדר · (ד) אין · נאך (זיא שפותרין אותו ונלאין א יוד ויסוד · ותרגומו א״כ כמן כג׳) · (ה) מיט · דורך : בדד אלליין · אייגזאם · פיר זיך זיין · (ב) אייגנלן · פיר זיך (ולד״א שעורו וכ כמות וכ׳) · אייגם וויא דאס אנדרי · (ג) אלליין · בזאנדר · אויסר (אגב · קאניונקציא) · (ד) אלליין (תאר הפעל · אדווערביום) : ברא ליגן · ערזינגן · ערדענקן · אויםדענקן : בדל אבשיידן · אונטרשיידן · אונטרשייד מאכן · מויסן שייד מאכן · אבזאנדרן · אויסזאנדרן · אויסלייכגן · טרענכן · (ב) צין · (ג) שלאקן · דאס אונעדלי אים מעטאל · (ד) דאס לעפכן אם אהר : ברק אויסבעסרן · (ב) דיא אויסבעסרונג · (ג) איין ברוך · ריס · שפאלט : בהה וויסט · לעער (ולד״א בוא מגנון כו הוא) · פרמיסט · דאס קאאס : בהט איני ארט מארמאר : בהל זיך ערשרעקן · עגטזעצן · בשטירצט זיין · גשטירצט ווערדן · בווינדן · פרשווינדן · ערמאטטן · (ב) אייאן · איבראייאן · וועגראפן · שטירצן · שרעקן · (ג) דאס שרעקן · ענטזעצן · דיא איבראשונג · איבראיילונג · אונבזאנכהייט · (ד) שרעקבילדר : בהם דאס פיה · איין טהיר · (ב) דאס בעהעמאט (דער נאמי אייכם גראסן טהירס) : בהן דער דוימן · דער גראסי צעה אם פוס : בהק איין פריזל אויסשלאג : בהר קלאר · ריין · העלל · לויטר · (ב) איין העללר פלעק : בוא קאממן · היניין געהן · (ב) אונטרגעהן · (ג) בייוואהנן · (ד) ברינגן · (ה) גבראכט ווערדן · (ו) איס הערויין טרעטן · (ז) דער איינגאנג · (ח) דער גאנג · דיא באהן (ט) אויס= אונד איינגענגי · טהון אונד לאסן · (י) דיא צוגענגי · (יא) אנפורט · האפן · (יב) יתכן שהוא פעל ויהי׳ פ׳ בל״א דאס הערבייאפיהרט · (יג) דאס איינגבראכטי · דער ערטראג · גווינסט · איינקינפטי · פרוכט : בוז פראכטן · גרינגשעצן · (ב) פרעכטליך · גרינג · ג) דיא פראכטונג : בוך פראירט · פרווירט זיין · (ב) דיא פרווירונג : בול דאס גוועקס : בוס נידרטרעטן · נרטרעטן · צרשטאמפפן · מיט פיסן פאן זיך שטאסן · ערנידריגן · כפלעקן · בזודלן · הונטרדריקן · (ב) פרוואהרפן · בזודלט :

מתבוססת בדמיך · ב׳ מ״ל (א) קו קו ומבוסה · (ב) התבוססת אחזיהו · פי׳ מה שהיה מתגאל ומתבוסס ברמו ׃ — יחז׳ יו ישעי׳ יח ד״ה כ נכ

בוץ שם הפשתן בארגמן בתכלת ובבוץ ׃ — שם כ

בוק ריקות בנינו נפעל הבוק תבוק הארץ ׃ ומשקליו בוקה ומבוקה ׃ — ישעי׳ כד נחו׳ ב

בור שם הפירה בעומק לאסיפת מים מכונסים או לסוהר או לקבר · וכי יפתח איש בור · ס׳ מבור בירת לחם · כ׳ ושתו איש מי בורו · ר׳ ובורות הצובים ׃ — שמו׳ כא ד״ה א יא ישע׳ לו דברי׳ ו

בוש ב׳ הו״ל **א** איחור והתמהמהות בנינו מרובע מרוע בשש רכבו לבוא · ומשקלו ויחלו עד בוש · **ב** בושה וכלימה ג׳ ב״ל קל עומד ובושה החמה · וארע כי לא אבוש · והפעיל יי׳ אל הבישני · והתפעל ולא יתבוששו · ג׳ מ״ל (א) ילבשו בשת · ס׳ ובשת פני כסתני · כ׳ חרפתי ובשתי · (ב) העטית עליו בושה · (ג) בשנה אפרים יקח · **ג** שם ביצי האיש והחזיקה במבשיו ׃ — שופ׳ ה שם ג ישעי׳ כד שם כ תלי׳ קיט ראשי׳ ב תלי׳ לה שם מד שם סט שם פט הוש׳ י דברי׳ כה

בזז שלל ג׳ ב״ל קל שארית עמי יבזום · ועל דרך השלמים מרבה פסחים בזוו בו · ובאל״ף תמורת הכפל אשר בזאו נהרי׳ ארצו · ונפעל והבוז תבוז · ופועל חרב אל אוצרותיה ובזזו · ב׳ מ״ל (א) ולא יהיו עוד בז לגוים · (ב) ובזו בזה ׃ — צפני׳ ב ישעי׳ לג שם יח שם כד ירמי׳ נ יחז׳ לד שם כט

בזה בזיון בניניו ג׳ קל מה יושיענו זה ויבזהו · ונפעל צעיר אנכי ונבזה · והפעיל להבזות בעליהן · ומשקליו ג׳ (א) לבזה נפש · (ב) וכדי בזיון · (ג) וכל המלאכה נמבזה · פי׳ דברים הפחותים ׃ — ש״א י תלי׳ קיט אסת׳ א ישעי׳ מט אסת׳ א ש״א טו

בזק ג׳ הו״ל **א** ברק כמוראה הבזק · **ב** שם מקום ארוני בזק · **ג** אבן ויפקדם בבזק · אמרו ז״ל שלקח מכ״א אבן ומנה את האבני׳ ׃ — יחז׳ א שופ׳ א ש״א יא

בזר פיזור בניניו ב׳ קל יוצא ורכוש להם יבזור · ופיעל בזר עמים ׃ — דני׳ יא תלי׳ סח

בחל תיעוב ומיאוס בנינו קל וגם נפשם בחלה בי ׃ — זכרי׳ יא

בחן ב׳ הו״ל **א** נסיון בב״ל קל בחנני כזהב אצא ׃ ונפעל אבי יבחן איוב עד נצח · ומשקלו כי בחן ומה · **ב** שם מבצר ומגדל ד׳ מ״ל (א) בחון נתתיך בעמי · (ב) אבן בחן · (ג) עופל ובחן · (ד) הקימו בחוניו ׃ — איו׳ כג שם לד יחז׳ כא ירמי׳ ו ישעי׳ כח שם לב שם כג

בחר בהירה בב״ל קל הכזה יהיה צום אבחרהו · ונפעל ונבחר מות מחיים · ה׳ מ״ל (א) על אם בחור · פי׳ על קהל נערים הנבהרים למלחמה ולמלאכה · ר׳ בחורי ישראל · כ׳ משרת משה מבחריו · פי׳ מנעוריו שהי׳ אז בחור וטוב לכל פועל · ובא״ו ת״ו בימי בחורותיך · (ב) בחורים וגם בתולות · ס׳ ובחורי ישראל הכריע · כ׳ בחוריו אכלה אש · (ג) בגבעת שאול בחיר יי׳ · כ׳ בחירי רצתה נפשי · ר׳ יבלו בחירי · (ד) ויהי מבחר עמקיך · ר׳ ועם מבחריו · (ה) וכל עיר מבחור · ס׳ מבחור ברושיו ׃ — שם כח ירמי׳ ח שם טו ש״א כו במד׳ יא קהל׳ יא תלי׳ קמח שם עח שם ש״ב כא ישעי׳ מב שם סה כב דני׳ מ״ב ג שם יט

בטא מבטא ודיבור בניניו ב׳ קל יש בוטה כמדקרות חרב · הה״א מקום האל״ף · ופיעל לבטא בשפתים · ומשקלו או מבטא שפתיה ׃ — משלי יב ויק׳ ה במד׳ ל

בטח ב׳ הו״ל **א** בטחון בב״ל קל בו בטח לבי · והפעיל מבטיחי על שדי אמי · ו׳ מ״ל (א) מקרה לבטח תושיבני · (ב) בהשקט ובבטחה · (ג) תאר לזכר כי בך בטוח · (ד) תאר לנקבה ובטוחות למרגיזי אל · (ה) מקרה · מה הבטחון הזה · (ו) למבטח מזכיר עוון · ס׳ מבטח עוז · כ׳ להיות ביי׳ מבטחך · ובסגל הטי״ת ויורד עוז מבטחה · ר׳ ובמשכנות מבטחים · כ׳ מאס יי׳ במבטחיך · **ב** שם פרי האדמה ידוע את הקשואים ואת האבטיחים ׃ — תלי׳ כח שם כב שם ד ישעי׳ ל ישעי׳ כו איו׳ יב מ״ב יח יחז׳ כט משלי יד שם כב שם כח ישעי׳ לב ירמי׳ במד׳ יא

בטל שביתה בנינו קל עומר ובטלו הטוחנות ׃ — קהל׳ יב

בטן ב׳ הו״ל **א** שם כלל למעים · ועל צד השאלה תוך הדבר ואמציעותו כמו שיכונו שניהם בשם קרב · אתה גוחי מבטן · ס׳ מבטן אמי אלי אתה · מלעומת הבטן · פי׳ מאמציעותו · כ׳ ותתקעה בבטנו · **ב** פרי מה בטנים ושקדים ׃ — תלי׳ כב שם מ״א ז שופ׳ ג ראשי׳ מג

ביב חלול בנינו נפעל ואיש נבוב ילבב · פי׳ האיש הריק וההלול מהשכל יקנה חכמה בלימוד והראוי בחולם מקום שורק · והתא׳ הסמוך נבוב לוחות · ת״א חליל לוחין · והוא מטעם אמרם ז״ל ביב הקמור תחת הבית ׃ — איו׳ יא שמו׳ כז

בין ב׳ הו״ל **א** תוך וקרב אשר עבר בין הגזרים · כ׳ ישפוט יי׳ ביני ובינך · ר׳ מבינות לכרובים · ר׳ השנים איש הבינים · תאר לגלית העומד בין ב׳ המערכות · **ב** בינה והם תולדות ההיקשים השכלים הנולדים מזיווג שתי הקדמות מתרמי קצת החלקים והיא ג״כ מטעם הוראת בין האמור שענינה תוך · כי מבין ב׳ הקדמות תולד התולדה וכמ״ד מבין דבר מתוך דבר · בניניו ה׳ קל עומר בנתה לרעי מרחוק · נפעל רק עם חכם ונבון · ומרובע יסובבנהו יבוננהו · הפעיל עומד יבינו לאחריתם · והיוצא מבין פתיים · והתפעל עמי לא התבונן · ב׳ מ״ל (א) רוח חכמה ובינה · ס׳ ובינת נבוניו תסתתר · כ׳ מבינתך חדל · ר׳ כי לא עם בינות הוא · (ב) ולא דעת ולא תבונה · כ׳ ואין חקר לתבונתו · ר׳ ודרך תבונות יודיענו · ס׳ ובתבונות כפיו ינחם · כ׳ אזין עד תבונותיכם ׃ — ראשי׳ טו שם יו יחז׳ י ש״א יז תלי׳ קלט דברי׳ ד שם לב שם תלי׳ קיט ישעי׳ א שם יא שם יד משלי כג ישעי׳ כז שם מד שם מ שם תלי׳ עח איו׳ לב

ביץ שם ביצים וכאסוף ביצים עזובות · ס׳ ביצי צפעוני בקעו · כ׳ והאוכל מביציהם ימות ׃ — ישעי׳ י שם נט שם

ביר ב׳ הו״ל **א** שם באר כהקיר בור מימיה · **ב** שם ארמון משקליו ב׳ כי לא לאדם הבירה · ומ״א ויבן ביהודה בירניות ׃ — ירמי׳ ו ד״ה א כט ד״ה ב יז

בית ב׳ הו״ל **א** בית דירה או מקום שהוא מרוה למקומם

(ג) זיך כזודלן · (ד) אונטרדריקט · (ה) אונטרדריקונג · ערנידריגונג (ונד״א) שלעכטר צוסטאנד ׃ בוץ ליינן ׃ בוק לעער = עדי = וויסטי ווערדן · (ב) דיא לעערהייט · (ג) איין עדר = וויסטר ארט ׃ בור אייני גרובי · ציסטערני · בוש זויימן · לאנג אויסבלייבן · (ב) בשעמט זיין · (ג) בשעמן · צו שאנדן מאכן · (ד) זיך שעמן · (ה) דיא שאנדי · (ו) שמאך · שאאם רעטי · (ז) בשעהמונג · (ח) שאאםטהיילי ׃ בזז רויבן · פלינדרן · (ב) דער רויב · דיא בייטי · (ג) דיא פלינדרונג ׃ בזה פראכטן · גרינג שעצן · פרשמעהן · (ב) הערונטרווירדינן · (ג) גרינגשעצונג · (ד) אונווירדיג · אונוויכטיג · גרינגפיגיג ׃ בזק דער בליץ · (ב) דער נאמי איינס ארטס · (ג) אייני ארט קלייני שטייני · מורמלן ׃ בזר שפענדן · אויסטהיילן · (ב) צרשטרייען ׃ בחל מיספאללן פינדן ׃ בחן פריפן · אייני פראבי אנשטעללן · (ב) אייני פראבי · (ג) אייני טורם וואַרטי ׃ בחר וועהלן · ערוועהלן · אויסזוכן · ליב זיין · וועהרט זיין · גפאללן פינדן · גערן האבן · זיך וויזשן · (ב) ווינשנסווערט · (ג) אויסערוועהלט · אויסערלעזן · איין ייגנלינג · (ד) דיא יוגנד · דיא ייגנלינגס יאהרי · (ה) דאס ייגנלינגס אלטר · (ו) יונגי מאנשאפט · (ז) איין אויסערוועהלטר · ליבלינג · (ח) דאס אויסערלעזנסטי · אויסגזוכטסטי · בעסטי · דער אויסבונד ׃ בטא שפרעכן · (ב) הערויס שפרעכן · (ג) דער אויסשפרוך ׃ בטח טרויען · פרטרויען · האפן · זיכר זיין · זין פרלאסן · (ב) פרזיכרן · (ג) זיכר · (ד) זיכרהייט · (ה) זיכרי פעסטי · דויארהאפטי וואהנונגן · (ו) פרזיכרונג · (ז) צופרזיכט · (ח) מעלאנן ׃ בטל מוסיגטי געהן · אויפהערן ׃ בטן דער לייב · דער בויך · (ב) פיסטאציען ׃ ביב האהל · לעער ׃ בין צווישן · (ב) לערנט אבניא האנרבנאל שם יאבן לת׳ פרמיטלר · אונטרהענדלר · (ג) מערקן · ערקעננן · פרשטעהן · איינזעהן · שליסן · (ד) איין פרשטענדיגר · איינזיכטספאללר · (ה) אכט געבן · (ו) (יונא לב׳) במערקן · אויפמערקן · איבר־ אונטרזוכן · אויס = אנאנדר זעצן · (מיט דעם פרשטאנדי איין איי׳ איינדריגנן · (יונא לג׳) במערקן לאסן · איינזעהן לעהרן · אונ׳ (ז) זיך איינזיכט אדר קענטניס פרשאפן · (ח) דאס איי׳ פרשטאנד · דיא פרנונפט · (ט) קענטניס · ערפאהרונ׳ ׃ ביץ אייער ׃ ביר אייני קוועלי · (ב) פאללאסט · דיא רעזידענ׳ (וואריין דער קעניגליכי פאללאסט) ׃

למקומם · ושם הפנים שהוא הפך החוץ · ועל צד ההשאלה בני בית · והנה באו אל תוך הבית · ס׳ ויעמדו בית המרחק · פי׳ במקום רחוק · ולמבית לפרוכת · פי׳ מבפנים · ובתו׳ ה״א וכל אחוריהם ביתה · פי׳ פנימה · מושיב יחידים ביתה · פי׳ מרבה היחידי׳ בבני בירת הרבה · כ׳ שכבו בכבוד איש בביתו · פי׳ בקברו שהיא מקומו של עולם · ר׳ והיו לבתים לבדים · פי׳ שיהיו למקומות להביא הבדים אל הוכם · ס׳ לשני בתי ישראל לפח · פי׳ בתי אבות ר״ל ממלכות · ובתי הנפש והלהשים · הוא שם עדי מה · כ׳ ישסו בתיהם · קרבם בתימו לעולם · פי׳ קברם הוא מקום משכנם לעולם · ב שם לארמון אל גינת הביתן · ס׳ ביתן המלך :

בבא שמין אילן יעוברי בעמק הבכא · ר׳ ובאת להם ממול בכאים :

בבה ב׳ הו״ל א בכיה ב׳ ב״ל קל אל תבכו למת · ופיעל רחל מבכה על בניה · ד׳ מ״ל (א) מנעי קולך מבכי · ס׳ בכי תחנוני בני ישראל · כ׳ כי שמע יי׳ קול בכיי · (ב) הרבה בכה · (ג) ויעברו ימי בכיתו (ד) ויקרא שמו אלון בכות · ב מרוצה והגרת המים ב׳ מ״ל (א) מבכי נהרות חבש · פי׳ עצר ועכב הגרת הנהרות כמו מי הירדן יכרתו · (ב) הבאת עד נבכי ים · פי׳ הבאת בחקירתך לדעת סבת מרוצת הים ממזרח למערב ושובו מרביעית היום לרביעותו במילוי והסרון כן עוד כל ימי עולם :

בכר ההויה הראשית בחי ובצמח · ג׳ ב״ל פיעל לבכר את בן האהובה · להרשיו יבכר · ופועל אשר יבכר ליי׳ · והפעיל צרה כמבכירה · פי׳ היולדת בראשונה הבליה קשים מיולדת שכבר הולידה · ז׳ מ״ל (א) האר לזכר ומת כל בכור בארץ מצרים · ס׳ מבכור פרעה · כ׳ בני בכורי ישראל · ר׳ שהכה בכורי מצרים · כ׳ למכה מצרים בבכוריהם · (ב) מקרת ויבז עשו את הבכורה · כ׳ וימכור את בכורתו ליעקב · ר׳ תאר לנקבות מבכורות צאנו ומחלביהן · (ג) ותאמר הבכירה אל הצעירה · (ד) כבכורה בטרם קיץ · ר׳ וביום הבכורים · ס׳ ימי בכורי ענבים · כ׳ את מנחת בכוריך · (ה) בכורה אותה נפשי · (ו) כתאנה הבכורות · (ז) בכרה קלה · ר׳ בכרי מדין · פי׳ גמלים רכי השנים הקלים לרוץ :

בל ג׳ הו״ל א מלת השלילה אף בל נטעו · ובתוספת יו״ד ופערה פיה לבלי חוק · ב שם התאר לרשע ולדבר רע ונחלי בליעל יבעתוני · דבר בליעל יצוק בו · פי׳ חלי רע בלי יעל ויגדל וכן כלם מורכבים מן בלי ומן יעלה · ג שם ע״ז · כרע בל :

בלל ה׳ הו״ל א בלבול ועירבוב בניניו ב׳ קל כי שם בלל יי׳ · ונבלה שם שפתם · משפטו ונבולה · והתפעל ובעמים הוא יתבולל · ב מספוא בנינו קל יבל לחמורים · ומשקלו בליל המיץ יאכלו · כ׳ אם יגעה שור על בלילו · נק׳ המספוא בזה השם להיותו מעורב המיני׳ לפי המנהג · ג שם חוט לבן העובר בעין ומערבב הראות · או תבלול בעינו · ד שם רביעה ועירבוב הזרע מין שלא במינו · או עירוב זרע הזקן עם זרע בנו · לרבעה תבל הוא · ה יתכן היות מזה השורש תבל ומלואה אתה יסדתם · ונק׳ ככה על שם עירוב היסודות וצאצאיהם :

בלג התחזקות בנינו הפעיל השע ממני ואבליגה · פי׳ אתחזק או אחזק את נפשי · ומשקלו מבליגיתי עלי יגון · פי׳ התחזקי על יגוני לא אוכל :

בלה ב׳ הו״ל א זקנה והפסד בניניו ב׳ קל אחרי בלותי היתה לי עדנה · פי׳ אחרי זקנתי · וכלם כבגד יבלו · פי׳ ירקבו ויפסדו · ופיעל ומעשה ידיהם יבלו בחירי · ד׳ מ״ל (א) תאר ואומר לבלה ניאופים · פי׳ לזקינה · ר׳ ונעלות בלות · וביו״ד מ״ס שקים בלים · (ב) חשקת נפשי משחת בלי · פי׳ משחת ומבלי ר״ל מהשחתה ומהפסד וכפל הענין במ״ש · (ג) בלויי הסחבות · ובאל״ף בלואי הסחבות · (ד) ואפי על תבליתם · ב פחזות ומהירות מפחד פתאומי והנה בלהה · ר׳ סביב בעתוהו בלהות · ס׳ כי יכיר בלהות צלמות :

בלם חסימות הפה בנינו קל עדיו לבלום :

בלס חיפוש או עירוב · בנינו קל ובולס שקמים · פי׳ מחפש ולוקט התאני׳ הרעי׳ למאכל בקרינ או מערבם בעסה בלוסה אם שאר מיני מספוא :

בלע ג׳ הו״ל א בליעת הפה בנינו קל בלעני כתנין · ומשקלו והוצאתי את בלעו מפיו · ב השחתה ג׳ ב״ל נפעל נבלעו מן היין · ופיעל ודרך ארחותיך בלעו · ומאושריו מבלעים · והתפעל וכל חכמתם תתבלע · ומשקלו אהבת כל דברי בלע · ג כסוי ב׳ ב״ל פיעל כבלע את הקודש · פי׳ כאשר יכוסה ויסתרו כלי הקודש · ופועל אם אמר איש כי יבלע · פי׳ היהשוב איש שיסתר בדבריו ממני · ומשקלו אהבת כל דברי בלע · פי׳ דברי מרמה המכוסים ונסתרים מן המרומה · וכבר זכרנוהו בקודם :

בלק חורבן או פתיחה והפקר ב׳ ב״ל קל בוקק הארץ ובולקה · ופיעל בוקה ומבוקה ומבלקה :

בלת מלה משמשת בג׳ לשונות (א) כטעם זולת ומושיע אין בלתי : פי׳ אין זולתי (ב) כטעם לא עד בלתי השאיר לו שריד · פי׳ עד לא · (ג) כל מבלתי היא כטעם מאין וכל לבלתי טעמה כטעם שלא · מבלתי יכולת יי׳ · פי׳ מאין יכולת · לבלתי הקריב · פי׳ שלא להקריב · וזולתם :

במה שם מזבח או גובה לקראתם לעלות הבמה · ובה״א

בית אין הויז · איינר פאמיליע · (ב) איננרהאלב · (ג) אינווערטס · (ד) איין נהייזי · פוטראל · (ה) שפייהרלייבר · (ו) וואהנהויז · דאס אינגרי איינס פאללאסטס : בכא מוילבעער בוים (נ״א יכי׳ תרגומו כאן דיררי׳ · דיסטר טריבי · ונ״א ניפרעסן) : בבה טהרענן · וויינן · בוויינן · (ב) טהרענן פליסן לאסן · (אין טהרענן גרפליסן) · (ג) דאס וויינן · דיא טהרענן · טהרענן=גום · (ד) דיא טרויאר · (ה) דער לויף · דאס פליסן · (ו) דאס ...רנן · (נ״א דיא אויספליסי) : בכר צום ערסטגעבהרנן מאכן · (ב) ...לאסן · (ג) צום ערסטן געבארן ווערדן · דאס רעכט דער ...בורט ערהאלטן · (ד) איינר דיא צום ערסטן מאל געבערט · (ה) איין געבארנר · (ו) דיא ערסטגעבורט · דאס רעכט דער ערסטגעבורט · (ז) ...ערסטגעבהרני · דיא עלטסטי · (ח) אייפי רייפי פרוכט · (ט) דיא ערסטלינגי · (י) איין יונגס קאמעעל (נ״א) איין דראמעדאר : ...כט · (ב) אהני · (ג) נידריג · נידרטרעכטיג · רוכלאז · אבשייליך · דיא אונטרוועלט · דאס ליין דער טאדטן · דיא העללי : בלל איינריהרן · פרמענגן · פרמישן · פרווירן · (ב) זיך פרמענגן · (ג) פוטר איינמענגן · (ד) דאס פוטר · (ה) וואז דאס ווייסי אים אויגי מיט דעם שווארצן פרמישט איזט · איין שטרייף · (ו) איינר פרמענגונג · פרמישונג · פרווירונג · (ז) דיא גראסי וועלט : בלג ערקוויקן · ערהאלן · (ב) דיא ערהאלונג : בלה אלט זיין · (ב) אלטרן · אלט ווערדן · פראלטן · פרדארבן ווערדן · (ג) פרדערבן · איבערלווירן · (ד) איינר אלטי · (ה) אלט · פרדארבן · צררישן · (ו) דאס פרדערבן · (ז) צררישני לומפן · לאפפן · (ח) דיא פרניכטונג · (ט) איין שרעקניכט · דער שאטן איינם פרשטארבנן · איין געשפענסט : בלם צעהמן · איינפאלזן : בלס זוכן אדר פרמענגן · (נ״א) פרזעגן · פרפפלאנצן · (נ״א) בשניידן : בלע איינשלינגן · פרשלינגן · (ב) פראס · (ג) פרטילגן · אויסראטטן · (ד) זיך אויפרייבן (ונ״א הוא מפן סו׳) זיך פרשטעקן · ניכט צום פארשיין קאממן · (ה) פרדערבליך · (א) איינהילן · פרהילן · פרשטעקן · (ז) היימטיקקע · טרוג : בלק טרעכנן · אויסאיינאנדר=געהן · ריססי בקאממן : בלת אויסר · (ב) ניכט · אהן= : במה איינע העהי · אנהעהי ·

ובה"א בסוף מקום למ"ו בתחלה בטרם יעלה הבמתה · סס
ר׳ ומנחליאל במות · ס׳ ויעלהו במות בעל · ובב׳ מיני — במד׳ דא סס קכ
הרבוי על במתי עב · כ׳ את במותיו ואת מזבחותיו · — ישעי׳ יד סס לו
ואתה על במותימו תדרוך · ויתכן היות זה השורש — דברי׳ לג
מנחי העי"ן ע"מ בקמת רעיך מן קום כו׳ :

בנה ד׳ הו"ל **א** בנין ב׳ ב"ל קל ונפעל עוד אבנך — ירמי׳ לא
ונבנית · ג׳ מ"ל (א) ותבניה וקירותיה · (ב) — יחז׳ מא
ומהתיכונות בנין · (ג) ועליו כמבנה עיר · **ב** בנים — סס מב סס מ
ב׳ ב"ל אשר לא יבנה את בית אחיו · ונפעל ואבנה גם — דברי׳ כה ראש׳ ל
אנכי ממנה · ב׳ מ"ל (א) ולשת גם הוא יולד בן · ס׳ — סס ד
וגם את בן האמה · ובהירק יהושע בן נון · כ׳ אשה — סס כא דברי׳ לא
לבני · את בנך את יחידך · ר׳ הניקה בנים שרה · — ראש׳ כב סס כא
ס׳ בני נח · כ׳ ואשתך ונשי בניך (ב) לנקבה ואחר — סס ז סס ו
ילדה בת · עיקרה בנת · ס׳ אך לא בת אמי · כ׳ — סס ל סס כ
והנה רחל בתו · ר׳ וכ׳ הבנות בנותי · ס׳ את — סס כט סס לא
בנות האדם · והקטן והקטנה מב"א יכונו בשם בן ובת או — סס ו
בן יגח או בת יגח · ועל צד ההשאלה יכנו בם · — שמו׳ כא
(א) התלמידים · בני הנביאים · (ב) איש ואנשים כי — מ"ב ב
בן מות הוא · בני בליעל · (ג) חצים לא יבריחנו — ש"א כ דברי׳ יג
בן קשת · בני אשפתו · (ד) תבן או בר מדושתי — איו׳ מא איכ׳ ג
ובן גרני · (ה) ענף בן פורת יוסף · בנות צעדה · — ישע׳ כא ראש׳ מט
(ו) עדה · בת בבל · (ז) כפרים בית שאן ובנותיה · — ישע׳ מז ד"ה א ז
(ח) אישון העין · בבת עינך · **ג** שם אברי ההולדה לזכר — איכ׳ ב
ולנקבה והאיתן על האבנים · פי׳ תראו על האברים — שמו׳ א
מולידי הבנים אם הוא זכר או נקבה · ולכן בא ברבוי
השנים · וכבר זכרנום בשורש אבן · **ד** התאר את כל
מלאכות התבנית · ס׳ את תבנית האולם · כ׳ וראה — ד"ה א כח סס
ועשה בתבניתם : — שמו׳ כה

בסר שם תאר לפרי שלא נגמר בשולו · ב׳ מ"ל (א)
אבות אכלו בסר · (ב) יהמוס כגפן בסרו : — ירמי׳ לא איו׳ טו

בעה ב׳ הו"ל **א** בקשה ב׳ ב"ל ב׳ קל אם תבעיון — ישעי׳ כא
בעיו · ונפעל נבעו מצפוניו · ב׳ מ"ל (א) — עובדי׳ ב
כי ידעתי מות תשיבני ובית מועד לכל חי · אך לא בעי — איו׳ ל
ישלח יד אם בפידו להן שוע · פי׳ ידעתי כי לא אנצל
מהמות להיותו סוף כל חי · אך אם אמת הוא הדבר
שהשוע ר"ל השועה והתפלה מועלת לכל חי בעת שברו
הנה גם אני בקשתי לא ישלח בי ידו ומכתו כי אם ימיתני
מהר · ומקרא מסורס הוא (ובעי חסר יו"ד השורש כמו
כל פי ליחיד מ"ב) · וזה הפי׳ הוא הנכון לא שערוהו
המפרשים ועיי׳ שורש עיה · (ב) בעים רוחו פי׳ בבקשת — ישעי׳ ל
רצונו · והסר בית השימוש · ועוד יושם לו שורש בפני
עצמו · **ב** נפיחה בנינו קל מים תבעה אש · פי׳ המים — ישעי׳ סד
יבעבעו מרתיחות אש · ב׳ מ"ל (א) נבעה בחומה — סס ל
נשגבה · פי׳ כמו נפח ואבעבוע בחומה גבוה אשר לפתע
פתאום יבוא שברה · (ב) לשחין פורח אבעבעות : — שמות ט

בעט בעיטת הרגל בנינו קל וישמן ישורון ויבעט : — דברי׳ לב

בעל בעילת בעל ואדנות וע"ז · ב׳ ב"ל כי יקח איש
אשה ובעלה · יבעלוך בניך · פי׳ יעשוך אדון — סס כד ישעי׳ סב
ובעל · ונפעל וארצך תבעל · ג׳ מ"ל (א) והיא בעולת — סס
בעל · ס׳ והנה בעל החלומות · כ׳ ולא תקראי לי עוד — ראש׳ ך סס לז
בעלי · ר׳ לבעלים יזבחו · פי׳ לע"ז שהם אדוני — הוש׳ יב סס יא
לעובדיהם · ס׳ בעלי אסופות · כ׳ החכמה תחיה בעליה · — קהל׳ יב סס ז
(ב) בעלת אוב · (ג) בעליל לארץ · פי׳ בעל הארץ : — ש"א כח תלי׳ יב

בער ד׳ הו"ל **א** שריפה ג׳ ב"ל קל עומד ותבער — ירמי׳ מז
בערי יהודה · ופיעל מבערים את האש · — סס ז
האח לפניו מבערת · והפעיל והבערתי בעשן — סס לו נחו׳ ב
רכבה · ב׳ מ"ל (א) המבעיר את הבערה · (ב) שם — שמו׳ כב
המקום ההוא תבערה **ב** כריתה והסרה · בניניו ב׳ — במד׳ יא
פיעל יבער מן הארץ · והפעיל הנני מבעיר אחרי — מ"א כב סס יו
בעשא · ומשקלו וברוח בער · **ג** מרעה ושם הבהמות — ישעי׳ ד
הרועות ב׳ ב"ל פיעל ובער בשדה אחר · והפעיל כי — שמות כב
יבער איש שדה · ומשקלו ושלח את בעירו · **ד** — סס סס
סכלות ב׳ ב"ל קל עומד ובאחת יבערו ויכסלו · — ירמי׳ י
ונפעל כי נבערו הרועים · ומשקלו יחד כסיל — סס
ובער יאבדו : — תלי׳ מט

בעת חרדה ובהלה ב׳ ב"ל והמן נבעת מלפני המלך · — אסתר ז
ופיעל ומחזיונות תבעתני · ב׳ מ"ל (א) בעותי — איו׳ ז סס ו
אלוה יערכוני · כ׳ בעותיך צמתתוני · (ב) לעת — תלי׳ פח
מרפא והנה בעתה : — ירמי׳ ח

בצץ טיט ורקק ב׳ מ"ל (א) הטבעו בבוץ רגלך · (ב) — סס לח
בסתר קנה ובצה · ר׳ בצאתו וגבאיו : — איו׳ מ יחז׳ מז

בצע ג׳ הו"ל **א** חמדה ועושק בניניו ב׳ קל למען
בצע בצע · ובוצע ברך · ופיעל ותבצעי — יחז׳ כב תלי׳ יחז׳
רעיך בעושק · פי׳ חמדת אשר לרעיך לקחתו בעושק — כב
וגזל · ומשקלו למען בצוע בצע · ס׳ מואס בבצע — סס ישעי׳ לג
מעשקות · כ׳ איש לבצעו מקצהו · **ב** חיתוך בניניו — סס נו
ב׳ קל ובצעם בראש כלם · פי׳ יהרגם בחרב בראשונה · — עמו׳ ט
ופיעל יתר ידו ויבצעני · ומשקלו יבצע כסף · פי׳ — איו׳ ו סוף׳ ב
חתי׳ כסף · **ג** השלמה בנינו פיעל כי יבצע יי׳ — ישעי׳ י
את כל מעשהו :

בצק עסה וע"צ ההשאלה טיט ורקק בנינו קל ורגלך
לא בצקה · פי׳ לא נתלכלכו בטיט ובצק הרפש · — דברי׳ ח
וכן ת"א לא יחיפו · לכן לא נטנפו וכן פי׳ הרד"ק אך רש"י
והראב"ע פי׳ לשון נפיחה · ומשקלו ויאפו את הבצק — שמו׳ יב
כ׳ וישא העם את בצקו : — סס

בצר ד׳ הו"ל **א** קיטוף הפרי בנינו קל את ענבי
נזיריך לא תבצור · כבוצר על סלסלות · — ויק׳ כה ירמי׳ ו
ומשקלו דיש את בציר · ס׳ מבציר אביעזר · כ׳ על — ויק׳ כו סוף׳ ה
קיצך

בנה בויען · ערבויען · אויפבויען · אבבויען · (ב) איין גביידי · (ג) דיא
בויאארט · (ד) איין זאהן · (ה) זעהני · (ו) אייני טאכטר · (ז)
טעכטר · (ח) (ווירד אויך ביא פרשידנן פרהעלטניסן גברויכט , דיא דעס
פרהעלטניס צווישן פאטר אוכד קינד אין עטוואס עהנליך זינד · אם : (1) צווישן
סילר אוכד לעהרר · (2) צווישן אנגהערינגן אוכד דעם זיא אנגהערן ·
(3) צווישן דאם ענטהאלטני אוכד דעם ענטהאלטנדן · (4) צווישן צוויג
אוכד סטאם · (5) צווישן דער גזעללשאפט מענשן אוכד דעם שטאאטי דער
זיא צוזאממן העלט · (6) צווישן דערפר אוכד דער מוטטרשטאדט אדר
הויפטשטאדט · (ט) דאם דורך דיא פארס דעם אויגם ענטשטעהנדי אוכד אין
דעמזעלבן ענטהאלטני בילד · (י) דיא גבורטסטהיילי · (יא) בילדנים ·
גשטאללט · פיגור · פארם · מאדעלל :
בסר דיא אונרייפי פרוכט : **בעה** זוכן · ערזוכן · אונטרזוכן · דורכזוכן ·
(ב) אויפבלעהן · אויפבלאזן · אין בלאזן אויפטרייבן · (ג) איין מיט
לופט גפיללטר רויס · אייני לופטבלאזי · אייני האהלונג · (ד) בלאזן · גשווירי :
בעט אויסשלאגן · מיט פיסן פאן זיך שטאסן · פרשמעהן :
בעל עהליכן · הייראטן · בוין כעהמן · דער העררר אייכם דינגם ווערדן ·
(ב) איין מאן · עהימאן · העררר · בוזלר · דער נאמי אייכס
אבגאטס · (ג) פרויא · בוזלרין : **בער** ברענכן · פרברענכן · אנברענכן ·
ענטברענכן · זיך ענטצינדן · (ב) אנצינדן · (ג) אנגצינדעט · ברענכד ·
(ד) פרברענכן · ברענכן (מאכן) · (ה) דער בראנד · (ו) אייני ברענרייא ·
(ז) וועגשאפן · וועגרייזמן · אויפרייזמן · אויסרייזמן · (ח) ריין מאכן ·
(ט) אויפרייזמכד · וועגראפכד · (י) ווידן · פרעסן · (יא) ווידן לאסן ·
(יב) דאם פיה · (יג) דעס פיה גלייך זיין · דום · אוכפרכינפטיג · (יד)
פרדוממן · (טו) איין דוממר · אוכווייסנדר · אוכפרכינפטיגר · אלברנר
לערר מענש : **בעת** שרעקן · ערשרעקן (ערשראקן ווערדן) · (ב)
שרעקן · ערשרעקן (שרעק פראורזאכן) · (ג) דיא שרעקן · (ד) שרעקנים :
בצץ זומפף : **בצע** גוויכנן · נוצן · פארטהייל ערלאנגן · (ב) איין
גוויכזיכטיגר · האבזיכטיגר (דער זיך אללי מיטטל ערלויבט געלד צו ערלאנגן)
איין רייבר · (ג) איבר פארטיילן · (ד) גווין · פארטהייל · נוצן · איינן נוץ
גוויכזוכט · האבזוכט · (ה) טיידן · צרטהיילן · שפאלטן · אין סטיקן הויען
(ו) איין סטיק · (ז) ענטשיידן · פאלבריגנן · אויספיהרן :
בצק שוועללן · אויפלויפן (גלייך איינם טייגי) · (ב) דער טייג :
בצר טרויבן אבלעזן · ווייכלעזי האלטן · (ב) איין ווינכר · (ג)
דער העֶרבסט · דיא וויינלעזי ·

קיצץ ועל בציריך : ב חוזק בנינו פיעל לבצר החומה : (ירמי׳ מה ישע׳ דכ)
ג׳ מ״ל (א) תאר כל חומה בצורה · ר׳ ערים בצורות · (שם ך שם לו)
(ב) מקרה ונשבת מבצר מאפרים · ס׳ ומבצר משגב (שם יז שם דח)
חומותיך · ר׳ ועל מבצרים יחשוב · ס׳ ועשה למבצרי (דני׳ יא שם)
מעוזים · כ׳ שחרת מבצריו · ובוא״ו ת״ו ולכד עיר (איכ׳ ב)
מבצרות · (ג) שובו לבצרון · ג מניעת הפעולה (דני׳ יא זכרי׳ ט)
הראויה לבוא בנינו נפעל ועתה לא יבצר מהם · (ראשית יא)
ב׳ מ״ל (א) לעתות בצרה · ר׳ על דברי הבצרות · (תלי׳ י ירמי׳ יד)
(ב) ובשנת בצרת לא ידאג · הוא עת המנע הגשם ובוא (שם יז)
תבואת הארץ · ד זהב ב׳ מ״ל (א) ושית על עפר בצר · (איו׳ דכ)
(ב) והיה שדי בצריך : (שם לו שם דכ)

בקק ריקות ג׳ ב״ל קל כי בקקום בוקקים · ונפעל (נחו׳ ב)
ונבקה רוח מצרים · ומרובע ויבוקקו את ארצה : (ישעי׳ יט ירמי׳ נא)

בקע ג׳ הו״ל א בקעה ומישור יוצאים בבקעה (דברי׳ ח)
ובהר · ס׳ בקעת ירחו · ר׳ ארץ הרים (שם לד)
ובקעות · ב שם מטבע ידוע בקע משקלו · ג (שם יא ראשי׳ דל)
בקיעה ו׳ ב״ל קל על הים ובקעהו · ונפעל ויבקעו (שמו׳ יד שם)
המים · ופיעל ובקעתי רוח סערות · במבואי (יחז׳ יג)
עיר מבקעה · והפעיל ונבקיענה אלינו · והפעל (שם כו ישעי׳ ז)
הבקעה העיר · והתפעל והעמקים יתבקעו · (ירמי׳ לט מיכ׳ א)
ומשקלו והבית הקטן בקיעים · ס׳ וארת בקיעי (עמו׳ ו ישעי׳ דכ)
עיר דוד :

בקר ד׳ הו״ל א דרישה וחיפוש בנינו פיעל כן
ואבקר את צאני · ומשקלו בבקרת רועה (יחז׳ לד שם)
עדרו · ב ערת יאיר השחר בנינו פיעל ולבקר (תלי׳ דז)
בהיכלו · פי׳ להתמיד בהיכלו בבוקר בבוקר · ומשקלו
מבקר לערב יוכתו · ר׳ ותפקדנו לבקרים · ג בהמה (איו׳ ד שם ז)
גסה · בנינו קל כי בקר אנכי · ומשקלו פר אחד בן (עמו׳ ז)
בקר · כ׳ רק צאנכם ובקרכם יוצג · ר׳ אם יחרוש (שמו׳ דט שם י)
בבקרים · כ׳ וארת בכורי בקרינו · ד מלקות (עמו׳ ו נחמי׳ י)
בקרת תהיה פי׳ מולקה תהיה : (ויק׳ יט)

בקש חיפוש ודרישה ב׳ ב״ל פיעל לא אמרתי לזרע
יעקב תוהו בקשוני · ופועל ויבקש הדבר (ישעי׳ מה אסת׳ ב)
וימצא · ומשקלו ולעשות את בקשתי : (שם ה)

בר ב׳ הו״ל א שם דגן ויצברו בר · ב חוץ או (ראשי׳ מא)
תבואה יחלמו בניהם ירבו בבר · ועיי׳ שורש ברה : (איו׳ לט)

ברר ב׳ הו״ל א מריקה וזכות · ה׳ ב״ל קל ולבור (קהלת ט)
את כל זה · וישימני לחץ ברור · פי׳ מרוק · (ישעי׳ מט)
ונפעל הברו נושאי כלי יי׳ · כלומר הזכו · ופיעל (שם דב)
לברר וללבן · והפעיל הברו החצים · פי׳ מרקו · (דני׳ יא ירמי׳ נא)
ועיי׳ שורש אבר · והתפעל יתבררו ויתלבנו · ד׳ מ״ל (דני׳ יב)
(א) ובר הייתי בעיניך · ס׳ ובר לבב · ר׳ וס׳ אך (איו׳ יא תלי׳ דד)
טוב אלהי׳ לברי לבב · (ב) ואצרוף כבור סגיך · ס׳ (שם עג ישעי׳ א)
כבור ידי ישיב לי · כ׳ כברי לנגד עיניו · (ג) אף (ש״ב דכ שם)
ברי יטריח עב · פי׳ גם בהיות האויר ברור וזך יעלה (איו׳ לז)

עבים · (ד) ותרבי לך ברית · ס׳ וכברית מכבסים · (ירמי׳ ב מלא׳ ג)
ב בחירה בניניו ב׳ קל וברותי מכם המורדים · פי׳ (יחז׳ ך)
אבחרם להרע להם · והפעיל לא לזרות ולא להבר : (ירמי׳ ד)
פי׳ לבחר הדגן מהתבן ועל שם זה נקרא בר · מזה
לתבן את הבר : (שם דג)

ברא ד׳ הו״ל א בריאה והתחדשות ב׳ ב״ל קל וקדוש
ישראל בראה · ונפעל עתה נבראו ולא מאז · (ישעי׳ מא שם מח)
ומשקלו ואם בריאה יברא יי׳ · ב שומן בנינו הפעיל (במד׳ יו)
להבריאכם מראשית כל · ג׳ מ״ל (א) ועגלון איש (ש״א ב)
בריא מאד · ר׳ עשרה בקר בריאים · ס׳ ובריאי (שופ׳ ג מ״א ד דני׳ א)
בשר · (ב) הבריאה תזבחו · ר׳ ובריאות בשר · (ג) (יחז׳ לד ראשי׳ מא)
ובין שה בריה · הראוי בריא · ג בחירה בנינו פיעל (יחז׳ לד שם דא)
ויד ברא בראש דרך · ד כריתה בנינו פיעל וברא (שם דג)
אותהן בחרבותם :

ברד קרח היורד מהשמים ועל צד ההשאלה כתמים
לבנים · בנינו קל וברד ברדת היער · פי׳ אם (ישעי׳ לב)
יהיה ברד ירד על היערים · ג׳ מ״ל (א) כזרם ברד · (שם דח)
(ב) וברד ברדה · (ג) נקודים וברדים · פי׳ (שם לב ראשי׳ לא)
מנומרים בכתמים לבני׳ :

ברה ד׳ הו״ל א אכילה מועטת ב׳ ב״ל קל ותברה (ש״ב יג)
מידה · והפעיל ותברני לחם · ג׳ מ״ל (א) (שם)
ועשתה לעיני את הבריה · (ב) ויתנו בברותי ראש · (שם תלי׳ פט)
(ג) היו לברות למו · ב שם מהלך ארץ מהבוקר עד (איכ׳ ד)
עת האוכל ויהי עוד כברת ארץ · ג בחירה בנינו קל (ראשית לה)
ברו לכם איש · פי׳ בחרו · ד שם בן יהי פסת בר (ש״א יז תלי׳ עב)
בארץ בראש ההרים · פי׳ זאת הברכה אשר ברך דל
ואביון האמור בקודם · את המלך שלמה המכונה בראש
הפרשה בשם בן מלך · אשר מברכתו יברך את המלך
ועמו וארצו · והנו יאמר יה״ר שיהי׳ חלק הבן וארצו נכון
בראש ההרים · ירעש כלבנון פריו · פרי הארץ שהם
יושביה ירעש שמועם בכל העולם · ויציצו מעיר · ויהיו
רבבה כצמח השדה · כ׳ וס׳ מה ברי ומה בר בטני : (משלי לא)

ברח ב׳ הו״ל א ניסה ומהירות המרוצה ב׳ ב״ל קל
עומד יברח מנשק ברזל · ויברח כצל ולא (איו׳ ך שם יד)
יעמוד · פי׳ מהירות מרוצת הזוקן · והפעיל לא
יבריחנו בן קשת · ומשקלו כל מבריחיו בכל אגפיו · (שם מא יחז׳ יז)
ב קישור והברחה בניניו ב׳ קל לברוח בתוך הקרשים · (שמות לו)
והפעיל מבריח מן הקצה · ב׳ מ״ל (א) והבריח (שם דו שם)
התיכון · ס׳ ובריח נחושת · ר׳ ועשית בריחים · ס׳ (מ״א ד שמו׳ דו)
ויעש בריחי עצי שטים · כ׳ ויתן ארת בריחיו · (ב) (שם לו שם מ)
נחש בריח · ר׳ והורדתי בריחים כלו · פי׳ ירדו (ישעי׳ דז שם מג)
לסוחר הסגור בבריח ברזל :

ברך ג׳ הו״ל א ברכה שהיא תוספת טובה כפי רצון
המתברך · וע״צ ההשאלה מנחה ושאלת שלו׳ ·
בניניו ד׳ קל ברוך יי׳ אלהי שם · פי׳ כרה יתן יי׳ (ראשי׳ ט)
שיתמלא

(ד) כפעסטיגן · פרפעסטיגן · (ה) פעסט · (ו) פעסטונגסווערק · (ז) פעסטונג · (ולד״א) פעסטיגקייט · סטערקי · (ח) פעהלן · אבגעהן · מאנגלן · ערמאנגלן · (ט) מאנגל · נאט · (י) טייערונגס יאהרי · (יא) מיסוואקס · (יב) פעסטעס=גדיגנס גאלד (ולד״א) זילבר :

בקק לעערן · אויסלעערן · פליגדרן · (ב) וויסטי ווערדן (אלס אים קאפף) :

בקע איין טהאל · (ב) אייני זילבר מינצי (ויתכן שהוא יחכן את׳ מטעם בגע דלעיל) · (ג) טיילן · טרענגן · שפאלטן · דורך דריננן · איינדרינגן · (ד) עפנן · גרטרעננן · גרשפאלטן · גררייסן · (ה) דורך=דריננן · דורך=ברעכן · גרטיילן · (ו) זיך טרעננן · אויסאייגאנדר געבן · (ז) ריססי · שפאלטן :

בקר אונטרזוכן · בזוכן (דיא אויפווארטונג מאכן) · (ב) דיא אונטרזוכונג · (ג) דעם מארגנס בזוכן · (ד) דער מארגן · (ה) איין רינדר=פיהרר · רינדרהירט · (ו) איין רינד · (ז) גייסלונגט :

בקש פרלאנגן · בגעהרן · שטרעבן נאך עטוואס · זוכן · אונטרזוכן · ביטטן · (ב) דער גזוך · דיא ביטטי · דאס אנליגן :

בר גטריידי : ברר אינס רייני ברינגן · דייטליך מאכן · ערקלעהרן · אויפקלעהרן · (ב) ריין · לויטר · קלאר · דייטליך · אפן (ז) (אונפרסטעקט) · העלל · בלאנק · אויסגזוכט · (ג) אבקלעהרן · אינס רייני ברינגן · (ד) בלאנק מאכן · שלייפן · (ד) זיך רייניגן · אבקלעהרן · אפן בטראגן · (ו) ריין · איין רייגר · (ז) דיא רייניגקייט · (ח) דער הייטרי הימל · (ט) רייניגונגס מיטטל · זייפי · (י) אויסזוכן · (יא) אויסלעזן · זייברן · (יב) דיא רייני קארן=פרוכט :

ברא הערפארברינגן · ערשאפן · (ב) שעפפונג · (ג) מעסטן · פעט מאכן · (ד) פעט · סטארק · גזונד · (ה) וועהלן · (ו) אומהויאן · נידרהויאן · פעללן : ברד האגלן · (ב) דער האגל · (ג) אייני האגל שלאסי · (ד) וויים גשפרענקלט : ברה קאסטן · שמעקן · זיך לאבן · (ב) מוס קאסטן בוועגן · לאבן · (ג) איין לאבזאל · לעקרביסן · (ד) לאבונג · (ה) אייני האלבן=טאג רייזי (ולד״א) אייני סטרעקקי · (ו) ער=וועהלן · (ז) איין זאהן :

ברח לויפן (דיא פלוכט נעהמן) · פליהן · ענטפליהן · (ב) וועגטרייבן · פריאגן · פרשייכן · (ג) מלייפר · איברלייפר · (ד) דורכגעהן · דורכלויפן · (ה) פררינגלן · מזאממן ריגלן · (ו) דער רינגל · (ז) אומשלינגנד : ברך גזעגנט · גבענעדייאט · גפריזן · גלאבט ·

שיתמלא רצונו אשר הוא חושב להטיב תמיד · וככה כל ברכה שהוא ית׳ יבורך בה ענינה מלוי רצונו להטיב לזולתו עיי׳ · ויעתר יצחק סי׳ ה׳ · ונפעל ונברכו בו כל משפחות · ופיעל ויי׳ ברך את אברהם בכל · ברך אלהים ומות · פי׳ הודה ליי׳ הסרו שהחייך עד כה והמית א״ע בפועל כפך · ויברך נבות אלהים · כינוי לקללה בלשון נקיה · כי תמצא איש לא יתברכנו · פי׳ לא תשאל בשלומו · מבורכת יי׳ ארצו · והתפעל והתברך בלבבו · ומשקלו היום ברכה וקללה · ס׳ כברכת יי׳ אלהיך · כ׳ קח נא את ברכתי · פי׳ מנחתי · ר׳ כי תשיתהו ברכות לעד · פי׳ תשים לו שלו׳ לעולם · ס׳ ברכות טוב · כ׳ וארותי את ברכותיכם · **ב** כריעה וברכים בניניו ב׳ קל ויברך על ברכיו · והפעיל ויברך הגמלים · ב׳ מ״ל (א) כי לא תכרע כל ברך · ר׳ ועל ברכים תשעשעו · ס׳ יולדו על ברכי יוסף · כ׳ ויוצא אותם מעם ברכיו · (ב) ויקראו לפניו אברך · **ג** שם מקום מקוה מים · ב׳ מ״ל (א) אלה על הברכה מזה · ס׳ על ברכת גבעון · ר׳ עיניך ברכות בחשבון · (ב) הבה לי ברכה · פי׳ ארץ בריכת מים :

ברם בגדי חמד · ובגנזי ברומים :

ברק ג׳ הו״ל **א** להט ומן האש יוצא ברק · ס׳ וברק חנית · ר׳ כברקים ירוצצו · כ׳ האירו ברקיו תבל · **ב** אבן טובה מה ב׳מ״ל (א) אודם פטדה וברקת · (ב) נופך וברקת · **ג** קוצים ואת הברקנים :

ברש שם מין ארז ועפ״צ ההשאלה גדולי העם · ברוש תדהר ותאשור · ר׳ גם ברושים שמחו לך · פי׳ שרי עמים · כ׳ מבחר ברושיו :

ברת ב׳ הו״ל **א** שם מין ארז רהיטנו ברותים · **ב** כריתת ברית והיתה לאות ברית · ס׳ לזכור ברית עולם · כ׳ הנני מקים את בריתי · ונקרא כריתת ברית על שם המנהג שהי׳ מקדם שברצות שני אוהבים להתמיד האהבה ביניהם ולהיות כל אחד עוזר לרעהו בעת צרתו · היו מביאים נפשם באלה ובשבועה ובאות ברית שהיו כורתין בע״ח לשני נתחי׳ והיו עוברי׳ בין בתריו לאות ולדתמא שכמו שאלה ב׳ הנתחי׳ היו גוף בע״ה אחד והי׳ האחר מרגיש בכאב רעהו · ככה ירגישו האוהבים העוברי׳ בין בתריו איש בצער רעהו להיות עזר למו :

בשל בישול וצלי אש ועפ״צ ההשאלה גמר הפרי · ד׳ ב״ל קל עומר בשלו עצמיה בתוכה · ופיעל יבשלו שם הכהנים · ויבשלו הפסח באש · פי׳ צלוהו · בית המבשלים · ופועל ואם בכלי נחושת בשלה · והפעיל הבשילו אשכלותי׳ ענבים · פי׳ נגמר הפרי · ג׳ מ״ל (א) תאר מבושל במים · (ב) את הזרוע בשלה · (ג) ומבשלות עשוי · שם מקום שפיתת הקדירות לבישול :

פס יב · פס כד · איו׳ ב · מ״א כא · מ״ב ד · דברי׳ כג · פס קט פס יא · פס יב · ראשי׳ לג תלי׳ כא · פס כא · מלא׳ ב · ד״ה ב ו ראשי׳ כד · ישעי׳ סו פס סו · ראשי׳ ל פס מח · פס מח · ש״ב ב פס · שיר ז · קופ׳ א · יחז׳ כז · פס א · נחו׳ ג פס ב · תלי׳ לז · שמו׳ כח יחז׳ כח · שופט׳ ח · ישעי׳ מא פס יד · פס לז · שיר א · ראשי׳ ט · פס פס · יחז׳ כד · פס מו ד״ה ב לה · יחז׳ מו ויק׳ ו · ראשי׳ מ · שמות יב · במד׳ ו יחז׳ מו

בשם בשמים ג׳ מ״ל (א) וקנה בשם · (ב) וקנמן בשם · (ג) אריתי מורי עם בשמי · ר׳ על הרי בשמים · כ׳ יזלו בשמיו :

בשס עומס וטירחא או רמיסה בנינו מרובע יען בושסכם על דל :

בשר ב׳ הו״ל **א** שמועה טובה ב׳ ב״ל פיעל גם זה מבשר · והתפעל יתבשר אדוני המלך · ב׳ מ״ל (א) לא איש בשורה אתה · (ב) נחל הבשור · שם מקום · **ב** שם בשר וכינוי לאברים המולידים · ויסגור בשר תחתנה · והיו לבשר אחד · פי׳ באברי ההולדה · ס׳ ונמלתם את בשר ערלתכם · כ׳ ובשר מבשרי · ומבשרך לא תתעלם · הוא כינוי לקרובים · ר׳ חיי בשרים לב מרפא :

בת ב׳ הו״ל **א** שממון · ב׳ מ״ל (א) ואשיתהו בתה · (ב) בנחלי הבתות · **ב** מדת הלח והיא עשירית החומר בלח שוה למדת האיפה ביבש · האיפה והבת תוכן אחד להם · ר׳ כי עשרת הבתים חומר :

בתל בתולה · ב׳ מ״ל (א) תאר כי יבעל בחור בתולה · ס׳ בתולת בת צרון · כ׳ לעם שלא נכבש לעולם : ר׳ רוממתי בתולות · כ׳ בתולותיה נוגות · (ב) ולא מצאתי לה בתולים · ס׳ ואלה בתולי בתי · ר׳ דדי בתוליהן :

בתק תקיעת חרב בנינו פיעל ובתקוך בחרבותם :

בתר ניתוח בניניו ב׳ קל ואת הצפור לא בתר · ופיעל ויבתר אותם בתוך · ומשקלו על הרי בתר · כ׳ ויתן איש בתרו · ר׳ וס׳ בין בתרי העגל · כ׳ ויעברו בין בתריו :

בני רבעים

בדלח שם אבן יקרה מה שם הבדלח ואבן השוהם :

בלעד מלה השמוש כטעם זולת: ס׳ מבלעדי מזבח יי׳ · כ׳ ובלעדיך לא ירים איש את ידו :

בקבק כלי יוצר ושברת הבקבוק · ס׳ בקבוק יוצר חרש :

ברבר שם עוף מפוטם וברבורים אבוסים :

ברזל שם מתכות ידוע וכינוי לגרזן ולנחושתים כל כלי ברזל · ואת הברזל נפל אל המים · פי׳ הגרזן · ברזל באה נפשו · פי׳ בנחושתים :

נשלמה אות בי״ת

אות גימ״ל

גג שם גגות הבתים ועל הגג כשלשת אלפים · ס׳ וכ׳ מגג התא לגגו · ר׳ כי עלית כלך לגגות · כ׳ על גגותיה וברחובותיה :

גאה גאוה ורוממות בנינו קל עומר כי גאו המים · פי׳ גבהו על כל גדותם · ח׳ מ״ל (א) שמענו גאון מואב גא מאד · ר׳ בית גאים יסח יי׳ · (ב) גאה וגאון

שמו׳ ל · פס שיר ה · פס א פס ד · עמו׳ ה · ש״ב יח פס · פס ש״א ל · ראשי׳ ב פס · פס יז · פס כ ישעי׳ נח · משלי יד · ישעי׳ ה · פס ז · יחז׳ מה · פס · ישעי׳ סג פס כג · פס איכ׳ א · דברי׳ כב פס · יחז׳ כג · פס יו · ראשי׳ טו · פס · שיר ב ראשי׳ טו · ירמי׳ לד פס · ראשי׳ ב · יהוש׳ כב · ראשי׳ מא · ירמי׳ יט פס · מ״א ד · פס ו מ״ב ו · תלי׳ קה · שופ׳ יו · יחז׳ מ ישעי׳ טו · פס כב · יחז׳ מז · ישע׳ ין משלי טו

(ב) זעעגנן · פרייזן · לאבן · דאנקן · (ג) לעסטרן · (ד) גריסן · (ה) זיך זעעגנן · (ו) דער זעעגן · איין גשענק · (ז) היכקניאן · (ח) היכקניאן לאסן · (ט) דיא קניא · (י) אויף דיא קניא פאללן · (יא) איין טייך :
ברם שטאאטסקליידר : **ברק** דער בליץ · (ב) יש מתרגמים קארפונקל · (ג) דיסטלן : **ברש** אייני טאנע : **ברת** צעדרן אדר טאנגן · (ב) איין בונד · ביכדניס : **בשל** רייפן · גאר = גכיסנאר ווערדן · (ב) גאר = גכיסנאר מאכן · קאכן אדר בראטן · (ג) קעכי (מבשל איין קאך) (בית הבשול אייני קיכי · גארקיכי) · (ד) רייף ווערדן לאסן · צור רייפי ברינגן · (ה) רייף · גאר · גקאכט · גבראטן · (ו) פייאר העערדי (ולדעת הרד״ק בס׳ יחזקאל יסו׳ דומה לאה שאנו קורים עתה קאסטראל לעכר) :
בשם גווירץ : **בשס** אונטרדריקן · דריקקן (ולד״א) מיט פיסן טרעטן :
בשר פרקינדן · באטשאפט בריננן · איין פרקינדיגר · באטי · (ב) זיך פרקינדן לאסן · (ג) אייני באטשאפט · נאכריכט · (ד) דאס פלייש · (ה) דער לייב · דער קערפר · (ו) איין בלוטס פרוואנדטר :
בת וויסט · צרשטעהרט · (ב) איין גוויסס מאאס (צו פליסיגן דינגן) :
בתל אייני יונגפרויא · יונגפר · (ב) דאס צייכן דער יונגפרשאפט :
בתק דורכבארן : **בתר** טרעננן · צרשניידן · (ב) איין שטיקי צרלעגן שפאלטן · (ג) גטרעננט · אייגזאס · איין שניט · איין שטיק :
בדלח (נ״א) קריסטאל (וי״א) קארעללן : **בלעד** אחני · אויסר : **בקבק** איין קרוג : **ברבר** (נ״א) אייני ארט גראסי הינר : **ברזל** אייזן :
גג איין דאך : **גאה** האך = גראס ווערדן · זיך ערהעבן · ערהאבן · (ב) שטאלץ · (ג) דיא גראסן · האהן · שטאלצן · (ד) האכמוט ·

ונאון ודרך רע • (ג) גאון מואב גֵּאֶה מאד • (ד) תבנה
נפשי מפני יגוּה • (ה) לְגָאוֹן ולתפארת • ס׳ ושמתיך
לִגְאוֹן עולם • כ׳ הורד שאול גְּאוֹנֶךָ • (ו) והבוז
לַגְּאֵיוֹנִים • ת״י גותניא • כתוב חד וקרי׳ תרין • (ז)
יי׳ מלך גֵּאוּת לבש • ס׳ מושל בְּגֵאוּת הים • (ח) אל
תבואני רגל גַּאֲוָה ס׳ בְּגַאֲוַת רשע ידלק עני • כ׳
על ישראל גַּאֲוָתוֹ :

גאל ב׳ הו״ל א פריון ב׳ ב״ל קל ובהמלתו הוא
גְּאָלָם • כי לא יהי׳ לו גּוֹאֵל • אחר
מאחיו יִגְאָלֶנּוּ • ונפעל ואם לא יִגָּאֵל • ומשקלו
גְּאֻלָּה תתנו לארץ • ס׳ גְּאֻלַּת עולם • כ׳ ומצא כדי
גְּאֻלָּתוֹ • ב טינוף ה׳ ב״ל קל יִגְאָלֻהוּ חושך וצלמות •
ונפעל תוי מוראה וְנִגְאָלָה • ופיעל במה גֵאַלְנוּךָ •
ופועל וַיְגֹאֲלוּ מן הכהונה • ומורכב מן נפעל ופועל
כפיכם נְגֹאֲלוּ בדם • והפעיל וכל מלבושי אֶגְאָלְתִּי •
הראוי הִגְאַלְתִּי • ומשקלו על גָּאֳלֵי הכהונה :

גב גבהות ג׳ מ״ל (א) ותבני לך גָּב • ס׳ וזה גַּב
המזבח • כ׳ והרסו גַבֵּךְ • ר׳ וס׳ וכ׳ לְגַבֵּי חומר
גַּבֵּיכֶם • ובוא״ו ת״י ואת גַּבּוֹת עיניו • פי׳ שער הגבינות •
כ׳ וְגַבֹּתָם מלאות עינים • פי׳ שהיו גביהם מלאי׳ צבעים
הרבה • (ב) או גִבֵּן או דק • (ג) הרים גַּבְנֻנִּים :

גבא שם מקוה מים ב׳ מ״ל (א) ולחשוף מים מִגֶּבֶא •
ר׳ בצאותיו וּגְבָאָיו • (ב) באו על גֵּבִים :

גבה גבהות בניניו ב׳ קל עומר האזינו ואל תִּגְבָּהוּ •
והפעיל עומד הַמַּגְבִּיהִי לשבת • והיוצא
וַיַּגְבִּיהֶהָ מאד • ו׳ מ״ל (א) תאר על כל הר גָּבֹהַּ •
ר׳ ושעריה הַגְּבֹהִים • (ב) תאר לנקבה על כל גבעה
גְבֹהָה • ר׳ על גבעות הַגְּבֹהוֹת • (ג) מקרה וְגֹבַהּ
קומה • (ד) גֹּבַהּ להם • ס׳ הלא אלוה גֹּבַהּ שמים •
כ׳ וירא בְּגָבְהוֹ • (ה) ואל גְּבֹהַּ קומתו • (ו) עיני
גַבְהוּת אדם :

גבח שם מקום חלק שלא היה בו שער מעולם • או
שם חלק הראש אשר משפוע קדקוד מלעומת
הפנים • ב׳ מ״ל (א) גִּבֵּחַ הוא טהור הוא • (ב) בקרחתו
או בְגַבַּחְתּוֹ • אחורי הראש נק׳ קרחת ופניו נק׳ גבחת •
וכן הבגד החדש שעדין לא העלה שער נק׳ גבחת •
והישן שכבר העלה ונמרט נק׳ קרחת כמו שת״א
בקרחת ובגבחתו • בשחקותיה או בחדתותיה :

גבל ב׳ הו״ל א קצה המקום ותכליתו ב׳ ב״ל קל
והירדן יִגְבֹּל אותו • והפעיל וְהִגְבַּלְתָּ את העם •
ד׳ מ״ל (א) אשר בקצה הַגְּבוּל • ס׳ על גְּבוּל ארץ
אדום • כ׳ עיר קצה גְבוּלֶךָ • ר׳ את עזה ואת גְּבוּלֶיהָ •
(ב) וכסמרת גְּבֻלָתוֹ • ר׳ גְּבוּלוֹת ישיגו • ס׳
בִּגְבֻלוֹת ערי הארץ • כ׳ ארץ כנען לִגְבֻלֹתֶיהָ • (ג)
שרשרות גַּבְלֻת • (ד) מִגְבָּלֹת תעשה אותם • ב
שם עם מה • ב׳ מ״ל (א) גְּבָל ועמון • (ב) והארץ
הַגִּבְלִי • ר׳ ובוני חירום וְהַגִּבְלִים • תאר לפוסלי
האבני׳ על פי רשמים גבוליים :

ירמי׳ מח · שם יג ישעי׳ ד · שם ס שם יד · תלי׳ קטג · שם נג שם פט · שם לו שם י · שם סח · ישעי׳ סג ויק׳ כה · שם שם · שם שם · שם איו׳ ג · צפני׳ ג מלא׳ א · עזרא ב · ישעי׳ נט שם סג · נחמי׳ יג · יחז׳ יו שם מג · שם יו איו׳ יג · ויק יד · יחז׳ א · ויק׳ כא תלי׳ סח · ישעי׳ ל · יחז׳ מז ירמי׳ יד · שם יג · תלי׳ קיג · ד״ה ב לג ירמי׳ ג · שם כא · שם ך שם יז יחז׳ · לא שם א איו׳ כב · יחז׳ יט ש״א יז · ישעי׳ ב · ויק׳ יג · שם · יהוש׳ יח שמו׳ יט · במד׳ כ שם ך · שם מ״ב יח · ישעי׳ כח איו׳ כד · במד׳ לב שם לד · שמו׳ כח שם · תלי׳ פג · יהוש׳ יג מ״א ה

גבן שם ההלב הנקפה וּכְגִבִּינָה תקפיאני :

גבע ג׳ הו״ל א שם הרי׳ וגבעות ב׳ מ״ל (א) אנשי
רמה וָגָבַע • ס׳ את גֶּבַע בנימין • (ב) על כל
גִּבְעָה גבוהה • ס׳ גִּבְעַת שאול נסה • כ׳ על הר ציון
ועל גִּבְעָתָהּ • ר׳ וּגְבָעוֹת במאזנים • ס׳ גִּבְעוֹת עולם •
כ׳ גִּבְעוֹתַיִךְ וגיאותיך • ב שם כובע ידוע וחבשת להם
מִגְבָּעוֹת • ג שם כוס ידוע ונמצא הַגָּבִיעַ • ס׳ וכ׳ ואת
גְּבִיעִי גְּבִיעַ הכסף • ר׳ ושלשה גְּבִעִים • כ׳ גְּבִיעֶיהָ
כפתוריה • פי׳ בליטות בתואר הגביעים :

גבר ג׳ הו״ל א גבורה ד׳ ב״ל קל עומד וְגָבַר ישראל •
ופיעל וְגִבַּרְתִּים ביי׳ • והפעיל וְהִגְבִּיר ברית
לרבים • והתפעל על אויביו יִתְגַּבָּר • ב׳ מ״ל (א)
גִּבּוֹר לא ינצל ברוב כח • ס׳ יי׳ גִּבּוֹר מלחמה • ר׳ וס׳
ששים גִּבֹּרִים סביב לה מִגִּבֹּרֵי ישראל • כ׳ חרב אל
גִּבּוֹרֶיהָ וחתו • (ב) מקרה • וגדול שמך בִּגְבוּרָה • כ׳ את
ידי ואת גְּבוּרָתִי • ר׳ ודבר גְּבוּרוֹת וחין ערכו • ס׳ מי
ימלל גְּבוּרוֹת יי׳ • כ׳ הללוהו בִּגְבוּרֹתָיו • ב שם כלל
לכל איש ב׳ מ״ל (א) עם גְּבַר תמים תתמם • (ב) מיי׳
מצעדי גֶבֶר • ס׳ ועל גֶּבֶר עמיתי • ר׳ לכו נא
הַגְּבָרִים • ג שם כלל לאדון ומושל • ג׳ מ״ל (א) הוה
גְבִיר לאחיך • (ב) אחות תחפנס הַגְּבִירָה • (ג)
לעולם אהיה גְבָרֶת • ס׳ גְּבֶרֶת ממלכות • כ׳
כשפחה כַּגְּבִרְתָּהּ :

גבש שם אבן יקרה מה • ראמות וְגָבִישׁ לא יזכר :

גד ב׳ הו״ל בשם אחד א מין זרע מה והמן כזרע גַּד
לבן • ב כוכב ומזל העורכים לַגַּד שלחן :

גדד ב׳ הו״ל א חבורה וקיבוץ אנשים ב׳ ב״ל קל גד
גדוד יְגוּדֶנּוּ • פי׳ יתקבצו עלין גדודי חיל
וצבא רב מההגריאים ולבסוף יגבר גדודו עליהם וינתנו
בידו ככתוב • ונעלם דבר זה מהראב״ע • והתפעל ובית
זונה יִתְגּוֹדָדוּ • פי׳ יתקבצו גדודים מהם לבית זונה •
ב׳ מ״ל (א) ותאמר לאה בָּגָד • פי׳ בא גדוד בני׳ ר״ל
שכבר הי׳ לה הבני׳ הרבה בלדתו אותו • (ב) והנה ראו
את הַגְּדוּד • ר׳ וארם יצאו גְדוּדִים • ס׳ וּגְדוּדֵי מואב
יבואו בארץ • כ׳ יחד יבואו גְדוּדָיו • ב שריטה וע״צ
ההשאלה תלמי שדי החרושות בנינו התפעל וקרועי
בגדים וּמִתְגֹּדְדִים • ומשקלו על כל ידים גְּדֻדֹת •
פי׳ שריטות • כ׳ ביו״ד מ״ם נחת גְּדוּדֶיהָ :

גדה ב׳ הו״ל א גורי העיזים הנה שלחתי הַגְּדִי
הזה • ס׳ אנכי אשלה גְּדִי עזים • ר׳ אחד נושא
שלשה גְדָיִים • ס׳ שני גְּדָיֵי עזים • ובוא״ו ת״ו ורעי
את גְּדִיֹּתַיִךְ • ב שם שפת המים מלא על כל גְּדוֹתָיו :

גדל ג׳ הו״ל א תוספת בכמות או באיכות • וגידול
הילדים להוסיף דעת • בניניו ד׳ קל עומד כי
גָּדֵל שלה • וְגָדַלְתִּי והוספתי • ופיעל בנים
גִּדַּלְתִּי ורוממתי • והפעיל הִגְדִּיל תושיה • והתפעל
אם יִתְגַּדֵּל המשור • ה׳ מ״ל (א) גִּדְלֵי בשר • (ב)
תאר לזכר ענין גָּדוֹל ואש • ס׳ גְּדָל כנפים • כ׳ מקטגם
ועד

איו׳ י · נחמי׳ ז מ״א טו · שם יד ישעי׳ · שם לא מ רלפי׳ · מט יחז׳ לה · שמו׳ כט רלפ׳ מד · שם שמו׳ כה שם · שם יז · זכרי׳ י דני׳ ט · ישעי׳ מב · תלי׳ לג שם ך ד · שיר ג · ירמי׳ כ שם י · שם יו איו׳ מא · תלי׳ קו שם קכ · שם יח · שם לז זכרי׳ יג · שמו׳ י · ראשי׳ כז מ״א יא · ישעי׳ מז שם · שם ך ד · איו׳ כח · במד׳ יא · ישעי׳ סה · ראשי׳ מט · ד״ה א ה · ירמי׳ ה · ראשי׳ ל · מ״ב יג שם ה שם · יג איו׳ יט · ירמי׳ מח שם מח · תלי׳ סה · ראשי׳ לח · שם · ש״א י ראשי׳ כז · שיר א יהוש׳ ג · ראשי׳ מ קהל׳ ב · ישעי׳ א שם ך ת · שם י יחז׳ יו · שם א שם יו

(ה) האכמיטיג • (ו) דיא האפארט • (ז) האהייט • הערליכקייט • (ח) דיא האפערטיגן • (ט) ערהעהונג • ערהאבנהייט • מאיעסטעט • (י) דיא הערשאפט • דער שטאלץ : גאל ערלעזן • בפרייען • אייכלעזן (וואס כרפרעמדט ווארדן) • לאסקויפן • (ב) אייכלינזר • פרוואנדטר • אנבעהמר • רעכר • (ג) דיא אייכלעזונג • לאסקויפונג • דאס אייכלעזונגס רעכט • (ד) פראונריינגן • בזודלן • (ה) דיא פראונווירדיגונג • אונריינגקייטן : גב אנהעהי • דער ריקן • (ב) איין קערפר (ונל״ק הוא מעין מגנה) איין אין דיא העהי גריכטעט דענקמאל • מאנומענטי) • (ג) האהר ריקן • איין בוקקל : גבא איין גארן : גבה האך זיין • זיך פיר האך האלטן • (ב) ואפשר שהוא ג״כ יונא ויהי׳ טעמו המגביהי שבתו או מקומו לשבת • (ג) אין דיא העהי בריגנן • ערהעהן • ערהעבן • (ד) האך • (ה) דיא העהי • (ו) דיא גרעסי • דער ווערט : גבח איין פארדר = קאהלקאפף • (ב) אייני קאלי פלאטטי אם פארדר = קאפף : גבל גרענצן • אנגרענצן : בגרענצן • אין בגירקי אבטהיילן • (פ) גרענצי ליהן • (ג) גרענצי • בגירק • גביעט • (ד) ענדקנאטן • (ה) דיכני וואראן ענדקנאטן כפינדליך (אלם קעטטן) : גבן איין קעזו : גבע איין היגל • (ב) האהי מיטצן • (ג) איין בעכר : גבר שטארק זיין • אבראאבד האבן • בהערשן • וואלטן • שטארק ווערדן • בזיגהמן • (ב) צו מעכנר מאכן • שטערקן • (ג) בפעהלן • מייסטרן • (ד) זיך שטערקן • (ה) איין שטארקר • איין העלד • (ו) מאכט • שטערקי • (ז) דיא וואונדר • (ח) איין מאן • (ט) איין העדר • (י) אייני פרויא • (ב) איין גביטרין : גבש אייני ארט עדלשטיין : גד קארינאנדר • (ב) איין שטערן = בילד : גדד אין שאארן ציהן • (ב) זיך הויפן ווייזי אייכפינדן • (ג) עם קעמט אין מענגי • הויפן = וויין • (ד) איין הויפן קריגסמענגר • אייני שאאר • (ה) זיך פרנואונדן • אייכשניטטי מאכן • (ו) וואונדן אייכשניטטי • (ז) פורכן : גדה איין ציגן = בעקכן • (ב) דיא אופר : גדל גראס ווערדן • שטייגן • וואקסן • (ב) גראס מאכן • ערהעבן • ערציהן • וואקסן לאסן • (ג) פרגרעסרן • גרעסר מאכן • (ד) זיך ערהעבן • (ה) שטארק • דיק • (ו) גראס •

ירמי׳ ו פס ה — ועד גדולם · ור׳ אלכה לי אל הגדולים · ס׳ ואת
מ״ב י פס — גדולי העיר · כ׳ וכל גדוליו ומיודעיו · (ג) תואר
פס ד — לנקבה ושם אשה גדולה · פי׳ גדולה מבנות גילה
פס ח — בכבוד · ר׳ את כל הגדולות אשר עשה אלישע · (ד)
דברי׳ לב תלי׳ עט — מקרה הבו גדל לאלהינו · ס׳ כגדל זרועך · כ׳
קנ יחז׳ לא אסת׳ ו — הללוהו כרוב גדלו · וייף בגדלו · (ה) יקר וגדלה ·
פס י פס א — ס׳ ופרשת גדלת מרדכי · כ׳ תפארת גדלתו · ר׳ את
ד״ה א יז — כל הגדלות · ב ארמון או שם מקום · ב׳ מ״ל (א)
ראשי׳ יא פס לה — נבנה לנו עיר ומגדל · ס׳ מהלאה למגדל עדר · ר׳
ד״ה ב ךו תלי׳ מח — בנה בירניות ומגדלים · כ׳ ספרו מגדליה · ובוא״ו תי״ו
שיר א פס יחז׳ ךו — ושדי במגדלות · ס׳ מגדלות מרקחים · כ׳ ומגדלותיך
שמו׳ יד — יתוץ · (ב) בין מגדל ובין הים · הוא שם מקום ·
דברי׳ כב — ג פתילים מפותלים גדלים תעשה לך :
ישעי׳ י — גדע כריתה בניניו ד׳ קל יוצא ורמי הקומה גדעים ·
פס כב — ונפעל ונגדעה ונפלה · ופיעל ובריחי ברזל
פס מה פס ט — גדעתי · ופועל שקמים גדעו :
פס לז — גדף חירוף בנינו פיעל את מי חרפת וגדפת · ב׳
פס כא — מ״ל (א) ומגדפותם אל תחתו · וביו״ד מ״ם
פס מג צפני׳ ב — וישראל לגדופים · ס׳ וגדפי בני עמון · (ב)
יחז׳ ה — וגדופה מוסר :
פס יג — גדר קיר וכותל בלי תקרה בנינו קל יוצא · והגדרו
פס מב — גדר · ד׳ מ״ל (א) ברוחב גדר החצר · (ב)
פס ישע׳א תלי׳פ — ותגדרו גדר · כ׳ פרוץ גדרו · ר׳ למה פרצת גדריה ·
ד״ה א ד במד׳ לב — (ג) ויושבי נטעים וגדרה · ר׳ וגדרת לצאנכם ·
פס תלי׳ פט — ס׳ וגדרות צאן · כ׳ פרצת כל גדרתיו · (ד) בפני
יחז׳ מב — הגדרת הגינה :
איו׳ ה — גדש שם גורן או קברות כעלות גדיש בעתו · ועל
פס דא — גדיש ישקוד · פי׳ מקום קבר שהעפר צבור
על הקברי׳ כעין גורש :
יחז׳ מז — גה מלת ההודעה כמו זה · גה גבול אשר תתנחלו :
הושע ה — גהה רפואה בנינו קל ולא יגהה מכם מזור ·
משלי יז — ומשקלו ייטיב גהה :
מ״א יח — גהר פישוט הגוף על בטנו בנינו קל ויגהר ארצה ·
ואחרי השתחוו עמד ושם ראשו בין ברכיו והתפלל :
משלי י — גו ב׳ הו״ל א שם לכל גוף ד׳ מ״ל (א) ושבט לגו
ישעי׳ נ — חסר לב · כ׳ גוי נתתי למכים · (ב) ואותי השלכת
מ״א יד איו׳ ך — אחרי גוך · (ג) שלף ויצא מגוה · (ד) אין קצה
נחו׳ ג׳ פ״א לא פס — לגויה · ס׳ ואת גוית בניו · כ׳ ואת גויתו תקעו · ר׳
תלי׳ קי נחמי׳ ט — מלא גויות · פי׳ כורת גופות לוחמיו · כ׳ ועל גויתינו
איוב ל — מושלים · ב מלח משמשת כטעם תוך מן גו יגורשו :
נחו׳ ג — גוב ב׳ הו״ל א מין ארבה ב׳ מ״ל (א) כגוב גובי
פי׳ כמין הגדול שבארבה כמו מלך מלכים וגובי
ישעי׳ לג — ברבוי היו״ד לבר ע״מ וקרע לו חלוני · (ב) כמשק גבים ·
מ״ב ג — ב בור ומערה עשה הנחל הזה גבים · ויספון את הבית
מ״א ו — גבים · פי׳ שהי׳ מקורה בתקרה עגולה כתקרת
המערות · ואחשוב שהוא מטעם חורי עפר וכפים
והרומות במוצא ירמו במובן :

גוד בשורש גדר : גוה בשורש גאה :
גוז הסרת החבר ממקומו בנינו קל עומד כי גז חיש — תלי׳ צ
והיוצא ויגז שלוים · פי׳ הסירם מן הים ומשקלו — במד׳ יא
ממעי אמי אתה גוזי : — תלי׳ עא
גוח הוצאה בניניו ב׳ קל חולי וגוחי בת ציון · פי׳ — מיכ׳ ד
האנחי בהוצאת נשימה כמנהג הנאנחים ·
והפעיל כי יגיח ירדן אל פיהו : — איוב מ
גוי שם כלל לקיבוץ המון עם · כל חיתו גוי · ס׳ — צפני׳ ב
גוי כרתים · כ׳ ויתר גוי ינחלום · ר׳ כל איי — פס פס
הגוים · ס׳ לכל גויי הארץ · כ׳ בארצותם לגויהם : — פס ראשי׳ יח פס י
גול שמחה בניניו ב׳ קל וגלתי בירושלים · והפעיל — ישעי׳ סה
שישו וגילו עדי עד · ג׳ מ״ל (א) ונאסף שמחה — פס
וגיל · כ׳ אל אל שמחת גילי · (ב) את ירושלים גילה — תלי׳ מג פס ישע׳
(ג) אף גילת ורנן : — סה פס לה
גוע מיתה בנינו קל כל אשר בארץ יגוע : — ראשי׳ ו
גוף גויה ב׳ מ״ל (א) את גופת שאול ואת גופות — ד״ה א י
בניו · (ב) אם בגפו יבוא · הרגש תמורת הנח — שמות כא
והטעם בעצמו כלומר לבדו וכן הרגילו ז״ל לומר גופא
דעובדא כלומר עצמו של דבר :
גור ד׳ הו״ל א הגרות בארץ נכריה ב׳ ב״ל קל עומד
וכי יגור אתך גר · והתפעל אשר אנכי מתגורר — פס יב מ״א יז
עמה · פי׳ דר עמה · ג׳ מ״ל (א) וכי יגור אתך גר · — שמות יב
ס׳ בן איש גר עמלקי אנכי · כ׳ וגרך אשר בשעריך · — ש״ב א שמו׳ ך
ר׳ כי גרים הייתם · (ב) וישבו בגרות כמהם · (ג) כי — פס כב ירמי׳ מא
רעות במגורם · ר׳ בארץ מגורי אביו · כ׳ את ארץ — תלי׳ נה ראשי׳ לז
מגוריך · ב פחד בנינו קל לולי כעס אויב אגור · ג׳ — פס יז דברי׳ לב
מ״ל (א) מגורי אל חרב · כ׳ מגורי מסביב · ובוא״ו — יחז׳ כא איכ׳ ב
תי״ו מכל מגורותי הצילני · (ב) מגור מסביב · (ג) — תלי׳ לד פס לא
מגורת רשע היא תבואנו · ג קיבוץ ואסיפה ב׳ ב״ל קל — משלי י
עומד הן גור יגור אפס מאותי · והיוצא יגורהו בחרמו · — ישעי׳ נד חבק׳ א
והתפעל על דגן ותירוש יתגוררו · ג׳ מ״ל (א) — הוש׳ ז
מגור מסביב · (ב) העוד הזרע במגורה · (ג) נהרסו — ירמי׳ מו חגי ב
ממגורות · ד שם היונק מהחיות משקלו יגור אריה — יואל א ראשי׳ מט
יהודה · ר׳ הניקו גוריהן · ובחולם כגורי אריות · — איכ׳ ד ירמי׳ נא
ובוא״ו תי״ו בדי גרותיו : — נחו׳ ב
גוש שם חתיכת עפר וגוש עפר : — איוב ז
גזז כריתה ב׳ ב״ל קל יוצא גזי נזרך · פי׳ כרתי — ירמי׳ ז
שער נזרך · ונפעל וכן נגוזו ועבר · ג׳ מ״ל (א) — נחו׳ א
ירד כמטר על גז · ס׳ וראשית גז צאנך · ר׳ אחר — תלי׳ עב דברי׳ יח
גזי המלך · פי׳ אחר תבואת המלך שנקצרה · (ב) ויזר — עמו׳ ז
את הגזה ס׳ על גזת הצמר · (ג) לא תבנה אתהן — שופ׳ ו פס
גזית · פי׳ אבני׳ כרותות במגרה · וההבדל שבין — שמות ך
גזירה וכריתה הוא שכריתה תאמר על דבר שאין
גזעו מחליף כמו עצים ואכרות קומת ארזיו · והכרתי — ישעי׳ לז
לבבל שם ושאר ונין ונכד · וזולתם · אך גזיזה תאמר על — פס יד
דבר שגזעו מחליף כמו עשב ושער ואבני׳ עיין עליו ·
ולא יאמר על כריתת עצי׳ בהיות ששרשם הנשאר
בארץ

(ז) דיא גראסן · פארכעהמן · (ח) דיא גרעסי · (ט) ווירדי · (י) איין
טוהס · (יא) סכירי · פעדן : גדע אומהויאן · (ב) נידרהויאן · צרהויאן :
גדף שמעהן · (ב) שמעהוכגן · (ג) שמעה ווארטי · (ד) שמאך :
גדר אומצויימן · איינע וואנד מאכן · (ב) איין צווס · אייני וואנד · (ג)
איינגצוימטי פלעצי · הירדן · (ד) נל״א איין פרשלאג ולנ״א איין קאהר
אדר ארטעקטר : גדש גארבן הויפן · (ב) דומה לזה שקורים בל״א ווקוס
שקברוס דער נאטטשאקקר · ולנ״א הוא מגן הפ׳ : גה היר איזט : גהה
היילן · (ב) היילמיטטל · ארצנייא : גהר אויסשטרעקן · (ולנ״א) היכשטירכן :
גו דער לייב · דער קערפר · (ב) דיא מיטטי : גוב אייני ארט היישרעקי ·
(ב) גרובן · העהלן · (ג) גוועלבי : גוז שווינדן · (ב) שווינדן מאכן ·
פריאגן · ענטפיהרן · (ג) ענטפיהרר : גוח הערויסהאהלן · (דאהער
אויך) טיף אטהם האלן · שטעהנן · (ב) הערויס = הערבייא = היכצו = הערפארא
ריקקן · (עותר וויוא בלשון אשכנז כנבזון עבר) :
גוי איין פאלק · (ב) פעלקר · פעלקרשאפטן : גול פראלאקקן · (ב)
פרעהליכקייט · (ג) דאס פראלאקקן : גוע פרגעהן : גוף דער
קערפר · דיא פערזאהן · (ב) פיר זייני אייגני פערזאהן · אלליין :
גור אלס איין פרעמדר וואהנן (דאהער אויך צור מיטי וואהנן) · ולכן יקראו
גם העבדים גרי בית (איוב יט) · בעבור שאין להם אחוזת נחלה בבית מגוריהם · (ב) זיך
אויפהאלטן · הערום = טרייבן · הערום = וועלצן · (ג) איין פרעמדר ·
פרעמדלינג · (ד) דער אויפנטהאלט · וואהן ארט (ולדעת תרגום יונתן יהי׳ זה
דומה למה שקורין עתה בלשון אשכנז איינלעהן = גוט) · (ה) דיא וואהנונג · (ו)
וואהן = פלעצי · (ז) פירכטן · סייען · (ח) פורכט אייניאגנדי דינגי · (ט)
פורכט · (י) פרזאמלן · אייכזאמלן · (יא) זיך פרזאממלן · (יב) פר=
זאמלונג · (יג) פרוואהרונגס ארט · קארן בהעלטר · מאגאציני · (ואפשר
שיהי׳ זה טעם גורן בנו״ן כאמנתיו אייני שייני) · (יד) איין יונגר לעווי :
גוש איין ערדקלאס · ערדקלאס · קלומפן : גזז הויאן · מעהן · שניידן ·
שערן · (ב) איין אבגמעהעטס פעלד · (ג) דיא וואללשוהר ·
(ד) אבגשארנס · (ה) גהויאני שטייני :

בארץ ולא יצמח עור כמו עשב אף כי יוצא חוטר מצרו :

גזל ב׳ הו״ל **א** גזילה ועושק ב׳ ב״ל קל יוצא ואביון ממגוזלו · אל תגזל דל · ונפעל ונגזלה שנתם · ג׳ מ״ל (א) גזלו יגזל · (ב) גזל גזל אח · (ג) גזלה לא יגזול · ס׳ גזלת העני בבתיכם · ר׳ גזלות גזל · **ב** שם הקטנים מן היונים ותור וגוזל · ר׳ על גוזליו ירחף :

גזם שם מין ארבה מה · והחסיל והגזם ;

גזע שם שורש כל עץ הנשאר בארץ אחרי כריתת הנוף · ויצא חוטר מגזע ישי · כ׳ ובעפר ימות גזעו :

גזר כריתה והיתוך ב׳ ב״ל קל יוצא יגזר ממכלא צאן · ותגזר אומר ויקם · פי׳ תחתוך גבול וקצב לדבר · ונפעל אמורתי נגזרתי · ר׳ מ״ל (א) אשר עבר בין הגזרים · (ב) אל ארץ גזרה · פי׳ הכרותה מיישוב · (ג) אל פני הגזרה · פי׳ הבנין הנחתך מן הבירה ברמות תבניתו · כ׳ ספיר גזרתם · פי׳ כאלו הור יפים נחתך מהספיר · (ד) ובמגזרות הברזל · פי׳ משור בעל שינים שכורתים בו עצים :

גחל שם גחלת אש · ב׳ מ״ל (א) גחלים בערו ממנו · ס׳ בערו גחלי אש · כ׳ על גחליו לחם · (ב) אין גחלת לחמם · כ׳ וכבו את גחלתי

גחן בטן כל הולך על גחון · כ׳ על גחונך תלך :

גיא שם נחל ועמק ב׳ מ״ל (א) כל גיא ינשא · משא גיא חזיון · וכן כלם בצירי בסמיכות · ובהעדר האל״ף בגי חזיון · ר׳ כיוני הגאיות · כ׳ גבעותיך וגאותיך · (ב) ונשב בגיא · ובלי אל״ף בגי בארץ מואב :

גיד שם גידי כל חי גיד הנשה · ר׳ ובעצמות וגידים תסוככני · ס׳ גידי פחדיו ישורגו :

גיל מלה משמשת כטע׳ דמות מן הילדים אשר כגילכם :

גיף סתימת הפתח בדלתו · בנינו הפעיל יגיפו הדלתות :

גיר סיד · כאבני גיר :

גלל ז׳ הו״ל וכלם מעין הוראת הסיבוב **א** תנועה סבובית והסובב · ה׳ ב״ל קל יוצא וגללו את האבן · גולו אבני גדולות · ופיעל וגלגלתיך מן הסלעים · והפעיל ויגל את האבן · והתפעל ע״ד המרובע להתגולל עלינו · וע״ה השלימים בהכפל הפ״א תחת שואה התגלגלו · ג׳ מ״ל (א) ויעשו גל · פי׳ צבור עגול מאבני ועפר · ס׳ גל אבנים · ר׳ להשאות גלים · ס׳ וצדקתך כגלי הים · פי׳ ציבורי מים עגולים · כ׳ ויהמו גליו · (ב) הדלת האחת גלילים · ס׳ על גלילי כסף · פי׳ כדור עשוי על דמות אופן וגלגל המתנועע · (ג) וכגלגל לפני סופה · שם עשב ידוע כדמות כדור קל הוא לפני רוח · ס׳ והכם גלגל עגלתו · שם אופן העגלה · והחירק והפתח הם אחד · ר׳ וגלגליו כסופה · **ב** טינוף ב׳ ב״ל מרובע · ושמלה מגוללה ברמים · והתפעל ועמשא מתגולל בדם · ג׳ מ״ל (א) כאשר יבער הגלל פי׳ כמו שיבער המבער הטינוף המאוס מנגד פניו כן יבער יי׳ את בית ירבעם מן העולם · וחז״ל אמרו גלל זה השן מטעם דמיונו לאבן גלל · ר׳ ולחומם כגללים · (ב) כגללו לנצח יאבד · ר׳ בגללי צאת האדם · (ג) ועשתה בגלולים עליה · שם כינוי לאלילים עש״הכ צא האמור לו · ס׳ וכל גלולי בית ישראל · כ׳ ובגלוליך אשר עשית · ויתכן שנקראו גלולים כמין חומר אבן גלל בלשון ארמי מרמ״רא בלע״ז כי רוב הפסילים נעשים מהאבן הזאת כמו שנקראו׳ פסילי׳ ע״ש פסל לך · **ג** ספר ומגלה בנינו נפעל ונגולו כספר השמים · פי׳ ונגללו ויעלם אורם כמגלה הנגללת ונעלם כתבה · ומשקלה אכול את המגלה · ס׳ מגלת ספר · **ד** ראש כי אם הגלגלת והרגלים · כ׳ ותרץ את גלגלתו · ר׳ כל זכר לגלגלתם · **ה** עין המים ומזרק העשוי כתבניתו בנינו נפעל ויגל כמים משפט · ב׳ מ״ל (א) גל נעול · ר׳ והכה בים גלים · ס׳ וצדקתך כגלי הים · כ׳ ויהמו גליו · וכבר הובאו בהוראה הא׳ (ב) וגלה על ראשה · פי׳ מזרק · ס׳ ותרץ גלת הזהב · פי׳ שתרוץ הליחה מהאף בזוקן הפך ולא נס ליחו · ר׳ ונתת לי גלות מים · פי׳ מקום מעינות · וגלות הכותרות · פי׳ המזרקי׳ שעל הכותרות · **ו** גוף ואיקלים · ב׳ מ״ל (א) בארץ הגליל · ס׳ גליל הגוים · (ב) אל הגלילה הקדמונה · ר׳ כל גלילות הפלשתים · **ז** מלה משמשת כטעם בעבור בגלל יוסף · כ׳ וחיתה נפשי בגללך :

גלב שם הספר והמגלח תער הגלבים :

גלד עור שק תפרתי עלי גלדי :

גלה ד׳ הו״ל **א** גלות וטלטול ד׳ ב״ל קל עומר גלה עמי מבלי דעת · ונפעל נסע ונגלה מני · והפעיל והגלם בבלה · והפעל מאשר לא הגלו בבלה · ב׳ מ״ל (א) כלי גולה עשי לך · (ב) אכיר את גלות יהודה · כ׳ וגלותי ישלח · **ב** גילוי הנעלם בניניו ה׳ קל יוצא ויגל אזנם למוסר · ונפעל הנגלו לך שערי מות · ופיעל מגלה עמוקות מני חושך · ופועל והצב גלתה · והתפעל ויתגל בתוך אהלו · **ג** אגרת ומגלה קח לך גליון גדול · ויתכן היותו מטעם מגלה ומשורש גלל והיו״ד תמורת אות הכפל כמו האל״ף במלת בואו נהרים · **ד** איספקלריא או חלוק דק שהבשר נראה מתוכו והגליונים והסרינים :

גלח גילוח השער בתער · ג׳ ב״ל פיעל וגלח את שבע מחלפות ראשו · ופועל אם גלחתי וסר ממני כחי · והתפעל והתגלח ואת הנתק :

גלם כל חומר שאין לו הצורה המיוחדת לו בנינו קל את אדרתו ויגלום · פי׳ בטל ממנה צורת המלבוש בכפילתה · ב׳ מ״ל (א) גלמי ראו עיניך · פי׳ חומר טיפת הזרע בעוד שלא קבל צור׳ האד׳ (ב) בגלומי תכלת פי׳ בבגדי׳ ארוגי׳ כל זמן שלא קבלו צור׳ המלבוש :

גלע

רויבן · ברויכן · ענטרייסן · מיט גוואלט וועגנעהמן · (ב) איין רייבר · (ג) דער רויב · (ד) דאס גרויבטי · (ה) יונגי פעגל : איינע ארט הייסרעקי : גזע דער שטאם : גזר שניידן · אבשניידן · אבזאנדרן · ארטהיילן · ארלעגן · אויסאייגאנדר זעגן · צוזעגן · בשטימן · בוערקעגן · פראורטיילן · (ג) אב גזאנדרט · אוים גזאנדרט · פרוויכטע · (ד) אפגר שהוא מה שקורין דער פארספרונג הנכרך וויוצא משאר הקיר · (ה) דער שניט · דיא שטיקי · גשטאלט · (ו) אייני ועגי : גחל קאהלן · (ב) אייני קאהלי : דער בויך : גיא איין טאל · אייני פרטיפונג · קלופט : אייני אדר : גיל דיא עהנליכקייט · גלייכהייט : גיף פרשליסן : קאלק : גלל ראללן · וועלצן · (ב) ראללן לאסן · (ג) זיך וועלצן · הערומוועלצן · (ד) איין הויפן (פאן צוזאמנגוועלצטן שטייגן) · (ה) וועלצן (דעם מעערם) · (ו) רינגי · (ז) אייני ראללי · וועלצי · איין ווירבל · קרייז · איין ראד · (ח) בזודלט (ור״א) הערומגוועלצט · (ט) זיך בזודלן (ומ״א הוא שם הקודם ונוא הנכון) · (י) דער קאהטהויפן · מיסטהויפן · (יא) געצן · מארמארבילדר · (יב) אויפגראללט ווערדן · (יג) אייני ביכרראללי · (יד) דער קאפף · הירן שעדל · (טו) ריזלן · ריכנן · הערפאר קווילן · (טז) אייני קוועללי · (יז) אייני ריגני · (יח) נ״א קרענצי · (יט) קרייז · בצירק · פראפינץ · (כ) וועגן · אום ווילן :
גלב בארטשערר · באריר : גלד דיא הויט · דאס פעלל :
גלה איין גפאנגנשאפט אדר פרבאננונג וואנדרן · (ב) פרטריבן ווערדן · (ג) פרטרייבן · אין דיא גפאנגנשאפט פירן · (ד) וואנדרונג · (ה) פרבאננונג · גפאנגנשאפט · (ו) עפנן · אפנבארן · (ז) אויפדעקן · ענטדעקן · (ח) בלאס גשטעלט · (ט) זיך בלעסן · בלאס מאכן · (י) איין אפנם, בלאסם, לעערם, אונבשריבנם בלאט · (יא) פלאהר · פלעהרי : גלח שעערן · (ב) זיך שעערן לאסן :
גלם צוזאמן וויקלן · (ב) דער (נאך אונענטוויקלטי) קיים · (ג) טיפר · גוואנד · לאקן :

גלע התערבות בנינו התפעל בכל תושיה יִתְגַּלָּע : (משלי יח)

גלש השכמה או סריקת השער בנינו קל שֶׁגָּלְשׁוּ מהר הגלעד : (שיר ד)

גם מלה מורה תוספת · ויעש גַּם הוא מטעמים · פי׳ נוסף על מטעמי יעקב · גַּם רכב גַּם פרשים · שתי התוספות מורה שאין אחד מהם עיקר במאמר כי אם כ״א יתכן שיהי׳ נוסף על חברו : (בראשי׳ כז · שם נ)

גמא ב׳ הו״ל א השקאה בניניו ב׳ פיעל ברעש ורוגז יְגַמֶּא ארץ · פי׳ כאלו יבלע את הארץ פעם אחת כשותה מים לצמאו · והפעיל הַגְמִיאִינִי נא מעט מים : ב שם עץ מה קל הוא על פני מים תבת גֹמֶא : (איוב לט · בראשי׳ כד · שמות ב)

גמד שם מדת הזרוע או אנשי קצרי הקומה ב׳ מ״ל גֹּמֶד ארכה · (ב) וְגַמָּדִים במגדלותיך : (שופ׳ ג יחז׳ כז)

גמה נגד ונכח · מְגַמַּת פניהם קדימה : (חבק׳ א)

גמל ג׳ הו״ל א תשלום גמול לאיש כמעשהו בנינו קל יִגְמְלֵנִי יי׳ כצדקי · ג׳ מ״ל (א) השב גְּמוּל על גאים · ס׳ וּגְמוּל ידי אדם ישיב לו · כ׳ וּגְמוּלוֹ ישלם לו · (ב) הַגְּמוּלָה הזאת · ר׳ כי אל גְּמוּלוֹת יי׳ · (ג) כל תַּגְמוּלוֹהִי עלי · ב השלמת זמן יניקת הילד או הפרי ב׳ ב״ל ויצץ ציץ וַיִּגְמֹל שקדים · כאשר גְּמָלַתּוּ · ונפעל עד יִגָּמֵל הנער · ג שם גמל מְגַמֵּל ועד חמור · ר׳ וחמורים וּגְמַלִּים · ס׳ מִגְּמַלֵּי ארונה · כ׳ וגם גְּמַלֶּיךָ אשקה : (תלי׳ יח · שם צד משלי יב יט · ש״ב יט ירמי׳ נא · תלי׳ קיו · במד׳ יז · ש״א א שם שם טו · שם כז ראשי׳ כד · שם)

גמץ שם חפירה · חופר גּוּמָּץ בו יפול : (קהלת י)

גמר כליון והשלמה בנינו קל עומד כי גָּמַר חסיד · פי כלה ואבד · וויצא לאל גּוֹמֵר עלי · פי׳ משלים הסרו עלי : (תלי׳ יב · שם נז)

גנן ג׳ הו״ל א גן הירק ב׳ מ״ל (א) גַּן בעדן · ס׳ כְּגַן יי׳ כארץ מצרים · כ׳ הפיחי גַנִּי · ר׳ מעין גַּנִּים · (ב) כְּגַנָּה אשר מים אין לה · ס׳ אל גִּנַּת אגוז · כ׳ ועל גַּנָּתוֹ יונקתו תצא · הפתח והחירק הם בנו אחד · ר׳ ועשו גַנּוֹת · כ׳ הרבות גַּנּוֹתֵיכֶם · ודגש הנון יורה שגן הוא מהכפולים וכפי׳ אמרו ז״ל נמכרי׳ לגננים בכפל הנון · ב דאבון תתן להם מְגִנַּת לב · ג מגן ומחסה ב׳ ב״ל קל וְגַנּוֹתִי על העיר הזאת · והפעיל כן יָגֵן יי׳ צבאות · ב׳ מ״ל (א) משחו מָגֵן · ס׳ מָגֵן גבורהו מאדם · כ׳ מָגִנֵּי וקרן ישעי · ר׳ ולבשמים וְלַמָּגִנִּים · ס׳ ויקח את מָגִנֵּי הזהב · כ׳ קלון מָגִנֶּיהָ · (ב) תתן להם מְגִנַּת לב · פי׳ כסוי והשמן לב · וי״מ דאבון לב ויהיה זה הוראה רביעית בזה השורש · ר׳ ואת הַמְּגִנּוֹת : (בראשי׳ ב · שם יג שיר ד · שם ישע׳ א שיר ו · עמוס ט שם ט · איכ׳ ג ישעי׳ לז · שם לא שם · ש״א כתו׳ ב ש״ב כב · ד״ה ב לב שם יב · הוש׳ ד איכ׳ ג · ד״ה ב ד ג)

גנב גניבה והעלם דבר ה׳ ב״ל קל וַתִּגְנֹב רחל את התרפי׳ · וַתִּגְנֹב את לבבי · ונפעל יִגָּנֵב מעמו · ופיעל מְגַנְּבֵי דברי · ופועל וְגֻנַּב מבית האיש · והתפעל כאשר יִתְגַּנֵּב העם · ב׳ מ״ל (א) תאר לגנב כבושת גַּנָּב כי ימצא · ר׳ אם גַּנָּבִים בלילה : (ב) תמצא בידו הַגְּנֵבָה · ב׳ ונמכר בִּגְנֵבָתוֹ : (בראשית לא · שם שמו׳ כב · ירמי׳ כג שמו׳ כב · ש״ב יט · ירמי׳ ב שם מט · שמות כב שם)

גנז שם אוצרות של סגולת מלכי׳ אל גִּנְזֵי המלך : (אסתר ג)

געה המית השור בנינו קל אם יִגְעֶה שור על בלילו : (איו׳ ו)

געל ב׳ הו״ל א מיאוס והרחקה ב׳ ב״ל קל ולא גְעָלָתַם לכלותם · ונפעל כי שם נִגְעַל מגן גבורים · ומשקלו נִגְעַל נפשך · ב פליטה בנינו הפעיל שורו עבר ולא יַגְעִל · פי׳ שנקלטה הזרע ולא נפלט : (ויק׳ כו ש״ב א · יחז׳ יו · איוב כא)

גער גערה בנזיפה בקישור הבי״ת · ובלי בי״ת ענינו השחתה · בנינו קל וַיִּגְעַר בים סוף · גָּעַרְתָּ גוים · פי׳ שחתם · ב׳ מ״ל (א) תחת גְּעָרָה במבין · ס׳ גַּעֲרַת אלהיך · כ׳ וְגַעֲרָתוֹ בלהבי אש · (ב) ואת הַמִּגְעֶרֶת : (תלי׳ קו שם ט · משלי יז ישעי׳ נא · שם סו דבר׳ כח)

געש תנועה ורעדה ג׳ ב״ל קל וַתִּגְעַשׁ ותרעש הארץ · ופועל יְגֹעֲשׁוּ עם ויעבורו · והתפעל וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כי חרה לו : (תלי׳ יח · איוב לד · ש״ב כב)

גף הוראתו כמו גב על גַּפֵּי מרומי קרת : (משלי ט)

גפן ענבים ותאנה וְגֶפֶן ורמון · ס׳ אשר יעשה מִגֶּפֶן היין · כ׳ איש תחת גַּפְנוֹ · ר׳ וְהַגְּפָנִים סמדר : (במד׳ כ שם ו · מ״א ד שיר ב)

גפר ב׳ הו״ל א מין עץ ארז תבת עצי גֹפֶר · ב גפרית · ועל עמורה גָּפְרִית : (ראשי׳ ו · שם יט)

גרר כריתה ב׳ ב״ל קל שוד רשעים יְגוֹרֵם · ומרובע מְגוֹרָרוֹת במגרה · ומשקלו מגוררות בַּמְּגֵרָה · ר׳ ובחריצי הברזל וּבַמְּגֵרוֹת : (משלי כא · מ״א ז · ד״ה א כ)

גרב מין נגע שחין או גָּרָב או ילפת : (ויק׳ כא)

גרד חיכוך בנינו התפעל חרם לְהִתְגָּרֵד בו : (איוב ב)

גרה ג׳ הו״ל א גרוי ותירחור ריב · ב׳ ב״ל פיעל יְגָרֶה מדון · והתפעל ושומרי תורה יִתְגָּרוּ בם · אל תִּתְגָּר בם · ומשקלו מִתְגָּרַת ידיך · ב העלאת גרה וגרון בנינו קל והוא גרה לא יִגָּר · ג׳ מ״ל (א) והוא גֵּרָה לא יגר · (ב) נטויות גָּרוֹן · כ׳ נחר גְּרוֹנִי · (ג) וענקים לְגַרְגְּרוֹתֶיךָ · ג מעה כסף · ב׳ מ״ל (א) עשרים גֵּרָה השקל · (ב) לַאֲגוֹרַת כסף · ועיי׳ שורש אגר : (משלי טו שם כח · דברי׳ ב תלי׳ לט · ויק׳ יא · ישעי׳ ג תלי׳ סט · משלי א · שמו׳ ל ש״א ב)

גרז כריתה בנינו נפעל נִגְרַזְתִּי מנגד עיניך · ומשקלו לנדוח עליו גַּרְזֶן : (תלי׳ לא · דברי׳ כ)

גרל גורל · ולא יהיה לך גּוֹרָל אחד · ס׳ בְּגוֹרַל נחלתם · כ׳ גבול גּוֹרָלָם · ר׳ ויפילו גּוֹרָלוֹת : (יהוש׳ יז שם יד · שם יח יונה א)

גרם עצם או שבירת העצם ב׳ ב״ל קל · לא גָרְמוּ לבוקר · פי׳ לא השאירו אפי׳ העצמות לבוקר · ופיעל ועצמותיהם יְגָרֵם · פי׳ ישבר · ומשקלו אל גֶּרֶם המעלות · פי׳ אל עצם המעלות · ר׳ גְּרָמָיו כמטיל ברזל · פי׳ עצמיו חזקי׳ כברזל : (צפני׳ ג · במד׳ כד · מ״ב ט איו׳ מ)

גרן מקום אסיפת התבואה · ויצא מן הַגֹּרֶן · ס׳ בְּגֹרֶן ארנן היבוסי · כ׳ באספך מִגָּרְנְךָ ומיקבך · ר׳ והמה שוסים את הַגְּרָנוֹת · ס׳ על כל גָּרְנוֹת דגן : (ד״ה א כא שם · דברי׳ יו · ש״א כג הוש׳)

גרס שבירה ב׳ ב״ל קל גָּרְסָה נפשי לתאבה · פי׳ מרוב (תלי׳ קיט)

גלע זיך ערגעצן, פרגגינגן : גלש נלאט גמאכט (אויסגקעמט אדר גשארן) : גם אויך · (ב) זאוואהל, אלס :
גמא איינזויגן · איינשלירפן · (ב) שלירפן לאסן · (ג) בינזן :
גמד איינע שפאנני · (ב) צווערגי : גמה דיא ווענדונג · דאס פארראהכן :
גמל פרגעלטן · פראיבן · אכטהון · וואהלטהאטן · וואהלטהאטן ערצייגן · (ג) דיא פרגעלטונג · (ב) דער לאהן · לאהנן · בלאהכן · (ב) דער לאהן · דיא פרגעלטונג · (ג) דיא בלאהנונג · (ד) דיא וואהלטהאטן · (ה) רייפן · (ו) גראהם ציהן · ענטוועהנן · (ז) איין קאמעעל : גמץ איינע גרובי : גמר פאללענדן · בשליסן · גו ערדי ·
גנן איין נארטן · (ב) גארטן ערדי · עגדי בריננן · איין עגדי נעהמן : גנן איין גארטן · מינסטרי מעלאנקאליא · גארטן = לאנד · (ג) קוממר · טריבזאל · (ה) איין שירם · שוץ · שילד · (ד) בדעקן · בשיצן · בשאטטן · בשירמן · (ה) איין שירס · (ו) איינע דעקקע · גנב שטעהלן · בשטעהלן · היימליך וועגנעהמן · (ב) היינטרגעהן · (ג) זיך אוכרעכטמעסיגר ווייזי בדיהנן · (ד) זיך וועגשטעהלן · וועגשלייכן · היימליך דאפאן מאכן · (ה) איין דיב · (ו) דאס גשטאהלני · דער דיבשטאהל : גנז דיא שעצי : געה בריללן : געל ווידר ווילכן · פארשמאהן · איבררדיסיג ווערדן · עקלן · פערווערפן · (ב) אונאנגעהנליך מיספאללן האבן · ווערדן · עקלהאפט · פרעקקלט · (ג) דער עקקל · ווידרווילן · פארטווערפן · אומזאנסט פרשווענדן : גער פרוויז געבן · שעלכ פלוכן · דראהן · אנשרייען · ניכטיגן · שטראפן · (ב) דיא דראהונג · כו שטראפע · (ג) דער פלוך : געש בעבן · (ב) ערבעבן · (ג) ענטזעצן : גף דער ריקן · דיא אברפלעכי : גפן דער ווין שטאק · (ב) שוו
גפר איינע ארט צעדרן (דאס פיל הארץ ביא זיך האט) · (ב) שוועבעל (ומטעם שאחרונים הא׳ יש להרגמו טהעער הנעשה מזמין העץ ופנין ונקוד המשכיל להאי יבין המשכיל) : גרר וועגהויאן · (ב) גלאט נהויען (אדר גשניטן) · (ג) מייסל (אדר דיא האכל :
גרב דיא טראקני קרעצי : גרד זיך קראצן :
גרה רייצן · אנרייצן · העצן · (ב) זיך רייזן · זיך נעקקן · פעכטן · (ג) דיא גורגל אדר העלפיגנשי · דיא גייסל · רוטי · (ד) ווידרקוי · (ה) דאס נקייאטי · (ו) דיא קעהלי · דער שלונד · (ז) דער האלז · (ח) אלטי זילבר מינצי : גרז וועגהויאן · (ב) איינע אקסט · האקקי
גרל דאס לאאס : גרם קנאכן איבריג לאסן · (ב) דיא קנאכן צרמאלמן · דיא קנאכן · גבייני ; גרן איינע שייני ; גרס צרדריקט · צרמאלמן

מרוב התאוה כאלו נשבר לבי בקרבי על בלי השיג
תאותי · והפעיל יגְרֵס בחצץ שני · ועיי׳ שורש גרש : (איכה ג)

גרע מניעה או חסרון ג׳ ב״ל קל יוצא לא תִגְרְעוּ ממנו · (שמות ה)
ונפעל כי אין נִגְרַע מעבודתכם דבר · ופיעל כי (שם)
יְגָרַע נטפי מים · ומשקלו כי מִגְרְעוֹת נתן לבית : (איוב לו מ״א ו)

גרף ג׳ הו״ל **א** כיבוד וטאטוא בנינו קל נחל קישון
גְּרָפָם · **ב** צרורות עפר ב׳ מ״ל (א) תחת (שופ׳ ה)
מֶגְרְפֹתֵיהֶם · (ב) באבן או בְאֶגְרֹף · ס׳ בְּאֶגְרֹף (יוא״ל שמו׳ כא ישע׳ נח)
רשע · והז״ל פי׳ שאגרוף היא היד הכפופה ולדעתם
יהי׳ בורה ג׳ הוראות :

גרש ב׳ הו״ל **א** שילוח הדבר ממקומו בע״ב ד׳
ב״ל קל הרימו גְרֻשֹׁתֵיכֶם מעל עמי · פי׳ סלקו (יחז׳ מה)
רבוי המסים אשר בזה תגרשום מנחלתם · וַיְגָרְשׁוּ (ישעי׳ נז)
מימיו · ונפעל והרשעים כים נִגְרָשׁ · ופיעל יְגָרֵשׁ (שם שמות ו)
מארצו · ופועל כי גֹרְשׁוּ ממצרים · ומשקליו ב׳ וממגד (שם יב)
גֶּרֶשׁ ירחים · פי׳ כל פרי אשר לחדשיו יבכר הנה הוא (דברי׳ לג)
גרוש ממקומו לשעתו ונגמל מיניקת ארצו כיום הגמל
היונק עד הכ ויגמול שקדים · ומ״א למען מִגְרָשָׁהּ לבז · (יחז׳ לו)
ב שם בתי החצרות שלפני חומת העיר הנראים כאלו
גורשו מן העיר והיה מִגְרָשׁ לעיר · ס׳ ושדה מִגְרַשׁ (שם מח ויק׳ כה)
עריהם · ר׳ ומִגְרְשֵׁי הערים · כ׳ ואת מִגְרְשֵׁיהֶן · ובוא״ו (במד׳ לה שם)
ת״ו ירעשו מִגְרֹשׁוֹת : (יחז׳ כז)

גרש חטים שבורים · ובדרז״ל נקראי׳ גריסין · גֶּרֶשׂ
כרמל · כ׳ מְגֹרָשָׂהּ ומשמנה : (וי״ק ב שם)

גשש מישוש בנינו פיעל נְגַשְׁשָׁה כעורים : (ישעי׳ נט)

גשם מטר ב׳ ב״ל פועל לא גֻשְׁמָהּ ביום זעם · הת״א (יחז׳ כב)
במפיק לתפארת הקריאה · והפעיל היש בהבלי
הגוים מַגְשִׁימִים · ומשקלו גֶּשֶׁם ויורה ומלקוש · ס׳ (ירמי׳ יד שם ה)
גֶּשֶׁם נדבות · ר׳ והערת גְּשָׁמִים · ס׳ גִּשְׁמֵי ברכה (תלי׳ סח עזר׳ י)
יהיו · כ׳ גִּשְׁמֵיכֶם בעתם : (יחז׳ לד ויק׳ כו)

גת שם מקום דריכת היין ושם מקום · ב׳ מ״ל (א)
גַּת דרך יי׳ · ר׳ דורכים גִתּוֹת בשבת · (ב) (איכ׳ א נחמי׳ יג)
למנצח על הַגִּתִּית · פי׳ כלי שיר הבא מגת : (תלי׳ ח)

מרובעים

גבעל קנה ר״ל קשה כעץ · והפשתה גִּבְעֹל : (שמות ט)

גזבר שם הפקיד על האוצר · על יד מתרדת הַגִּזְבָּר : (עזרא א)

גלמד יחידות ושממון ב׳ מ״ל (א) יהי גַלְמוּד · (איוב ג)
(ב) לנקבה שכולה וְגַלְמוּדָה : (ישעי׳ מט)

גנזך אוצר וּגְנַזַּכָּיו ועליותיו : (ד״ה א כח)

גרגר ב׳ הו״ל **א** גרעין שנים שלשה גַרְגְּרִים בראש (ישעי׳ יז)

אמיר · **ב** צוואר וענקי׳ לְגַרְגְּרֹתֶךָ · ועיי׳ (משלי א)
שורש גרה :

נשלמה אות גימ״ל

אות דל״ת

דד שם שדי האשה עשו דַדֵּי בתוליה · כ׳ בעשות (יחז׳ כג)
ממצרים דַדַּיִךְ : (שם)

דאב עצבון ב׳ ב״ל קל עיני דָאֲבָה מני עני · והפעיל (תלי׳ פח)
מְדִיבֹת נפש · משפטו ומדאיבות · ובמ״ל (א) (ויק׳ כו)
ולפניו תדוץ דְּאָבָה · (ב) וְדַאֲבוֹן נפש : (איו׳ מא דברי׳ כח)

דאג פחד ועצבון פן תקראנו רעה המעותדת · בנינו
קל ובשנת בצורת לא יִדְאָג · ומשקלו נמוגו (ירמי׳ יז)
בים דְּאָגָה : (שם מט)

דאה עופפות · ושם פרטי לעוף מה · בנינו קל ·
הנה כנשר יעלה וְיִדְאֶה · וַיֵּדֶא על כנפי רוח (שם תלי׳ יח)
ומשקלו ואת הַדָּאָה · שם עוף מה : (ויק׳ יא)

דב שם צואת תוגים שמסיקין אש בהם לשעת הדחק ·
או גרעיני הדגן שבספק שאוכלי׳ אותם ברעב ·
ורובע הקב דִּבְיוֹנִים : (מ״ב ו)

דבב דיבור בלתי הגון בנינו מרובע · דּוֹבֵב שפתי (שיר ז)
ישנים · פי׳ היין מגבא הישנים בשכרותו דברים
אשר לא כן כטעי׳ נכנס יין יצא סוד · ומשקלו להוציא דִּבָּה (במד׳ יד)
על הארץ · ס׳ מוציאי דִבַּת הארץ · כ׳ את דִּבָּתָם רעה : (שם בראשי׳ לז)

דבא תוקף וכימיך דָּבְאֶךָ · פי׳ ימי הזוקן שבם יבוא (דברי׳ לג)
האדם בגבורות יהיו חזקים כימי העלומים ·
ונקראו ימי הזוקן דבא מטעם זב שת״א דאב וזה בעבור
ניסת הליחה לעת הזוקן הפך ולא נס ליחו :

דבל שם גוש תאנים הדבוקים יחד ב׳ מ״ל (א) פלח
דְּבֵלָה · ר׳ ומאתים דְּבֵלִים · (ב) דְּבֶלֶת תאנים : (ש״א ל שם כה מ״ב כ)

דבק דביקות והשגה ג׳ ב״ל קל פן תִּדְבָּקַנִי הרעה (בראשי׳ יט)
ומתי · ופועל ורגבים יְדֻבָּקוּ · והפעיל והמלחמה (איוב לח)
הִדְבִּיקַתְהוּ · פי׳ השיגתהו · ומשקלו אומר לַדֶּבֶק (שופ׳ כ ישעי׳ מא)
טוב הוא · ר׳ בין הַדְּבָקִים ובין השרין : (מ״א כב)

דבר ז׳ הו״ל **א** מבטא שפתים · ה׳ ב״ל קל עומד ·
למען תצדק בְּדָבְרֶךָ · ונפעל שרים בי נִדְבָּרוּ · (תלי׳ נא שם קיט)
ופיעל לשון מְדַבֶּרֶת גדולות · ופועל ביום שֶׁיְּדֻבַּר בה · (שם יב שיר ח)
והתפעל את הקול מִדַּבֵּר אליו · ה׳ מ״ל (א) וישיבו (במד׳ ז)
אותם דָּבָר · ס׳ כי דְבַר יי׳ בזה · כ׳ היקרך דְּבָרֵנוּ אם (שם א שם טו שם יא)
לא · ר׳ את כל הַדְּבָרִים · ס׳ דִּבְרֵי בלק · כ׳ סלחתי (שם ח שם כב)
כִּדְבָרֶךָ · (ב) ועל דִּבְרַת שבועת אלהי׳ · כ׳ אשים (שם יד קהל׳ ח)
דִּבְרָתִי · (ג) וְהַדִּבֵּר אין בהם · ס׳ תחלת דִּבֶּר יי׳ (איו׳ ה ירמ׳ ה הוש׳ א)
בהושע · (ד) וּמִדְבָּרֵךְ נאוה · (ה) ישא מִדַּבְּרֹתֶיךָ · * (שיר ד דברי׳ לג)
דבר

(ב) גרמאלמן : **גרע** אבבעהמן · אבברעכן · פרריגגרן · (ב) וועניגר · גרינגר · שלעכטר ווערדן · (ג) פארענטהאלטן · (ד) אבזעצי : **גרף** וועגשאפן · וועגשוועממן · (ב) שפונדלעכר · (ג) דיא פויסט : **גרש** טרייבן · פרטרייבן · פרשטאבן · שטאסן · געהרן · (ב) הערוס-נטריבן · אויגשטיס · אונרוהיג · (ג) הערויס-טרייבן · הערפאר טרייבן · (ד) דער טריב · (ה) דאס גטריבני גוועקס · (ו) פארשטאדט אדר פארוועריק : **גרש** גרויפן : **גשש** טאפטן : **גשם** ברעגנט ווערדן · (ב) רעגנן לאסן · (ג) דער רעגן · רעגן-גוס : **גת** איינע קעלטר · (ב) איין מוזיקאלים אינסטרומענט : **גבעל** דער שטענגל : **גזבר** קאמירר · קאסן פארשטעהר : **גלמד** איינזאם · פרלאסן : **גנזך** דיא שעצי : **גרגר** איין קארן · (ב) דער האלז : **דד** דיא בריסטי : **דאב** בטריבט זיין · (ב) בטריבן · (ג) בטריבניס · (ד) דער קוממר : **דאג** זארגן · (ב) דיא זארגי : **דאה** שוועבן · (ב) דער ווייה אדער גייער : **דב** טויבן-קאהט : **דבב** גשוועצ-גשפרעכיג מאכן · (ב) גשוועץ · פלוידרייא · בעזי נאכרעדי : **דבא** דאס אלטר (ולר״א דער נופלום : **דבל** טראקני פייגי : **דבק** אנהענגען (עומד) · קלעבן · בייאקאממן · ערייכן · (ב) צוזאממן-גלעגט ווערדן · (ג) אנהענגען (יוצא) · אנהעפטן · נאכזעצן · פר-פאלגן · איין דיא ענגי טרייבן · (ד) איין צוזאממנגזעצטם בילד · איינע גלידרפופפע · (ה) דיא גלידר, גלענקע (איינס פאנצרס) : **דבר** רעדן · שפרעכן · (ב) איינע אונטררעדונג האלטן · זיך בשפרעכן · (ג) רעדן · פרקינדן · פרהייסן · פרשפרעכן · (ד) זיך אונטררעדן · (ה) איין ווארט · איינע אנטווארט · (ו) דיא זאכי · דאס ווארט · דאס פרשפרעכן · (ז) דיא רעדע · שפראכע · (ח) דער פארטראג · (ט) גשפרעכע ·

* **הערה** (וכחנת ותדע ההבדל שבין דבור ואמירה · הוא שלשונות של דיבור יורו ההגדה והסיפור בבחינת הלשון בכלי המבטא באותותם לחמשת המוצאות · אולם אמירה וכל לשונותיה אשר המה בכתובי׳ יורו הסיפור וההגדה בבחינת הציור הרעיוני הנתק בנפש [אם מציור רעיון המדבר במבטא שפתים · ואם מציור רשמים נראים לעין הרואה המורים אין ערך ודבר חכמה אף כי אין אומר ואין דברי׳ ככלי המבטא · והוא הדבר שיחסו הכתובי׳ לשון אמירה אף אל העצמים האלמים מה שלא כהגו זה בלשון דיבור · כי הכוונה על הציור הרעיוני המצטייר בנפש הרואה בם ומבין אל מעשיהם · ואין זה הציור נכנס תחת גדר הדיבור והנה המבטא כי אם תחת גדר האמירה הכולל גם הנה הרעיון · כמו ויאמרו העצים לגפן ותאמר הגפן החדלתי וגו׳ (שופ׳ ה) · וכמום נאמר בדי שופר יאמר האח (איוב לט) · וארבע לא אמרו הון שאול ועוצר רחם וגו׳ (משלי ל) · פה להם ולא ידברו (תלי׳ קטו) · פי׳ ישוב יתפלא על העדר הדיבור אך לא אל האמירה שאיננו נעדר אפי׳ מעצמים האלמים כאמור · אבדון ומות אמרו

ב דבר ומגפה · ב׳ ב״ל פיעל · אז ידבר אלימו · והפעיל (תלי׳ ב)
ידבר עמים תחתינו · ומשקלו וחיתם ללדבר הסגיר · (שם מז שם עח)
ס׳ מדבר הוות · כ׳ אהי דבריך מות · ג שם ארץ גזרה (שם נא הוש׳ יג)
או מקום מרעה ישועום ימדבר וציה · ס׳ משא מדבר (ישעי׳ לה שם כא)
ים · כ׳ וישם מדברה כעדן · ד הנהגה ב׳ מ״ל (א) ורעו (שם נא)
כבשים כדברם · פי׳ כמנהגם · (ב) ואני אשיכם (שם ה)
דוברות בים · ה שרץ עוף ידוע מאסף הדבש · (מ״א ה)
לדבורה אשר בארץ · ר׳ סבוני כדבורים · ו שם (ישעי׳ ז תלי׳ קיח)
הבית הפנימי דביר בתוך הבית · ס׳ אל דביר הבית · (מ״א ו שם ח)
ז שם כטעם ענין ב׳ מ״ל (א) וזה הדבר אשר מל (יהוש׳ ה)
יהושע · ס׳ על דבר הצפרדעים · (ב) על דברת בני (שמו׳ ח קהל׳ ג)
האדם · כ׳ על דברתי מלכי צדק : (תלי׳ קי)

דבש ב׳ הו״ל א דבש התמרים או דבורים · ראשית
דגן תירוש יצהר ודבש · פי׳ תמרי׳ החייבי׳ (ד״ה ב לא)
בבכורי׳ · כ׳ אכלתי יערי עם דבשי · פי׳ החלות עם (שיר ה)
דבש הדבורים · ב חטוטרות הגמל ועל דבשת גמלים (ישעי׳ ל)
אוצרותם · ובלשון יוני נקרא גבשת :

דגה דגים ועל צד ההשאלה רבוי בנינו קל וידגו (ראשי׳ מח)
לרוב · ב׳ מ״ל (א) וימן ה׳ דג גדול · ר׳ צעקה (יונה ב)
משער הדגים · ס׳ ודגי הים והמכשלות · (ב) והיה (צפני׳ א שם)
הדגה רבה מאד · כ׳ וס׳ למינה תהיה דגתם כדגת (יחז׳ מז שם)
הים הגדול · ועיי׳ שורש דוג :

דגל הרמת הנס ב׳ ב״ל קל ובשם אלהינו נדגל · (תלי׳ כ)
ונפעל איומה כנדגלות · ומשקלו דגל מחנה (שיר ו במד׳ ב)
יהודה · כ׳ איש על דגלו · ר׳ איש על ידו לדגליהם : (שם שם)

דגן שם חמשת מיני דגן הידועי׳ · הכדגן מן הגורן · (שם יח)
ס׳ ודגן שמים נתן למו · כ׳ מעת דגנם · (תלי׳ עח שם ד)

דגר אסיפה בנינו קל ובקעה ודגרה בצלה · (ישעי׳ לד)
קורא דגר · פי׳ אסף בצי זולתו · חמרים ת״א דגורין : (ירמי׳ יז)

דדה תנוע׳ קלה והילוך לאט בנינו התפעל אדדה כל (ישעי׳ לח)
שנותי · אדדם עד בית אלהים · פי׳ אתנועע (תלי׳ מב)
עמם לעלות לרגל :

דהב זהב שבתה מדהבה · פי׳ בטלה המרינ׳ הזהבית : (ישעי׳ יד)

דהם בהלה למה תהיה כאיש נדהם · פי׳ מבוהל : (ירמי׳ יד)

דהר ב׳ הו״ל א קול פסיעת הסוס · בנינו קל סוס
דהר · ומשקלו נפרד וס׳ מדהרות דהרות (כמו׳ ג שופ׳ ה)
אביריו · ב מין ארז תדהר והאשור : (ישעי׳ מא)

דוב שם חיה ידועה ופרה ודב תרעינה · ה׳ (שם יא)
נהמה כדבים כלנו : (שם נט)

דוג דגים בנינו הפעיל נאום יי׳ ודיגום · ג׳ מ״ל (א) (ירמי׳ טז)
דג גדול · ובאל״ף נחה מביאים דאג וכל מכר (יונ׳ ב נחמי׳ יג)
ר׳ ואת שער הדגים · ס׳ דגי הים · (ב) תאר לציידי (שם נ ראשי׳ ט)
הדגים · ואנו הדוגים · (ג) בסירות דוגה · פי׳ ספינה (ישעי׳ יט עמו׳ ד)
קטנה שצדין בה דגים · ועיי׳ שורש דגה :

דוד ג׳ הו״ל א קריבות וידידות וביחוד אחי האב
ואשתו · ב׳ מ״ל (א) מה דודך מדוד · ס׳ בני (שיר ה)
עזיאל דוד אהרן · פי׳ אחי אביו · ר׳ שתו ושכרו דודים · (ויק׳ י שיר ה)
כ׳ כי טובים דודיך מיין · פי׳ ידידותך ואהבתך · (ב) (שם א)
דודתך היא · ב שם קדירות וסלים כדוד נפוח (ויק׳ יח איו׳ מא)
ואגמון · פי׳ קדירה רותחת · ר׳ את ראשיהם בדודים · (מ״ב י)
ס׳ הדודאי תאני׳ · פי׳ סלים · ג שם עשב מה וימצא (ירמי׳ כד)
דודאים · ס׳ מדודאי בנך : (ראשי׳ ל שם)

דוה ג׳ הו״ל א נדה ב׳ מ״ל (א) אשה דוה · (ב) (ויק׳ ך)
כימי נדת דותה · ב כאב וצער ד׳ מ״ל (א) (שם יב)
על זה היה דוה לבנו · (ב) ולבי דוי · (ג) על ערש (איכ׳ ה שם א)
דוי · ר׳ המה כדוי לחמי · בתשלומו כדויי · (ד) (תלי׳ מא איו׳ ו)
מדוה מצרים · ר׳ מדוי מצרים · ג שם מלבוש (דברי׳ ז שם כח)
ויכרות את מדויהם : (ש״ב י)

דוח רחיצה בנינו הפעיל ואת דמי ירושלים ידיח : (ישעי׳ ד)

דוך ב׳ הו״ל א כתישה העברה משחיקה · בנינו
קל ומשקלו או דכו במדכה · ב תאר לעני (במד׳ יא)
אל ישוב דך נכלם : (תלי׳ עד)

דום ב׳ הו״ל א כריתה או שתיקה בנינו התפעל
גם מדמן תדמי · ומשקלו שכנה דומה נפשי · (ירמי׳ מח תלי׳ צד)
פי׳ כרותה או שתוקה · ועיי׳ שרשי דמם ודמה · ב
שם אומה ומשמע ודומה · משא דומה : (ראשי׳ כה ישע׳ כא)

דון דין ומריבה ג׳ ב״ל קל דנני אלהים · ונפעל ויהי (ראשי׳ ל)
כל העם נדון · והפעיל יי׳ ידין אפסי ארץ · ו׳ (ש״ב יט ש״א ב)
מ״ל (א) והיה יי׳ לדין · ס׳ ודין אלמנות · (ב) ידין (שם קד פח ירמ׳ כ)
לא דנו · ס׳ דין יתום · כ׳ אין דן דינך · (ג) למען (שם שם ל)
תדעון שדון · פי׳ להיותכם יודעים שיש דין ודיין · (ד) (איוב יט)
איש חמה יגרה מדון · (ה) ואשת מדינים · ס׳ (משלי טו שם כז)
מדיני אשה · (ו) מדנים ישלח · לפי הכתיב : (שם יט שם ו)

דוץ ששון בנינו קל ולפניו תדוץ דאבה : (איוב מא)

דור ב׳ הו״ל א דירה וגירות בנינו קל מדור (תלי׳ פד)
באהלי רשע · ומשקלו דור הולך ודור בא · (קהל׳ א)
פי׳ העולם הזה הוא כעין מעון ובית דירה · והמתהוים
הם כמו גרים ותושבים בו כל ימי משך מציאותם בהויתם
ועש״ז נק׳ דור כלומר גר בעולמו · ס׳ וישועתי לדור (ישעי׳ כא)
דורים · כ׳ דורי נסע ונגלה · פי׳ מגורי בעוה״ז נסע · (שם לח)
ר׳

(י) טעדטן · אומבריגנן · (יא) אונטרווערפן (ואפשר שהורא׳ הזאת מכן הי״ד) ·
(יב) דיא פעסט · (יג) אייני וויסטי · וויסטנייא · (יד) פיהרן · אנפיהרן ·
(טו) פלעסי · (טז) אייני ביהני · (יז) איין קאהר · גאנג · קארידאר ·
(יח) דיא זאכי · בשאפנהייט · דער צושטאנד :
דבש האניג · (ב) דער העקר : דגה זיך דען פיש גלייך פרמערן · (ב)
איין פיש · (ג) דאם געשלעכט דער פישי : דגל דאם פאניר ערהעבן ·
דיא פאהני וועהן לאסן · (ב) מיט פליגנדן פאהנן ביהנדי העערי · (ג) אייני
פאהני · איין פאניר · פעלדצייכן : דגן קארן · ראגגן :
דגר אויסבריטן ; דדה וואלגן : דהב גאלדגרובי : דהם בשטירצט ·
בטייבט : דהר וויהרן אדר מיט דען פיסן שטאמפפן · ערהאבן ·
(ב) קאסטאניען־בוים : דוב איין בער : דוג פישי פאנגן · פישן · (ב) איין

פיש · (ג) דיא פישר · (ד) פישרקאהן אדר פישקאסטן : דוד איין אהיים ·
פעטטר , פרוואנדטר · פריינד · ליבהאבר · ליבסטר · (ב) פריינד־
שאפט · ליבשאפט · (ג) אייני באסי · מוהמי · (ד) איין טאפף · (ה) קערבי ·
(ו) לנ״א פייגן · ולנ״א יאסמין ולנ״א אלרוין : דוה אייני קראנקי · שמערצ־
ליידנדי · (ב) דיא מאנאטליכי רייניגונג · (ג) שמערצן ליידן · קראנק זיין ·
(ד) איין קראנקר · (ה) קראנק · (ו) קראנקהייט · (ז) דיא גוועגדר :
דוח אבשוועכן · אבשפילן · וואשן : דוך שטאסן · (ב) דער מערזר ·
(ג) איין ארמר · בדרענגטר : דום שוויגן · זיך ברוהיגן : דון ריכטן ·
רעכט שפרעכן · (ב) רעכטן · גריכט האלטן · (ג) דער ריכטר · (ד) דאם
רעכט · (ה) שטרייט · צאנק · (ו) צענקריייא : דוץ זיך פרייען :
דור וואהנן · (ב) אייני וואהנונג · געשלעכטם פאלגי · ועקולום :

הערה

אמרו (איוב כד) · ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי (ראשי׳ לט) · פי׳ לא אמרה במבטא השפתים כי אם התפיסה לבדה הורה לאמר לשכב עמה · ותקשור על ידו שני לאמר זה יצא ראשונה (שם לח) · פי׳ שהשני הורה מי הבכור ונק׳ זה בשם אמירה · וככה כל לאמר האמורי׳ בכתובי׳ המורה על הציור הרעיוני העולה מן המסופר בין שיהיה הגדי או ציורי · ויעוי׳ מ״שכ בשורש אמר · ובזה תבין עניני׳ גדולי הערך בכתובי׳ ועניינים רבים בנבואה ככתוב וביד הנביאים אדמה · יעוין מ״ש הרב המורה בל״ב ובמ״ת מהשני ואפודי׳ ורש״ט שם · ותבין טוב טעם ודעת בכתוב יום ליום יביע אומר וגו׳ · וזה כי רשמי החכמות בחוגות היצירה תרונה וקולם אל בני אדם לאמר הבינו פועל יי׳ ומעשהו בעבור תדעו משלימותנו שלימות יוצרנו · ותעבור הרינה במחנה היצירה ושיר יי׳ מסודר ממזרח שמש עד מבואו · וכל משכילי העם המה רואים את הקולות ומיום אל יום ילכו מחיל אל חיל בהשכלת אמתתו ית׳ ותהלת יי׳ יבשרו מעין בחינתם בפועל כפו ככתוב במעשי ידיך ארנן · ועוד בפי מלין אך אין דרכי להאריך לב׳ טעמים א׳ מאפס הפנאי ב׳ לרבוי הוצאות הדפוס אשר לא מצאתי לכסף מוצא · אף כי קנת בני עמנו אזניהם הכבד ועיניהם השע מראות בחיבורים החדשים ותהי׳ להם חזות הכל כדברי הספר החתום · ואין איש שם על לב אמרם ז״ל יש קנקן חדש מלא ישן כו׳ · וגם אלה הישנים חדשים היו מקרוב · והחדשים ישנים יהיו לימי הבאי׳ · לכן אמרתי לקיים בעצמי אמרם ז״ל לעולם ישנה אדם בדרך קצרה · ובכל זאת אויבי מכמד תחת לשוני אבל אני מקלר ועולה ואני שוקל את דברי להיותם מעטי הכמות ורבי האיכות · וכל חכם מבין מדעתו הנעלם מהנגלוי ככתוב תן לחכם ויחכם עוד ע״כה) · יצחק הלוי

ר׳ לדור דורים · ובוא״ו תי״ו קורא הדורות מראש · ס׳ — שם כא שם מא
דורות עולמים · כל זכר לדרתיכם : — שם כא ראשי׳ יז

דוש דישה ורמיסה ד׳ ב״ל קל כי לא לנצח יאדוש — ישעי׳ דח
ידושנו · ונפעל ונדוש מואב תחתיו · והפעיל — שם דה
לא תחסום שור בדישו · משפטו בהדישו · והפעל כי — דברי׳ דה
לא בחרוץ יודש קצח · ב׳ מ״ל (א) ימדשתי ובן — ישעי׳ דח שם דא
גרני · (ב) ידיש את בציר : — ויק׳ דו

דחה דחיה ג׳ ב״ל קל דחה דחיתני לנפול · ונפעל — תלי׳ קיח
נדחי ישראל יכנס · ופועל דחו ולא יכלו — שם קמז שם לו
קום · ב׳ מ״ל (א) הלא רגלי מדחי · (ב) ופה חלק — שם כו
יעשה מדחה : — משלי דו

דחן מין זרעונים ודחן וכסמים : — יחז׳ ד

דחף דחיה ב׳ ב״ל קל הרצים יצאו דחופים · ונפעל והמן — הסתר ג
נדחף אל ביתו · ומשקלו יצודנו למדחפות : — שם ו תלי׳ קמ

דחק לחץ בנינו קל ואיש אחיו לא ידחקון : — יואל ב

די מלה משמשת בב׳ לשונות (א) סיפוק וצורך
והריקותי לכם ברכה עד בלי די · פי׳ עד שלא — מלא׳ ג
יספיקו אוצרותיכם להכילם : לא התקדשו למדי · — ד״ה ב ל
פי׳ למן די · ס׳ ודי חלב עזים · (ב) כטעם בכל עת · — משלי דז
והיה מדי בוא המלך · ומזה נוספי׳ בלי טעם והירה — ד״ה ב יב
מדי חודש בחדשו · פי׳ מחודש לחודש ומשבת לשבת : — ישעי׳ סו

דיה ב׳ הו״ל א שם עוף מה והדיה למינה · ר׳ — דברי׳ יד
אך שם נקבצו דיות · ב שם מי שיחור לכתיבה — ישעי׳ לד
על ספר בדיו : — ירמי׳ ל

דיק מגרל שביניהם נגד העיר לכבשה · לבנות דיק : — יחז׳ דא

דכא שבירה וכתישה ד׳ ב״ל נפעל לב נדכאים · — ישעי׳ נז
ופיעל הדכאו עמי · ופועל וזרועות יתומים — שם ג
ידכא · והתפעל וידכאו בשער · ומשקלו תשב אנוש — איוב דכ שם ה
עד דכא · ר׳ ואת דכאי רוח יושיע : — תלי׳ צ שם לד

דכה שבר וכתישה ג׳ ב״ל קל ודכה ישוח · ונפעל — שם י
נפוגותי ונדכיתי · ופיעל כי דכיתנו במקום — שם לט שם מד
תנים · ב׳ מ״ל (א) ישאו נהרות דכים · (ב) לשון — שם נג
שקר ישנא דכו · הוא״ו מקום ה״א או אל״ף · רך — משלי דו
נכלם בשורש דוך :

דכף עם עוף מה ואת הדוכפת : — ויקר׳ יא

דלל ד׳ הו״ל · א עוני ועל צד ההשאלה חולי ב׳
ב״ל קל דלותי ולי יהושיע · פי׳ החליתי · — תלי׳ קיו
ונפעל ידל כבוד יעקב · ב׳ מ״ל (א) כי היית מעוז — ישעי׳ יז
לדל · ר׳ להטות מדין דלים · (ב) מדלה יבצעני · — שם דה שם י שם לח
פי׳ ישליכם חיים מחלי זה · ס׳ ומדלת הארץ · ר׳ — ירמי׳ מ
ודלות ורעות תאר · פי׳ רזי הבשר · ב רוממות — ראשי׳ מא
בנינו קל דלו עיני למרום · ומשקלו נצרה על דל — ישעי׳ לח תלי׳ קמא
שפתי · פי׳ על הרמת שפתי · ג קווצות השער
ודלת ראשך כארגמן · ד יובש בנינו קל ודללו — שיר ז ישעי׳ יט
וחרבו יאורי מצור :

דלג קפיצה ב׳ ב״ל קל כל הדולג על המפתן · — צפני׳ א
פי׳ עובד ע״ז ע״ד הכ על כי לא ידרכו כהני דגון
ופיעל ובאלהי אדלג שור : — ש״ב דכ

דלה ג׳ הו״ל א שאיבה בנינו קל ואיש תבונה ידלנה · — משלי ך
ב׳ מ״ל (א) הן גוים כמר מדלי · (ב) יזל מים — ישעי׳ מ
מדליו · ב רוממות בנינו פיעל ארוממך יי׳ כי דליתני · — במד׳ דד תלי׳ ל
וע״ד השלימים דליו שוקים מפסח · ג ענפי׳ הרמים — משלי דו
ב׳ מ״ל (א) יזל מים מדליו · פי׳ כל כך יהיו ענפיו — במד׳ דד
רעננים עד שהזל מים מהם עד״הכ בן פורת עלי עין ובזה
ידמה אל האמור אחריו וזרעו במים רבים · (ב) בצל
דליותיו תשכונה : — יחזק׳ יז

דלח דריסה ועכירת המים בנינו קל ולא תדלחם רגל : — שם לב

דלף טפטוף הגשם או העין בנינו קל דלפה נפשי — תלי׳ קיט
מתוגה · פי׳ כבר ביארנו שהעצבות גורם
התמהמהות ואיחור מרוצת הדם הנק׳ צערקלאציון ·
והנו יאמר שבסבת התוגה עמדה מרוצת דמו בנפשו
חלושה מאד כעין דלף טורד · ומשקלו ודלף טורד : — משלי דז

דלק ב׳ הו״ל א הבערה ב׳ ב״ל ודלקו בהם — עובדי׳ א
ואכלום · והפעיל הדלק האש · ומשקלו — יחז׳ דד
ובדלקת ובחרחור · ב רדיפה ב׳ ב״ל קל על ההרי׳ — דברי׳ דח
דלקוני · והפעיל יין ידליקם · פי׳ חשק היין יעוררם — איכ״ד ישעי׳ ה
לרדוף אחריו כאמור לפניו שכר ירדופו :

דלת שם מכסה פתחי הבתים והכלים אף כי שפתי בני
האדם וכותלי בית הרחם · ב׳ מ״ל (א) ולחצתם
אותו בדלת · כ׳ ויקוב חור בדלתו · פי׳ במכסה הארון · — מ״כו שם יב
ר׳ ויסך בדלתים ים · פי׳ סכך פתחי הים בזוג דלתים — איוב לה
אשר קצב אהד להנה לבל ישטפו המים ארץ ומלואה ·
ר״ל מבוא המים של כל הנחלים ההולכי׳ אל הים שוים
אל מוצא הנקבים אשר מקרקע הים אל בטן הארץ שמשם
הם שוים ללכת ע״פ הארמה · ס׳ כי לא סגר דלתי בטני · — שם ג
פי׳ כותלי רחם בטן אמו · כ׳ דלתי לאורח אפתח · — שם לא
ובוא״ו תי״ו ודלתות לעזרה · ס׳ דלתות בית יי׳ · כ׳ — ד״ה ב ד שם דח
ודלתותיו זהב · (ב) על דל שפתי · משפטו דלת — שם ג תלי׳ קמא
שפתי הוא מסך הפה :

דם שם דם כל חי או ערכו ושווי ולקחו מן הדם · ס׳ — שמו׳ יב
הנה דם הברית · כ׳ ולקחת מדמו · ר׳ אין לו — שם דד שם דש
דמים · פי׳ אין לו ערך ושיווי כלל לכן אין על ההורגו — שם דב
עונש כי אין הצער שווה בנזקו כלל · ואחשוב ששרשו
דמה שענינו דמיון ושיווי ויצא ע״מ אב מן אבה · או יהיה
הוראת זה השורש ג״כ דמיון ומזה קראו ז״ל מעות בשם
דמים בעבור שבם ידומה ערך כל שיווי · ס׳ תשב על
דמי טהרה · כ׳ דמיו בו : — ויק יב שם ך

דמם ב׳ הו״ל א שביתה והפסק אם מהדיבור או
מההליכה או מהמציאות · ד׳ ב״ל קל וידום — שם י
אהרן · פי׳ שתק · וידום השמש · פי׳ עמד · ונפעל — יהוש׳ י
ונדמו נאות השלום · פי׳ יכרתו ממציאותם · ומרובע — ירמי׳ דה
רוממתי נפשי · פי׳ קצתם מטעם אבידה וכריתה והנכון — תלי׳ קלא
שהוא מטעם ההוראה השנית · והפעיל כי יי׳ אלהינו
הדמנו · ג׳ מ״ל (א) מי כצור כדמה בתוך הים · פי׳ — ירמי׳ ח יחז׳ דז
כמו נשתתקה או נכרתה בים · (ב) אל דמי לך · (ג) — תלי׳ פג
יקם סערה לדממה · פי׳ שביתה ושתיקה מהסער · — שם קז
תוחלת

דוש שטאסן · שלאגן · דרעשן · (ב) דאס אויסגדראשני · (ג) דיא דרעש צייט : דחה שטאסן · פרשטאסן · אומשטאסן · שטירצן : (ב) דיא פרשטאסענן · גשטירצטן · (ג) דער אנשטאס · (ד) אומשטורץ · פאלל : דחן דער רייס ולד״א דיא הירזי : דחף גאיילט , פארטגטריבן ווערדן · (ב) דיא פרבאנגונג : דחק דרענגן : די נגונג · (ב) היבלענגליך · (ג) יעדם מאל · יעדרצייט · זא אפט אלס : דיה דער גייער · (ב) טינטי : דיק איין באללווערק : דכא דריקן · נידרדריקן · אונטרדריקן · צרדריקן · צרקנירשן · (ב) דיא צרקנירשונג · (ג) דיא גדריקטן · בדרענגטן · צרקנירשטן : דכה יעשה עניו דר זיך ארם אדר שוואך אנשטעללן · (ב) שטאסן · צרשטאסן · צרמאלמן · (ג) דיא וועללן (אים וואסר) : דכף דער אויערהאהן : דלל עלענד זיין · ארם זיין · (ב) פראַרמן · אבפאללן · אבנעמן · (ג) איין ארמר · עלענדר · (ד) דיא ארמוט · (ה) דאס גמיינע פאלק · דער פעבל · (ו) ארם אן פלייש · אבגפאללן ·

מאגר (ואפשר שהוא מבנין הל׳) · זיך ערהעבן (ולד״א יהי׳ מבנין הא׳ שמאכטן) · (ח) דיא ערהעבונג (ולד״א עניינו דלת כיחזקאל וכר) : (ט) איינע האארלאקי · (י) אויסטראקקן (ואפשר שהוא מבנין הא׳ וטעם הכתוב אחרי שתרבו יאורי מצור יהיו דלים מדגים ולכן ואבו הדיגים) : דלג שפרינגן · (ב) איברשפרינגן · הערוסשפרינגן : דלה שעפפן · (ב) דער איימר · (ג) הערויף ציהן · אין דיא העהי ברינגן · אויפריכטן · (ד) דיא צווייגן (נלע״ד שיקראו כן לפי שידלו הליחות מתוך הארץ) : דלח טריבן · טריבי מאכן : דלף טרעפפלן · טרייפלן : דלק ברעננן · (ב) אנציגדן · (ג) דאס פיבר · (ד) פרפאלגן · נאכיאגן · נאכזעצן · (ה) אן זיך לאקקן (ולד״א הוא מבנין הא׳ ערהיצן) : דלת איינע טהירי · דם דאס בלוט : דמם אויפהערן · שטילל ווערדן · שווייגן · זיך ברוהיגן · (ב) שטילל שטעהן · (ג) שטיללן · ברוהיגן · (ד) שטום מאכן · שטילל שווייגן אויפערלעגן · (ה) דאס פרשטוממן אדר דאס ענדי · (ו) דאס שווייגן · (ז) דיא שטיללי · דיא רוהי ·

ב תוהלת ב׳ ב״ל קל דום ליי׳ והתחולל לו · ומרובע [סס לז]
אם לא שויתי ודוממתי נפשי · פי׳ שמתי נפשי [סס קלא]
מייחלת ליי׳ כמו הגמול המייחל על אמו · ומשקלו טוב
ויחיל ודומם · פי׳ טוב ומייחל ומקוה ליי׳ : [איכ׳ ג]

דמה ה׳ הו״ל **א** דמיון ושיווי ד׳ ב״ל קל עומד
דמיתי לקאת מדבר · והיוצא הנוה והמעונגה [סס קב]
דמיתי בת ציון · ונפעל כפיר גוים נדמית · ופיעל אל [ירמי׳ ויחז׳ לב]
מי תדמיוני ואשוה · והתפעל אדמה לעליון · ג׳ [ישעי׳ מ סס יד]
מ״ל (א) ומה דמות תערכו לו · ס׳ בדמות אלהים [סס מ ראשי׳ ה]
עשה אותו · כ׳ בצלמנו כדמותנו · (ב) אמך כגפן [סס ח]
בדמך · (ג) דמיונו כאריה · **ב** כריתה והפסק ב׳ [יחז׳ יט תלי׳ יז]
ב״ל קל עיני נגרה ולא תדמה · פי׳ לא תפסוק · [איכ׳ ג]
ודמיתי אמך · ונפעל נמשל כבהמות נדמו · פי׳ [הוש׳ ד תלי׳ מט]
כבהמות הנכרתי׳ במותם עד״הכ רוח הבהמה היורדת
היא למטה לארץ · ב׳ מ״ל (א) אמרתי בדמי ימי [ישעי׳ לח]
אלכה · (ב) אמך כגפן בדמך · מבכריתותך · **ג** [יחז׳ יט]
מחשבה בנינו פיעל והוא לא כן ידמה · **ד** שתיקה [ישעי׳ י]
בנינו נפעל אוי לי כי נדמיתי · ב׳ מ״ל (א) אל תתנו [סס ו]
דמי לו · (ב) נאלמתי דומיה · **ה** תוהלה ותקוה [סס סב תלי׳ לט]
בנינו פיעל דמינו אלהי׳ חסדך · ומשקלו לך דומיה [סס מח סס סה]
תהלה · פי׳ התקוה שכל הנמצאי׳ מקוים אליך להפיק
ממך מאוים · היא לך לשם ולתהלה · וכבר אמרנו
שלשת השרשים דום דמם דמה משתוים בהוראתם
ומטעם ההוראה הראשונה אשר בזה שענינה דמיון
נהגו ז״ל לקרוא המטבע בשם דמים כי בם ירומה שיווי
כל דבר עמ״שכ בשורש דם :

דמן אשפה וזבל ב׳ מ״ל (א) היו דמן לאדמה · [סס פג]
(ב) כמו מדמנה : [ישעי׳ כה]

דמע דמעת עין ועל צד ההשאלה נזילת שמן ויין
הנגרים מהגת כדמעות העינים · בנינו קל
ודמוע תדמע · ב׳ מ״ל (א) מלאתך ודמעך · פי׳ [ירמי׳ יג שמו׳ כב]
יינך ותירושך הניגר כדמע מהגת · (ב) הזורעי׳ בדמעה · [תלי׳ קכו]
ס׳ דמעת העשוקים · כ׳ ודמעתה על לחיה · ר׳ [קהל׳ ד איכ׳ א]
כלו בדמעות עיני : [סס ב]

דנג שעוה הרים כדונג נמסו : [סס כז]

דעך כבוי וכליון ג׳ ב״ל ונרו עליו ידעך · ונפעל [איוב יח]
בחומם נדעכו ממקומם · ופועל דועכו [סס ו תלי׳ קיח]
כאש קוצים :

דפה דבה בבן אמך תתן דופי : [סס נ]

דפק הכאה ודחיה ב׳ ב״ל קל ודפקום יום אחד · [ראשית לג]
והתפעל מתדפקים על הדלת : [שופ׳ יט]

דקק ב׳ הו״ל **א** דקות ורזות החלקים ג׳ ב״ל קל
ופרשיו לא אדקנו · והפעיל ארקיקם ארקעם · [ישעי׳ כח ש״כ כב]
והפעל לחם יודק · ב׳ מ״ל (א) הן איים כדק יטול · [ישעי׳ כח סס מ]
פי׳ כעפר דק הניטל בקל · (ב) קטורת סמים דקה · [ויק׳ יו]
ר׳ צנימות דקות · ס׳ ורקות בשר · פי׳ רזי [ראשי׳ מא סס]
החלקי׳ · **ב** קרום דק ב׳ מ״ל (א) או גבן או דק · פי׳ [ויק׳ כא]
קרום העובר בעין · (ב) כדוק שמים : [ישעי׳ מ]

דקר נעיצת חרב ג׳ ב״ל קל וידקרהו נערו · ונפעל [שופ׳ ט]
כל הנמצא ידקר · ופיעל יזובו מדוקרים · [ישעי׳ יג איכ׳ ד]
ומשקלו כמדקרות הרב : [משלי יב]

דר שם אבן טובה ודר וסוחרת : [אסתר א]

דרר הפשית או זכות · ושם עוף מהר · וקראתם
דרור · מר דרור · פי׳ זך וחפשי מזיוף · [ויק׳ כה שמו׳ ל]
כדרור לעוף · שם עוף מה אשר ממדתו החפשית : [משלי כו]

דרא מיאוס דראון לכל בשר · ס׳ לדראון עולם · [ישעי׳ סו דני׳ יב]
ודבן מרובע ביתו :

דרג מעלות בסתר המדרגה · ר׳ ונפלו המדרגות : [שיר ב יחז׳ לח]

דרך הליכת דרך והנהגת מנהג · ודריכת קשת ב׳
ב״ל קל עומד אשר תדרכה רגלך בה · כל הדרך [יהוש׳ יד ישע׳ נט]
בה · פי׳ כל מתנהג בה מפני קשת דרוכה · והיוצא [סס כא]
ואדרכם באפי · והפעיל עומד והדריך בנעלי׳ · [סס סג סס יא]
והיוצא הדריכני באמתך · פי׳ הנהיגני להשיג האמת [תלי׳ כה]
בפועל כפך שהיא ההמך כטעם פועל אמת שפעולתו
אמת · ודריכת קשת וידרכו את לשונם קשתם · ב׳ מ״ל [ירמי׳ ט]
(א) אל ידרך עמדי וצפו · ס׳ אל דרך הגוים · פ׳ ראי [סס מח סס י]
דרכך בגיא · ר׳ על דרכים ישבת להם · ר׳ השנים [סס ב סס ג]
ונעקש דרכים · ס׳ לנכרה בדרכי חושך · כ׳ בכל [משלי כח סס ב]
דרכיך דעהו · (ב) עד מדרך כף רגל : [סס ג דברי׳ ב]

דרם שם פאת נגב ים ודרום ירשה : [סס לג]

דרש חקירה או זימון · ב׳ ב״ל קל אם הרגם ודרשוהו · [תלי׳ עח]
דרושים לכל חפציהם · פי׳ כל פעולותיו ית׳ [סס קיא]
נחקרי׳ לדעת לאיזה חפץ ותועלת בראם בתאר ההוא
ד״מ מי יודע מבין בחכמת המראה הוא יבין שהראות לא
ישלם אלא בליחות השונות והעורות השונות כתארם
אשר יסדם יי׳ באבר העין וזולתם · ונפעל וגם דמו הנה
נדרש · פי׳ מזומן להפרע · ומשקלו במדרש הנביא : [ראש׳ מב ד״ה ב יג]

דשא ראשית צמיחת העשבות ב׳ ב״ל קל כי דשאו [יואל ב]
נאות מדבר · והפעיל תדשא הארץ דשא · [ראשי׳ א]
ומשקלו תדשא הארץ דשא : [סס]

דשן ב׳ הו״ל **א** שומן ד׳ ב״ל קל ואכל ושבע ודשן · [דברי׳ לא]
ופיעל דשנת בשמן ראשי · ופועל ועפרם [תלי׳ כג]
מחלב ידשן · ומורכב מנפעל והתפעל הדשנה מחלב · [ישעי׳ לד סס לד]
ב׳ מ״ל (א) תאר והירה דשן ושמן · (ב) מקירה [סס ל]
ותתענג בדשן נפשכם · ס׳ ירויון מדשן ביתך · כ׳ [סס נה תלי׳ לו]
ההדלתי את דשני · **ב** אפר בנינו פיעל ודשנו את [שופ׳ ט במד׳ ד]
המזבח · פי׳ יסירו אפרו ממנו · ומשקלו מקום הדשן : [ויק׳ א]

דת חק ותורה מימינו אש דת למו · ס׳ כדת [דבר׳ לג אסת׳ פ]
הנשים · כ׳ אחת דתו להמית · ר׳ דתי [סס ד סס ג]
המלך · כ׳ ודתיהם שונות : [סס]

דמשק

(א) הארן · האפפן · (ט) דאס האררן : **דמה** עהנליך זיין · גלייכן ·
(ב) פרגליכן ווערדן · (ג) פרגלייכן · גלייך מאכן · (ד) דאס עבן=בילד ·
(ה) איין בילד · גלייכנים · (ו) זייכם גלייכן · (ז) אויפהערן · (ח) אויפ=
העבן · פרניכטן · (ט) נוגרונד געהן · (י) דאס עגדי · (יא) זיך פאר=
שטעללן · אייכבילדן · (יב) פרשטוממען (ולד״א הוא מבן הב׳) · (יג) דאס
שטיללשווייגן (ולד״א הוא מבן הה׳) · (יד) האפן · האררן (ולד״א הוא מבן הא׳) ·
(טו) דיא זעעלן=רוהי :
דמן קאהט · (ב) קאהט=הויפן :
דמע טהרענן · איברלויפן · איברפליסן · (ב) דער פאללי קעלטר ·
(ג) אייני טהרעני : **דנג** וואקס : **דעך** אויפלאדרן (וויא איין
ליכט דאס אויסגעהן וויל , דאהער אויך) פרלעשן · אבספריננן · (ב) פרא=
געהן · אדר פארט גשטאסן ווערדן : **דפה** שאנד=פלעק :
דפק שטאסן · שלאגן · אנטרייבן · (ב) אנשלאגן · אנקלאפפן (ולד״א)
זיך הערבייא דרעננן : **דקק** נרמאלמן · (ב) נו שטויב מאכן · (ג)
דער שטויב · (ד) דין · קליין גשטאסן · (ה) דין · מאגר · (ו) איין הייטכן ·
(ז) אייני הויט · דעקקי · טעפפיך : **דקר** ערשטעכן · (ב) שטיכי · וואונדן :
דר אייני ארט מארמאר : **דרר** פרייא · פרייהייט · (ב) עדל · (ג) דיא
שוואלבי : **דרא** איין פייאזאל : **דרג** אייני שטופי · שטאפפל · טרעפפי :
דרך טרעטן · נידרטרעטן · רייזן · געהן · איינהערגעהן · זיך פיהרן ·
שפאנגן (איינן כאגן) · (ב) בטרעטן · טרעטן לאסן · לייטן · פיהרן ·
אנפיהרן · גוועהנן · (ג) דער וועג · דיא גוואהנהייט · זיטטי · וויזי ·
(ד) איין טריט · איין שריט ווייט : **דרם** זידן · דיא מיטטאג=זייטי :
דרש אנפראגן · פארדרן · זוכן · נאכזוכן · אונטרזוכן · פארשן ·
נאכפארשן · שטרעבן · וויכשן · פרלאנגן · ביטטן · אכט האבן ·
אכטן · בדענקן · (ב) גאכטעט · גשעצט · בדאכט (איברלעגט) · (ג)
גפארדרט ווערדן · ערביטט ווערדן · (ד) אונטרזוכונג · אבהאנדלונג ·
אויסלעגונג : **דשא** גרינן · (ב) גראס הערפארברינגן · (ג) גראס :
דשן פעט ווערדן · (ב) פעט מאכן · זאלבן · (ג) פעט · פייסט · (ד)
דאס פעט · דיא פעטטיגקייט · (ה) דיא אשן=ועגרייזן · (ו) דיא אשי :
דת דאס גזעץ · דאס רעכט :

בני רבעים

עמוס ג **דמשק** פאה או זוית · ושם מקום בסי"ן · ובדמשק ערש · פי' בפאת או זוית המטה · ומ"א
שם ה ובסי"ן מהלאה לדמשק שם עיר :

דרבן יתד שבראש עגלה מטועני שוורים ולהציב
ש"א יג קהל' יב הדרבן · ר' דברי חכמים כדרבונות · פי' מיישרים בני האדם כדרבן המיישר הבהמה :

רלשי' ג **דרדר** קוץ וקוץ ודרדר :

בני חמשים

עזרא כ **דרכמן** שם מטבע מה הדרכמונים שש רבואות :
שם ח **אדרכן** שם מטבע מה לאדרכונים אלף :

נשלמה אות דל"ת

אות ה"א

יחז' ל **הה** קריאת הצער והדאגה הלילו הה ליום ·
שם ד ובתו' אל"ף אהה יי' :

ראשי' מז **הא** מלה כטעם הנה הא לכם זרע · ויתכן שכל ה"א הידיעה נגזרת ממלת הא האמורה המורה על הנודע ובאו הרגש תמורת הנח :

הבל שם כל נמצא הכלה ונפסד מהר כרוח היוצא מהפה שנהגו ז"ל לכנותו בשם הבל בעבור כלותו חיש מהר · ב' ב"ל קל וילכו אחרי ההבל
ירמי' ב ויהבלו · ע"ז אשרים והמני' אשר לא יקומו · והפעיל
שם כג מהבילים המה אתכם · פי' מתנבאי' לכם שקר שאין
קהל' א לו רגלים לקום לעולם · ב' מ"ל (א) הבל הבלים אמר קהלת · פי' דבר על הטבע שאיננו עומד על מתכונה אחת אפי' רגע אחד וזה שזכר אחריו כיבוב הד' יסודות
איוב ז אשר לא ישקוטו בלכתם הלוך ושוב · (ב) כי הבל ימי :
קהל' ב פי' כלים מהר · שגם זה הבל · פי' שהוא ענין טבעי בלתי רצוני על כן יצא משפט מעוקל · וזה לפי ההנהגה הבדויה אשר עוד ישוב ויסתור אותה · כ' ימי חיי
שם ו שם ח הבלו · ר' ברוב חלומות והבלים · פי' הרהורים שונים בדיום העוברי' על הרעיון וזה אח"ז חיש מהר · ס'
ירמי' ח דברי' לב בהבלי נכר · כ' כעסוני בהבליהם :

הבן שם עצמות הפיל או מין עץ יקר שעושין מהם
יחז' כז כלים יקרים · קרנות שן והבנים :

הבר שם החוזה בכוכבים לגזור על פיהם מה יהיה
ישעי' מז בארץ · ויושיעך הוברי שמים :

הגה ב' הו"ל **א** דיבור וצפצוף ב' ב"ל קל כאשר
שם לא יהגה האריה · פי' יהמה ויצפצף · והפעיל
שם ח תלי' ב המצפצפים והמהגים · ה' מ"ל כלינו שנינו כמו הגה · פי' כמו הדיבור היוצא מהפה שאיננו מניח אחריו רושם :
שם ה שם מט (ב) בינה הגיגי · (ג) והגות לבי תבונות · (ד)
שם ט שם יט הגיון סלה · (ה) והגיון לבי · **ב** הסרה ב' ב"ל
ישעי' כז קל הגה ברוח הקשה · ושלא נזכר פועלו מן המרובע ·

ש"ב כ כאשר הוגה מן המסלה · פי' כאשר הוסר :

יחזק' מב **הגן** · הוגן וישר · בפני הגדרת הגינה · פי' כמו הגורה בדרז"ל :

ירמי' כה **הדד** ב' הו"ל **א** מלת הזירוז לדורכי גתות · הידד כדורכים יענה · **ב** בת קול ההוזר מקול
יחזק' ז הקורא בהרים · ולא הד הרים :

ישעי' יא **הדה** הושטת היד · בנינו קל גמול ידו הדה :

איוב מ **הדך** רמיסה בנינו קל והדך רשעים תחתם :

תלי' קי **הדם** שרפרף וכסא לרגלים · הדם לרגליך · ס'
ישעי' סו והארץ הדם רגליו :

שם כה **הדס** מין עץ זרוע · תחת הסרפד יעלה הדס · ר'
זכרי' א עומד בין ההדסים :

איוב יח **הדף** דחיפה בנינו קל יהדפהו מאור אל חשך :

הדר ב' הו"ל **א** הדר שלימות כל נמצא לפי מה
שמו' כג שהוא · ג' ב"ל קל ודל לא תהדר בריבו ·
איכ' ה משלי כה ונפעל פני זקנים לא נהדרו · והתפעל אל תתהדר
דני' יא תלי' קיא לפני מלך · ג' מ"ל (א) יהדר מלכות · (ב) הוד והדר פעלו · פי' פעולותיו ית' יש להם ב' מיני שלימיות א' הנגלים במציאות ואלה הם המכונים בשם הוד כטעם כסוס הודו במלחמה · כי אין הסוס מהדר אחרי קנינו שלימותו כי רק בטבעו ישיגם ב' הם השלימיות הבלתי נגלים במציאות והחפץ לדעתם צריך להדר אחריה ולבקשם בנסיונות טבעיות ותחת זה המין הם שלימות האדם שצריך להדר אחרי מקנה קנינים · ועש"ז נקראו בשם הדר מטעם אמרם ז"ל מהדר אחריו · דוק בכתובי' ותבין בו עניני' גדולי הערך כי אין מנהגי להאריך · ס'
שם קמה מה שם הדר כבוד הודך · כ' הודך והדרך · ר' בהדרי קודש ·
קי שם כט ישע' (ג) בהדרת קודש · **ב** עוקם והדורים אישר :

מה עמו' ה **הו** קריאה בעת צער ואבל · ובכל הוצות יאמרו הו הו :

תלי' ט **הוא** כינוי לנסתר והוא ישפוט תבל בצדק :

שם קד **הוד** שלימות כל נמצא לפי מה שהוא · הוד והדר לבשת · פי' ביום ברוא יי' ארץ ושמים או לבש ב' מיני שלימיות הנגלים בפעולותיו המכוני' בשם הוד · והנסתרי' המכוני' בשם הדר אשר על ידי שניהם הוא ית' מתראה למשכילי העם כאדם המתראה הדור
דני' יא בלבושו עיי' שורש הדר · ס' הוד מלכות · כ' והודי
שם י נהפך עלי למשחית :

ראשי' כז **הוה** ב' הו"ל **א** הויה בנינו קל הוה גביר לאחיך ·
קהל' ב שם יהוא · משפטו יהוה בחילוף אות אהו"י ·
תלי' סב **ב** שבר וענין רע בנינו מרובע תהותתו על איש · פי'
ישעי' מז תדברו עליו הוות · ב' מ"ל (א) ותפול עליך הוה · פי'
משלי י שבר · (ב) והות רשעים יהדוף · פי' רעתם · כ' יעוז
תלי' נב שם ה בהותו · ר' קרבם הוות :

מ"א יג **הוי** מלת הקריאה אם לצער אם לזירוז · הוי אחי ·
זכרי' ב הוי ציון המלטי :

משלי ל **הון** די ורבוי וארבע לא אמרו הון · פי' די · ס'
שם יח שם כח הון עשור · כ' מרבה הונו בנשך :

הזה

דמשק אייני עקקי · איין וויכקל : **דרבן** איין יאך (וואריין טהירי גספאנט ווערדן) : **דרדר** דיא דיסטל : **דרכמן** אייני דראכמי (אייני אורט גוויכט) אדר איין דראכמן (אייני מינצי) : **אדרכן** אייני גוויסי מינצי :
הה אך · אך · וועה · **הא** דא · היר איזט : **הבל** בטהערט זיין · (ב) בטהערן · (ג) ניכטיג · אייטל · (ד) דיא ניכטינקייט · טאנד · דער הויך · (ה) פארארטהיילי · אברגלויבן : **הבן** עבן = האלץ :
הבר שטערן = דייטר : **הגה** דענקן · נאכדענקן · איברלעגן · זיננן · דיכטן · ערדיכטן · ערדענקן · (ב) נדאנקן (אדר רעדן) איינגעבן (עיי' בהגורלאה הב') · (ג) נשוועץ · (אויך) איין זייפצר ע"פ ההוראה הב' · (ד) איין ווארט · (ה) איין נדאנקן · (ו) פארטשטאפן · פארטשטאסן · אויסשטאסן (אלס ווארטי אדר זייפצר דאהער אויך) רעדן · שפרעכן · זייפצן : גירדן (ווית איינ טוינכי) . ברילן (ווית איין לעווי) : **הגן** שען · אנזעהנליך :

הדר פריידן = גשרייא · טריומף = ליד, · (ב) דער ווידרהאלל · דאס עכא : **הדה** אנשלאגן · טאפפן : **הדך** טרעטן : **הדם** איין פוס = שעממל · אייני היטשי : **הדס** מירטי : **הדף** שטאסן · אויסשטאסן · פר = טרייבן · פריאגן : **הדר** אכטן · פרעהרן · עהרן = ווערט האלטן · (ב) זיך איין אנזעהן געבן · (ג) דיא ווירדי · דאס אנזעהן · (ד) ווירדיג · עהרן = פאלל · פרעהרונגס = ווערט · גשמיקט · פרעכטיג · ערהאבן · (ה) דיא פראכט · ערהאבנהייט · מאיעסטעט · (ו) לאבירינטי :
הו אך ! **הוא** ער : **הוד** שעני (שענהייט) · שמוק · צירדי · פראכט · מאיעסטעט (ויפה הבדיל הכ"המח בין הוד להדר בנגלה ובנסתר כי כן יעול טעם הדר על הכחות הנכסיות וטעם הוד על המראה המגולה בחוש) : **הוה** זייען · (ב) אונרעכט פראיבן · אונגליק ברייטן · (ג וד) אונרעכט · אונפאלל · אונגליק :
הוי אך ! וועה : **הון** פרמעגן · שעני · איברפלוס :

ישעי' נו | **הזה** תנומה בנינו קל הוזים שוכבים :

יחז' ב סס ןח | **הי** מספר קנים והגה והי · ובאל"ף היא בכל נשיאי ישראל :

ראשי' דה | **היא** כינוי לנסתרת היא האשה :

סס א | **היה** ב' הו"ל **א** מציאות והויה ב' ב"ל קל ויהי אור ·
סס יו ש"א א | יהיה פרא אדם · ונפעל נהיה הדבר הזה ·
ש"ב ד | **ב** שבר ב' ב"ל יהיו בן שאול · פי' שברוהו ר"ל
דני' ח | המיתוהו · ונפעל נהייתי ונחליתי :

סס י | **היך** שאלה כטעם איך והיך יוכל עבד ארוני זה :

דברי' ז | **הים** ב' הו"ל **א** שבר בנינו קל · ומשקלו והמם מהומה גרולה · פי' וחם אותם כלומר ישברם
ש"א ה עמו' ג | שבר גרול · ס' מהומת מות · ר' וראו מהומות רבות ·
רות א | **ב** המיה ושאון ב' ב"ל נפעל ותהם כל העיר · והפעיל
מ"כ ב | ותהימנה מארבם :

דברי' א | **הין** ב' הו"ל **א** חפץ בנינו קל ותהינו לעלות ההרה · **ב** שם מרת הלח של י"ב לוג והלוג ו'
ויק' יט | בצים והין צדק :

תלי' קמד סס ה | **הכל** ארמון והיכל · תבנית היכל · ס' היכל
סס קג סס מה | קרשך · ר' ולבקר בהיכלו · ס' ור' מן היכלי שן ·
יוא' ג הוש' ח | כ' הבאתם להיכליכם · ובוא"ו תי"ו ויבן היכלות :

איו' יט | **הבר** תמיה או העזרה בנינו קל לא תבושו תהכרו
ישעי' ג | לי · ומשקלו הכרת פניהם :

משלי לא | **הלל** ד' הו"ל **א** תהלה ושבח ג' ב"ל פיעל ויהללוה
סס יב | בשערים מעשיה · ופועל לפי שכלו יהלל
סס כה | איש · והתפעל מתהלל במתת שקר · ב' מ"ל (א)
סס כז | ואיש לפי מהללו · פי' יבחן חין ערך מעלתו לפי מה שיהלל את זולתו הפך אמרם ז"ל כל הפוסל במומו פוסל ·
תלי' לג סס קמה | (ב) לישרים נאוה תהלה · ס' תהלת יי' ידבר פי ·
סס ט סס כב | כ' כל תהלתך · ר' יושב תהלות ישראל ·
סס עח | **ב** שמחה ב' ב"ל פועל ובתולותיו לא הוללו · והתפעל
סס קו ויק' יט | להתהלל עם נחלתך · ומשקלו קודש הלולים ליי' · ומטעם זה קראו ז"ל יום החתונה והשמחה בשם הלולא ·
| **ג** שבעון ויציאה מדרכי היושר ג' ב"ל קל אמרתי
תלי' עה סס | להוללים אל תהלו · אמרתי להוללים · ומרובע
קהל' ז סס ב | כי העושק יהולל חכם · לשחוק אמרתי מהולל ·
ש"א כא קהל' א | והתפעל ויתהולל בידם · ג' מ"ל (א) ודעת הוללות
סס י איוב ד | וסכלו' (ב) הוללות במ"פ (ג) ובמלאכיו ישים תהלה ד' אור
סס כט | ונוגה ב' ב"ל קל בהלו נרו עלי ראשי · והפעיל אם אראה
סס לא סס כה | אור כי יהל · ובאל"ף הן עד ירח ולא יאהיל · ג' מ"ל
סס ד | (א) ובמלאכיו ישים תהלה · פי' מלת לא עומרת במקום שנים כאלו יאמר ובמלאכיו לא ישים תהלה · (ב)
חבק' ג ישעי' יד | ותהלתו מלאה הארץ · (ג) הילל בן שחר · שם כוכב השחר :

מיכ' ד | **הלא** מרחק אם במקום ואם בזמן בנינו נפעל והנהלאה לגוי עצום · פי' אשר נתרחקה בזמן לה ר"ל שעדן לא בברה היו תהיה לגוי עצום עד"הכ כי רבי' בני

ש"א יח | שוממה מבני בעולה · ומשקלו מהיום ההוא והלאה ·
סס י | וחלפה משם והלאה :

איוב ד | **הלה** אורה או שגעון · ובמלאכיו ישים תהלה · וכבר הצגנוהו בשורש הלל :

תלי' א | **הלך** הליכה או הנהגה ד' ב"ל קל עומר אשר לא הלך ·
סס טו סס נא | הולך תמים · מדבר באופל יהלך · ולשונם
סס עג סס קט | תהלך בארץ · ונפעל כצל כנטותו נהלכתי · ופיעל
סס לח סס קד | עומד קודר הלכתי · ויוצא המהלך על כנפי רוח
| פי' מוליך העבים האמורי' לפניו על רוח נושבת ·
סס כו | והתפעל והתהלכתי באמתך · פי' נהגתי להשכיל
ש"א יד | האמת בפועל כפך · ה' מ"ל (א) והנה הלך רבש ·
איוב כט | (ב) ברחוץ הליכי בחמה · פי' בעוד שרחצתי רגלי
סס ו יונ' ג | בחמאת · (ג) הליכות שבא קוו למו · (ד) מהלך
נחמי' ב | יום אחד · כ' עד מתי יהיה מהלכך · ר' ונתתי לך
זכרי' ג נחמי' יב | מהלכים · (ה) והתהלוכות לימין :

| **הלם** ג' הו"ל **א** שבירה וכתיתה בנינו קל עומד
שופ' ה תלי' קמא | הלמו עקבי סוס · ויוצא יהלמני צדיק ·
סס עד סס עג | בכשיל וכילפות יהלומון · ד' מ"ל (א) ישוב עמו הלם ·
ישעי' מא שופ' ה | (ב) את הולם פעם · (ג) להלמות עמלים · הוא
משלי יח | שם המקבת · (ד) ופיו למהלמות יקרא · **ב** הוא
שמו' כח | שם אבן יקרה כמו נופך ספיר ויהלום · **ג** מלה כטעם
סס ג | הנה אל תקרב הלם :

ראשי' מד | **הם** כינוי לנסתרים הם יצאו את העיר · ובתו' ה"א
סס ז יחז' ז | המה הגבורים · כ' ולא מהמהם :

שמות כג | **המם** שבירה בנינו קל והמותי את כל העם ·
ירמי' כא | אכלני המתני נבוכדנצר :

תלי' כה | **המה** המיה ושאון בנינו קל עומד אשיחה ואהמה ·
סס לט משלי ז | הבל יהמיון · המיה היא וסוררת · בראש
סס א ישעי' יז | המיות תקרא · ה' מ"ל (א) כהמות ימים · (ב)
סס יד עמו' ה | המית נבליך · (ג) המון שיריך · (ד) ואל
משלי ט יחז' ז | המיתו אל תשא נפשך · (ה) ולא מהמהם · הנפרד ממנו המה · וכבר כתבנוהו בשורש הם :

סס א | **המל** מלה ושאון מבטא שפתים קול המלה · ובנת
ירמי' יא | עם הרגש לקול המולה :

יחז' ה | **המן** רבוי וקיבוץ בנינו קל יען המנכם מן הגוים ·
סס קג סס לט | ומשקלו וקול המון שלו בה · ס' גיא המון
סס לב יואל ד | גוג · כ' אפילו המונך · ר' המונים המונים בעמק
יחז' לב | החרוץ · כ' משכו אותה וכל המוניה · ובאלף וארת
ירמי' נב | יתר האמון :

ישעי' סד | **המס** קש יבש כקרוח אש המסים · עיי' שורש מסס :

תלי' קמ | **המר** בור ושוחה במהמורות בל יקומו :

| **הן** מלה משמשת בד' לשונות **א** הזדמנות והכנה ·
איוב לג סס | ב' מ"ל (א) הן אני כפיך לאל · (ב) הנה אימתי
ש"א יב | לא תבעתך · כ' הנני ענו בי · ובסגל ודגש ב' הנונין
ראש' כב ישע' סה | הנני בני · ובצירי הנני הנני · **ב** כ' לנסתרות · ב'
רות א יחז' א | מ"ל (א) הלהן תשברנה · (ב) מכסות להנה · **ג**

כטעם

הזה שלעפר · שלאפזיכטיגי · טרעגי : הי וועהקלאגי : היא זיא :
היה זייען · ענטשטעהן · גשעהן · (ב) לל"ז קרענקן · בלייִדינן · ולל"א שלאגן · ערשלאגן · אומבריגגן · (ג) ערשלאגן · ערמאטט · אבגמאטט :
היך וויא · הים בשטירצן · פרווירדן · ברריטטן · (ב) דיא בשטירצונג · פרווירדונג · ברריטטונג · (ג) אין פרווירדונג בריגגן :
הין ברייט זיין · אים בגריף זיין · (ב) קאבגן=מאס : הכל פאללאסט · טעמפל : הכר ערפרעכן · ערדרייסטן · (ב) דיא פרעכהייט :
הלל ריהמן · לאבן · פרייזן · (ב) זיך ריהמן · (ג) דאס ריהמן · לאבן · (ד) דער רוהם · דאס לאב · (ה) דאנק=אדר פריידן=געזענגי אבשטימן · (ו) זיך פרייען ויאבן היותו מפי' הא' · (ז) דאנקזאגונגן · לאב= אדר דאנק=לידר · (ח) טאבן · וויטן · איבערמיטיג זיין · וואהן=זיננגי, דאללזיין · (ט) דאללי · איבערמיטיגי · אונגשטימי · (י) דאלל, וואהן=זיננגי מאכן · (יא) אונבענדיג · אויסגלאסן · (יב) זיך דאלל, וואהן=זיננגי אנשטעללן · (יג) דאללהייט · וואהן=זין · אויסגלאסנהייט · איבערמוט · (יד) גלענצן · שיינן · לייכטן · (טו) גלאנץ פרברייטן · (טז) דער גלאנץ · אבגלאנץ · (יז) דער מארגן=שטערן : הלא ענטפערנט · (ב) פערנר · ווייטר : הלה אונפאללקאממנהייט : הלך געהן · פאהרן · רייזן · (ב) ענטפאהרן · היכפאהרן · פרשווינדן · (ג) אייגהערגעהן · וואנדרן · (ד) עומד אין וואנדרר, ויונא איין פיהרר (ולר"ל הוא ג"כ עומד) · (ה) וואנדלן · זיין פיהרן · (ו) איין לויף · אייני ריגני · איין פוסשטייג · איין רייזנדר · (ז) כנוי לרגלים (דיא געגנר) דיא פיסי · (ח) דיא רייזן · ציגי · (ט) איין וועג · אייני רייזן · (י) וואנדרונגן · וואנדרשאפט · (יא) געגני : הלם שטאסן · שלאגן · שטאמפפן · טראפפן · (ב) איין טראף · איין טריט · (ג) איין שלאג · איין שטאס · (ד) דער האמר · (ה) שלעגי · שטעסי · (ו) איין דעמאנט · (ז) היהער : הם זיא : המם אומהער=שטרייאן · אין אונארדנונג בריגגן · פארטשאפן · פרטילגן : המה ברוממן · רויטן · ברויזן · היילן · טאבן · לערמן · (ב) לערם · גטיממל · (ג) גרייש · גטעזי · (ד) גטעני :
המל פרוואררנם גשרייא · גטיממל · גרייש : המן אייני מעגגי · (פאלקס אדר רייכטהימר) : המס שטאפפלן : המר טיפי גרופט :
הן זיהי · זיהי דא · (ב) זיא (כאמינאטיפוס פלוראלים פעמיניגע) :

כטעם אם יהן היתהבזאת · ד׳ ובול הזמן או המקום — ירמי׳ ב
שהמדבר בו כי לא שלם עון האמורי עד הנה · והורדתם — ראשי׳ טו
את אבי הנה : — שם מה

הסה שתיקה ב׳ ב״ל פיעל הס כל בשר · והפעיל — זכרי׳ ב
ויהס כלב · משפטו ויהסה : — במד׳ יג

הפך שינוי והפיכה ושם בית איסור מזה · ד׳ ב״ל קל
עומד ואיש ישראל הפך · ויוצא ויהפכהו — שופ׳ך שם ז
למעלה · ונפעל ונהפוך הוא · להמו במעיו נהפך · — אסת׳ט איו׳ך
והפעל ההפך עלי בלהות · והתפעל מתהפך — שם ל שם לח
בתחבולותיו · ו׳ מ״ל (א) ותהי להפך · (ב) הפככם — יחז׳ יז ישעי׳ כט
אם כחומר היוצר · (ג) מתוך ההפכה · (ד) אל — ראשי׳ יט
המהפכת ואל הצינוק · פי׳ בית האסור · ס׳ כמהפכת — ירמי׳ך שם מט
סדום · (ה) תהפוכות בלבו · ס׳ יגילו בתהפוכות — משלי׳ב שם
רע · (ו) הפכפך דרך איש : — שם כא

הצן שם כלי זיין ובאו עליך הצן · משפטו בהוצן : — יחז׳ כג

הרר שם ההרים והגבעות ועל צד השאלה ערים
בצורות ג׳ מ״ל (א) העמרת להררי עוז · ר׳ — תלי׳ ל
ומראש הררי קדם · כ׳ ומהרריה תחצוב נחשת · — דברי׳ לג שם ח
הנפרד מכל זה הרר בו״נ · (ב) הררי בשדה חילך · — ירמי׳ יז
הוא שם תאר ליושבת עיר בצורה · (ג) על כל הר — שם ג
גבוה · כ׳ הר הקודש · ובה״א בסוף מקום למ״ד בראש — שם לא
הרה נמו · כ׳ נודו הרכם צפור · ר׳ הרים גבנונים · — ראשי׳ יד תלי׳ יא סח
ס׳ הרי ישראל שמעו · כ׳ ומלאתי את הריו חלליו · — יחז׳ ו שם לה
ובוא״ו תי״ו הרות הגלעד · כ׳ והרותיהם תבקע · — עמו׳ א מ״ב ח
פי׳ עריהם הבצורות :

הרג הריגה או מחיצה והכאה · ג׳ ב״ל קל והיה כל
מוצאי יהרגני · עת להרוג ועת לרפוא · פי׳ — ראשי׳ ד קהל׳ ג
למחוץ · ונפעל בחרב ההרגנה · והפעל אם כהרג — יחז׳ כו
הרגיו הרג · ב׳ מ״ל (א) ביום הרג רב · ס׳ — ישעי׳ כז שם ל
כהרג הרוגיו · (ב) גיא ההרגה : — שם כז ירמי׳ ז

הרה הריון ועל צד השאלה מחשבה ב׳ ב״ל קל עומד
ותהר ותלד את קין · הרה עמל וילד און · — ראשי׳ ד איו׳ טו
פי׳ חשב עול ופעל און · והפעל והלילה אמר הורה — שם ג
גבר · פי׳ הלילה אשר בשר המבשר לאמר יולד בן זכר ·
ו׳ מ״ל (א) ברכורת הורי · פי׳ אבי ואמי אשר הרו — ראשי׳ מט
אותי · (ב) ואל חדר הורתי · (ג) הרה וילדת — שיר ג ירמי׳ לא
יחדו · ס׳ ורחמה הרת עולם · ר׳ על בקעם הרות — שם ך עמו׳ א
הגלעד · כ׳ והרותיהם תבקע · (ד) והריותיו יבקעו · — מ״ב ח הוש׳ יד
(ה) מלדה ומבטן ומהריון · (ו) עצבונך והרונך : — שם ט ראשי׳ ג

הרס שבירה והפלה ועצ״הש הריסת המערכה וסדר
המצב · ג׳ ב״ל קל פן יהרסו אל יי · פי׳ — שמו׳ יט
ישברו סדר המצב והמערכה בקרבם אל ההר לראות ·
ההרים קמיך · יהרסם ולא יבנם · ונפעל כי השתות — שם טו תלי׳ כח
יהרסון · ופיעל מהרסיך ומחריביך · ג׳ מ״ל (א) עיר — שם יא ישעי׳ מט
ההרס יאמר לאחת · (ב) וארץ הריסתך · (ג) — שם ט שם מט
והריסותיו אקים : — עמו׳ ט

התת לשון הרע בנינו מרובע · עד אנה תהותתו — תלי׳ סב
על איש · ועיי׳ שורש הוה :

התל תעתוע ושקר · ב׳ ב״ל פיעל ואביכן התל בי · — ראשי׳ לא
הנח תמורת הדגש · ויהתל בכם אליהו · — מ״א יח
והפעל לב הותל הטהו · ב׳ מ״ל (א) התלים עמדי — ישעי׳ מד איו׳ יז
(ב) חזו מהתלות : — ישעי׳ ל

הבהב הכרכה באש זבחי הבהבי : — הוש׳ ח

נשלמה אות הה״א

אות וא״ו

וו שם יתר עשוי על תמונת הוא״ו · עשה ווים — שמות לח
לעמודים · ס׳ ווי העמודים · כ׳ וויהם כסף : — שם כז שם

והב שם מקום את והב בסופה : — במד׳ כא

נשלמה אות הוא״ו

אות הזי״ן

זאב שם מין חיה ידועה · זאב יטרוף · ס׳ זאב — ראשי׳ מט ירמי׳ ה
ערבות ישדדם · ר׳ כזאבים טורפי טרף · — יחז׳ כב
ס׳ זאבי ערב : — צפני׳ ג

זבב שם שרץ עוף ידוע ישרוק יי׳ לזבוב · ר׳ — ישעי׳ ז
זבובי מות יבאיש : — קהלת י

זבד מתנה או חלק בנינו קל זבדני אלהים זבד טוב : — ראשית ל

זבח זביחה ושחיטת הבע״ח · ב׳ ב״ל קל צמד הבקר
ויזבחהו · ופיעל מזבחים בבמות · ג׳ מ״ל — מ״א יט שם ג
(א) זובחים זבח לפני יי׳ · ס׳ את זבח השלמי׳ · כ׳ — שם ח שם
ואכלת מזבחו · ר׳ תתן בידינו זבחים · ס׳ מזבחי — שמו׳ לד שם י שם קט
שלמיהם · כ׳ חלב זבחימו יאכלו · (ב) ויבושו מזבחותם · — דברי׳ לב הוש׳ ד
(ג) ויבן שם מזבח · ס׳ מזבח אדמה · כ׳ במעלות — שמות יז שם כ
על מזבחי · ר׳ ויעש לו מזבחות · ס׳ ויסר את — שם ד״ה כ כח
מזבחות הנכר · כ׳ שרף על מזבחותם : — שם יד שם לד

זבל דירה בנינו קל עומד · הפעם יזבלני אישי · — ראשי׳ לד
פי׳ יכנני בשם בית זבולו ודירה כי ילדתי ששה
בנים כששת קצוות כל זבול ד׳ רוחות מעלה ומטה · ב׳
מ״ל (א) בית זבול לך · ס׳ מזבול קדשך · (ב) — מ״א ח ישעי׳ סג
שמש ירח עמד זבולה : — חבק׳ ג

זג שם קלפת ענבים מחרצנים עד זג : — במד׳ ו

זה מלה תודיע הקרוב במקום או בזמן · ד׳ מ״ל (א)
ההר הטוב הזה · קול דודי הנה זה בא · פי׳ זה — דברי׳ ג שיר ב
הרגע והעת · (ב) בחולם לנקבה ולשמחה מה זה עושה · — קהלת ו
(ג) ג״כ לנקבה זאת מנוחתי · (ד) ליחיד ורבי׳ יחידה — תלי׳ קלב
ורבות באורח זו אהלך · במזמורת זו חשבו · ברשת — שם קמב שם ט
זו טמנו · שתים זו שמעתי : — שם ט שם סב

זהב שם מתכות ידוע ועצ״הש כל גשם זך ובהיר ·
ומקום לזהב יזוקו · מצפון זהב יאתה · פי׳ — איוב כח שם לז
אמיר זך ובהיר · המריקים מעליהם הזהב · פי׳ השמן — זכרי׳ ד
הזך · ס׳ וזהב הארץ ההיא · כ׳ אלילי זהבו : — ראשי׳ ב ישעי׳ ב

זהם זוהמא ומיאוס בנינו פיעל וזהמתו חיתו לחם : — איוב לג

זהר ב׳ הו״ל א הוהרה והתראה ב׳ ב״ל נפעל חיו
יחיה

(ג) וואהל (פראג = וויזי) · (ד) היר · יעגט : הסה פאן גרייס אדר נטיממל
נור סטילליי אונד רוהי איברנעהן · (ב) סטילן · דעמפפן · בזעגפטינן ·
ברוהינן : הפך קעהרן · ווענדן · דרעהן · וואנדלן · פרוואנדלן ·
אומקעהרן · אומוועגדן · אומדרעהן · אומשטירצן (עוסדים וויגאים) · (ב)
אומגקעהרט · איס געגנטהייל · (ג) זיך ווינדן · (ד) דער געגן = זאץ ·
דאס עכטגעגן = גזעצטע · געגן = טהייל · (ד) פרדרעהטר , פרשאכנר זין ·
אירזין · (ה) דיא פרווסטונג · (ו) דאס געפענגנים · (ז) דער איינשטורץ ·
(ח) פרקערטהייט · (ט) איין פרענדרליכר · אונבשטענדיגר מענש :
הצן אייני ארט וואפן : הרר איין גבירג · (ב) איין בערג · (ג) פעסטונגן :
הרג אומבריגנן · טעדטן · ערשלאגן · ערמארדן · (ב) דער מארד · (ג)
אייני שלאכט · נידרלאגי : הרה שוואנגר ווערדן · (ב) שוואנגר
געהן · (ג) שוואנגרן · בשוואנגרן · (ד) דיא עלטרן · (ה) דיא מוטטר ·
(ו) אייני שוואנגרי · (ז) דיא שוואנגרשאפט : הרס שטירצן · אומשטירצן ·
איינשטירצן (עוסדים וויגאים) צושטירצן · איינרייסן · צרשמעטרן · צרטרימרן ·
צרמאלמן · (ב) דער איינשטורץ · (ג) דיא צרטרימרונג · (ד) דיא טרימער :
התת צוטירמן (כן תרגמו בעל ת׳ ירמיה) : התל (אנדרס דעגקן אלס שפרעכן אונד
דאדורך) איררי פיהרן · פרפיהרן · היגטרגעהן · ספאטטן · (ב)
אירונג · שפעטרייא · אונאויפריכטיגי רעדן · (ד) ווידר בעסר וויסן
פעלשליך פארגעגעבני דינגי : הבהב אנגזענגט : וו איין האקן :
זאב איין וואלף : זבב איינע פליגי · נדיא אייני וועספי :
זבד אכטהייל · בטהייל · (ב) איין טהייל · אנטהייל · אייני גאבי :
זבח שלאכטן · אפפרן · (ב) איין אפפר · אפפרמאהל · (ג) איין אלטאר :
זבל דען זיץ אדר דיא וואהנונג אויפשלאגן · (ב) דער זיץ · דיא וואהנונג
שטאנדארט : זג דיא הילזי איינר פרוכט : זה דיזר · (ב) זא עבן ·
(ג ו ד) דיזי (זינגולארים פעמיניגע) · (ה) דיזר · דיזי · דיזם · דיזי
(פלוראלים אמנים) : זהב גאלד : זהם עקקל ווערדן :

יחז' ג שם — והיה כי נזהר · והפעיל ולא הזהרת · ב בהירות
דני' יב — ונוגה בניגו הפעיל והמשכילים יזהירו · ומשקלו כמראה
יחז' א דני' יב — זהר · ס' כזהר הרקיע ; זן כתבנו בשורש זה :

זוב ויק' טו — זיבה והגרה בניגו קל כי יזוב זוב דמה · צרוע
שם כב שם טו שם ך — או זב · כי תהיה זבה · זבת חלב ודבש ·
שם טו — ומשקלה זוב דמה · כ' דם יהיה זובה :

זוד שמות יח — עשות רע ברצון · ב' ב"ל קל אשר זדו עליהם ·
שם כא משלי כא — והפעיל וכי יזיד איש · ג' מ"ל (א) זד יהיר
תלי' יט — לץ שמו · גם מזדים חשוך עבדך · פי' אם לא ימשלו
בי אנשים זדים שונאי השלימים · אז אהיה תמים ושלם ·
וכן כלם מזה המשקל הם תאר לאנשים הזדים · (ב) המים
שם קכד — הזידונים · כינוי לאנשים רעים · (ג) והאיש אשר יעשה
דבר' יז יר' מט ע"א יז — בזדון · ס' זדון לבך · כ' את זדונך :

זוה תלי' קמד — פאה ופינה ב' מ"ל (א) בנותינו כזוית · ס'
זכרי' ט תלי' קמד — כזוית מזבח · (ב) מזוינו מלאים :

זוז שמות כא — שם לחיי השערים או אל המזוזה · ס' אל
יחז' מה שם מג — מזוזת הבית · כ' ומזוזתם אצל מזוזתי · ר'
שמו' יב דברי' יא — על שתי המזוזות · ס' על מזוזות ביתך :

זול ישעי' מו — ב' הו"ל א זול שכנגדו היוקר בנינו קל הזלים
זהב מכיס · ב בזיון וזלזול שכנגדו הכבוד בנינו
איכ' א — הפעיל כל מכבדיה הזילוה :

זון ראשי' מה — ג' הו"ל א מזון ג' מ"ל (א) בר ולחם ומזון ·
יהוש' ו — (ב) רחב הזונה · פי' מוכרת מזון · (ג) מפיקים
תלי' קמד — מזן אל זן · פי' אוצרות התבואה אשר אצל הפינות
מוציאים הישן מפני החדש · ב כלי זיין ב' מ"ל (א)
דברי' כג מ"א כב — ויתד תהיה לך על אזנך · (ב) והזונות רחצו · ג
ד"ה ב ז תלי' קמד — מינים ב' מ"ל (א) בשמים וזנים · (ב) מפיקים מזן אל זן :

זוע קהלת יב — חרדה ותנועה ב' ב"ל קל שיזועו שומרי הבית ·
חבק' ב — ופיעל ויקצו מזעזעיך · והוא כפול הפ"א
ישעי' כח — והלמ"ד · ומשקלו והיה רק זועה :

זור — ג' הו"ל א סחיטה ועצ"הש תתבושרת ומזור
הנעשים מסחיטת סממנים ותמציתם · ג' ב"ל קל
איו' לט שם לו — ותשכח כי רגל תזורה · ופיעל ממזרים קרה ·
ישעי' א — ופועל לא זורו ולא חבשו · פי' לא נסחטו הליחות
מהמכות ולא הונחו עליהם רטיה ותחבושת · ומשקלו
הוש' ה שם — ולא יגהה מכם מזור · כ' ויהודה את מזורו · ב
מ"ב ד — עיטוש וגם הוא מטעם סחיטה בנינו מרובע ויזורר
תלי' עח — הנער · ג התנכרות וזרות קל עומד לא זרו מתאותם
ירמי' כח — ויוצא ושלחתי לבבל זרים וזרוה · פי' ינכרום בארץ לא
ישעי' א — להם והוא לגזרת פעל · ונפעל נזורו אחור · ופועל
תלי' נח שם סט — זורו רשעים מרחם · והפעיל מוזר הייתי לאחי ·
משלי כו שם ה — ג' מ"ל (א) יהללך זר · ר' פן ישבעו זרים כחך ·
שם שם כב — (ב) ולמה תשגה בני בזרה · ר' פי זרות · (ג) באל"ף
במד' יא — והי' לכם לזרא :

זחח שמות כח — הגבהה והסרה בנינו קל ולא יזח החושן :

זחל איוב לב — ג' הו"ל א חרדה בנינו קל זחלתי ואירא ·
דברי' לב — ב שם מין תולעים ארסיים · עם חמת זוחלי
מ"א א — עפר · ג תאר לאבן מה עם אבן הזחלת :

זיו שם ו — שם החודש השני · בחודש זיו :

זיז ישעי' סו — ב' הו"ל א עונג · והתענגתם מזיז כבודה · ב
תלים פ — כל מין רמש חיה או עוף · וזיז שדי ירענה :

זיק ישעי' נ — ניצוצי אש מאזרי זיקות :

זית שם יו דברי' ח — פרי אילן ידוע · כנוקף זית · ס' ארץ זית
שם כד שם כח — שמן · ב' כי תחבוט זיתך · ר' זיתים יהיו לך ·
ש"א ח — כ' וזיתיכם · הטובים יקח :

זכך — ב' הו"ל א נקיות וזכות ב' ב"ל קל עומד ושמים
איוב טו שם ט — לא זכו בעיניו · והפעיל והזכותי בבור כפי ·
שם ח — ב' מ"ל (א) אם זך וישר אתה · (ב) לנקבה ותפלתי
שם יו שם כח — זכה · ב שם זכוכית לא יערכנת זהב וזכוכית · פי'
חז"ל זיגותא חיורתי · ויתכן שהוא שם כלל לאבני
יקר הזכים ובהירים :

זכה — ב' הו"ל א זכות שכנגדו החיוב בנינו קל מה
שם טו — אנוש כי יזכה · ב נקיות וזכות ב' ב"ל · פיעל
תלי' עג ישעי' א — אך ריק זכיתי לבבי · והתפעל רחצו הזכו :

זכר — ג' הו"ל א זכרון המוחש אחרי העלמו מן החוש ·
תלי' פב שם קט — ג' ב"ל קל אם אזכרך על יצועי · ונפעל יזכר
שם עו — עון אבותיו · והפעיל אזכיר מעללי יה · ג' מ"ל (א)
שם קיא שם ל — זכר עשה לנפלאותיו · ס' לזכר קדשו · כ' אבד
שם ט קהל' א שם — זכרם המה · (ב) לא יהיה להם זכרון · (ג) אין זכרון
ויק' כג ישעי' כו — לראשונים · ס' זכרון תרועה · כ' שמת זכרונך · ר'
איו' יג אסת' ו — זכרוניכם משלי אפר · ובוא"ו תיוו את ספר הזכרונות ·
תלי' ך — ב ריח וקיבול הדבר ברצון · ב' ב"ל קל יזכור כל
ישעי' סו — מנחותיך · והפעיל מזכיר לבונה · ב' מ"ל (א) ואחר
שם כו ויק' כד — הדלת והמזוזה שמת זכרונך · (ב) והיה ללחם לאזכרה ·
שם ב — כ' את אזכרתה המזבחה · ג זכרות בנינו נפעל כל
שמו' לד — מקנך תזכר · פי' אשר יפטור זכר את רחמה · ב' מ"ל
שם יב שם יג — (א) המול לו כל זכר · ר' אשר יהיו לך הזכרים · (ב)
שם כג — יראה כל זכורך :

זלל — ב' הו"ל א שם כינוי להמרבה באכילת הבשר ב'
משלי כג — מ"ל (א) תאר לזכר כי סובא וזולל יורש · ר'
שם כח שם כג — ורועה זוללים · ס' בזוללי בשר למו · (ב) לנקבה כי
איכ' א תלי' יב — הייתי זוללה · ב בזיון כרום זלות לבני אדם :

זלג — שם כלי לתחוב בשר או פתילת הנר ב' מ"ל (א)
ש"א ב שמו' לח — והמזלג שלש השנים · (ב) את המזלגות · כ'
שם כז — ומזרקותיו ומזלגותיו :

זלת מ"ב כד — מלה כטעם חוץ ובלעדי ב' מ"ל (א) זולת דלת
ש"א כא דברי' א — עם הארץ · כ' אין אחרת זולתה · (ב) זולתי
כלב בן יפונה

זהר איין וואָרנער · (ב) וואָרנן · ערנסטליך אָנזאָגן · אייגשערפן · (ג) גלענצן · שטראַהלן · (ד) דער גלאַנץ : זוב פליסן · אבפליסן · אויספליסן · (ב) איין פלוסזיכטיגר · (ג) אייני פלוסזיכטגי · (ד) דער פלוס · אבפלוס · אויספלוס : זוד שטאָלץ , פרעך , פרמעסן זיין · מוטווילן פראיבן · פרעפל בגעהן · פרעפלמיטיג האנדלן · פאָרזעצליך בעזס טהון · (ב) איין שטאָלצר · פרעכר · פרמעסנר · פרעפלר · מוטווילליגר · פרעפלמיטיגר · (ג) (נל"א) מוטווילליגי גדאַנקן אָדר האַנדלונגן · (ד) ווילד · אונגשטים · (ה) פרעכהייט · פרמעסנהייט · מוטווילן · פרעפלמוט :
זוה דיא עקן · דיא ווינקל : זוז אייני טהיר=פפאָסטי : זול פיר ניכטס וועגגעבן · פרשווענדן · (ב) גרינג שעצן : זון שפייזי · נאַהרונג · (ב) נאַסט=ווירטין · שפייזי=ווירטין · (ג) פאַררהאַט · (ד ה) פעלדרישטונג · וואַפן · (ו) פרשידני אַרטן : זוע ציטרן · בעבן · (ב) ערשיטרן · (ג) איין ציטרן : זור נדריקן · אויסדריקן · אויספרעסן · (ב) צוזאַמן=דריקן · צואַמן=פרעסן · (ג) פלאַסטר · העפט=פלאַסטר · (ול"א) איין שוועהר · גשוויהר · (ד) ניהסן · (ה) פרעמד זיין · פרעמד טהון · זיך ענטפערנט האַלטן · (ו) פרפרעמדן לאַסן (ול"א) אַלס פרעמדי בהאַנדלן · (ז) זיך צוריק=ציהן · ענטפערנן · (ח) פרפרעמדט · פראירט זיין ול"א הוא מבנין הקל ע"מ זורו וה' זיך אַלס פרעמדי (זייטן=לאַוי) מענשן בטראַגן ועיין נסי' י"א מזה הגזרה · (ט) צום פרעמדן מאַכן · אַלס פרעמדר גאַכטע · (י) איין פרעמדר , אויס=
לענדר · איין לאַיע · נמיינר · (יא) פרעמדי · אויסלענדר · באַרבאַרן · זייטן=לאַוי · (יב) אייני זייטן=לאַוי · (יג) דער עקל (נקרא כן להיות מתולדות הנפש לכתרחק מדבר מגואל) : זחח פרשאָבן , פררוקט ווערדן : זחל קריכן · צוריקבלייבן · זיך פרקריכן , פרשטעקן · ב) קריכנדי טהירי : זיו דער פריהלינגס מאָנאַט : זיז דיא אָנמוט · (ול"א) דיא לעבהאַפטיגקייט (נעמליך דעם גראַדי נאָך שטאַרק וההוראה הב' מסייעת) · (ב) דאָס לעבן · וועבן , זיך רעגנדי , לעבנדיגי :
זיק פונקן : זית איין עהל=בוים :
זכך ריין זיין · (ב) רייניגן · ריין מאַכן · (ג) ריין · לויטר · אונבפלעקט · מאַקל לאָז · פעהלר=פרייא · אונשולדיג · (ד) רייני עדלשטייני · ול"א גלאַס (כי הוא הי' יקר בימים ההם) : זכה גווינן (אַלס אייני רעכטס זאַכי) · גליקליך זיין · (ב) ריין ערהאַלטן · (ג) זיך רייניגן : זכר דענקן · (ב) איין אַנדענקן בריגנן · ערוועהנן · נענגן · (ג) דאָס אַנדענקן · (ד) איין דענקמאָל · (ה) דיא קראָניקא · (ו) דאָמפפן · דופטן · אין רויך אויפשטייגן · (ז) דופטן , דאָמפפן לאַסן · רייכרן · (ח) דופט=אָדר רויך=פאָס · (ט) דאָס פרדופטן · (אויך) דאָס נוס פרדופטן בשטימטי (אונד דאַהער אַללס) רייכרוועהק (פעררנר) דער דופט · (י) פאָן אייגס מענליכן קינדי ענטבונדן ווערדן · (יא) איין מענליכס · מאַנספילד · מאַנספערזאָן :
זלל איין פרעסר · (ב) שמאַך · שאַנדי : זלג אייני גאָבל : זלת אויסר :

זמם מחשבה רעה או לעצור מרעה · בנינו קל עומד ועשיתם לו כאשר זמם · זמותי בל יעבור פי · ג׳ מ״ל (א) זממו אל תפק · (ב) אשר בידיהם זמה ׃ ס׳ את זמת נעוריך · כ׳ וזמתך ותזנותיך · ר׳ זמות יעץ · כ׳ זמותי נתקו · (ג) לנער דעת ומזמה · פי׳ קנין המושכלות הראשונות וידיעת ההגיון והידור השכל להשמר מהטעות · אשר יומרוך למזמה · פי׳ אם שם יי׳ יאמרו הלא למזמה יקראוהו כטעם גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא · ויתכן היות פי׳ שיהללוהו כפי מחשבתם הרעה · והם תהלות לא יאותו לו · ר׳ במזמות זו חשבו · ס׳ הקימו מזמות לבו · כ׳ אין אלהי׳ כל מזמותיו ׃

זמן זימון והכנה ושם העת העתידה · בנינו פיעל לעתים מזומנים · ומשקלו ואתנה לו זמן · כ׳ בכתבם וכזמנם · ר׳ הפורים האלה בזמניהם · וראוי לדעת שהזמן לו שם בשלשת חלקיו · העבר ממנו נק׳ כבר מטעם כביר שענינו רבוי · כי רבות עתים עברו מעת היותו · ההווה נק׳ עת מטעם עתה המורה ההווה · העתיד נק׳ זמן מטעם זימון כי הוא מזומן לבוא ׃ דוק בכתובי׳ ותראה כי כנים דברי · ועיי׳ שורש יעד ׃

זמר ד׳ הו״ל **א** ענפים וכריתתם · ב׳ ב״ל קל וכרמך לא יתזמר · ונפעל לא יזמר ולא יעדר · ג׳ מ״ל (א) זמיר עריצים יענה · פי׳ השם ית׳ יענה ויאמר לכרות עריצי גוים · (ב) ויכרתו משם זמורה · ס׳ וזמרת זר תזרענו · ר׳ וזמוריהם שחתו · (ג) והניתותיהם למזמרות · כ׳ ומזמרותיכם לרמחים · הוא שם הכלי העשוי להתוך הזמורות · **ב** שם פרי האילן אתרי הכרתת מהזמורה קחו מזמרת הארץ · **ג** ניגון בכלי שיר וגם הוא מטעם כריתה כי כנגן המנגן יכרות גבולי הקולות והעתים לפי ערך המו״זיק · בנינו פיעל ואזמרה שם יי׳ · ה׳ מ״ל (א) עת הזמיר הגיע · ס׳ זמיר עריצים יענה · פי׳ שאון עריצי גוים וזמירותם ישפל ויכנע · (ב) תודה וקול זמרה · ס׳ עזי וזמרת יה · פי׳ יו״ד עזי עומדת במקום שנים כאלו יאמר עזי וזמרתי · ויתכן שהפיל היו״ד בכוונה לכלול ב׳ המובני׳ יחד א׳ מטעם שיר וניגון כאמור · ב׳ מטעם הכריתה הגדולה שנעשה באויב אשר היתה לו לישועה וכל דבר שרוצה להגדילו סומך אותו אל השם · כהררי אל · רוח אלהי׳ חזק · שלהבת יה · (ג) בזמירות נריע לו · (ד) מזמור לדוד · (ה) מזמרות מזרקות · שם כלי שיר · **ד** קול שאון העיטוש שלמטה שולחים את הזמורה אל אפם ׃

Margin: טס יט תלי׳ יז · טס קיח טס נו · יחז׳ כג טס ישע׳ לב · איו׳ יז משלי א · תלי׳ קלט · טס י · ירמי׳ נג תלי׳ י · כחמי׳ י טס ב · תעת׳ ט טס · ויק׳ כה ישעי׳ ה · טס כה · במד׳ יג · ישעי׳ יז כסו׳ ב · ישעי׳ ב יואל ד · ראשי׳ מג · תלי׳ ז שיר ב · ישעי׳ כה · טס כא · תלי׳ קיח · טס נה · טס נ מ״ב יב · יחז׳ ח

זנב זנב בע״ח וסוף כל גשם · בנינו פיעל ויזנב בך כל הנחשלי׳ אחריך · פי׳ הכה החלושים אשר בקצה המחנה וסופה · ומשקלו ויפן זנב **א** זנב · כ׳ ואחוז בזנבו · ר׳ שני הזנבות בתוך · ס׳ זנבות האודים ׃

Margin: דברי׳ כה · שופ׳ טו · שמו׳ ד שופ׳ טו ישע׳

זנה זנות ועצ״הש ע״ז · ג׳ ב״ל קל עומד והזונים וגם לא שבעת · פי׳ ותזנה עמים · ופועל ואחריך לא זונה · בנה ודגש · והפעיל והזנית אפרים · פי׳ עבדת ע״ז · ד׳ מ״ל (א) זנות יין ותירוש · כ׳ מקול זנותה · ר׳ בזנותיך וברעתך · (ב) את צועה זונה · ר׳ עם הזנות יפרדו · (ג) אשת זנונים · ס׳ מזנוני אהותה · כ׳ ונגלה ערות זנוניך · (ד) ויטמאו אותה בתזנותם · ר׳ וזמתך ותזנותיך ׃

Margin: יחז׳ יז · טס יו׳ ה · טס ד ירמי׳ ג · טס טס ב · הוש׳ ד ח יחז׳ כג · טס טס · טס

זנח ריחוק ב׳ ב״ל קל זנחתנו פרצתנו · והפעיל כי הזניחם ירבעם · ובתו׳ אל״ף והאזניחו נהרות ׃

Margin: תלי׳ ס · ד״ה ב יא ישע׳ יט

זנק דילוג בנינו פיעל יזנק מן הבשן ׃

Margin: דברי׳ לג

זעה חרדה ותנועה · והיית לזעוה · עיי׳ שורש זוע ׃

Margin: טס כח

זעך כריתה בנינו נפעל ימי נזעכו ׃

Margin: איוב יז

זעם כעס ומיאוס ב׳ ב״ל קל יזעמוהו לאומים · ונפעל ופנים נזעמים · ומשקלו וכלה זעם · ס׳ מזעם לשונם · כ׳ יי׳ וכלי זעמו ׃

Margin: משלי כד · טס כה ישעי׳ י · הוש׳ ג ישעי׳ יג

זעף קצף ועצבון בנינו קל ובזעפו עם הכהנים · והנם זועפים · פי׳ עצבים · ב׳ מ״ל (א) תאר סר וזעף · (ב) מקרה ותהרגו בם בזעף · ס׳ בזעף אף ולהב אש · כ׳ ויעמוד הים מזעפו ׃

Margin: ד״ה כ כו · ראשי׳ מ · מ״א כ ד״ה כ כח · ישעי׳ ל יונה א

זעק ב׳ הו״ל **א** צעקה בהרמת קול גדול · ג׳ ב״ל קל עומד אם עלי אדמתי תזעק · והפעיל יוצא מרוב עשוקים יזעיקו · העושקים גורמים שיזעקו הנעשקים ליי׳ · ומשקלו וקול זעקה · ס׳ זעקת שבר יעוערו · כ׳ ואל יהי מקום לזעקתי · **ב** אסיפה וקיבוץ ב׳ ב״ל נפעל מה לך כי נזעקת · והפעיל ויזעק ברק ׃

Margin: איוב לא · טס לה · ישעי׳ סה טס טו · איוב יו · שופ׳ יח · טס ד

זער מעט ב׳ מ״ל (א) זעיר שם זעיר שם · (ב) מעט מזער ׃

Margin: ישעי׳ כח · טס י

זפת שרף עץ ידוע · ונהפכו נחליה לזפת · ס׳ והיתה ארצה לזפת בוערה ׃

Margin: טס לד · טס

זקק ג׳ הו״ל **א** התכה וצירוף ב׳ ב״ל קל יזקו מטר לאידו · ופיעל וזקק אותם כזהב · שמרים מזוקקים · פי׳ מצורפים כלומר נקיים מיין · **ב** שם כבלים לאסור מלכיה׳ בזקים · **ג** להבות אש · היורה זקים

Margin: איוב לו · מלא׳ ג׳ · ישעי׳ כה · תלי׳ קמט משלי כו

זקן ג׳ הו״ל **א** רב השנים · ב׳ ב״ל ואל תבוז כי זקנה אמך · והפעיל גם כי יזקין · כי זקן יצחק · ד׳ מ״ל (א) מקרה ועיני ישראל כבדו מזקן · (ב) תאר זקן ושבע ימים · ר׳ עוד ישבו זקנים וזקנות · כ׳ בנערינו ובזקנינו נלך · (ג) מקרה עד זקנה ושיבה · ס׳ לעת זקנת שלמה · כ׳ אחרי זקנתה · (ד) וילד זקונים קטן · כ׳ בן לזקוניו · **ב** רב העם ומנהיגם · וקוסם וזקן · ס׳ זקן ביתו · ר׳ השערה אל הזקנים · ס׳ ושלחו זקני עירו · כ׳ ויצאו זקניך ושופטיך · **ג** שם זקן האיש · שיורד על הזקן זקן אהרן · כ׳ פאת זקנך ׃

Margin: טס כג · משלי כג ראש׳ כז · טס מח · טס כה זכרי׳ ח · שמו׳ י תלי׳ עא · מ״א יא ראש׳ כד מד · טס לא ישעי׳ ג · ראשי׳ כד דברי׳ כה · טס יט טס כא · תלי׳ קלג ויק׳ יט

זקף הרמה בנינו קל · יי׳ זוקף כפופים ׃

Margin: תלי׳ קמו

זרב הנרה או הימום וצרבה · בנינו פועל בעת יזורבו נצמתו

Margin: איו׳ ו

זמם דענקן · וויללנס זיין · איינן אנשלאג האבן · נאכדענקן · נאכטראכטן · נאכטעהן · נאכשטעללן · (כונ) נאכשטעללונג · אנשלאג · וואנס בעזר אנשלאג · אונגלוק · שאנדטהאט · (ד) דאס נאכדענקן · איבערלעגונג · טיקקי · רענקי · בונגשטיק ׃ **זמן** בשטימט · פעסטגזעצט · (ב) בשטיממטי ציים ׃ **זמר** בשניידן · אבשניידן · (ב) דער שניט · (ג) איינע רעבע · (ד) גארטן־מעסר · זעגזע · זיכל · (ה) דיא פרוכט (לדעת הרה״מ טעמו אחרי ההכרתה ונ״א מחשב פירות שיש לזמר עליו) · (ו) זינגן · שפילן (אויף מוזיקאלישן אינ־שטרומענטן) בזינגן · (ז) גזאנג · (ח) מוזיק · (ט) גזענגי · לידר · (י) איין גוס זינגן פרפערטיגטס גדיכט · (יא) שפיל־אינשטרומענטי · (יב) איין ווינד (אוים דעם היגטרן) ׃ **זנב** דען שוואנץ אבשניידן (איבערהויפט דאס הינטרשטע איינס דינגס אלס דער נאכטרופף איינר ארמעע) · (ב) איין שווייף · שוואנץ · דאס הינטרשטע, אונטרשטי ׃ **זנה** נאכגעהן ׃ בוהלן · בוהלשאפט טרייבן · הורן · (ב) פרפיהרן · (ג) פרפיהרונג · אנלאקקונג · שלעכטי אויפפיהרונג · (ד) איינע בוהלרין · בוהל־שוועסטר · הורי · (ה) בוהלשאפט · (ו) בוהלעריית · הורערייא ׃ **זנח** פרשטאסן · פרווערפן · (ב) פריאגן · אבשאפן · (ג) פרלאסן · דאפאן געהן · אבלויפן ׃ **זנק** שפרינגן ׃ **זעה** ענטזעצן ׃ **זעך** אבגשניטטן ׃ **זעם** שעלטן · פלוכן · צירנן · ערצירנן · פרדרוס מאכן · (ב) פרדריסליך · (ג) צארן · פלוך ׃ **זעף** שטירמן · אויפפאהרן · לערמן · (ב) בשטירצט, אונרוהיג, פרדריסליך זיין · (ג) דער שטורם · דיא וואוט · דער פרדרוס · דיא אונגנאדי (איינס קעניגס) ׃ **זעק** שרייען · (ב) שרייען מאכן · (ג) גשרייא ׃ (ד) זיך פרזאממלן · (ה) פרזאממלן · צוזאממן רופן ׃ **זער** קליין · ווענינ · וויניג ׃ **זפת** פעך ׃ **זקק** עומד שמעלצן · פליסיג ווערדן · (ב) שמעלצן · פליסיג מאכן · לייטרן · (ג) פעסל · באנדי · (ד) פייאר ברענדי אדר פונקן ׃ **זקן** אלט ווערדן · (ב) דאס אלטר · (ג) איין אלטר · (ד) כסימן ב׳ · (ה) דאס האהי אלטר · (ו) איין עלטסטר · פארשטעהר · (ז) דער באַרט ׃ **זקף** אויפריכטן ׃ **זרב** פרירן · גרינגן · גליפרע־פעסט ווערדן ׃

נצמיתו · ור"ם פי' מטעם קור וקרישה כאמרם ז"ל כספא דכספא נמי אסור משום דמרזיב · והטעם בימי החורף יקרשו ויתאספו (כי נצמתו הוא מטעם צומת הגדי') · ובימי החום ירחקו ממקומם :

זרה ב' הו"ל **א** פיזור ד' ב"ל קל וְאֶזְרֵם במזרה · ונפעל בְּהִזָּרוֹתֵיכֶם בארצות · ופיעל וְזֵרִיתִיךְ בארצות · וּמְזָרֶה וְזֵרִים קרה · פי' מרוחות הנושבות ומפזרות יבוא קור · ופיעל זֵרוּ רשעים מרחם · והפעיל וַתְּאַזְּרֵנִי חיל למלחמה · פי' פזרת חיל וכח בכל אברי · ועיי' שורש אזר · ב' מ"ל (א) יָזֻרֶם זרוה · (ב) ואורם זְכְמִזְרֶה · **ב** סיבוב ב' ב"ל פיעל ארחי ורבעי זֵרִיתָ · והפעיל וַתְּאַזְּרֵנִי חיל למלחמה · פי' קצת סבבת · ומשקלו זֵר זהב · כ' מתחת לְזֵרוֹ :

זרח ג' הו"ל **א** זריחת אור ועצ"הש גילוי חבהירות בנינו קל עומד · אם זָרְחָה השמש עליו · והצרעת זָרְחָה במצחו · פי' נתגלה בהירות הבהרת · ג' מ"ל (א) ומלכים לנוגה זַרְחֵךְ · (ב) מי העיר מִמִּזְרָח · ס' מִמִּזְרַח שמש וממערבה · (ג) בתו' ה"א לַמִּזְרָחָה על גרבות האלהי' · **ב** תושב הארץ · ב' מ"ל (א) תורה אחת יהיה לָאֶזְרָח · ס' והי' כְּאֶזְרַח הארץ · (ב) משכיל להימן הָאֶזְרָחִי · **ג** האר לע"ץ לח ומתערה כְּאֶזְרָח רענן :

זרם שטף ב' ב"ל קל זְרַמְתָּם שנה יהיו · פי' ירמיה יצירת האדם לציץ השדה הגדל על כל זרם מים שבין לילה הי' ובין לילה אבד ומי מהם שהמטיר עליהם בערב · בבוקר יחלופו · ואשר בבוקר יציצו יתייבשו לערב · ופועל זֹרְמוּ מים עבות · פי' עבות חסר מ"ם כמו השמרו לכם עלות בהר · והטעם נשטפו מי גשם מהעבים · ג' מ"ל (א) כמהפכת זָרִים · פי' מהפכת זרם מים · (ב) זִמְזֶרֶם וממטר · ס' כְּזֶרֶם ברד · (ג) וְזִרְמַת סוסים זִרְמָתָם :

זרע ב' הו"ל **א** הזרע שממנו יתהוה הצמיח או החי ד' ב"ל קל וזמורת זר תִּזְרָעֶנּוּ · ונפעל ונקתה וְנִזְרְעָה זרע · ופועל אף בל זֹרָעוּ · והפעיל אשה כי תַזְרִיעַ · פי' הוא פעל יוצא לשלישי כלומר שתסבב להזריע את בעלה זרע אדם · וזה פי' מוכרח אחר שבקל הוא יוצא לא יתכן שיעמוד בהפעיל · ו' מ"ל (א) שכבת זָרַע · ס' וכ' לפי זַרְעוֹ זֶרַע חומר שעורי' · (ב) על כל זרע זֵרוּעַ · ר' וכגנה זֵרוּעֶיהָ תצמיח · (ג) והמן כְּזֶרַע גד הוא · (ד) מן הַזֵּרֹעִים ונאכלה · (ה) ונותן להם זֵרְעֹנִים · (ו) וכל מִזְרַע יאור · **ב** שם קנה הזרוע ועצ"הש גבורה ותוקף ב' מ"ל (א) וטרף זְרוֹעַ אף קדקוד · ס' ובִזְרֹעַ נטויה · כ' וּבִזְרוֹעֲךָ הנטויה · ר' ומתחת זְרוֹעֹת עולם · פי' ישראל הם מעון לאלהי קדם כטעם ונתתי משכני בתוככם · והוא להם

מתחת תשועת עולמים · (ב) וּבְאֶזְרוֹעַ נטויה · כ' וְאֶזְרֹעַ מוקנדה תשבר :

זרק ב' הו"ל **א** זריקה ב' ב"ל קל עומד גם שיבה זָרְקָה בו · ויוצא וַיִּזְרְקֵהוּ על המזבח · ופועל מי נדה לא זֹרַק עליו · **ב** שם הספל שזורקים ממנו הדם מִזְרָק אחד כסף · ר' כַּמִּזְרָקִים לפני המזבח · ס' מִזְרְקֵי כסף שנים עשר · ובוא"ו תי"ו היעים ואת הַמִּזְרָקוֹת · כ' ויעיו וּמִזְרְקוֹתָיו :

זרת שם חצי אמה בת ששה טפחים זֶרֶת ארכו וזרת רחבו · ושמים בַּזֶּרֶת תכן · פי' דקדק מאד במרחקיו והכל לסבות וקצתם נודעו למשכילי עסועם :

בני רביעים

זלזל ענפי האילנות וכרת הַזַּלְזַלִּים במזמרות :

זלעף בעתה או שריפה זַלְעָפָה אחזתני · ר' ורוח זִלְעָפוֹת · ס' זַלְעֲפוֹת רעב :

זרזף נטיפת מים כרביבים זַרְזִיף ארץ :

זרזר שם בע"ח מהי זַרְזִיר מתנים :

נשלמה אות הזי"ן

אות החי"ת

חח שלשלת וכבלים אֶחָח ונזם · הוא עדי ושרשרות זהב שנושאי' הנשים על הצוואר · כ' ושמתי חַחִי באפיך · הוא שלשלת ששמים באפו או בלחיי החיות הרעות כמו הדובים להנחיגם ולעשותם בני תרבות · ר' ויביאוהו בַּחַחִים · הם כבלי ברזל יאסרו בם רגלי השבוים · ועיי' שורש חוח :

חבב אהבה וחיבה בנינו מרובע אף חֹבֵב עמים · ומשקלו לטמון בְּחֻבִּי עוני · פירושו כטעם על כל פשעים תכסה אהבה :

חבא מחבוא וסתרה ה' ב"ל נפעל קול נגידים נֶחְבָּאוּ · ופועל יחד חֻבָּאוּ עניי ארץ · והפעיל בצל ידו הֶחְבִּיאָנִי · והפעל ובבתי כלאים הָחְבָּאוּ · והתפעל וַיִּתְחַבְּאוּ העם במערות · ב' מ"ל (א) מכל הַמַּחֲבֹאִים · (ב) כְּמַחֲבֵא רוח :

חבה ב' הו"ל **א** מחבוא וסתר ב' ב"ל קל חֲבִי כמעט רגע · ונפעל וְנֶחְבָּה לא יוכל · ומשקלו ושם חֶבְיוֹן עוזו · **ב** שם כלי טיגון שטחי בלי עומק ואם מנחה על הַמַּחֲבַת · ס' מַחֲבַת ברזל :

חבט דישה במקל יד · ב' ב"ל קל וְהַחֲבִּט את אשר לקטה · ונפעל במטה יֵחָבֶט קצח :

חבל ו' הו"ל **א** משכון וערבון · לקיחתו בחוזקה או נתינתו ברצון · ב' ב"ל קל כי תַחְבֹּל אחיך חנם · פי' תמשכנהו בחוזקה · ועל עני יַחְבֹּלוּ · פי' יתנו משכון למלוה להם מעות על סמך שיפרעו בגזלת העני

זרה ווערפן · שווינגן · שטרייען · (ב) צרשטרייען · אויסשטרייען · אויסבריימן · (ג) כנוי לרוחות דיא (אללם צרשטרייאנדי) ווינדי · (ד) פרוואָרפן · (ה) פרבריימן · (ו) צרשטרייער · פרדערבער · (ז) איינע שווינגע · (ח) עומד אומגעבן · אומרינגן (ולדעת הרמ"במן הוא מענין זרת ות' מעסן) · (ט) פת' הקוד' והענין יוצא · (י) איין קראַנץ :

זרח שיינן · בשיינן · ערשיינן · אויפגעהן (אלם דיא זאָננע) · (ב) דער שיין · (ג) דער אויפגאַנג דער זאָננע · דיא מאָרגן=זייטע · (ד) איין איינלענדר · איינהיימישר · (ה הנכון כדעת הרמ"במן שהוא מפן הב' וכת' שם גם' זמירות ישראל : **זרם** הינשטרעהמן · פלייסן לאַסן · (ב) שטרעהמן , (ג וד) איין שטראָהם · וואַסרשטורץ · (ה) דער זאַמן=שום : **זרע** זעען , אויסזעען · בזעען · בזאַמן · (ב) בזאַמט ווערדן · (ג) זאַמן הערפאָרבריינגן · איין זאַמן שיסן · קינדר גבעהרן · (ד) דער זאַמן · דיא קינדר · נאַכקאָממן · (ה) דיא אויסזאַאט · (ו וז') זאַמן=פריכטי · כלומר שנזרעו ולא נטעו כמו ירק עשב והדומה לו , ולדעת ר' סעדי' גאון ת' הילזן=פריכטי , וז' שנקראו כן להיות הדבר הנאכל נכנס הוא ג"כ הזרע · (א') דיא זאַאט · (ט) דער אַרם · דיא מאַכט · גוואַלט :

זרק זיך ווערפן · אנשפריגגן · (ב) ווערפן · שפרענגן · בשפרענגן · (ג) איין שפרענג=נפעס · שפרענג=בעקקן : **זרת** איינע שפאַננע (ולד"א איין דוימן : **זלזל** צווייגי : **זלעף** שוואָולי היצי · אנגסט :

זרזף לר"ק איין טראָפפן · ולד"א טרעפפלן · טרייפלן · ולד"א בפייכטן :

זרזר איין טהיר דאָס בהענדי לייפר (פיסי) האַט :

חח איינע האַלז=קעטטי · ולד"א אהר=געהענגי · (ב) איינע מוילקעטטי · ולד"א איינע אנגל · (ג) קעטטן · פעסלן וחזה כ' שדעת הר' המם היא היותר נכונה : **חבב** ליבן (ולדעת הרמ"במן הוא מלשון חוב) שולדיג מאַכן · פרפפליכטן · (ב) ליבי פיר זיך זעלבסט · איינן=ליבי (ולד"א) דיא פפליכט (ויהי' טעמו לטמון העון בדרכי היושר כדרך אדם) : **חבא** פרשטעקקן · פרבערגן · פרהיימליכן (ב) זיך פרשטעקקן · פרקריכן · (ג) גהיימי אָרטי · (ד) דיא פרהיימליכונג · היימליכקייט · **חבה** עיין בשורש הקודם · (ב) דאָס פרשטעקטי · פרבאָרגני · (ג) איינע בראַט=פפאַננע : **חבט** אויסשלאַגן · דרעשן : **חבל** פפאַנד נעהמן · אויספפענדן :

העני · ונפעל בו לדבר יחבל לו · ג׳ מ״ל (א) בעד נכריה חבלהו · (ב) חבל לא ישיב · (ג) יחבלהו חוב ישיב · ב השחתה ד׳ ב״ל קל חבול יחבלנו לך · ונפעל בו לדבר יחבל לו · ופיעל ילחבל כל הארץ · ופועל וחבל עול מפני שמן · ב׳ מ״ל (א) חבל חבלנו לך · (ב) לאחר קראתי נועם ולאחר קראתי יחובלים · פי׳ נועם רומז למלכי ב״ד שהיו בתחלת בית שני שהנהגתם היתה נעימה · וחובלים רומז לחשמונאי׳ שבסוף הבית שגרמו השחתת עם ה׳ וביתו · ג צירים והבלים בנינו פיעל שמה יחבלתך אמך · פי׳ בלדתך באו צירים לאמך ממך · וכמוהו בני יצאוני · ועצ״הש לדת המחשבות והריונם · הנה יחבל און · ומשקלו בטרם יבוא יחבל לה · ר׳ צירים וחבלים יאחזון · ס׳ חבלי יולדה יבואו לו · כ׳ תחיל תזעק בחבליה · ד עבותים וכל שמלאכתו בהם כמו גורל ונחלה בעבור שמתחלקים בחבל · וכן כלי האניה ומנהיגיה בעבור שמלאכתם בחבלים ועבותות · ג׳ מ״ל (א) ואדמתך יבחבל תחולק · ס׳ חבל נחלתכם · כ׳ טמון בארץ חבלו · וכלם שהם מזה הענין החי״ת פתוחה בנטיה · וכל שהוא מענין הקודם החי״ת סגולה בנטיה · ר׳ וחבלים בראשיה׳ · ס׳ ויפלו חבלי מנשה · כ׳ וכל חבליו בל ינתקו · (ב) וכשוכב בראש יחבל · פי׳ בראש התורן ששם נאחזים החבלים · (ג) רב יהחבל · פי׳ שר האניה שמלאכתה בחבלים · ר׳ חבלי הים · כ׳ מלחיך וחבליך · ה תחבולה ועצה בנינו פיעל הנה יחבל און · פי׳ ייעץ רע · ומשקלו ונבון יתחבלות יקנה · כ׳ מתהפך בתחבולותיו · ו קהלה וחבורה ב׳ מ״ל (א) ופגעת יחבל נביאים · (ב) ולאחד קראתי יחובלים · פי׳ רומז למלך וכהן מנהיגי העם הכהן יכנה בשם נועם והמלך בשם חובלים ע״ש קהל עם אשר תחתיו · ולאחר הפי׳ הוא כהוראה הב׳ כמו שכתבנו :

חבק תפישת הידים סביב הנאהב ב׳ ב״ל קל כעת חיה את יחבקת בן · ופיעל וימינו יתחבקני · ומשקלו מעט יחבוק ידים :

חבר ג׳ הו״ל א דביקות וחיבור ה׳ ב״ל קל עומד כל אלה יחברו · ופיעל יוחברת את היריעות · ופועל אל שני קצותיו וחבר · היחברך כסא הוות · פי׳ היחובר עמך ונפל הדגש להקל · והפעיל יאחבירה עליכם במלים · והתפעל ולקץ שנים יתחברו · ה׳ מ״ל (א) תאר לזכר יחבר הוא לאיש משחית · כ׳ האחד יקים את חברו · ר׳ חברים מקשיבים לקולך · ס׳ וחברי גנבים · כ׳ על עדרי חבריך · (ב) לנקבה והיא חברתך · (ג) מקרה ובית חבר · ס׳ יחבר כהנים · (ד) יכרו עליו יחברים · (ה) וארח ילחברה · (ו) ומן יהתחברות אליו · (ז) יהחברת השנית · (ח) במחברת השנית · כ׳ לעומות ימחברתו · ר׳ ועצים ילמחברות · יולמחברות הכין דויד · ב מין קסם ידוע בנינו קל

ומשקלו ימחבר יחבר · ר׳ חובר יחברים מחכם · כ׳ עמדי נא בחבריך · ג מכה שנתחבר בה הדם ונצרר ד״ל נקרש · או כתמים בעור הבשר · ג׳ מ״ל (א) פצע יחבורה · כ׳ וילד לחברתי · ר׳ חבורות פצע תמרוק ברע · כ׳ נמקו חבורותי · (ב) ובחברתו נרפא לנו · (ג) ונמר יחברברותיו :

חבש קשירה או עצירה ג׳ ב״ל קל יואחבשך בשש · לשום חיתול ילחבשה · פי׳ לקשור על המכה במטלית · יאחבשה לי החמור · פי׳ אקשור רסן על פיו · האף שונא משפט יחבוש · פי׳ יעצור בעם · ופיעל מבכי נהרות חבש · פי׳ עצר במים שלא יוגרו · ופועל לא זורו ולא חבשו :

חבת ב׳ הו״ל א׳ שם מנחת כ״ג בבוקר ובערב · באמונה על מעשה יהחבתים · ב שם כלי טיגון בלתי עמוקה יולמחבת ולמרבכת · ועיי׳ שורש חבה :

חגג ג׳ הו״ל א מועד בנינו קל חקת עולם יתחגוהו · ומשקלו וחגותם אותו יחג לייי׳ · ס׳ את חג המצות תשמור · כ׳ ושמחת בחגך · ר׳ בחגים ובחדשים · כ׳ חגי יהודה חגיך · מאסתי חגיכם · ב שם הקרבן אסרו יחג בעבותי׳ · כ׳ וס׳ ור׳ כאמור בקודם · ג תנועה בנינו קל יחוגו וינועו כשכור · ומשקלו למצרים ילחגא :

חגב שם מין ארבה ואת יהחגב למינהו · וי״מ עצ״הש ויסתבל החגב · כינוי לאבר המוליד · ר׳ ויושביה כחגבים :

חגה בקיעי הסלעים יונתי יבחגוי הסלע :

חגר ג׳ הו״ל א חגירת אזור ועצ״הש לבישת הארץ ברשאי׳ בנינו קל ולמזח תמיד יחגרה · וגיל גבעות תחגורנה · ג׳ מ״ל (א) ועליו יחגור חרב · כ׳ ועד קשתו ועד חגורו · (ב) מכל חוגר יחגורה ומעלה · כ׳ בחגורתו אשר במתניו · ר׳ ויעשו להם חגורות · (ג) ימחגרת שק · ב מניעה ועצירה בנינו קל שארית חמות יתחגר · פי׳ תעצור באויבינו לבל יחם לבבם להלחם בנו · ג תנועה יויחגרו ממסגרותיהם · פי׳ יתנועעו וילכו כחיגר מכובד כבליהם :

חדד חידוד וחריפות ב׳ ב״ל קל יוחדו מזאבי ערב · והפעל הרב חרב יהוחדה · ב׳ מ״ל (א) יחדה כחרב פיות · (ב) תחתיו יחדודי חרש :

חדה ב׳ הו״ל א שמחה ב׳ ב״ל קל אל ייחד בימי שנה · ופיעל יתחדהו בשמחה את פניך · ומשקלו עוז יוחדוה במקומו · ס׳ כי חדות יי׳ היא מעוזכם · ב חידוד וחריפות בנינו קל · ברזל בברזל ייחד ואיש יחד פני רעהו · ויוצא ע״מ ויחז בציון עינינו והקמץ הראשון בעבור ההפסק · ובע״ק הביאו בשורש חדד שלא כדת כי עם היותו מענינו איננו משרשו :

חדל ב׳ הו״ל א מניעה ב׳ ב״ל קל הקולות יחדלון · יויחדלו הקולות · והפעיל יהחדלתי את רשני · ומשקלו ארעה מה יחדל אני · ס׳ נבוה וחדל אישים

(margin references, right column: משלי יג · שם ך יחז׳ יח שם · כתוב׳ א · משלי יג ישעי׳ יג · שם י כתוב׳ א · זכרי׳ יא · שיר ח · תלי׳ ז · ישע׳ סו יג הוש׳ יג · ישעי׳ כו · עמו׳ ז · תלי׳ קה איו׳ יח · מ״א ך · יהוש׳ יז ישעי׳ לג · משלי כג · יונ׳ א · יחז׳ כז שם · תלי׳ ז · משלי א · איוב לז · ש״א י זכרי׳ יא · מ״כ ד שיר ב · משלי ו · ראשי׳ יד שמו׳ כו · שם לט תלי׳ נד · איוב יו · דניא׳ יא · משלי כח · קהל׳ ד שיר ח · ישעי׳ א שיר א · מלא׳ ב משלי כא הוש׳ · ו איוב מ שם לד · דניא׳ יא שמו׳ כו · שם כח ד״ה כ׳ לד · ד״ה א כב)

(margin references, left column: דברי׳ יח תלי׳ כח · ישעי׳ מז · שם · א׳ ראש״ד משלי ך · תלי׳ לח ישעי׳ נג · ירמי׳ יג · יחז׳ יו · שם ל · ש״ב יט · איו׳ לד · שם קז · ישעי׳ א · ד״ה א ט · שם כג · שמו׳ יב · שם שם כג · דברי׳ יו יחז׳ מה · כחו׳ ב עמו׳ ה · תלי׳ קיח · שם קז ישעי׳ יט · ויק׳ יא · קהל׳ יב · ישעי׳ מ · שיר ב · תלי׳ קט · שם סה ש״כ ך · ש״א יח מ״כ ג · מ״א כ ראשי׳ ג · ישעי׳ ג · תלי׳ עו · ש״ב כב · חבק׳ א · יחז׳ כא · משלי ה איוב מא · שם ג · תלי׳ כא · ד״ה א יו נחמי׳ ח · משלי כז · שמו׳ ט · שופ׳ ט · תלי׳ לט ישעי׳ נג)

(ב) איין פפאנד · (ג) פרדערבן (עוזה) · (ד) פרדערבן (יוגה) · (ה) פר־דערבר · (ו) וועהן האבן · קינד עמפפאנגן · גבעהרן · (ז) מיט איינס נדאנקן שוואנגר געהן · איינן אנשלאג אויסברייטן · (ח) איינר וועהי : (ט) איין שטריק · איין שטריך · איינר שטרעקקי · איינר מעססגור · איין מאאם · איין טהייל · (י) דער מאסט ־ בוים ול״א דער שטייאר · (יא) שיפס קאפיטען ול״א איין שטייארמאן · (יב) איינן אנשלאג פאסן · (יג) אנשלעגי · (יד) איינר גזעללשאפט , באנדי , טרופפי · (טו) פרגזעללשאפטן :

חבק אומפאסן · (ב) אומארמן · (ג) דאס איין איינאנדר שלאגן (דער הענדי) : **חבר** זיך גזעללן · (ב) פרבינדן · פראייניגן · צוזאממען העפטן · פיגן · בפעסטיגן · (ג) צוזאממן זעצן · (ד) איין גזעלל · גזעללשאפטר · פריינד · מיטברודר · (ה) איינר באלדי · (ו) פרברידרוגי · פרבינדוגי · (ז) איינר גזעללשאפט · (ח) דיא פרברידרונג · פרבינדונג · (ט) איין העפטי · (י) איין באנד דער אנשלום (יא) שלים ־ באלקן · (יב) טהיר ־ אנגל ·

(יג) צויברן · באנכן · (יד) דער צויבר · דיא באננונג · (טו) באנספריכי · (טז) איינר בייל׳י · (יז) בונטי פלעקקי : **חבש** איינהיללן · איינוויקלן · (ב) פרבינדן (אלס איינר וואונדי) · (ג) ציימן · צוים אויפלעגן · (ד) בנעמן · איינהאלט טהון : **חבת** פפאנקוכן · (ב) איינר פפאני :

חגג פייערן · (ב) איין פייער ־ טאג · פעסט ־ טאג (ג) איין אפפר · (ד) טוימלן · וואנקן · (ה) דער שווינדל : **חגב** איינר ארט היישרעקי : **חגה** איינריצי · שפאלטי : **חגר** גירטן · אומגירטן · אומבינדן · אנלעגן · (ב) דעגן ־ געהענג · (ג) איין גירטל · (ד) איין אנצוג : (ה) איינהאלט טהון ול״א גם זה מפן הא׳ · (ו) ציטטרנד געהן : **חדד** שארף זיין · (ב) שארף גמאכט · גשערפט · (ג) שארף · (ד) דיא שפיצן · שערבן : **חדה** זיך פרייען · (ב) ערפרייען · (ג) דיא פריידי · (ד) שלייפן · שערפן : **חדל** אויפהערן · אבלאסן · אונטרלאסן · אונטרבלייבן · מאנגלן · (ב) מאנגלן לאסן · פרזאגן · פארעגטהאלטן · (ג) אויפהערנד · פרגענגליך · מאנגלהאפט ·

אישים · ב זמן עם יושבי חֶדֶל · והוא הפך מן חלד ׃ (פס לח)

חדק מין קוצים כמשוכת חֵדֶק · טובם כְּחֵדֶק ׃ (משלי טו מיכ׳ ז)

חדר בית מוצנע וסתר ועצ״הש כוכבי׳ הנסתרי׳ מהעין · בנינו קל הַחוֹדֶרֶת להם · פי (יחז׳ כא) האורבת להם בסתר החדר · ב׳ מ״ל (א) ותבאת אותו חֶדֶר בְּחָדֶר · ס׳ ואל חֶדֶר הורתי · כ׳ יצא חתן (מ״כ כג שיר ג) מֵחֶדְרוֹ ׃ ר׳ ובדעת חֲדָרִים ימלאו · ס׳ וְחַדְרֵי תימן · (יואל ב משלי כד איו׳ ט) פי׳ הכוכבים הנסתרים תחת האופק בדרום מעין שוכני צפון · כ׳ בוא בַּחֲדָרֶיךָ · (ב) בַּחֲדַר משכבו ׃ (ישעי׳ כו ס״ב ד)

חדש ב׳ הו״ל **א** הידוש שכנגד הישן · ב׳ ב״ל פיעל ורוח נכון חַדֵּשׁ בקרבי · והתפעל תִּתְחַדֵּשׁ (תלי׳ נא פס קג) כנשר נעוריכי ׃ ב׳ מ״ל (א) תאר לזכר שירו לו שיר חָדָשׁ ׃ ר׳ השמים הַחֲדָשִׁים · (ב) תאר לנקבה והארץ (פס לג ישעי׳ סו) הַחֲדָשָׁה · ר׳ וַחֲדָשׁוֹת אני מגיד · **ב** שם יום חידוש (פס פס מב) הירח או כל השלשים יום שמחידוש להידוש · מחר חֹדֶשׁ · פי׳ ר״ח · ביום החֹדֶשׁ השני · פי׳ שני לימי (ש״א כ פס) החודש כלו · כ׳ עולת חודש בְּחָדְשׁוֹ · ר׳ ראש (במד׳ כח) חֳדָשִׁים · ס׳ לְחָדְשֵׁי השנה · כ׳ לֳחֳדָשָׁיו יבכר ׃ (שמו׳ יב יחז׳ מז)

חוב חיוב הלואה או עונש ב׳ ב״ל פיעל וְחִיַּבְתֶּם את ראשי למלך · ומרובע אף חוֹבֵב (דני׳ א דברי׳ לג) עמים · ועיי׳ שורש חבב · ומשקלו חבולתו חוֹב ישיב ׃ (יחז׳ יח)

חוג סיבוב ועיגול בנינו קל חוק חָג על פני מים · (איו׳ כו) ב׳ מ״ל (א) בחקו חוּג על פני תהום · ס׳ על (משלי ח) חוג הארץ · כ׳ וּבַמְּחוּגָה יתארהו · הוא שם הכלי (ישעי׳ מ פס מד) שבו רושמין החוג ׃

חוד דבר דבור על דרך ההעלם וההסתר · בנינו קל ומשקלו אָחוּדָה נא לכם חִידָה · כ׳ לא מצאתם (שופ׳ יד) חִידָתִי · ר׳ ומבין חִידוֹת · כ׳ דברי חכמים וְחִידוֹתָם ׃ (פס דני׳ ח משלי א)

חוה הגדרה בנינו פיעל אֲחַוְּךָ שמע לי · והוקל (איוב טו) והטעם אגיד לך כמו שאל אביך ויגדך · ומשקלו וַאֲחַוֶּה דעי אף אני · והמרובע (פס יג) וְאַחֲוָתִי באזניכם ׃

חוז גבול בנינו קל וידעיו לא חָזוּ ימיו · פי׳ לא (פס כד) גבלו לו מקרה הזמן · ומשקלו מְחוֹז חפצם · (תלי׳ קז) ובע״ק תביא בזה וְחָזוּתְכֶם את שאול · שלא כרת כי (ישעי׳ כח) הוא משורש חזה ׃

חוח ג׳ הו״ל **א** מצדות · במערות וּבַחֲוָחִים · (ש״א יג) **ב** מין קוץ התחת חטה יצא חוֹחַ · ר׳ כשושנה (איו׳ לא) בין החוחים · ג כבלים וילכדו את מנשה בַּחֹחִים · (שיר ב ד״ה ב לג) ועיי׳ שורש חח ׃

חוט פתיל וְהַחוּט המשולש · ס׳ כְּחוּט השני ׃ (קהל׳ ד שיר ד)

חול ו׳ הו״ל **א** חיל וצירים ד׳ ב״ל קל הרינו חַלְנוּ · (ישעי׳ כו) ומרובע מְחוֹלֶלֶת תנין · והפעיל עומר ולאשה (פס נא) מה תְּחִילִין · ויוצא יָחִיל יי׳ מדבר קדש · פי׳ ירמוז (פס מה תלי׳ כט) לבליעת קרח שהיתה במדבר קדש כמ״שכ הרמ״בן ז״ל וידמה כאלו ארץ חלה וילדה רוח העצור בבטנה כנודע · והפעל יְהוּחַל ארץ ביום אחד · והתפעל כל ימי רשע (ישעי׳ סו) הוא מִתְחוֹלֵל · ובהכפל הפ״א והלמ״ד וַיִּתְחַלְחַל (איו׳ טו אסת׳ ד) המלכה · ד׳ מ״ל (א) חִיל כיולדה · (ב) ואכלדה (תלי׳ מח) בְּחִילָה · (ג) כי קול כְּחוֹלָה שמעתי · (ד) מלאו (איו׳ ו ירמי׳ ד) מתני חַלְחָלָה · **ב** חניה וחול ב׳ ב״ל קל והתפעל וסער (ישעי׳ כא) מִתְחוֹלֵל על ראש רשעי׳ יָחוּל · ומשקלו יש רעה (ירמי׳ כג) חוֹלָה · פי׳ נופלת וחונה על בני האדם · ג תוחלת (קהלת ה) ג׳ ב״ל קל כי חָלָה לטוב · והפעיל על כן לא יָחִיל (מיכ׳ א איוב כ) טובו · ומרובע דין לפניו וְתִחוֹלֵל לו · **ד** יצירה ב׳ ב״ל (פס לה) מרובע מהפועל וַתְּחוֹלֵל ארץ ותבל · ומרובע מהפעול (תלי׳ צ) הן בעון חוֹלָלְתִּי · **ה** חול אספרם מֵחוֹל ירבון · ס׳ וּכְחוֹל (פס נא קלט עח) ימים עוף כנף · **ו** שם כלי שיר מה למנצח על מָחֲלַת ׃ (פס פח)

חום שחור וכל שה חוּם בכשבים ׃ (ראשי׳ ל)

חוס חמלה בנינו קל עומד ועינכם אל תָּחֹס ׃ (פס מה)

חוץ ג׳ הו״ל **א** חוץ הפך הפנים ד׳ מ״ל (א) ויניחהו מִחוּץ לעיר · (ב) וּלְחוּצָה החומה אחרת · (פס יט ד״ה ב לב) ר׳ כספם בַּחוּצוֹת ישליכו · כ׳ דבר והם בְּחוּצוֹתֶיהָ · (פס ז פס קמ) (ג) בפנימי וּבַחִיצוֹן · (ד) עד החצר הַחִיצוֹנָה · **ב** (פס מא פס י) שווקים משקלו מִחוּץ האופים · נטיתו שוה לחוץ הקוד׳ · (ירמי׳ לז) **ג** זולת ומי יחוש חוּץ ממני · אין לו נטיה כלל ׃ (קהלת ב)

חור ג׳ הו״ל **א** לובן בנינו קל ולא עתה פניו יֶחֱוָרוּ · (ישעי׳ כט) פי׳ יבוש כטעם המלבין פני חברו · ב׳ מ״ל (א) חוּר כרפס · פי׳ מצעות לבנות · (ב) סלי חוֹרִי · פי׳ (אסת׳ א ראשי׳ מ) סלים לבנים והם העשוים מקליפת עץ · **ב** שרים או חפשים שמלכך בן חוֹרִים · וְלַחוֹרִים ולסגנים · ס׳ ואריבה (קהלת י נחמי׳ ב) את חֹרֵי יהודה · כ׳ חֹרֶיהָ ואין שם מלוכה · **ג** נקב (פס יג ישעי׳ לד) וחור ג׳ מ״ל (א) ויקוב חוֹר בדלתו · ר׳ מן הַחֹרִים אשר (מ״ב יב ש״א יד) התחבאו שם · ס׳ חוֹרֵי עפר וכפים · כ׳ וימלא טרף (איוב ל) חֹרָיו · (ב) על חור פתן · ר׳ הפח בַּחוּרִים כלם · (נחו׳ ב ישעי׳ יא מב) (ג) סלי חֹרִי · פ״ק סלים העשוים נקבי׳ נקבים · ר׳ (ראשי׳ מ) ואורגים חוֹרָי · פי׳ רשתות או בגדים העשוי׳ נקבי׳ נקבי׳ ׃ (ישעי׳ יט)

חוש מהירות ב׳ ב״ל קל עומד חַשְׁתִּי ולא (תלי׳ קיט) התמהמהתי · והפעיל יוצא אָחִישָׁה מפלט (פס נה) לי · ב׳ מ״ל (א) כי גז חִישׁ ונעופה · (ב) ואנחנו (פס צ) נחלץ חֻשִׁים ׃ (במדב׳ לב)

חזז שם ברק הנראה בענן או הענן עצמו · ודרך לַחֲזִיז קולות · ר׳ יי׳ עושה חֲזִיזִים ׃ (איוב כח זכרי׳ י)

חזה ג׳ הו״ל **א** ראות עין או שכל ונבואה · בנינו קל עומד מלך ביפיו תֶּחֱזֶינָה עיניך · יי׳ דמה ידך (ישעי׳ לג) בל יֶחֱזָיוּן · פי׳ בל יראו בעין שכלם רוממותך מבחי׳ (פס כו) ההכמה אשר יסדת בפועל כפך · ואתה תֶחֱזֶה מכל (שמות יח) העם · אשר חָזָה על יהודה · פי׳ נבא הַחֹזֶה דוד · (ישעי׳ א ש״ב כד) ד׳ מ״ל (א) אין חָזוֹן נפרץ · ס׳ חֲזוֹן ישעיהו · (ב) (ש״א ג ישעי׳ א) משא גיא חִזָּיוֹן · (ג) בחלום חֶזְיוֹן לילה · כ׳ איש (פס כב איו׳ לג) מֵחֶזְיֹנוֹ · ר׳ בחוריכם חֶזְיֹנוֹת יראו · ס׳ בְּחֶזְיֹנוֹת (זכרי׳ יג יואל ג איו׳) לילה

(ד) דיא איררדישי וועלט : **חדק** איין דארן : **חדר** נ״ל פרשלאסן זיין ול״א איכם איכרי דריכגן · (ב) צימער · שטובי · קאמער · גמאך :

חדש ערנייען · (ב) זיך ערנייען , פריינגן · (ג) נייא · איין נייעם · (ד) איינו נייע · (ה) דער נייע מאנד · איין מאנאט :

חוב פיר שולדיג ערקענכן אדר אויך אנגעבן · אנקלאגן · (ב) שולדיג מאכן · אין פפליכט נעהמן · פרפפליכטן · (ג) דיא שולד · פפליכט · שולדפאדרונג : **חוג** איינן קרייז ציהן · צירקל מאכן · (ב) איין קרייז צירקל · (ג) איין צירקל (נעמליך דאס גפעס וואמיט איין צירקל בשריבן ווירד) :

חוד איין רעטזל אויפגעבן · (ב) איין רעטזל · שארף = זיננינס ווארט · דענק = ספרוך : **חוה** אנזאגן · פארטראגן · (ב) דיא אנזאגני · דער פארטראג : **חוז** בשטיממן · איין ציהל זעצן · (ב) דיא בשטיממונג · דאס ציהל : **חוח** קליפטי · (ב) איין דארן · (ג) קעטטן :

הוט איין פאדן · איינו שנור : **חול** בעבן · ציטרן · שמערצן האבן · וועהן האבן · אין וועהן עמפפאנגן · גבעהרן · (ב) ציטרן מאכן · נס כסימן הא׳ · (ג) ערשיטרן · (ד) ענטשטעהן · (ה ו) זיך ענגסטיגן · (ז) אנגסט · (ח) איינו פרויא אין קינדסנעטהן · (ט) וועהן · (י) זיך (אויף עטוואס) וועלצן אדר ווערפן · (יא) האפטן · (יב) הארן · האפן · (יג) ערשאפן · הערפארבריגגן · (יד) דער זאנד · (טו) איין מוזיקאלישעס אינסטרומענט : **חום** שווארן · ול״א דונקל = ראט :

חוס שאנן · זיך לייד זיין לאסן : **חוץ** אויסרהאלב · (ב) אויסווערטס · נאך אויסן · (ג) עפענטליכי פלעצי · שטראסן · (ד) דאס אייסרי · (ה) דער מארק · (ו) אויסר : **חור** ווייס ווערדן · בלייך ווערדן · ערבלאסן · (ב) ווייס · (ג) פרייא = הערן · עדל = לייטי · (ד) איין לאך · (ה) דורכבראכני ארבייט · נפלאכטן · (ו) פילע אדר פלאר :

חוש איילן · (ב) איילן (מאכן) · עראיילן · (ג) שנעלל · גשווינד · (ד) ראש · ריסטיג · אונגזיימט : **חזז** דער בליץ :

חזה זעהן · שויען · (ב) איינזעהן · פרשטעהן · (ג) ערזעהן · ערוועהלן ·

ד ישע׳ ל׳ה פס ל׳ה — לילה · (ד) חזות קשה · כ׳ וחזותכם את שאול ·
ד״ה כ ט ר׳א ס׳ ט״ו — (ה) ובחזות יעדו החוזה · (ו) כמחזה לאמר · ס׳
במד׳ כ״ד מ״ל ז — מחזה שדי יחזה · (ז) ומהזה אל מהזה · ב סיבוך
איו׳ ח דפי׳ ח — בנינו קל בית אבנים יחזה · ומשקלו קרן חזות בין
ויק׳ ז פס — עיניו · ג׳ אבר החזה על החזה יביאנו · ס׳ חזה
פס ט — התנופה · ר׳ על חזות :

חזק ג׳ הו״ל א תוקף וחוזק ד׳ ב״ל קל עומד · למען
ד״ה כ ל׳א פס ז — יחזקו בתורת יי׳ · ויוצא ולא חזקו · ופיעל
פס ל׳ד פס ח — לבדוק ולחזק הבית · והפעיל כי החזיק עד למעלה ·
פס יג — והתפעל ולא התחזק לפניהם · ז׳ מ״ל (א) מצחך
יחז׳ ג פס פס — חזק · ר׳ את פניך חזקים · ס׳ חזקי מצח · (ב) אם
פס ך פס ל׳ד — לא ביד חזקה · (ג) ובחזקה רדיהם אותם · (ד)
ישע׳ח דכי״ח עמו׳ — בחזקת היד · כ׳ ובחזקתו בעשרו · · (ה) כחזק יד ·
יג עמו׳ ו תלי׳ יח — כ׳ בחזקנו לקחנו לנו קרנים · (ו) ארחמך יי׳ חזקי ·
ש״ב ג — (ז) ודוד הולך וחזק · ב אחיזה ותפיסה ב׳ ב״ל קל
פס יח פס ג — ויחזק ראשו באלה · והפעיל ומחזיק בפלך · ג
ד״ה ב ד — מורת המילוי וטפיסת הכלי בנינו הפעיל מחזיק בתים :

ישע׳ פו — **חזר** בע״ח ידוע אוכלי בשר החזיר :

חטא ב׳ הו״ל א עושה רעה בשגגה ב׳ ב״ל קל הלא
פס מב פס ה׳ — יי׳ זו חטאנו לו · גוי חוטא · אתה קצפת
פס סד פס ך ט — ונחטא · והפעיל מחטיאי אדם בדבר · ה׳ מ״ל (א)
פס ל׳א דברי׳ ך׳א — מקרה אשר עשו לכם ידיכם חטא · ס׳ חטא משפט
פס ך ד קהלת י — מות · כ׳ איש בחטאו יומתו · ר׳ מרפה יניח חטאים
יחז׳ ך ג ישעי׳ א — גדולים · ס׳ וחטאי גלוליכן · כ׳ חטאיכם כשנים ·
במד׳ טו עמו׳ ט — (ב) כחטאה בשגגה · (ג) תאר במולכה החטאה ·
שמות ל׳ד — ומקרה נושא עון ופשע וחטאה · (ד) במותיך
ירמי׳ יז פס — כחטאת · פי׳ בחטאת במותיך · ס׳ חטאת יהודה
פס ין איוב יג — כתובה · כ׳ ומה חטאתנו · ר׳ כמה לי עונות וחטאות ·
תלים כ״ה — ס׳ חטאות נעורי ופשעי · כ׳ ושא לכל חטאתי ·
פס פס א ישע׳ יג — ובי״ם והוא תאר · ובדרך חטאים · כ׳ וחטאיה
ראשית ך — ישמיד ממנה · (ה) חטאה גדולה · ב הסרת החטא
פס ל׳א — ב׳ ב״ל פיעל אנכי אחטנה · פי׳ אסיר חטאה
במד׳ יט — בתשלומין · ויחטאו ביום השביעי · והתפעל הוא
פס — יתחטא בו · ב׳ מ״ל ושניהם תארים (א) והזה עליהם
פס א — מי חטאת · פי׳ הקרבן שמסיר החטא נק׳ חטאת ·
תלי׳ מ — נטיתו כחטאת הקודם · (ב) עולה וחטאה לא שאלת :

חטב כריתה ב׳ ב״ל קל לחטב עצים · מחוטב — דברי׳ יט פס ך ט
עצך · ולא יחטבו מן היערים · ופיעל — יחז׳ ל׳ט
כזוית מחוטבות : — תלי׳ קמד

חטם אריכת אף בנינו קל ותהלתי אחטם לך · פי׳ — ישעי׳ מח
זו תהלתי להאריך אפי פן יאמרו בגוים עם יי׳
אלה ומארצו יצאו :

חטף לקיחת הדבר במהירות וחוזק בנינו קל
יחטפתם לכם נשים · לחטף עני · יחטף עני : — שופ׳ כ״א תלי׳ י פס

חטר מטה ויצא חטר מגזע ישי · ס׳ בפי אויל — ישעי׳ יא
חטר גאוה · פי׳ אויל ידבר בגאוה ובוז עד״הכ — משלי יד
בוז לרעהו חסר לב :

חיי הרגשה והשגה בנינו קל · וארפכשד חי · וחי — ראשי׳ יא ויק׳ כ״ה
אחיך עמך · ג׳ מ״ל (א) תאר לאיש חי · חי חי — ישעי׳ ל׳ח
הוא יודך · ר׳ בעד החיים אל המתים · (ב) תאר — פס ח
לנקבה את הצפור החיה · ר׳ שתי צפרים חיות · באר — ויק׳ יד פס
מים חיים · נק׳ המים הנובעי׳ והמוגרים בשם חיים — שיר ד
עצ״הש כי כמוהו דם כל חי רצוא ושוב בו כל הימים אשר
הוא חי · ושם מקרה החיות מות וחיים · ס׳ להיי נה · — משלי יח ראשי׳ ז
ובלי יר״ד וישבע בחי העולם · פי׳ הש״ית הוא חיות — דניאל יב
המציאות כלו · או חיות התנועה בכלל ר״ל סבות
התמורתה שהיא מולדת הזמן הנקרא עולם בכתובים ·
וכן ר״ל חי העולמים בצירי בב״ש וישתבח כמו שכתבנו
בהגהות התפלה ויעתר יצחק סי׳ קל״א · כ׳ חייך וחי — ש״ב יא
נפשך · (ג) אלמנות חיות : — פס ך

חיה ג׳ הו״ל א חיי הרגשה והשגה אם בכלל הגוף או
בחלק ממנו ר״ל רפואת החלי · ועצ״הש קיום
ובנין החרבו׳ וקיומם · ג׳ ב״ל קל עומד ועל חרבך תחיה · — ראשי׳ כ״ז
וחיתה נפשי · וימרחו על השחין ויחי · ותחי רוח — יב ישעי׳ ל״ח ראש׳
יעקב · פי׳ ותשמח כי העצבון הוא חולי בנפש אשר — מה
מטעם זה נק׳ עצבון מלשון חולי כמו ומחבש לעצבותם ·
ורפואתו נקרא חיים · וככה באור פני מלך חיים פי׳
כשמות המלך ישמחו שריו ועבדיו וטעם אור שמחה כמו
ליהודים היתה אורה · ופיעל יוצא החכמה תחיה — קהלת ז
בעליה · פי׳ תשמח בעליה כטעם חכמת אדם תאיר פניו ·
שהוא מטעם ליהודים היתה אורה · שטעמה שמחה · *
ויואב יחיה את שאר העיר · פי׳ דוד בנה המלוא והוא — ד״ה א יא
בנה

(ד) פארהערזעהן · פראפעציייען · דייטן · (ה) איין זעהר · פראפעט · דייטר · פראפעציייהונג · (ו ז ח) איין גזיכט (דאס גזעהן ווירד) · (ט) פרא·טראג · קאנטראקט (יבוד הטעם בסימן ב׳ תזה המורם כטעם פרית מן גרה) · (י) דייטונג · אויסלעגונג · (יא) דיא ערשיינונג · (יב) ווינדן · דרעהן · (יג) גוואנדן · גדרעהט · (יד) דיא ברוסט · (טו) ברוסט = שטיקקי :

חזק פעסט , שטארק , מעכטיג , בהערצט זיין · מוט פאסן · (ב) בפעסטיגן · פעסט מאכן · שטערקן · מוט מאכן · (ג) שטארק ווערן · גנעהמן · (ד) זיך שטערקן · (ה) שטארק · (ו ז) דיא שטערקי · מאכט · גוואלט · (ח) פאסן · (ט) אנגרייפן · פעסט האלטן · אנהענגן · (י) ערהאלטן · אונטרהאלטן · אונטרשטיצן : **חזר** דאס שווין :

חטא זיך פרגעהן · זינדיגן · פעהלן · פרברעכן · (ב) איין זינדר · זינדיג · זינדהריש · (ג) זינדיגן מאכן (צו זינדן פרפיהרן) · פרזינדיגן · (מיט זינדן בפלעקקן) · פרפעהלן (דאס ציהל אדר דען וועג והאפשר שזה טעם והייתי אני ובני של מה מטאים דהיינו שלא יגיע למלוכה כאשר בקשה) · (ד) איין פעהלר · פרברעכן · גברעכן · (ה) דאס פרגעהן · (ו) זינדליך · פעהלרהאפט · פאללר גברעכן · אונגליקליך (וא״כ יש לפרש ג״כ הפ׳ הנ״ל מזה הטעם) · (ז) דיא פרגעהונג · (ח) דיא זינדי · פרשולדונג · (טי) זינדר · (יא) כימן , (ולנ״א הוא חפץ בא׳ וטעם הקבר על ענין הכנסת החטא) מיסן · פרמיסן (גוואהר ווערדן דאס עטוואס פעהלט) · (יב) רייניגן (בזאנדרס פאן זינדן) · ענטזינדיגן · (יג) זיך רייניגן · (יד) רייניגונג · ענטזינדיגונג · (טו) וכמוהו הקודם כוס = אפפר · זינדן = אפפר (וגם על פי ההוראה הזאת יתכן לפרש הפ׳ הנ״ל ע״ד מאמרם ז״ל פלוני כקי מנכסיו) :

חטב האויען · אומהויען · ארהויען · אויסהויען · (ב) אויסגשניצט · אויסגהויען · בילדהויערנוערק :

חטם אנהאלטן (דען אדם אונד בילדליך דען צארן כי בן יקרה בארמי לאף הוטם) :

חטף ראפפן · וועגראפן : (ב) האשן · ערהאשן :

חטר איין שטאק · שטאס · ולנ״ק איין רייז , אבלעגר :

חיי לעבן · (ב) איין לעבנדר · לעבנדיגר · (ג) לעבנדיג · פרישׂ · פליסנד · (ד) דאס (אן איינס וועזן האפטנדי) לעבן · דיא לעבנסדויער · (ה) דאס לעבן (איס אבגלאגן פרשטאנד) דיא לעבנס קראפט :

חיה לעבן · פארדויערנג · לעבנסאונטרהאלט האבן · (ב) גזונד זיין אדר ווערדן · גליקליך זיין · (ג) אויפלעבן · בלעבט ווערדן · זיך ערקוויקקן · (ד) ערקוויקקן · ערפרייען , גליקליך מאכן · בייאם לעבן ערהאלטן אדר לאסן ·

---

*(הערה) ומזה הטעם יתבאר עץ חיים היא למחזיקים בה · פי׳ כל העוסק בתורה ובחכמה תשמחנו עסקו כטעם משפטי יי׳ ישרים משמחי לב · כי שמחתני יי׳ בפעלך · והפך זה המתנהג כרשע כסל ימות בלא עתו ר״ל יעצב הפך החיים בכתובים תהי סכל הרבה למה תמות בלא עתך · והוא שנענש הה״ר בעצבון באכלו מעץ הדעת שהוא הפך עץ החיים · בכתוב בעצבון תאכלנה · כי אחרית כל שמחה זולת שמחת תורה וחכמה המכונה בשם עץ חיים · יגון ועצבון בהעדרם מבעליהם · ככתוב ואחריתה שמחה תוגה · וכן אמרו ז״ל בזוהר שתחלתה מתוק וסופה עליבו · משא״כ שמחת עץ החיים היא שמחת עולם על ראש צדיקים שאמר׳ בעוה״ב אין להם מנוחה ממהלכי השלימיות ובכל עת יוסיפו להשכיל בשמחתו ולהתענג על יי׳ מנועם השגתו · בכתוב עוברי בעמק הבכא מעין ישיתוהו · פי׳ העוברי׳ בעומק המבוכות כטעם אין אדם עומד על ד״ת אא״כ נכשל בם · ישיתוהו אלה המבוכות מעין נובע מקור חכמה · עלמו גם מוחיל אל חיל בהשגה כטעם אבין דבר מתוך דבר · וע״ם הליכה זו הכ״בת נק׳ הצדיקים בשם מהלכים · וכהיות שאין דבר יקר בעולם יותר מהשכלת האמיתיות הנשקפת בתבונה אמת יסד יי׳ במזעלבכיו כטעם ורחית את אחורי שת״א ותחזי ית דבתרי) · ככתוב יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה · ואמר אמת קנה ואל תמכור · ביאור תמורתו בשום טובת הנאה כי אין שום מחיר שוה כנגד האמת שהיא אותו של הקב״ה שבה טובע את יוצריו כטעם פועל אמת שפעולתו אמת · פי׳ פועל קיים ושלם שפעולתו קיימת ושלימה כי אמת עניינה קיים הנמשך לשלימות המנגא ההוא · כפתוב ונימיון בזמני׳ פי׳ קיימי׳ · לכן תהיה השמחה הנמשכת מטעם השכלת

בנה שאר העיר כטעם היחיו את האבנים מהערימות ·
ומטעם זה יאמר כי עלתה ארוכה לחומות ירושלים · וכל
זה הוא מטעם קיום · וכבה ותחיינה את הילדים · ת"א (שמות א)
וקיימין · והפעיל להחיות אתך · פי' לקיים · ד' מ"ל (ראשי' ו)
(א) האר לזכר על ראש השעיר יחיה · או כי ישוב (ויק' יו)
הבשר יחיה · פי' הבשר הקיים ר"ל הבלתי נפסד מחלי (שם יג)
הצרעת · בשר מבושל כי אם חי · פי' הקיים בברייתו (ש"א ב)
ובלתי נפסד לצורת הבישול · כה לחי · פי' כזה (שם כה)
לקיום בשנה האחרת · ר' בצרור החיים · ועיי' בשורש (שם)
חיי משפטו בנטיה · (ב) התאר לנקבה שרץ נפש חיה · (ראשי' א)
כעת חיה · פי' קיום וכן ת"א בעידן דאתון קיימין · (שם יח)
ס' יוחית כפירים תמלא · הוא שם מקרה החיות · כ' (איוב לח)
ותחיתם בקרשים · (ג) כי חיות הנה · פי' מולדות (שם לו, שמות א)
וע"ש קיום הוולד נקראי' חיות מטעם ותחיינה את
הילדים · שענינו קיום כאמור · והנה תמורת הדגש ·
(ד) ולא ישאירו מחיה · ס' מחית המכוה · פי' בריאות (שופ' ו, ויק' יג)
המכוה ורפואתה · כ' וערך בגדים ומחיתך · ב שם (שופ' יז)
חית השדה מיד כל חיה אדרשנו · ס' את חית (ראשי' ט, שם א)
הארץ · ובתוספת וא"ו כי לי כל חיתו יער · כ' וחיתם (תלי' נ, שם עח)
לדבר הסגיר · ר' חיות קטנות עם גדולות · ג קיבוץ (שם קד)
ואסיפת עם או בתים ב' מ"ל (א) ויאספו פלשתים
מחניהם לחיה · פי' למקום האסיפה · ומזה נקראת (ש"ב כג)
נפש האדם חיה מטעם צרכו לקיבוץ המדיני והעזר קצתו
בקצתו ככתוב אעשה לו עזר כנגדו · משא"כ שאר
בעה"ח · אשר להשלמת זה העזר ברא לו השי"ת כח
הדיבור ההסכמי נוסף על שאר בע"הח להיות עזר למו
להודיע רעיוניו לרעהו לכל צרכיו להעזר ממנו · והוא
שאמר הכתוב ויהי האדם לנפש חיה · ת"א לרוח
ממללא · ס' גער חית קנה · פי' חיל עם נושאי קנה (תלי' סח)
הרמחים · כ' חיתך ישבו בה · פי' עמך · (ב) (שם)
יחנות יאיר · כ' וילכוד את חותיהם · פי' קיבוץ (במד' לב)
בתי הכפרים :

חיל ב' הו"ל א תוקף ויסתעף לצבא ועם ורכוש
שכלם יתנו תוקף לבעליהם ב' מ"ל (א) ואנשי
חיל למסוך שכר · פי' גבורים · ס' את חיל דמשק · (ישע' ה, שם ח)
פי' רכוש · חילי הגדול · פי' צבא ועם רב · ר' לשרי (יואל ב)
החילים · כ' על כתף עירים חיליהם · (ב) ותפל (מ"כ א, ישע' ל)
בעצומיו חל כאים · פי' לפי הקרי רכוש של העניים · (תלי' י)
ב שם חומה או הגיא שעושים סביב לה · ישית חומות
וחל · פ' בחל יזרעאל : (ישע' כו, מ"א כא)

חין חוזק חין ערכו · ועיי' שורש חנן : (איוב מא)

חיץ כותל והוא בונה חיץ : (יחזקאל יג)

חיק שם השוקים וכסי המוצרות שבבתי השוקים ·
ועצ"הש יסוד כל דבר ושוליו · ושוחר מחיק · (משלי יז)
פי' מי שנותן שוחד לכיס השופט · ס' ותחבק חק (שם ה)
נכריה · אל חיק הרכב · פי' שולי הרכב ויסודו · (מ"א כב)
כ' השכיבה בחיקי : (שם ג)

חך ב' הו"ל א שם החיך שתוך הפה · ועצ"הש רעיון
ומחשבה · וחך יטעם לאכל · כ' דברה לשוני (איוב לד)
בחכי · אם חכי לא יבין הוות · פי' רעיוני שהוא כלי (שם לג, שם ו)
הדיבור הפנימי · ב שם הכלי שצדין בה דגים תמשוך
לויתן בחכה : (שם מ)

חכה תוחלת והמתנה על השגת הדבר המקווה · ב'
ב"ל קל עומר · אשרי כל חוכי לו · ופיעל (ישע' ל)
עומר יעשה למחכה לו · יחכה יי' לחננכם · פי' ממתין (שם סד, שם ל)
עד שתהיו ראוים לחנינה :

חכם * ידיעת סבת הדברים ומסובביהם · ד' ב"ל קל
עומד ויחכם מכל האדם · ופיעל מאויבי (מ"א ד)
תחכמני · והפעיל מחכימת פתי · והתפעל ואל (תלי' קיט, שם יט)
תתחכם יותר · ד' מ"ל (א) וגם הוא חכם ויבא רע · (קהלת ז, ישע' לא)
ס' וחכם חרשים · ר' הוי חכמים בעיניהם · פ' (שם ג, שם ה)
חכמי יועצי פרעה · כ' ואבדה חכמת חכמיו · (ב) (שם יט, שם כט)
אשה חכמה · ס' וכל אשה חכמת לב · פ' (ש"ב יד, שמות לה)
חכמות נשים · פי' התחכמות שבנשים · (ג) לדעת (משלי יד)
חכמה

(ה) לעבן לאסן · לעבנס אונטרהאלט געבן, לעבנדיג מאכן · (ו) לעבנדיג ·
(ז) גזונד · (ח) פריש · ראה · (ט) לעבנס לאנג · (י) דיא עווינגי
גליקזעליגקייט · (יא) בזועלט · (יב) דיא ערהאלטונג · ולד"א יעצט
פארהאנדן · ולד"א אייני גבעהררין · (יג) דאס טהיריס לעבן · (יד)
העבאממן ולד"א לעבהאפט · (טו) איין טהיר · (טז) צו הויפן · איוני שאאר ·
איין לאגר · (יז) דארפשאפטן : חיל טאפפער · שטרייטבארי מענגר ·
(ב) פרמעגן · (ג) העער · (ד) מויער, וואלד : חין שטערקי · קראפט ·
שעכן, מעכטיג : חיץ וואנד : חיק שאאס · (ב) לאדען · גרונד :
חך גומען · (ב) אנגעל · האאמען : חכה האפפען · ווארטען :
חכם וויזי זיין · קלוג זיין · (ב) פערניפטעלן · (ג) וויזי · פרשטענדיג ·

השכלת אמתתו ית' יותר יקרב מכל שמחה שבעולם ואם איש בער לא ידע זאת השמחה וכסיל לא יבין זה התענוג · ולכן תהיה זאת השמחה והתענוג
פנים עו"הב שעליו יאמרו ז"ל עו"הב אין בו אכילה ושתיה כי אם צדיקי' יושבים ועטרותיהם בראשיהם · פי' השכל אשר בראשי האנשים ההם הוא
עטרות להם שבו ילכו מחיל אל חיל לחזות בנועם יי' וליהנות בזיו השגתו · והוא רב טוב הצפון לצדיקים ככתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ·
וכמ"א ביאור מהות זה המצפון ככתוב יצפון לישרי' תושיה ר"ל עצם החכמ' · ועוד לשוה מלין ביארנום בס' התמול שאמרנו ושם הארכנו ופה אכם מקום :
*ועוד ראיתי כי טוב הוא להעיר פה הערה קלה וקצרה בגדר החכמה והבדלה מן שאר חברותיה שהם דעת בינה וערמה · כי יקר דבר
החכמה מאד לא ידע אנוש גדרה וזולתי כפי עליה אשר נחלנו לדבר בגדרה הרחיבו העמיקו לבריהם ושלומי אמוני בני עמנו
חברו בו חיבורים שלימים ויקרים · ואני זה דרכי בקודש להיות מקצר ועולה · וכל חכם יבין מדעתו וילמד הסתום מן המפורש ואומר · הידיעות תתחלקנה
לשני חלקים · א' ידיעות ערמימיות · ב' ידיעות סבות · הערמימיות הם הידיעות הערומות ומופשטות אצל בעליהם ידיעת סבותיהם למה היו כזה כי לא
ידעו אותו רק שהוא ענין נוסד על מנהגו כמו מי שיודע שכל איש בא בימים יש לו שער לבן · וכל אשה דרך נשים לה כפי המנהג הטבעי · אך לא ידע
סבת מציאות הזקן לאיש ודרך נשים לאשה ואיך ואיכה זה טבע התולדה וידיעה כזו תקרא דעת ולא לחכמה תחשב להיות בעליה נקרא בשם חכם בעבורה כמו
שלא יקרא הכלב בשם חכם להיותו יודע בטבעו שאחד הצלעות מכל משולש הוא קצר מקיבוץ ב' צלעותיו הנשארים וזה בעבור שלא ידע סבת קטנו מהם ·
אולם מי יודע סבת גידול הזקן באיש ולא באשה וסבת הגרת הווסתות בנשים · הנה ידיעה זו לחכמה תחשב ובעבורה יקנה בעליה שם חכם יען ידע הדבר
בסבתו וכיוצא בזה בכל הידיעות · וכאשר תדע כי ידיעת טוב ורע אשר ברגש נהלך בה היא ידיעה טבעית לא סבתית · כי אם יאהב איש אחד מאכל של גריסין
ויאמר כי טוב הוא והשני ישנאהו ויהיה רע עליו · הנה אין אחד מהם יודע סבת טובו או רעתו כי לא ידעו מה הוא באמת · בלתי אם לזה הוא ניאות כפי טבעו
ולזה הוא בלתי ניאות · לכן אין לידיעת טוב ורע מבוא בחכמה · וכל יודעיה ומולידי התולדות בהיקשים הלקוחים מידיעות טוב ורע יכונו בשם ערומים יען
כי ערומים ומופשטים הם מדעת סבת ידיעתם ומלאכה זו לערמה תחשב · אשר גם קנת בע"הח וטבעים לעשות מלאכתם מלאכת ערמומית כמו השועל
והנחש שנאמר בו והנחש היה ערום · והראשון באדם כאשר הוסת לפתוי הנחש הערום לדעת טוב ורע ע"י האכילה ההרגשית נרמז גם בו תאר הערמה ככתוב
וידעו כי ערומים הם שהוא לשון דמשתמע לתרי אפי · א' בעלי ערמה · מופשטים מידיעת סבת הדברים · ב' מופשטים מבגדים שהוא ג"כ מגדר טו"ור · ולא
לחנם שימש בעל הלשון בפעל ערם על שני המובנים האמורים כי כל זה להיותם דומים בענין ההפשטה כאמור · אולם ידיעת האמת והבדלו מן השקר אחרי
אשר בסבות נהלך בה כפי מה שיגיע השכל באמיתתה כאמרם ז"ל אמת יש לו רגלים · ר"ל סבות מטעם אמרם רגלים לדבר · לכן ידיעה זאת לחכמה תחשב ·
וכל מולידי התולדות בהיקשים לקוחות מידיעות אמיתיות ר"ל סבתיות יכונו בשם חכמים · והתולדה עצמה הנולדת מזיווג שתי ההקדמות האמיתיות נקראת
בינה · מטעם בין שענינה תוך · להיות כי יצאה לדון בדבר החדש מבין ב' הקדמותיה · כאמרך (הקדמה הא') כל תמונה ישרת הצלעות בעלת שלש זויות ·
שוה ב' נצבות · (הקדמה הב') כל משולש הוא בעל שלש זויות · (תולדה) א"כ כל משולש שוה ב' נצבות · הנה ב' הקדמותיה המאומתות במושכלות ראשונות
או הדומות להן בהיותן ידיעות סבות נקראות בשם חכמה · והתולדה הנולדת מזיווגם נקראת בינה על שם יצאתה מביניהם · העולה מזה בגדרי חב"ד וערמה
בקצרה הוא כי ב' מיני דעת הם טבעית וסבית · הטבעית תקרא דעת · והסבות תקרא חכמה · התולדה הנולדת מב' דעות טבעיות נקראת ערמה ·
והנולדת מב' דעות סבתיות נקראת בינה · ואמ' שא"הכ כלם בחכמה עשית · נדע כי לא בכח לבד יגבר ה' על מעשהו כ"א יעשה כל מעשהו בעלילות וסבות הנולדו מב' דעות
קודמות (ועס"ו יכפוהו יה"ה בשם סבת כל הסבות) שבתוספי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות · והיודע מבין שגוף דבר מתלה הסבות בפועל ה' ומעשהו נק' חפש מסכיל באמתתו
כטעם פועל אמת שפעולתו אמת · וכזה תבין כתובי רבים ומדרשי חז"ל ומאמרי זוהר. כמו אמרם ז"ל בינה היא בן יה · שים לבך ודוק בכתובי' עומק הכנתם כי לקצר
אני צריך ולא כרוכלא אזיל ואתשוב · ומן מולא הדברים תשכיל כי לא ליודעי טו"ר חכמה · ולא לערומים דעת הסבית ע"כה יצחק הלוי ·

יהכמה ומוסר · הם קנין המדות המשובחות והשכלת אמונתו המכונים במ"א בשם יראה והכמה ששניהם מתאימות בשלימות האדם ואשרו · ס' חכמת ערום הבין דרכו · כ' להכמתי הקשיבה · ר' חכמות בחוץ תרונה · (ד) יושב בשבת תחכמוני · הוא שם תאר לחכם הראשי :

חלל ח' הו"ל א חרוג ב' ב"ל קל ולבי חלל בקרבי · ופיעל ביד מחללך · ומשקלו בעצם או יבתלל · ס' חלל חרב · ר' ודם חללים ישתה · ס' את חללי בת עמי · כ' וכל חלליה יפלו בתוכה · ב ראשית ב' ב"ל הפעיל כי יהחל האדם לרוב · והפעל אז הוחל לקרוא · פי' אז התחילו בא' לקרוא העצבי' בשם יי' · ומשקלו הנראה אלי יבתחלה · ס' בתחלת התנותך · ג. חילול ר' ב"ל נפעל יונחלו מקדשיהם · ואחל בתוכם · ופיעל ואחללך מהר אלהים · והפעיל לא יחל דברו · והפעל אז הוחל לקרוא בשם יי' · ג' מ"ל (א) תאר לזכר · ואתה יחלל רשע · (ב) לנקבה אשה זונה וחללה · (ג) בין הקודש ובין יהחול · ד מניעה ב' ב"ל פיעל יואחללך מהר אלהים · פי' קצתם מנעתיך מעלות עליו · ומרובע רוח צפון תחולל גשם · ומשקלו יחלילה לך מעשות · ה חלילי שיר ומדה או ריקוד ג' ב"ל קל לחול במחולות · ומרובע מן המהללות אשר גזלו · ופיעל והעם מחללים בחלילים · ג' מ"ל (א) תוף יוחליל ויין · כ' כחללים יהמה · (ב) אז תשמח בתולה יבמחול · ס' במחול משחקים · כ' נהפך לאבל מחולנו · (ג) כמחלת המחנים · ר' לחול במחלות · ו ארובה לאורה · בעד יהחלון נשקפה · ס' בחלון ביתי · ר' והחלונים האטומות · פי' החלל שבכותל נקרא חלון והוא הי' סתום אם בגשם זך כעין זכוכית או בבנין ונראה המשקוף לבד כמו שעושים הבונים · ס' חלוני שקופים אטומי' · כ' וחלוניו ואלמיו · ובוא"ו תי"ו והחלונות מגוסות · ז מערה יובמחלות עפר · ח עוגות יהיה יהחלה האחרת · ס' וחלת לחם שמן · ר' חלות מצות :

חלא זוהמא תתום יחלאתה :

חלב ד' הו"ל א מין רדי הנקבה · זבת יחלב ודבש · ס' בחלב אמו · כ' והכוה ישתו חלבך · ב שומן כל בע"ח ועצ"הש מבחר כל דבר · ארת לחמי יחלב ודם · ס' כל יחלב יצהר · פי' המובחר מהשמן ·

טס ח · טס יד · טסה טס ח · ש"ב ח · תלי' קע · ו' לכ כמד' יט · טס ח ירמי' ח · טס כח · ראשי' ו טס ד · לגטי' ח טס ט · יחז' ו טס כב · טס כח כמד' ל · ראשית ד · יחז' כח · ויק' כח טס י · יחז' כח · תלי' קח · ראשי' יח · שופ' כח · מ"א ח · עי"ה ירמי' לח · טס לח טס · איכ' ה שיר ז · שופ' כח טס ה · ש"ב יחז' מח · פ"א ו יחז' מ · טס מח · ישע' ב חק' כד · טס ח טס כ · יחז' כד · שמות ג · טס כג יחז' לה · טס מד במד' יח

כ' ואת חלבם תקטיר · ר' וישם על החלבים · ס' חלבי השלמים · כ' מבכורות צאנו ומחלבהן · ג תאר למין יין מה · ביין יחלבון · ד שרף אילן מרה ושחלת יוחלבנה :

חלד ב' הו"ל א זמן ממתים יממחלד · כ' וחלדי כאין נגדך · ב שרץ מה · יהחלד והעכבר :

חלה ג' הו"ל א מכאוב ז' ב"ל קל עומד · יחלה בן האשה · ויחלא אסא · כי חולה הוא · ונפעל נהייתי ונחליתי · נחלה מכתי · ופיעל אשר חלה יי' בה · ופועל גם אתה חלית כמונו · והפעיל החלו שרים · והפעל כי החליתי · והתפעל וישכב אמנון ויתחל · ה' מ"ל (א) מקרה כל ראש לחלי · ובהפסקה וירוע חלי · כ' ויחי מחליו · ר' יוחליים רעים · כ' אכן חלינו הוא נשא · (ב) כל נגע כל מחלה · (ג) במחליים רבים · (ד) וימרת בתחלאים · ס' והנרה תחלואי רעב · והוא תאר לחולים · כ' ואת תחלאיה · (ה) במחלה מעיך · כ' רוח איש יכלכל מחלהו · ב תפלה בנינו פיעל רבים יחלו פני נדיב · והוא מקושר לעולם עם מלת פנים · ער כן טעו הפייטנים האומרים באי לחלותך בנפש מרה · כי בלי מלת פנים יהיה ענינו חולי ומכאוב והוא חירוף וגידוף ומלבד זה הסמיכו' על אות השימוש הוא שלא כדת · ג. עדי ג' מ"ל (א) יהחלי כתם · (ב) נזמה וחליתה · (ג) חמוקי ירכיך כמו חלאים :

חלט צמיתות וקיום בנינו קל יויחלטו הממנו · פי' מהרו להחליט האהבה כאמרם אחיך בן הדד כאלו גם הוא מבקש אהבתו :

חלך עוני הניעמו יבחילך · פי' יהי' נע ונד בעוני וחתא לעני · עיניו ילחלכה יצפונו · ר' ונפל בעצומיו חלכאים · פי' עניים לפי הכתיב · ועיי' שורש חיל · פירושו לפי הקריאה :

חלם ג' הו"ל א הרהורי שינה ב' ב"ל קל עומד לאמר יחלמתי חלמתי · והפעיל אשר אתם ימחלמים · פי' משאילים את השואלים בחלומות · ב' מ"ל (א) ויחלום יוסף יחלום · ס' בחלום הלילה · כ' כפתרון חלומו · ר' בעל החלומות · כ' מה יהיו חלומותיו · (ב) שמעיהו יהנחלמי · ב שם אבן יקרה מה לשם שבו יואחלמה · ג בריאות ב' ב"ל קל עומד יחלמו בניהם · והפעיל ותהלימני והחיינו · ומשקלו בריר יחלמות : *

חלף ג' הו"ל א העברה בנינו קל עומד ורוח על פני יחלוף

טס ויק' ח · טס ו ראשי' ד · יחז' כז · שמות ל · תלי' יז טס לט · ויק' יח · מ"א יד · ד"ה כ יו טס כב · דני' ח ירמ' י דכר' · כט ישע' יד הוש' ז · מ"א כב · ש"כ ינ ישע' א · טס כג לח דכר' כח · ישע' כג ד"ה כ ו · טס כד טס כח · ירמי' יד דכר' כט · ד"ה כ כח מטלי' יח · טס יט · טס כה · הוש' ב שיר ז · מ"א ך · תלי' נט · טס י · טס · ירמי' כג טס כט · ראש' לו טס ך טס מ · טס לז טס · ירמי' כט שמו' כח · איוב לט · ישע' לח איוב ו

(ד) וויזהייט · קלונהייט : **חלל** ערשלאגן · (ב) דער ערשלאגני · (ג) אנפאנגן · (ד) דער אנפאנג · (ה) עפטווייהן · אונהייליג מאכן · (ו) עהר לאזער · (ז) נעמיין אונהייליג · (ח) ענטפערנען · אבהאלטן · (ט) פערן · (י) טאנצן · ספילען · (יא) פפייפע · (יב) טאנטץ · (יג) פענסטר · (יד) גריפטע · העהלונגן · (טו) קוכן : **חלא** טויס :

חלב מילך · (ב) עהל · פעט · (ג) דאס בעסטי עהל · (ד) איינע ארט וויין · (ה) איינע ארט ספעצרייא · גאלבאן : **חלד** דיא וועלט · (ב) איין וויזעל : **חלה** קראנק זיין · שמערצן האבן · (ב) קראנקהייטן · (ג) שמערטצן · (ג) פלעהן · ביטטן · (ד) געשמיידי · איין האלדבאנד סמוק :

חלט בשטעטיגן · אויף עווינ · (פי' הכתוב והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו הממנו · שמו לבם לניחוש מה מפיו יצא אם כעבד או כרע כאח יחשב לו · וכשחוכם אמנו העודנו חי אחי הוא · או מיהרו גם הם לדבר והחליטו האחוה ואמרו אחיך בן הדד · כלומר לא יחשב לך עווג ואשמה בדבר המלחמה כי גם הוא כרע כאח לך · וי"א והטפוה · ידמה בהחיא חקום קוף ניכ"ק והוא מטעם אמרם ז"ל קולט אדם מן המתחילה הי' אוטף :

חלם טריימט · (ב) גענבט אייך מיט טריימי אב · (ג) איין טרויס · (ד) לער טרוימדייטער · (ה) איינע ארט פון עדעלשטיינן · (ו) שטארקן זיין · גזונד · (ז) גזונדי זעפטי · (ולד"א) עייר דאטער :

*(הערה) ראוי להעיר בזה הערה קלה וקצרה בסבת השינה והחלומות וערבובם ואומר · מבואר הוא שמקור ההרגשות והמחשבה הוא המוח אשר בכחו יעיר כל איברי הגוף לעשות חפצו כפי הציור הדמיוני העולה על רעיוניו · אולם סבת הרעיונים היא ריר ומין הגלול והזן אשר במוח הנקרא נער"ווין א"פט המתנועע תנועה קלה מרגשת חמשת החושים הנפעלים ממוחשיהם אשר חונה להם · או מפח הזוכר אשר בנפש פנימה · וכפח התנועה נעשים רשמים שונים במין הנזכר כפי שינוי הרעידה הפועלת בו כי מורק אבן למי מנוחות אשר יגיע תנועות עיגוליות כאופן בתוך אופן סביבו כן הדבר הזה · ורשמי הציורים הנם נסקרים ונעשים כעין הקרח שעל החלונות או הקרישה הדקה שעל פני החלב החמה והמבואר שהמין הנזכר נובע מהמוח אל כל גידי הנער"ווין אשר בכל אברי הגוף · לכן הציור ההוה במלאכת מחשבת במוח הוא זה יתפשט דרך גידי הנער"ווין בכל איברי הגוף וכזה ידעו האיברים ההרהורים והרעיונים העולים על המוח כי הציורים הנזכרים הם הסיחה שבין המוח והאיברים כעין השיחה הציורית אשר ישוררו בה המשוררים · וכן להפך הציור ההוה במין האברים מרגשת המוחשים עולים אל המוח · וכזה ידעו האברים חפץ המוח להיותם נשמעים להפצו וידע המוח חפצם להיות עוזר למו · כי מלאכי ההרגשה עולים ויורדים בריר ומין הנזכר · וזה המין יש בו שמרים מעורב מריר הדק והגלול האמור ומריר גס ועב כבד התנועה לא יצויר בו ציור שלם כי אם יבוא פסקי פסקי · וזהו סבת שני מיני הרעיונים ההוים באישי האדם א' רעיונים גלולים ר"ל מסובכים זה מזה ואחוזים זה בזה כאוליות השלשלת יתלכדו ולא יתפרדו רעיון אחד מחייב זכרון רעיון חבירו הנמשך אחריו · וכל אלה הרעיונים מסובכים מציור הרשמים ההוים בריר הגלול שבמוח שכל קוי ציוריו שלמים הם אתו · ב' רעיונים מעורבים ומבולבלים הבאים פסקי פסקי בלי סבה ומסובב ואין רעיון נמשך לחבירו כרעיוני החלומות והמשוגעים · ואלה הרעיונים מסובבים מציור הרשמים ההוים בריר העב והעכור אשר במוח המופסק פסקי פסקי · והנה כאשר ייעף האדם מרוב עבודה בהקיץ או יחמו כתנור חלקי המרה הירוקה באצטומכא ויעלה עשן חד ומריף כעשן תבערת יין שרף ויעופף כל אחד סביב למוח · ומרוב אידוד ואריפות כליל העשן העולה ירדם הריר הגלול ולא יוכל עשות מעשהו מלאכת הציור כמו שירדם בשר הסכים ויקהו משריית יין שרף או אונין · אך הריר העב האמור לרוב גסותו לא יפעל בו האיד העשני האמור · והנה בנפול תרדמה על הריר הגלול הנזכר אשר במוח תמשך ממנו התרדמה בריר הנובע ממנו לכל האיברים ויבטלו רובי הרגשותם

וזהו

ספ ד ראשי' מא | יְחַלּוּף · ב תמורה ב' ב"ל פיעל וַיְחַלֵּף שמלותיו ·
פס לה במד' יח | והפעיל וְהַחֲלִיפוּ שמלותיכם · ב' מ"ל (א) יְהֶלֶף
ראשית מה | עבודתכם · (ב) וחמש חֲלִיפוֹת שמלות · ג כריתה
איוב ך | ב' ב"ל קל יַחְלְפֵהוּ קשת נחושה · והפעיל וקשתי בידי
פס דט | תַּחֲלִיף · פי' תכרית אויבי · ג' מ"ל (א) עד בוא
פס יד תלי' כה | חֲלִיפָתִי · ר' אשר אין חֲלִיפוֹת למו · (ב) אל דין כל
משלי לא | בני חֲלוֹף · פי' בני כריתה והמותה · אף כי כל הפסד
אינגו כי אם תמורה והלף הוית עצם בעצם זולתו · (ג)
עזרא א | מַחֲלָפִים תשעה ועשרים · פי' סכינים הכורתים ·
שופ' יו | ד קווצות שער שבע מַחְלְפוֹת ראשי :

חלץ ו' הו"ל א הסרה ושליפה ב' ב"ל קל עומד
הוש' ה דברי' כה | יְחַלֵּץ מהם · והעובר וְחָלְצָה נעלו · פי'
ויק' יד | תשלוף ותסיר · ופיעל וְחִלְּצוּ את האבנים · ב הצלה
תלי' ס פס קיט | ב' ב"ל נפעל · למען יֵחָלְצוּן ידידיך · ופיעל יְחַלְּצֵנִי
במד' לב | כי חפץ בי · ג זיון ב' ב"ל קל כל חָלוּץ צבא לפני יי' ;
פס לא ש"ב כב | ונפעל הֵחָלְצוּ מאתכם · ומשקלו וקח לך את חֲלִיצָתוֹ ·
תלי' ו | ד מנוחה ב' ב"ל פיעל · שובה יי' חַלְּצָה נפשי · פי'
השקט לנפשי והניחה · ועי' שורש שוב · והפעיל
ישע' נח פס לב | ועצמותיך יַחֲלִיץ · ה מתנים · וחגורה על חֲלָצַיִם ·
פס ה | כ' אזור חֲלָצָיו · ו בגדים ב' מ"ל (א) ויקח את
שופ' יד ישע' ג | חֲלִיצוֹתָם · (ב) הַמַּחֲלָצוֹת והמעטפות · וחז"ל אמרו
שזה הפעל משמש בד' לשונות ישלוף ישזיב יניח יזיין ·
ולדבריהם יהיה מתנים מטעם זיון כי שם יחגרו איש
חרבו · והמחלצות יהיה מטעם ישלוף כטעם ופשט את
בגדיו · ועכ"ז הבו דלא לבנות עליהם הבנינים להורתם
כי כמו שלא יכון לומר מן מָתְנַיִם הַמָּתְנוּ כן לא יכון
לומר מן חֲלָצַיִם בהוראה הה' הֶחָלְצוּ :

חלק ב' הו"ל א חלק מכל ו' ב"ל קל עומד · חָלַק
הוש' י | לבם · ויוצא וַיֵּחָלֵק לפאה · ונפעל וַיֵּחָלֵק
במד' ט ראשי' יד | עליהם לילה · ופיעל אֲחַלְּקֵם ביעקב · ופועל יְחֻלָּק
פס מט זכרי' יד | שללך בקרבך · והפעיל לַחֲלִיק משם בתוך העם ·
ירמי' לז | והתפעל וְהִתְחַלְּקוּ אותה · ד' מ"ל (א) ולא נתנו
יהוש' יח | חֵלֶק ללוים · ס' כי היה חֵלֶק בני יהודה · כ' צור לבבי
פס יד פס יט | וְחֶלְקִי · ר' לשבעה חֲלָקִים · כ' יאכלם חודש את
תלי' עג יהוש' יח | חֶלְקֵיהֶם · (ב) ויתיצבו בתוך הַחֶלְקָה · ס' ותהי
הוש' ה ד"ה א' יא | חֶלְקַת השדה · כ' בוססו את חֶלְקָתִי · (ג) מַחֲלֹקֶת
ירמי' יב ד"ה כ לב | בית אב · (ד) הַמַּחֲלֹקֶת האחרת · ס' ועל מַחֲלֹקֶת
ד"ה א' כז פס | החודש השני · כ' ועל מַחְלְקֹתוֹ · ר' לכל דבר
פס | הַמַּחֲלֹקוֹת · ס' וּלְמַחְלְקוֹת הכהנים · כ' ולבני אהרן
פס פס כח | מַחְלְקֹתָם · ב חלקות ב' ב"ל קל עומד חָלְקוּ מחמאות
פס כד תלי' נה | פיו · והפעיל לשונם הֶחֱלִיקוּ · ו' מ"ל (א) לְחֵלֶק
פס ה איוב יז | יגיד רעים · ס' בְּחֵלֶק שפתיה תדיחנו · (ב) ואנכי
משלי ז | איש חָלָק · (ג) ועל חֶלְקַת צואריו · ר' דברו לנו
ראשי' כז פס | חֲלָקוֹת · (ד) בְּחַלְּקֵי נחל חלקך · (ה) חמשה
ישעי' ל פס נז | חַלֻּקֵּי אבנים · (ו) חושך וַחֲלַקְלַקּוֹת :
ש"א יז תלי' לה |

חלש ב' הו"ל א רפיון והלישות בנינו קל עומד וגבר
איו' יד שמו' יז | ימות וַיֶּחֱלָשׁ · ויוצא וַיַּחֲלֹשׁ יהושע · ב' מ"ל
פס לב יואל ד | (א) ואין קול ענות חֲלוּשָׁה · (ב) הַחַלָּשׁ יאמר גבור
ישעי' יד | אני · ב גורל בנינו קל חוֹלֵשׁ על גוים · פי' הה"ל
הטיל גורל · ויתכן היותו מטעם הוראה הראשונה :

חמם ג' הו"ל א חימום ד' ב"ל קל · האח חַמּוֹתִי ·
פס נד | ונפעל הַנֵּחָמִים באלים · ופיעל ועל עפר
פס נז | תְּחַמֵּם · והתפעל ומגז כבשי יִתְחַמָּם · ג' מ"ל (א) זה
איוב לט פס ל | לחמנו חָם · האר ללחם החם · ר' אשר בגדיך חַמִּים ·
יהוש' ט איוב | (ב) לשום לחם חֹם · גם הוא תאר · ס' עד חֹם היום ·
ש"א דא פסי | כ' בְּחֻמּוֹ נדעכו ממקומם · (ג) ואין נסתר מֵחַמָּתוֹ ·
איוב י תלי' יט | ב שמש ובושה הַחַמָּה · ג פסילי עובדי החמה ·
ישעי' דד | והאשרים וְהַחַמָּנִים · כ' ונשברו חַמָּנֵיכֶם :
פס יז יחז' ו |

חמא המאה נחלי דבש וְחֶמְאָה · ובלי אל"ף ברחוץ
איוב ד | הליכי בְּחֵמָה · ס' חֶמְאַת בקר · ר' חלקו
פס דט דברי' | מַחְמָאוֹת פיו · פי' חלקו יותר מהמאורת אמרי פיו ·
תלים נה | או יהיה מחמאות תאר לשפת חלקות :

חמד חמדה ותאוה ודברים חשובים ונחמדים ג' ב"ל
קל לא תַחְמֹד יפיה בלבבך · ונפעל אוצר
משלי ו | נֶחְמָד ושמן · ופיעל בצלו חִמַּדְתִּי · ה' מ"ל (א) בהורי
פס דא שיר ב | חֶמֶד · (ב) ותמס כעש חֲמוּדוֹ · ר' וַחֲמוּדֵיהֶם בל
יש' דנ תלי' לט י | יועילו · פי' דברי' נחמדים · ובו"ת לחם חֲמֻדוֹת · פי'
ימ"ד דניאל י | לחם חשוב · ס' ובכל חֲמֻדוֹת מצרים · (ג) ארץ חֶמְדָּה ·
פס יא זכרי' | ס' ועל חֶמְדַּת נשים · כ' עם כלי חֶמְדָּתָם · הוא שם
דניאל יא פס | המקרה · (ד) מַחְמַד לכספם · ס' מַחְמַד עיניך ·
הוש' ט מ"א כ | ר' וכלו מַחֲמַדִּים · כ' ומַחֲמַדֵּי הטובים · (ה) כל
שיר ה יואל ד | מַחֲמַדֶּיהָ :
איכה א |

חמה ב' הו"ל א שם אבי בעל האשה ואמו · ב' מ"ל
(א) ומות חָמִיהָ ואישה · (ב) לנקבה כלה
ש"א ד | בַּחֲמֹתָהּ · ב כותל אבנים ואהי שובר בַּחוֹמָה · ס'
מיכ' ז נחמי' | וְחוֹמַת ירושלים מפורצת · כ' ימהרו חוֹמָתָהּ · ר' שומרי
פס א נחו' ב | הַחֹמוֹת · וברבוי הזוגות בשער בין הַחֹמֹתַיִם · ס'
שיר ה ירמי' | וְלַחֹמוֹת נחושת · כ' ועל כל חוֹמוֹתֶיהָ :
פס א פס |

חמט שם שרץ כמו וְהַחֹמֶט והתנשמות :
ויק' יא |

חמל רחמים בנינו קל עומד · וַיַּחְמֹל שאול והעם ·
ש"א טו |

ב'

חלף איבר גיהן · פארבייאגעהן · (ב) וועכסילטי · (ג) פרגעלטונג · לאזן · (ד) עהרן=קליידר · (ה) ברעטערן · אויגראטטען · (ו) ענדראזנג · (ז) שלאכט מעסר · (ח) האראלאקין : **חלץ** אבגוויכען · וועגגעהן · (ב) אויסציהן · (ג) ערדעטטען · (ד) בוואפפענט · אויס= גדיסטע · (ה) ריסטעי · (ו) רוהי מאכן · (ז) לענדן · (ח) פרעכטיגי=קליידר : **חלק** איסט גטהיילט · (ב) גרשטרייט · גרטהיילט · (ג) טהייל · (ד) שטיק פעלד · אקער · (ה) דיא איינטהיילונג · (ו) ארדנונג · איינטהיילונג · (ז) גלאטט זיין · (ח) מעטהא פארים · פערג= פיהרן · (ט) דיא פרפיהרונג · (י) גלאטט · (יא) שליפפריג :

חלש שוואך ווערדן · ערנואטטען · (ב) דאס ערנואטטען · ערליגן · (ג) דער שוואכע · (ד) דש לאזם ווערפן : **חמם** ווארם ווערדן · (ב) ווארם · (ג) היצע · מעטהא פארים · (ד) דיא זאנני · (ה) זאנגען=בילדר : **חמא** ראהם · בוטטער : **חמד** פרלאנגן טראגן · בעגירדי האבן · (ב) אנגנעהם · ליבליך · (ג) שענהייט · אנגענעהמליקייט · (ד) שעטצי · קאס= בארקייטן · (ה) קעסטליך : **חמה** שוויגר=פאטער · (ב) שוויגר=מוטער · (ג) מויער : **חמט** בליגד שלייכע · וי"א שנעקע : **חמל** זיך ערבארמען :

וזהו שכת השינה · אולם הריך הנם אשר לא נרדם ישאר על משמרתו לעשות מעשהו מלאכת חרש וחושב מחשבות מבולבלות כפי מה שהורגל בהם בהקיץ כי כ[…] אז כחו עתה · אך לא נרגשו בהקיץ כמו שלא יתראה אור העץ הנרקב ביום · ומדי יחשך כן יופיע אורו · וכחנת ותדע שכל חלום הוא זכרון הרעיונים שעבר[…] ומהמבואר שהזכרון לו שם בתלת קשרי הרעיון שהם הזמן והמקום והפעולות אשר זכרון אחד עולה לשלשתם · כי כזכור האדם המקום אשר היה בו מאז · כן יעלה ש[…] בעיונו זמן ביותו בו · וכל הפעולות אשר הלכו בו ברגש בעת ההיא · והפך זה ג"כ · אולם בהיות הציור הרעיוני אשר במראה החלום בלתי שלם · כמראה הד[…] הבלתי שלם אשר חסר יכואהו ואין רישומו ניכר הטיב בכללי ופרטי הנדפס · לכן בא החלום ברוב ענין · ר"ל מבולבל ומעורבב מענינים בלתי נגדרים תחת מין אחד עד שיקח החולם מקרי הזמן במקום מקרי המקום או הפעולות אשר התהוו בעת ההיא או הפך זה · ולא יוודע לו המשך בהקיץ כלל · כי חסר יבואהו ר"ל שבי[…] ציור המסובבים האמצעיים אשר לא נצטייר כראוי ברגש פניוה · וכן אלה הרעיונים העולים על המשכב בנפול תרדמה על אנשים · להיות מעשיהם ברור הנ[…] והחלום האמור · לכן בקראים על שמו חלום · מטעם בריאות ותוקף בכתוב ויתחלמו ויחיו · וזה הריך הנם לו שם בכתובים · ככתובים טעם ברור חלו[…] פי' היש שכל בציורי מחשבת הריך החזק ר"ל הנם ומולת טעם עליכה שכל כמו וטעם זקנים יקח עי' שורש טעם · ומן מונח הדברים תשכיל שהעיקר הנחשב ד[…] בציור הרעיוני לגוף האילן · והרהורים המסתעפים מהם דומים לסעיפי ובדי האילן והתולדות הם פרי המחשבות · וכן דמה הכתוב הרעיונים לבדים ועל[…] בכתוב לא כן בדיו · סעפים שנאתי · ורובי החלומות הם בין יקילה לסיפה · ועוד לאלה מלין בענין החלומות המודקים ואין כאן מקומם : יצחק […]

ב׳ מ״ל (א) בחמלת יי׳ עליו׳ כ׳ ובחמלתו הוא גאלם ׃ (ב) מחמל נפשכם ׃ חמן צלם ׃ בשורש חמם ׃

חמס ב׳ הו״ל **א** גזלה והסרת הדבר מבעליו או ממקומו ב׳ ב״ל קל ׃ אל תונו ואל תחמסו ׃ ויחמס כגן שכו ׃ פי׳ הסיר מקדשו כמו הגנן שמסיר סוכתו בכלות האסיף ׃ ובד״ר״ל נמצא הרבוי ממנו לגננין כפלו הנו״ן להעדר נקודת הרגש במכתבם והוא תאר בשקל דל דלים ׃ ונפעל נחמסו עקביך ׃ פי׳ הוסרו מנעליהם ׃ ומשקלו ויפח יחמס ׃ ס׳ חמס ידיכם תפלסון ׃ כ׳ ועל קדקדו חמסו ירד ׃ ר׳ מאיש חמסים ׃ **ב** שם עוף מזה ואת התחמס ׃

חמץ ג׳ הו״ל **א** טעם המוץ בנינו קל ׃ את בצקו טרם יחמץ ׃ ג׳ מ״ל (א) כי כל אוכל חמץ ונכרתה ׃ (ב) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה ׃ (ג) יתחמץ לשנים ׃ ס׳ חמץ יין ׃ **ב** מספוא הנקי ׃ בליל חמיץ יאכלו ׃ **ג** אורם ועצ״הש כעס בנינו התפעל כי יתחמץ לבבי ׃ פי׳ יתאדם מרבוי הדם הכנוס שם לעת הכעס אשר ירתח כסיר מחומו הטבעי וע״ש זו הרתיחה ההוה בעת הכעס נקרא הכעס בשם רתיחה בל״ת וקצף בלשון מקרא ׃ ב׳ מ״ל (א) מכף מעול וחומץ ׃ (ב) אשרו חמוץ ׃ (ג) חמוץ בגדי׳ מבצרה ׃

חמק סיבוב ב׳ ב״ל קל ׃ חמק עבר ׃ והתפעל עד מתי תתחמקין ׃ ומשקלו חמוקי ירכיך ׃ פי׳ סיבוב עובי ירכיך כמו עדי ׃

חמר ד׳ הו״ל **א** אודם היין בנינו קל עומד ויין חמר ׃ פי׳ יין אשר התאדם ׃ כי הוא תהלהו ׃ ומשקלו ודם ענב תשתה חמר ׃ **ב** זפת או טיט מרביק ׃ ב׳ ב״ל קל ותחמרה בחמר ׃ והמו יחמרו מימיו ׃ פי׳ יעכרו ויתעבו כעין הומר ׃ ופועל מעי חמרמרו ׃ פי׳ נגרו כעין טיט ורקק מחוסר להם ואכילה אשר לא כרת וכן ת״י אתגרו ׃ והוא שאמר אחריו נהפך לבי בקרבי שהוא הפך ולהם לבב אנוש יסעד ׃ ב׳ מ״ל והחמר היה להם לחומר ׃ ס׳ כחמר חוצות ׃ **ג** נד וצבור בנינו קל ויחמרו מימיו ׃ פי׳ קצת יעמדו כמו נד ׃ ד׳ מ״ל (א) ועשירית החמר האיפה ׃ פי׳ החומר הוא הכור בדר״ל שמדתו שלשים סאה נמצא האיפה שלש סאים והאיפה והבת תוכן אחד להם ר״ל מדה אחת בת ג׳ סאה אלא שהבת בלח והאיפה ביבש ׃ ס׳ חמר מים רבים ׃ ר׳ חמרים חמרים ׃ (ב ג) חמור חמורתים ׃ (ד) ראש חמור בשמונים כסף ׃ פי׳ ראש ענינו מספר ושווה ומנין ׃ כמו ושלם אותו בראשו ר״ל בשויו והנה יאמר ששווי חומר דגן היה בשמונים כסף ׃ וככה חמור לחם ׃ **ג** שם בהמה ידועה שור או חמור ׃ ס׳ חמור שונאך ׃ כ׳ או חמורו תועה ׃ ר׳ וגמלים וחמורים ׃ כ׳ ויתן מספוא לחמוריהם ׃ **ד** שם חיה מה איל וצבי ויחמור ׃

חמש מספר החמשה ב׳ ב״ל קל וחמושים עלו בני ישראל ׃ פי׳ חגודי הומש ר״ל על הצלע החמישית ׃ ופיעל וחמש את ארץ מצרים ׃ פי׳ יקח ההומש וארבע הידות יהי׳ להם ׃ ה׳ מ״ל (א) לנקבה ויחי שש וחמש שנים ׃ ס׳ חמש עשרה שנה ׃ (ב) לזכרים ארבעה מלכים את החמשה ׃ ס׳ וילכו חמשת האנשים ׃ ר׳ חמשים צדיקים ׃ (ג) תאר לזכר הנמנה ותלד ליעקב בן חמישי ׃ (ד) תאר לנקבה הנמנית ונתתם חמישית לפרעה ׃ ס׳ ויסף חמישית כסף ׃ כ׳ ואת חמישיתו יוסיף עליו ׃ ר׳ וחמשתיו יוסיף עליו ׃ (ה) ג״כ תאר להלק לפרעה לחמש ׃

חמת נאד ג׳ מ״ל (א) וחמת מים ׃ (ב) ויכלו המים מן החמת ׃ (ג) חמת מיין ׃ כ׳ מספח חמתך ׃

חנן ב׳ הו״ל **א** חנינה ונשיאת חן ד׳ ב״ל קל פנה אלי וחנני ׃ ונפעל מה נחנת בבא לך חבלים ׃ ומרובע ומחונן עניים אשריו ׃ והפעל לא יחן בעיניו רעהו ׃ ו׳ מ״ל (א) מקרה ונח מצא חן ׃ ובחירק וחין ערכו ׃ כ׳ ויתן חנו בעיני שר ׃ (ב) תאר ושמעתי כי חנון אני ׃ (ג) לא אתן לכם חנינה ׃ (ד) בדעה יעבור חנם ׃ העובר את רעהו בלי תשלום גמול הנה רעהו כאלו ימצא חן בעיניו וע״ש החנינה הלזו נק׳ בשם חנם ׃ (ה) רוח חן ותחנונים ׃ כפול הענין במ״ש ׃ (ו) כמעט רגע היתה תחנה ׃ **ב** בקשה ותחנה ג׳ ב״ל קל וחנותי לבני בטני ׃ ופיעל כי יחנן קולו ׃ והתפעל והתחננו אליך בבית הזה ׃ ב׳ מ״ל (א) כל תפלה כל תחנה ׃ ס׳ ושמעת אל תחנת עבדך ׃ כ׳ את תפלתם ואת תחנתם ׃ ר׳ ואת תחנותיהם ׃ (ב) לבקש תפלה ותחנונים ׃ ס׳ תחנוני בני ישראל ׃ כ׳ שמע קול תחנוני ׃ ובוא״ו ת״י והקשיבה בקול תחנונותי ׃

חנה ב׳ הו״ל **א** חנירה בנינו קל עומד אם תחנה עלי מחנה ׃ ויחן בנחל גרר ׃ והיוצא וחניתי כדור עליך ׃ ג׳ מ״ל (א) אל בית הבור ואל החניות ׃ פי׳ מקום הנית האסורים ׃ (ב) בנסוע המחנה ׃ ס׳ דגל מחנה יהודה ׃ כ׳ איש על מחנהו ׃ ר׳ הבמחנים אם במבצרים ׃ פי׳ ערי הפרזות או שוכני אוהלים ׃ כ׳ ולא יטמאו את מחניהם ׃ ובוא״ו ת״י ובתוך המחנות ׃ ס׳ ממחנות פלשתים ׃ וברבוי הזוגות כמחולת המחנים ׃ (ג) אל מקום פלוני אלמוני תחנתי ׃ **ב** רומח והנית חרב או חנית ׃ ס׳ או חנית המלך ׃ כ׳ ולהבת חניתו ׃ ר׳ את החניתים ואת המגנות ׃ ובוא״ו ת״י וחניתותיהם למזמרות ׃

חנט ג׳ הו״ל **א** שם מין דגן ידוע ארץ חטה ושעורה ׃ ר׳ מחומר החטים ׃ ס׳ בחטי מנית ופנג ׃ **ב** גרעין בנינו קל התאנה חנטה פגיה ׃ פי׳ הוציאה פגי׳ כגרעיני החטה ׃ **ג** מעשה רוקה מרקחת סמים לבשר המת שלא יסריח בנינו קל ויחנטו הרופאים ׃ ומשקלו ימי החנטים ׃

חנך התחלת ההרגל בכל פעולה כפי מה שהיא ׃ בנינו קל ואיש אחר יחנכנו ׃ הסעודה הראשונה שאוכלי׳ בבית חדש הוא הנוכתו והתחלת הדירה בו ׃ ב׳ מ״ל (א) לעשות חנכה ושמחה ׃ ס׳ ובחנכת חומת ירושלים ׃ (ב) וירק את חניכיו ׃ פי׳ נעריו מלומדי מלחמה ׃

חנף רשע ונשיאת פנים לייפות המגונה ׃ ב׳ ב״ל קל גם כהן חנפו ׃ והפעיל יחניף בחלקות ׃ ג׳ מ״ל

חמס רויבען ׃ געוואלטטהעטיגקייט ... ניקחיבען ׃ (ב) חייכדייסען ׃ נרסטערן ׃ (ג) רויבזוכט ׃ חוגגרעכטיגקייט ׃ (ד) שוואלבי ה״ת פחלקי ׃ חמץ זויער ווערדן ׃ (ב) גזייערטעם כרחדט ׃ (ג) גזייערטעם ׃ (ד) עסיג ׃ (ה) קחרן ׃ געטריידע ׃ (ו) מעטהפחרים ׃ מפערן ׃ (ז) טירחן ׃ רייבער ׃ (ח) בעדריקטען ׃ (ט) רעהטליך ׃ חמק הערום געהן ׃ (ב) חיס קרייזע געהן ׃ (ג) דיח ריכדונג ׃ חמר רחהט ׃ (ב) כרקלעבן ׃ (ג) טריבע ווערדן ׃ (ד) דער לייס מערטל ׃ (ה) קחהט ׃ (ו) סטרעמן ׃ ברויזען ׃ (ז) חיין גוויסעם מחחם ׃ (ח) הויפען ׃ (ט) עזעל ׃

חמש בעוואפכעט ׃ (ב) דען פינפטען חבגעבן ׃ (ג) פינף ׃ (ד) פופפציג ׃ (ה) דער פינפטע ׃

חמת פלויך ׃ חנן בעגנחדיגן ׃ (ב) גנחדי ׃ (ג) גנעדיג ׃ בחרמהערציג ׃ (ד) בעגנחדיגונג ׃ (ה) חוסזחפסט ׃ (ו) פלעהן ׃ בעטן ׃ (ז) ביטטע ׃ דס פלעהן ׃ חנה בעלחגרען ׃ (ב) זיך לחגערן ׃ לחגער חויפטלחגן ׃ (ג) קערקער ׃ (ד) דס לחגער ׃ (ה) דער ספים ׃ חנט ווייצען ׃ (ב) קנחספען פלחנן ׃ (ג) חייכבחלזחמירען ׃ חנך חייכווייהען ׃ (ב) חייכווייהונגספעסט ׃ (ג) זייני גלערנטי ׃ געחיבטע ׃ חנף פרזוכדיגן ׃ הייכלען ׃

מ״ל (א) מקרה לעשורת חנף · (ב) תאר כלו חנף [ישעי׳ לב שס ט]
ומרע · ר׳ אחוזה רעדה חנפים · ס׳ והנפי לב ישימו [שס לג איוב לו]
אף · (ג) שם המקרה יצאה חנפה לכל הארץ : [ירמי׳ כג]

חנק הניקת הצוואר ב׳ ב״ל נפעל ויצו אל בירתו
ויחנק · ופיעל ומחנק ללבאותיו · ומשקלו [ש״ב יז נחו׳ ב]
ותבחר מחנק נפשי : [איוב ז]

חסד ג׳ הו״ל א גמול יתרון הטוב והתנהג לפנים
משורת הדין עם כל חי בנינו התפעל עם חסיד
תתחסד · ב׳ מ״ל (א) מקרה ועושה חסד למשיחו · [תלי׳ יח שס]
ס׳ חסד יי׳ מלאה הארץ · כ׳ ואני ברב חסדך · ר׳ [שס לג שס ה]
קטונתי מכל החסדים · ס׳ ויתבוננו חסדי יי׳ · כ׳ [ראשי׳ לב תלי׳ קז]
הפלא חסדיך · (ב) תאר לעושה חסד או מכיר חסדי [שס יז]
יי׳ עם כל נוצר וחסיד בכל מעשיו · כ׳ דברת בחזון [שס קמה]
לחסידך · ר׳ תהלתו בקהל חסידים · כ׳ וחסידיך [שס פט קמט קלב]
ירננו · פי׳ כמו שהמתבוננים שום דבר חכמת בינה אשר
יסר יי׳ בעולמו · נקראי׳ בשם חכמים · ככה מי חכם
ויתבונן חסד יי׳ בכל נוצר · ויודה ליי׳ חסדו ונפלאותיו
לבני אדם הוא זה יקרא בשם חסיד אשר תהלת יי׳ יבשר
על פי פועל כפיו מעין בחינתו אשר בחן · ועל כיוצא
בו אמר הכתוב תהלתו בקהל חסידים · וחסידיך ירננו ·
והטעם כטעם כי שמחתני יי׳ בפעליך במעשי ידיך
ארנן · וזה הפי׳ מוכרח כי החסיד במעשיו ליכנס עמו
ית׳ לפנים משורת הדין בכל מעשהו · זה אין לו מציאות
בעולם בהיות שהצדיק והוא העושה מעשה היושר לבד
בל יכנס לפנים משורת הדין · והוא פחות המדריגה
מהחסיד במעשה הנכנס לפנים משורת הדין · אין לו
מציאות בעולם ככתוב כי אדם אין צדיק בארץ אשר
יעשה טוב ולא יחטא · א״כ איך ימצא החסיד במעשים
ומעולה מהצדיק · וכן יאמר הכתוב מי הקדמני ואשלם ·
פי׳ מי הוא זה יש לו קדימת מעשיו הטובים יותר ממה
שהטיבותי עמו עד שאני חייב לשלם לו גמול מעשיו
הטובי׳ יאמר יי׳ · כי לו יחיה אדם אלף שנים לא יוכל
לשלם תודות לו כל הימים על אחת מני אלף הטובות
שעושה עמו השית׳ בכל רגע · לכן אין חסיד בעולם
כי אם המתחסד עם קונו ר״ל הרואה חסדו עם כל נוצר
ככתוב וחסיד בכל מעשיו · ב חרפה בנינו פיעל ·
פן יחסדך שומע · ומשקלו חסד הוא ונכרתו · כ׳ [משלי כה ויק׳ כ]
חסדים יעזובו · ג שם עוף מה יחסידה ברושים ביתה : [יונ׳ ב תלי׳ קד]

חסה הסתופפות והחסות בצל המציל · בנינו קל
טוב לחסות ביי׳ · בצל כנפיך יחסיון · ב׳ [שס קיח שס לו]
מ״ל (א) והחסות בצל מצרים · (ב) מחסה מזרם · [ישעי׳ ל שס כה]
ס׳ מחסה כזב · כ׳ כי שמנו כזב מחסנו : [שס כח שס]

חסל ב׳ הו״ל א כריתה והשלמה בנינו הפעיל
כי יחסלנו הארבה · ב מין ארבה · ארבה [דברי׳ כח]
יחסיל כי יהיה : [מ״א ח]

חסם סתימה בנינו קל לא תחסום שור בדישו · [דברי׳ כה]
ומשקלו אשמרה לפי מחסום : [תלי׳ לט]

חסן תוקף ועצ״הש אוצר וסגולה · בנינו נפעל לא
יאצר ולא יחסן · פי׳ הרכוש והסגולה [ישעי׳ כג]
ישימוהו בעליו במבצר וחוזק להיות נשמר משודדי
לילה · ג׳ מ״ל (א) והיה יחסן לנעורת · (ב) חסן [שס א יחז׳ כב]
ויקר יקחו · ס׳ כל יחסן העיר הזאת · (ג) מי כמוך [ירמי׳ כ]
חסין יה · ויתכן היותו סמוך על השם לגודל התוקף [תלים פט]
כמו כהררי אל · ורוח אלהים חזק · וזמרת יה :

חסר גרעון וחסר · ג׳ ב״ל קל עומד לא יחסרו כל [שס לד]
טוב · וצפחת השמן לא חסר · וצפחת השמן [מ״א יז]
לא תחסר · ופיעל ותחסרהו מעט מאלהים · והפעיל [שס תלי׳ ח]
והממעיט לא החסיר · ה׳ מ״ל (א) מקרה ובעירום [שמות טז]
ובחוסר כל · (ב) מקרה ולא ידע כי חסר יבואנו · (ג) [דברי׳ כח משלי כח]
תאר כי מה אתה חסר עמי · ס׳ חסר משגעים אני · [מ״א יא ש״א כא]
(ד) וחסרון לא יוכל להמנות · (ה) וחושך מיושר אך [קהלת א]
למחסור · כ׳ ומחסרך כאיש מגן · ר׳ ומחסוריך כאיש [משלי יא שס ו כד]
מגן · פי׳ אם תישן מעט נתנמנם מעט עד שתעזוב
הזריזות כל הימים כאמור לפניו אז בלי ספק יבוא לך ריש
ומחסור כגבור מלחמה שישיג תכליתו ברוב :

חפף ג׳ הו״ל א כסוי והסתר בנינו קל יחופף עליו [דברי׳ לג]
כל היום · ומשקלו על כל כבוד חופה · כ׳ כחתן [ישעי׳ ד]
יוצא מחופתו · ב נקוי יחף אנכי · פי׳ רחוץ ונקי [תלי׳ יט איוב לג]
מעון · ג שפת הים לחוף ימים ישכון : [בראשי׳ מט]

חפה כסוי והסתר ג׳ ב״ל קל וראשלו חפוי · ונפעל [ש״ב טו]
כנפי יונה נחפה בכסף · ופיעל חפה עצי [תלי׳ סח ד״ה ב ג]
ברושים · ובאל״ף ויחפאו בני ישראל · פי׳ הסתירו [מ״ב יז]
ההשגחה מהבורא ואמרו העמוד הזה איננו רואה :

חפז מהירות התנועה עם פחד · ב׳ ב״ל קל אל תיראו
ואל תחפזו · ונפעל ויהי דוד נחפז ללכת · [דברי׳ כ ש״א כג]
ומשקלו כי בחפזון יצאת : [דברי׳ טז]

חפן מלוי כפות הידים · ממלוא חפנים עמל · ס׳ [קהלת ד]
מלא חפני לבוש הבדים · כ׳ ומלא חפניך גחלי אש : [יחז׳ י שס]

חפץ ב׳ הו״ל א חפץ שכנגדו המאון · בנינו קל יי׳
חפץ למען צדקו · וזהב לא יחפצו בו · קרבת [ישעי׳ מב שס יג]
אלהים יחפצון · ג׳ מ״ל (א) מקרה וכל גבולך לאבני [שס נח]
חפץ · ס׳ וחפץ יי׳ בידו יצלח · כ׳ ממצוא חפצך · [שס נד שס נג נ]
ר׳ וכל חפצים לא ישוו בה · כ׳ וכל חפציך לא ישוו [משלי ח שס ג]
בה · (ב) תאר כי לא אל חפץ רשע אתה · ר׳ החפצים [תלי׳ ה נחמי׳ א]
ליראה את שמך · ס׳ חפצי צדקי · (ג) תאר לנקבה [תלי׳ לה]
ובנפש חפצה · ב מהירות התנועה בנינו קל יחפץ [ד״ה א כח איו׳ מ]
זנבו כמו ארז · ענינו כמו יחפוז ר״ל עם היות זנבו גדול
כמו עץ ארז עכ״ז יניעהו במהירות · והנכון שלא
להוציאו ממשמעו כי יחפץ הוא כינוי לחפץ ותאוות
המשגל והוא פעל יוצא אל האבר המוליד שיחפיצהו
בהקשותו כמו עץ ארז והעד על זה הביאור גידי פחדיו
ישורגו · הבא אחריו שפי׳ גידי הבצים שלו יתעבו לעת
המשגל וידמו לשריגי הגפן ובדי האילן :

חפר ד׳ הו״ל א כרירה וחפירה בקרקע בנינו קל
באר חפרוה שרים · ומשקלו לחפר פרות · [במד׳ כא ישעי׳ ב]
פי׳ ישליך אליליו בחוצות ויבא להטמן בבור וחפירה
שטומנין בה פירות · וידמו כמו העטלפים המתחבאים
בחוריהם ביום · ב רגול וריגול הארץ בנינו קל
ויחפרו לנו את הארץ · ג בושה ב׳ ב״ל קל עומד ופניהם [דברי׳ א]
אל יחפרו · יסוגו אחור ויחפרו · והפעיל עומד כי [תלי׳ לד שס לה]
לא תחפירו · ד שם עוף מה לחפור פרות · פי׳ [ישעי׳ לג שס ב]
קצתם עוף מנקר פירות :

חפש

חנק ערווירגן · ערשטיקן · (ב) דאס ערשטיקן : **חסד** גנעדיג זיין · (ב) גנאדי · וואהלטהאט · (ג) איין גנעדיגר · וואהלטהעטיגר · (ד) ער ווירד אויך דיך שימפפען · (ה) שאנדי · שימפף · (ו) שטארך :
חסה שיטצן · שוטץ זוכן · (ב) שוטץ · אבדאך : **חסל** אבפרעסן · (ב) איינע ארט הייאשרעקי : **חסם** פרשליסן : **חסן** פרוואהרט · פרשלאסן · (ב) דאס פרוואהרטי · (ג) שטערקי · (ד) שטארקר · מעכטיגר :
חסר מאנגלן · פעהלן · אבנעהמן · (ב) מאנגעל · (ב) אבדאך · בעדעקונג · (ג) ריין · שולדלאס · (ד) האפען :

חפה בדעקן · פרבערגן · (ב) זיך אונבעאבאכטעט האלטן · ולד״י גענהיימע רעדן פיהרן :
חפז איילען · (ב) אייל פערטיגקייט :
חפן ביידע הענדיפאלל : **חפץ** פרלאנגן · בגעהרען · (ב) דיא מאן ועהר בגעהרט · קאסטבארי · (ג) דאס פרלאנגן · דער בגעהר · (ד) פרלאנגט · בגעהרט · ליבעט · (ה) שלאגן : **חפר** גראבן · (ב) אויס שפאהן · אויסקונדשאפטן · (ג) ערראטן · בשעהמט זיין · (ד) נאך דער מיינונג אנדערר דער נאהמי איינר פאגעלס :

חפש חירות · בנינו פועלבי לא חֻפָּשָׁה · ר׳ מ״ל — ויק יט
(א) כבגדי חֹפֶשׁ לרכבה · פי׳ בגדי בני חורין · — יחז כז
(ב) או חֻפְּשָׁה לא נתן לה · (ג) תאר ושלחתו חָפְשִׁי — ויק׳ יט ירמי׳ לד
מעמך · ר׳ חָפְשִׁים לבלתי עבוד · (ד) וישב בבית — שם
הַחָפְשִׁית · פי׳ ז״ל בבית הקברות עש״הכ במתים חפשי : — מ״ב טו

חפש ב׳ הו״ל א חיפוש וחקירה ד׳ ב״ל קל
ובמטמונים הַחֻפְּשָׂה · ונפעל איך נֶחְפְּשׂוּ — משלי ב עובדי׳ א
עשו · ופיעל וַיְחַפֵּשׂ בגדול החל · ופועל בקום רשעי׳ — ראשי׳ מד
יְחֻפַּשׂ אדם · ומשקלו תמנו חֵפֶשׂ מחופש · ב — משלי כח תלי׳ סד
השתנות והכסות בבגדי הזולת בנינו ההפעל וַיִּתְחַפֵּשׂ — מ״א כב
באפר · פי׳ לבש צעיף זולתו · הִתְחַפֵּשׂ ובוא במלחמה · — שם כב
פי׳ לבש בגדי זולתך · ומשקלו תמנו חֵפֶשׂ : — תלי׳ סד

חצץ ב׳ הו״ל א הצים בנינו פיעל מקול מְחַצְצִים · — שופ׳ ה
פי׳ מורי החצים · ד׳ מ״ל (א) ולא יורה שם
חֵץ · ס׳ חֵץ תשועה ליי׳ · כ׳ כונני חִצָּם על יתר · — מ״ב יט שם תלי׳ יא
ר׳ שניהם חנית וְחִצִּים · ס׳ חִצֵּי גבור שנונים · כ׳ — שם יג שם קכ
חִצָּיו לדולקים יפעל · (ב) ויצא הַחֵצִי מלבו · (ג) מלך — שם ז מ״ב ט
אין לארבה ויצא חֹצֵץ כלו · פי׳ אע״פ שאין לו שוטר — משלי לד
ומושל לפקוד עליו דרכו עכ״ז הקהל חקה אחת להם
לצאת כלם כאחד פתאום כאלו היורה יורה אותם כחץ
פתאום · (ד) אף חֲצָצֶיךָ יתהלכו · פי׳ יורה כחצים — תלי׳ עז
אבני הברק עד״הכ לאור חציך יהלכו · ב כריתה
והתיכה בנינו פועל ומספר חדשיו חֻצָּצוּ · ומשקלו — איוב כא
ויגרס בֶּחָצָץ שני · פי׳ אבני החול שהם חתיכות קטנות : — איכ׳ ג

חצב כריתה ופסילה ד׳ ב״ל קל ומהרריה תַּחְצֹב — דברי׳ ח
נחושת · וגם יקב חָצֵב בו · ונפעל לעד בצור — ישעי׳ ה
יֵחָצְבוּן · ופועל הביטו אל צור חֻצַּבְתֶּם · והפעיל — איו׳ יט ישעי׳ נא
הַמַּחְצֶבֶת רהב · ומשקלו ואבני מַחְצֵב : — שם מ״ב יב

חצה התחלקות הדבר לחלקים שוים או בלתי שוים ·
ב׳ ב״ל קל וַיַּחַץ את העם · יֶחֱצוּהוּ בין כנענים · — ראשי׳ לב איו׳ מ
ונפעל וַיֵּחָצוּ הנה והנה · ה׳ מ״ל (א) כַּחֲצוֹת הלילה — מ״ב ב שמות יא
אני יוצא · (ב) אמתים יֶחֱצוּ · ס׳ חֲצִי הדם · כ׳ — שם כה שם כד
מלמטה עד חֶצְיוֹ · (ג) ותנו את הַחֵצִי לאחת · (ד) שר — שם לח מ״א ג
מַחֲצִית הרכב · כ׳ מִמַּחֲצִיתָם תקחו · (ה) ותהי — שם יו במד׳ לא
הַמֶּחֱצָה · ס׳ ותהי מֶחֱצַת העדה : — שם שם

חצן זרוע או כנף הבגד ב׳ מ״ל (א) והביאו בניך
בְּחֹצֶן · כ׳ חָצְנִי נערתי · (ב) וְחָצְנוֹ מעמור : — ישעי׳ מט נח׳ ה תלי׳

חצר ד׳ הו״ל א חצוצרה ב׳ ב״ל פועל לְמַחְצְצִרִים — קדש ד״ה כ ה
ולמשוררים · והפעיל מַחְצְצִרִים בחצוצרות · — שם
הראוי מְחַצְצְרִים והצר״י השניה בלתי נקראת בשוא״ם ·
ומשקלו חֲצֹצְרָה ברמה · ר׳ יתקעו בַּחֲצֹצְרוֹת · ס׳ — הוש׳ ה במד׳ י
שתי חֲצוֹצְרוֹת כסף · ב הקף גדר בלי תקרה ואת — שם
מסך פתח הֶחָצֵר · ובחירק הצר״י והיתה נוה תנים — במד׳ ג
חָצִיר לבנות יענה · ס׳ חֲצַר אהל מועד · כ׳ ולו — ישעי׳ לד ויק׳ ו
באר בַּחֲצֵרוֹ · ר׳ כי הֲצֵרִים בגורלהם · ס׳ בְּחַצְרֵי בית — ש״ב יז נח׳ יב שם יג
אלהי׳ · כ׳ ישכון חֲצֵרֶיךָ · ובוא״ו ותי״ו חֲצֵרוֹת קטורות · — תלי׳ סה יחז׳ מו
ס׳ בַּחֲצֵרוֹת בית יי׳ · כ׳ חֲצֵרֹתָיו בתהלה · וע״ד — תלי׳ קיו שם ק
דהסמי׳ ובואו לְחַצְרוֹתָיו · ג ערי הפרזות · ובתי — שם כו
הַחֲצֵרִים · כ׳ שדה העיר ואת חֲצֵרֶיהָ · ד שם צמח — ויק׳ כה יהוש׳ כא
מה ועשב הארץ את הֶחָצִיר ואת הבצלים · מצמיח — במד׳ יא
חָצִיר לבהמה · ס׳ יהיו כַּחֲצִיר גגות : — תלי׳ קד שם קכט

חקק ב׳ הו״ל א חפירה ומכתב שקוע · ג׳ ב״ל קל
על כפים חַקֹּתִיךְ · חֹקְקִי בסלע משכן לו · — ישעי׳ מט שם כב
ועל ספר חֻקָּהּ · פי׳ הקוק אותה · ומרובע מְחוֹקֵק — שם ל ראשי׳ מט
מבין רגליו · פי׳ כמנהג המושל להיות סופר יושב
לרגליו · והפעל מי יתן בספר וְיֻחָקוּ · ב משפט — איוב יט
ומנהג · ג׳ ב״ל קל הוי הַחֹקְקִים חקקי און · פי׳ שופטים — ישעי׳ י
משפטים וחקים לא טובים · ומרובע יי׳ מְחֹקְקֵנוּ · פי׳ — שם לג
נותן לנו חקים ומשפטים · ופיעל פן ישתה וישכח
מְחֻקָּק · ג׳ מ״ל (א) כי חק לכהנים · פי׳ מנהגם כ׳ — משלי לא ראשי׳ מז
וס׳ כי חָקְךָ וְחָק בניך · ר׳ את כל הַחֻקִּים · ס׳ חֻקֵּי — ויק׳ י שם שמו׳ יח
האלהים · כ׳ ושמרת כל חֻקָּיו · (ב) ושמרת את הַחֻקָּה — שם טו שם יג
הזאת · ס׳ חֻקַּת עולם תחגוהו · ר׳ ולא תלכו בְּחֻקֹּת — שם ויק׳ ד
הגוי · כ׳ אם בְּחֻקֹּתַי תלכו · (ג) הוי החוקקים חִקְקֵי — שם כו ישעי׳ י
און · פי׳ חקי עול :

חקה אחר בטעם עם חקק הקודם · ב׳ ב״ל פיעל
מְחֻקֶּה על הקיר סביב · והתפעל על שרשי — יחז׳ ח
רגלי תִּתְחַקֶּה : — איוב יג

חקר רוב החיפוש ג׳ ב״ל קל · הטוב כי יַחְקֹר — שם
אתכם · ונפעל וְיֵחָקְרוּ מוסדי ארץ · ופיעל — ירמי׳ לא
ואזן וְחִקֵּר · ב׳ מ״ל (א) מקרה עושר גדולות ואין — קהלת יב
חֵקֶר · ס׳ הַחֵקֶר אלוה תמצא · ר׳ גדולים חִקְרֵי לב · — איו׳ ה שם יא שופ׳ ה
(ב) אשר בידו מֶחְקְרֵי ארץ : * — תלים צה

חרר שריפה ג׳ ב״ל קל וְחָרָה נחושתה · ונפעל — יחזק׳ כד
ותוכו נָחָר · כי אש אכלתהו וַיֵּחָר · נִחַר — שם טו שם תלי׳ סט
גרוני · ופיעל לְחַרְחַר ריב · והוא כפול הפ״א · ב׳ — משלי כו
מ״ל (א) ובדלקת וּבְחַרְחֻר · (ב) ושכן חֲרֵרִים במדבר : — דברי׳ כח ירמי׳ יז

חרב ג׳ הו״ל א יובש ג׳ ב״ל קל חָרְבוּ המים · פועל — ראשי׳ ח
אשר לא חֹרָבוּ · והפעיל הַמַּחֲרֶבֶת ים · ח׳ — שופ׳ יו ישעי׳ נא
מ״ל (א) מקרה בְּחָרֵב בציון · ר׳ בְּחָרְבוֹת הוליכם · — שם כה שם מח
(ב) ובחרחור וּבַחֹרֶב · (ג) ונתתי יאורים חָרָבָה · (ד) — דברי׳ כח יחז׳ ל
תאר טוב פת חֲרֵבָה · (ה) בְּחַרְבוֹנֵי קיץ · ב חורבן — משלי יז תלי׳ לב
ד׳ ב״ל קל וְיֶחֶרְבוּ ויאשמו · ונפעל עיר נֶחֱרֶבֶת בתוך — יחז׳ ו שם כו
ערים נֶחֱרָבוֹת · והפעיל ועריהם הֶחֱרִיב · והפעל — שם ל שם יט
אמלאה הָחֳרָבָה · ה׳ מ״ל (א) מקרה חָרֵב שממה · — שם כו שם כט
(ב) מקרה ונתתיה חָרְבָּה מתימן · ר׳ ונתתי את מצרים — שם כה
לְחָרָבוֹת · כ׳ וְחָרְבוֹתֶיהָ אקומם · (ג) תאר כשעלים — שם כט ישעי׳ מד
הֶחֳרָבוֹת והנשמות · (ד) כשעלים בָּחֳרָבוֹת · (ה) — שם לו שם יג
חֶרֶב הוא מאין אדם · ג חרב וכלי ברזל משחית והנחרב — ירמי׳ לג
על ידם · ג׳ ב״ל קל חָרְבוּ כל פריה · ונפעל והפעל — שם נ
הַחֲרֵב נֶחֶרְבוּ המלכים · ומשקלו ובהוריהם בְּחָרֶב — מ״ב ג שם ח
תהרג · קחלך חֶרֶב חדה · פי׳ תער · ס׳ חֶרֶב החלל — יחז׳ ה שם כא
הגדול

חפש פרייא זיין · (ב) פרייהייט · (ג) פרייא · (ד) דיא אבגעשידני · פרשטארבני : **חפש** זוכן · (ב) פרשטעללן · אונקענטבאר מאכן · (ג) דיא דורכזוכונג : **חצץ** פפיילע ווערפן · (ב) איין פפייל · (ג) אין איין גליד אויפברעכן · (ד) בליטץ · (ה) אבנמעסן · גנאווא בעשטיממטי · (ו) קיזעלשטיינע : **חצב** האוען · אויסהויען · (ב) נידרהויען · נידרווערפן · (ג) ברוכשטיינע : **חצה** טהיילן · (ב) דיא העלפטע :
חצן ארס · האכל · (ב) געוואנד · קלייד : **חצר** אין דיא טראמפעטע שטאסען · בלאזען · (ב) טראמפעטע · (ג) דער האף · פאר האף · (ד) דערפר · פלעקן · (ה) שניטטלויך · גראס :
חקק אויסהויען · (ב) דער געזעצגעבר · (ג) איינגראבן · (ד) דאס פראררדנטע : **חקה** איינגעגראבן :
חקר זוכן · אונטערזוכן · אויספארשן · (ב) דיא טיפסטען געהיימניסי · וויל זאלכי ערפארשט ווערדן מיסן · (ג) וויכקלן וועלכע דאס אינגערסטי לאנגער בייא דר ערדי · דיא אין איהר פרבארגני שטעני :

* **הערה** (פי׳ בידו סדברי׳ הנעלמי׳ בבטן הארץ שצריך לחקור עליהם · ויתכן היות פירושו פינות הארץ · והכי מבואר הוא שהבחינה והחקירה הם אחד בגדר שפעולתם להוליד תולדת כל היקש מבחינת שתי צלעותיו ר״ל הקדמות ההיקש · אשר כמו שהאבן אשר על פינות הכתלים בהיותו בוחן שתי צלעות הכתלים · יתואר בשם אבן בוחן או אבן פינה · והנה כמו שנתואר הפינה בשם בחינה כן תתואר ג״כ בשם חקירה · והטעם אשר בידו וברשותו פינות הארץ ויסודותיה לעשות בה כרצונו) · **יצחק הלוי**
חרר ענטברענגן · פרברענגן · (ב) גוס נאך אנפיירען · (ג) הייטע קראנקהייט · דער בראנד · (ד) דירדע ביימע :
חרב טראקנען · פרזיגען · (ב) אויסגטראקענען · פרדאררט · (ג) דיא היטצע · (ד) אויסגטראקענטע · פרברענטע שטעללן · (ה) אייני קראנקהייט · דיא דירדע · (ו) צרשטערן · פרוויסטען · (ז) צרשטערט · פרוויסטעט · (ח) וויסטענייא · צרשטערונג · (ט) עדע · לעער · (י) דאס שווערד :

ספןא סס לח הגדול · כ׳ והוצאתי חרבי מתערה · ר׳ תופשי חרבות
סס לב כלם · ס׳ בחרבות גבורים אפיל · כ׳ ומגדלותיך ירתוץ
סס ןו בחרבותיו · פי׳ בכשיל וכילפות שמפילים בם הבנינים :

חרג פחד או כובד ההליכה והגרות · בנינו קל ·
תלים יח ויחרגו ממסגרותיהם · עיי׳ שורש חגר כי
הוא הפכו כמו כבש כשב :

חרד תנועה פתאומית אם רעידת הגוף מפחד פתאום
רות ג או קיבוץ פתאומי ב׳ ב״ל קל עומד ויחרד האיש
הוש יא וילפת · פי׳ אחזתו רעדה מפחד פתאום · ויחרדו
בנים מים · פי׳ יתקבצו פתאום בשמעם קול יי׳ · והפעיל
ש״ב יז ורפה ידים והחרדתי אותו · ב׳ מ״ל (א) מקרה ותהי
ש״א יד סס חרדה במחנה · ס׳ ותהי לחרדת אלהים · ר׳
יחז׳ כו ישעי׳ סו חרדות ילבשו · (ב) תאר יוחרד על דברי · ר׳
סס החרדים אל דברו : *

חרה כעס וחימום ד׳ ב״ל קל עומד ויחר אף יי׳
תלי׳ קו בעמו · בחרות אפם בנו · ונפעל כל
סס קכד הנחרים בך · והפעיל אחריו החרה החזיק · פי׳
ישעי׳ מא נחמי׳ג חימם עצמו לחזק · והתפעל אל תתחר במצליח
תלי׳ לז דרכו · ב׳ מ״ל (א) מקרה יגדע בחרי אף · (ב) מקרה
איכה ב כמו חרון ישערנו · ס׳ ישלח בם חרון אפו · כ׳
תלי׳ נח סס עח ובחרונו יבהלמו :
סס ב

חרז חוטי מרגליות · צווארך בחרוזים :
שיר א

חרט ג׳ הו״ל א עט סופרי׳ וכתוב עליו בחרט
ישעי׳ ח אנוש · ב כים בשני חריטים · ג דפוס
מ״ב ה ויצר אותו בחרט :
שמות לב

חרך ב׳ הו״ל א כויה בנינו קל · לא יחרך רמיה
משלי יב צידו · ב חלון מציץ מן החרכים :
שיר ב

חרל מין קוצים · תחת חרול יספחו · ר׳ כסו
איוב ל פניו חרלים :
משלי כד

חרם ג׳ הו״ל א כריתה והשחתה ב׳ ב״ל הפעיל ·
ש״א טו ואת היותר החרמנו · והפעל זובח לאלהים
שמו׳ כב ישעי׳ מג יחרם · ב׳ מ״ל (א) ואתנה לחרם יעקב · כ׳ ועל עם
סס לד במד׳ יח חרמי למשפט · ומזה כל חרם בישראל · פי׳ הקדש
שנכרתה הנאתו מבעליו · (ב) ויגובם ויכתום עד
סס יד החרמת · ב מצודה ורשת בנינו הפעל כל חרם אשר
ויק׳ כז יחרם מן האדם · פי׳ הנלכד ברשת הגורל כענין עכן
שנאמר בו וילכד עכן · וכענין יונתן בין שאול ימות ·
כי אם בחיק יוטל את הגורל הנה מיי׳ כל משפטו משפט
מיכ׳ ז יחז׳ לב אמת · ומשקלו יצודו יחרם · כ׳ והעלוך בחרמי · ר׳
סס כו משטח חרמים תהיה · ג תאר לאיש שחוטמו נשחת
ויק׳ כא ושקוע · או חרם או שרוע :

חרס ג׳ הו״ל א שם השמש בעת הזריחה והשקיעה
שאז הוא אדום כחרס ב׳ מ״ל · (א) האומר
איו׳ט שופ׳ יד לחרס ולא יזרח · (ב) בטרם יבא החרסה · ב שער
ירמי׳ יט מזרחי שבמקדש פתח שער החרסית · נקרא כנה
ע״ש שהוא מכוון נגד זריחת השמש · ג שם נגע מה
דברי׳ כח ובגרב ובחרס :

חרף ד׳ הו״ל א בזיון וחרפה ב׳ ב״ל קל · לא יחרף
איוב כז לבבי מימי · פי׳ לא יבוז לבבי את הצדק מלאחוז
בו · כאמור לפניו · ופיעל חרפוני צוררי · ומשקלו
תלי׳ מב עליך נשאתי חרפה · ס׳ חרפת אדם · כ׳ חרפתי
סס סט כב סס סט ובשתי · ר׳ ותהי לחרפות לי · ס׳ וחרפות חורפיך נפלו
סס סס עלי · ב ימי הסתו בנינו קל וכל בהמת הארץ עליו
ישעי׳ יח משלי כ תחרף · ומשקלו מחרף עצל לא יחרוש · פי׳ בעבור
הקור יתעצל העצל להרוש חרישו · וי״ת מתחסר עטלא
לא שתיק ידמה שהיה קורא מחרף בבנין פיעל להוראה
הא׳ שענינה חרפה וחיסודא · וזה לאות שבימי המתרגם
הנ״ל היו הכתובי׳ בלי ניקוד עדנה · ג ימי נעורים
איוב כט משקלו כאשר הייתי בימי חרפי · ד אירוסין בנינו
ויק׳ יט נפעל והיא שפחה נחרפת לאיש : *

חרץ ד׳ הו״ל א זריזות ותנועה בנינו קל · בראשי
ש״ב ה הבכאים אז תחרץ · ומשקלו לא יחרוך רמיה
משלי יב צידו והון אדם יקר חרוץ · פי׳ איש רמיה המתעצל
וטומן יד מהזריזות בהשגת טרפו כי אם ברמיה ידל עד
לא ימצא אפי׳ עצים לבשל טרפו · אך סבת הונו של
היקר באדם הוא החריצות והזריזות · ר׳ ראש עושה כף
סס י רמיה ויד חרוצים תעשיר · ב גזירה וחיתוך ב׳ ב״ל
מ״א כ ישעי׳ י קל כן משפטך אתה חרצת · ונפעל כי כלה ונחרצה ·
פי׳ הכלה נחרצה כלומר נגזרה ; ג׳ מ״ל (א) כי לא
סס כח יחרוץ יורש קצח · פי׳ כלי דישה אשר בו חריצים
ויק׳ כב רבים גזורים · או חרוץ או יבלת · פי׳ ד״ל ריס של עין
דניאל ט או שפה שנחתך ונגזר · ונבנתה רחוב וחרוץ · הוא
ש״ב יב חריץ שכביב החומה · (ב) ובחריצי הברזל · (ג)
עמוס א בחרצות הברזל · הם כלי ברזל חרוצים ונקראי׳ פצירה
ש״א יז תלי׳ סח פים · ג גבינות חריצי החלב · ד זהב בירקרק חרוץ :

חרק חירוק שנים בקצף בנינו קל שניו יחרק ונמס :
תלי׳ קיב

חרש ה׳ הו״ל א שתיקה או חשאי ג׳ ב״ל כלם עומדים
קל צורי אל תחרש ממני · והפעיל לא עשית
סס כח והחרשתי · והתפעל ויתחרשו כל הלילה · פי׳ המתיקו
סס כ שופ׳ יד סוד בחשאי · ג׳ מ״ל (א) מרגלים חרש · פי׳ שלחם
יהוש׳ ב בחשאי שלא יודיעו תור הארץ לאנשי החיל כי אם לו
לבד למען לא ירך לבב׳ כדרך שעלה להם בימי משה · וזה
שת״י ברז · (ב) תאר וחרש כמלאכי אשלח · ר׳
ישעי׳ מב החרשים שמעו · (ג) רוח קדים חרישית · פי׳ חזקה
סס מב יונ׳ ד שמחרשת האזנים · ב חפירה וחרישה לזריעה ב׳ ב״ל
קל לא תחרש בשור ובחמור · ונפעל ציון שדה
דברים כב תחרש · ג׳ מ״ל (א) מקרה אשר אין חריש · כ׳
ירמי׳ כו בראשית מה ולחרוש חרישו · (ב) תאר לכלי החרישה ואת
ש״א ח מחרשתו

תרג ציטערן : **חרד** ערשרעקן · זיך ענטזעטצן · (ב) הערבייא
אייצן · (ג) שרעקן · ענטזעטצן · (ד) ערפורכטהאבן · מיט
ערפורכט אויפנעהמן :

***הערה** (מהאמור בכלל הראת זה השורש תדע והכרת ההבדל שבין לשון
חרדה ובין לשונות של אסיפה וקיבוץ · כי האסיפה הפתאומית
יפנה בפעל חרדה וזולתה בשאר לשונות · ומהמבואר שהפחד הפתאומי גורם
אסיפה פתאומית לדמים וקיבוצם בלב כאמרם ז״ל חרדה מספקת הדמים · ר״ל
מאיברים החיצונים · לכן יכנה בעל הלשון הפחד הפתאומי בשם חרדה · מטעם
אסיפה פתאומית מש״א שאר לשונות של יראה ופחידה · עכ״ה) · יצחק הלוי

חרה ענטברענן · שטעהט גרעפטענטהיילש איזומר ביא אף אונד
בעדייטט אלסדען · דאס אויפוואללן · ענטברענען דעס צארנס ;
מאן פינדט אבר אויך מאנכמאהל · דאס אף וועגגעלאסן ווארדן · וואו אלסא
דען חרה אללין · דיא זעלבי בעדייטונג מיט זיך פיהרט · (ב) בענייידען ·
איפערזיכטיג זיין · וול״א זיך ערמיסן · (ג) דער ברענענדי צארן · (ד)
בראנד · היצע · (ה) דער צארן : **חרז** האלסבאנד · פערלענשנור :
חרט גריפפעל · (ב) בייטעל · זאק · (ג) איין פארם :
חרך פראגנט · (ב) פענסטער · וול״א גיטטרווערק :
חרל נעסלען : **חרם** פרוויסטען · ארסטערן · פרבאננען · (ב)
דאס פרדערבן · דער באנן · (ג) דאס פרבאנטע · (ד) איין נעטץ ·
(ה) דער איין איינגעדריקטע נאזענביין האט : **חרס** דיא זאננע ·
(ב) דאס געגן זאננענאויפגאנג ליגט · (ג) דיא קרעטצי :
חרף פראכטען · שענדן · (ב) העהנן · פרשפאטטן · (ג) שאנדע ·
שפאטט · (ד) איבערוויכטרן · (ה) דער ווינטער · (ו) מייני יוגענד ·
(ז) פרלאבט : ***הערה** (רבים הקשו עצמם לדעת הוראת מלת נחרפת
כי לא מצאוה דוגמא בכל״הק והרמ״בם בהקשותו בהוראתה גזר אומר שהיא מלה
ערבית · ונראה שחרף ענינו גילוי · ר״ל גילוי המוזין נקרא חרפה · עת גילוי
הארץ מלבישת הדשאים ועלי היערים (עד״הכ ויחשוף יערות שהוא מטעם חשף
יי׳ את זרוע קדשו) נקרא חורף · גילוי עריות יכונה בלשון נחרפת וחסד שענינו
חרפה ככתוב בגילוי ערות אחותו · והנה בעילת השפחה אסורה בלתי אם
לעבד עברי לכן יכונה האירוסין שלה בלשון נחרפת · כי חרפה היא לאיש
עברי עכ״ה) · יצחק הלוי

חרץ אנשטרענגן · בשטרעבן · (ב) דער פלייסיגע · ארבייטזאמי ·
(ג) אורטהייל פעללן · בשליסן · (ד) דרעשפלעגל · (ה) פרשטיממעלט ·
(ו) שטאדטגראבן · (ז) קעזע · (ח) גאלד : **חרק** דיא צעהני פלעטשן · מיט
דען צעהנן קנירשען : **חרש** שווייגן · (ב) שטיללשווייגענד · היימליך ·
(ג) טויב · (ד) העפטיגר · בעטויבנדר ווינד · (ה) פפליגען · (ו) דאס פפליגן ·

(שם יג שם שם) מחרשתו · (ג) ואת מחרשתו · ר׳ למחרשות
(משלי ג) ולאתים · ג מחשבה ב׳ ב״ל קל אל תחרש על רעיך
(ש״א כג צפני׳ ג) רע · והפעיל כי עליו שאול מחריש הרעה · יחריש
באהבתו · פי׳ יחשב תמיד באהבת ישראל · ומשקלו
(מ״ב כג) יוהתרש והמסגר · פי׳ חושבי מחשבות ותחבולות
(ישעי׳ ג) למלחמה · ר׳ יועץ וחכם חרשים · ד אומנות ד׳ מ״ל
(שם מ שם מד) (א) הפסל נסך חרש · ס׳ חרש ברזל מעצד · ר׳
(שם שם מה) והחרשים המה מאדם · ס׳ חרשי צירים · פי׳ אומני
הפסילים והעצבים הגורמים צירים וחבלי עצבות
(ד״ה א ד ראש׳ ד) לבעליהם · (ב) כי חרשים היו · (ג) חרש נחשת
(שמות לא) וברזל · (ד) מקרה ובחרשת אבן · ה ענפי עץ
(יחזקאל לא) ויער · ד׳ מ״ל (א) יוהרש מצל · פי׳ ענף העושה
(ד״ה כ כו) צל · ר׳ ובחרשים בנה בירניות · פי׳ ביערים · (ב) וישב
(ש״א כג סופ׳ ד עזר׳) דוד בחרשה · (ג) בחרשת הגוים · (ר) תל חרשא :

חרש ב׳ הו״ל **א** חרסי אדמה ב׳ מ״ל (א) חרש את (ב ישעי׳ מה)
חרשי אדמה · כ׳ ואת חרשיה תגרמי · (ב) (יחז׳ כג)
עד השאיר אבניה בקיר חרשת · פי׳ שברום ככלי (מ״ב ג)
חרס · **ב** שם עיר לקיר יחרש · וי״מ תחרתיו חרורי (ישעי׳ יו)
יחרש · אבני מרגליות המזהירות כשמש וחרסה · (איוב מא)
וא״צ להוציאו מההוראה הא׳ ופי׳ שתחת הלויתן
אבנים חדים כשברי כלי חרס ירפד חרוץ עלי טיט ואם
ישכב על טיט אזי יהיה דפירתו ר״ל משכבו חרוץ כעין
חריץ שעושי׳ סביב החומות :

חרת חקיקה בנינו קל יחרות על הלוחות : (שמות לב)

חשש קש יוחשש להבה ירפה : (ישעי׳ ה)

חשב ד׳ הו״ל **א** מחשבה ב׳ ב״ל קל עומד ילחשב (שמות לא)
מחשבות · פיעל לב אדם יחשב דרכו · ג׳ מ״ל (משלי יו)
(א) ובקש חכמה וחשבון · פי׳ מחשבות המקושרות (קהלת ז)
מולידי התולדות בהיקשיהם · ר׳ יחשבנות מעשה (ד״ה ב כו)
חושב · פי׳ מלאכות מחשבות ודגש השי״ן לתפארת ·
(ב) וחשב עליכם ימחשבה · (ג) ולחשוב כל מחשבת · (ירמי׳ יח ד״ה ב ב)
ס׳ מחשבת חושב · כ׳ מחשבתו אשר חשב · ר׳ הפר (שם כו אסת׳ ח)
מחשבות באין סוד · ס׳ מחשבות און · כ׳ ויכונו (משלי טו שם ו)
מחשבותיך · ומזה הענין חרש וחושב · החרש הוא (שם יו)
העושה מלאכתו כפי מה שקבל מרבו · והחושב הוא
המחשב מחשבות לפי חכמת הערכין להמציא מלאכות
כלולות יופי ובאופן היותר מועיל · **ב** מספר ד׳ ב״ל קל
לא יחשב יי׳ לו עון · ונפעל אך לא ייחשב אתם (תלי׳ לב מ״ב כב)
הכסף · ופיעל ולא יחשבו את האנשים · והתפעל (שם יב)
ובגוים לא יתחשב · ומשקלו אחת לאחת למצוא (במד׳ כג)
חשבון · ר׳ והמה בקשו חשבנות רבים · ג חשיבות (קהלת ז שם)
ושוה ג׳ ב״ל קל נבזה ולא חשבנוהו · ונפעל כי במה (ישעי׳ נג)
נחשב הוא · ופיעל בן אנוש ותחשבהו · ד אזור · (שם ב תלי׳ קמד)
יחשב האפוד · ת״א המיין : (שמות כט)

חשה שתיקה ב׳ ב״ל קל עומד פן יתחשה ממני · (תלי׳ כח)
והפעיל עומד החשיתי מטוב · והיוצא (שם לט)
והלוים ימחשים לכל העם : (נחמי׳ ח)

חשך העדר אור השמש או אור השכל או אור הטוב ·
ב׳ ב״ל קל עומד יחשכו כוכבי נשפו · אור (איוב ג)
חשך באהלו · פי׳ נעדר הטוב מאהלו · והפעיל מי זה (שם יח)
ימחשיך עצה במלין · פי׳ מעדיר אור השכל · בטרם (שם לח)
יחשיך · פי׳ בטרם יעדר הטוב · שלח חשך ויחשיך (ירמי׳ יג תלי׳ קה)
ארץ · ר׳ מ״ל (א) שלח חשך ויחשך · ס׳ ויהי יחשך (שם שמות י)
אפלה · ועיי׳ שורש אפל ההבדל שבין השך ואפלה · כ׳
יגיה חשכי · (ב) בחשכה יתהלכו · ר׳ אשר הלך (תלי׳ יח שם פב)
חשכים · (ג) בל יתיצב לפני יחשכים · תאר לפחותי (ישעי׳ כ משלי כב)
בני אדם · (ד) מיודעי מחשך · פי׳ מיודעי בחשך · (תלי׳ פח)
כי לא באו לבקרני · ורש״י ז״ל פי׳ כאלו כתוב בסי״ן ·
ד׳ יבמחשכים במצולות · ס׳ מחשכי ארץ : (שם שם עד)

חשך מניעה ב׳ ב״ל קל יוצא · וגיד שפתי יחשך · (איוב יו)
ונפעל אם אדברה לא יחשך כאבי : (שם)

חשל חלישות בנינו נפעל כל יהנחשלים אחריך · (דברי׳ כה)
חשל וחלש הם מהשרשי׳ ההפוכי׳ כמו כבש כשב

חשן בגד מבגדי כהונה חשן ואפוד ומעיל : (שמות כח)

חשף ב׳ הו״ל **א** גילוי בנינו קל יחשפי שובל · (ישעי׳ מז)
ומשקלו ימחשף הלבן · **ב** שאיבה בנינו קל (ראשית ל)
יולחשף מים מגבא · ג עדרים בנינו קל ויחשף יערות · (ישעי׳ ל תלי׳ כט)
פי׳ הש״ית מחולל אילות ומוליד מהם עדרים עדרים
ביערים · ומשקלו כשני יחשיפי עזים · פי׳ כשני עדרים : (מ״א ך)

חשק דביקות ב׳ ב״ל קל יחשקה נפשו בבתכם · (ראשי׳ לד)
ופיעל יוחשק אותם · ג׳ מ״ל (א) יחשק שלמה · (שמות לח מ״א ט)
כ׳ את נשף חשקי · (ב) יוחשוקיהם כסף · פי׳ כמין (ישעי׳ כא שמו׳ כז)
טבעות כסף הי׳ לעמודים כמו חשוקי החבית העשוים
לרבק · (ג) וחשקיהם וחשוריהם : (מ״א ז)

חשר קישור ב׳ מ״ל (א) מקרה יחשרת מים · פי׳ (ש״ב כב)
קישור רסיסי מי העבים · (ב) תאר וקשוריהם
יוחשריהם · הם החבקים : (מ״א ז)

חתת פחד ושבר ד׳ ב״ל קל עומד · התאזרו יוחתו · (ישעי׳ ח)
פי׳ ישבר לבבכם מפני פחד · קשת גבורים
יחתים · פי׳ נשברים · ונפעל ויחתו ויראו מאד · ופיעל (ש״א ב שם יז)
וחתתני בחלומות · חתתה קשתותם · פי׳ גרמה (איו׳ ז ירמי׳ נא)
בחטאה לשבר קשתות גבוריה · והפעיל פן אחתך (שם א)
לפניהם · ו׳ מ״ל (א) לבלי יחת · כ׳ ומוראכם וחתכם · (איו׳ מא ראשי׳ ט)
(ב) ויהי חתת אלהי׳ · (ג) חתית בארץ חיים · ס׳ (שם לה יחז׳ לב)
חתית גבורים · כ׳ כי נתנו חתיתם · (ד) לו תראו (שם שם)
חתת · (ה) ופי אויל ימחתה קרובה · ס׳ מחתת דלים (איו׳ ו משלי י שם)
רישם · (ו) יוהתחתים בדרך · פי׳ בלכת הזקן בדרך (קהלת יב)
יבוא בו יראה ורעד :

חתה לקיחת אש בנינו קל ילחתות אש מיקוד · (ישעי׳ ל)
ומשקלו קח את ימחתה · כ׳ איש מחתתו · (במד׳ יו שם יז)
ר׳ תמשים ומאתים מחתות · ס׳ את מחתות החטאים · (שם שם)
כ׳ ואת ימחתותיו : (שם ד)

חתך גזירה בנינו נפעל ינחתך על עמך : (דניאל ט)

חתל חבישה ובריכה ב׳ ב״ל פועל והפעל והחתל לא (יחז׳ יו)
יחתלת · ב׳ מ״ל (א) לשום נחתול לחבשה · (שם ל)
(ב) וערפל יחתלתו : (איוב לח)

חתם

(ז) פפלונאייזן · (א) איס זיכנע פיהרן · (ט) מייסטר · קונסט פר״
שטענדיגר · (י) קינסטלר · (יא) קינסטלר ארבייט · (יב) נעבים :
חרש שערבן · (ב) מויער פאן שינדלשטיינן · (ג) דער כלאמע אייכר
שטאדט · (ד) כאן דער מייכונג אייניגר · דיא זאנגי :
חרת אייגגענראבן : חשש שטראה : חשב אויסזודענקן · (ב)
פלאן מאכן · זיך פארזעטצן · (ג) פרדונפט · איברלעגונג · (ד)
קינסטלר ארבייט · (ה) גדאנקן · פארזאטץ · (ה) נו רעכנן · (ו) רעכנן ·
נעהלן · (ז) אכטען · שעטצן · (ח) גירטל״באנד : חשה שווייגען ·
(ב) שטיללע געפיטן · שווייגן מאכן : חשך פינסטר ווערדן · (ב) פר״
ווירדן · אייני זאכי דונקל מאכן · (ג) דיא פינסטרניס · (ד) אונעדלי
מענשן : חשך אבנעהמן · פריגנרען · פרוועהמן :
חשל דיא שוואכן · ערמאטעטן : חשן ברוסט״שילד :
חשף ענטבלעסן · אויפדעקן · (ד) ענטבלעסונג · (ג) שעפפן · (ד) מיט
גווילד אנפילן · ול״א דען וואלד ענטבלעטערן · (ה) העערדן :
חשק ליבען · בגעהרן · (ב) אומגעבן · מיט רייפען · בלעגן · (ג)
פרלאנגן · בגירדע · (ד) רייפן : חשר פראייניגונג דער וועסריגן
דינסטע · וואלקן · (ב) איין טהיילם וויכעם ראדעם · פעלגן :
חתת שרעקן · ניטטרען · (ב) צרברחכן · (ג) שטירצן · (ד) פורכט ·
שרעקן · (ה) אונפאללי אונגליקי · (ו) שרעקן · פורכט :
חתה אנפאסן · שאררען · ווירד אבר נור פאם פייער גזאגט · (ב)
פייערפאנגי : חתך ענטשלאסן · ענטשידען
חתל איינגוויקעלטי · (ב) איין פרבאנד · (ג) געוואנד · איינקליידונג :

חתם סגירה ד׳ ב״ל קל ובעד כוכבים יחתום · פי׳ יסגור בעד אורם בעבים · וחתמו בטבעת המלך · ונפעל ונחתם בטבעת המלך · ובפתח ונחתום בטבעת המלך · חתימת הטבעת או חתימת ידי העדים היא סגירת המכתב שאין לכתוב אחר החתימה כלום · ופיעל יומם חתמו למו · פי׳ הגנב חתר הבתים שבעליהם סגרום ביום · והפעיל או החתים בשרו מזובו · פי׳ נסגר פי אמתו מעובי הזוב · ב׳ מ״ל (א) פתוחי חותם · כ׳ חותמך ופתילך · (ב) למי החותמת : [איוב ט · אסתר ח · שם ג שם · איוב כד · ויק׳ טו · שמו׳ כח ראש׳ לח]

חתן התנות בנינו התפעל והתחתנו אותנו · ר׳ מ״ל (א) מקרה · ביום חתונתו · פי׳ ביום התחתנו עם בת זוגו · (ב) תאר לאבי אשתו של אדם חותן משה · כ׳ אני חותנך יתרו · (ג) תאר לאם אשתו של אדם ארור שוכב עם חותנתו · (ד) תאר לבעל בתו של אדם עוד מי לך פה חתן · ס׳ חתן דמים* [שם שם לד · שיר ג · שמות יח שם · דברי׳ כז · ראשי׳ יט שמו׳ ד]

חתף לקיחת הדבר בחוזק ומהירות בנינו קל · הן יחתוף ומי ישיבנו · ומשקלו אף היא כחתף תארוב · פי׳ כחירה רעה החוטפת טרף לה · ועיי׳ שורש חטף : [איוב ט משלי כג]

חתר חפירה בנינו קל · בקיר ויחתרו · ויחתרו האנשים · פי׳ חפרו בקרקע הים במשוטיהם כי עדיין לא עמקו המים בהיותם קרובי׳ אל היבשה ככתוב לשוב אל היבשה · משקלו אם במחתרת ימצא הגנב : [יחז׳ ח יונ׳ א · שמות כב]

בני רבעים

חבצל וורד בלשון חז״ל · חבצלת השרון : [שיר ב]

חכלל אורם עינים מיין · ב׳ מ״ל (א) חכלילי עינים מיין · (ב) למי חכלילות עינים למאחרים על היין : [ראשי׳ מט · משלי כג]

חלמש קושי האבן ותקפו · מצור החלמיש · ס׳ מחלמיש צור · פי׳ מתוקף הצור ויתכן היותו מ״א : [דברי׳ ח · שם לב]

חנמל מין ברד · ושקמותם בחנמל : [תלי׳ עח]

חספס עגול או קלוף בנינו פיעל · דק מחספס : [שמות טז]

חרגל מין ארבה · ואת החרגל למינהו : [ויק׳ יא]

חרטם חכמי הטבע · ויעשו כן החרטמים · ס׳ חרטמי מצרים : [שמות ח · שם ז]

חרמש מגל · מהחל חרמש בקמה : [דברי׳ טז]

חרצב קשרים או יסורים · פתח חרצבות רשע · כי אין חרצבות למותם · פי׳ יסורי׳ : [ישעי׳ נח · תלים עג]

חרצן גרעין · מחרצנים ועד זג : [במד׳ ו]

חשמל זהר האש השאל למלאך · כעין החשמל · ובתו׳ ה״א כעין החשמלה : [יחז׳ א · שם ח]

חשמן שם משפחה חשובה או תאר לנגידים · יאתיו חשמנים : [תלים סח]

נשלמה אות חי״ת

אות טי״ת

טבח זביחה או בישול בנינו קל · וטבחו או מכרו · וטבחה טבח והכן · פי׳ בישול · ד׳ מ״ל (א) תאר ויאמר שמואל לטבח · ר׳ עבד לשר הטבחים · פי׳ שר המבשלים או הזובחים לשולחן המלך · ובוא״ו ת״ו לרקחות ולטבחות ולאופות · פי׳ למבשלות כי אין דרך נשים לזבוח · (ב) וטבוח יטבח · כ׳ טבחה טבחה · (ג) הכינו לבניו מטבח · (ד) נחשבנו כצאן טבחה · כ׳ את מימי ואת טבחתי · פי׳ תבשילי : [שמות כב · ראשי׳ מ · ש״א ט ראשי׳ מא · ש״א ח · ראשי׳ מג · משלי יד ישעי׳ יד · תלי׳ מד ש״א כה]

טבל טבילת דבר מה ובואו תוך גשם זולתו · ב׳ ב״ל קל · וטבלתם בדם · אז בשחת תטבלני · פי׳ אפי׳ אם ארחץ בנקיון השלג עכ״ז לא אנצל מני שחת · ונפעל נטבלו בקצה המים : [שמו׳ יב איו׳ ט · יהוש׳ ג]

טבע ב׳ הו״ל א צלילה ושקיעה ג׳ ב״ל קל עומד · ויטבע ירמי׳ בטיט · ופועל טבעו בים סוף · והפעל בטרם הרים הטבעו · ב עגיל וטבעת של מתכות · טבעת עגיל וכומז · ס׳ בטבעת המלך · כ׳ ויסר המלך את טבעתו · ר׳ תהיינה הטבעות · ס׳ בטבעות הארן · כ׳ את החשן מטבעתו : [ירמי׳ לח שמו׳ טו · משלי ח · במד׳ לא אסת׳ ג · שם שמו׳ כה · שם שם כח]

טבר אמצע ובטן על טבור הארץ : [יחז׳ לח]

טבת שם החודש העשירי · הוא חדש טבת : [אסת׳ ב]

טהר טוהר שכנגד הטומאה ונקיות · ג׳ ב״ל קל עומד · ואחר תטהר · ופיעל יוצא וטהרו הכהן · רוח עברה ותטהרם · פי׳ הרוח הנושבת נקתה האויר מהעבים · והתפעל ולקח למטהר · וכן כלם ה׳ התי״ו מובלעת בדגש · ה׳ מ״ל (א) תאר מי יתן טהור מטמא · ס׳ וטהר ידים יוסיף אומץ · ר׳ מים טהורים · (ב) לנקבה יראת יי׳ טהורה · ר׳ אמרות טהורות · (ג) מקרה וכעצם השמים לטהר · כ׳ ובמלאות ימי טהרה · (ד) מקרה בדמי טהרה · ס׳ ולא כטהרת הקודש · כ׳ אחרי טהרתו · (ה) השבת מטהרו · הרגש והק״ח הם לתפארת הקריאה : [ויק׳ טו שם יג · איוב לז · ויק׳ יד · איוב יד · שם לו יחז׳ לו · תלי׳ יט שם יב · שמו׳ כד ויק׳ יב · שם ד״ה ב ל · ויק׳ יג תלי׳ פט]

טוב טוב שכנגדו הרע ב׳ ב״ל קל · מה טובו אהליך יעקב · והפעיל היטיבת · לעשות ג׳ מ״ל (א) תאר וכל עץ יטוב · ס׳ מבחר וטוב לבנון · כ׳ טובם כחדק · ר׳ ובניך הטובים ס׳ וטובי לב · (ב) מקרה בתים מלאים כל טוב · ס׳ ובטוב לבב · כ׳ למען יטובך יי׳ · (ג) רעה תחת טובה · ס׳ לראות בטובת בחיריך · כ׳ טובתי בל עליך · ר׳ כי יטבת הנה · כ׳ גם טובתיו היו אומרי׳ לפני : [במד׳ כד · מ״ב י · שם ג יחז׳ לא · מיכ׳ ז מ״א כ שם · דברי׳ ו שם כח · תלי׳ כה שם לה · שם קו שם יו ראש׳ · נחמי׳ ו]

טוה טוית חוטים בנינו קל בידים טוו · ומשקלו ויביאו מטוה : [שמו׳ לה · שם]

טוח ב׳ הו״ל א טיחה ודבק ב׳ ב״ל כי טח מראות עיניהם · פי׳ טחו בדבק של ליחה עבה · וטח את הבית · ונפעל אחרי הטוח · ומשקלו איה הטיח · ב כליות מי שת בטוחות חכמה : [ישעי׳ מד · ויק׳ יד · שם יחז׳ יג · איוב לח]

טור

חתם בדעקן · (ב) פרזיגעלט · (ג) פרשלאסן · (ד) פרשטאפפט · (ה) איין פעטטשאפט : חתן זיך פרשוועגרן · דאס הייסט · פרשידנע פאמיליען דורך הייראטה מיט איינאנדר פרבינדן · (ב) שוויגר=פאטר · (ג) שוויגר=מוטטר · (ד) שוויגר=זאהן · איידאם · (ה) אנפערוואנדטר · *(פי׳ צפורה הרגישה שבחטא שלא נמול בנה חלה חתנה ר״ל משה · ומהרה למול את בנה והשליכה הערלה לרגלי משה למען יראה · · המלאך וירף ממנו · ובהשלכתה נתנה טעם לדבר לאמר כי חתן דמים אתה לי כלומר כזה יהיה לחתנה דמים ר״ל יחיה כטעם אם זרחה השמש עליו דמים לו · וכראתו כי חיה אז אמרה חתן דמים למלות · פי׳ בעבור המילה חיה חתנה ודמים לו · וככר מצאנו שהלמ״ד תשרת במקום בעבור כמו אמרי לי אחי הוא) : חתף וועגרייסן · (ב) רייבער · רויבטהיר : חתר גראבען · (ב) רודערן · (ג) דער איינברוך : חבצלת איינע ליליע : חכלילי רעהטליך : חלמש הארט · קיזעל : חנמל האגל : חספס גקערנט : חרגל איינע ארט הייאשרעקע : חרטם בילדרשריפטקונדיגע · דיא געהיימע קינסטע פרשטעהן : חרמש דיא זיכעל : חרצב באנדע · (ב) היכדערניס · קנאטען : חרצן קערן : חשמל שטראהלען · גלאנצן : חשמן אדעלינגע :

טבח שלאכטן · (ב) דער קאך · (ג) אבער קאך ולד״א דער אבערשטי דער לייבוואכי · (ד) דיא קעכין · (ה) מאהלצייט · געקאכטס · (ו) איינע בלוטיגע נידרלאגע · (ז) בעשטיממט צום שלאכטן : טבל איינטונקן · איינטויכען · (ב) פרזענקן : טבע איינזינקן · (ב) ריגג : טבר מיטטע : טבת דער צעהנטי מאנאהט · דעצעמבר : טהר ריין זיין · (ב) רייניגען · ריין שפרעכן · (ג) ריין · דער רייגע · (ד) הייטער · (ה) רייניגונג : טוב אנגנעהם · ליבליך · (ב) דוא האסט וואהל גטהאן · (ג) גוט · אנגנעהם · (ד) גוטהעם מוהטס · (ה) דאס גוטע · (ו) גיטע · (ז) דיא וואהלפאהרט · (ח) שעהן : טוה שפיננען · (ב) דאס גשפינסט : טוח איבערשטרייכען · פרקלעבט · (ב) איבערטינכען · (ג) דיא איבערטינכונג · (ד) דיא נירען · אונד דאהער מעטאפארישע געהיימע דינגע :

סמו' כח טור שורה ונדבך ׳טור אודם פטדה · ר׳ ארבעה
פס פס לט טורים אבן · ס׳ ארבעה טורי אבן :
איוב ט טוש חיש מהרה בנינו קל כנשר יָטוּשׂ עלי אוכל ·
טחה שיעור המרחק של מורי החצים עד למטרה ·
ראשי' כח בנינו פיעל הרחק ׳כִּמְטַחֲוֵי קשת :
טחן כתיתת הגוש לחלקים דקים ועצ״הש משגל או
שמו' יא שמו' לב הכאה · בנינו קל ׳וְטָחֲנוּ ברחים · וַיִּטְחַן עד
איוב לא אשרדק · פי׳ שף אותו בפצירה פים · ׳תִּטְחַן לאחר
ישעי' ג אשתי · כינוי למשגל · ופני עניים תִּטְחָנוּ · פי׳ תכו ·
איכ' ה ג׳ מ״ל (א) בחורים ׳טְחוֹן נשאו · * (ב) ובטלו
קהלת יב ׳הַטֹּחֲנוֹת · הם השנים טוחני המאכל (ג) בשפל
פס קול הַטַּחֲנָה :
ש״א ה טחר בועה וטגרי בפי הטבעת · וישתרו להם ׳טְחוֹרִים ·
פס ו פס ס׳ טְחוֹרֵי זהב · כ׳ צלמי טְחֹרֵיכֶם :
דברי' ו טטף קישור וחבור · והיו ׳לְטֹטָפֹת בין עיניך : *
ישעי' מא זכרי' י טיט רקק וכמו יוצר ירמוס ׳טִיט · ס׳ בְּטִיט חוצות ·
חבק' ב ומכביד עליו ׳עַבְטִיט · מורכבת מן עב טיט
פי׳ רבוי החומר :
ישעי' כב טיל השלכה ותנועה ג׳ ב״ל פיעל ׳מְטַלְטֶלְךָ טלטלה
גבר · פי׳ יניעך להיות נע ונד · ומטולטל
כאחד הגברים ולא כמושל כאשר תרמה · והפעיל
ירמי' יו פס כב וְהֵטַלְתִּי אתכם · והפעל הוּטְלוּ הוא וזרעו · ומשקלו
ישעי' כב ׳טַלְטֵלָה גבר :
שיר ח תלי' פט טיר ארמון ומגדל ׳טִירַת כסף · * כ׳ תהי טִירָתָם
ראשי' כה נשמה · ד׳ בחצריהם וּבְטִירֹתָם : *
במדב' ג טלל ב׳ הו״ל א קירוי בנינו פיעל יבנגר ׳וַיְטַלְלֶנּוּ ·
ישעי' יט פס כו ב טל · כעב ׳טָל · ס׳ וכ׳ כי טַל אורות טַלֶּךָ :
טלא ב׳ הו״ל א כתמים מגווני׳ שונים ב׳ ב״ל קל
ראשי' ל נקוד ׳וְטָלוּא · פי׳ נקוד בכתמי׳ קטני׳ ומטולאי׳
יהוש' ט בכתמי׳ גדולים · ופיעל ונעלות בלות ׳וּמְטֻלָּאוֹת · ב
ישעי' סה ש״א ז גורי והכבשים זאב ׳וְטָלֶה · ס׳ טְלֵה חלב · ר׳ ויפקדם
פס טו ׳בַּטְּלָאִים · פי׳ מנרה הטלאי׳ שנתן כל אחד ויתכן
היותו שם מקום :
טמא עכירות וליכלוך הפך הטוהר והנקיות · ד׳ ב״ל
יחז' כג קל עומד · בתזנותם ׳וַיִּטַּמְּאוּ בם · ונפעל
פס פס נִטְמֵאת בגלוליהם · ופיעל טִמְּאוּ את מקדשי ·
פס מד והתפעל לאיש יִטַּמָּאוּ · ומורכב מהפעל והתפעל
דברי' כד אחרי אשר הֻטַּמָּאָה · ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר בכל דבר
ויק' ה פס כב פס יא ׳טָמֵא · ס׳ בכל טְמֵא נפש · ר׳ טְמֵאִים הם לכם ·
פס יחז' כב (ב) תאר לנקבה טְמֵאָה היא לכם · ס׳ טְמֵאַת השם ·
שופ' יג (ג) מקרה וכל ׳טֻמְאָה אל תאכל · פי׳ ז״ל דברים
האסורי׳ לנזיר כי כטמאים הם להם אחר שנפשם קצה
ויק' ה פס מהם · ס׳ בְּטֻמְאַת אדם · כ׳ לכל טֻמְאָתוֹ · ר׳

מִטֻּמְאֹת בני ישראל · כ׳ בתוך טֻמְאֹתָם : פס יו פס
טמה סתום השכל בנינו נפעל ׳וְנִטְמֵיתֶם בם · פי׳ פס יא
ז״ל טמטום הלב :
טמן הסתרה והטמנה · ג׳ ב״ל קל ׳וָאֶטְמְנֵהוּ בפרת · ירמי' יג
ונפעל וְהִטָּמֵן בעפר · והפעיל וילכו וַיַּטְמִנוּ · ישעי' ב מ״ב ז
ב׳ מ״ל (א) נתן לכם ׳מַטְמוֹן · ר׳ ויחפרהו מִמַּטְמוֹנִים · ראשי' מג איו' ג
(ב) וּמַטְמֻנֵי מסתרים : ישעי' מה
טנא סל ושמת ׳בַטֶּנֶא · כ׳ ברוך טַנְאֲךָ : דברי' כו פס כח
טנף לכלוך בנינו פיעל · איככה ׳אֲטַנְּפֵם : שיר ה
טעה שגגה בנינו הפעיל ׳הִטְעוּ את עמי · ועיי׳ יחז' יג
שורש תעה :
טעם נסיון ובחינת המאכל או שכלית בנינו קל · ולא
׳טָעַם כל העם לחם · פי׳ אפי׳ טעימת מאומת ש״א יד
מה · ׳טַעֲמוּ וראו כי טוב יי׳ · פי׳ בחנו טעמן של כל תלי' לד
פועל יי׳ ותראו בעין בחינתכם שהכל לתכלית טובה · ב׳
מ״ל (א) מקרה אם יש טַעַם בריר חלמות · עיי׳ בהערה איוב ו
לשורש חלם ביאורו · ס׳ ׳וְטַעַם זקנים יקח · פי׳ יסיר איוב יב
מהם בחינתם השכלית · כ׳ בשנותו את טַעְמוֹ · (ב) תלי' לד
תאר למאכל ועשה לי ׳מַטְעַמִּים · ר׳ אל תתאו לְמַטְעַמּוֹתָיו ראשי' כז ומשלי' כג
טען עומס או דקירה · ב׳ ב״ל קל ׳טַעֲנוּ את בעירכם · ראשי' מה
פי׳ עמסו משאכם על החמורים או דקרו אותם
כדי שימהרו ללכת · ופיעל ׳מְטֹעֲנֵי חרב · פי׳ ישעי' יד
מדוקרי חרב :
טפף ילוות בנינו קל הלוך ׳וְטָפוֹף תלכנה · פי׳ פס ג
שהיו מתנהגות במנהגי הילדות והוא כלל לכל
מנהגם כאמור שם · ומשקלו לחם לפי ׳הַטָּף · כ׳ ראשי' מז
גם טַפֵּנוּ : פס מג
טפח ג׳ הו״ל א שם מדה קטנה בת ד׳ אצבעות
ועצ״הש קוצר זמן · ב׳ מ״ל (א) ועביו טֶפַח · ד״ה ב ד
ר׳ הנה טְפָחוֹת נתתה ימי · (ב) באמה ׳וָטֹפַח · ב תלי' לט יחז' מ
חיתול ועיטוף בנינו פיעל · אשר ׳טִפַּחְתִּי ורביתי · פי׳ איכ' ב
אשר החתל החתלתים כמשפט היונקים · ומשקלו תבי
׳הַמִּטְפַּחַת · פי׳ הצעיף והעיטוף שהיא חתולה בו · ר׳ רות ג
הַמִּטְפָּחוֹת והחריטים · פי׳ הצעיפי׳ שמתעלפות בם · ישעי' ג
ומשקלו עוללי טִפֻּחִים · פי׳ עוללים קטני מעולפי איכה ב
חתולתם · ג רקיעה ושטיחה בנינו פיעל וימיני ׳טִפְּחָה ישעי' מח
שמים · ומשקלו ממסד עד ׳הַטְּפָחוֹת · פי׳ עד הקירוי מ״א ז
שהוא רקוע ושטוח : *
טפל חיבור ודיבוק בנינו קל · ׳טָפְלוּ עלי שקר · תלי' קיט
ועיי׳ שורש תפל :
טפש טפשות והשמנת הלב · בנינו קל ׳טָפַשׁ כחלב לבם פס
טרד טירדה ועסק תמידי · דלף ׳טוֹרֵד : משלי' כז
טרה ליחות · ומכה ׳טְרִיָּה · פי׳ לחה : ישעי' א

טרח

טור רייהע : טוש פלינן · הערשאשירכן : טחה איין באגענשוס :
טחן צרמאלמען · צרשטאסן · (ב) בשליפין אייכי מיהלע אדר מאהלען : * (פי׳
עבדו בם עבודת שבוים לטחון ולחטוב עצים עד״הכ ויהי טוחן בבית
האסורי׳ · עד בכור השפחה אשר אחר הרחים · וכאמ׳ באנשי גבעון ויהיו
חוטבי עצים · והנה הבחורי׳ סבלו עבודת הטחינה · והנערי׳ נכשלו בבקיעת
עצים עד״הכ בוקע עצים יסכן בם · פי׳ ימתכן) · (ג) דיא מאהלצעהני :
טחר כלאטטרען : טטף פארדערהויפטבינדי · * (פי׳ שיהיו הפרשיות
מקושרים ומחוברים על הראש על דרך וקשרתם לאות על ידך · וזהו
פת״א ויהון לתפילין · והוא מטעם והנה טחים אותו תָּפֵל (יחז' יג) שענינו
דבק וחיבור · וכדרז״ל רואה אשה בקב ותפלות · פי׳ חיבור עם
בעלה · וכן העדיים נקראי׳ קשורים · ככתוב כלה קשוריה · הקשורים וכתי
הכפש · מתורגמים קנתם בשם טוטפות · ואצעדה אשר על זרועו (ש״ב א)
ת״י וטוטפתיה · ומרדכי יצא (אסתר ט) · ת״י טוטפן דמקבען בדהבא ·
חולתם וכדרז״ל טט בכדפי שתים כו׳ והוא ג״כ מטעם חיבור הד׳ פרשיות וכזה
תבין שטעו קצתנו שפי׳ תפלין מטעם תפלה ובקשה וצוו להדגיש הלמ״ד כחק
שורש פלל · וכפי מ״ש כי יהיה שרשו תפל) : טיט קאהט ליים · (ב) דיקער
ליים : טיל אומהערווערפן · (ב) שטאס · וואורף :
טיר שלאס · פעסטונג · * (פי׳ הדוד שאל אם היא כוחה להתפתות ופתחה
פתוח לכל כדלת אוי נצייר השיר עליה בטרד הלוח הרומז אל הדלת ·
ואם איננה נוחה להכנס כחומה · נצייר טירה בטרד המגדל שעוז שאיננו נוח
ליכנס וע״ז ענתה הרעי׳ אני חומה ושדי כמגדלות) :
טלל איין דאך דארויף זעטצן · (ב) טהויא : טלא גראספלעקינט ·
(ב) געפליקט · (ג) דאס לאמס · (ד) לד״א דער נאמי אייכר שטאדט :
טמא אונריין ווערדן · (ב) אונריין · (ג) עטוואס אונרייכס :
טמה דומם ווערדן : טמן פרגראבן · פרבערגן · (ב) איין שאטץ :
טנא איין קארב : טנף בעזודלן : טעה אירדע פיהרן : טעם שמעקן ·
פרזוכן · (ב) מעטהא פאריס · איינזעהן · (ג) דיא איינזיכט · (ד)
שמאקהאפטי גריכטי : טען בלאדען אדר ספארנען · (ב) דורכשטאכען :
טפף הימפפען וויא איין קינד · (ב) דר קינדיר : טפח אייני שפאנני ·
אייני האנדברייט · (ב) קינדר גראסציהן · (ג) מאנטל · שלייער ·
(ד) מיט דער האנד אויסמעסן · (ה) דאס דאך · * (ויש לזה הפי׳ סמך מפ׳
הכה בכפך ורקע ברגלך (יחז' ו) · שהוא כפול הענין במלות שונות ות״י טפח
בידך · ותך הסמש (יונה ד׳) · ת״י וטפחת · וכן כדרז״ל וטפחה על פניה ·
והנה הרקיעה והשטיחה כעשה בהכאה) : טפל אנדיכטען · אנהענגן :
טפש געפיהלאס זיין פעטט בלעגט : טרד בעאונרוהיגט · ולד״א
בשעפטיגט : טרה פייכט · אייטערנד :

טרח כובד ועמל בנינו הפעיל · אף ברי יַטְרִיחַ עב · פי' למען הביא רויה לעולם יטריח האיר לעלות מן הארץ ולהשקותה · ומשקלו היו עלי לָטֹרַח · כ' טָרְחֲכֶם ומשאכם : (איוב לז · ישעי' א · דברי' א)

טרם העדר הקודם להויה · ופי' כטעם ב' מלות עוד לא · טֶרֶם ישכבו · פי' עוד לא שכבו והנה נסבו אנשי העיר · כי טֶרֶם תיראון · פי' עוד לא יראתם את ה' נכו החטה והשעורה בחטאתכם : (ראשי' יט · שמו' ט)

טרף ב' הו"ל **א** שבירה והכאה ושבירת רעבון · ד' ב"ל קל יוצא כי הוא טָרָף וירפאנו · פן יִטְרֹף באריה · טריפה ושבירה הם ענין אחד כמו ולא שבר את החמור · וככה מזון כל בע"ח יכונה בשם טרף ובשם שבר · שבר רעבון פי' טרף רעבון · ויוסף הוא המשביר · ר"ל המטריף לחם חקם · ונפעל כל היוצא מהנה יִטָּרֵף · ופועל טרוף טֹרַף יוסף · והפעיל הַטְרִיפֵנִי לחם חקי · ג' מ"ל (א) ותתן טֶרֶף לביתה · כ' והכפיר על טַרְפּוֹ · (ב) טְרֵפָה לא הבאתי לך · (ג) והנה עלה זית טָרָף בפיה · פי' העלה היה טרוף לשבר רעבונו · וכן ת"א תביר מטעם לא שבר את החמור · **ב** עלי עץ · ויבש כל טַרְפֵּי צמחה · (הוש' ו · תלי' ז · מ"א יג · ירמ' ה ראשי' לז · משלי' לא סס לא · ישע' לא ראש' לא · סס ח · יחז' יז)

בני רבעים

טאטא התכבדות ונקוי במכבדה של ענפים דקים שמכבדין בה את הבית · בנינו ומשקלו וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵא השמד : (ישעי' יד)

טפסר שר וקצין פקדו עליה טִפְסָר · ר' וְטַפְסְרַיִךְ כגוב גובי : (ירמי' נא · נחו' ג)

נשלמה אות הטי"ת

אות היו"ד

יאב תאוה וחשק · בנינו קל כי למצותיך יָאָבְתִּי : (תלי' קיט)

יאל ג' הו"ל **א** רצון וחפץ להתחיל לעשות איזה פועל · בנינו הפעיל הוֹאִיל משה באר · **ב** שבועה בנינו הפעיל וַיֹּאֶל שאול את העם · תאלת בשורש אלה · **ג** סכלות בנינו נפעל אשר נוֹאַלְנוּ · ת"א אטפשנא : (דברי' א · ש"א יד · במד' יב)

יאר שם כל נהר שמתפצל ויוצא ממנו פלגים יבלי מים להשקות שדות · על שפת הַיְאֹר · אחר הנה לשפת הַיְאֹר · הוא חדקל · ובחסרון היו"ד ועלתה כָּאֹר כלה · ס' ונשקעה כִּיאֹר מצרים · כ' לי יְאֹרִי · ר' יְאֹרִים רחבי ידים · ס' יְאֹרֵי מצור · כ' דגת יְאֹרֶיךָ : (שמות ב · דניא' יב · עמו' ח סס יחז' כט · ישע' לג מ"ב יט יח')

יאש יאוש ר"ל הפסק היגון על טוב הנעדר מבעליו · ב' ב"ל פיעל לְיַאֵשׁ את לבי · ונפעל וְנוֹאָשׁ ממנו שאול · ומשקלו ברוב דרכך יגעת לא אמרת נוֹאָשׁ · פי' לא אמרת יאוש כלומר אתיאש : (דט · קהל' ב ש"א כז · ישעי' נז)

יאת הכנה וריצוי בנינו קל · כי לך יָאָתָה · פי' המלוכה מרוצה ומוכנת לך אחר שאין כמוך · אך נֵאוֹתָה להם · פי' נתרצה להם · וַיֵּאוֹתוּ הכהני' : (ירמי' י · ראשי' לד מ"ב יב)

יבב ילדה ואנגוהי בנינו פיעל וַתְּיַבֵּב אם סיסרא : (שופ' ה)

יבל ה' הו"ל **א** הבאה ב' ב"ל הפעיל מי יוֹבִלֵנִי עיר מצור · והפעל תּוּבַלְנָה בשמחות · **ב** פלגי מים המובאים למרחוק ב' מ"ל (א) ועל יוּבַל ישלח שרשיו · ובאל"ף על אוּבַל אולי · (ב) פלגי יִבְלֵי מים · **ג** פרי תבואת הארץ או הון ורכוש · ב' מ"ל (א) ואין יְבוּל בגפנים · ס' יגל יְבוּל ביתו · פי' תבואת הונו · כ' ונתנה הארץ יְבוּלָהּ · (ב) בול הרים · ויבל להמורי' בשורש בלל · **ד** לו שם בשלשה א' שופר · ב' שנת החמשים · ג' איל · במשוך הַיֹּבֵל · פי' בהאריך קול השופר · יוֹבֵל היא שנת החמשים · ר' שופרות הַיּוֹבְלִים · פי' שופרות של קרני אלים · **ה** שם נגע מה או חרוץ או יַבֶּלֶת · תאר לבהמה שיש בה יבלת : (תלי' ס · סס סה · ירמי' יז · דניא' ח · ישעי' ל · חבק' ג איו' ך · ויק' כו איוב · שמות יט איק' · יהוש' ו · ויק' כב)

יבם לקוחי אשת האח בנינו פיעל וְיִבְּמָהּ אותה · ב' מ"ל (א) תאר לזכר מאין יְבָמִי · (ב) ועלתה יְבִמְתּוֹ · הנה שבה יְבִמְתֵּךְ · תאר לאשת היבם : (ראשי' לח · דברי' כה · סס רות א)

יבש ב' הו"ל **א** חורב ויבשות ג' ב"ל קל עומד · שרשם יָבֵשׁ · וְיֵבוֹשׁ מקורו · ובחירק מתחת שרשיו יִבְשׁוּ · ופיעל יונקתו תְּיַבֵּשׁ שלהבת · גוער בים וַיַּבְּשֵׁהוּ · משפטו וַיְיַבְּשֵׁהוּ ונעדרה יו"ד השרשית בהטלת תנועתה אל האי"תן · והפעיל ואגמים אוֹבִישׁ · ד' מ"ל (א) תאר · הן אני עץ יָבֵשׁ · ר' לחים וִיבֵשִׁים · (ב) תאר לנקבה · נפשנו יְבֵשָׁה · ר' העצמות הַיְבֵשׁוֹת · (ג) מקרה או תאר הפך ים לְיַבָּשָׁה · (ד) וַיַּבֶּשֶׁת ידיו יצרו · **ב** בושת וכלמה ב' ב"ל קל · גם בוש לא יֵבוֹשׁוּ · והפעיל עומד הוֹבִישׁוּ כי תועבה עשו · והיוצא הוֹבַשְׁתָּ היום את פני כל עבדיך · ועי' שורש בוש · הוֹבִישׁוּ אכרים · יהוֹבִישׁ דגן · כאלו נכלמו בהמנע פעולתם מהם · וי"מ אותם מטעם הפסקה עצ"הש מן יבשות : (הוש' ט סס יג · איו' יח סס טו · נחו' א · ישעי' מב · סס טו במד' ו · סס יא יחז' לז · תלי' סו סס נה · ירמי' ח · סס ש"ב ט · יואל א · סס)

יגב שדה · ב' מ"ל (א) כרמים וְיֹגְבִים · (ב) תאר לעובדי השדה לכורמים וּלְיֹגְבִים : (ירמי' לט · סס נג)

יגה יגון ג' ב"ל נפעל בתולותיה נוּגוֹת · ופיעל וַיַּגֶּה בני איש · משפטו וַיְיַגֶּה בהעדר השרשית והטלת תנועתה על האיתן · והפעיל כי יי' הוֹגָה · עד אנה תּוֹגְיוּן נפשי · ב' מ"ל (א) לראות עמל וְיָגוֹן · כ' ושמחתים מִיגוֹנָם · (ב) דלפה נפשי מִתּוּגָה · פי' כבר ביארנו שבעת היגון ירף מרוצת הדם (הנקרא נערקלאזיון) · והנה יאמר מגודל יגוני רפתה מרוצת דמי שהיא נפשי ועמדה כעין דלף טורד לבד · ס' תּוּגַת אמו : (איכה א · סס ג · סס א · איו' יט ירמי' ך · סס לא תלי' קיט · משלי י)

יגע יגיעה ועייפות ג' ב"ל קל עומד · לא ייעף ולא יִיגָע · ופיעל עמל הכסילים תְּיַגְּעֶנּוּ · והפעיל הוֹגַעְתַּנִי בעונותיך · ה' מ"ל (א) משיב יָגָע ולא יבלע · (ב) כי תמאס יְגִיעַ כפך · כ' ותעזוב אליו יְגִיעֶךָ · (ג) ולהג הרבה יְגִעַת בשר · (ד) תאר ואתה עיף וְיָגֵעַ · ר' כל הדברי' יְגֵעִים · (ה) תאר ג"כ · יְגִיעֵי כח : (ישעי' מ קהלת · ישעי' מג איו' ך · סס י · סס לט קהל' יב · דברי' כה קהל' א · איוב ג)

יגר יראה בנינו קל עומד · ואשר יָגֹרְתִּי יבוא לי : (סס)

טרח בלעסטיגן · בעמיהן · (ב) זור לאסט : **טרם** בעפאר · (ב) נאך ניכט : **טרף** רייסען · רויבען · צרברעכן · (ב) צרריסען · (ג) דער רויב דאהער בייא דען טהירען איהר פוטטער · (ד) לד"א איין בלאטט · (ה) בלעטטער אדר צווייגע : **טאטא** אויספעגן · (ב) איין בעזן : **טפסר** איין פירסט · אנפיהרר :
יאב אנהענגן · נאכשטרעבן : **יאל** אנפאנגן · זיך בשטרעבן · (ב) בשווערען · (ג) טהעריכט האנדלן : **יאר** דער פלוס :
יאש אויס דען זינן שלאגן · (ב) דיא האפפנונג אויפגעבן · אבוועגדן :
יאת גנאמען · (ב) גן וואללן זיין ; **יבב** וויינען · זייפצן ;
יבל פיהרן · (ב) קאנאהל · (ג) דיא פרוכט · (ד) דיא שעטצי · (ה) דיא טראמפעט · אוים איינעס ווידער הארן גמאכט · (ו) דאס פונפציגסטע יאהר · וועלכס איין פרייאיאהר וואר · (ז) ווארצען :
יבם צור ברודרעהי נעהמן · (ב) דער שוואגר · (ג) דיא שוועגרין :
יבש פרטראקענט · פרדארט · (ב) טראקן · אונפרוכטבאר · (ג) הונגר ליידן · דארבען · (ד) דאס טראקני · פעסטר באדען :
יגב איין פעלד · (ב) אקער בויער : **יגה** טרויריג · (ב) בטריבן · עלענד מאכן · (ג) עלענד · (ד) בעטריבנים : **יגע** ערמידען · ארבייטן · (ב) מיהי · ארבייט · (ג) מידע : **יגר** פירכטען :

יד יד הו"ל ופרקי׳ **א** ידי אדם · ויתן ליד · ס׳ על יד יוסף · כ׳ ההרימותי ידי · ר׳ וס׳ והידים ידי עשו · כ׳ הלבישה על ידיו · **ב** כח · ולא היה בהם ידים לנוס · **ג** רשות · ארץ ממשלת ידו · **ד** חיזוק תנה את ידך · פי׳ נתינת יד לחזק דבורו כעין תקיעת כף שעושין היום · וכמוהו מצרים נתנו יד · פי׳ הושטנו ידינו להם להיות לנו לחיזוק · **ה** עצה היד יואב אתך · **ו** עמידה · ופעלך אין ידים לו · פי׳ אין לו כח לעמוד · **ז** מקום · רחבת ידים · **ח** סמיכות ידות מזה ומזה · **ט** ציר הלוח · שתי ידות לקרש האחד · ס׳ וידות האופנים · כ׳ ידותם וגביהם · **י** חלק · חמש ידות · **יא** כלל הגוף וידיו לא שטף · הכוונה על טבילת הגוף כלו כאמרם ז"ל · **יב** הכאה · הנה יד יי׳ הויה במקנך · **יג** נבואה ור"הק · ותהי עליו שם יד יי׳ · **יד** שליחות על ידי דוד מלך ישראל :

ידד אהבה ב׳ מ"ל (א) ידיד יי׳ · כ׳ כן יתן לידידו שינא · ר׳ למען יחלצון ידידיך · ובוא"ו תי"ו שיר ידידות · (ב) את ידדות נפשי :

ידה ד׳ הו"ל **א** השלכה · ב׳ ב"ל קל ידו אליה · ופיעל לידות את קרנות הגוים · ויידו אבן בי · משפטו ויידו · **ב** תהלה והודאה לפועל חסד או פליאה · בנינו הפעיל יודו ליי׳ חסדו ונפלאותיו · ויודוך כי תטיב לך · ב׳ מ"ל (א) מזמור לתודה · ס׳ הודות שלמיו · ר׳ ובתודות ובשיר · * (ב) על יהודות הוא ואחיו · **ג** וידוי דברי׳ לחוטא אשר לא כגמול השיב למטיב עמו · ב׳ ב"ל הפעיל ומודה ועוזב ירוחם · והתפעל והתודו את עונם · **ד** עם יהודה בנינו התפעל ורבים מעמי הארץ מתיהדים · ה׳ מ"ל (א) כי יהודה גבר באחיו · ועל שם מלכי בית דוד שהיו מיהודה נקראים עם בני ישראל יהודים · וכן ע"ש מלכות ירבעם הראשון במלכי ישראל שהיה משבט אפרים נקראו אפרים · (ב) תאר לזכר איש יהודי · ר׳ צורר היהודים · (ג) תאר לנקבה · ואשתו היהודיה · (ד) ג"כ תאר · לדבר יהודית :

ידע ד׳ הו"ל **א** ידיעה ר"ל השגת כל מושג בהבדלו מזולתו · ז׳ ב"ל קל ואדעך למען אמצא חן · היודע דרכי הנהגתו ית׳ וחסדיו עם ברואיו הוא זה היודע אותו כאמור בפ׳ השכל וידוע אותי וגו׳ · והוא זה המוצא חן בעיניו ית׳ · כאמור בפ׳ אשגבהו כי ידע שמי · ונפעל ושמי יי׳ לא נודעתי להם * · ופיעל ידעתה השחר מקומו · ומרובע ואת הנערי׳ יודעתי · והפעיל הודיעני במה נשלחנו · והפעל או הודע אליו חטאתו · החולם תמורת שורק · והתפעל בהתודע יוסף · ד׳ מ"ל (א) אשא דעי למרחוק · ר׳ תמים דעים · פי׳ כל דעותיו ית׳ השלימות יהיו יחמו יתלכדו ולא יתפרדו והיו לעצם אחד עמו · (ב)

דעה והשכיל · ר׳ כי אל דעות יי׳ · (ג) גרמו עמי מבלי דעת · ס׳ ודעת דרכי יתפצון · כ׳ ודעתם וסכל · (ד) ומביני מדע · כ׳ גם במדעך מלך אל תקלל · **ב** קרובים ורודים ב׳ ב"ל קל וידע קין את אשתו · יכנה פועל המשגל בלשון נקיה שנתקרב אליה בקרבת דודים · ופיעל הרחקת מידעי ממני · פי׳ קרובי ורעי יודעי עניני · ב׳ מ"ל (א) מודע לאישה · (ב) הלא בועז מודעתנו · **ג** קסם מה ואת היידעני מן הארץ · ר׳ ואת הידענים · **ד** יסורים ושבירה · ג׳ ב"ל קל וידע אלמנותיו · פי׳ שבר והרס ארמנותיהם · ונפעל בלב נבון תנוח החכמה ובקרב כסילים תודע · פי׳ החכמה תמצא מנוחה בלב החכם ובקרב כסילים תתייסר · כי לא יחפצו בה ויוכיחו את החכם לסור ממנה · והפעיל ויודע בהם את אנשי סכות · פי׳ יסר אותם בשוטים :

יהב נתינת דבר או נתינת רשות וכח או עצה והסכמה · בנינו קל אהבו הבו · פי׳ מושליהם היו רגילים לומר לאנשי השם תנו כלומר מדור והבא הבאה דבר · וזה לבדו בצירי והשאר כלם בקמץ והיו משפטם בשוא ע"מ דעו · הבי המטפחת · הבה נתחכמה לו · תנו עצה איך נתחכם לו · הבה נא אבוא אליך · פי׳ תני רשיון · ועל הרוב הוא שוה לכל · יחיד ורבים יחידה ורבות · ומשקלו השלך על יי׳ יהבך · פי׳ מה שראוי לתת לך מבית המלך ה׳ צבאות :

יהר גם רוח העושה רע במזיד · זר יהיר :

יום שם זמן מוגבל · ב׳ מ"ל (א) ויקרא אלהים לאור יום · הוא זמן היות השמש על הארץ · ויהי ערב ויהי בקר יום אחד · הוא זמן יום ולילו עמו · ס׳ ביום נטעך · מורה על גבול עת ושעה לבד · כ׳ דבר יום ביומו · ר׳ בעוד שלשת ימים · ימים או עשור · פי׳ שנה · ובתוספת ה"א מימים ימימה · והוא מורה לעולם על שנה · ס׳ כל ימי חייו · כ׳ ורעה לא תמצא בך מימיך · וברבוי הזוגות לחם יומים · ובוא"ו תי"ו זכר ימות עולם · (ב) ובענן יומם · זה המשקל מורה לעולם על עת היות השמש על הארץ :

יון טיט ורקק מטיט היון · כמו אדמת עפר :

יונ בנות הוא"ו היונה בעופות · ב׳ מ"ל (א) כנפי יונה · ס׳ על יונת אלם · כ׳ יונתי בחגוי הסלע · ר׳ עיניו כיונים · פי׳ כעיני יונים · ס׳ כיוני הגיאיות :

יזם מחשבה בנינו קל · כל אשר יזמו לעשות · הוא אחד במובן עם זמם :

יזן זיון · סוסים מיוזנים :

יזע זיעה ב׳ מ"ל (א) בזעת אפיך · פי׳ בעמל גדול עד שתצא הזיעה על אפך · (ב) לא יחגרו ביזע · פי׳ במקום שמזיעין כאמרם ז"ל אין חוגרין למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהם אלא

כנגד

יד האנד · (ב) קראפט · מאכט · (ג) רוים · פלאטץ · (ד) לעהני · (ה) נאפפען · (ו) אקסי · (ז) פינכפפאך : **ידד** ליבליג · (ב) ליבסנזאכנ : **ידה** ווערפן · פפיילע ווערפן · (ב) אבשטאסן · (ג) פרייזן · לאבען · (ד) דאנקאפפר · *(זה הקרבן בא על הכרת חסדי המקום וטובותיו ית׳ ולכן נקרא תודה ע"ש יודו ליי׳ חסדו · ובהיות כי עוד חזון למועד לכלא הפשע ולהתם חטאת מבני אדם · ותרבה הדעת וכלם ידעו אותו על פי פועל כפו ר"ל לפי בחינת טובו וחסדו אשר הוא ית׳ עושה עם כל נוצר ככתוב השכל וידוע אותי כי אני יי׳ עשה חסד ומשפט וצדקה בארץ · א"כ איפה הוא הדבר שאמרו ז"ל כל הקרבנות בטלות לעתיד חוץ מקרבן תודה) · (ה) דאנקלידער · (ו) בקענן · (ז) דיא יידישי רעליגיאן אננעהמן · (ח) דיא יידישי נאטציאן · (ט) איינע פרויא פאן דער יידישען נאציאן : **ידע** וויסען · ערקענן · *(פי׳ בית באל שדי · עואדת במקום שנים והטעם ובשמי ה׳ · ר"ל לא הודיעותי כחי בשינוי הטבע אשר ע"ש זה נקרא שמי יי׳ המורה הוויה וחידוש העולם ברצון · אשר ברצוני זה אוכל לשנות כאשר כמו שנודעתי לך כו בשנותי טבע היצורי׳ על ידך) · (ב) אנווייזן ציינען · (ג) זיך צו ערקענן געבן · (ד) וויסען · קעננטנס · (ה) בייאוואהנען · (ו) ליבן · פערטרויטען · (ז) צייכענדייטלער · (ח) צערשטערן · אייגרייסען · (ט) שטראפן · ציכטיגן : **יהב** געבן · (ב) וואהלאן · (ג) שיקזאל ולד"א לאסט : **יהר** שטאלטץ · פערמעסן : **יום** טאג · וויא אויך איס דייטשען · זא וואהל אין זא ווייט עס דר נאכט ענטגעגענגעזעצט איזט · אלס דער גאנצי רויס פאן פיר אונד צוואנציג שטונדן · (ב) איין יאהר · (ג) אם טאגי : **יון** זומפף · שלאמס : **יונ** דיא טויבי : **יזם** זא וויא זמם פארנעהמן · איס שילדי פיהרן : **יזן** בעוואפנעט : **יזע** שוויס · (ב) וואו מאן שוויצט :

בנגר אצילו ידיהם :

יחד אחדות ב׳ ב״ל קל · לא תחד אתם בקבורה · ועיי׳ שורש אחד · ופיעל יחד לבבי ליראה שמך · ובע״ק השבו לשם כי שגה לקרוא החי״ת בפתח · ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר רך ויחיד · כ׳ את בנך את יחידך · ר׳ מושיב יחידים ביתה · (ב) תאר לנקבה ורק היא יחידה · כ׳ מכפירים יחידתי · נקראת הנפש יחידה להיותה עצם אחד פשוט בלי הרכבה כלל כמבואר בחכמת הנפש · ויעיין בהערה לשורש נפש · (ג) בהוספם יחד עלי · כ׳ צדקו יחדו · פי׳ האחרים שלו וככה כל יחדו אע״פ שכלם חסרים יו״ד הרבוי :

יחל תקוה ותוחלת ג׳ ב״ל נפעל · ויחל עוד שבעת ימים · משפטו וייחל ופיעל ויחל עוד · משפטו וייחל · על אשר יחלתני · והפעיל ולדברו הוחלתי · ב׳ מ״ל (א) טוב ויחיל ודומם · (ב) תוחלת ממושכה · ס׳ תוחלת צדיקים · כ׳ הן תוחלתו נכזבה :

יחם ג׳ הו״ל א חימום בנינו קל · למען יחם וחרה נחושתה · ומשקלו כוס היין החמרה · ס׳ חמת תנינים · כ׳ קובעת כוס חמתי · ב חימום ותאות המשגל ג׳ ב״ל קל ויחמנה בבואן לשתות · ונפעל הנחמים באלים · ופיעל ליחמנה במקלות · ג חימום וכעס בנינו קל כי יחם לבבו · ומשקלו מפני האף והחמה · ס׳ וכ׳ כנ״ל ר׳ ואת איש חמות :

יחף חלוץ הנעל · ערום ויחף :

יחש ידיעת המשפחה מאבות לבנים · בנינו התפעל כתבם המתיחשים · ומשקלו ספר היחש :

יטב טובה וערבות ותיקון הדבר וישרו · ב׳ ב״ל קל אשר ייטב לך ולבניך · וייטב בעיני הדבר · פי׳ ישר הדבר · והפעיל ותיטיב את ראשה · פי׳ תיקנה קשוריה · ומשקלו מיטב שדהו · ועיי׳ שור׳ טוב :

יין מיץ ענבים אוהב יין ושמן · ס׳ ויין המסכים פי׳ ישתו יין אדום כי חמסים כמו חמצים ומטעם חמוץ בגדים · כ׳ מסכה יינה :

יכח היישרה אם בדברים ויושר הטענות או ביסורים במעשים מוכיחים · ד׳ ב״ל נפעל משיב דברים נכוחים · והפעיל הוכח לחכם · אותה הוכחת לעבדך פי׳ אמתת במעשה הנסיון · אשרי אנוש יוכיחנו אלוה · פי׳ ייסרנו והפעל והוכח במכאוב · והתפעל עם ישראל יתוכח · ב׳ מ״ל (א) יום צרה ותוכחה · ר׳ תוכחות בלאמים · (ב) ועוזב תוכחת מתעה · ס׳ תוכחת חיים · כ׳ נאצו כל תוכחתי · ר׳ איש תוכחות · ס׳ תוכחות מוסר :

יכל ב׳ הו״ל א אפשרות ויכולת בנינו קל עומד · פן יאמר אויבי יכלתיו · פי׳ יכולתי להרע לו כלם לגזרת פעול בעבר · והעתידים כלם במלאפום הגם לחם יוכל תת · ומשקלו מבלתי יכלת יי׳ · ב נהר עברו את נמיבל המים · ומכתום ועיי׳ בשורש כתת :

ילל ג׳ הו״ל א קול יללה ואנחה · בנינו הפעיל עומד הילילו שער · והיוצא מושליו יהילילו · ב׳ מ״ל (א) יללה מן המשנה · ס׳ ויללת אדירי הצאן · כ׳ שר אגלים יללתה · (ב) גאללי לו · האל״ף במקום יו״ד · ועיי׳ שורש אלל · ב מדבר שממה ובהוהו יליל ישימון · ג לידה בנינו קל · הרה ילדתי משפטו ללדת כמו לשבת מן ישב ועניינו ללדת ויתכן היות שרשו להת · ויצא ע״מ לרד לפניו גוים ועם היות זה הלמד בקמץ · ועניינו מזל מזר״ז אכלה חגב אומר לו כשום לתך הוא (נ״ח דף קו) פי׳ רש״י בשביל מזלך הרע · והטעם מזלה הרע גרם לה הצוות שהיתה הרה לעת רעה · והפכו בא גד :

ילד הויה חדשה אם לדת כל חי או התחדשות המקריים והחקים והמחשבות כלם יתוארו בשרד הלידה · כביר כח בשמנה בנינים קל · אם אנכי ילדתיהו · ותלד לעמרם · ונפעל בהולד לו את יצחק · ופיעל ותקח המילדת · היא האשה העוזרת ללדת · ופועל ולשם גם הוא ילד בן · ומרובע הנך הרה וילדת בן · והפעיל תרח הוליד את אברם · על הרוב יאמר על הזכר הוליד ועל הנקבה ילדה ופעמים יאמר על הזכר ילד ג״כ ועירד ילד את מחויאל · והפעל יום הלדת את פרעה · והתפעל ויתילדו על משפחותם · פי׳ הראו כתבם המתיחשים מכי ומי נולדו · ובענין התחדשות המקריים כי לא תדע מה ילד יום · בטרם לדת חוק · וחידוש מחשבה הרה עמל וילד שקר · ט׳ מ״ל (א) שרה עקרה אין לה ולד · (ב) תאר לזכר ויולד לחברתי · ר׳ ויחין את הילדים · ס׳ ילדי פשע · ובפתח היו״ד מילדי העברים זה · כ׳ ויצאו ילדיה · (ג) תאר לנקבה קח לי את הילדה הזאת · ר׳ ילדים וילדות · (ד) כל הבן הילוד לך · ר׳ הילדים לו בירושלים · (ה) יליד בית · ר׳ חניכיו ילידי ביתו · (ו) וכח אין ללדה · (ז) מקרה הילדות והשחרות · כ׳ שמח בחור בילדותך · (ח) ומולדת אביך · ר׳ כשדים ארץ מולדתם · ר׳ מכורותיך ומולדתיך · (ט) אלה תולדות השמים · כ׳ בני נח לתולדתם :

ילך הליכה וזירוז ב׳ ב״ל קל עומד · ללכת ארצה כנען · על גחונך תלך · לך לך · לך נתראה פנים · פי׳ הזדרז · חלקי העבר והבינוני אין להם מציאות בזה כי אם בשורש הלך · והגבעות תהלכנה חלב · עומד כחבריו כי לרוב התמרה הליכת החלב מהם יכנה הגבעות בהליכה · ורבויו לעד · והפעיל יוצא ויולך יי׳ את הים · ואחד בצירי הה״א היליכי את הילד :

ילפ שם נגע מה או גרב · או ילפת :

ילק מין ארבה · הילק והחסיל והגזם :

ים ב׳ הו״ל א שם מקוה מים ועצ״הש פאת מערבית נפרד וסמו׳ ויגורו על ים בים סוף · ר׳ על ימים יסדה · ושם רוח מערב · בית אל מים · ימה וקדמה · נקרא מערב ים ע״ש הים הגדול שהוא במערב א״י · וזה לאות כי מניחי לה״ק היו מאנשי הארץ ההיא · ב שם פרידה הבא מהסוס והחמור · אשר מצא את הימים במדבר :

ימן ג׳ הו״ל א צלע הימיני מהאדם ועצ״הש כח ועצמה · בנינו הפעיל מיימינים ומשמאילים · ונבאלף

יחד פראייניגען · (ב) וויינען · (ג) דער איינציגע · (ד) איינזאם · (ה) דיא זעעלי · וויל זיא איינפאך איזט · (ו) נואממען : יחל ווארטען · (ב) האפפען · (ג) דיא האפפנונג : יחם היים ווערדן · ברענן · (ב) זיך ערהיטצן · (ג) דער צארן : יחף באארפוס : יחש דען שטאממבאום אנגעבן : יטב וואהלגעהן · (ב) וואהלגפאללן · (ג) שמיקקן · פוטצן · (ד) דס בעסטי : יין וויין : יכח ריכטיג · טרעפענדי · (ב) פרוויזען · שטראפען · (ג) בשטיממען · אנוויזען · (ד) איבערפיהרן · (ה) שטראפע · (ו) לעהרן · אוכטר ווייזונגען : יכל קענן · דס פרמעגן · איבערווינדן · בייאקאממן · (ב) דער באך : ילל וועהקלאגן · (ב) דאס געשרייא · דאס וועהקלאגן · (ג) וועהר! (ד) היילענד וכד״א וויסט · (ה) גבערן וכד״א אונגליקליכר וויזע : ילד ציינגן · גבערן · (ב) העבאממי · (ג) דאס געלעכט אנגעבן · (ד) הערפארברינגן · ערלאנגן · (ה) דיא געבורט · (ו) דס מעדכן · (ז) ערצייגט · (ח) ענטשטעהונגס געשיכטע · געבורטספאלג : ילך געהן · וואנדרן · (ב) געהי · קאממי · (ג) פליסען · (ד) פיהרן : ילפ פייכטי קרעצטי : ילק איינע ארט היישרעקי וכד״א איין קעפר : ים דאס מעער · (ב) גאגנן אבענד · (ג) מוילעזעל :

ובאל"ף וכי תאמינו וכי תשמאילו · ג׳ מ"ל (א) הבט ימין וראה · כ׳ וס׳ וימינם ימין שקר · פי׳ כחם שקר · ולא לאמונה נברנו ר"ל לא יתקיים כחם · ותאר ליד · תשכח ימיני · פי׳ תשכח יד ימיני לנגן בכינור · ותדבק לשוני ותאלם מדבר דברי שיר · (ב) תאר בלשון זכר העמוד הימני · (ג) לנקבה אל כתף הבירת הימנית · ב רוח דרום בנינו הפעיל אם השמאל ואימינה * · ג׳ מ"ל (א) צפון וימין אתה בראתם · (ב) וינהג בעזו תימן · (ג) חושם מארץ התימני · ג שם שבט בנימין · ב׳ מ"ל (א) ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין · פי׳ היא קראתו שם דמשתמע לתרי אפי · א׳ בן אבלי מטעם לא אכלתי באוני · ב׳ בן כחי מטעם כי הוא ראשית אונו · אך אביו בירר שמו מטעם כח כטעם ימין ה׳ רוממה כאמור בהוראה הא׳ · (ב) שם היחס לאישי שבטו איש ימיני :

ימר רוממות ונהולה בנינו התפעל ובכבודם תתימרו :

ינה אונס ואונאה ב׳ ב"ל קל · מפני חרב היונה · פי׳ האונסת · ינינם יחד · פי׳ נאנסם · והפעיל וגר לא תונה · פי׳ ז"ל אפי׳ אונאת דברים · ועיי׳ שורש נין :

ינח הנחת ועזיבה ב׳ ב"ל הפעיל והנח אותו לפני יי׳ · והפעל והניחה שם על מכונתה · ב׳ מ"ל (א) ונחת שלחנך מלא דשן · פי׳ המאכלים המונחים על השולחן יהיו דשנים שמנים · (ב) ורוחב מקום המונח · פי׳ מקום הריק העזוב בלי בנין :

ינק ב׳ הו"ל א יניקה ב׳ ב"ל קל · למען תינקו ושבעתם · והפעיל והיניקהו לי · ב נטיעות ילדות ג׳ מ"ל (א) ויעל כיונק לפניו · (ב) יונקתו תצא · ר׳ ונתתי מראש ינקותיו · (ג) ראש יניקותיו קטף :

יסד ב׳ הו"ל א יסוד כל בנין ועצ"הש ראשית הדבר או קיומו · ה׳ ב"ל קל · ויסדתיך בספירים · וליסד ארץ · ונפעל והיכל הוסד · ופיעל בינוי׳ יסד ציון · ופועל יסד בית יי׳ · והפעל על הוסד בית יי׳ · ה׳ מ"ל (א) עד היסוד בה · ס׳ יסוד המזבח · כ׳ ונגלה יסודו · ר׳ ונהרסו יסודותיך · ובוו"ה מ"ם ויסדיה אגלה · (ב) הוא יסד המעלה מבבל · פי׳ ראשית העליה והתחלתה · כ׳ יסודתו בהררי קדש · פי׳ העמוד שעליו יקום השיר הוא תהלת קדושת עיר האלהי׳ · (ג) ימוסד מוסר · האחד שם והב׳ פעול · ר׳ מוסדות חצלעות · (ד) ויחקרו מוסדי ארץ · פי׳ קומה · ובוא"ו תו"ו ואבן למוסדות · ס׳ מוסדות השמים ירגזו · (ה) ומוסד עד הטפחות · ב עצה ומחשבה ב׳ ב"ל נפעל ורוזנים נוסדו יחד · והפעל ואלה הוסד שלמה · פי׳ אלה מדות הבית אשר נתיעץ שלמה לבנות · וכל עצה היא יסוד המעשה :

יסך סיכה בנינו קל · על בשר אדם לא ייסך · פי׳ הסך לא ייסך · ועיי׳ שורש סוך :

יסף תוספת ג׳ ב"ל קל ויספו ענוים ביי׳ · ונפעל על המין נוספת · והפעיל ולא תוסיף קום · ובאל"ף ויאסף שאול לראו :

יסר ב׳ הו"ל א מוסר ותוכחת דברים או תוכחת שבט והכאה · ג׳ ב"ל קל · יוסר לץ לוקח לו קלון · פי׳ מוכיחו בתוכחת דברי׳ כי לץ תכה לייסרו · ונפעל הוסרו שופטי ארץ · ופיעל ואל בחמתך תיסרני · ומורכב מנפעל והתפעל ונוסרו כל הנשים · ב׳ מ"ל (א) חרב עם שדי יסור · פי׳ האם הוא זה הדרך מוסר · (ב) ויגל אזנם למוסר · ס׳ ומוסר שדי אל תמאס · כ׳ צקון לחש מוסרך למו · ב קשירה ומוסרות ב׳ ב"ל פיעל ואני יסרתי חזקתי זרועותם · והפעיל איסירם כשמע לעדתם · ג׳ מ"ל (א) מוסר מלכים פתח · (ב) ובמוסרם יחתום · (ג) התפתחי מוסרי צוארך · כ׳ פתחת למוסרי · ובוא"ו תי"ו נתקו מוסרות · ס׳ ומוסרות ערוד מי פתח · כ׳ ומוסרותיך אנתק · באותי ואסרם · הוא משורש אסר :

יעד זימון וזמן ובית וועד או וועד והכל הוא מטעם הזרמנות רבים זה עם זה · ג׳ ב"ל קל ואם לבנו ייעדנה · פי׳ יזמינה · ונפעל אשר איעד לך שמה · פי׳ אהי׳ מזומן לדבר עמך · והפעיל מי יועידני · פי׳ מי יזמינני לדין · נ׳ מ"ל (א) תאר לקיבוץ אישים המזומנים לחיות יחד · ותקהל העדה · ס׳ והנה עדת דבורים · כ׳ אתה וכל עדתך · (ב) תאר לבית הוועד או זמן · או הנים הנעשים בזמניהם כי עת וזמן הוא מטעם הזמנה עיי׳ שורש זמן · באהל מועד · ובה"ה מועד לכל חי · פי׳ הקבר המזומן לכל איש במועד צאתו מן העולם · ס׳ למועד צאתך ממצרים · כ׳ שבתה וכל מועדה · ר׳ ובחגים ובמועדיהם · ס׳ בכל מועדי בית ישראל · כ׳ בכל מועדי ישמרו · ובוא"ו תי"ו ולחרשים ולמועדות · (ג) ערי המועדה · פי׳ ערי הוועד שנתוועדו שם כל מכה נפש בשגגה :

יעה הסרה וגריפה בנינו קל ויעה ברד · ומשקלו את הסירות ואת היעים · כ׳ ויעיו ומזרקותיו · הם המגריפות לגרוף הדשן :

יעז עוז ותוקף את עם נועז · ויתכן היות הנו"ן מקום למ"ר כמו לשבה ונשכה ר"ל לועז הלשון :

יעט עטירה בנינו קל · מעיל צדקה יעטני · אחד במובן עם שורש עטה :

יעל ב׳ הו"ל א עזר בנינו הפעיל ואת מועשיך ולא יועילוך · ב שם תיש חבר ויעלת חן · ר׳ על פני צורי היעלים · ס׳ יעלי סלע :

יען ב׳ הו"ל א שם עוף מת צועק בקול ילדה ושוכן בגליל ישימון · ב׳ מ"ל (א) ואבל כבנות יענה · (ב) כיענים במדבר · ב מלה כטעם בעבור יען אשר עשית · ובא כפול * יען וביען במשפטי מאסו :

יעף

ימן מיט דער רעכטן זייט · (ב) רעכטס · דיא רעכטי האנד · (ג) צור רעכטן האנד : (ד) צור רעכטן זייטי געהן : *, פי׳ אברהם התנה אתכם להפריד ואמר דרך מוסר שיפורו שניהם ממקומם · ונתן הבחירה ללוט אם להשמאיל לרוח צפון כטעם שמאל בעשותו (איו׳ דג) או להימין לדרום · וגם לוט עשה דרך מוסר וסר ראשונה והניח את אברם לשבת על מקומו · ככתוב ויסע לוט מקדם · פי׳ טרם החל אברהם לנסוע · וכן ת"א ונטל לוט בקדמיתא · ולא תרגם ממדינחא כי הנה היו או בבית אל כנזכר בפרשה · והנה ההולך מבית אל לסדום הולך מצפון לדרום כמבואר בגבולי הארץ) · (ה) דאס מיטעגליכי לאנד · ע׳ דער מיטטעגליכי ווינד · (ו) דער נאהמי איינס זאהנס יעקבס · אוים בן אונד ימין צוזאממענגעזעצט · זאהן דעם אלטערס אדר דער קראפט · (ח) איינער געוויסי פאמיליע : ימר זיך ערהעבן · פראנגען :
ינה אונטערדריקענד · (ב) אונטערדריקען : ינח היגזעטצן · לאסן : (ב) גריכטע ולד"א גייסטעסרוהי · (ג) לעערגעלאסען :

ינק זויגען · זייגען · (ב) יונגר שטאמם · ווייגליגג : יסד גרונד לעגן · פעסטזעטצן · (ב) דער גרונד · (ג) דער גרונד ולד"א דיא פעסטע · (ד פעסטונג · (ה) זיך בעראהטשלאגען : יסך זאלבען :
יסף פרמעהרן · פארט פאהרען : יסר שטראפען · ציכטיגן · פעלטן · בלעהרן · (ב) צוכט · (ג) ביגדען · (ד) דיא באנדי · פעסלן :
יעד בשטיממען · (ב) געמיינדי · פרזאממלונג · (ג) פרזאממלונגסצעלט · ולד"א שטיפטסצעלט · (ד) דיא בשטיממטי צייט · (ה) דאהער אויך פעסטטאג : יעה וועגנאהמען · (ב) שויפלען : יעז מעכטיג :
יעט איינהיללען : יעל העלפן · ניטצען · (ב) דשרעה · (ג) דיא געמזי : יען דער שטרויס · (ב) וויל · *(כפילה זאת היא כפלאת בעיני המפרשים · אך כי לא ידעו מה הוא זה שת"א שטין חלף ברכן איתי עליהון · עיי׳ ביאור תרגום אסכנזי לר"מד · אשר יראה כי הוא שטן ועקב

יעף ג׳ הו״ל **א** יגיעה ועייפות בנינו קל עומד · לא
ישעי׳ מ סם — ייעף ולא ייגע · ומשקלו נותן ליעף כח ·
דני׳ ט — **ב** עופפות מיעף ביעף נוגע אלי · פי׳ המלאך
שראיתיו בתחלה מעופף בעופפות · הוא זה ראיתיו
איוב דכ׳ — נוגע עתה אלי · **ג** תוקף ועוז וכסף תועפות לך ·
במד׳ דג — ס׳ כתועפות ראם לו :

מ״א א — **יעץ** עצה ג׳ ב״ל קל · לכי איעצך נא עצה · ונפעל
סם יב תלי׳ פג — ויועץ המלך רחבעם · והתפעל ויתיעצו על
משלי ח סם יט — צפוניך · ב׳ מ״ל (א) לי עצה ותושיה · ס׳ ועצת
סם א ישעי׳ דה — יי׳ היא תקום · כ׳ לא אבו לעצתי · ר׳ עצות מרחוק
סם מו משלי דב — אמונה אומן · כ׳ נלאית ברב עצתיך · (ב) במעצות
סם א — ודעת · כ׳ וממועצותיהם ישבעו :

קהל׳ ב ישעי׳ מד — **יער** ב׳ הו״ל **א** יער צומח עצים · היער וכל עץ
סם לו סם י — בו · ס׳ יער כרמלו · כ׳ וכבוד יערו וכרמלו ·
יחז׳ לד תלי׳ דט — ר׳ וישנו ביערים · ובוא״ו תי״ו ויחשוף יערות ·
שיר ה — **ב** חלות דבש · ב׳ מ״ל (א) יערי עם דבשי · (ב)
ש״א יד — ביערת הדבש :

יחז׳ יו — **יפה** יופי ד׳ ב״ל קל עומד · ותיפי במאד · ופיעל
ירמי׳ י תלי׳ מה — בכסף ובזהב ייפהו · ופועל יפיפית מבני
אדם · והוא כפול הפ״א והעי״ן · והתפעל לשוא
ירמי׳ ד יחז׳ לא — תתיפי · ה׳ מ״ל (א) תאר לזכר יפה עשיתיו · ס׳
סם ש״ב יג סם יד — יפה ענף · (ב) לנקבה אחות יפה · ס׳ אשת יפת
שיר ב עמו׳ ח — מראה · כ׳ יפתי ולכי לך · ר׳ הבתולות היפות ·
ראשי׳ מא יחז׳ דת — ס׳ יפות מראה · (ג) וכליל יופי · כ׳ גבה לבך
סם סם ירמי׳ מו — ביפיך · (ד) על יפי חכמתך · (ה) עגלה יפה פיה
מצרים · כתיב תרין וקרי חד :

תלי׳ דו — **יפח** צפצוף והגיון ב׳ ב״ל קל ויפח חמס · והתפעל
ירמי׳ ד — תתיפח תפרש כפיה · פי׳ תהגה ותהמה
אך נגאה :

איוב ג — **יפע** זריחה וזהר בנינו הפעיל אל תופע עליו
תהו׳ דח — נהרה · ומשקלו וחללו יפעתך · פי׳ זהר פניך :

יפת סימן · או דוגמא להאמין שעתיד לצאת
סם דד — פעולה כיוצא בה · והיית להם למופת · כ׳
סם יב שמו׳ ד — אמר אני מופתכם · ר׳ ראה כל המופתים · כ׳
סם יא — למען רבות מופתי :

יצא יציאה ממה שממנו אל מה שאליו · ג׳ ב״ל קל
סם סם ט — עומד · יצא אתה · כצאתי את העיר · בגפו
סם יו סם יג — יצא · והפעיל כי ביד חזקה הוציאך · ועל דרך
ראשי׳ ח יחז׳ לח — השלימים היצא אתך · והפעל והיא מעמים הוצאה ·
איוב דח — ח׳ מ״ל (א) מקרה · כי יש לכסף מוצא · ס׳ ולהצמיח
סם לח תלי׳ יט סה — מוצא דשא · כ׳ מקצה השמים מוצאו · ר׳ מוצאי
מ״כ י — בוקר וערב תרנין · ובוא״ו תי״ו וישימוהו למוצאות ·
כינוי למקום הטינופת לצאת שמה הוצא · כ׳ ומוצאתיו — מיכ׳ ח
מקדם · (ב) תאר לבנים יומוציאי מעיו · (ג) מקרה — ד״ה ב לב
למות התוצאות · ס׳ והיו תוצאות הגבול · כ׳ והיו — תלי׳ סח במד׳ לג
תוצאותיו מנגב · (ד) תאר לבנים או זרעים הצאצאים — סם ישעי׳ דב
והצפיעות · פי׳ בנים ובנות · ס׳ וצאצאי מעיך · כ׳ — סם מח
תבל וכל צאצאיה · פי׳ הצמחי׳ והמוצאות · (ה) — סם לד
כינוי לטינוף יצא תאמר לו · (ו) בגללי צאת האדם · — סם ל יחז׳ ד
כ׳ וכסית את צאתך · (ז) צאת בנות ציון · כ׳ — דברי׳ דג ישעי׳ ד
ומצאתו לא תוחץ · (ח) הבגדים היצאים · כל — משלי ל זכר׳ ד
אלה חסרי׳ חיו״ר וענינם לכלוך וטינוף :

יצב עמידה והתיצבות ושם מערכות אנשי המלחמה ·
ואבן או אשה · נ׳ ב״ל נפעל הנצבה לא יכלכל · — סם יא
פי׳ החולה שעמדה מלכה · והפעיל ויצב לו בחייו את — ש״ב יח
מצבת · והתפעל סוב התיצב כה · ו׳ מ״ל (א) — סם
המצב והמשחית הרדו · ת״י איסטרטיג וכן שרי — ש״א יד יהוש׳ ד
המלך · ת״י איסטרטגין ולפ״ז יהודה פי׳ המצב שרי
החיל והפרתמים העומדי׳ על הפקודים · ס׳ ממצב — יהוש׳ ד
רגלי הכהנים · כ׳ והדפתיך ממצבך · (ב) ויענו אנשי — ישעי׳ דב
המצבה · (ג) תאר לאבן אשר יוסך עלי׳ נסך ליי׳ או — ש״א יד
לע״ז וירמה ומצבה · ס׳ ויסר את מצבת הבעל · ר׳ — ראשי׳ לא מ״ב ג
ושבר את המצבות · ס׳ מצבות בית הבעל · כ׳ ואת — סם דג סם י
מצבתם תשברון · ושבר תשבר מצבתיהם · בב׳ מיני — שמו׳ לד סם דג
הרבוי כמשפטו · (ד) תאר לאבן המושם לציון וסימן
ויקרא למצבת על שמו · ס׳ מצבת קבורת רחל · כ׳ — ש״ב יח ראשי׳ לה
זרע קודש מצבתה · פי׳ נצר מטעת ויטע אשל ת״א — ישעי׳ ו
ונצב נצבא וכן ת״י בזה נציבתהון · (ה) שם המלכה
והצב גלתה · (ו) מגדל עץ שבונים הלוחמים נגד — נחו׳ ב
העיר · וצרתי עליך מצב * : — ישעי׳ כט

יצג העמדה ב׳ ב״ל הפעיל והצגתיו לפניך · — סם מג
והפעל רק צאנכם ובקרכם יצג : — שמו׳ י

יצע ב׳ הו״ל **א** פרישת המצע לשכב עליו ב׳ ב״ל
הפעיל ושק ואפר יציע · והפעל תחתיך יצע — ישעי׳ נח סם יד
רמה · ב׳ מ״ל (א) שם הסדין כי קצר המצע · (ב) או — סם דח
חללת יצועי עלה · ר׳ ובחללו יצועי אביו · כ׳ על — ראשי׳ מט ד״ה א ה
ערש יצועי · **ב** שם התאים היציע ההתחונה — תלי׳ קלב מ״א ו
הבנין הנמוך שאצל הבירה הגבוהה · נראה כאלו
הוא מצע מתחתיו :

יצק ב׳ הו״ל **א** שפיכה והתכה ג׳ ב״ל קל יוצא ·
ויצקו על העולה · פי׳ ישפכו · הכתפות יצקות · — סם יח סם ז
פי׳ מותכות · יצוק במים · צק לעם ויאכלו · והעומד — יחז׳ דד מ״ב ד
ויצק דם המכה אל הרכב · והפעיל והיא — מ״א דב
מוצקת · והפעל נהר יוצק יסודם · ה׳ מ״ל (א) ורוחב — מ״ב ד איו׳ דב
מים

ועקב שוים בטעם היותם מורים על חלף ושכר פרי המעשה וכמו שכתב הרא״ב״ע בטעם עקב שהוא שכר וגמול באחרונה · וכן כתוב לאמר יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך · כי ברך אברכך · ונאמר אחריו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי (ראשי׳ יט) · וזה יורה כי טעם שניהם שוה להורות שכר וגמול המעשה ולכן ת״א שניהם חלף שטעמו שכר כמו חלף עבודתכם · ומהמבואר שטעם בי״ת הסימוש הוא לפעמים כטעם עד כמו יי׳ בהשמים חסדך (תלי׳ לו) פי׳ עד שמים · ולפ״ז וכינו לדין היות פי׳ יען וביען כמו עקב בעד עקב ר״ל גמולרע תחת גמול טוב וכמו שת״א ואין כאן יתרון כלל) : **יעף** ערמידען · (ב) דער מידי ערמאטעטי · (ג) אים פליגען · פליגענד · (ד) גראסי מעכני · (ה) מאכט דיא אין דיא העהי שטרעבט :
יעץ ראהט געבן · (ב) ראהט האלטן · זיך בעראהטשלאגן · (ג) ראהט · בעראהטשלאגונג · ענטשלוס :
יער דער וואלד · (ב) דער האניגזויס : **יפה** שעהן זיין · (ב) שעהן מאכן · פערצירען : (ג) שעהן · ליבליך · (ד) דיא שעהני · (ה) דיא שעהנהייט : **יפח** שפרעכן · (ב) זייפצען · קלאגען :
יפע שטראהלען · גלענצן · (ב) גלאנץ : **יפת** צייכען · וואונדרצייכען :
יצא געהן · הינאויסגעהן · (ב) הינאויספיהרען · הינאויסציהען · (ג) דער אנפאנג · דיא ענטשטעהונג · אייגעם יעדן דינגעם · (ד) געהיימר ארט · (ה) דיא אוים דען איינגעווידן הערקאממן · דיא קינדר · (ו) אויסגאנג · רעטטונג · (ז) דיא געשעפפי · (ח) אונראהט · קאהט · (ט) אונפלעטיג :
יצב דאם שטעהנדי · (ב) זעטצן · אויפריכטן · (ג) שטעללן · (ד) דיא אנפיהרער ולד״א דם שטעהנדי לאגער · (ה) דיא שטעללי · (ו) דיא בילדזיילי · (ז) דם דענקמאהל · (ח) דאם גראבמאהל · (ט) דער שטאמם · (י) דער נאמי איינר פרויא · *(וההבדל שבין התיצבות וקימה הוא זה · קימה יאמר בבחינת ראשית העמידה או הזירוז לבד ומורה ג״כ קיום הדבר במציאות קום התהלך בארץ (ראשי׳ יג) · קום לא שבה (שם דז) · יקום אלהים יפוצו אויביו מורים הזירוז על הפעולה שאחריה · ודבר מי יקום ממני ומהם (ירמי׳ מד) מורה הקיום · שבאלה המקומות וכיוצא בם לא יתכן לשמש בפעל התיצבות · אולם התיצבות ישמשו בו בהתמדת הקימה שאחרי ההתחלה והראשית · התיצב כה על עולתיך (במד׳ דג) · פי׳ השאר עומד פה · בשכבר קם שם · נשמדנו מהתיצב · פי׳ אין התקומה מתמדת אח׳ הקימה · והנה קמה אלומתי וגם נצבה (ראשי׳ לז) · פי׳ אחר שהיתה שוכבת קמה ונשארה נצבת אשר כן היה כפתרונו שאחרי נפלו קם להיות מושל ונשאר על ממשלתו כל ימי חייו וזולתם כלם יתפרשו הטיב ליודע מבין · ופה אפס מקום להאריך) : **יצג** הינשטעללן · (ב) שטעהן לאסן : **יצע** נוס בעטטי אונטרלעגן · (ב) דיא בעטטשטעללי · דאס בעטטי · (ג) דער גאנג אן איינעם הויזי :
יצק גיסען · (ב) געגאסען · אונד גוואר היר פאס מעטאלל געטריבם

מים בְמוּצָקִי · פי׳ יציק גשם רב עלי ארץ ביציקתו · בצקת עפר לַמּוּצָק * · ס׳ מוּצָק נחשת · (ב) יצוקים וּבְמוּצָקְתָּהּ · (ג) מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת · (ד) יצוקים כִּיצִיקָתוֹ · (ה) תאר · וצור יָצוּק עמדי פלגי שמן · פי׳ כמו יוֹצֵק · **ב** הוזק ב׳ מ״ל (א) לבו יָצוּק כמו אבן · (ב) והיית מֻצָּק · עיי׳ שורש צוק · וכל יודע מבין שזה הוא עכ״פ מטעם הוראה הא׳ כי המתפורר הניתוך הוא הזק בעבור דיבוק חלקיו בהתכתו · אך הצגנוהו לבד בעבור שלא מצאנו לו בכתובים בניינים ומשקלים כמו בהוראה הראשונה אשר אין להוציאם מסברא :

יצר ה׳ הנ״ל **א** התחדשות הווית מיי׳ או מאדם ד׳ ב״ל קל יְצַרְתִּיו אף עשיתיו · ובמקבות יִצְּרֵהוּ · ונפעל לפני לא נוֹצַר אל · והוא תאר פי׳ טרם בראתי כל לא נמצא שום יצור במציאות כאיזה אל · ופועל ימים יֻצָּרוּ ולא אחד בהם · פי׳ כל אברי נוצרו ברחם אמי במספר ימים אחר שלא היו נכרים בטפה הזרעית אפי׳ אחד מהם · והפעל כל כלי יוּצַר עליך לא יצלח · פי׳ כל כלי משחית אשר יעשה במלאכת חרש ברזל לא יצלח להזיקך · ג׳ מ״ל (א) והנה יוֹצֵר גובי · פי׳ יצירה מן הארבה · ויתכן היותו בינוני פועל ב״ל השי״ת בורא ארבה · (ב) וִיצֻרַי כצל כלם · פי׳ אברי אשר נוצרו כלים כצל · ויתכן היותו משורש צור ושם נבארהו * (ג) כי הוא ידע יִצְרֵנוּ · פי׳ יצירתנו · **ב** הרסי אדמה ב׳ מ״ל (א) וירדת בית הַיּוֹצֵר · ס׳ בקבוק יוֹצֵר חרש · כ׳ וחצר אמור לְיוֹצְרוֹ · ר׳ כשבר נבל יוֹצְרִים · (ב) וְיֵצֶר אמר לְיוֹצְרוֹ · פי׳ הקדרה תאמר אל הקדר · כ׳ כי בטח יוצר יִצְרוֹ עליו · **ג** אסיפה בנינו קל וַיִּיצֶר יי׳ · ומשקלו יוֹצֵר גובי · פי׳ קצת קיבוץ ואסיפת ארבה · **ד** תאוה וכוסף בנינו קל וַיִּיצֶר יי׳ להז״ל (ב״ב פ׳ יט) ומשקלו וכל יֵצֶר מחשבות לבו · כ׳ כי ידעתי את יִצְרוֹ · **ה** דוחק בנינו קל · כי עתרת הַתֵּצְרִי מיושב · ומשקלו מן הַמֵּצַר קראתי יה :

יצת שריפה ג׳ ב״ל קל · ובנותיה באש תִּצַּתְנָה · ונפעל עריו נִצְּתוּ · ויתכן לפרשו שממו · והפעיל הַצִּית אש עליה :

יקב שם מקום דריכת הענבים · גורן וָיָקֶב · ר׳ יְקָבִים דרכו ויצמאו · ס׳ עד יִקְבֵי המלך ·

כ׳ ותירוש יְקָבֶיךָ יפרצו :

יקד הבערה ב׳ ב״ל קל · וַתִּיקַד עד שאול תחתית · ובצירי יֵקַד יְקוֹד · והפעל ואש המזבח תּוּקַד בו · ב׳ מ״ל (א) תאר הבערה · כְּמוֹקֵד נחרו · כ׳ על מוֹקְדָה · ר׳ מוֹקְדֵי עולם · (ב) תאר למקום שעליו יוקדת האש לחתות אש מִיָּקוּד :

יקה השמועות לעשות מצות המצוה משקלו ולו יִקְּהַת עמים · פי׳ עמים רבים יהיו נשמעים לו :

יקע ב׳ הו״ל **א** תליה בנינו הפעיל וְהוֹקַעְנוּם בהר · את עצמות הַמּוּקָעִים · **ב** הסרה ב׳ ב״ל קל · ונפעל תֵּקַע נפשי מעליה כאשר נָקְעָה נפשי מעל אחותה :

יקף הקפה וסיבוב בנינו הפעיל סובו ציון וְהַקִּיפוּהָ · ועיי׳ שורש קוף :

יקץ יקיצה מהשינה בנינו קל · וַיִּקַץ כישן יי׳ :

יקר כבוד או כובד ב׳ ב״ל קל · וְיֵיקַר דמם בעיניו · ובחירק תִּיקַר נא נפשי · והפעיל הֹקַר רגלך · ב׳ מ״ל (א) תאר כל הון יָקָר נמצא · ס׳ יְקַר רוח · ר׳ בני ציון הַיְקָרִים · (ב) תאר לנקבה ובאבן יְקָרָה · ס׳ פנת יִקְרַת מוסד · ר׳ אבנים יְקָרוֹת · פי׳ כבדות במשא · כ׳ בנות מלכים בִּיקְּרוֹתֶיךָ · בנת עם הרגש · (ג) ג׳כ תאר הבן יַקִּיר לי אפרים · (ד) מקרה וששון וִיקָר · ס׳ כִּיקַר כרים · כ׳ ואת כל יְקָרָהּ : *

יקש לכד ב׳ ב״ל קל · מיד פח יָקְשׁוּ לי · ונפעל בפועל כפיו נוֹקֵשׁ רשע · ד׳ מ״ל (א) שם המלכוד · פח יָקוּשׁ · (ב) וכצפור מיד יָקוּשׁ · ר׳ כשך יְקוּשִׁים · (ג) תאר לנלכד · כהם יוּקָשִׁים בני האדם · (ד) מקרה ולשלומים לְמוֹקֵשׁ · ר׳ לטמון מֹקְשִׁים · ס׳ מוֹקְשֵׁי מות · ובוא״ו תי״ו ומקשות פעלי און :

ירא יראה ג׳ ב״ל קל · כי יָרֵא מהביט · וכן כל העוברי׳ והבינונים לגזרת פעל הַיָּרֵא את דבר יי׳ · העתיד בחירק אדברה ולא אִירָאֶנּוּ · ונפעל למען תִּוָּרֵא · ופיעל מְיָרְאִים אותי · ב׳ מ״ל (א) מקרה עברו את יי׳ בְּיִרְאָה · ס׳ יִרְאַת יי׳ טהורה · כ׳ וְכִירְאָתְךָ עברתך · (ב) התאר לב״הנ׳ ויובילו שי לַמּוֹרָא · והמקרה ע״מ ובמורא גדול · כ׳ פחדכם ומוראכם · ר׳ וּבְמוֹרָאִים גדולים * :

ירד תנועה מהגובה אל הנמוך ג׳ ב״ל קל · עומד וַיֵּרְדוּ אחי יוסף · והפעיל הוֹרִידֻהוּ אליו · והפעל

(ג) דער גו זאממענפלוס *(הוא נקודת מרכז הארץ שהוא נקודת הכוכד כי אלי׳ נשפך כל כוכד כארץ · והטעם כראשית הוסד העולם היו המים והעפר מעורבים זה בזה ונקרא בשם תהום כמ״ש הרמב״ן ובראותו הש״ית שקעו חלקי העפר אל המרכז ונדבקו הרגבים והיו לכדור הארץ · ואלה הרגבי׳ לא נדבקו עכ״פ דביקות סתום ואטום · אבל נשארו חלולים חלולים בין הרגבים עבור בם מים אורות ואש · ובפרוץ הרות ירעיש הארץ או יקרעה ויבקעו יוסביה) · (ד) דער פארם · גוס · (ה) נפעם · היגאייננגיסען · (ו) מעטאל פארים · הארט וויא מעטאלל : יצר בילדען · (ב) פארמען · (ג) געשמידעט · (ד) דיא גלידמאאסען *(וההבדל שבין לשון ברא ללשון יציר׳ הוא שבריא׳ מורה על הויה שהיית יש מאין או יש מיש כמו בראשי׳ ברא · ויברא אלהי׳ את האדם · משא״כ לשון יצירה שמורה תמיד על הוית הדבר מחומר · ולכן יורה בעצם על יוצר חרם העושה מלאכתו בחומר · ומזה הטעם בעצמו אין נופל לשון בריאה על פעולת האדם באדם) · (ה) דיא בילדונג · (ו) דער טעפפר : (ז) דער טאפף · (ח) צוזאממענגעהמן · (ט) בעגירדי איינפאלען · (י) דיא בעגירדי ול״א דאס טיכטען · (יא) צו ענג זיין · (יב) דיא ענגי · אנגסט : יצת פרברענן · (ב) גרסטערט · (ג) אנגינדן : יקב דיא קעלטר :

יקד ברענן · (ב) דער בראנד · (ג) דיא פייער שטעללי :

יקה פרואממלען צום געהארכען :

יקע אויפהענגן · (ב) דיא געהענקטי · (ג) אבווייכען · פעררוקט ווערדן : יקף אומרינגען · אומגעבן : יקץ ערוואכען :

יקר וועהרט האלטן · שעטצן · (ב) זעלטן מאכן · זיך ענטציהן · (ג) קעסטליך · (ד) פאן טהירען · איהר פעטט *(וכחגת ותדע ההבדל שבין יקר וכבוד הוא זה שכבוד שבים רבוי כמו וכבדו כבוד ולא ידע ויצערו ולא יבין למו · והנה מי האיש רבי המעלות המעולות הוא זה יתואר בשם נכבד אך לא במעלה אחת יגבר איש להקרא בשם נכבד כי אם בשם יקר המורה על מעלת עצם מה הבלתי מאודי באישי מינו כמו ודבר ה׳ היה יקר בימים ההם פי׳ שלא התמידה הנבואה בעת ההיא · ונאמר והון אדם יקר חרוץ ר״ל שבשביל מעלת החריצות יתואר בשם יקר לבד לא בשם נכבד · והוא הדבר שגם דבר שאין בו רוח חיים יתואר בשם יקר · ונה אבן יקרה · משא״כ מלת כבוד שלא יתכבדו בו כי אם אלהים ואנשים · לא דבר שאין בו רוח חיים · וזה כי אם המוצא ימצא איזה עצם דוממי יקר המעלה האחת · הנה עכ״פ לא ימצא עם הרוב בעל רבוי המעלות · משא״כ האדם · ובזה תבין כתובי׳ רבים · ואפס מקום להאריך) : יקש שלינגען לעגן · (ב) זיך פרשטריקען · (ג) דיא שלינגי · (ד) געפאנגן ווערדן · (ה) דיא שלינגי · פאללשטריק :

ירא פירכטען · (ב) עהרפירכטן · (ג) פורכט מאכן · (ד) דיא עהרפורכט · (ה) פורכטבארי טהאטען *(והשכות אל לבבך שני מיני השינויים הנמצאי׳ בזה השורש א׳ שקצת מהם פעלים עומדי׳ בקל כמו ויראו ממך (דברי׳ דח) · וקצתם יוצאים למען ירשוך (מ״א ח) : ב׳ היוצאי׳ הם משוכים מחברי שאר לשונות של היראה כמו בעתה חתת שהמפחד הוא הפעול בם כמו ובעתתו רוח רעה (ש״א יו) · וחתתני בחלומות (איוב ז) · משא״כ פעל יראה שהירא הוא הפועל ואשר ממנו יירא הוא הנפעל כמו האל הגדול הגבור והנורא (דברי׳ י) · לכן יראוהו אנשים (איוב לז) · לכן תדע שסבת כל זה היא ב׳ מיני היראות שהם יראת הרוממות ויראת העונש · כי ביראת העונש יהיה המעניש הוא הפועל והנענש הירא הוא הנפעל שפעולתו עומדת · אולם ביראת הרוממות יהיה המחשב ברוממות המורא הוא הפועל והנורא הוא הנפעל בפועל מחשבתו · דוק בכתובים כי נכון הוא ואפס מקום להעזר בראיות) : ירד היגאונטרגאהן · (ב) היגאונטרבריגנן ·

והפעל ויוסף הורד מצרימה · ומשקלו ויכם בְּמוֹרָד · ס׳ במורד בית חורן · והורים אשר בזה · והיום ירד מאד · משפטו ירד · ותרדנה עינינו דמעה · עיני עיני יורדת מים · שניהם עומדים כחבריהם אך כינה העין בירידה לרוב הורידה הדמע · אל תירא מרדה מצרימה · משפטו מרדת · אפוד ירד בידו · פי׳ נמצא בין הבגדי׳ שהוריד וכאלו ירד מעצמו בלי כוונת המוריד :

ירה ג׳ הו״ל **א** השלכה ג׳ ב״ל קל · ונירם אבד חשבון · פי׳ ירינו חצים עד האבירנו אותה :

והמקור או ירה יירה · לירוא בחצים · לירות במו אופל · ונפעל או ירה יירה · והפעיל הורני לחומר ; ולא יורה שם חץ · **ב** מטר בנינו הפעיל · אלהיו יורנו · ב׳ מ״ל (א) יורה ומלקוש · (ב) מורה ומלקוש · כ׳ והיו עיניך רואות את מוריך · **ג** לימוד בנינו הפעיל כי אתה הורתני · ב׳ מ״ל (א) ותורה שם בישראל · ס׳ תורת יי׳ תמימה · כ׳ האזינו עמי תורתי · ר׳ את החקים ואת התורת · כ׳ ואת תורתיו · (ב) יתכן היות מזה · מגבעת המורה בעמק · פי׳ מקום מעמד הצופה · כ׳ ולא יכנף עוד מוריך · לא יסתר · אולא ירחק ממך להיות בכנף הארץ המורה אותך בדרך ישרה ורומז לחזקי׳ :

ירח ב׳ הו״ל **א** שם כוכב הלבנה וירח לא יגיה אורו · כ׳ וירחך לא יאסף · **ב** שם חודש בירח אחד · ס׳ ירח ימים · ר׳ וממגד גרש ירחים · ס׳ ירחי שוא :

ירט עיוות בנינו קל · ועל ידי רשעים ירטני · כי ירט הדרך לנגדי · פי׳ עיקם מהלכו לנגדי :

ירך ב׳ הו״ל **א** רגל כל חי או רגלי הכלים · ולגפיל ירך · ס׳ יוצאי ירך יעקב · כ׳ בתת יי׳ את ירכך נופלת · עד ירכה עד פרחה · ר׳ ממתנים ועד ירכים יהיו · כ׳ חמוקי ירכיך · **ב** פאה וצד ב׳ מ״ל (א) על ירך המשכן צפונה · (ב) וירכתו עד צדון · ר׳ לירכתים ימה · ס׳ ולירכתי המשכן :

ירע ב׳ הו״ל **א** רע הפך הטוב בנינו קל · נפשו ירעה לו · וירע בעיניו · ועיי׳ שורש רוע · **ב** יריעה אורך היריעה האחת · ר׳ תעשה עשר יריעות · ס׳ יריעות עזים · כ׳ רגע יריעותי :

ירק ב׳ הו״ל **א** רקיקה בנינו קל · ואביה ירק ירק בפניה · **ב** ירק עשב או צבע הירוק · ה׳ מ״ל (א) ירק לא היה · ס׳ כירק עשב · (ב) ואחר כל ירוק ידרוש · (ג) כגן הירק · ס׳ וירק דשא · (ד) שם חולי הירוקה ובשדפון ובירקון · (ה) והיה הנגע ירקרק · ס׳ בירקרק חרוץ · ר׳ ירקרקת או אדמדמת · פי׳ רב הירקות :

[Margin: ׳פס לט יהוש׳ ד · פס י סופ׳ יט · ירמי׳ ט איכ׳ א · ראשו׳ מו · ש״א כג · במד׳ כא · שמו׳ יט ד״ה כו · תל׳ יא שמו יט איו׳ · ל מ״ב יט · ישעי׳ כא דבר׳ יא · יואל ב ישעי׳ ל · תלי׳ קיט · פס עא פס יט · פס עא שמו׳ יח · פס סופ׳ ז · ישעי׳ ל · ישעי׳ יג · פס ס · זכ׳ יא דבר׳ לא פס · לג איוב ז · פס יו · במד׳ כב · פס ה שמו׳ א · במד׳ ה פס א · שמו׳ כה שיר ז · פס מ ראשי׳ מט · שמו׳ כו פס · ישעי׳ טו פס כט · שמות כו · פס פס לו ירמ׳ ד · במד׳ יב · ישעי׳ טו ראשי׳ ט · איו׳ לט דב׳ יא ישע׳ · לו דבר׳ כא · ויק׳ יג תלי׳ סח ויק׳]

ירש ה׳ הו״ל **א** ירושה נחלה ג׳ ב״ל קל · וירשת את הארץ · ובחירק וירשתה והטיבך · והם יירשוה · רש כאשר דבר יי׳ · ובקמץ החל רש · והשלם ים ודרום ירשה · ופיעל יירש הצלצל · ת״א יחסנינה · והפעיל והורשתם לבניכם · ד׳ מ״ל (א) והיה ארום ירשה · (ב) כי ירשה לעשו · ס׳ ירשת פליטה · כ׳ לארץ ירשתו · (ג) למורש קפוד · ר׳ את מורשיהם · (ד) לכם מורשה · ס׳ מורשת גת · **ב** גרישה ושילוח או השחתה ג׳ ב״ל קל · לרשת אותם מפניך · וכן כל לשון ירושה הדבוק עם המ״ם מובנת גרישה · ופיעל יירש הצלצל · פי׳ ישחית · דעת הרד״ק ות״י והראב״ע וקצת המפרשים · והפעיל איכה אוכל להורישם · **ג** עוני ד׳ ב״ל קל · הלירשנו קראת לנו · ונפעל פן תורש · ופיעל ייירש הצלצל · פי׳ קצת ועשם רש מן הפירות רש״י ור״מ · והפעיל מוריש ומעשיר · **ד** רעיונים מורשי לבבי · **ה** יין חדש ארץ דגן ותירוש · כ׳ תירשך ויצהרך :

ישש זקנה · גם שב גם ישיש בנו · ובצירי זקן וישש · ר׳ בישישים חכמה · מי שנזקן בחכמה הנקראת יש והושיה נקרא על שמה ישש :

ישב ישיבה או עיכוב זמן מה במקום אחד · או ישוב הארץ והתמדת תקיום ה׳ ב״ל קל עומדי · וישב על כסאו · שבו בידיהו עד יצמח זקנכם · פי׳ התעכבו · וישבו שם עד היום הזה · פי׳ גרו בארץ · ונפעל ונושבו הערים · כל אשר בורה הבנין ענינם ישוב הארץ · ופיעל וישבו טירותיהם בך · והפעיל והושבתי אתכם · ההושיבו נשים נכריות · פי׳ קיימו · והפעל והושבתם לבדכם · ב׳ מ״ל (א) אוה למושב לו · ס׳ ובמושב לצים · כ׳ איתן מושבך · ר׳ ובכל מושבי הארץ · ובוא״ו תי״ו בכל מושבותיכם · (ב) תאר ונמכר לגר תושב · ס׳ תושב כהן ושכיר · כ׳ ולשכירך ולתושבך · ר׳ וגם מבני התושבים · ס׳ מתושבי גלעד :

ישה ב׳ הו״ל **א** ישות ומציאות יש מפזר ונוסף עוד · כ׳ אם ישכם עושים · **ב** ידיעת אמיתת הדברים ויושרם לעשותם · יצפון לישרים תושיה · פי׳ יצפון לישרי לב החכמה שהיא יש מאין · וכטעם יהיב חכמה לחכימין * :

ישח הכנעה בנינו קל וישחך בקרבך · משפטו וישחך · או הוא שם ע״מ וישעך התן לנו :

ישט הושטת יד ושילוחה בנינו הפעיל · ויושט המלך לאסתר :

ישם שממה בנינו קל · ותשם ארץ ומלואה · ובחירק

[Margin: דברי׳ ד · פס ל · פס א פס פס ז · פס לג פס כא · עזרא ט · במד׳ כד דבר׳ ב · סופ׳ כא דב׳ ב ישע׳ · יד עובד׳ א סנוו׳ ו · מיכ׳ א · דברי׳ יב · פס כא · פס ז · סופ׳ יד ראשי׳ מה · דברי׳ כח · ש״א ב איוב ו · דברי׳ לג פס ז · איוב טו · ד״ה ב לו איוב יב · מ״א א · ד״ה א יט · פס ד · יהו׳ לו · פס כה · פס לו עזרא ו · ישע׳ ה תלי׳ קלב · פס א במד׳ כד · יחז׳ לד פס ו · ויק׳ כה פס כב · פס כה פס מ״א יז · משלי יא · ראשי׳ כו · משלי ב · מיכ׳ ו · תלי׳ פה · אסת׳ ה · יחו׳ יט]

(ג) דער אבהאבר דעס בערגעס · (ד) דער טאל געבט היכאונטר · דאס הייסט ערניאמט אב : ירה פפיילי ווערפן · ולי״א דיא הערדליכקייט נלאכן · (ב) פיסען · ווערפן · (ג) רעגנן מאכן (ד) פריהרעגן (ה) לעהרן · אונטרווייזען · (ו) דס גזעטן · דיא לעהרי · (ז) דיא ווארטי · (ח) לעהרער · גזעטצגעבער : ירח דער מאנד · (ב) דער מאנאטה : ירט קוועהלן · (ב) זיך בייגן : ירך דיא היפטי · (ב) דער שאפט · (ג) דיא זייטי : ירע מיספאללן · (ב) דער טעפפיך :
ירק ספייען · (ב) גריכעם קרויט · (ג) דיא געלבזוכט · (ד) דונקלגרין :
ירש איינגעהמן · איס כעזיטן כעהמן · (ב) דער ערבטהייל · (ג) פרטרייבן · (ד) פרדערבן · (ה) ארם מאכן · (ו) אבפרעסן · (ז) איינגרסטי גדאנקן · (ח) מאסט : ישש דער ערפאהרני גרייס :
ישב זיטצן · (ב) וואהנן · (ג) בעוואהנט זיין · (ד) אנלעגן · (ה) אויפנעהמן · איס הויזי זעטצן · (ו) רעוידענג · וואהנונג · (ז) דער הויזבעדינטי · (ח) פרעמדר איינוואהנר · נעדולדטר :
ישה איין פארטיקעל · וועלכר דיא ווירקליכקייט איינם דינגס אויסדריקט · (ב) טוגענד · ווייסהייט *(הערה) והתושיה האמורה היא עצם העו״הב הסתום בכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך · כי כלמד הסתום מן המפורש בצפינה לצפינה : לתת תושיה האמורה ביצפון בטוב האמור בצפנת · אף כי השכל יורה שלא יתכן היות פונג עו״הב זולתי עונג התושיה · אחר שאין שם דבר יקר בעולם יותר ממנה ככתוב יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה א״כ מה זה החלף והשכר אשר יתנן בעדה · היהי׳ נגרע מערכו ולזה יהיה בהכרח שכר תושיה תושיה · ע״ד שכר מצוה מצוה ר״ל שיתענג המשכיל עלה׳ מבוקש השכלת אמתתו בלכתו מחיל אל חיל כה זנה · כטעם מבין דבר מתוך דבר · וממה שאמר כמ״ב כי טוב · בכל פעולה ישלמה ית׳ · למדנו שהישות הוא טוב והעדר רע · וממשמע שאמר הכתוב כלם בחכמה עשית למדנו שכל ישות נעשה בחכמה · לכן על פי פעלה זה ידק לה תאר יש ותושיה הנגזר ממנו כי מבלעדה אפס ואין · וזה שא״הכ להנחיל אוהבי יש · ר״ל החכמה שהוא עצם עו״הב ובטובה בענה משבר כעת רצון ככתוב אני אעביר כל טובי על פניך · פי׳ אשכילך בדרכי טובי האמור כמ״ב וראית את אחורי ודרשו״ל זה קשר של תפלין ר״ל ידיעת קישור העלולים בעילותיהם והפרדה · כי כפלים לתושיה בהשכלת זה הקישור · א׳ השכלת הסבה מידיעת המסובב · ב׳ השכלת המסובב מידיעת הסבה שבתיהן יחד מתאימות כשלומי אמוני ישראל המשכילים באמתתו כטעם ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו ועת לאלוה מלין אך אפס מקום להאריך · ועיי׳ שורש אמן עב״ה · יצחק הלוי
ישח נידרגשלאגנהייט · קוממער :
ישט רייכען : ישם וויסטי · לעער זיין ·

ובחירק והבמורת הישמנה · ב׳ מ״ל (א) בית הישימות · הוא מדבר וישימון כמו שכתב הראב״ע · (ב) בצערך בישימון :

ישן ב׳ הו״ל **א** תנומה ב׳ ב״ל קל · וישנו ביערים · בינוני לגזרת פעל ואמתך ישנה · איננו מניח לו לישון · אשכבה ואישן · ופיעל ותישנהו על ברכיה · ומשקלו שנה בעיניו איננו רואה · ס׳ מתוקה שנת העובד · ובלי סמיכות אם אתן שנת לעיני · כ׳ גמו שנתם · ר׳ מעט שנות · פי׳ אם תישן מעט ותהנומם מעט ותחבק ידים מעט אז יסבב זה העצלות שיבוא לך העוני עכ״פ כאורח אשר בזמנו בא · **ב** זוקן בנינו נפעל ונושנתם בארץ · ב׳ מ״ל (א) תאכלו קושן · ר׳ חדשים גם ישנים · (ב) למה תברכה חישנה :

ישע עזר ב׳ ב״ל נפעל פנו אלי והושעו · והפעיל יבוא והושיעכם · ה׳ מ״ל (א) ויפרו ישע · כ׳ יצא ישעי · (ב) אשירת בישע · ס׳ ישע ימינו · כ׳ וישעה התן לנו · (ג) ליי׳ הישועה · ובתוספת תי״ו אין ישועתה לו · ס׳ את ישועת אלהינו · כ׳ ואראהו בישועתי · ר׳ כוס ישועות אשא · ס׳ ישועות פניו · (ד) שאין לו תשועה · ס׳ ושוא תשועת אדם · כ׳ אוהבי תשועתך · (ה) אל למושעות :

ישפה שם אבן יקרה מה תרשיש ושהם וישפה :

ישר יושר הפך העוקש ג׳ ב״ל קל עומד · ותישרנה הפרות · מלה מורכב מרבים ורבות · ופיעל ויישרם למטה מערבה · והפעיל ועפעפיך יישירו נגדך · ו׳ מ״ל (א) תאר וזך וישר פעלו · ס׳ ישר דרך · ר׳ ואת ישרים סורו · ס׳ ולישרי לב שמחה · (ב) וידריכם בדרך ישרה · ס׳ ובישרת לבב · ר׳ כנפיהם ישרות · (ג) מקרה · בתום לבב ובישר · ס׳ ישר לבי אמרי · כ׳ להגיד לאדם ישרו · (ד) ירין עמים במישרים · (ה) ונחני באורח מישור · (ו) תחת כל השמים ישרהו · פי׳ אורו ההולך על קו הישר · וכן ת״י תריצותיה ועיי׳ שורש שרה :

יתד שם יתד העשוי לתקוע בארץ או בקיר · והיתד ברקתו · ס׳ את יתד האהל · ר׳ וכל היתדות למשכן · ס׳ וכל יתדות החצר · כ׳ וכל יתדתיו :

יתם שם יתום · שפטו יתום · ר׳ ואת יתומים יבוזו · כ׳ יתמיו ואת אלמנותיו :

יתר ד׳ הו״ל **א** השארות ב׳ ב״ל נפעל ונותרה בת ציון · והפעיל הותיר לנו שריד · ג׳ מ״ל (א) פקדתי יתר שנותי · כ׳ ויתרו לתועבה אעשה · (ב) ואת היותר החרמנו · (ג) מה יתרון לאדם · פי׳ מה ישאר לו לנצח מכל עמלו · **ב** תוספת בנינו פועל פחז כמים אל תותר · פי׳ לא יהיה לך יתרון מעלה והחולם מקום מלאפום · ו׳ מ״ל (א) יתר שאת · כ׳ הלא נסע יתרם בם · פי׳ שכלם שהוא מותר האדם מן הבהמה חלף הלך לו · (ב) על כן יתרה עשה · (ג) יתרת עשה אבדו · פי׳ הון ורכוש שעשו שהוא יתרון מעלה לקונו · (ד) ואל תתחכם יותר · (ה) ויתרון ארץ בכל היא · (ו) בכל עצב יהיה מותרה · ס׳ ומותר האדם · **ג** חבלים · ב׳ מ״ל (א) כוננו חצם על יתר · כ׳ כי יתרי פתח · ר׳ יתרים לחים · (ב) את מיתריו ויתרותיו · **ד** חצר הכבד וארת היותרת על הכבד · ס׳ ואת יותרת הכבד :

נשלמה אות הי״וד

אות כ״ף

כאב חלי ומכאוב או השחתה ב׳ ב״ל קל · בהיותם כאבים · אך בשרו עליו יכאב · פי׳ ישחת · והפעיל כי הוא יכאיב ויחבש · הכאיבו באבנים · פי׳ תשחיתו · ב׳ מ״ל (א) כי גדול הכאב מאד · ס׳ מכאב לב · כ׳ לא יחשך כאבי · (ב) אם יש מכאוב כמכאובי · ר׳ רבים מכאובים לרשע · כ׳ ומכאובינו סבלם · ובוא״ו ת״ו איש מכאבות :

כאה חלישות וכאב ב׳ ב״ל נפעל ובאו בו צ״ים כתים ונכאה · פי׳ יחלש מרוב החיל הבא · והפעיל הכאות לב צדיק · ד׳ מ״ל (א) ונכאה לבב למותת · (ב) רוח נכאה · (ג) ההגו אך נכאים · (ד) ונפל בעצומיו חלכאים · פי׳ חיל אנשים חלושים :

כבד ד׳ הו״ל **א** כובד ורבוי ה׳ ב״ל קל · כמשא כבד יכבדו ממני · יכבדו בניו · פי׳ ירבו · ונפעל ונכבדו מים · פי׳ רבוי מים · ופיעל ולמה תכבדו את לבבכם · והפעיל והכביד נחשתי · והכבדתים ולא יצערו · והתפעל התכבד כילק · ה׳ מ״ל (א) תאר ערוב יכבד · ס׳ כבד פה · ר׳ וידי משה כבדים · ס׳ וכבדי לשון · (ב) כבד עון · (ג) מקרה כבד אבן · (ד) ג״כ מקרה וינהגהו בכבדת · (ה) תאר ואת התכבודה לפניהם · בנת עם הרגש · **ב** נקוד ותאטוא בנינו התפעל התכבדי כארבה · ומשקלו כבוד מכל כלי חמדה · **ג** נכבדות מהובר בו ד׳ ב״ל קל עומד · למען שמי יכבד יי׳ · ונפעל והנקלה בנכבד · ופיעל בפיו ובשפתיו כבדוני · והתפעל ממתכבד וחסר לחם · ב׳ מ״ל (א) מקרה כבוד חכמים ינחלו · ס׳ כבד אלהים הסתר דבר · כ׳ וחקר כבדם כבוד · (ב) תאר על משה כבודה · **ד** שם אבר הכבד ואת הכבד · כ׳ נשפך לארץ כבדי :

כבה כבוי ב׳ ב״ל קל עומד · ואשם לא תכבה · ופיעל ופשתה כהה לא יכבנה :

כבל ב׳ חו״ל **א** נחושתים ענו בכבל רגליו · ר׳ בכבלי ברזל · **ב** ארץ מלחה · ארץ כבול · פי׳ ז״ל בעלת חול וטיט עד ששקעה הרגל בתוכה :

כבס כיבוס בגדים ב׳ ב״ל פיעל וכבס בגדיו · ופועל וכבס שנית · ומורכב מהפעל והתפעל אחרי הכבס את הנגע · ומשקלו שדה כובס :

כבע שם כלי מגן לראש · מגן וכובע תלו בך · ס׳

וכובע

(ב) דער נאמי איינר געוויסן וויסטי · (ג) דיא וויסטי · איינעדי :
ישן שלאפען · (ב) איינשלעפרן · (ג) דער שלאף · (ד) אלט ווערדן · פילי יאהרי צו ברינגן · (ה) דס אלטי : ישע געהאלפן ווערדן · (ב) העלפן · (ג) הילפי · היל : ישפה דער נאמי איינס עדעלגעשטיינס :
ישר גראדי געהן · (ב) אבלייטען · (ג) גראדי זעהן · (ד) רעכט=שאפפן · רעכט · (ה) עבן · גראדי · (ו) דיא גרעכטיגקייט · (ז) דס ליכט · וויל זייני שטראהלען גראדי זיכד : יתד דער נאגעל :
יתם דער וואיזי : יתר איבריג בלייבן · (ב) איבריג לאסן · (ג) דער רעסט · איבערבלייבזעל · (ד) דס איבערבלייבענדי · דער פאר=טהייל · (ה) איינן פארצוג ערהאלטן · (ו) פארניגליך · (ז) דס ער איבריגטי · דער רייכטהום · (ח) מעהר · פארטהין · (ט) פארטהייל · (י) פארצוג · (יא) דיא זעהני דס וייל · דער שטריק · (יב) דס כעטץ אן דער לעבר :
כאב שמערצן האבן · (ב) פרדערבן · (ג) פרוואונדן · שמערצן מאכן · (ד) דער שמערטץ : כאה שוואך ווערדן · (ב) בעטריבן : (ג) בעטריבט · (ד) דער שוואכי ולד״א פערלאססנר : כבד שווער זיין · (ב) גראס · רייך ווערדן · (ג) מעגני וואסר · (ד) פרשטאקען · (ה) בשווערן · (ו) מעכטיג · (ז) מיט שווערס נג · (ח) קאסטבארקייט · (ט) ריין · לעער זיין · (י) לעער · (יא) פערעהרט ווערדן · (יב) דער געעהרטי · (יג) דיא עהרי · (יד) דער רוהם · (טו) דיא לעבר :
כבה פערלעשן : כבל פעסלן · קעטטן · (ב) זאנדיגט · אונפרוכטבאר :
כבס וואשען · (ב) דער וואלקער : כבע דער העלם :

ש"א יז ירמי' מו — וְכוֹבַע נחושת · ר' והתיצבו בְּכוֹבָעִים :

כבר ה' הו"ל **א** עיצם וריבוי בנינו הפעיל · בלי דעת

איו' לה סס לו — מלין יַכְבִּיר · ב' מ"ל (א) ורוח כַּבִּיר אמרי

סס לד סס לו — פיך · ר' ירוע כַּבִּירִים · (ב) מקרה יתן אוכל לְמַכְבִּיר ·

עמוס ט — פי' לרוב · **ב** נפה ב' מ"ל (א) כאשר ינוע בַּכְּבָרָה ·

שמות כז סס לה — (ב) ועשית לו מִכְבָּר · ס' מִכְבַּר הנחשת · **ג** כר

ש"א יט מ"ב ח — ב' מ"ל (א) כְּבִיר העזים · (ב) ויקח הַמִּכְבָּר ויטבול ·

ראשי' לה — **ד** שם מדה מרחק מדה כִּבְרַת הארץ · ועיי' שורש

קהלת ד — ברה · **ה** שם זמן העבר כְּבָר היה :

כבש ג' הו"ל **א** תפישה וממשלה ג' ב"ל קל יוצא

ראשי' א במד' לב — ומלאו את הארץ וְכִבְשֻׁהָ · ונפעל וְנִכְבְּשָׁה ·

ש"ב ח — הארץ לפני יי' · ופיעל מכל הגוים אשר כִּבֵּשׁ ·

ד"ה ב ט — **ב** שם מעלה שפועה בלי מדרגות וְכֶבֶשׁ בזהב ·

שמו' ט — **ג** תנור · פיח כִּבְשָׁן :

כבש שם בהמה דקה ידועה ב' מ"ל (א) את הַכֶּבֶשׂ

סס קט — האחד · ר' כְּבָשִׂים בני שנה · כ' ומנו כְּבָשַׂי

סס איו' לא — יתחמם · (ב) וְכִבְשָׂה אחת · (ג) כִּבְשָׂה אחת קטנה ·

ויק' יד ש"ב יב — ס' ויקח את כִּבְשַׂת האיש · ר' שבע כְּבָשֹׂת האלה :

סס ראשי' כא — ס' כִּבְשַׂת הצאן · בן שנה נק' כבש ומב"ש ומעלה נק' איל :

סס —

כדד ב' הו"ל **א** ניצוץ כִּידוֹדֵי אש יתמלטו ·

איוב מ"א — **ב** שם כלי חרס ידוע ועצ"הש אברי כלי הליחות

מ"א יז קהל' יב — אשר באדם כַּד הקמה לא תכלה · ותשבר כַּד על

המבוע · כינוי לניסת הליחות בימי הזקנה הפך ולא גם

ראשי' כד סוף' ז — ליחו · כ' הטי נא כַּדֵּךְ · ר' וְכַדִּים ריקים :

איוב טו — **כדר** סיבוב ב' מ"ל (א) כמלך עתיד לַכִּידוֹר · פי'

תתחזק עליו המצוקה כמו שיתחזק המלך

במלחמה עת יכין את עצמו לסבוב אויבו כבדור מכל צד ·

ישעי' כב — (ב) צנוף יצנפך כַּדּוּר אל ארץ רחבת ידים · פי'

יסובבך כצניף סביב ארץ רחבה כלומר תהיה נע

ונד בגלות :

דברי' לד — **כהה** הלישות ורפיון ב' ב"ל קל עומד · לא כָהֲתָה

ישעי' מב — עינו · פי' לא נחלש מאור עיניו · לא יִכְהֶה

ולא ירוץ · פי' לא ירף ולא ישבר עד עשותו משפט ·

ש"א ג — ופיעל ולא כִהָה בם · פי' לא הרפה את רוחם במוסר

ויק' יג סס — ומשקלו והיא כֵהָה · ר' בהרות כֵּהוֹת · כלם

פירושם רפיון הפשיון ומראה הלובן :

כהן גדולה ושירות לאלהים · וכל עובד בגדולה

ישעי' סא — כמו ראשי העם בנינו פיעל כהתן יְכַהֵן פאר ·

במד' ג — פי' יגדיל עדייו · וַיְכַהֵן אלעזר · פי' שרת לאלהי' ·

שמו' לא סס ג — ב' מ"ל (א) תאר או בינוני · לאהרן הַכֹּהֵן · ס' כֹהֵן

סס יט — מדין · פי' שר וגדול למדין · ר' ממלכת כֹּהֲנִים · ס'

ש"א ה מ"ב י — כֹּהֲנֵי דגון · כ' ומיודעיו וְכֹהֲנָיו · פי' שריו וגדוליו :

במד' יז סס כה — (ב) מקרה ובקשתם גם כְּהֻנָּה · ס' ברית כְּהֻנַּת עולם ·

סס ג ש"א ב — כ' ושמרו את כְּהֻנַּתְכֶם · ר' אל אחת הַכְּהֻנּוֹת :

כה מלת הטעם משמשת בארבע לשונות (א) דמיון

שמו' יט — כֹּה תאמר לבית יעקב · פי' כמו שאני דובר

סס ז — אליך · (ב) כטעם עתה והנה לא שמעת עד כֹּה ·

ראשי' כב — (ג) כטעם הֵנָּה · נלכה עד כֹּה · (ד) איחור ועיכוב

מ"א יח — ויהי עד כֹּה ועד כֹּה · פי' בין כך ובין כך בהתעכבם

שמות יב — שם בא הגשם · ובכפל הכ"ף וְכָכָה תאכלו אותו ·

ויתכן היות שרשו כך :

ישעי' מג — **כוה** כויה בנינו נפעל · במו אש לא תִכָּוֶה · ג' מ"ל

סס ג שמו' כא — (א) כִּי תחת יופי · לדרז"ל מכוה · (ב) כְּוִיָּה

ויק' יג סס — תחת כויה · (ג) צרבת הַמִּכְוָה · ס' מִכְוַת אש :

איוב ג — **כוח** ב' הו"ל **א** עוצם · ושם ינוחו יגיעי כֹחַ · כ'

סס ו — וכ' אם כֹּחַ אבנים כֹּחִי · **ב** שם שרץ מדה

ויק' יא — וְהַכֹּחַ והלטאה :

כול ג' הו"ל **א** סיפוק וסבל כניסת הגשם במקום

ישעי' מ — וממנו מדידה ג' ב"ל קל · וְכָל בשליש עפר

הארץ · פי' מדד כדור הארץ לשלשת מחלקות ישוב

מ"א ח — מדבר מים · ופיעל השמים לא יְכַלְכְּלוּךָ · פי' לא

יסבולך והוא כפול הפ"א והלמ"ד · והפעיל אלפים בת

סס ז — יָכִיל · פי' מחזיק וסובל מקום מודתם · נורא מאד ומי

יואל ב — יְכִילֶנּוּ · פי' מי יסבלנו · **ב** סיפוק וסבל פרנסה או

מ"א יח — הספקת הוושר בדברים · בנינו פיעל וְאֲכַלְכְּלֵם לחם

תלי' קיב ירמי' כ — ומים · יְכַלְכֵּל דבריו במשפט · ונלאיתי כַּלְכֵּל · פי'

לסבול · ועיקרו הוראת הסבל על מינים שונים · **ג** תאר

לאיש רע עין מקמץ סבלן ומחזיק טובה כל הימים על

מעט הייתוד אשר יוותר לזולתו · והוא הפך השוע

והנדיב המוותר הרבה ואינו מחזיק טובה לעצמו מזולתו ·

ישעי' לב כג סס — ג' מ"ל (א) וּלְכִילַי לא יאמר שוע · (ב ג) וְכֵלַי כֵּלָיו רעים ·

פי' הקמצן החזקת טובותיו הם רעות כטעם אל תלחם

את לחם רע עין :

איוב לא — **כון** ה' הו"ל **א** הכנה וזימון ד' ב"ל קל · וַיְכֻנֶנּוּ

משלי יט — ברחם אחד · ונפעל נָכוֹנוּ ללצים שפטים ·

סס ג — ומרובע מפיעל כּוֹנֵן שמים בתבונה · ומרובע מפועל

תלי' לז סס ז — מיי' מצעדי גבר כּוֹנָנוּ · והפעיל ולו הֵכִין כלי מות ·

נחו' ב משלי כד — והפעל וְהֻכַן הסכך · והתפעל ובתבונה יִתְכּוֹנָן ·

נחו' ב — ומשקלו ואין קצה לַהַתְּכוּנָה · פי' לההון שהכין מלך

איוב כג — נינוה · כ' אבוא עד תְּכוּנָתוֹ · פי' עד מושבו שהוא

ש"א כו — מוכן שם · **ב** אמת וישר בנינו נפעל בא שאול אל נָכוֹן ·

דברי' יג מ"ב ז — פי' באמת · והנה אמת נָכוֹן הדבר · ומשקלו לא כֵן

ראשי' מב — אנחנו עושים · פי' לא טוב וישר · ר' כֵּנִים אנחנו ·

פי' ישרים ואמתיים · **ג** מושב או בסיס ה' מ"ל (א) ועל

מ"א ז ראשי' מ — השלבים כֵּן · כ' והשיבך על כַּנֶּךָ · הרגש מקום הנח' ·

תלי' פ מ"א ח — (ב) וְכַנָּה אשר נטעה ימינך · (ג) מָכוֹן לשבתך ·

סס ישעי' יח — ס' מְכוֹן שבתך · כ' ואביטה בִמְכוֹנִי · ר' יסד ארץ על

תלי' קד זכרי' ה — מְכוֹנֶיהָ · (ד) והניחה שם על מְכֻנָתָהּ · (ה) אורך

מ"א ז סס — הַמְּכוֹנָה · ר' ויעש את הַמְּכֹנוֹת · כ' מזבח על

עזר' ג עמוס ה — מְכוֹנָתוֹ · **ד** שם מין מאכל לע"ז · ב' מ"ל (א) כִּיּוּן

ירמי' ז — צלמיכם · (ב) לעשות כַּוָּנִים · **ה** מלת הטעם משמשת

ראשי' מב — בג' לשונות (א) דמיון והשואה אם כֵּן למה זה אנכי ·

סס לח — (ב) כטעם בעבור כי על כֵּן לא נתתיה לשלה בני ·

סס ל — ותבוא עליו הלמ"ד לָכֵן ישכב עמך הלילה · (ג) כטעם

אסתר ד — אז וקשור עם הבי"ת וּבְכֵן אבוא אל המלך :

כוס ג' הו"ל **א** כלי שתיה קטן מגביע · ואתן את

הכוס

כבר הייפען · (ב) שטאלטן פערמעסן · (ג) דער גראסי · שטארקי · (ד) צו הויפען · (ה) דאס זיב · (ו) דאס זיבווערק · (ז) דאס קיסען · (ח) דיא דעקי · (ט) איינע שטרעקי · (י) בריטם : כבש בעצווינגען · (ב) איינע ערהעהונג · (ג) דער ברענאפען : כבש דאס שאף · (ב) איין ווייבליכעס שאף : כדד פונקען · (ב) דער קרוג · דער איימער : כדר דער קרייס דעם העערס · (ב) דער באלל · קוגעל : כהה שוואך · דונקל ווערדן · (ב) אבלאסן · ערמאטטען · (ג) פרוויזען · איינע בעזע מינע מאכן · (ד) דונקעל : כהן פרעכטיג קליידען · (ב) דאס פריסטעראמט · פערוואלטען · (ג) דער פריסטער · (ד) דער פירסט · (ה) דאס פריסטערטהום : כה זא · (ב) בים העער · (ג) בים דאהין · (ד) אונטערדעסן : כוה ברענן · (ב) בראנד · (ג) בראנדגעשוויר : כות קראפט · מאכט · שטערקי · (ב) איין געוויסעס אינזעקט : כול אויסמעסן · (ב) פאסען · ענטהאלטן · (ג) פרזארגען · (ד) איינריכטען : כון בערייטען · (ב) בערייט זיין · (ג) בעפעסטיגען · (ד) דער שאטן · (ה) דער זיטן · (ו) געווים · וואהרהאפטיג · (ז) רעכט · (ח) עהרליכע לייטע · (ט) דאס אמט · (י) ערהאלטן · עמפאר בריגגן · (יא) דער וויכבערג · (יב) וואהנזיטץ · (יג) דער גרונד · (יג) דאס געשטעללע · (יד) איינע אפפערשפייזע פיר דיא געטצן · (טו) וויא דעס זא איסט · (טז) וויל · (יז) אויף דיזע וייזע :

ראשי׳מ סס תל׳ קנ יהכוס · ס׳ וכוס פרעה בידי · כ׳ כוסי רויה · ר׳
ירמי׳ לה גביעים מלאים יין וכסות · ב גורל וחלק · יי׳ מנת חלקי
תל׳ יו ויק׳ יא וכוסי · ג שם עוף טמא מה · ואת יהכוס ואת השלך ·
תל׳ קב ס׳ הייתי ככוס חרבות ·

משלי יז **כור** ג׳ הו״ל א כלי ההתכה · יוכור לזהב · ס׳
יחז׳ כב כור סיגים כסף · ב שם מדה בת שלשים סאה
סס מה ד״ה ככ מעשר הבת מן יהכר · ר׳ כרים עשרים אלף ·
יחז׳ יו ג גידות ימכרתיך ומולדותיך · ובקיבוץ הכף בארץ
סס כא מכרתיך · ועיי׳ שורש מכר :

איוב כח **כוש** שם אומה הכושית ג׳ מ״ל (א) פטרת יכוש ·
ירמי׳ יג (ב) תאר לזכר היהפוך יכושי עורו · (ג) תאר
במד׳ יב עמו׳ ט לנקבה האשה יהכשית · ר׳ כבני כושיים :

תל׳ קיו **כזב** כחש וכזב ד׳ ב״ל קל · כל האדם יכזב · ונפעל
איו׳ מא הן תוחלתו נכזבה · ופיעל ועל פניכם אם
סס׳ סס לד יאכזב · והפעיל מי יכזיבני · ב׳ מ״ל (א) מקרה · וטוב
משלי יט סס ו רש מאיש יכזב · ר׳ יפית כזבים · כ׳ ויתעום
עמו׳ ב ירמי׳ טו כזביהם · (ב) תאר תהיה לי כמו אכזב :

כזר אכזריות הפך הרחמים · ג׳ מ״ל (א) בת עמי
איכ׳ ד משלי ה ילאכזר · (ב) ושנותיך לאכזרי · שניהם
סס כז תארים · (ג) מקרה יאכזריות חימה :

כחד ב׳ הו״ל א העלם ג׳ ב״ל נפעל · וכל דבר לא
ש״ב יח סס יג ינכחד מן המלך · ופיעל אל נא תכחדי ·
איוב כ והפעיל יכחידנה תחת לשונו · ב כריתה ב׳ ב״ל נפעל
איו׳ טו מ״א יג ערים ינכחדות · והפעיל ילהכחיד ולהשמיד :

יחז׳ כג **כחל** תיקון העין בכחול בנינו קל · יכחלת עיניך :

דברי׳ לג **כחש** ב׳ הו״ל א כזב ג׳ ב״ל נפעל ייכחשו אויביך
לך · פי׳ מיראתך יכחשו לך לומר שהם דורשי
ראשי׳ יח חבק׳ ג שלומך · ופיעל ויכחש שרה · יכחש מעשה זית ·
פי׳ פסק ונכזבה תוחלת המיחלים למעשהו והפכו אשר
ש״ב כב לא יכזבו מימיו · והתפעל בני נכר יתכחשו לי · ב׳ מ״ל
הוש׳ יב סס ז (א) מקרה סבבוני יבכחש אפרים · ר׳ ובכחשיהם
ישעי׳ ל שרים : (ב) תאר בנים יכחשים · ב רזון ג׳ ב״ל קל ·
תל׳ קט דברי׳ לג ובשרי יכחש משמן · ונפעל ויכחשו אויביך לך ·
ש״ב כב והתפעל בני נכר יתכחשו לי · פי׳ קצרת שהוא כינוי
איו׳ יג לעוני והכנעה · ומשקלו ויקם בי יכחשי :

כי מלת הטעם משמשת בו׳ לשונות (א) כטעם לפי
שמו׳ יג סוס׳ ח יכי קרוב הוא · (ב) כטעם אשר יכי נתן לצבאך
דברי׳ ד לחם · (ג) כטעם אם יכי תוליד בנים · (ד) כטעם
סס ו ש״א יד זולת יכי אם אל המקום · (ה) כטעם אף יכי אם ישנו
שמות יג ביונתן בני · (ו) וי״מ כטעם אף על פי כי קרוב הוא ·
ראשי׳ כט ותבוא עליה הה״א אם לתמיה יהכי אחי אתה · או
סס כז לאמרת הכי קרא שמו יעקב :

איו׳ כח **כיד** ג׳ הו״ל א איד יראו עיניו יכידו · ב רומח
סס לט ש״א יז להב הניה וכידון · ג מגן לכתפים יוכידון נחושת
בין כתפיו · כיל כילי וצר עין בהוראה הג׳ לשורש כיל :

כים שם איזה כוכב או איזה קיבוץ כוכבים ·
איוב ט עש כסיל יוכימה :

ישעי׳ מו דבר׳ כה **כיס** ידוע · הזלים זהב ימכיס · כ׳ לא יהיה לך בכיסך :

כיף סלע · הורי עפר יוכפים : איוב ל

כיר ג׳ הו״ל א שם כלי שרוחצין ממנה לידים · או
בשר לקדרה · את יהכיור ואת כנו · ס׳ כיור שמות ל סס
נחושת · ר׳ ויעש כיורים עשרה · הם היו לרחוץ בשר ד״ה כד
הקרבן · ובו״ת ויעש חירום את הכירות · ס׳ כירות מ״א ז סס
נחושת · ב לפיד אש · יככיור אש בעצים · ג מקום זכרי׳ יב
שפיתת ב׳ קדרות לבשל · יתנור וכירים : ויק׳ יא

כבב שם כוכבי אור ועצ״הש מולך · דרך יכוכב במד׳ כד
מיעקב · רומז לדוד המלך · ס׳ כוכב אלהיכם · עמוס ה
ר׳ וספור הכוכבים · ס׳ ככוכבי השמים · כ׳ והקדרתי ראשי׳ טו סס כב
את ככביהם : יחז׳ לב

ככר ג׳ הו״ל א משקל ידוע · יככר לארן · ס׳ ככר שמו׳ לח סס כה
זהב טהור · ר׳ ככרים שש מאות · ס׳ עשר עזרא ח
ככרי כסף · ר׳ הזוגות הואל קח ככרים · ועי״ד הסמיכות מ״ב ה סס
ויצר ככרים כסף · ב ככר לחם · לאגורת כסף סס
יוככר לחם · ר׳ שלשת ככרות לחם · ג גליל ארץ ש״א ב סס י
בערי יהככר · ס׳ ככר הירדן : ראשי׳ יט סס

כלל קיבוץ חלקי הדבר בכלל אחד · ב׳ ב״ל קל יוצא
בוניך יכללו יפיך · ופועל בכפל הפ״א התפקדו יחז׳ כז
ויכלכלו · פי׳ נמנו ונמצאו כלם לא נעדר מהם איש מ״א ד
במלחמה · ז׳ מ״ל (א) תאר יכליל תקטר · פי׳ כלו · ויק׳ ו
ס׳ כליל תכלת · פי׳ כלו תכלת · כליל העיר · פי׳ שמו׳ כח שופ׳ כ
עלה עשן כל העיר · (ב) תאר לנקבה יכלילת יופי · יחז׳ כז
(ג) מקרה אהבת כלולותיך · פי׳ שנכללתם עמי ירמי׳ ב
להיותכם כלכם לי לעם · (ד) תאר מציון מכלל יופי · תלים נ
(ה) לבושי ימכלול · (ו) תאר לכלל מיני בגדים · המה יחז׳ כג
רוכליך במכללים · (ז) תאר לנקבה המוכנת להכלל עם סס כז
דודה להיות לבשר אחד · אתי מלבנון יכלה · כ׳ ותאמר שיר ד
נעמי ילכלתה · ר׳ ושתי כלתיה עמה · ומלה משמשת רות ב סס א
בג׳ לשונות (א) הוראת הכלל כלו יכל פעל יי׳ למענהו · משלי יו
(ב) רבוי וכל הארץ באו מצרימה · פי׳ רוב אנשי ראשית מא
הארץ · (ג) כל שהוא ולרש אין יכל · פי׳ אין מאומה · ש״ב יב
לא תעשה כל מלאכה · כ׳ ויבאו יכלם אל המלך · שמו׳ כ ש״א כג
ובתו׳ ה״א כקוץ מונד כלהם : ש״ב כג

כלא ב׳ הו״ל א מניעה ועיצור ב׳ ב״ל קל · אשר
יכלאו צדקיהו · פי׳ נתנו בית האסור ומנעו ירמי׳ לב
מצאת אנה ואנה · ונפעל ויכלא הגשם · ג׳ מ״ל (א) ראשי׳ ח
איסור ויאסרהו בית יכלא · כ׳ ושנא את בגדי כלאו · ר׳ מ״ב יז סס כה
ובבתי כלאים החבאו · (ב) בית הכלוא · פי׳ איסור · ישעי׳ מב ירמ׳ לז
(ג) שם מקום שנעצרין הצאן גזר ממכלה צאן · ר׳ חבק׳ ג
ויקחהו ימכלאות צאן · כ׳ ממכלאותיך עתודים · תלי׳ עח סס נ
ב עירוב מין באינו מינו · צומח או חי · לא תרביע
יכלאים · כלאים שעטנז · כרמך כלאים · ומהמבואר ויק׳ יט סס דב׳ כב
שכל פרי צמח או חי כמו פרידה הבארה מסוס וחמור ·
נמנעים ונעצרי׳ מעשות פרי והולדה · לכן נקראים בשם
כלאים · שענינו מניעה ועיצור כמו שקדם :

כלב ג׳ הו״ל א שם חיה ידועה ומחיר יכלב · ר׳ דברי׳ כג
כי סבבוני כלבים · ס׳ כלבי צאני · כ׳ ברם תלי׳ כב איו׳ ל
לשון

כוס דרבעכר · (ב) לאאם · טהייל · (ג) דער אוהו : כור דער
שמעלטצטינגעל · (ב) איין גוויסעם מאאס · (ג) אויסוואכדרוכג :
כוש עטיאפיען · (ב) איין מאן אוים דיזס לאנד · (ג) אייני פרויא אוים
דיזס לאנד : כזב פרנעכנליך · אוכגעווים · (ב) ליגען ·
(ג) ליגען שטראפן · (ד) ליגענהאפט : כזר טיראכן · גרויזאמער ·
(ב) דער נארן · דיא גרויזאמקייט : כחד פרהעהלן · פרבערגן ·
(ב) נרשטערט · פרווישטעט · (ג) נרשטערן · פרווישטען :
כחל שמינקען : כחש שמייכלען · (ב) לייגנען · (ג) פעהלשלאגן ·
(ד) פאלשהייט · (ה) פאלש · (ו) מאגער · (ז) דיא מאגערהייט :
כי וייל · (ב) דאם · (ג) ווען · (ד) זאנדרן · (ה) זוועגגליך ·

(ו) איסט עטווא : כיד פרדערבן · אונגליק · (ב) דיא לאנצי ·
(ג) דאס שילד : כים דער נאמי איינעם שטערנס אדער געשטירנס :
כיס דער בייטעל · דיא טאשי : כיף דיא שטיינריטצי :
כיר דאס בעקן · דער קעסל · (ב) פייער בראנד · (ג) דער העערד :
כבב דער שטערן : ככר איין גוויסעם געוויכט · (ב) איין שטיק
(ג) דער קרייס : כלל פרפאללקאממנען · (ב) פאללצעהלינג ·
(ג) גאנץ · פעללינג · (ד) פאללקאממען · (ה) פאללשטענדיגס קלייד ·
(ו) דיא ברויט · (ז) דיא שווינרטאכטר · (ח) אללעס · (ט) דאס גרינגסטי ·
(י) אללי : כלא איינשפעררן · (ב) אויפהערן · (ג) דאס נפענגניס ·
(ד) דער שטאלל · דיא הירדי · (ה) דאס פרמישטי : כלב דער הונד :

לשון כְּלָבֶיךָ · ב סל יִכְּלוּב מָלֵא עוֹף · ס׳ והתרת
יִכְּלוּב קֵיץ · ג שם היחס לכלב בן יפונה · והוא יִכָּלֵבִי :

כלה ו׳ הו״ל א השחתה וכליון · ב׳ ב״ל קל עומד ·
אִכְּלוּ כליותי בחקי · ופיעל תם ורשע הוא
מְכַלֶּה · ובאל״ף לְכַלֵּא הפשע · ב׳ מ״ל שניהם מקויים ·
(א) כי יִכָּלָה ונהרצה · ס׳ כְּלֵי חמס מכורותיהם ·
ועיי׳ שורש מכר ביאורו · ר׳ והוא תאר וְכָלוֹת אליהם ·
(ב) יִכְּלָיוֹן חרוץ · ב תשוקה ותוחלת ממושכה מהלאת
הלב · ב׳ ב״ל קל עומד · יִכָּלְתָה לתשועתך נפשי ·
ופיעל וַתְּכַל דוד המלך לצאת · ג׳ מ״ל (א) תאר
וְכָלוֹת אליהם · (ב) מקרה וְכִלְיוֹן עינים · (ג) לכל
יִתַּכְלָה ראיתי קץ · * ג השלמה וכוף ג׳ ב״ל קל עומד ·
יִכָּלָה הבית לכל דבריו · ופיעל ויהי כְּכַלּוֹת שלמה ·
ופועל כָּלוּ תפלות דוד · וַיְכֻלּוּ השמים · ג׳ מ״ל (א)
כָּלָה גרש יגרש · ת״א גמירא · (ב) ולכל יִתַּכְלִית
הוא חוקר · ס׳ תַּכְלִית שנאה שנאתים · (ג) יִמִכְלוֹת
זהב · פי׳ ז״ל זהב טהור אשר ספו תמו סיגיו ע״י זיקוק
באש · ד מניעה ועיצור · ב׳ ב״ל קל יוצא · אשר
יִכְּלִיתְנִי היום הזה מבוא בדמים · ובא״ף כָּלָאתִי רגלי ·
ופיעל וימינך מקרב חיקך יִכַלֵּה · פי׳ מנע ימינך
מבטלה כי אם הוציאה מחיקך ולחם את לוחמיך
ה כלי תשמיש שיש להם תוך · או תכשיטים ובגדים
וכלי זיין ב׳ מ״ל (א) ולא הורק יִמִכְּלִי אל כלי · כ׳ וּנ
כֶּלְיְךָ לא תתן · (ב) ונתתם אותם בִּכְלִי אחד · ס׳
יִכְּלֵי משחתו · ר׳ ויניחו את הַכֵּלִים · ס׳ כְּלֵי גולה ·
כ׳ שא נא כֵלֶיךָ · פי׳ כלי זיין · ופשיטו את יִכֵּלָיו ·
פי׳ בגדיו · וככלה תעדה יִכֵלֶיהָ · פי׳ תכשיטיה ·
(ב) מִכְלוֹת זהב · פי׳ קשת כלי זהב · ו אבר הכליות ·
ואת שתי יִהַכְּלָיֹת · ס׳ חלב כְּלָיוֹת חטה · כ׳
יִפלח כִּלְיוֹתַי :

כלח זוקן · עלימו אבד יִכָּלַח :

כלם בושה ג׳ ב״ל נפעל מאנת יִהִכָּלֵם · והפעיל
נם הַכְלִים לא ידעו · והפעל בושו וְהָכְלְמוּ ·
ומשקלו כסתה יִכְלִמָּה פנינו · ס׳ כְּלִמַּת עולם ·
כינוי ותכסנו כְּלִמָּתֵנוּ · ר׳ לא יסג כְּלִמּוֹת · סמיכות
וּכְלִמּוּת עולם : *

כלף שם כלי שמשברין בו אבנים · בכשיל
וְכֵילַפּוֹת יהלומון :

כמה חשק בנינו קל · כָּמַהּ לך בשרי :

כמז שם עדי מה · וטבעת יִוכוּמָז :

כמן ב׳ הו״ל א שם זרע מה על יִכַּמֹּן יוסב ·
ב שם מטמון ומשל יִבְמִכְמַנֵּי זהב :

כמס גניזה הלא הוא יִכָּמֻס עמדי :

כמר ג׳ הו״ל א המיה או שחרות בנינו נפעל · כי
יִנִכְמְרוּ רחמיו אל אחיו · עורנו כתנור נִכְמָרוּ :
ב שם כהני עכו״ם והשבית את יִהַכְּמָרִים · כ׳ וּכְמָרָיו
עליו יָגִילוּ · ג רשת ומצודת ג׳ מ״ל (א) כתוא יִמִכְמָר ·
(ב) יפלו בְמַכְמֹרָיו רשעים · (ג) ופורשי מִכְמוֹרֶת ·
כ׳ ויאספהו בְמִכְמַרְתּוֹ :

כן שם מין שרץ יהוע ב׳ מ״ל (א) והיה יִלְכִנָּם · (ב)
ותהי הַכִּנָּם · מלת כן וכנה נטעה ימינך בשורש כון :

כנה כסוי והעלם שם פרטי בשם נכבד בנינו פיעל ·
יִאֲכַנְּךָ ולא ידעתני · פי׳ קראתיך בשם
מלך שהוא שם נכבד :

כנס אסיפה ג׳ ב״ל קל יוצא · לאסוף יִוּלִכְנוֹס ·
ופיעל וְכַנֵּסְתִּי אתכם · והתפעל והמסכה
צרה כְּהִתְכַּנֵּס · ומשקלו יִמִכְנְסֵי בד ילבש :

כנע ב׳ הו״ל א שפלות ב׳ ב״ל נפעל · או אז יִיִכָּנַע
לבבם · והפעיל והוא יַכְנִיעֵם · ומשקלו אספי
מארץ יִכִּנְעָתֵךְ · פי׳ אל תוסף עוד להכניע גויי הארצות
תחת ידך · ב סחורה ג׳ מ״ל (א) תאר לסוחר · יִכְּנַעַן
בידו מאזני מרמה · (ב) ולא יהיה עוד כְּנַעֲנִי בבית יי׳
פי׳ ירבו הנדבות לבית יי׳ עד שלא יצטרכו לקנות כלים
מהסוחרים · ר׳ יחצוהו בין כְּנַעֲנִים · כ׳ כִּנְעָנֶיהָ נכבדי
ארץ · (ג) שם הסחורה אספי מארץ יִכִּנְעָתֵךְ · פי׳
סחורתך כלומר לא תוסיפי לסחור :

כנף כנפי בע״ח או קצות הארץ והבגדים ועצ״הש
מחסה והסתופפות · בנינו נפעל ולא יִיִכָּנֵף
עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך * ומשקלו נורד
יִכָּנָף · ס׳ מִכְּנַף הארץ · פי׳ מקצה הארץ · יִכְּנַף
אביו · פי׳ סתר אביו והוא מטעם מחסה ומסתור האמור ·
כ׳ ונגע יִבִּכְנָפוֹ · פי׳ בקצה בגדו · ר׳ וס׳ ולהנה
כְּנָפַיִם בְּכַנְפֵי החסידה · כ׳ יפרוש כְּנָפָו לתימן ·
ובו״ת לאחוז בְּכַנְפוֹת הארץ :

(ב) דער סטייג · קעפיך · (ג) דער קארב · (ד) פאס סטאממי כלב :
כלה פרצעהרן · צו גרונדי ריכטן · (ב) אויסנאכט · בשלאססען ·
(ג) דער אונטרגאנג · (ד) האפפען · שמאכטען · (ה) דיא
בעגירדי · *(הערה פי׳ כל כוסף ואהבה אמרית הוא בעלת תכלית להיותה
בתלית בחומר הב״ת אך מנות ואהבת שעניפה האהבה הרוממה הבאה מהשכלת
פועל כפיו ית׳ היא דהבה אחד ר״ל בב״ת בהיות כי לתבונתו אין מספר · ויהיה
תכלה ע״מ תגרה תאוה · נוה הפי׳ נאות להעסך המאמר המדבר באהבה ולזה
באה רחבה מנותך בלשון יחיד · וכל המפרשי׳ אשר קדמוני כלאו בפירושו כי
חשבוהו מטעם השלמה ולפירושם יהיה הנושא עלם הכשוא כאלו יאמר לכל קץ
ראיתי קץ לכן הנכון מ״שכ) · (ו) נעענדיגט · פערטיג · (ז) דאס עפדי ·
דיא גרענכי · (ח) געלייטערט · (ט) אבהאלטן · וועהרן · (י) ענטציהן ·
(יא) דאס געפעס · (יב) קריגסגערעטה · (יג) דיא קליידר · (יד) דער
שמוק · (טו) דיא נירען : **כלח** דאס אלטער : **כלם** עררעהטן · זיך
שעהמן · (ב) דיא שאנד · *(הערה להבין דעת ההבדל שבין לשונות
הנשמשים בושת והסכוש אור אפר כלס נפל · מה ראה מגיא הלשון על ככה
לשנוס בשיכוי המוכני׳ האלה · ומה הגיע אלין להקדים מלת בושת בהתחברה
עם כלימה בכתוב אחד · בושתי ונכלמתי · יבושו ויכלמו וזולתם · למען דעת
כ״ז ראוי לתת לב על פליאת פועל הנפש במקרה הבושת מה זו נסבה שהדמים
מודיעים הבושה ר״ל שיאדימו פני המתביים ואח״כ אזיל סומקא ואתי חיורא ·
כי אם אין דעת סבות אלה הפעולות הבדלה מכין בשיכוי הלשונות · לכן תדע
ובחנת שהנפש הוא הדם רצוא ושוב כל הימים בעצבים ובעורקים וכין עור לבשר
וכקראת זאת המרוצה בער״קלאציון · והנה בעת תרגיש הנפש פתאום גנות
בעצמה תחרד מרוציה ותחלש ויקרה להמרוצה עיכוב ואליסה פתאומית כי הנפש
הוא הדם ונקרא זה העיכוב בשם בוש שעניכו עיכוב והתמהמהות כמו כי בושש
משה · ומאפס מקום להתפשטות הדמים במרוצתם המורגלת יגרשו חומר
הזיעה הכנוס בנקבי הפארים · ע״פ העור חוצה ויכנס דם במקום מים וזה סבת
אודם פני המתבושש וזיעתו · ונקרא זה בשם כלימה שעניכו עלית הדם ובמ״ר
בפ׳ החודש הזה לכם ז״ל ראה השמש וכלימן פי׳ מעלות השמש בל״י · ולבן תבוא
הכלימה מאוחרת להבושה הבאה עמה בכתובים · ואז יתור לאפס מערכה להצדיק
כפשו לעין רואיו · ונקראת עס״ז בשם אפירה מטעם היפוס המופנה כמו
ויתפרו לנו את הארץ · וכאשר לא ימצא מערכה יתעצב ויבול דמו אל תוך העצבים
וכפשו בם יתעטף וע״ש נקרא ג״כ היגון עצבון מלשון ידיך עצבוני · ונקרא זה
בשם כפילה כאמור בקין ויפלו פניו · ובכפול דמיו בו יחורו פניו ונקרא זה
בשם הלבנות פנים ככתוב לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו ולהיות שהבושת
והעצבות הם אחד בפועל הנפש כאמור לכן נדקו מגיחי הלשון בקראם לפבילי
כו״ם בשם עצבים ובושת ככתוב והבושת אכלה את יגיע אבותינו · וזה כי כל
עובדיהם יבושו בושת כאשר לא יפליאו תועלתם ואז יעצבו בם ועוין בהעדה
לשורש עצב · הן זה סדר פעולות הנפש לעת תשא כלמתה לעין רואה ס׳ ואלה
שמותיה׳ אשר קרא להם מגיא הלשון כשמות הניאותי׳ לפעולותיהן · ובחנת ותדע
שבילי הזכרנו׳ מבושים ע״ש התמהמהו׳ הטיפה הזרעי׳ שם בבישול בניחה לרחם ·
ועתה המעין יתפלא מפלאו׳ תמים דעי׳ מגיחי לשון העברי׳ איך ירדו בזכות עיונם
אל עומק הבנת פעולות הנפש · וזה מש״רל לא שופתו עין מפרש עדנה עכ״ה) :
כלף האממער · מייסעל : **כמה** זא ועהנן : **כמז** איין נוויסעם געשמייד :
כמן איינ׳ ארט זאאמען · (ב) דער פרבארגני שאטץ · **כמס** פרבארגן :
כמר ענטברענן · (ב) פריסטער דער געסענדינר · (ג) דאס נעטץ :
כן דאס אונגעציפער · **כנה** בנעכן : **כנס** זאממלען · (ב) בייכקליידר :
כנע דעמיהטיגען · (ב) דיא דעמיהטיגונג · (ג) דער קויפמאן · (ד) דיא
וואאר : **כנף** זיך שיטצען · *(הערה פי׳ לא תחסה עוד בצל כנפי
מלך מצרים כאמור בראש הפ׳ ומצרים הבלו וריק יעזורו · ומוריך רומז לחזקיהו
ושריו ואמר כי לא יראו עיניך ר״ל לא תבטח רק על חזקי׳ לבדו כאמור במ״ש
מלך ביפיו תחזינה עיניך (שם לג) · עיי׳ פי׳ רד״ק שם · וזהו הנכון לפי המשך
הכתובי׳ ולפי הוראת השורש וכל המפרשים אשר קדמוני ביארוהו ע״ד התוקף
שלאכעניגו) · (ב) דער פליגל · (ג) דאס ענדי · (ד) דאס היימליכי ·
(ה) דערלי פפעל :

כנר שם כלי זמר ידוע · ישאו ברוף וכנור · כ׳ ויהי לאבל כנורי · ר׳ וכנרות ונבלים לשרים · כ׳ תלינו כנורותינו · ואחר ביו״ד מ״ם וקול כנוריך :

כסס מנין בנינו קל · תכסו על השה · ב׳ מ״ל (א) מקרה · במכסת נפשות · (ב) תאר ויהי המכסם ליי׳ · כ׳ ומכסם ליי׳ :

כסא שם כסא לישיבת המלכי׳ ב׳ מ״ל (א) ואת מלפים לכסא · ובה״א מאחז פני כסה · פי׳ מאחז הוא מטעם קירוי · כמו ויאחז את הבית · והטה יאמר שהוא ית׳ מקרה בעבים פני השמים כסאו ער״הכ המקרה במים עליותיו · ס׳ על כסא המלוכה · כ׳ וישב על כסאי ר׳ כסאות למשפט · כ׳ הקים מכסאותם · (ב) כי יד על כס יה :

כסה כסוי והעלם ה׳ ב״ל קל יוצא · וכסה קלון ערום · פי׳ מעלים · ונפעל לבלתי הכסות · ופיעל יכסה אבקם · ופועל ויכסו כל ההרים · והתפעל ותקח הצעיף ותתכס · זה היה מנהג קדמוני שהרעיות המוכנות להתחבר עם דודיהן היו מכסות פניהן · וזכר לדבר הנומא שמכסין פני הכלות ביום חתונתן · וראיה לדבר · שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבריך · ויחשבה לזונה כי כסתה פניה · ה׳ מ״ל (א) כסוי עור תחש · (ב) ואין כסות לאברון · עיי׳ שפה אחת שורש שאל מש״כ בביאורו · ס׳ כסות עינים · חסר מלת שכר כי הראוי הנה הוא לך שכר כסות עינים ר״ל בעד מה שכסתה פניה בלכתה אל אבימלך כאחת הזונות כאמור והיתה מתבוששת מכל יודעה ומכירה אשר אתת בבירת · כ׳ שארה כסותה · (ג) ולמכסה עתיק · (ד) ועשית מכסה לאהל · ס׳ ומכסה עורות · (ה) בכסא ליום חגנו · פי׳ ז״ל החג שהחודש מתכסה בו · ובאל״ף ליום הכסא יבוא בירתו · פי׳ ליום הנעלם ומכוסה ואיננו מוגבל עדנה :

כסח כריתה בנינו קל · קוצים כסוחים · ומשקלו ותהי נבלתם כסוחה · פי׳ נכרתת :

כסל ד׳ הו״ל **א** סכלות בנינו קל · ובאחת יבערו ויכסלו · ד׳ מ״ל (א) מקרה · כסל למו · (ב) ג״כ מקרה ואל ישובו לכסלה · (ג) אשת כסילות · (ד) תאר כשחוק לכסיל · פי׳ כמו שיגדל שחוק הכסיל ושמחתו בהתלוצצותו ותרמיתו · כן ירב ויגדל שמחת הנבון בחכמתו · ר׳ ושלות כסילים · **ב** בטחון ג׳ מ״ל (א) תאר · מעיקש שפתיו והוא כסיל · פי׳ רס״ג בוטח בעשרו · (ב) מקרה · כי יי׳ יהיה בכסלה · (ג) הלא יראתך כסלתך · **ג** שם כוכב או קיבוץ כוכבים מה כסיל וכימה · ר׳ כוכבי השמים וכסיליהם : **ד** שם מקום מן המתנים ממעל לכליות · ויעש פימה עלי כסל · ר׳ אשר על הכסלים · כ׳ כסלי מלאו נקלה :

כסם ב׳ הו״ל **א** גלוח בנינו קל · כסום יכסמו את ראשיהם · **ב** דגן והחטה והכסמת · ר׳ ודוחן וכסמים :

כסף ב׳ הו״ל **א** תאוה ב׳ ב״ל קל · נכסוף לטרף · ונפעל כי נכסף נכספת · **ב** שם מתכות ידוע נתתי אלף כסף לאחיך · ס׳ נתתי כסף השדה · כ׳ כספכם בא אלי · ר׳ ולהשיב כספיהם :

כסת כר למתפרות כסתות · כ׳ הנני אל כסתותיכנה :

כעס אף וקצף או עצבות המביא לאף ככתוב ודבר עצב יעלה אף · ג׳ ב״ל קל עומד · ושקטתי ולא אכעס עוד · ופיעל וכעסתה צרתה · והפעיל כן תכעסנה · ומשקלו טוב כעס משחוק · פי׳ עצבות שהוא הפך השחוק · ובסי״ן כי לאויל יהרוג כעש · ס׳ לולי כעס אויב · כ׳ כי מרוב שיחי וכעסי · פי׳ עצבוני · ר׳ על כל הכעסים :

כפף ה׳ הו״ל וכלם מטעם עוקם **א** כפיפה ב׳ ב״ל קל · כפף נפשי · ונפעל אכף לאהי מרום : **ב** ענן ושכותי כפי עליך · פי׳ אסכך בענן ר׳ על כפים כסה אור · נקראי׳ העבים כף בעבור שנראים עגולים ככפה · **ג** שם הבזך כף אחת עשרה זהב · ר׳ זהב הכפות · ס׳ כפות זהב · כ׳ קערותיו וכפתיו · **ד** כף היד והרגל והירך · והך כף אל כף · ס׳ ותקע כף ירך · מנוח לכף רגלה · כ׳ ובנקיון כפי · ר׳ נקי כפים · ס׳ על כפי הנזיר · כ׳ ונתן על כפיה · ובו״ת תחת כפות רגליו · **ה** ענפי עין · ב׳ מ״ל (א) ימהאו כף · ר׳ כפת תמרי׳ · (ב) כפה ואגמון · כ׳ וכפתו לא רעננה :

כפה שכוך והנחה בנינו קל · מתן בסתר יכפה אף

כפל שנוי פעמים או שלש ב׳ ב״ל קל · וכפלת ארת היריעה · ונפעל ותכפל חרב · ג׳ מ״ל (א) בכפל רסנו · (ב) כי כפלים לתושיה · (ג) מערת המכפלה :

כפן ב׳ הו״ל **א** אסיפה בנינו קל יוצא · כפנה שרשיה עליו · ובדרז״ל הפוך כנופיא · **ב** רעבון בחסר ובכפן :

כפס התיכת קורה וכפים מעץ יעננה :

כפר ח׳ הו״ל **א** מכסה ועשית כפרת זהב · **ב** טיח בנינו קל · ומשקלו וכפרת אותה מבית ומחוץ בכפר · **ג** הסרה נפדיון או מכסה ג׳ ב״ל פיעל לכפר על נפשותיכם · אולי אכפרה בעד חטאתכם · פי׳ אכסה כטעם כסוי חטאה וקשר מלת עליו המקושר על הרוב עם לשון כפרה מורה שענינו מכסה כי אין נכון לומר אסיר עליו או אסיר בעד · אכפרה פניו · פי׳ אכסה ואעלים כעסו בהראותי אהבתי לו למען יעליםכעסו כי יבוש להרע לאוהב דבק מאח כמוני · ופועל וחטאתך תכפר · וכפר בריתכם את מות · פי׳ יכוסה ויעלם הפך וראיתיה לזכר ברית עולם · והתפעל אם יתכפר עון בית עלי · ומורכב מנפעל והתפעל ונכפר להם הדם · ב׳ מ״ל (א) מקרה · לא ישא פני כל כפר · ס׳ כפר נפש איש עשרו · כ׳ נתת כפרך מצרים · (ב) ביום הכפרים · כל יודע מבין שכל לשון כפרה הבאה בכתובי׳

כנר דיא הארפי : כסס נעהלן · (ב) דיא אנצאהל · (ג) דער טריבוט : כסא דער שטוהל · טראהן : כסה פרבערגן · בעדעקן · (ב) דיא דעקי · (ג) דיא בדעקונג · קליידונג · (ד) דיא דעקי · (ה) דער נייאמאנד ונ״א דיא בעשטימטי צייט · (ו) אונגעוויס : כסח אבגשניטען · גררישען : כסל עהעריכט זיין · (ב) דיא טהאר־הייט · (ג) דער טהאר · (ד) דער זיך אויף זיינן רייכטהום פער־לעסט · (ה) דיא גופערזיכט · (ו) דער נאמי איינעם שטערנס אדר געשטירנס · (ז) דיא לענדן : כסם שערן · (ב) דער דינקעל · כסף בעגירג זיין · (ב) דאס זילבער : כסת דאס קיסען :

כעס צירנען · (ב) בעטריבען · (ג) דיא טרויריגקייט · דער צארן · (ד) דיא קרענקונג : כפף ביינען · קרימען · (ב) דיא וואלקי · (ג) דער לעפפל · דיא שאלי · (ד) דער באללען · אונד איבסגעמיין דיא האנד · (ה) דער צוויג : כפה מעגפטינען : כפל איברשלאגען · דאפפעלט נעהמן · (ב) דאפפעלט : כפן צוזאממענבריננען · הייפען · (ב) דער הונגר : כפס דער ספאן : כפר דער דעקל · (ב) בעשטרייכען · (ג) דאס פעך · (ד) בעדעקן · אונד פינירליך · פערזעהנן · (ה) פער־ניכטען · (ו) דיא פערזעהנונג · דאס לעזעגעלד ·

בכתובי׳ ענינו מכסה וא״צ להביא קצתם בהוראת ההסרה או פדיון כפי מה שחשבו המפרשי׳ אשר קדמוני ׃ ד כפרים ד׳ מ״ל (א) ועד כפר הפרזי ׃ (ב) וכפר העמוני ׃ (ג) גלינה בכפרים ׃ (ד) בכפרים בבקעת אונו ׃ כ׳ וכפיריך תאכל חרב ׃ ת״י וכפרנהא ׃ ה מזרק או כף במשקל לכפור וכפור ׃ ר׳ ולכפורי הזהב ׃ ו שלג ׃ דק ככפור על הארץ ׃ ז בושם מה ב׳ מ״ל (א) אשכל הכפר ׃ (ב) כפרים עם נרדים ׃ ח גורי חיות הרעות וכפיר יושב במסתרים ׃ ס׳ כפיר אריות ׃ ר׳ בתוך כפירים רבתה גוריה ׃ כ׳ תרשיש וכל כפיריה ׃ פי׳ שריה ואנשי חילת הדומים לכפירי אריות ׃

כפש עטיה ועטיפה או הפיכה בנינו הפעיל הכפישני באפר ׃

כר ה׳ הו״ל וכלם עולים בקנה משקל אחד ׃ (א) כבשים ׃ (ב) אילי הברזל שמנגחים בהם החומות להפילן ׃ (ג) עצ״הש גגידי העם ׃ (ד) מקום מרעה הצאן ׃ (ה) הרצים בכרכרות ׃ שלחו כר מושל ארץ ׃ רבו בו הפי׳ וי״מ שישיב הצאן שהיה רגיל לשלוח מס למלך ישראל ואני אומר שפי׳ רץ ושליה לקחת עצה או עזר ממלך ישראל והוא מטעם בכרכרות ורבויו לכרי ולרצים ׃ משפטו לכרים ביום ההוא כר נרחב פי׳ מרעה ׃ ר׳ לבשו כרים הצאן ׃ פי׳ מקום המרעה מכוסה בצאן הרועי׳ עליו ׃ כיקר כרים ׃ פי׳ כחלב כבשים ׃ מדם כרים ועתודים ׃ פי׳ שרי הצבא ׃ ושים עליה כרים ׃ פי׳ אילי הברזל ׃

כרר כסת לשבת עליו והוא מרדעת הגמל ׃ בכר הגמל ׃

כרב צורת תבנית עוף כנף ׃ ולדר״זל גם צורת היונק מבני אדם ׃ ולדעת קצת צורת כל תמונה בכלל ׃ כרוב אחד מקצה מזה ׃ וירכב על כרוב ויעף ׃ כינוי לענן הנראה לעולם כצורת תמונת מה ׃ והטעם כטעם הנה יי׳ רוכב על עב קל ׃ ר׳ וירומו הכרובים ׃ והוא שם לדמיוני התמונות אשר ראה במראה הנבואה כטעם וביד הנביאים אדמה ׃

כרה ג׳ הו״ל א חפירה ב׳ ב״ל קל יוצא ׃ כרוה נדיבי העם ׃ ונפעל עד יכרה לרשע שחת ׃ ב׳ מ״ל (א) נות כרת רועים ׃ (ב) ומכרה מלח ׃ פי׳ לחפור מלח מתחת לארץ ׃ ב קנין בנינו קל ׃ ואכרה לי ׃ ומשקלו ורחוק מפנינים מכרה ׃ והוא ע״מ מקנך מן קנה פי׳ קנינה ׃ ומובן המכירה שהוא הפך הקנין בשורש מכר ׃ ג ארוחה ואכילה בנינו קל ׃ ומשקלו ויכרה להם כרה גדולה ׃

כרך טליה ׃ מתכרך בוץ ׃

כרם ירוע ׃ ב׳ מ״ל (א) שם מקום נטיעות אילני זיתים וענבים ׃ כרם תטע ׃ ס׳ ועד כרם זית ׃ כ׳ שירת דודי לכרמו ׃ ר׳ ובכרמים לא ירונן ׃ ס׳ בכרמי עין גדי ׃ כ׳ ונתתי לה את כרמיה ׃ (ב) תאר לעוברי הכרם הלילו כורמים ׃ כ׳ אכריכם וכרמיכם ׃

כרע כריעה על הברכים כפי הצורך ׃ או להראות הכנעה נגד מי שגדול ממנו כאלו קטנות הקומה ירמוז על קטנות המעלה והמדרגה ׃ ב׳ ב״ל קל עומד ׃ בין רגליה כרע נפל ׃ אשר לא כרעו לבעל ׃ והפעיל הכרע תכריעני ׃ הכינוי שב על המדבר כמו לי יאור ואני עשיתיני ׃ והטעם פציתי פי ליי׳ בכרעי לפניו בתפלה ולא אוכל לשוב ׃ תכריע קמי תחתני ׃ כלומר יפלו תחת רגלי עדה״כ המת כרעו ונפלו ׃ ומשקלו והקרב והכרעים ׃ כ׳ וקרבו וכרעיו ׃

כרש ירוע ׃ מלא כרשו מעדני ׃ בדרז״ל נקרא כרס בסמ״ך ׃

כרת ב׳ הו״ל א כריתה וחתיכת עצם מה עד שלא ישאר אחריו שארית עיי׳ שורש גמ ׃ ה׳ ב״ל קל ׃ כי עץ מיער כרתו ׃ העגל אשר כרתו לשנים ׃ וע״ש זאת הכריתה נקרא כריתת ברית ׃ ונפעל אחרית רשעים נכרתה ׃ וזרע רשעי׳ נכרת ׃ אלה הכתובים וכיוצא בם המה יעידו על ביאור הכרת האמור בתורה שהוא כריתת שאר ונין וגכר מבלי השאיר זכר למו כטעם ערירים ימותו ׃ ופועל לא כרת שרך ׃ והאשרה אשר עליו כרתה ׃ והפעיל והכרתי אותה מקרב עמה ׃ והפעל הכרת מנחה ונסך ׃ ב׳ מ״ל (א) וכתב לה ספר כריתת ׃ כ׳ ספר כריתתיה ׃ (ב) כרתות ארזים ׃ ב שם משפחה בישראל או עם פלשתים והכרתי והפלתי ׃ נגב הכרתי פי׳ פלשתים ׃ ר׳ והכרתי את כרתים ׃

כשב כבשים ב׳ מ״ל (א) שם הזכר פחות מבן שנה ׃ שור או כשב ׃ ר׳ בבקר ובכשבים ׃ ואשר הוא מבן שנה ומעלה נקרא איל ׃ (ב) שם הנקבה מהכבשים כשבה או שעירת עזים ׃

כשה בסוי בנינו קל עומד ׃ שמנת עבית כשית ׃

כשל ב׳ הו״ל א חלישות כח הגבורה מהגבור או נגיפת הגוף ג׳ ב״ל קל עומד ׃ וכשל עוזר ונפל עזור ׃ כשלנו בצהרים ׃ הוא נגיפת הגוף באיזה מכשול כמו אבן נגף על כן דמהו לעור ממשש בצהרים ׃ ונפעל ובהכשלם יעזרו עזר מעט ׃ פי׳ חלושות הגבורה מהגבור ׃ יכשלו בגויתם ׃ והפעיל הכשלתם רבים בתורה ׃ הכשיל כחי ׃ ג׳ מ״ל (א) ולפני כשלון גובה רוח ׃ (ב) ונתתי מכשול לפניו ׃ ס׳ למכשול עון ׃ ר׳ והרבה המכשלים ׃ (ג) והמכשלה הזאת תחת ידיך ׃ ר׳ והמכשלות את הרשעי׳ ׃ ב שם הולם פעם שנוגפים בו אבני׳ ׃ בכשיל וכילפות יהלומון ׃

כשף מין קסם מדה בנינו פיעל ׃ ונחש וכשף מנחש ומכשף ׃ ב׳ מ״ל (א) מקרה ׃ בעלת כשפים ׃ כ׳ ומשפחות בכשפיה ׃ (ב) תאר ׃ ואל עוננכם ואל כשפיכם ׃

כשר יושר ב׳ ב״ל קל ׃ איזה יכשר ׃ והפעיל ויתרון הכשיר חכמה ׃ ד׳ מ״ל (א) ובדעת ובכשרון ׃ ס׳ כשרון המעשה ׃ (ב) האר ׃ וכשר הדבר לפני המלך ׃ (ג) מוציא אסירים בכושרות ׃ פי׳ מוציא האסורים מכבליהם ללכת יושר הפך ויחגרו ממסגרותיהם

(ז) פלעקן ׃ דערפר ׃ (ח) דאס כעקן ׃ דיא שאלי ׃ (ט) דער רייף ׃ (י) איין געוויסעס געווירץ ׃ (יא) איין יונגר לעווי ׃ (יב) פיגירליך ׃ דיא טרופפען ׃ כפש בדעקן ׃ כר דער באהטי ׃ לייפער ול״א דיא שאפהירדי ׃ (ב) דיא ווייךי ׃ (ג) דאס לאמם אדר דער ווידער ׃ (ד) דער העערפירר ׃ (ה) דער ווידדער ׃ איני מאששיני וואמיט מאן פארנייטען דיא מוירען בעשטירמט האט ׃ כרר דאס קיסען ׃ כרב דיא פיגור איינעס פאגעלס ול״א איינעס קינדעס ול״א איני יעדי פיגור ׃ כרה גראבען ׃ (ב) דיא גרובי ׃ (ג) קויפען ׃ (ד) דער וועהרט ׃ (ה) בערייטען ׃ (ו) דיא מאהלצייט ׃ כרך דער מאנטעל ׃ כרם דער וויינבערג אדער אהלבערג ׃ (ב) וויינפלאנצער ׃ כרע קניען ׃ (ב) ביינען ׃ דעהמיטיגען ׃ (ג) דאס פוססטיק ׃ כרש דער מאגען ׃ כרת אבהויען ׃ פערניכטען אונד איינען בונד שטיפטען , וויל מאן פארנייטען דאבייא טהירע גשלאכטע האט ׃ (ב) שיידונג ׃ (ג) דער נאמי איינר פאמיליע אדער איינער נאציאן ׃ כשב דאס לאמם ׃ (ב) דאס וויבליכי לאמם ׃ כשה פעטט ׃ בעלייבט ׃ כשל סטרויכלען ׃ ערמאטטען ׃ (ב) סטרויכלען מאכן ׃ פאלש אונטר וויזען ׃ (ג) דער פאלל ׃ (ד) דער אנסטאס ׃ (ה) דיא צערריטונג ׃ (ו) מייסעל ׃ בייל ׃ כשף צויברען ׃ (ב) דער צויברער ׃ (ג) דיא צויבעריא ׃ כשר רעכט זיין ׃ גערואטהען ׃ (ב) רעכט מאכען ׃ פרבעסרן ׃ (ג) דיא פרבעסרונג ׃ דער פארטהייל ׃ (ד) דיא פעסלן ול״ה אויפרעכט געה

משלי לא ממסגרותיהם · (ר) ירידה שלהה ·בפישור הוא כלי
מיישר טוית המטוה :

יואל ד **כתת** כתישה וריצוץ ושבר ד׳ ב״ל קל יוצא · ·כתו
ישעי׳ ב אתיכם להרבות · ופיעל וכתתו חרבותם
שם דד לאתים · ופועל ושאיה יכת שער · והפעיל ויכום
במד׳ יד שמו׳ דו ויכתום · ב׳ מ״ל (א) תאר · כתית למאור · פי׳
ישעי׳ ל כתוש ולא טחון · (ב) מקרת · ולא ימצא במכתתו :

דברי׳ ד **כתב** רשימה ג׳ ב״ל קל · ויכתבם על שני לוחות ·
תלי׳ קלט ונפעל ועל ספרך כלם יכתבו · פי׳ ירשם עצם
ישעי׳ י מעצמם במציאות · ופיעל ומכתבים עמל כתבו · ג׳
אסת׳ ג שם ד מ״ל (א) פרתשגן ·הכתב · ס׳ פרתב חדרת · כ׳
שם ויק׳ יט ככתבם וכלשונם · (ב) וכתבת קעקע · (ג) נפרד וס׳
שמו׳ לב והמכתב מכתב אלהים : *

שיר ב **כתל** קיר · הנה זה עומד אחר ·כתלנו :

ירמי׳ ב **כתם** ג׳ הו״ל א רושם בנינו נפעל · ·נכתם עונך ·
תלי׳ מה ב זהב ·בכתם אופיר · ג שם נועם פיוט ·
שם יז ·מכתם לדוד · וי״מ אותו מטעם חשיבות כזהב :

כתן שם כתונת הדבק לבשר או המעיל אשר מעל
שמו׳ דח לבגדים · ג׳ מ״ל (א) ושבצת ·הכתנת שש ·
ש״ב יג ס׳ וכתנת הפסים אשר עליה קרעה · הוא המעיל ·
בראשי׳ לז שם (ב) ויטבלו את הכתנת · כ׳ את יוסף את כתנתו ·
ויק׳ ח שם י ר׳ וילבישם כתנת · כ׳ וישאום בכתנתם · (ג) ויעשו
שמו׳ לט ראשי׳ ג את הכתנת שש · ס׳ כתנות עור :

כתף אבר הכתף ועצ״הש צד · ב׳ מ״ל (א) ירך
יהו׳ דו שם מ ·וכתף · ואל ·הכתף מחוצה · פי׳ צד · ס׳
ישעי׳ יא איו לא בכתף פלשתים · כ׳ כתפי משכמה תפול · ר׳ שרה
שמו׳ דח שם ·כתפות חוברות · ס׳ על כתפות האפוד · כ׳ על שתי
שם מ״א ז כתפיו · מן המכונה כתפיה · פי׳ צדיה · (ב) נרתן
שם מכתף הבי׳ · משקל זה בא סמוך בכל הכתובי׳ ומורה צד :

כתר ב׳ הו״ל א היקף ועטרה ב׳ ב״ל פיעל · אבירי
תלי׳ כב בשן ·כתרוני · פי׳ סבבוני · והפעיל בי
שם קמב ·יכתירו צדיקים · פי׳ יעשוני כתר לראשם · ב׳ מ״ל
אסת׳ א מ״א ז (א) ·בכתר מלכות · (ב) קומת הכתרת · ר׳ ושתי
שם איו לו כתרת עשה · ב המתנה ב׳ ב״ל פיעל ·כתר לי זער ·
חבק׳ א והפעיל רשע מכתיר את הצדיק · פי׳ ממתין למצוא
מקום לנקום נקם משפטו :

כתש כתישה ושחיקה בנינו קל · ומשקלו אם
משלי כז ·תכתוש את האויל ·במכתש :

בני רבעים

ישעי׳ נד **כדכד** שם אבן יקרה מה · ושמתי ·כדכד שמשותיך ·
כלכל בשורש כול :

זכרי׳ ז **כסלו** שם חודש · לחודש התשיעי ·בכסלו :

כפתר תפוח ממתכות או משקוף ·הכפתר ופרח · שמו׳ כה
הך ·הכפתור · פי׳ המשקוף · ר׳ כפתוריה עמו׳ ט שמו׳ כה
ופרחיה · בכפתריה ילינו · פי׳ בספיה : צפני׳ ב

כרבל עטיפה בנינו פיעל · ודוד ·מכרבל במעיל · ד״ה א טו
פי׳ מעוטף :

כרכב שם סובב המזבח ·כרכב המזבח · כ׳ תחת כרכבו : שמו׳ כז שם לח

כרכם שם פרח ירקרק ידוע · נרד ·וכרכם : שיר ד

כרכר ב׳ הו״ל א ריקוד בנינו פיעל · ודוד ·מכרכר · ש״ב ו
ב שם בהמות קלי המרוצה · ובפרדים ·ובכרכרות · ישעי׳ סו

כרמל ג׳ הו״ל א שבולת רכה ומלאה או מקום זרע
אילנות וצמחים · ולחם וקלי ·וכרמל · ונאסף ויק׳ כג
שמחה וגיל מן ·הכרמל · פי׳ מן השדות · כ׳ יער ישעי׳ יז
כרמלו · ב צבע אדום · ב׳ מ״ל (א) ראשך עליך שם לז
·ככרמל · (ב) ובארגמן וכרמיל · ג שם מקום או הר · שיר ז ד״ה ב ב
בא שאול ·הכרמלה · אל הר הכרמל : ש״א טו מ״א יח

כרסם אכילה ושביעה בנינו פיעל · ·יכרסמנה תלי׳ פ
חזיר מיער :

כרפס צבע ירוק · חור ·כרפס ותכלת : אסתר א

נשלמה אות הכ״ף

אות למ״ד

לאב צמאון בארץ ·תלאבות : הוש׳ יג

לאה יגיעה והעדר היכולת ג׳ ב״ל קל עומד · ·וילאו ראשי׳ יט
למצוא הפתח · ונפעל נלאיתי נשוא · והפעיל ישעי׳ א
הלאות אנשים · ב׳ מ״ל (א) את כל ·התלאה · (ב) שם ז שמו׳ יח
הנה מתלאה · לאט בשורש לוט : מלא׳ א

לאך ב׳ הו״ל א שליחות · ב׳ מ״ל (א) תאר לשליח ·
·ומלאך בא אל שאול · ס׳ ·כמלאך האלהים · ש״א דג שם דט
כ׳ הוא ישלח מלאכו · ר׳ וישלח יעקב מלאכים · ס׳ ראשי׳ דד שם לב
והנה מלאכי אלהים · כ׳ ברכו יי׳ מלאכיו · (ב) שם שם דח תלי׳ קג
השליחות ·במלאכות יי׳ · ב שם מלאכת מעשה חגי א
ורכוש · ב׳ מ״ל (א) לעשות את ·המלאכה · (ב) בני ד״ה כ ד
אהרן והלוים במלאכת · ס׳ ותכון כל מלאכת שלמה · שם יג שם ח
·במלאכת רעהו · פי׳ ברכוש רעהו אשר עשה · ובחסרון שמו׳ כב
האל״ף למלכת השמים · פי׳ צלם העשוי במלאכה ירמי׳ ז
כדמות צבא מרום במרום · כ׳ במלאכתו ישבו שם · ר׳ ד״ה א ד
כל מלאכות התבנית · כ׳ לספר כל מלאכותיך · פי׳ שם דח תלי׳ עג
בזה יתקרב לאלהים בספרו לבני אדם מלאכתו ית׳
ועלילותיו בשמים ובארץ והוא הדעת אותו ע״פ פעלו :

לאם קהל עם · ·ולאם מלאם יאמץ · כ׳ ולאומי אלי ראשי׳ כה ישע׳ נא
האזינו · בנח עם הדגש · ר׳ ושאון לאמים : שם יז

לבב ב׳ הו״ל א לב כל חי ועצ״הש אמצע כל דבר ·
ב׳

(ה) דער ראקען לעם וועברס : כתת צרברעכן · (ב) צרשטאסען : כתב שרייבן · (ב) דיא שריפט · *(הערה המכתב האשורי המקובל באומתנו כהיום · נכראה ככה במ״כ בע״ש בה״ש כאמרם ז״ל בפ״ה נואבות · והיה מן אז בא עד יצא לפעלו כיום נו״ת · ומטרס זה לא היה שום מכתב בעולם זולתי הירגלופין השתמשו בם כומרי המצריים שהיו מלאכת ציור ותוספה לידע ולהודיע בם סיפור עלילי כנורי המשוררים אשר מה גם היום · אך לא להבין שפת לשון באותיות המכתב אשר כעת · ואל פליאת זה החידוש עם יתר הפליאות שוכרו ז״ל דרומז אמרו והמכתב מכתב אלהים הוא · והעד על זה שאין אתנו קורות ד״ה משום אומה ולשון מקודם מ״ת זולתי קצת זייפנים הקדימו זמן מכתבם בשקר כמ״שכ הרב המורה בכ״ט לשלישי · וכל העמים ממנו ראו וכן עשו אותיות ללשונותם · וקצתם כמו היונים וזולתם קראו בשמותם כשמות אשר קראו להם העבריים אלפא ביתא וכו׳ · והעד שגם לקוחות מאתנו שאין לשמות מובן בלשונם כמו בלשוננו שכל אות וציורה נאה לשמה · ד״מ האל״ף שהיא ראש לאותיות נקראת על שם ראשית הלימוד אלף מטעם ואאלפך חכמה וציורה כ׳ יודין וא״ו באמצע · רומז להיקש השכלי שהוא יסוד כל דבר חכמת בינה ללמוד בסתום מן המפורש כהיקש שכלי המורכב מב׳ קצות · קטן וגדול וגבול אמצעי ביניהם · בית נקראת ככה ע״ש בחכמה יבנה בית · וציורה כעין ב׳ כתלי הבית והרביעית פתוחה לרוחה לגמול דלים ולהיות עניים בב׳ · והיא כמתיר ובא על תכלית וסוף הלימוד בתחלת תחלתו בגעד דעת ומזמה שבכל קנינו יקנהו חכמה וראשיתה כטעם ראשית חכמה יראת ה׳ · וכן יתר האותיות הוראת כל אחת וציורה נאים לשמה ולא רחוקה היא ידיעתם מלבב המבין · ועיי׳ פ׳ כ״א לאמרי בינה ממאור עינים) :
כתל דיא וואנד : כתם אנגעצייכנעט · (ב) גאלדנער שמוק · גאלד · (ג) קלייכאד · ולי״א איינע ארט גבעט : כתן דער ראק · לייבראק : כתף דיא שולטער · (ב) דיא זייט · (ג) שולטערשטיק : כתר אומרינגען · (ב) קרענן · (ג) דיא קראנע · (ד) ווארטען : כתש צרשטאסען · (ב) דער מערזעל : כדכד איין קאסטבארער שטיין : כסלו דער נאמי איינעס מאנאטס · נאוועמבר : כפתר איין מעטאללנר קנאפף · (ב) דיא אבערשוועללי · (ג) דיא שוועלל : כרבל איינגעהיללט : כרכב דיא אויסלאדונג : כרכם זאפראן : כרכר טאנצען · (ב) איין געוויסעס שנעללפיסיגעס טהיר : כרמל גריני קערנר · (ב) דאס פעלד · דיא אויע · (ג) ראהט · (ד) דער נאמי איינעס ארטעס : כרסם זעטטיגען ולי״א דורכוויהלען : כרפס גרין : לאב אויסגעטראקענט · פרדארט : לאה ערמידען · (ב) בשווערליכקייט : לאך דער באהטי · (ב) דער געטטליכי באטהי · ענגעל · (ג) דיא געזאנדשאפט · (ד) דיא ארבייט · דאס ווערק · (ה) דער ערווערב · אייגענטהום : לאם דיא נאציאן :

איוב יא — ב׳ ב״ל נפעל · ואיש נבוב ילבב · פי׳ איש
שיר ד — נעור וריק יקנה לב ד״ל שכל · ופיעל לבבתיני אחותי
כלה · פי׳ נעשית כהותם על לבי · ד׳ מ״ל (א) ובישרת
מ״א ג שם יא ח — לבב · ס׳ כלבב דוד אביו · כ׳ להטות לבבנו אליו ·
ד״ה א דם נחו׳ ב — ר׳ כל לבבות דורש יי׳ · ובי״ם מתופפות על לבבהן ·
תלי׳ ז שם מה — (ב) מושיע ישרי לב · ס׳ כלב אויבי המלך · כ׳ צרפה
שם דו שם ז מש׳ טו — כליותי ולבי · ר׳ ובוחן לבות · ס׳ אף כי לבות בני
ישעי׳ מד יחז׳ יו — אדם · ב׳ מהשכיל לבותם · (ג) מה אמולה לבתך ·
שמות ג — (ד) בלבת אש · פי׳ בלב האש ותוכו · ב בצק
שבלילתו רכה בנינו פיעל ומשקלו · ותלבב לעיני
ש״ב יג — שתי לביבות :

לבא ישעי׳ ל — ארי ד׳ מ״ל (א) שם הזכר לביא וליש · (ב)
יחז׳ יט — שם הנקבה מה אמך לביא · (ג) נפשי בתוך
תלי׳ נו נחו׳ ב — לבאים · (ד) ומחנק ללבאותיו :

לבט — בשלון או עיות או מהירות או פסיחת המספק ·
משלי י — בנינו נפעל · ואויל שפתים ילבט · ועם לא
הוש׳ ד — יבין ילבט :

לבן — ה׳ הו״ל א מלאכת אבן הלבנה בנינו קל ·
ראשי׳ יא שם — ונלבנה לבנים · ב׳ מ״ל (א) ותהי להם הלבנה
שמות דד — לאבן · ס׳ כמעשה לבנת הספיר · פי׳ אבן הלבינה
שם ה ירמי׳ מג — לדעת חז״ל · ר׳ ללבון הלבנים · (ב) במלט במלבן ·
הוא שם הכבשן ששורפין בו הלבנים · ב צבע הלבן
יואל א — ושם הירה ב׳ ב״ל הפעיל עומד · הלבינו שריגיה ·
דניאל יא שם — ויוצא ולברר וללבן · משפטו ולהלבן · והתפעל יתבררו
יב ראש׳ ל שם מט — ויתלבנו · ב׳ מ״ל (א) מחשוף הלבן · ס׳ ולבן שנים
קהל׳ ט — מחלב · ר׳ יהיו בגדיך לבנים · (ב) תאר לנקבה
ויק׳ יג שמו׳ דד — בהרת לבנה · ס׳ כמעשה לבנת הספיר · פי׳ כמעשה
לובן ולהט אבן הספיר המלוטשת אשר יוצץ ויעלם
במהירות · ורומז לעולם ההויה וההפסד שהוא תחת
רגלי כסא כבודו ית׳ כטעם השמים כסאי · ועיי׳ מש״כ
ויק׳ יג — בשורש להט בהערה · ר׳ בהרות לבנות · ושם הירח
ישעי׳ דד שם יד — והפרה הלבנה · ג שם יער ארזי לבנון · ד שם
ראשי׳ ל — מין עץ מה · מקל לבנה · ה שם שרף ידוע ונתן
ויק׳ כ שם — עליה לבנה · כ׳ על כל לבנתה · ושם מקום
שופ׳ דא — מנגב ללבונה :

לבש ויק׳ ו שם — לבישה ג׳ ב״ל קל יוצא · ולבש הכהן · ובצירי
יומ״א דב ד״ה כ ה — ולבשם · לבש בגדיך · ופיעל מלבשים
שם דא — בוץ · והפעיל הלבישו מן השלל · ב׳ מ״ל (א) ונתון
אסת׳ ו שם — הלבוש והסום · ס׳ לבוש מלכות · ב׳ זרה הדוה
יש׳ סג יא׳ דג איכ׳ — בלבושו · ר׳ לבושי מכלול · כ׳ יגעו בלבושיהם ·
ד איו׳ דו צפני׳ א — (ב) וכחומר יכין מלבוש · ס׳ מלבוש נכרי · כ׳
יחז׳ יו ד״ה כ ט — ומלבושך שש ומשי · ר׳ משרתיו ומלבושיהם :

לגם — שם מין עץ מה · (או עץ שצובעי׳ בו אדום) ·
שם — עצי אלגומים · ועיי׳ שורש למג :

להה ראשי׳ מז — שגעון או ליאות ב׳ ב״ל קל · ותלה ארץ
משלי כו — מצרים · והתפעל כמתלהלה היורה זקים :

להב — ב׳ הו״ל א אש לוהבת ב׳ מ״ל (א) בעלות
שופ׳ יג שם ישעי׳ כג — הלהב · ס׳ בלהב המזבח · ר׳ פני להבים
שם כו שם ד — פניהם · ס׳ ונערתו בלהבי אש · (ב) אש להבה
יחז׳ ך תלי׳ קה — לילה · ס׳ להבת שלהבת · ר׳ אש להבות בארצם ·
שם דט — ס׳ חוצב להבות אש · ב שם ברזל חרב וחנית · ב׳
איו׳ לט נחו׳ ג ש״א — מ״ל (א) להב חנית וכידון · ולהב חרב · (ב) ולהבת
יז — חניתו · נקראו כן בעבור הברק :

להג קהל׳ יב — לימוד בלי הבנה · ולהג הרבה * :

להט — ג׳ הו״ל א שריפה בנינו פיעל · ותבער
תלי׳ קו ראשי׳ ג — תלהט רשעים · ב ברק ברזל מלוטש · להט
החרב המתהפכת * · ג מין קסם מה · חרטומי
שמות ז — מצרים בלהטיהם :

להם משלי יח — הלקות · בנינו התפ׳ דברי נרגן כמתלהמים · ויתכן
היותו הפוך מן הלמוני בלי ידעתי ע״ד כבש
כשב · שעניינו כתיתה ושבר · שכל נרגן ומתלונן מראה
בעצמו כאלו הוא שבור וכתות :

להק ש״א יט — קהלה · להקת הנביאים · הפוך מן קהל :

לו — מלה משמשת בה׳ לשונו ת(א) במשיכת האל״ף
ראשי׳ ג — תורה שלילה והעדר · כי לא המטיר · ובהתחברו
שם — עם האי״תן יורה המצוה ול״ת לא תאכל ממנו · ויתחבר
שם ד — עם הה״א או וא״ו התמיה הלא אם תיטיב שאת · פי׳
ישוב כמו תפלא לאמר הלא תהיה נשיאת עון אם תיטיב ·
ש״ב יג — ולא ילך נא אתנו אמנון · פי׳ הלא ילך אמנון · ועיי׳
שורש אן · (ב) בההתחברו עם הכנויים תפול האל״ף ·
ויורה הקנין אומה שאליו שהוא הפך הההעדר האמור
שם יג שם לג — בהוראה הקודמת · וכל אשר לו · יהי לך אשר לך ·
שם ג — פי׳ שלו שלך · ויאמר לו איכה · פי׳ אליו · (ג) אם
שם כ — הוא במלאפום יורה הספק כטעם שמא · לו ישטמנו
שם ל — יוסף · (ד) כטעם ולואי לו יהי כדברך · (ה) כטעם
ישעי׳ מח — אם · לו הקשבת למצוותי :

לוג — מדה מחזקת ו׳ בצים והיא אחד מכ״ד בסאה ·
ויק׳ יד — ואת לוג השמן :

לוה — ד׳ הו״ל א הלואה ע״מ להוציא ב׳ ב״ל קל
דברי׳ דח — עומד והפעיל יוצא · והלוית גוים רבים ואתה
לא תלוה · ב דביקות וההתחברות ב׳ ב״ל קל יוצא
קהל׳ ח ראשי׳ דט — והוא ילונו בעמלו · ונפעל ילוה אישי אלי · ב׳ מ״ל
מ״א ז משלי א — (א) ליות מעשה מורד · פי׳ חוברות · (ב) לוית חן ·
איוב מ — ג שם התנינים הגדולים אשר בים · המשוך לויתן
שם ג — בחכה · ד אבל · העתידים עורר לויתן :

לוז — ב׳ הו״ל א הסרה ונטיה ג׳ ב״ל קל עומד · אל
משלי ג שם כ — ילזו מעיניך · פי׳ אל יסורו · ונפעל ונלוזים
שם ד — במעגלותם · והפעיל אל יליזו מעיניך · ומשקלו
בעושק

לבב פרסטענדיג ווערדן · (ב) איהם הערטץ פרענגן ול״א דאס הערטץ
בנעהמן · (ג) דאס הערטץ · (ד) דיא מיטטי · (ה) קוכען :
לבא דער לעווי · (ב) דיא לעווין : לבט פהווירדט · פרקעהרט ויין ·
צווייפלען ול״א גשלאגען ווערדן : לבן ציגעל שטרייכען · (ב)
דער ציגעל · (ג) דער ברענאפען · (ד) ווייס ווערדן · (ה) דאס ווייסי ·
(ו) ווייס · (ז) דער מאנד · (ח) דער נאמי איינעס וואלדעס · (ט) איינר ארט
האלטץ · (י) ספעצרייא · וויירויך · (יא) דער נאמי איינעס ארטעס :
לבש בעקליידן · (ב) בעקליידעט · (ג) דאס קלייד : לגם עבענהאלץ :
להה וואהנזיניג זיין ול״א פרשמאכטען · (ב) דער וואהנזיניגי :
להב דיא פלאממי · (ב) דיא קליגגי : להג לערני ווארט ·
*(הערה ולי נראה שהגימ״ל היא תמורת הקו״ף ניל״ק · והטעם שעניינו
אסיפה כמו להקת הנביאים · ומפרש הוא מטעם אחרי הספר
אשר ספרם דוד שעניינו מספר וחשבון והנה יאמר שיזהר מעשות חשבונות
רבים ר״ל מקנה וקנין המותרות אשר אין לו קץ כי אין אדם מת וחצי תאותו בידו
וכל אסיפה רבה היא יגיעת בשר לבעליו · זה נ״ל נכון לפי המשך הכתובי׳ והעד
אמרו עשות שהוא נופל על עושה מקנה וקנין · אך על ספר ומכתב היה ראוי
לומר כתוב כמו וכתב לה ספר כריתות · וספר כתב איוב ריבי ולא יפול לשון
עשיה על ספר כמו בלען) : להט פרברענן · (ב) דער גליטץ דעס
שווערדטס · *(הערה להט החרב רומז להויה והפסד כי כל הויה דומה
לברק ולהט החרב וכלה מהר · והכרובים הם צורות ותמונות בעלות גבול ·
וג״ע הוא דעת אלהים והשכלת אמיתתו אשר בעליו נהנים מזיו השכינה
ומתענגים על ה׳ לחזות בנועמו · והנה יאמר וישכן מקדם לג״ע פי׳ טרם יבא
להתענג על ה׳ באלהות מוכרח לעבור מעבר הכרובי׳ ומעבר הלהט · כי
מבלעדיהם אפס מקום להשכיל באמתתו ככתוב וראית את אחורי ת״א ית
דבתרי ר״ל הנבראים · והשכלת הנהגתו ומשפטו את יבוריו היא הדעת אותו
ככתוב השכל וידוע אותי כי אני ה׳ עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ · וכמ״ר ז״ל
המתהפכת שהם מתהפכים פעמים אנשים פעמים נשים כו׳ ד״א מקדם לג״ע
מקודם לג״ע) · (ג) פרבלענדענדי קונסטי דער צויברער :
להם שמייכלען : להק פרזאממלונג : לו ניכט · (ב) איסט עס
ניכט · (ג) זיין · (ד) דיר · (ה) צו איהם · (ו) פיללייכט ·
(ז) עס וואר : לוג איין געוויסעס מאאס : לוה לייהען · (ב) לעהנן ·
(ג) האפטען · געבונדן זיין · (ד) פרבונדן זיין ·
(ה) צירדי · שמוק · (ו) דער וואללפיש אדר קראקאדיל · (ז) דיא
טרויערנקייט : לוז וויכען · (ב) אבגעוויכען :

בעושק ונלוז · הוא תאר לדבר נלוז · ס׳ ונלוז דרכיו · (ישעי׳ ל ומשלי יד)
הוא תאר לאיש הנלוז והנוטה מדרכי היושר · ועיי׳
שורש לזה · ב שם מין עץ מה וי״מ עץ שקדים
ולוז וערמון : (ראשי׳ ל)

לוח ב׳ הו״ל א שטח חלק · בוא כתבה על
לוחי אהם · ס׳ לוח ארז · ר׳ לחת כתובים · (וע״ל שיר ח׳ שמו׳)
ס׳ לחת הערות · ועוד נוסף עליו דבני השנים את כל (לב שם לה)
לחתים · ב ליחות · ב׳ מ״ל (א) הובשתי עץ לח · (יחז׳ ךז שם יז)
ר׳ וענבי׳ לחים · (ב) ולא נס לחה : (נד׳ו דברי׳ לד)

לוט ב׳ הו״ל א סתר וכסוי ב׳ ב״ל קל · ויָלֶט את (ש״ב יט)
פניו · פני הלוט הלוט · הא׳ שם והב׳ פעול · (ישעי׳ כה)
והפעיל ויָלֶט פניו באדרתו · ב׳ מ״ל (א) פני הלוט (מ״א יט ישעי׳ כה)
הלוט · (ב) הברו אל דור ילט · ר׳ החרטמים (ש״א יח)
בלטיהם · ב שרף אילן מה · וצרי ולוט : (שמו׳ ח ראשי׳ לו)

לול ג׳ הו״ל א מדרגה לעלות או ארובה ·
ובלולים יעלו · ב בתי אחיזה לקרסים · (מ״א ו)
וחמשים ללאת · ס׳ ללאת תכלת · ג מלה מורכב (שמו׳ כו שם)
מן לו לא כי לולא דברת · פי׳ אם לא דברת עתה (ש״ב ב)
או האריכה המלחמה עד אור הבקר · ובינ״ד לולי (דברי׳ לב)
כעס אויב אגור :

לון ב׳ הו״ל א לינת לילה ועצ״הש שקידה והתמדה
ג׳ ב״ל קל עומד · ולנו בגבעה · משפטו ולנו (שופ׳ יט)
כלומר נלין · מדוע אתם לנים · ע״מ מתה אנכי · (נחמי׳ יג)
ובהמרותם תלן עיני · פי׳ התמיד עיני להשגיח מריים (איוב יז)
מקום ללון · והפעיל עומד בהחוב נלין · והיוצא ערום (ישעי׳ כד שם יט)
ילינו · פי׳ העשוקים ילינו את העשוקים · והתפעל (איוב כד)
סלע ישכון ויתלונן · ב׳ מ״ל (א) מלון לנו · ס׳ (שם לט ישעי׳ י)
מלון קצה · (ב) כמלונה במקשה · פי׳ מקום לינת (מ״כ יט ישעי׳ א)
שומר הקשואים · ב התרעומת ב׳ ב״ל נפעל וילנו (שמו׳ טו)
העם · והפעיל אשר אתם מלינים עליו · תלמ״ד דגושה (שם)
ברוב בנינו · וילן העם על משה · ומשקלו תלונות (שם יו שם)
בני ישראל · ב׳ לא עלינו תלנתיכם : (שם יו)

לוע בליעה והשחתה ג׳ ב״ל קל · ושתו ולעו · (עובדי׳ א)
פי׳ יבלעו · על כן דברי לעו · פי׳ נשהרו · (איוב ו)
ומרובע ואפרוחיו יעלעו דם · משפטו ילועעו ובא (שם לט)
הפוך שלא יכבד על הלשון · והפעיל ילע קודש · (משלי כ)
פי׳ יצר לב האדם הוא מוקש לו וישחית דור קדשו ואחריו
ידור נדרי׳ לשוב אל יי׳ · ומשקלו ושמת שכין בלעך · (שם כג)
פי׳ שים בליעתך סכין ואל תראה רעבתנות בנפשך :

לוץ ב׳ הו״ל א המתקת דברי הבאי והתלוצצות
ה׳ ב״ל קל עומד · ולצת לבדך תשא · והפעיל (שם ט)
אם ללצים היא יליץ · ומרובע משך ידו את לוצצים · (שם ג הוש׳ ז)
והתפעל ועתה אל תתלוצצו · ב׳ מ״ל (א) מקרה · (ישעי׳ כח)
לצון תמדו · (ב) תאר · אל תוכח לץ · ר׳ ולצים (ומשלי א שם ט שם א)
לצון חמדו · ב המתקת דברים מעולים בנינו הפעיל ·
כי המליץ בינותם · ומשקלו להבין משל ומליצה · (ראש׳ מב משלי א)
ונתכן היות זאת הוראה השנית משורש מלץ שנאמר
מגמו · מה נמלצו לחכי · פי׳ מה מתקו : (תלי׳ קיט)

לוש לישה בנינו קל · ותלש ותופהו מצות : (ש״א כח)

לז חורעת הנוכח זכר או נקבה · הנער הלז · (זכרי׳ ב)
השונמית הלז · ובתו״ה א או וא״ו האיש הלזה · (מ״ב ד ראשי׳ כד)
הארץ הלזו · כלם טעמם כמו זה או זאת : (יחזקאל לו)

לזה עקימות שפתים ודבר סרה · ולזות שפתים : (משלי ד)

לחה שם אבר הלחי · וישלך הלחי מידו · ס׳ (שופ׳ טו)
בלחי החמור · ובהעמדה רמות לחי · ב׳ ובהות (שם שם)
תקיב לחיי · ר׳ הזרוע והלחיים · ס׳ על לחיי עמים · (איו׳ מ דבר׳ יח ישע׳)
ב׳ ולחיי למורטים : (ל שם נ)

לחך אכילה ב׳ ב״ל קל יוצא · כלחך השור · ופיעל (במד׳ כב)
עתה ילחכו הקהל : (שם)

לחם ב׳ הו״ל א כל מאכל אשר יאכל לכל חי בנינו
קל יוצא · אל תלחם את לחם רע עין · ב׳ (משלי כג)
מ״ל (א) עד ככר לחם · ס׳ לחם רשע · ב׳ תכין בקיץ (שם ו שם ד)
לחמה · (ב) ולחמם כגללים · פי׳ בשרם שהוא מאכל (שם ו צפני׳ א)
לעוף השמים · ר׳ ולחמי רשף · פי׳ אכולי העופות · (דברי׳ לב)
ב מלחמה שהיא מאכל חרב חנית וחצים ב׳ ב״ל קל ·
לחם את לוחמי · ונפעל ונלחמנו חנם · פי׳ נלחמו (תלי׳ לה שם קט)
בי · ג׳ מ״ל (א) מלמד ידי למלחמה · (ב) והיה ביום (שם יח)
מלחמת · ב׳ כלי מלחמתו · ר׳ כי איש מלחמות (ש״א ח ש״ח ד״ה א כח)
אתה · ס׳ ומלחמות רחבעם וירבעם · ב׳ וכל (שם יב)
מלחמותיו ודרכיו · (ג) אז לחם שערים · אז יהיה עבר (שם כז שופ׳ ה)
מן הקל והסגל מקום צירי · ושם היה לעיר בית לחם ·
בית הלחמי : (ש״ב כא)

לחץ דוחק ב׳ ב״ל קל יוצא · לוחם לחצני · ונפעל (תלי׳ נו)
ותלחץ אל הקיר · ומשקלו להם הלחץ · ס׳ (במד׳ כב מ״א כב)
בלחץ אויב · ב׳ ענינו ולחצנו : (תלי׳ מב שם מד)

לחש ב׳ הו״ל א מבטא דממה והשאי ג׳ ב״ל קל ·
שלום בן לוחש · פי׳ בן נבון לחש · ופיעל (כהנו׳ ו)
לקול מלחשים · והתפעל יתלחשו כל שונאי · ומשקלו (תלי׳ נח שם מא)
צקון לחש · פי׳ שפכו תפלה הנאמרת בחשאי · (ישעי׳ כו)
ב הלי ועדי האוזן · ובתי הנפש והלחשים · ויתכן (שם ג)
שהם על דמות פעמונים משמיעי קול דממה :

לטא מין שרץ מה · והכח והלטאה : (ויק׳ יא)

לטש חדוד ב׳ ב״ל קל · ילטוש עיניו לי · פי׳ יחדד (איוב יז)
ראותו · הרבו ילטוש · ופיעל כתער מלטש : (תלי׳ ז שם כב)

ליל ב׳ הו״ל א לילה · ב׳ מ״ל (א) שיתי כליל (ישעי׳ יז)
צלך · ס׳ שומר מה מליל · והוא חסר הנסמך · (שם כא)
ליל שמורי׳ · ר׳ אנכי נצב כל הלילות · (ב) שומר מה (שמו׳ יב ישעי׳ כא)
מלילה · ב שם חיה מה שמה הרגיעה לילית : (שם שם לד)

ליש אריה הגדול לביא ליש : (שם ל)

לכד תפישה וכיבוש ועצירה · ג׳ ב״ל קל · וילחם
באשדוד וילכדה · ונפעל ונוקשו ונלכדו · (שם כ שם ח)
והתפעל ופני תהום יתלכדו · ב׳ מ״ל (א) מקרה · (איו׳ לח)
ושמר רגלך מלכד · (ב) שם המוקש ומלכדתו עלי נתיב : (משלי ג איוב יח)

למג מין עץ מה · עצי האלמגים · ועיי׳ שורש רגם : (מ״א י)

למד הוראה והרגל ג׳ ב״ל קל עומד · אם למוד ילמדו · (ירמי׳ יב)
ופיעל אשר למדום אבותם · ופועל כעגל לא (שם ט)
למוד

(ג) דאס אבווייכען · אונרעכט · (ד) נוסבוימהאלטן : **לוח** דיא טאפעל ·
(ב) פריס · פייכט · (ג) דער זאפט · פייכטיגקייט : **לוט** פרבערגן ·
פראללען · (ב) דיא הילל · (ג) איגם געהיים · (ד) פרבארגני קינסט ·
(ה) איין געוויסעס געווירץ · לאטום : **לול** איינע טרעפפע אדער פענסטר ·
(ב) שליפפען · (ג) ווען ניכט · : **לון** איבערנאכטען · (ב) הערבערגע ·
(ג) וועכטערהיטטע · (ד) מורען · (ה) דיא קלאגע : **לוע** שלוקען
ולד״א פרדארבען נעהן · (ב) עגטוויהען : **לוץ** ספאטטען · (ב) דער
ספעטטער · (ג) דער איינן גוטען פארטראג האט ולד״א דער דאלמעטשר ·
(ד) דער גוטע פארטראג : **לוש** קנעטן :
לז דיזר ; דיזי · דיזס ; **לזה** פאלשהייט :

לחה דער קינבאקען : **לחך** אבפרעסן : **לחם** עססן · (ב) בראדט ·
יעדי ספייזע · (ג) סטרייטען · (ד) דער קריג · (ה) דער נאמי
איינר פאמיליע : **לחץ** בעענגסטיגען · דריקען · (ב) עלענד ·
דראנגזאל : **לחש** געהיימניסקונדיגער · (ב) געהיים רעדן · (ג)
געהיים · לייזע · (ד) איין געוויסער שמוק : **לטא** דיא איידעקסע :
לטש שארפען בליק ווערפן · (ב) וועטצן : **ליל** דיא נאכט · (ב) איין
געוויסעס ווילדעס טהיר :
ליש דער לעווע : **לכד** עראבערן · בעצווינגען · (ב) גוואמטענע
פרירען · (ג) דיא שלינגע :
למג עבנהאלץ : **למד** לערנן · (ב) לעהרן ·

(שם לא שם ב) יִלְמוֹד · ד׳ מ״ל (א) פרה יְלֻמָּד מדבר · ד׳ לְשׁוֹן (ישעי׳ נ שם כד שם מ) לִמּוּדִים · ס׳ לִמּוּדֵי יי׳ · כ׳ חתום תורה בְּלִמֻּדָי · (ירמי׳ ב) (ב) אשור כְּלַמֵּד רוכלתך · סמיכות מן כְּלַמֵּד ורגיל להביא סחורתך · (ד״ה א כה סוף ג) (ג) מבין עם תַּלְמִיד · (ד) בְּמַלְמַד הבקר · הוא הדרבן התקוע המיישר הבקר בחרישה :

(ד״ה ב לו) **לעב** לעג בנינו הפעיל · ויהיו מַלְעִבִים במלאכי אלהי׳ :

לעג שחוק ולעג בעקימת מבטא בלי תבונה להתרמות לכבד פה וערל שפה לבוז ולקלון מי שמלעיגין בו · (ישעי׳ לז) ג׳ ב״ל קל עומד · בוזה לך לָעֲגָה לך · (שם לג) תפעל נִלְעַג לשון אין בינה · והפעיל כל רואי יַלְעִיגוּ לי · (תלי׳ כב שם עט) ומשקלו לַעַג וקלס לסביבותינו · ס׳ (ישעי׳ כח) בְּלַעֲג לשון אין בינה · פי׳ המבטא בלעג איננו מובן כמו שקדם בגדרו · (הוש׳ ז) כ׳ זו לַעְגָּם בארץ מצרים · ס׳ בחנפי (תלי׳ לה) לַעֲגֵי מעוג · פי׳ כלעג אוכלי העוגות לשחוק עד״ר״כ לשחוק עושים להם · וזכר לדבר ויאכלו וישרתו ויקומו לצחק · והנכון שחרקו שיניהם בלעג והתרמות לחרוקת שינים של אוכלי עוגת רצפים היבשה :

(תלי׳ קיד) **לעז** בעלי שפה איננה עברית · מעם לֹעֵז :

(ראשי׳ כה) **לעט** אכילה בנינו הפעיל · הַלְעִיטֵנִי נא :

(איכ׳ ג) **לען** שם עשב מר · לַעֲנָה וראש :

לפד אבוקה או התומר המוכן לצאת ללהב ואבוקה (שופטי׳ טו) וישם לַפִּיד אחד · פי׳ טיהרה מוספת ופשתן (ראשי׳ טו) המוכן להיות אבוקה · ס׳ וְלַפִּיד אש · ר׳ כמראה (יחז׳ א דניא׳ י) הַלַּפִּידִים · ס׳ ועיניו כְּלַפִּידֵי אש · ובירת אשת (שופטי׳ ד) לַפִּידוֹת · שם תאר לברק כי הברק והלפיד הוא עצם אחד מאיר ומבריק :

(שם יו) **לפת** נטיה ועיוות ב׳ ב״ל קל · וַיִּלְפֹּת שמשון : (איוב ו) ונפעל יִלָּפְתוּ ארחות דרכם :

(דניא׳ א) **לצר** תאר לנושא חמנות לבעליו · ויהי הַמֶּלְצַר נושא :

לקק שתיה בלשון או בכף היד ב׳ ב״ל קל · כאשר (שופ׳ ז שם) יָלֹק הכלב · ופיעל ויהי מספר הַמְלַקְקִים :

לקח ז׳ הו״ל א לקיחת הדבר ממה שטמנו אל מה (יחז׳ יז) שאליו ג׳ ב״ל קל יוצא · אילי הארץ לָקָח · (שם יז) קָח על מים רבים פי׳ לקח · הצווי והעתיד חסרים (שם ג שם) הלמ״ד · קַח בלבבך · ורוח נשאתני וַתִּקָּחֵנִי · ובלמ״ד (שם לו שם לח) וּלְקַח עץ אחד · המקור לַקַחַת מקנה וקנין · ביום (שם כד שם לג) קַחְתִּי מהם · ונפעל הוא בעונו נִלְקָח · ופועל (שם טו ד״ה ב יט) הֻקַּח ממנו עץ · ומשקלו וּמִקַּח שוחד · ב התלהבות בנינו ההפעל · (שמו׳ ט) ואש מִתְלַקַּחַת וזה כי האש ניקח לדבר הנשרף כמו שנראה בנר המעשן תחת נר הדלוק · (מ״א ז) ג שם הצבת לקחת דבר מלובן באש וְהַמֶּלְקָחַיִם זהב · (שמו׳ כה) כ׳ וּמַלְקָחֶיהָ ומחתותיה · בפתח המ״ם · ד סחורה (נחמי׳ י) ומקנה וקנין · המביאים את הַמַּקָּחוֹת · ה שללי · היקה מגבור מַלְקוֹחַ · (ישעי׳ מט) ס׳ וּמַלְקוֹחַ עריץ ימלט · ו שם החיך ובשר הלחי שתחת הלשון · ולשוני מדבק (תלי׳ כב) מַלְקוֹחָי · נקראי׳ ככה ע״ש לקיחתם המאכל בלעיסה · ז מותק דברים ומדע בנינו קל · (במד׳ ע) יִקַּח קרח · פי׳ המותיק (ירמי׳ כג) דברי ריבו וטענותיו · הַלֹּקְחִים לשונם וינאמו נאום : (משלי׳ א) פי׳ כמתיקי׳ ומחליקים לשונם ומשקלו ויוסף לֶקַח · (שם ז דברי׳ לב) כ׳ הטתו ברוב לִקְחָהּ · יערוף כמטר לִקְחִי * :

לקט לקיטת המפוזר מעט הנה ומעט הנה · ד׳ ב״ל (שמות יז) קל יוצא · ששת ימים תִּלְקְטֻהוּ · ופיעל (ישעי׳ יז שם) מְלַקֵּט שבלים · ופועל ואתם תְּלֻקְּטוּ לאחד אחד (שופ׳ יא) והתפעל וַיִּתְלַקְּטוּ אל יפתח · ב׳ מ״ל (א) מקרה (ויק׳ יט ש״א יז) לֶקֶט קצירך · (ב) בכלי הרועים אשר לו בַּיַּלְקוּט · הוא כלי בית קיבול ישים בו הרועה מה שילקוט מאבני קלע נצנים ופרחים וצירות :

לקש ב׳ הו״ל א פרי מאוחר בנינו פיעל · וכרם (איוב כד) רשע יְלַקֵּשׁוּ · פי׳ יבצרו הלקש · ומשקלו (עמוס ז) והנה לֶקֶשׁ אחר גזי המלך · ב נשם מאוחר · יורה (דברי׳ יא) ומַלְקוֹשׁ · פי׳ הגשם המוקדם והמאוחר :

(במד׳ יא) **לשד** ליחות ודשן · כטעם לְשַׁד השמן · ב׳ (תלי׳ לב) נהפך לְשַׁדִּי · ועיי׳ שורש שדד :

(נחמי׳ יג שם) **לשך** חדר · לִשְׁכָּה גדולה · ס׳ בְּלִשְׁכַּת בית אלהינו · (שם שם י) ר׳ ויטהרו הַלְּשָׁכוֹת · ס׳ לְשָׁכוֹת בית אלהינו :

(שמות כח) **לשם** אבן יקרה מח · לֶשֶׁם שבו ואחלמה :

לשן ב׳ הו״ל א. שם אבר הלשון ופעולתה ד״ל המבטא ועצ״הש כל דבר ארוך ומעט הרוחב · (שמו׳ ד יהוש׳ ז) וכבד לָשׁוֹן אנכי · ס׳ לְשׁוֹן הזהב · ולְשׁוֹן ים המלח · (ים איוב לג) כ׳ דברה לְשׁוֹנִי בחכי · רובם בלשון נקבה · וקצת באו (שם כו תלי׳ ה) בלשון זכר ולְשׁוֹנִי אם יהגה רמיה · לְשׁוֹנָם יחליקון · (שם לא זכר׳ ח) ר׳ מריב לְשֹׁנוֹת · ס׳ מכל לְשֹׁנוֹת הגוים · כ׳ (ראשית י) למשפחותם לִלְשֹׁנֹתָם · ב רכילות ול״הר ב׳ ב״ל מרובע · (תלי׳ קא משלי׳ ל) מְלָשְׁנִי בסתר רעהו · והפעיל אל תַּלְשֵׁן עבד אל ארוניו :

(מ״ב י) **לתח** מקום או תיבה לשמירת הבגדים · על הַמֶּלְתָּחָה :

(הוש׳ ג) **לתך** מדת ט״ו סאה והוא חצי חומר · וְלֶתֶךְ שעורים :

לתע שנים או עקירתם בנינו נפעל · ושני כפירים (איוב ד) נִתָּעוּ · משפטו נלתעו ופי׳ נעקרו כמו מסעף (תלי׳ נח) פארה · ומשקלו מַלְתְּעוֹת כפירים · מתלהלת בשור׳ לתה :

נשלמה אות הלמ״ד

אות מ״ם

(ראשית יז) **מאד** רבוי · וארבה אותו בִּמְאֹד מְאֹד · פי׳ ארבהו ברבוי עצום · כ׳ בכל לבבך ובכל (דברי׳ ו) נפשך ובכל מְאֹדֶךָ * :

מאת

(ג) אבריכטן · (ד) נעוואהנט · (ה) גלעהרט · (ו) לער שילער · (ז) דער סטאכעל : **לעב** שפאטטען : **לעג** ספאטטען · העהנן :
לעז באררהארען · אויסלענדישי שפראכי : **לעט** קאסטען איין געריכט :
לען וועהרמוהט : **לפד** פלאממי · פאקעל : **לפת** ערסיטערען · ביינען · (ב) אבוייכן : **לצר** הויסהאפמייסטער : **לקק** לעקן :
לקח נעהמן · בריגנן · (ב) פלאממענד · ברעכענד · (ג) דיא צאנגי · (ד) וואארי · (ה) דיא בייטי · (ו) דער גוימן · (ז) בעסעגינגן · (ח) סמייכעלהאפט מאכן · (ט) רעדן · וואהרטי · *(הערה דמה התורה למטר כי כמו היוטר מצמיח הצמחים כפי מה שנטעו או כורעו חטים או שעורי׳ וקוץ ודרדר ענבים ובאושים · ככה התורה תצמיח הרעיונים הנטועות במחשבת בני האדם כפי הפעולה על דרך איש איש · טוב או רע עד שכל איש כזב ימצא לו עזר בכתובי׳ לחזק בו דעתו אשר הרה עמל וילד שקר כאשר שמענו כן ראינו שמקום האחדות שמה הרבוי · ובמקום שאתה מוצא אחדותו שם אתה מוצא מרביתו · ככתוב יי׳ אלהינו יי׳ אחד · ואיש מבעל פלפולים דרוש ידרשנה במין חומר אשר לו שם בשלשה · לכן עיקר הכל ותכליתו החכמה והמדע אשר הבדל יבדילו בין האמת והשקר ואם אין דעה הבדלה מנין) :
לקט זאממלען · (ב) דיא לעזי · (ג) דיא טאשי · דער זאק :
לקש דיא לעזי הצטן · (ב) שפעטרעגן : **לשד** פיכטינקייט · (ב) ועפטי :
לשך קאממער · שטובי : **לשם** איין געוויסער עדעלשטיין :
לשן דיא צונגי · דיא שפראכי · (ב) איין אנקלאגער סטרייף דעם מעערס · (ג) פרלייםדען · פעררהאטען : **לתח** איין ניממער צור בוואהרונג דער קליידער : **לתך** איין געוויסעס מאאס :
לתע אויסגעווארצעלט · (ב) דיא צעהני :
מאד גאר זעהר · אויסערארדענטליך · (ב) פרמעגן · קראפט ·
*(הערה פי הלבב הוא כינוי לשכל כמו אנשי לבב · וכפם הוא כינוי לחפץ ותאוה כמו אין נפשי אל העם הזה · פי׳ חפצי ותאותי · ומאד הוא כינוי לרבוים כלומר רבוי הקניני׳ השכליים · או רבוי הקנינים החמריים · והכה יאמר שאהבתו ית׳ ישגה תמיד וכל מרבית קניניו שכליים וחמריים יהיה תכליתם רק למען דעת אותו ית׳ על פי פעלו ולאהבה אותו באהבת הרוממות הגפה אחר רבוי השכלת המתבונן בדרכי ה׳ אשר יסד בפעולותיו וכל הקניני׳ החמריים הם לבד הנעה אל המושכלות · והרי זה בא ללמד ונמצא למד שבכל קנינך קנה בינה לדעת את ה׳ · כמד״א וכל מעשיך יהיו לש״ש · והוא כלל גדול בתורת האהבה אשר נופיה היא הליכות התכלית כי הוא הנאהב לפועלו בכל חפציו עכ״ס) :

מאה שם מספר ידוע · ב׳ מ״ל (א) והיו ימיו מאה ועשרים · ס׳ מאת שנה · ר׳ תשע מאות שנה · ר׳ הזוגות מאתים שנה · (ב) עושה רע מאת · ויתכן שהוא חסר הנסמך והראוי מאת פעמים : [ראשי׳ ו, שם ה, וכיא קהל׳ ח]

מאם כל שהוא ודבר מה · ב׳ מ״ל (א) ולא ידבק בידך מאומה · (ב) ובכפי דבק מאום : [ד״ג איו׳ לא]

מאן מיאון הפך החפץ · בנינו פיעל עומד · מאנה לשוב · ב׳ מ״ל (א) ואם מאן אתה לצאת · (ב) המאנים לשמוע : [ירמי׳ ה, שם לח, שם יג]

מאס מיאוס וגיעול ב׳ ב״ל קל יוצא · בחר יי׳ בהם וימאסם · ונפעל כסף נמאס · ימאסו כמו מים יתהלכו למו : [ולג שם ותל׳ נח]

מאר הכאבה בנינו הפעיל · סלון ממאיר · צרעת ממארת · פי׳ מכאיב מכאבת : [יחז׳ כח, ויק׳ יג]

מגד שם כל דבר המשובח במינו כפי מה שהוא · ב׳ מ״ל (א) ממגד שמים · פי׳ מגשמי ברכה היותר נבחרים · ר׳ עם פרי מגדים · כ׳ ויאכל פרי מגדיו · (ב) ומגדנות נתן לאחיה · פי׳ דברי׳ מעולים : [דברי׳ לג, שיר ד, שם ראשי׳ כד]

מגל חרמש · שלחו מגל · ויתכן ששרשו נגל : [יואל ד]

מגן נתינה ומסירה בנינו פיעל ; אמגנך ישראל : [הוש׳ יא]

מגר הפלה בנינו פיעל · וכסאו לארץ מגרתה : [תל׳ פט]

מד לבוש · ב׳ מ״ל (א) מדו בד · ר׳ על פי מדותיו · פי׳ על בית הצוואר של הלבושים · (ב) וילבש קללה כמדו · ר׳ ומדיו קרועים : [ויק׳ ו, תל׳ קלג, ושם קט ש״א ד]

מדד מדידה ה׳ ב״ל קל יוצא · על הים הקדמוני אמדו · וע״ד השלמים ומדדו סביב · ונפעל אם ימדו שמים ממעל · ופיעל וימדדם בחבל · ומרובע עמד וימדד ארץ · ומרובע מהתפעל ויתמודד על הילד · ד׳ מ״ל (א) ארוכה מארץ מדה · ר׳ מנת מדיך · (ב) מדה אחת לשלשתן · ס׳ כמדת השער · ר׳ כמדות האלה · ס׳ מדות הבית · כ׳ ואלה מדותיה · (ג) מי שם ממדיה · (ד) ויהי איש מדון · פי׳ איש מדה גדולה והנה תמורת הדגש · ועיי׳ שורש דון : [יחז׳ מז שם מב, מל׳ לא ש״ב ח, חבק׳ ג, ש״א איו׳ יא, איו׳ יג יחז׳ מ שם, שם שם מב, שמות איו׳ לח, ש״ב כא]

מדן ב׳ הו״ל א שם עיר או דרך ידוע · יושבי על מדין · ב גליל מדינה ומדינה · ר׳ ושרי המדינות לפניו · ס׳ בכל מדינות המלך : [שופ׳ ה אסת׳ א, שם שם א]

מדע שאלה על תכלית כל פעולה · ומדוע תתנשאו על קהל יי׳ · ונראה שהוא מורכב ממלת מה ומלת דעה והה״א מובלעת בדגש · כמו מלכם תדכאו עמי · והטעם מה דעה כלומר מה כוונת תכלית זו הפעולה : [במד׳ יו, ישעי׳ ג]

מה מלת השאלה משמשת בה׳ לשונות (א) שאלה על המהות · ומה דמות תערכו לו · (ב) כטעם מלת מתי עד מה כבודי לכלמה · פי׳ עד מתי · (ג) כטעם מדוע שהיא שאלה על התכלית והוא קשור עם הלמ״ד לעולם · למה תבכי ולמה לא תאכלי · והמ״ם דגושה · (ד) יפליג הדבר מעלה מעלה · או ישפילנה מטה מטה · מה יקר חסדך אלהי׳ · מה אנוש כי תזכרנו · (ה) שאלה על הכמות והוא בכ״ף לעולם · כמה ימי שני חייך : [ישעי׳ מ, תל׳ ד, ש״א א, תל׳ לו שם ח, ראשית מז]

מהל מזיגה · סבאך מהול במים : [ישעי׳ א]

מהר ג׳ הו״ל א זריזות ב׳ ב״ל קל עומד · ירבו עצבותם אחר מהרו · פי׳ מהרו לשפוך דם זבחים אוללכת אחר אל אחר · וכן ת״י מוהן · ופיעל עומד · מהרו שכחו מעשיו · לא נשלם הדגש כבלם · ג׳ מ״ל (א) מהר יקדמוני רחמיך · (ב) מהרה הצילני · (ג) עט סופר מהיר · ס׳ ומהיר צדק · ב פתיות ומהירות הפך המתינות בנינו נפעל · ולבב נמהרים · לנמהרי לב · ג מתן הבתולה מן החתן ביום התונתו בנינו קל ; מהר ימהרנה לו לאשה · ומשקלו מהר ומתן · ס׳ כמהר הבתולות · וגם זה מטעם זריזות הקודם ע״ד אמרם ז״ל פן יקדמנו אחר : [תל׳ טז, שם קו, שם עט שם לא, שם מה ישעי׳ יו, שם לב שם לה, שמות כב, ראשי׳ לד שמו׳ כב]

מוג מסיסה ד׳ ב״ל קל · ותמוגנו ביד עונינו · והעומר תמוג הארץ · ונפעל נמוגים ארץ · ומרובע ותמוגגני תושיה · פי׳ תמס הלך ממני · והתפעל וכל הגבעות תתמוגגנה : [ישעי׳ סד, תל׳ מו שם עה, איוב ל, עמו׳ ט]

מוח דשן ושמן · ב׳ מ״ל (א) ומוח עצמותיו ישוקה · (ב) עולות מחים · ועיי׳ שורש מחה : [איוב כא, תל׳ סו]

מוט ב׳ הו״ל א נטיה ומעידה ד׳ ב״ל קל · מטו ממלכות · ונפעל בל נמוטו פעמי · תבל בל תמוט · והפעיל כי ימיטו עלי און · והתפעל מוט התמוטטה ארץ · ב׳ מ״ל (א) מוט לצדיק · (ב) אם תסיר מתוכך מוטה · פי׳ רשע וסרה הנוטה מדרך הישר · ב בר ובריח המוטה שלא כדרך גדילתו או עול ב׳ מ״ל (א) ונתנו על המוט · כ׳ אשבור מוטהו · פי׳ מוטות עולו · (ב) ויקח חנניה הנביא את המוטה · ר׳ מוטות עץ שברת · מך בשורש מכך : [שם מו, שם יז, שם נג, שם נה, ישעי׳ כד ותל׳ נה, ישעי׳ נח, במד׳ ד נחו׳ א, ירמי׳ כח, שם]

מול ב׳ הו״ל א כריתה ה׳ ב״ל קל יוצא · ונמלתם את בשר ערלתם · ונפעל המול לכם כל זכר · ומרובע לערב ימולל ויבש · פי׳ דמה חיי בני האדם לחציר אשר בבוקר יפרח ולערב יכרת וייבש · קורץ בעיניו מולל ברגליו · פי׳ כורת הרע ברמזיו וכפל הענין במ״ש כי קורץ עיניו ג״כ כריתה קרץ מצפון · והפעיל בשם יי׳ כי אמילם · והתפעל ידרוך חציו כמו יתמוללו · פי׳ לא יעופו למרחוק כי אם יפלו במקומם כמו עשב הנכרת שנופל במקומו כן יורה הרשע חציו ללא יועיל · כלומר יה״ר שלא יהא הזיקו מצוי · ומשקלו חתן דמים למולות · ב מלת הטעם כטעם נגד ונוכח ב׳ מ״ל (א) אל מול פני המנורה · כ׳ והוא יושב ממלי · (ב) מול סוף · ובאל״ף נחה ההולכת למאל : [ראשי׳ יז, שם, תל׳ צ, משלי ו, שם קיח, שם נח, שמות ד, במד׳ ח שם כב, נחמי׳ יב]

מום אבר נשחת · משחתם בהם מום בם · ובאל״ף נחה ובכפי דבק מאום עיי׳ שורש מאם · [ויק׳ כב]

כ׳

מאה הונדרט · (ב) נוויא הונדרט : מאם דאס גרינגסטי : מאן זיך וויינרען : מאס פראכטען · גרינג שעצן · (ב) פראכטעט · (ג) נערגעהן · *(הערה פי׳ כמו מים אשר יתהלכו למו מרוח חזק ומסאר תנועה כמו הילוך בע״ח אשר השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט ימאסו לשתות הפך ומשקע מים תשתו · וי״מ שהאל״ף תמורת הכפל והטעם ימסו · וההבדל שבין מיאוס וגיעול פי שנים לו · (א) לשון מיאוס יאמר ס על הדבר שלא היה כאהבה מעולם · כמו שמי ומאום (איכה ג) · מואסת לעך (יחזקא׳ כא) · משא״כ לשון גיעול שלא יאמר רק על הנאהב שכתגעל · ב׳ גיעול עליכו הפלטה שורו עיבר ולא יגעיל (איוב כא) · ומשמעתה בליטת אהבת הנאהב מכל וכל · משא״כ מיאום שאיננו רק לשעתו · ככתוב ואשת נעורים כי תמאס (ישעי׳ נד) · דוק בכתובי) : מאר שמערצענד · זמערצענד · (ב) שמערצהאפט · פערדערבליך : מגד פארציגליך · פרוכטבאר · (ב) קאסטבארקייט : מגל דיא זיכעל :

מון געבן · איבערליפרן : מגר שטירצן : מר דאס קלייד : מדד אויסמעסן · (ב) דאס מאאס · דיא אויסמעסונג · (ג) לאנג · דער נאמי איינס לאנדס · (ב) דאס לאנד : מדע ווארום : מה וועלכי · (ב) ביס ווען · וויא לאנג · (ג) ווארום · (ד) וויא וועניג אדער וויא פיל · (ה) וויא פיל : מהל געמישט : מהר איילען · (ב) איילענדס · באלד · (ג) געשווינד , אונד היר וויל עס זיך אויף א יכן שרייבער בעציהעט · פארטרעפליך · (ד) איבעראיילטי טהעריכט · (ה) זיך דורך געשענקי ערווערבן · (ו) דיא מארגענגאבי : מוג פרגעהן · פרניכטען : מוח דאס מארק · פעטטי · פעטע · פייסט : מוט זיך ביינען · פאללען · (ב) וואנקען · (ג) געוועלבן · (ד) דיא אונגרעכטינקייט · (ה) דיא טראגי · שטאנגי · (ו) דאס יאך : מול בעשניידען · (ב) אבגעשניטטען · (ג) דיא בעשניידונג · (ד) געגנאיבר ; מום דער פעהלר · טאדעל :

ב׳ ומוכיח לרשע מומו : — משלי ט

מון דמות · כי לא ראיתם כל תמונה · ס׳ ותמונת — דברי׳ ד במד׳ יב
יי׳ יביט · כ׳ אשבעה בהקיץ תמונתך * : — תלי׳ יז

מוץ התבן הדק וקליפי החיצוני׳ של גרעיני הדגן ·
וכמוץ גנבתו סופה : — איוב כא

מור מין בושם מה · מר עובר · כ׳ אריתי מורי : — שיר ה שם

מוש ב׳ הו״ל א הסרה ב׳ ב״ל קל עומד · ומש — זכרי׳ יד
חצי ההר · ויוצא ומשתי את עון הארץ · — שם ג
והפעיל עומד ולא ימיש מעשות פרי · והיוצא לא — ירמי׳ יז
ימיש עמוד הענן · ויתכן היותו עומד · וימש חושך · — שמות יג שם י
ת״א בתר דיעדא קבל ליליא · ב מישוש בנינו הפעיל
וימש חושך י״מ שיהא לו ממשות · לרוב עובי האויר ·
ידיהם ולא ימישון : — תלי׳ קטו

מות מיתה ועצ״הש נגע והולי ד׳ ב״ל קל עומד · כי
מת גבורים · וכן כלם לגזרת פעל · ימשרת — ש״א ז שם ק
לבו · פי׳ חלה מחלת לב כי כמו שתקרא הרפואה בשם
חיים · כמו ויחיו על השחין ויחי · כן יקרא החולי — ישעי׳ לח
בשם מיתה וכמוהו · בשנת מות המלך עוזיה פי׳ ר״ל — שם ו
שנצטרע · ובשורק המקור וכעת מותה · ומרובע עמוד — ש״א ד
נא עלי ומותתני · והפעיל ויכהו וימיתהו · והפעל — ש״ב א שם ד
והם המתו בימי קציר חטים · ו׳ מ״ל (א) תאר · הכלב — שם כא
המת · כ׳ מקבור מתך · ר׳ מתים בל יחיו · ס׳ — שם ט ראש׳ כג ישע׳
מתי מלחמה · כ׳ יחיו מתיך · (ב) ממות יהלך · — כו שם כב שם כו לח
(ג) המותה לחסידיו · (ד) מותי ערלים תמות · כ׳ — תלי׳ קיו יחז׳ כח
ואת עשיר במותיו · (ה) הורג בני תמותה · (ו) — ישעי׳ נג תלי׳ עט
ומתה ממותי חלל : — יחז׳ כח

מזג מסך · אל יחסר המזג : — שיר ז

מזה חום ושריפה · מזי רעב : — דברי׳ לב

מזח ב׳ הו״ל א תוקף · ב׳ מ״ל (א) אין מזח עוד · — ישעי׳ כג
(ב) ומזיח אפיקים רפה · ב חגורה · — איוב יב
ולמזח תמיד יחגרה : — תלי׳ קט

מזר ב׳ הו״ל א בן שנולד בזנות מחייבי כריתות
ומיתות ב״ד · ועצ״הש איש נכרי · לא יבוא
ממזר בקהל יי׳ · וישב ממזר באשדוד · ת״י בני ישראל — דברי׳ כג זכרי׳ ט
דהוו ביה כנוכראין · ב שם אחד הכוכבים · ב׳ מ״ל
(א) וממזרים קרה · (ב) התוציא מזרות : — איוב לז שם לח

מחה ג׳ הו״ל א הסרה והשחתה או קינוח ג׳ ב״ל קל
יוצא · אמחני נא מספרך · עי׳ מש״כ בשורש — שמות לב
כתב · ונפעל וימחו מן הארץ · והפעיל ודרכיך — ראשי׳ ז
למחות מלכין · פי׳ להשחית דרכי המלכים · ב הכאה — משלי לא
בנינו קל · יען מחאך יד · ומשקלו ומחי קבלו יתן · — יחז׳ כה שם כו
ג דשן ושמן בנינו פיעל · שמנים ממוחים : — ישעי׳ כה

מחץ ב׳ הו״ל א חתיכה ובקיעת בשר ועצ״הש
בקיעת היבש בנינו קל יוצא · ומחץ וידיו — איוב ה
תרפינה · ובתבונתו מחץ רהב · פי׳ בקע היבש · — שם כו
ומשקלו ומחץ מכתו ירפא · ב התאדמות בנינו קל · — ישעי׳ ל
למען תמחץ רגלך בדם · והוא הפוך מן חמוץ — תלי׳ סח
כמו כבש כשב :

מחק הסרה בנינו קל · מחקה ראשו : — שופ׳ ה

מחר ב׳ הו״ל א יום בוא אחר יום המדובר בו מיד או
אחר זמן רב ב׳ מ״ל (א) כי מחר כעת — יהוש׳ יא
הזאת · כי ישאלון בניכם מחר · פי׳ אחר זמן רב · (ב) — שם ד
וישבות המן ממחרת · ס׳ ממחרת הפסח · כ׳ מהנשף — שם ה שם
ועד הערב למחרתם · ב חלוף הדבר ושווי למה זה — ש״א ל
מחיר ביד כסיל · ס׳ ומחיר שדה עתודים · כ׳ ולא — משלי יז שם כז
ישקל כסף מחירה · ר׳ ולא רבית במחיריהם : — איוב כח תלי׳ מד

מטט תחתית ואתה תרד מטה מטה · ועי׳ שור׳ נטה : — דברי׳ כח

מטל שבט או משא · גרמיו כמטיל ברזל : — איוב מ

מטר גשם ב׳ ב״ל נפעל · חלקה אחת תמטר · והפעיל — עמו׳ ד
אשר לא תמטיר עליה · ומשקלו שלו מיני׳ ממטר · — שם זכרי׳ י
ס׳ ומטר גשם · כמו ארמות עפר · ר׳ וגשם מטרות עזו : — שם איוב לז

מי ב׳ הו״ל א מים ועצ״הש מקור · ושם פרטי
לאיש · סבאך מהול במים · בא ברבוי השנים — ישעי׳ א
כי זוג המה עליונים והתחתונים · ולא יתפרדו לעולם · ס׳
וממי יהודה יצאו · פי׳ ממקור · בת מי זהב · הוא — שם מח ראשי׳ לו
שם אדם ובכפל המ״ם · על מימי מצרים · כ׳ את לחמך — שמו׳ ז
ואת מימיך · והכה בכל הכנויים המ״ם כפולה : ב מלה — שם כג
משמשת בב׳ לשונות של שאלה (א) שאלה על איש
חי מדבר להיות נודע בשמו · בת ימי את · מי שמך · — ראשי׳ כד שופ׳ יג
פי׳ כמו מי אתה כי האדם נודע בשמו · (ב) מורה הפלגת
הגבה למעלה או העמק שפלה · מי עלה שמים · היא — משלי ל
הפלגת המעלה · מי אבימלך ומי שכם · ומי אביהם · — שופ׳ ט ש״א י
יורו הפלגת השפלות · ועיי׳ שורש מה :

מין הדברי׳ המשותפים בצור׳ אחת · עושה פרי למינו · — ראשי׳ א

מיץ מציצה · ב׳ מ״ל (א) תאר להיות הרשנות ·
כי אפס המץ · (ב) מיץ חלב יוציא חמאה · — ישעי׳ טז משלי ל
פי׳ להיות החלב תתן החמאה · ויתכן היות המלה הזאת
מטעם תמצית בדרז״ל שעניננה סוף הדבר ותכליתו ·
והנה יאמר שתמצית החלב חמאה ותמצית להיות האף
הוא חרם ותמצית החרון ר״ל תכליתו הוא המריבה :

מיק מסיסה בנינו הפעיל · ימיקו וידברו ברע : — תלי׳ עג
פי׳ ימוסו לבב רעיהם · ועיי׳ שורש מקק :

מיר חילוף בנינו הפעיל · ולא ימירנו · ב׳ מ״ל — ויק׳ כז
(א) נמר מרלי · הוא המרכז ר״ל הנקודה — ישעי׳ מ
האמצעית מקיטבי מניעי הדלי * · (ב) על הגאולה
ועל התמורה · כ׳ והיה הוא ותמורתו : — רות ד ויק׳ כז

מכך

מון דיא פיגור · געשטאלט · *(הערה הסכל סכין פסל לתמונה הוא כי פסל הוא מטעם פסל לך ומורה על צורה כפסלת כתבנית איזה נמצא בשמים ממעל או על הארץ מתחת ומבלי שתרמוז על פעולת הנמצא ההוא · אבל תמונה הוא מטעם ממונים על הבלים (ד״ה א ט) · (אע״פ שאיננו משרשו הנה דבי׳ מבעלי כ״לה וכ״ע שוים במובניהם) המורה על פקודת פועל מה · והנה תהיה הוראת התמונה על צורה אשר בתבניתה תרמוז אל איזה פעולה שוקדת במציאות כמו שנהגו לרמוז היושר השוקד במציאות בתמונת אשה מכוסת העינים בידה אחת מאזני משקל וידה השנית מחזקת השלח וכיוצא בזה כנודע למשוררי העמים · ובזה תבין טוב טעם ודעת בביאור ותמונת יי׳ יביט · ר״ל שראה והבין כחות פעולותיו ית׳ הפועלים במציאות (הפך ואת פועל ה׳ לא יביטו) · כמו שיעדו הס״ית וראית את אחורי ת״א ית דבתרי שפי׳ הפעולות הנמשכות אחריו פוסט״ר עיאורי בלע״ז דע זה והבינהו כי נכון הוא · ויהיה טעם אשבעה בהקיץ תמונתך · כטעם שבענו בבקר חסדך · פי׳ נשבע שביעת מדע והשכל חסדך אשר אתה עושה עם כל נוצר אשר הוא הדעת אותו ית׳ ככתוב השכל וידוע אותי כי אני יי׳ עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ) : **מוץ** דער שפרייא : **מור** מירהען : **מוש** נוריקווייכען · (ב) היגוועגנעהמן · (ג) אבגלאסן · אויפהערן · (ד) פיהלען · געפיהלט ווערדן : **מות** גשטארבן · (ב) ערשטארען · ערקראנקען · (ג) טעדען · (ד) דער טאדטע געשטארבני · (ה) דער טאדט : **מזג** איינגשענקט · פליסיגקייט : **מזה** פרדארט · אויסגעצעהרט : **מזח** פעסטיגקייט · קראפט · (ב) דער גורט · (ג) דער גירטעל : **מזר** איין אונעהעליכעס קינד אונד פרגלייכונגסווייזע איין פרעמדר · אויסלענדר · (ב) דער נאמי איינעס שטערנס : **מחה** אויסלעשן · פרניכטען · (ב) צוזאממענשלאגן · (ג) דער ווידדער · איינר מאסיגי : (ד) פייסט : **מחץ** פרוואונדן · (ב) שפאלטן · (ג) דיא וואנד · (ד) ראהט מאכן : **מחק** דורכגאהרט : **מחר** מארגן · (ב) דעראייכסט · אין דער צוקונפט · (ג) דעם מארגענד דרויף · (ד) דערווערט · דאס געלד : **מטט** היכאנטר : **מטל** דיא שטאנגי · אדר לאסט : **מטר** רעגנט ווערדן · (ב) רעגנן · (ג) דער רעגן : **מי** דאס וואסר · (ב) דיא הערקונפט · דער אורשפרונג · (ג) דער נאמי איינס מאנס · (ד) וועסן · (ה) ווער : **מין** דיא ארט : **מיץ** דיא פעטטיגקייט ול״א דער אויסדריקה · (ב) לד״א שטאסען · דריקען : **מיק** קרענקן · דאס הערץ פרגעהרן : **מיר** פרוועקסלן · פרטוישן · (ב) דיא אכגעלן וואריף זיך איינר זאכע דרעהעט * · (ג) דער טויש · (ד) דאס געטוישטי · (הערה בעבור שכל תנועה סבובית תמיד ותחליף במרכזה פני תנועתה אל עבר אחר ד״מ אופן העגלה המתנועע על קוטבו מאחיו ומעלה לפאת מערב בהכרח יתנועע מאחיו

מכך שפלות ועוני ג׳ ב״ל קל · ימוכו בעונם · ונפעל בעצלתים ימך המקרה · והפעל והמכו ככל יקפצון :

מכר ב׳ הו״ל **א** ממכר ג׳ ב״ל קל יוצא · והתעמר בו ומכרו · ונפעל כי ימכר לך אחיך · והתפעל ויתמכרו לעשות הרע · פי׳ כאלו נמכרו ליצרם הרע לעבוד עבודה עבד נכריה עבודתו · ג׳ מ״ל (א) מביאים הדג וכל ממכר · כ׳ ונתתי ממכרם · (ב) וכי תמכרו ממכר · ס׳ את ממכר אחיו · כ׳ שני ממכר · ר׳ לבד ממכריו על האבות · פי׳ ז״ל לבד נחלת אבותיו במשמרו שהוא ג״כ מכירת שבוע בשבוע אחר · (ג) ממכרת עבד · **ב** גירות · ג׳ מ״ל (א) על ארץ מכורתם · פי׳ כמו מגורתם · ויתכן היות הכ״ף תמורת הגימ״ל בחילוף גי״כק · ר׳ בארץ מכרותיך · (ב) מכרתיך ומולדותיך · (ג) כלי חמס מכרתיהם · פי׳ יו״ד כלי הוא מקום ה״א כלה אתה עושה · ונאמר בסמיכות כלה חמס ע״מ כחלב אמו · או יהיה הנפרד ממנו כלה ע״מ חזה שנאמר בסמיכות חזה התנופה · והטעם כלה של חמס עשו בארץ מגורתם · והוא ביאור נכון לא שערוהו המפרשים · ועי׳ שורש כור :

מלל ב׳ הו״ל **א** דיבור ומבטא בבנינו פיעל · מי ימלל גבורות יי׳ ישמיע כל תהלתו · פי׳ מי זה יספר גבורותיו ית׳ הוא זה יבשר תהלתו · כטעם הללוהו בגבורותיו · וטעם כל כטעם קצת ומאומה כמו לא תעשה כל מלאכה · ב׳ מ״ל (א) ואהי להם למלה · כ׳ שמעו שמוע מלתי · ר׳ כי מלתי מלים · ובנו״ן קנצי למלין · כ׳ כושל יקימון מליך · (ב) קול המולה · פי׳ קול הדיבור ועי׳ שורש המל · **ב** שבלים וקטפת מלילות בידיך · ונקראו השבלים כן ע״ש השמעת קולם בנקישתן זו אל זו כטעם יתרועעו אף ישירו · מולל ברגליו בשורש מגל :

מלא ב׳ הו״ל **א** מילוי המקום הפנוי בקיבוץ המאוסף אל תוכו · ומעין זה השלמות הדבר ותומו אם בזמן בקיבוץ כל חלקי הזמן ההוא ואם בפועל מה בקיבוץ כל חלקי הפעולה המשמשים אל שלימות הפועל ההוא · ד׳ ב״ל קל עומד · ודין רשע מלאת · כי מלתי מלים בא ע״ד בעלי הח״א וכן כל העוברי׳ לנסתרי׳ הם לגזרת פעל בצירי העי״ן וכן הבינונים מלא מלאים סלת · והיוצא מלאו ידכם היום ליי׳ · פי׳ השלימו · כי ימלאו ימיך · ונפעל ימלא ברזל · וגם הנפש לא תמלא · פי׳ לא תושלם · ופיעל מלא אותם חכמת לב · למלא את ידם · פי׳ להשלים · מלא שבוע זאת · והתפעל יחד עלי יתמלאון · פי׳ יתאספו · ו׳ מ״ל (א) רוח מלא · פי׳ רוח שלם ר״ל חזק · קראו אחריך מלא · פי׳ קראו קיבוץ ואסיפה לרדוף אחריך · ס׳ זקן עם מלא ימים · ר׳ וס׳ כמשפט הבינוני לגזרת פעל · (ב) מלא כל הארץ כבודו * · כ׳ תשמע הארץ ומלאה · (ג) בנה את המלוא · פי׳ מקום פנוי היה שהיו מתאספים שם לאיזה צרכים וימלאהו שלמה בבנין · (ד) מלאת אבן · ר׳ משבצות זהב במלואתם · וביו״ד מ״ם ואבני מלאים · איל המלאים · כ׳ ימי מלאיכם · (ה) יושבת על מלאת · ענין כלם שלימיות · (ו) והוא ממלא על כל גדותיו · **ב** כריתה וקציר תבואה ג׳ ב״ל קל · תמלאמו נפשי · פי׳ תכריתנו · ונפעל בלא יומו תמלא · ופיעל התמלא בשכות עורו · ומשקלו וכמלאה מן היקב · מלאתך ודמעך · פי׳ בצירך וקצירך :

מלח ה׳ הו״ל **א** מלח לבישול ב׳ ב״ל קל · במלח תמלח · והפעל והמלח לא המלחת · ומשקלו במלח תמלח · **ב** שם עשב מה · הקוטפים מלוח · **ג** השחתה בבנינו נפעל · שמים כעשן נמלחו · ג׳ מ״ל (א) תאר לארץ נשחתה · ארץ מלחה · פי׳ ארץ גזירה וכרותה כלומר נשחתה · (ב) תאר לבגדים נשחתים · ובלוי מלחים · (ג) ברית מלח עולם · פי׳ ברית גזור וכרות לקיום נצחי · **ד** עירוב בבנינו פיעל · ממולח טהור קודש · **ה** שם מנהיגי האניה בלב ים · מלחים כל חובלי הים · כ׳ מלחיך וחובליך :

מלט ג׳ הו״ל **א** הצלה ד׳ ב״ל נפעל · נמלטו ארץ אררט · ופיעל אסבול ואמלט · והפעיל פסוח והמליט · והתפעל ואתמלטה בעור שני · **ב** השלכה ושגר בהמה ר״ל לידת כל חי ג׳ ב״ל פיעל · קיננה קפוז ותמלט · והפעיל והמליטה זכר · והתפעל כידודי אש יתמלטו · כלם לשון השלכה אם השלכת האש מהפחם או השלכת הוולד מהרחם · **ג** חמר וטיט או נקב שבקיר במלט במלבן :

מלך ג׳ הו״ל **א** מלכות ג׳ ב״ל קל עומד · ומלך מלך והשכיל · וימלך מלך צדקיה · והפעיל לא נמליך איש · והפעל אשר המלך על מלכות · ו׳ מ״ל (א) אל אדוני המלך · ס׳ בת תלמי מלך גשור · כ׳ מגדיל ישועות מלכו · ר׳ ויראו כל המלכים · ס׳ מלכי מדי ופרס · כ׳ אל מלכינו שרינו · (ב) גם ושתי המלכה · ס׳ ותרא מלכת שבא · ר׳ ששים המה מלכות · (ג) הדר מלכות · ס׳ ושר מלכות פרס · כ׳ אשר בכל מלכותו · ר׳ ארבע מלכיות · מנהג התי״ו להתהלף ביו״ד ברבוי · כמו כמן שאול התחתית · נאמר בתחתיות הארץ · וככה נהגו ז״ל לומר מן עדות עדיות · גלות גליות · (ד) כי ליי׳ המלוכה · (ה) בעיר הממלכה עמך · ס׳ ממלכת ישראל · כ׳ ממלכתך לא תקום · ר׳ כל הממלכות הלוחצים · ס׳ ולממלכות חצור

Marginal references (right column): תלי׳ קז · קהלת י · איו׳ כד · דברי׳ כד סס טו · מ״ב יז · איכה׳ יג במד׳ כ · ויק׳ כה סס סס · דברי׳ יח · ויק׳ כה · יחז׳ כט · סס כח סס יז · ראשי׳ מט · יחז׳ יח · שמות לד · סס כט · תלי׳ קו · איוב ל · סס יג סס לב · סס יח סס ד · יחזקא׳ א · דברי׳ כג · איו׳ לו סס לב · במד׳ ו · שמות לב · ש״ב ז סס כג · קהל׳ ו שמו׳ לה · סס קט ראשי׳ כט · איוב יו · ירמי׳ ד

Marginal references (left column): סס יב · סס נ · ישעי׳ ו · סס לד מ״א יא · שמו׳ כח סס לט · סס כה ויק׳ ח סס · שיר ה · ד״ה א יב · שמות טו · איו׳ טו סס מ · במד׳ יח שמו׳ כב · ויק׳ ב יחז׳ יו · ויק׳ ב איו׳ ל · ישעי׳ נא · ירמי׳ יז · סס לא במד׳ יח · שמות ל · יחז׳ כז סס · ישעי׳ לו · סס טו · סס לא איו׳ יט · ישעי׳ לד סס סו · איוב מא · ירמי׳ מג · סס כג · סס לו · מ״ב דני׳ ט · ס״כג סס · סס כב סס י · דני׳ ח סס ט · אסת׳ א א״תי · שיר ו דני׳ יא סס י · סס א סס ת · דברי׳ לב · תלי׳ סג · סס כב · ס״א כו סס כד יג · סס י ירמי׳ מט

מאליו ונוטה למזרח · והמרכז או הקוטב הוא תכלית התמורה לכן נקרא מר ע״מ עב ועניני חילוף התנועה וכן בדרז״ל מרקילוס פי׳ חילוף הסבה · וכן נקרא שחק על שם שהתנועה שוחקת עליו · והמבואר שמרכז כל תנועה סבובית אין לו כמות כלל כאשר יוקח בהעדרה כי לא יתכן שיתקבצו בנושא אחד ב׳ תנועות מתנגדות בעת אחת וכמעט שהוא אפס והעדר · לכן ידמה בו אפיסת הגוים הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים · מאפס ותוהו נחשבו · והשחק הוא המרכז סבב המאזנים סובב עליו והוא מטעם שחיקת התנועה כאמור ועפ״ז נקראי׳ ג״כ השמים שחקים בעבור שחיקתם בתנועתם באויר הסמוך להם עד שובו גשם אשר דקה מן הדקה ומשם יפרד והיה לנהר דינור ה׳ ולא מזיעת החיות והכן זה הפי׳ כי לא שערוהו המפרשי׳ · ועי׳ שורש מר ומרר) :

מכך ערנידריגט · (ב) זינקן ׃ **מכר** פרקויפען · (ב) זיך ערגעבן כאכהענגן · (ג) דיא וואארי · (ד) דער פרייס · (ה) דער פר׳ קויף · (ו) דיא אויסוואנדרונג · (ז) דער ארט דעס אויפענטהאלטס ולד״א דיא פרוואנדשאפט :

מלל ספרעכן · אויססרעכן · (ב) דאס ווארט · דיא רעדי · אונד היר גוס געגנסטאנד דעס גספרעכס גוס ספאטט · (ג) דאס רעדן · (ד) דיא העהרי ׃ **מלא** ערפיללען · (ב) פאלל זיין (ג) פאלל · (ד) פאללקאממען מאכן ולד״א זיך ווידמען · (ה) גו ענדי זיין · (ו) גוענדי ברינגן · (ז) זיך פרזאממלן · (ח) הפעפטיג · שטארק · (ט) דיא ראטטי · פרזאממלונג · *(הערה פי׳ מלא כל הארץ כל הברואים הם כבודו כטעם לכבודי בראתים כי המלך ה׳ צבאות אין רואים אותו ערום מברואיו · כי הם מלבושי כבוד שלו ע״ד ר״י קארי למאני מכבודתא · והוא הדבר שכאשר שאל משה הראני נא את כבודך נענה אני אעביר כל טובי על פניך וראית את אחורי · פי׳ העביר על פני כאילו כל הברואים האמור בהם כי טוב במ״ב להבין מהם כח יוצרם וממציאם אך לא מעצם מעצמיו ית׳ ככתוב וראית את אחורי ופני לא יראו ת״א ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון) ׃ (י) אנפיללען · (יא) דער איבערפלוס :

מלח זאלצען · (ב) דאס זאלץ · (ג) איין געוויססעם קרויט · (ד) פרגעהן · (ה) וויסטי · אונפרוכטבאר · (ו) צרריססני קליידר · (ז) אונפרוועסליך · (ח) פרמישטי · (ט) דער שיפפער · מאטראזי :

מלט ענטפליהען · ענטריגן · זיך רעטטן · (ב) געבעהרן · ווערפן · (ג) ווערפן · פייערבוקן ספריהען · (ד) לייס · קאלק :

מלך רעגירען · (ב) רעגירען מאכן · (ג) דער קעניג · רעגענט · (ד) דיא קעניגין · (ה) קעניגליך · (ו) דיא רעגירונג · דאס רייך ·

תצור · (ו) מַמְלְכוּת יהויקים · ב שמות אליליב ·
ר׳ מ״ל (א) ואת במותיהם יַלְמֹּלֶךְ · בספרי המטע לאני ·
שהיו עושין מנחשת צורת אדם חלול וראשו כראש שור
והיו ממלאין הצלם גחלי אש והיו נותנין התינוק על ידיו
והכומרים משמיעים קול גדול בתופים למען לא ישמע
האב צעקת התינוק בהשרפו · (ב) כונים לְמְלֶכֶת
השמים · יתכן היותו פסל השמש או הירח אשר לפי
ראות האדם הם המושלים בצבא מרום · (ג) מִלְכֹּם
תועבת בני עמון · (ד) עטרת מַלְכָּם פי׳ חז״ל שהוא
שם אליל · ג עצה בנינו נפעל · וַיִּמָּלֵךְ לבי עלי ·
ואחשוב כי ע״ש העצה נקרא המושל הגדול בשם מלך
יען עצתו תקום ע״ד אמרם ז״ל אי אמר מלכא עקרנא
טורא עקר טורא · וזהו אשר יסד הפייטן אשר מלך
בטרם כל יציר נברא · פי׳ יעץ לברוא את העולם ·
וזה הפי׳ מוכרח כי אין מלך בלי עם כחק שם המצטרף
אב ארון וזולתם :

מלץ מתק דברים בנינו נפעל · מה נִּמְלְצוּ לחכי ·
ב׳ מ״ל (א) להבין משל וּמְלִיצָה · המשל
הוא דמיון הסתום עם המפורסם כמו כאשר יאמר משל
הקדמוני מרשעים יצא רשע וידי לא תהיה בך · והמליצה
הוא מתק דברי׳ ויפוין כמו הנשר הגדול גדל הכנפים
ארך האבר מלא הנוצה אשר לו הרקמה וגו׳ · (ב)
הַמְּלִיצִי שדי בבל · כ׳ מְלִיצַי רעי · ועיי׳ שורש לוץ
כי גם שם ביתם :

מלק הסרת ראש העוף בצפורן ממול ערפו בנינו
קל וּמָלַק את ראשו :

מן ב׳ הו״ל א שם כלי נגון · בְּמִנִּים ועוגב · וי״מ
במיני כלי זמר · ב מלה משמשת בי״ב לשונות ·
(א) הפרש הדבר והבדלו ממה שממנו והוא כלל
ההוראות כלם · ג׳ מ״ל (א) ואיד יעלה מִן הארץ ·
הֲמִן העץ · (ב) סורו מִנֵּי דרך · (ג) מִנֵּי אפרים ·
כ׳ שמין מֶנְּהוּ · ומנוס אבד מִנֵּהֶם · מה מִנִּי יהלוך ·
ועל הרוב באו המכונים בתוספת מ״ם מִמְּךָ מִמֵּךְ ·
והנדברים והנסתרים באים בתוספת נו״ן דגושה מִמֶּנִּי
מִמֶּנּוּ מִמֶּנָּה · דגש הנו״ן להבליע הה״א הראויה
להתוסף אחר נו״ן הכינוי · כמו יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ
יִצְּרֶנְהוּ · ובהעדרה תדגש הנו״ן · בטרם אֲבִיאֶנּוּ ·
באהל מועד וַאֲצַוֶּנּוּ · ודגש המ״ם להורות על חסרון
נו״ן מן וברוב תתחבר המ״ם עם השם או הפעל והמלה
ותדגש האות שאחריה לחסרון הנו״ן · יי׳ מִפִּינַי בא ·
מֵחַת לאחד מֵהֶם · (ב) כטעם אשר · ומשנאיו מִן
יקומון · (ג) יורה הסבה · כי מר לי מאד מִכֶּם · פי׳
מסבתכם · מֵאֵל אביך · ונקרא זה בשם מ״ם הסבה ·
(ד) כטעם קצת · מֵהֶן יקחו · פי׳ קצת הכהנים והם
ההדיוטות מותרי׳ לקחת אלמנות · ונקרא זה בשם מ״ם
החלקי · (ה) כטעם יותר ונקרא מ״ם היתרון · הנחמדים
מִזָּהָב · (ו) כטעם פחות ונק׳ מ״ם הגרעון · ויצא גבול בני
דן מֵהֶם · פי׳ שהיה פחות מצרכם · (ז) כטעם בית
השימוש · ביום זבחכם יאכל וּמִמָּחֳרָת · (ח) כטעם שלא
מֵהַמְטִיר עליו מטר · (ט) כטעם מהיות · וימאסך
מִמֶּלֶךְ · פי׳ מהיות מלך · (י) כטעם זולת · אין לו
מִמֶּנּוּ בן או בת · פי׳ אין לו זולתה · (יא) כטעם עצם
ונקרא מ״ם העצם · וּמִן התכלת והארגמן וגו׳ עשו בגדי
שרד · (יב) מ״ם ההתחלה · וּמִיּוֹם השמיני והלאה ·
ותתחבר עמה הלמ״ד השמושית לפניה או לאחריה ·
ויצא קין מִלִּפְנֵי יי׳ · לְמִבָּרִאשׁוֹנָה לא אתם · המ״ם
בפתח תמורת החירק :

מנה ר׳ הו״ל א מספר ב׳ ב״ל קל · מָנָה את ישראל ·
ונפעל גם זרעך יִמָּנֶה · ג׳ מ״ל (א) עשרת
מֹנִים · פי׳ פעמים · (ב) שם משקל של ששים שקלים ·
הַמָּנֶה יהיה לכם · ר׳ שלשת מָנִים זהב · (ג) הממלאי׳
לַמְנִי ממסך · כינוי לע״ז כי כל זולתו הוא מורכב ויש
לו מנין כפי מספר הפשוטים שהורכב מהם משא״כ הוא
ית׳ שהוא אחד פשוט ואינו נכנס תחת גדר המנין לכן
גדר הע״ז בשם מני · שענינו מנין להבדילו ממנו ית׳
שאין בו מנין כלל · והפך זה נקרא הוא ית׳ בשם אחד ·
ב הכנה בנינו פיעל · יְמַן ינצרוהו · ע״מ צו והטעם
הכן · וַיְמַן יי׳ דג · ג חלק ומנה · ג׳ מ״ל (א) יְמַן
הוא · ב׳ וּמְנָיוֹת לא מנעת מפיהם · (ב) תנהאת הַמָּנָה ·
ס׳ מְנָת מדיך · ובקמץ מְנָת כוסם · ר׳ ומשלוח
מָנוֹת · כ׳ ואת מָנוֹתֶיהָ לתת לה · (ג) מְנָאוֹת התורה ·
וביו״ד מְנָיוֹת המשוררים · ד מינוי ופקידות בנינו
פיעל · אשר מִנָּה שר הסריסים · פי׳ הפקיד ·
ומשקלו מְמֻנִּים על הכלים · ויתכן היות תמונה מזה
השורש · עיי׳ שורש מון :

מנח דורן וקרבן · מפרי הארמה מִנְחָה ליי׳ ·
מִנְחָה לעשו אחיו · ס׳ עולת הבקר ואת מִנְחַת
הערב · קרא לתמיד של בין הערבים בשם מנחה כי כל
קרבן נקרא מנחה ודורן · כ׳ את עולתו ואת מִנְחָתוֹ ·
ר׳ יזכור כל מִנְחֹתֶיךָ :

מנע עצירה ומניעה ב׳ ב״ל קל יוצא · והנה מְנָעֲךָ
יי׳ מכבוד · ונפעל אל נא תִּמָּנַע מהלוך אלי :

מנר העץ שהאורג כורך עליו הארוג · כִּמְנוֹר אורגים ·

מסס ג׳ הו״ל א מסיסה ורפיון ג׳ ב״ל קל · כִּמְסֹס
נוסס · ועיי׳ שורש נוס · ונפעל וְנָמַסּוּ הרים
מדמם · וכל לבב אנוש נָמֵס · והפעיל אחינו הֵמַסּוּ
את לבבנו · ג׳ מ״ל (א) ובהוריו לָמַס יהיו · (ב) הָמֵס
יהלוך · (ג) כקדוח אש הֲמָסִים · הנה מקום הרגש ·
ופי׳ דונג ושומן ושאר דברי׳ הנמסים באש · ב שכר
גירות בארץ נכריה · והיו לך לָמַס · ר׳ שרי מִסִּים ·
ג די הסיפוק · מִסַּת נדבת ידך :

מסה מסיסה והתכה בנינו הפעיל · הִמְסִיו את לב
העם · ויצא ע״ד הארמי · אֶשְׂחֶה חמראי ·
ישלח דברו וְיַמְסֵם :

מסך ערבוב ומזיגה בנינו קל יוצא · מָסַךְ בקרבה
רוח עועים · מָסְכָה יינה · ב׳ מ״ל (א) לחקור
מִמְסָךְ · (ב) ויין חמר מלא מֶסֶךְ :

מסר נתינה ומסירה ב׳ ב״ל קל · לִמְסָר מעל ביי׳ ·
ונפעל

(ו) איין געטץ · דער מאלאך · (ח) בערלאהטשלאגן :
מלץ זיס · קעסטליך · (ב) אנגנעהממי · זיסי ווארטי · (ג)
וואהלרעדנר : **מלק** אבקנייפען : **מן** איין זייטענאינסטרומענד ·
(ב) איין פארטיקעל דעסן אייגענטליכי בעדייטונג פאן · דער אוין דיא
פרנלייכונג דאס קאמפאראטיפס מיט זיינס פאזיטיפי אויסדריקט :
מנה צעהלן · (ב) געצעהלט ווערדן · (ג) צעהן מאהל · צעהן פאך ·
(ד) איין געוויסעס געוויכט · (ה) דער נאמי איינעס געטצן ·
(ו) אנארדנען · בפעהלן · (ז) געשענקי · אנטהייל · ול״ס איסט דינס

איין פארטיקעל דער דיא בעדייטונג פון סה מיט זיך פיהרט · (ח) יעמאהלן
(ג) איבער עטוואס בעשטאללן · (ט) דער דאריבער גזעשצטי · בעשטאללט :
מנח געשענק · אפפער : **מנע** אבהאלטן : פרוויגרען :
מנר דער בויס דעס וועברש : **מסס** צערפליסען · שלאף ווערדן ·
(ב) פערצאגט ווערדן · (ג) אס פייער צערפליסענדי דינג
אלס וואקס · (ד) דער צינס · טריבוט · (ה) נאך מאאסגאבי
היגרייכענד : **מסה** פערצאגט מאכן : (ב) שמעלצן : **מסך** גיסען
מישען · (ב) דיא מישונג : **מסר** אבפאללען · אבטריננינג ווערדן ·

ונפעל ויימסרו מאלפי ישראל :

מעד דחי והשמטה בחלקלקות ב׳ ב״ל קל עומד · לא תמעד אשוריו · והפעיל ומתניהם תמיד המעד · ורגל מועדת :

מעה שם כלל לאברים הפנימים ובפרט ללב · ב׳ מ״ל (א) ממעי הרגה · כ׳ ותורתך בתוך מעי · פי׳ בתוך לבי · (ב) וצאצאי מעיך כמעותיו · פי׳ ירבו כמעי הדגה אשר בים · וי״מ גרגרי החול · עשרים גרה השקל · ת״א עסרין מעין · והטעם ירבו כחול הים :

מעט חסרון וקוצר ג׳ ב״ל קל עומד · והרביתים ולא ימעטו · ופיעל ובטלו הטוחנות כי מעטו · והפעיל המרבה והממעיט · ומשקלו להושיע ברב או במעט · ס׳ מעט דבש הזה · ר׳ יהיו ימיו מעטים :

מעך ב׳ הו״ל א כתישה כעין סחיטה ב׳ ב״ל קל · ומעוך וכתות · פי׳ שנכתשו בציו ביד · ופועל שמה מעכו שדיהן · ב תקיעה בנינו קל · והניתו מעוכה בארץ :

מעל ב׳ הו״ל א פשיעה בנינו קל עומד · ומשקלו · ותמעל מעל באישה · ס׳ על מעל הגולה · כ׳ במעלם אשר מעלו · ב שם הכתונת שעל הבגדים · ויעט כמעיל קנאה · ס׳ מעיל צדקה · כ׳ את כנף מעילך · ר׳ בנות המלך הבתולות מעילים · כ׳ והסירו את מעיליהם :

מען מלה כטעם בעבור המורה התכלית והמסובב · למען ייטב לי בעבורך · ס׳ וכ׳ למעני ולמען דוד עבדי :

מער חפירה חלולה מתחת לארץ · ושאול קם ממערה · ס׳ אל מערת עדולם · ר׳ במערות ובחוחים · ס׳ במערות צורים :

מץ שם עוגה שלא נחמצה · ורקיק מצה · ר׳ ורקיקי מצות :

מצץ מציצה בנינו קל · למען תמצו · ועיי׳ שור׳ מוץ :

מצא השגה או הזמנה ג׳ ב״ל קל יוצא · ומצא כדי גאולתו · שרי לא מצאנוהו · פי׳ לא השגנוהו · ולך אין בשורה מצאת · פי׳ מזומנת · ונפעל והחכמה מאין תמצא · והפעיל וכאורח איש ימציאנו · וע״ד בעלי הה״א · ולא המציתיך :

מצד סלע או מגדל גבורה · ד׳ מ״ל (א) וישב דוד במצד · ר׳ במדבר במצדות · ס׳ במצדות עין גדי · (ב) עלו אל המצודה · ס׳ מצדת ציון · כ׳ וי׳ סלעי ומצדתי · (ג) מצוד רעים · ר׳ מצודים · גדולים · (ד) וכל צוביה ומצדתה · ר׳ יביאהו במצדות :

מצה מציצה וסחיטה ב׳ ב״ל קל · שתית מצית · נמין של מן הגזה · ונפעל ונמצה דמו :

מצח חלק מפני הראש החלק בלי שער · ב׳ מ״ל (א) חזקי מצח · ס׳ על מצח אהרן · פ׳ על מצחו תמיד · ר׳ מצחות האנשים · (ב) ומצחת נחשת · שם עשוי כמין עדי שעל המצח :

מצר גדר וגבול · מן המצר קראתי יה · ועיי׳ הוראה ה׳ לשורש יצר · ר׳ השיגוה בין המצרים · ס׳ ומצרי שאול מצאוני :

מקק רקב והשחתה ב׳ ב״ל נפעל · נמקו חבורותי · ועיניו תמקנה · והפעיל המק בשרו · ומשקלו שרשם כמק יהיה :

מקל משענת ליד · ויך את האתון במקל · ס׳ מקל שקד · ובפרתה מקל לבנה · כ׳ כי במקלי עברתי · ר׳ ליחמנה במקלות · והכן היות שורש זו המלה נקל :

מר טפה · כמר מדלי · ועיי׳ מ״ש שורש מור :

מרר ד׳ הו״ל · א מרירות הטעם · או הזמן לאיש מחסור די ספקו · ג׳ ב״ל נפעל · ימר שכר לשותיו · ופיעל אמרר בבכי · והפעיל כי המר שדי לי · ז׳ מ״ל (א) מקרה · כי ימר לי מאד · ס׳ אכן סר מר המות · ר׳ והוא תאר · מי המרים · ס׳ ותיים למרי נפש · (ב) תאר לנקבה · מרה כלענה · ס׳ מרת נפשו · (ג) מררת פתנים · פי׳ ארס של נחשים · כ׳ ממרורתו יהלוך עליו אמים · פי׳ ממרירות · הברק יפהד · ר׳ כי תכתוב עלי מררות · וביו״ד מ״ם השביעני במרורים · (ד) ובמרירות תאנח לעיניהם · (ה) וקטב מרירי · פי׳ כריתה של אויר מר לשואפו ר״ל ארסי · ר׳ כמרירי יום · פי׳ כחום היום או כקשי היום · (ו) ישפוך לארץ מררתי · הוא שם ליחות המרה הירוקה · (ז) כי השביעני ממררים · (ח) מספד תמרורים · פי׳ מספד מר · ב תמורה וחילוף ב׳ ב״ל נפעל · וריחו לא נמר · והפעיל אל תמר בו · פי׳ ז״ל אל תמירני בו · ב׳ מ״ל (א) כמר מדלי · פי׳ כמרוצ הדלי המהליף תנועותיו ההפכיות : ועיי׳ מ״ש בשורש מיר · ס׳ על מר נפשי · פי׳ אדדה עד בית אלהי׳ כל הימים על החליפו את נפשו ממות לחיים · (ב) הכעים אפרים תמרורים · פי׳ בתמרורים שהמיר משפט אחיו לרשעה · ג רוממות וגובה בנינו התפעל · ויתמרמר אליו · פי׳ גבה והתרומם נגדו · ומשקלו שימי לך תמרורים · פי׳ ציונים גבוהים · ד מרי ומרד בנינו הפעיל · אל תמר בו · ת״א לא תסרב בירה · ומשקלו וממר ליולדתו · פי׳ וממרה להורתו :

מרא ב׳ הו״ל א הגבהה בנינו הפעיל · כעת במרום תמריא · ב מין בקר גדולים או מפוטמים · וכפיר ומריא · ר׳ וחלב מריאים · פ׳ מריאי בשן ושלם מריאיכם :

מרג כלי דישה · למורג חרוץ · ר׳ והמורגים לעצים :

מרד ב׳ הו״ל א פשיעה ומרד בנינו קל · וביו׳ אל תמרדו · ב׳ מ״ל (א) אם במרד ואם במעל · (ב) בן נעות המרדות · ב דלות ושפלות · זכר עניי ומרודי · ר׳ ועניים מרודים · כ׳ ימי עניה ומרודיה ·

מרה ב׳ הו״ל א מרי שהוא חילוף ושינוי רצון נגיד ומצוה · ב׳ ב״ל קל עומד · כי מרו מריתי · והפעיל

אויסהעבן : מעד גליטען · וואנקן : מעה דאס אינגרי · דיא געווידי · דאס הערצן : מעט אבנעהמן · ווענינר ווערדן · (ב) ווענינ׳ · (ג) ווענינ : מעך צערדריקט · צערקוועטשט · (ב) גנעסטעקט : מעל זיך פרגעהן · זינדינן · (ב) דאס פרגעהן · דיא ··· (ג) דער מאנטעל · דאס אבערקלייד : מען איין פארטיקעל , ··· דיא פרבינדונג אייגס דינגס מיט זיינר אורזאכי אנצייגט : ··· דיא הפלה : מץ אונגזייערט : מצץ זויגען : מצא פינדן · (ב) גוס פינדן בעשטיממט · (ג) גפונדן ווערדן : ··· דיא בורג · פעסטי · (ב) דאס בולווערק · מצה אויסדריקן · אויסזויגן : מצח דיא שטירן · (ב) איין בלעך אין דער פארס אייגס שטירגס : מצר דיא ענגי · אנגסט · (ב) דער ענגי וועג : מקק פוילען · אייטרען · (ב) דיא פוילגיס : מקל דער שטאק · דער שטאב : מר דער טראפפען · אודר וויא׳ שורש מור : מרר ביטטער ווערדן · (ב) בעטריבן · (ג) בעטריבט · (ד) דיא ביטטרקייט · (ה) ביטטער · (ו) פרגיפטעט · (ז) דיא גאלל · (ח) פרענדרן · (ט) ל״א ווידערשפענסטיג זיין · (י) דיא פרוועקסלונג · (יא) ווידרזעטצן · ערהעבן · (ב) האך · ערהאבן (יג) ווידרשפענסטיג זיין : מרא זיך ערהעבן · (ב) אייני ארט גראסר רינדר : מרג דער דרעשפלעגל : מרד אבטריננינג · ווידרשפענסטיג זיין · (ב) דיא אבטריננינקייט · (ג) דיא ניידריגקייט · דאס עלענד : מרה אונגעהארזאם

והפעיל ותמר את משפטי לרשעה · פי' ותחליף · למרות עיני כבודו · כמו להמרות ה' מ"ל (א) תאר · כי עם מרי הוא · (ב) לאות לבני מרי · כ' ידעתי את מריך · ובחירק לשוב לעבודתם במרים · (ג) ותהיין מרת רוח · פי' כל אחת שיגתה רצוגם · (ד) את עני ישראל מרה מאד · פי' הולך ומשתנה · (ה) ארץ מרתים · פי' ארץ אנשים ממרים · ב תער · ומורה לא יעלה על ראשו · ונקרא ככה על שם הסירו מחלפות הראש וכמו ששימשו בשורש חלף בב' הוראות חילוף וכריתה ככה שימשו בזה השורש תמורה וכריתה :

מרח חבישה ומעיכה בנינו קל · וימרחו על השחין · ומשקלו מרוחת אשך · פי' מעוך אשכים :

מרט ב' הו"ל א נפילת השער או עור הבשר או עקירתם ג' ב"ל קל · ואמרטה משער ראשי · ונפעל כי ימרט ראשו · ופועל ממושך וממרט · ב מריקת המתכות ולטישתו ג' ב"ל קל · וירון אותה למרטה · ופיעל נחשת ממרט · ופועל למען היה להברק מרטה · ועל שם בריקת עור הבשר שנשר שערו נקרא בשם מריטה :

מרץ חוזק ב' ב"ל נפעל · וחבל נמרץ · והפעיל מה ימריצך כי תענה :

מרק ב' הו"ל א נקוי אם בשטיפה או בלטישה ב' ב"ל קל · מרקו הרמחים · ופועל ומרק ושוטף במים · ב' מ"ל (א) יתמרוק ברע · ר' ובתמרוקי הנשים · כ' ויבהל את תמרוקיה · (ב) ימי מרוקיהן · ב רוטב שהוא ג"כ נקוי וזוהמת הבשר · ואת המרק שפוך · ס' ומרק פגולים כליהם :

משש מישוש ב' ב"ל קל · אולי ימשני אבי · ופיעל כי מששת את כל כלי · ועיין הוראה הב' לשורש מוש :

משה ב' הו"ל א משיכה ב' ב"ל קל · מן המים משיתיהו · והפעיל ימשני ממים רבים · ב מטוה תולעים ידועים · ואבסך משי :

משח משיחת שמן וכל מינוי כהנים נביאים ומלכים אף בלי משיחת שמן ב' ב"ל קל · קום ומשחו · ונפעל ביום המשח אותו · ד' מ"ל (א) תאר · כי לכהן המשיח · ס' מי משיח יי' הוא · כ' והתהלך לפני משיחי · ר' אל תגעו במשיחי · (ב) תואר ומשחת בששר · (ג) מקרה · בשמים לשמן המשחה · ס' שמן משחת קודש · כ' להיות להם משחתם · (ה) את כרוב ממשח הסוכך :

משך משיכה וגרירה או אריכת זמן ומקום ג' ב"ל קל · יוצא · משכו אותה · ובחירק משכו וקחו לכם צאן · ותמשוך עליהם שני' רבות · פי' הארכת אפך להם · ונפעל ודומה לא ימשכו · ופועל גוי ממשך ומורט · פי' ישראל שנמשכו בגלות ושבי · ומשקלו כי גרתי משך · הוא שם אומה · נושא משך הזרע · הוא כלי בעל השנים שנוררים בה גרעיני הזריעה תחת מגרפותיהם · ומשך חכמה מפנינים · פי' יוקר החכמה הוא רחוק אורך רב מוקר אבני יקר · עד"הכ רחוק מפנינים מכרה :

משל ב' הו"ל א ממשלה ב' ב"ל קל · אם משול תמשל בנו · והפעיל תמשילהו במעשי ידיך · ג' מ"ל (א) מקרה · ומשל ימשל רב · ד' תאר חמשלים לבית אביהם · (ב) מקרה · הממשלה הראשונה · (ג) לממשלת ביום · ס' לממשלת היום · כ' מקומות ממשלתו · ר' לממשלות בלילה · כ' ישראל ממשלותיו · ב משל ודמיון ה' ב"ל קל עומד · כל המושל עליך ימשל · ונפעל אלינו נמשלת · ופיעל הלא ממשל משלים הוא · והפעיל ותמשלוני ונדמה · והתפעל ואתמשל בעפר ואפר · ומשקלו על כן היתה למשל · ס' משל הקדמוני · כ' וישא משלו · ר' תקן משלים · ס' משלי שלמה :

משק עזיבה ב' מ"ל (א) ובן משק ביתי · פי' שבותי נעזב עליו · (ב) ממשק חרול · פי' מקום נעזב לחרולים · ועיין שורש שקק :

מתג ב' הו"ל א רסן או דרבן · במתג ורסן עדיו לבלום · ומתג לחמור · הוא דרבן הדקירה למהרו בהליכה · כ' ומתני בשפתיך · ב מטרפולין של פלשתים · מתג האמה · ולרד"ק ז"ל הוא מטעם ההורא' הא' :

מתה אנשים · ונחרים את כל עיר מתים · ס' מתי מספר · כ' ויהי מתיו מספר :

מתח ב' הו"ל א משיכה ופרישה בנינו קל · וימתחם כאהל לשבת · ב שק הנמתח לעת המילוי · באמתחת בנימין · כ' ויפתחו איש אמתחתו · ר' אמתחות האנשים · כ' בפי אמתחתינו :

מתי שאלה על גבול זמן העתיד · עד מתי אעתיר :

מתן שם החלצים מקום החגירה · ממתנים ועד ירכים · ס' ממתני אבי · כ' בחגורתו אשר במתניו :

מתק מתיקות וערבות ב' ב"ל קל עומד · וימתקו המים · מתקו רמה · פי' ערב לו הרמה · והפעיל עומד אם תמתיק בפיו רעה · ויוצא · נמתיק סוד · פי' נערב עצה · ד' מ"ל (א) תאר · מתוק אל חיך · (ב) מקרה · ומתק שפתים · (ג) החדלתי את מתקי · (ד) ושתו ממתקים :

בן ארבע אותיות

מהמה איחור ועיכוב בנינו התפעל · חשתי ולא התמהמהתי :

נשלמה אות המ"ם

אות נ"ון

נא ב' הו"ל א שם בשר הבלתי מבושל כל צרכו · אל תאכלו ממנו נא · פי' אולי תאמרו אחר שהפסח נאכל בחפזון אמהר לאכלו נא לכך נאמר אל תאכלו ממנו נא · ושמא תאמר אחר שלא הקפידה התורה בחפזון בבישול א"כ אבשלהו במים · לכך נאמר

כי

זיין · (ב) פרדרעהן · פרענדרן · (ג) אנגעצהרוזם · ווידרשפענסטיג · (ד) רעבעלר · ווידרשפענסטיגי לייטי · (ה) דאס שטרמעסר : מרח פרבינדן · דריקן · (ב) צרדריקט : מרט דיא האָרי אויסרויפן · (ב) דיא האָרי אויספאַללן · (ג) אבגיהאָרי אבגערופפט · (ב) שלייפען · פאָלירען · (ה) גלענצן · בליטצען : מריץ שטאַרק : מרק אבשלייפען · (ב) אבשייערן · (ג) דיא ריינגונג · (ד) דיא בריהע : משש בעטאַסטן · בעפיהלען : משה הערויסציהען · (ב) דיא זיידי : משח זאַלבען · (ב) דער געזאַלבטי · (ג) אנגעשטריכען · (ד) דיא זאַלבונג : משך ציהען · האַלטען · שלעפפן · (ב) זיינן נאָרן היגגעיהען · לאַנגמיהטיג זיין · (ג) געצאָגען · (ד) נ"א דער כ חייכס אָרטעס · (ה) דיא עגגי יל"א דיא לאַסט · (ו) ווייט ענטפערנט יל"א דיא ערוועהלונג : משל בעהערשן · (ב) העהרשן מאַכן · (ג) רעגירונג · דאס רייך · ד) גלייכניסרעדנר · דיכטר · (ה) פרגליכן ווערדן · (ו) דאס גלייכנים · דאס שפריכוואָרט : משק דער פרלאַזן · (ב) פרלאַזען : מתג דער צוים · דאס געביס · (ב) דער ספאָר · (ג) דיא הויפטשטאָדט · רעזידענץ : מתה דיא ווענגער · אנגבעלאָס · מתח אויסברייטן · (ב) דער זאַק : מתי ווען · בו וועלכער צייט : מתן דיא לענדן : מתק פרזיסען · אנגנעהם מאַכן · (ב) זים · דיא זיסיגקייט · מהמה פרווייַלען · זיימען : נא האַלבגאַר

כּנָאם צלי אש · שהוא בישול גמור ומותיר · ב׳ מלרע
כשמשת בב׳ לשונות (א) כטעם עתה · (ב) יורה הבקשה
והוא בתוספת אל״ף אָנָּא · עא · נָא פשע אחיך : — ראשי׳ נ
נאם מבטא ומליצה צחה בניגו קל הלוקחים לשונם ·
וינאמו נאום · פי׳ לומרים לשונם לדבר צחות — ירמי׳ כג
כנביאי יי׳ דוברי צחות בהנבאותם ולכן נאמר נאום יי׳
ברובי נבואתם · ב׳ מ״ל (א) מקרה · וינאמו נאם · — שם ס
ונאם הגבר שתום העין · (ב) תאר לבעלי הצחות · — במד׳ כד
מסירי שפה לנאמנים : — איוב יב
נאף זנות ב׳ ב״ל קל עומד · נואף אשה · לא — משלי ו
תנאף · ופיעל ואת גלוליהן נאפו · האשה — שמו׳ כ יחז׳ כג
המנאפת · ב׳ מ״ל (א) לבלה נאפים · כ׳ נאופיך — שם יחזק׳ טז. ירמי׳
ומצהלותיך · (ב) ונאפופיה מבין שדיה : — יג. הוש׳ ב
נאץ ב׳ הו״ל א מיאוס בניגו קל יוצא · נאצו כל — משלי א
תוכחתי · ואת עמי ינאצון · ב׳ מ״ל (א) — ירמי׳ לג
ויעשו נאצות גדולות · (ב) שמעתי את כל נאצותיך · — נחמ׳ ט יחז׳ לה
ב כעס ב״ל פיעל · נאצו את קדוש ישראל · — ישעי׳ א
ומורכב מהתפעל ופיעל או פועל · שמי מנאץ · — שם נב
ומשקלו התפעלה ונאצה · ויתכן שגם נאצות — שם לז
נאצותיך הם מזאת ההוראה :
נאק צעקה בניגו קל · נואק נאקות חלל · משיר — יחז׳ ל
מתים ינאקו · ומשקלו נאקת בני ישראל · — איו׳ כד שמו׳ ו
ב׳ וישמע אלהים את נאקתם · ר׳ נאקות חלל : — שם ב יחז׳ ל
נאר ריחוק ושנאה בניגו פיעל · נאר מקדשו · — איכה ב
נארת ברית עבדך · וי״מ אותו מטעם השחתה — תלים פט
ושמים בוה · נאור אתה · במארה אתם נארים · וכבר — שם עו מלאכי ג
כתבנום בשרשי אור וארר · נבב בשורש ביב :
נבא אמירה ונאום בשליחות השי״ת או בשם הבעל
ומ״ש · ועצ״חש שטות או סופרים ג׳ ב״ל פיעל ·
ונבאת עליה · ונפעל הנבא בן אדם · והתפעל — יחז׳ ד שם לז
המתנבאות מלבהן · ויתנבא בתוך הבית · ת״י ואשתטי · — שם יג ש״א יח
ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר · ובקשו חזון מנביא · כ׳ ואהרן — יחז׳ ז
אחיך יהיה נביאך · ת״א מתורגמנך ושאר נביא תרגם — שמו׳ ז
נביא · ר׳ הגם שאול בנביאים · ת״י בספריא · ס׳ — ש״א י
ונביאי האשרה · כ׳ ואת נביאיך ההרגו · (ב) תאר — מ״א יח שם יט
לנקבה · חולדה הנביאה · (ג) מקרה · והנבואה — ד״ה ב לד שם טו
עודד הנביא · ס׳ נבואת אחיה : — שם ט
נבח צעקת כלב בניגו קל · לא יוכלו לנבח : — ישעי׳ נו
נבט ראיה והשגחת הלב · ב׳ ב״ל נפעל · ונבט — שם ה
לארץ · הבט משמים וראה · ב׳ מ״ל (א) הנה — שם סג
כה׳ מבטנו · (ב) כי הוביש מבטה : — שם כ זכרי׳ ט
נבל ו׳ הו״ל א נפילה וירידה ופחיתות ב׳ ב״ל קל
עומד · נבל ציץ · כנבל עלה מתאנה · — ישעי׳ מ שם לד
כאלה נבלת עליה · תאר לעץ האלה שעליה נופלים · — שם א
ונפעל ונבל כעלה כלנו · משפטן ננבל · ב׳ מ״ל (א) — שם סד

תאר · לא יקרא עוד לנבל נדיב · פי׳ לפחות לא יקרא — שם לב
שר · ר׳ כאחד הנבלים בישראל · (ב) אל תעשה את — ש״ב יג
הנבלה הזאת · ר׳ כיבר אחת הנבלות · כלם ענינם — שם
פחיתות · **ב** גשם הנופל ויורד מן השמים · ב׳ מ״ל
(א) ונבלי שמים מי ישכיב · פי׳ מי יוריד לארץ מטר — איוב לח
גשם נפלי שמים · (ב) מפני מי המבול · **ג** גנות וכיעור — ראשי׳ ז
בניגו פיעל · ונבלתיך ושמתיך כרואי · וינבל צור — נחו׳ ג דברי׳ לב
ישועתו · פי׳ גינה אותו ועד״הכ כי דבר ה׳ בזה · ב׳ מ״ל
(א) לבלתי עשות עמכם נבלה · פי׳ דבר מגונה : אגלה — איוב מב
את נבלותה · ומזה קראו ז״ל מבטא שפתי׳ בגנות ודבר — הוש׳ ב
ערוה בשם ניבול פה כאמרם ז״ל כל המנבל את פיו כו׳ :
ד פגר ונבלה · וחלב נבלה · ס׳ בנבלת חיה טמאה · — ויק׳ ז שם ה
כ׳ הנוגע בנבלתה · ובצירי נבלתי יקומון · וגם זה — שם יא ישעי׳ כו
נקרא ע״ש נפילת הפגר במותו כמו מפלת הראיה · **ה**
כלי חרס ידוע · כל נבל ימלא יין · ס׳ קמח ונבל — ירמי׳ יג ש״ב יו
יין · ר׳ לנבלי חרש · כ׳ ונבליהם ינפצו · **ו** שם כלי — איכ׳ ד ירמי׳ מח
זמר · עורה הנבל וכנור · ס׳ בנבל עשור אזמרה — תלי׳ כז שם קמד
לך · ר׳ ונבלים לשרים · כ׳ המית נבליך : — מ״א י ישעי׳ יד
נבע נביעת מים ממקורם · ועצ״הש התמדת
התחדשות מציאות בזה בזה אח״ז · ב׳ ב״ל קל ·
נחל נבע מקור חכמה · והפעיל אביעה לכם רוחי · — משלי יח שם א
תבענה שפתי תהלה · פי׳ תדברנה בהתמדה · ומשקלו — תלי׳ קיט
ותשבר כד על המבוע · כינוי לנביעת הליחות באדם · — קהל׳ יב
ר׳ למבועי מים : — ישעי׳ לה
נגב פאת דרום או ארץ יבשה · ב׳ מ״ל (א) ממגנב — ש״א יד
מול גבע · כאפיקים בנגב · פי׳ בארץ יבשה · — תלי׳ קכו
ס׳ ועל נגב הקני · פי׳ מדבר קני · (ב) ופאת נגבה : — ש״א כז יחז׳ מח
נגד ג׳ הו״ל א סיפור והגדה ב׳ ב״ל הפעיל עומד ·
שאל אביך ויגדך · פי׳ ויגד לך · והפעל — דברי׳ לב
והגד לך ושמעת · **ב** מלרע כטעם נוכח · ואתה — שם יז
התיצב מנגד · ס׳ ונגד השמש · ב׳ בל משפטו — ש״ב יח שם יב
לנגדי · (ב) נגדה לכל עמו · **ג** נגידות וממשלה · — שם כב תלי׳ קיו
ועליהם ינגיד כנגידו · ס׳ עזריקם נגיד הבית · ר׳ — ד״ה ב לא שם כח
ויתן בהם נגידים · ס׳ נגידו בית האלהים : — שם יא שם לה
נגה הארה קטנה וזהר אור החוזר ב׳ ב״ל קל · ועל
דרכיך נגה אור · ולא יגה שביב אשו · והפעיל — איו׳ כב שם יח
וירח לא יגיה אורו · ב׳ מ״ל (א) ואין נגה לו · ס׳ — ישעי׳ יג שם נ
ונגה אש להבה · כ׳ וכוכבים אספו נגהם · (ב) — שם ד יואל ב
לנגהות באפלות נהלך *· ועי׳ שורש אפל מ״ש שם — ישעי׳ נט
בהבדל שבין חושך ואופל :
נגח הדיפה והכאה בקרן ג׳ ב״ל קל · וכי יגח שור — שמו׳ כא
את איש · ופיעל ראיתי את האיל מנגח · — דניאל ח
והתפעל ויתנגח עמו מלך הנגב · ומשקלו ואם שור — שם יא
נגח הוא · נגל בשורש מגל : — שמות כא
נגן נגינה בכלי זמר ב׳ ב״ל קל · קדמו שרים אחר
נגנים

(ב) איין פארטיקעל וועלכר צור פערשטערקונג איינר ביטטע געברויכט ווירד :
נאם רעדן, אונד איין כואכדרן פעללן פליסענד רעדן · (ב) דער וואהלר
רעדנר : **נאף** עהעברעכן · (ב) דיא עהעברעכרין · (ג) דער
עהע ברוך : **נאץ** פראכטען · גריפנ סעטצן · (ב) בעשימפפונגן · (ג)
רייזן · אויפבריננן · (ד) דער צארן : **נאק** זייפצן · שרייען · (ב)
דער זייפצער · דאס געשרייא :
נאר פראלאסן · וגד״א צערשטערן :
נבא פראפהעצייען · (ב) דער פראפהעט · (ג) דיא פראפהעצייאונג :
נבח בעללן : **נבט** שויען · זעהן · (ב) דער אויגענמערק · דיא
ריקזיכט · אויסזיכט : **נבל** פרוועלקן אבפאללען · (ב) דער
בידריגע פעבל · אדר טהאר · (ג) בידריגי · פרעוועלהאפט · (ד) דער
וואסערגוס · (ה) פראכטען · בעשימפפן · (ו) דאס אאס · גפאללנעם
טהיר · (ז) דער קרוג אדר פלאש · (ח) איין געוויסעס מוזיקאלישעם
אינסטרומענט : **נבע** הערוים פליסען · דאס ענטשפרינגן איינס פלוסעס ·
(ב) דיא קוועללע · דער ענטספרונג איינס פלוסעס :
נגב דאס מיטטעגליכי לאנד · אונד דאהער אויך דירדעם וויסטעס לאנד :
נגד זאגען · (ב) געגען · (ג) דער פירסט · אבערסט :
נגה גלענצן · (ב) דער גלאנץ · *הערה לפי מש״כ פה תבין
ההבדל שבין אור ונוגה הוא שאור יורה על אור גדול אך נוגה
מורה על אור קטן כשלהבת הקטנה בגחלת ככתוב ולא יגה שביב אשו ·
או אור החוזר מהגשם העכור המואר ע״י אור השופע עליו מהמאיר
בעצמו כמו לנוגה ברק חניתך (חבקוק ג) · והנה מהאמור בזה ושם · תבין
טוב טעם ודעת שני כתובים הבאים כאחד בהפכיהם · כתוב אחד אומר ·
הוא חושך ולא אור · ונכ״א אומר לנגהות באפלות נהלך · כי מהמבואר
הא׳ כדאיתי׳ והא׳ כדאיתי׳ החושך הוא הפך האור · והאופל הוא הפך
הנוגה · ובזה תבין ביאור כתובים רבים שים עין בחכמתך עליהם כי
אין להאריך עב״ה) :
נגח שטאסען מיט דען הערנרן · (ב) שטרייטען · קריגען · (ג) שטעסיג :

הַנְּגִנִּים · ופיעל מְנַגֵּן בידו · ב׳ מ״ל (א) למנצח על נגינת · כ׳ אזכרה נְגִינָתִי בלילה · ר׳ למנצח בנגינות · ס׳ וּנְגִינוֹת שותי שכר · כ׳ וּנְגִינוֹתַי ננגן · (ב) אני מַנְגִּינָתָם :

נגע ב׳ הו״ל א נגיעה והשגה ועצ״הש הרע ב׳ ב״ל קל · כאשר לא נְגַעֲנוּךָ · פי׳ לא הרענו לך · וַיִּגַּע בכף ירך יעקב · והפעיל עומד · וראשו מַגִּיעַ השמימה · והיוצא וְהִגַּעְתִּיהוּ אל הארץ · ואם לא תַגִּיעַ ידו די שה · פי׳ לא תשיג · ב נגיפה והכאה ד׳ ב״ל קל · נָגוּעַ מוכה אלהים · ונפעל וַיִּנָּגְעוּ יהושע · ופיעל וַיְנַגַּע יי׳ את המלך · ופועל ועם אדם לא יְנֻגָּעוּ · ומשקלו ומראה הַנֶּגַע · ס׳ נֶגַע צרעת הוא · כ׳ בראשו נִגְעוֹ · ר׳ וּבְנִגְעֵים עונו · פ׳ וּבְנִגְעֵי בני אדם :

נגף דחיפה והכאה שיש בה מיתה או שאין בה מיתה · ג׳ ב״ל קל יוצא · וְנָגַף ורפוא · כי אם יי׳ יִגְּפֶנּוּ · ונפעל וַיִּנָּגְפוּ לפני ישראל · והתפעל ובטרם יִתְנַגְּפוּ רגליכם · ב׳ מ״ל (א) החל הַנֶּגֶף · (ב) ותעצר המגפה · ס׳ מַגֵּפַת הסוס · ר׳ את כל מַגֵּפֹתַי :

נגר התכה והולת הדבר מגובה לנמוך והתמורת בוא הדבר בזה אחר זה · ב׳ ב״ל נפעל · וכמים הַנִּגָּרִים ארצה · ידי לילה נִגָּרָה · פי׳ באה מכתו בזה אח״ז · והפעיל יַגִּירֵהוּ על ידי חרב · כמים מֻגָּרִים במורד · ומשקלו פרץ נחל מעם גָּר · פי׳ העמק פרץ ונבר בעומק מסבת המים המוגרים בו תמיד וינגרו עפר גרותם עמם עד שהדרכים אשר גבהו על צרם נעו ונשכחו מני רגל אדם :

נגש קריבה מן הצד שממנו אל מה שאליו ד׳ ב״ל קל · ויראו מִגֶּשֶׁת אליו · והם לא יִגָּשׁוּ · ונפעל וְנִגַּשׁ משה לבדו · והפעיל וְהִגִּישׁוּ אל הדלת · והתפעל הִתְנַגְּשׁוּ יחדו פליטי הגוים* :

נגש להץ ב׳ ב״ל קל · לא יִגֹּשׂ את רעהו · ורדו בְּנֹגְשֵׂיהֶם · וכל עצביכם תִּנְגֹּשׂוּ · ונפעל נִגַּשׂ והוא נענה :

נד קיבוץ וגדיש · נצבו כמו נֵד נוזלים · ס׳ נֵד קציר :

נדד ריחוק ותנועה ממה שממנו ר׳ ב״ל קל עומד · רואי בחוץ נָדְדוּ ממני · והיוצא נֹדֵד כנף · וַתִּדַּד שנתי מעיני · פי׳ רחקה · כל רואיך יִדּוֹר ממך · ומרובע שמש דהה וְנוֹדֵד · והפעיל ומתבל יְנִדֻּהוּ · והפעל וְיֻדַּד כחזיון לילה · ג׳ מ״ל (א) מי נִדָּה · פי׳ מים הנזרקים על המרוחקים מן הקודש · ס׳ יבנה נִדָּה שומאתה · ת״א בריחוק סאובתה · כ׳ והדוה בְּנִדָּתָהּ · (ב) ושבעתי נְדֻדִים · (ג) וכיהד ערב · ועיי׳ שורש נוד :

נדב נדיבות ותרגות ועצ״הש ממשלה ונפש המושלת במדת הכילות ב׳ ב״ל קל · אשר יִדְּבֶנּוּ לבו · והתפעל ביושר לבבי הִתְנַדַּבְתִּי · ג׳ מ״ל (א) תואר לזכר · לכל נְדִיב בחכמה · ס׳ נְדִיב לב · ר׳ מבטוח

בִּנְדִיבִים · ס׳ נְדִיבֵי עמו · כ׳ שיתמו נְדִיבֵמוֹ · כלם ענינם כמו שרים · (ב) לנקבה ורוח נְדִיבָה תסמכני · כ׳ תרדוף כרוח נְדִבָתִי · הוא תואר לנפש העתרת במתאוה · ר׳ ונדיב נְדִיבוֹת יעץ · (ג) נְדָבָה אשר דברת · ס׳ מסת נִדְבַת ידיך · ר׳ עמך נְדָבוֹת · פי׳ התנדבו ללחום מלחמתך עד״הכ בהתנדב עם · ס׳ נִדְבוֹת פי רצה · כ׳ ולכל נִדְבוֹתָם :

נדה ב׳ הו״ל א ריחוק בנינו פיעל · שנאיכם מְנַדֵּיכֶם · ומשקלו נִדָּה היא · וכבר כתבנוהו בשורש נדד · ב אתנן זונה ב׳ מ״ל · לכל זונות יתנו נֵדֶה ואת נתת את נְדָנַיִךְ :

נדח דחיה ר׳ ב״ל קל · לִנְדֹּחַ עליו גרזן · ונפעל וְנִדְּחָה ידו בגרזן · וְנִדַּחְתָּ והשתחוית · ופיעל ואפילה מְנֻדָּח · והפעיל והיה כצבי מֻדָּח · לְהַדִּיחֲךָ מן הדרך · ומשקלו משאות שוא ומדוחים · ועיי׳ שורש דחה ודוח :

נדן נרתק ותער החרב · וישב חרבו אל נְדָנָהּ :

נדף דחיפה ג׳ ב״ל קל · אל יֶהְדְּפֵנוּ לא איש · ונפעל העלה נִדָּף תערוץ · והפעיל כְּהִנְדֹּף עשן הנדוף :

נדר מקבל על עצמו לעבוד את יי׳ באיזה עבודה מעבודת הש״ית · בנינו קל עומד · אשר תשיג יד הַנֹּדֵר · לִנְדֹּר נדר · אשר יִדֹּר קרבנו · ב׳ מ״ל (א) כל נֶדֶר וכל שבעת אסר · פ׳ וְנֵדֶר אלמנה · (ב) בו״נ וידור ישראל נֶדֶר · פ׳ נֶדֶר נזיר · כ׳ כפי נְדָרוֹ אשר ידור · ר׳ ואחר נְדָרִים לבקר · פ׳ היום שלמתי נְדָרָי :

נהה ב׳ הו״ל א קינה ואבל ב׳ ב״ל קל עומד · נְהֵה על המון מצרים · ונפעל וַיִּנָּהוּ כל בית ישראל · פי׳ התאבלו על מעשיהם הרעים ושבו אחרי יי׳ · ח׳ מ״ל (א) כי קול נְהִי · (ב) אשא בכי וָנֶהִי · (ג) ולא נֹהַּ בהם · פי׳ לא נשאר מי שיקונן עליהם · (ד) ונשאו עליך בְּנִיהֶם קינה · (ה) נהי נִהְיָה · ב אסיפה וקיבוץ בנינו נפעל · וַיִּנָּהוּ כל בית ישראל · ר״מ אורהו משעם ונקוו אליה כל הגוים · ת״י ויתנהון · ומשקלו ולא נֹהַּ בהם · פי׳ אין בהם אסיפה וקיבוץ ללכת אחרי יי׳ :

נהג מנהג ב׳ ב״ל קל יוצא · אֶנְהָגְךָ אביאך · ופיעל וַיְנַהֲגֵהוּ בכבדות · ומשקלו נפרד וס׳ וְהַמִּנְהָג כְּמִנְהַג יהוא :

נהל ב׳ הו״ל א נחינה ב׳ ב״ל פיעל · וַיְנַהֲלֵם בלחם · פי׳ הנהיג מקניהם מרשותם לרשותו בעד לחם שנתן להם · והתפעל ואני אֶתְנַהֲלָה לאטי · ב שם עץ מה · ובכל הַנַּהֲלֹלִים :

נהם שאגה בנינו קל עומד · וְנָהַמְתָּ באחריתך · ארי נֹהֵם · ב׳ מ״ל (א) נַהַם ככפיר · (ב) מִנַּהֲמַת לבו :

נהק צעקה והמירה בנינו קל · הֲיִנְהַק פרא :

נהר

נגן דער זאיטענשפילער · (ב) דאם זאיטענשפיל : נגע בריהרען · (ב) בוריהרען · (ג) גיעפלאגט · פרואוכדעט · (ד) גפלאגט ווערדן · (ה) פלאגען · (ו) דער שאדען · דיא וואונדי · פלאגי :
נגף שלאגן · (ב) דיא זייכי · פלאגי : נגר היגפליסען · פאללען · (ב) הינבפליסענד : נגש הינצוטרעטן · פעהרן ·
*(הערה ובאמת ותדע ההבדל שבין נגישה וקריבה הוא שנגישה יותר קרוב אל מה שממנו · וקריבה הוא יותר קרוב אל מה שאליו · ואב לכלם הנשה בקרן דרומית מערבית של מזבח · והקריבה בראשו של מזבח וזהו הדבר שכיכה הכתוב בעילת בעל בקריבה יותר מבנגישה · ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב (ויק׳ יח) ונמעלה יתירה עשו במ״ת והוא הדבר שת״א אל תגשו אל אשה (שמות יט) · לבד היתה מה שלא כתב מלת גד בשאר קריבת ערוה · ותקרב אסתר ותגע (אסתר ה) זולתם דוק בכתובים) : נגש דריקען · דרענגן · (ב) דער אונטערד דריקער · (ג) בדרענגט · בעדריקט : נד דער הויפען :
נדד אבווייכען · זיך באוועגן · עמטפערנן · פליהען · (ב) ספרענגני וואסר נאס רייניגען · (ג) דיא אונרייניגקייט · (ד) דאס היין אונד הער בוועגן : נדב פרייאוויללינ בוועגן · (ב) פרייאוויללינ סענקן · (ג) פרייאוויללינ · פרייגעביג · (ד) דער פירסט · (ה) דיא פרייא-וויללינע גאבע : נדה אונטרדריקר · פרשטאסער · (ב) דער הורענלאהן :
נדח שטאסען · האיען · (ב) אנגעטריבן · פרלייטעט ווערדן · (ג) פרשטאסען · אוועהער טרייבן : נדן דיא שיידי :
נדף פרשטאסען · אונוהער טרייבן : נדר דער געלאבענד · (ב) דאס געלאבדי : נהה קלאגן · ווייפען · (ב) דאס קלאגן · ווייכען · (ג) זיך פרזאממלען · (ד) דיא פרזאממלונג : נהג פיהרען · (ב) דער צוג · דאס פיהרען : נהל היכוועג פיהרן ונ״א אונטרהאלטן · (ב) איין ארט האלטן : נהם ווייפן · ברייען · (ב) דאס געשרייא : נהק שרייען :

(ירמי׳ לא) **נהר** ד׳ הו״ל **א** מרוצה בנינו קל עומד · ונהרו
אל טוב יי׳ **ב** שם מרוצת נחלי מים נפרד וס׳
(דברי׳ יא שם דג) מן הנהר נהר פרת · ר׳ השנים ארם נהרים לקללך ·
(ישעי׳ לג איו׳ ך) ר׳ י״ם מקום נהרים יארים · ס׳ נהרי נחלי דבש
(שם דח מ״ב ה) והמאה · ובו״ת מבכי נהרות חבש · ס׳ נהרות דמשק ·
(ישעי׳ מד) כ׳ ונהרותיך אוביש · **ג** אור · ואל תופע עליו
(איו׳ ג סופ׳ ו) נהרה · **ד** מערה · המנהרות אשר בהרים :

נוא ביטול הדברי׳ והפרות המחשבות בנינו הפעיל ·
(במד׳ ל שם לב) כי הניא אביה אותה · ולמה תניאון · ומשקלו
(איו׳ לג במד׳ יד) הן תנואות עלי ימצא · כ׳ וידעתם את תנואתי :

נוב ב׳ הו״ל **א** פרי תבואת הארץ · ועצ״הש רבוי
(תלי׳ סב) העושר בנינו קל · חיל כי ינוב · פי׳ כי יפרה
(ישעי׳ דו) וירבה העושר · ומשקלו ומלאו פני תבל תנובה · ס׳
(דב׳ לב שופ׳ ט איכ׳ ד) תנובת שדי · כ׳ ואת תנובתי הטובה · ר׳ מתנובות
(משלי י) שדי · **ב** דבור ב׳ ב״ל קל · פי צדיק ינוב חכמה ·
(זכר׳ ט ישעי׳ נו) ומרובע ותירוש ינובב בתולות · ומשקלו בורא ניב
(מלא׳ א) שפתים · כ׳ וניבו נבזה אכלו :

נוד ג׳ הו״ל **א** נענוע הראש לנחמת אבלים ג׳ ב״ל
(איוב ב) קל · לנוד לו ולנחמו · מנהג המנחמים להניע
(שם יו) ראש ער״הב ואניעה עליכם במו ראשי · וניד שפתי
(ירמי׳ יח) יחשוך · והפעיל ישום יניד בראשו · והתפעל
(שם לא) אפרים מתנודד · פי׳ מנענע ראשו בהתנחמו על רעתו
(שם מח) וכן בענין השחוק · כי מדי דבריך בו תתנודד · פי׳
(איוב יו) תתנועע מהתלוצצות ורבוי השחוק · ג׳ מ״ל (א) וניד
שפתי יחשוך · פי׳ תנועת שפתי בדברי תנחומין ימנע
(איכה א) הכאב · (ב) לנידה היתה · פי׳ להתנועה של לעג
(תלי׳ מד) וצחוק · (ג) מנוד ראש בלאומים · **ב** תנועה וטלטול
(שם יא) ממקום למקום ב׳ ב״ל קל · נודו הרכם צפור · והפעיל
(שם לו ראשי׳ ד) ויד רשעים אל תנידני · ומשקלו וישב בארץ נוד :
(תלי׳ נו שם קיט) כ׳ נדי ספרתה · **ג** כלי משקה מעור · כנאד
(ש״א יו תלי׳ נו) בקיטור · ס׳ ונאד יין · כ׳ שימה דמעתי בנאדך :
(יהוש׳ ט) ר׳ ונארות יין :

(חבקוק ב) **נוה** השכנה ומשכן ב׳ ב״ל קל · גבר יהיר ולא ינוה ·
(שמות טו) והפעיל זה אלי ואנוהו · פי׳ אשכינהו במשכן
(ישעי׳ לג שם לד) אשר אעשה לו · ב׳ מ״ל (א) נוה שאנן · ס׳ נוה
(ירמי׳ י צפני׳ ב) תנים · כ׳ ואת נוהו השמו · ר׳ נוות כרות רועים ·
הם אהלי הרועים · ובאל״ף תמורת הוא״ו · ירעפו
(תלי׳ סה ירמי׳ ג) נאות מדבר · (ב) תאר לאשה היושבת בית · הנוה
(תלים סח) והמעונגה · ס׳ ונות בית :

נוח מנוחה והניה שהם הפך היגיעה והתנועה ג׳ ב״ל
(שם קה) קל עומד · לא ינוח שבט הרשע · פי׳ לא
(ד״ה ב ך שם יד) יהנה · והיוצא וינח לו אלהיו · והפעיל כי הניח ה׳
(יחז׳ מד שם ה) לו · להניח ברכה אל ביתך · פי׳ להשכין · והניחותי
(איכה ה) חמתי · והפעל יגענו ולא הונח לנו · ז׳ מ״ל (א) קומה
(ד״ה ב ו) יי׳ לנוחך · פי׳ לבית מנוחתך · (ב) טוב מלא כף
(קהל׳ ד איכ׳ א) נחת · ועיי׳ שורש נחת · (ג) ולא מצאה מנוח · ס׳
(ד״ה או תלי׳ קיו) מנוח הארון · (ד) שובי נפשי למנוחיכי · (ה) וארת
(ישעי׳ דח שם יא) המנוחה · כ׳ והיתה מנחתו כבוד · פי׳ מנוחתו
ממלחמה יהיה לכבוד לו הפך מרת המלכים · וזה בעבור
(שם לב) ראותם כי ה׳ נלחם לו · ר׳ ובמנוחות שאננות · (ו)
(אסת׳ ב במד׳ טו) והנחה למדינות עשה · (ז) ריח ניחוח ליי׳ · כ׳ ריח
(שם דח יחז׳ ך) ניחוחי תשמרו · ר׳ וישימו שם ריח ניחוחיהם ·
ועיי׳ שורש ינח :

(תלי׳ לט) **נוט** נטיה כמו מוט בנינו קל · תנוט הארץ :

(שם עו) **נום** תנומה ושינה בנינו קל · נמו שנתם · ב׳ מ״ל
(משלי דג שם ו) (א) וקרעים תלביש נומה · (ב) תנומה
(שם) לעפעפיך · ר׳ מעט תנומות · התנומה היא שינה
חלושה · והשינה יותר חזקה ממנה · והתרדמה היא יותר
חזקה מכלם ככתוב כי תרדמת ה׳ נפלה עליהם :

נוס מהירות המרוצה מפני רודף · ג׳ ב״ל קל עומד ·
(שמו׳ יד שם ט) אנוסה מפני ישראל · והפעיל הניס את
(ישעי׳ י) עבדיו · ומרובע כמסוס נוסס · פי׳ כמו שימס לבב
(ירמי׳ דה) הנס מן המלחמה · ג׳ מ״ל (א) מקרה · ואבד מנוס ·
(שם יו ישעי׳ נב) (ב) ומנוסי ביום צרה · (ג) ובמנוסה לא תלכון ·
(ויק׳ דו) ס׳ מנוסת הרב * :

נוע ב׳ הו״ל **א** תנועה ג׳ ב״ל קל עומד · וירא העם
(שם ך עמו׳ ט) וינעו · ונפעל כאשר ינוע בכברה · והפעיל
(שם) והניעותי בכל הגים · **ב** שם כלי זמר מוזה ·
(ש״ב ו) ובמנענעים ובצלצלים :

נוף ג׳ הו״ל **א** הזלה וזילוף משקים עריבי הטעם
(משלי ז) והריה והזלת גשמי ברכה ב׳ ב״ל קל · נפתי
(תלי׳ סא) משכבי מור · והפעיל גשם נדבות תניף אלהים · ומשקלו
(משלי דד תלי׳ יט) נופת מתוק · ס׳ ונפת צופים · **ב** חרמה בתנועה
(ישעי׳ י) הולכה והבאה ג׳ ב״ל מרובע · ינופף ידו · והפעיל
(איוב לא שמו׳ דא) אם הניפותי על יתום ידי · והנפת אותם תנופה ·
(שם ישעי׳ ל) והפעל אשר הונף · ב׳ מ״ל (א) בנפת שוא · (ב)
(שמו׳ דט שם לה) והניף אותם התנופה · ס׳ תנופת זהב · **ג** גליל ואיקלים ·
(תלי׳ מח מ״א ד) ד׳ מ״ל (א) יפה נוף · (ב) כל נפת דאר · (ג)
(יהוש׳ יז שם יא) שלשת הנפת · (ד) ובנפות דור :

נוץ ב׳ הו״ל **א** פרח וניצנים · ועצ״הש שיבה ב׳ ב״ל
(קהלת יב) פיעל · וינאץ השקד · פי׳ יגמול פרחי נצני
(שיר ו) לבנת השיבה · והפעיל הנצו הרמונים · ב׳ מ״ל (א)
(ישעי׳ יח איו׳ טו) ובוסר גומל יהיה נצה · כ׳ וישלך כזית נצתו · ובלי
(ראשי׳ מ שיר ב) ת״ו · עלתה נצה · (ב) הנצנים נראו בארץ · **ב**
(ישעי׳ א) רשפי הבריקה ב׳ מ״ל (א) ופועלו לניצוץ · (ב)
(יחז׳ א) ונוצצים כעין נחושת :

(מ״א יא) **נור** ב׳ הו״ל **א** אור נר ג׳ מ״ל (א) למען היות ניר
לדוד · שח׳ כמו ולא תכבה את נר ישראל · ר״ל מלכות
(במד׳ דא) ישראל · כ׳ ונירם אבד חשבון · פי׳ אבד מלכם והוא
(יהוש׳ ד משלי ו) בב׳ ידיעות כמו בתוך האהלי · (ב) כי נר מצוה ותורה
אור · פעמי׳ יכנה בו הפתילה הדולקת ופעמי׳ יכנה בו
הכלי אשר עליו תדלק והנה כל המצוות הם הכנות
לראות

נהר פרייאוויללינ נעהן · (ב) דער שטראם · (ג) דער שטראל ·
גלאנן · (ד) דיא קלופט : נוא פרווערט · אבגהאלטן · (ב)
אבוועגדיג מאכן · (ג) דיא אבוועגדונג : נוב היגצו פליסען איין איבר⸗
פלוס · (ב) דיא פרוכט · (ג) רעדן · (ד) רעדן מאכן · (ה) דיא רעדי :
נוד בעקלאגן · (ב) שיטטלען · (ג) דיא טראסטרעדן · (ד) דער
שפאטט · (ה) פליהען · וועגגעהן · (ו) פליהען מאכן · (ז)
דיא פלוכט · אויסוואנדרונג · (ח) דער שלויך אדער טאפף :
נוה וואהנען · (ב) איינן וואהנזיטץ בפעסטיגען ול״א ערהעבן · (ג)
דיא וואהנונג · דער אויפענטהאלט · (ד) דיא הויסבעוואהנערין :
נוח וואהנען · רוהען · (ב) בעזענפטיגען · (ג) רוהען לאסן · (ד)
דיא רוהע · (ה) רוהיגי פרידזעעליגי · פלעטצי · (ו)
בעזענפטיגענד · אנגנעהם : נוט שוואנקען : נום שלוממרען · (ב)
דאס שלוממערן · (ג) דער שלוממער :

נוס פליהען · פליכטען · (ב) דיא נופלוכט · רעטטונג · (ג) דאס
פליכטען · ענטפליהען · (ד) דער פליכטלינג · ענטפלאהני · *(הערה
וההבדל שבין ניסה לבריחה הוא שכל הליכה שהיא בהעלם ונגיבת דעת מי
שמפניו בורח יפול עליה לשון בריחה כמו לנוה נחבאת לברוח (ראשית
לא) · כי ברח העם (שמו׳ יד) · ומזה הטעם יכנה הליכת הבד בהעלם
וסתר נקבי הכתלים בלשון בריחה כמו לברוח בתוך הקרשים (שם לו) ·
וכל הליכה ומרוצה שהיא לעיני מי שמפניו בורח בלי העלם וגניבת דעתו
יכנה בלשון ניסה · וינס משה מפניו (שם ד׳ דוק בכתובים) :
נוע בוועגן · ערבעבן · ציטטערן · (ב) קוואהער שיטטלען · (ג)
איין געוויסעס מוזיקאלישעס אינסטרומענט : נוף בעשפרענגן ·
אויסגיסען · (ב) האינגזיים · (ג) וועגלן · (ד) דיא וועגדונג · (ה) דער שטריך
לאנדס ול״א דער צווייג : נוץ בליהען · קנאספען שלאגן · דיא בליטה ·
(ג) פייערפונקען : נור דאס ליכט · דיא ליכטי · (ב) נה״א דער רעגענט :

לראות באור תורת יי' וחכמתו בטעם ראשית חכמה
יראת יי' והם כמו נר לאור · כ' ידעך נרו · ר' בהטיבו (שם ך)
את הנרות · כ' וס' גרתיה נרת המערכה · (ג) שם (שמו' לט שם ל)
כלי שעליו יעמדו הנרות · מקשה תיעשה המנורה · (שם דה)
ס' מנרת זהב · ר' ואת המנרות · ס' ומנרות הזהב · (שם ד"ה כ ד שם)
ב חרישה בנינו הפעיל · ומשקלו ניר לכם ניר (ירמי' ד)
ס' ניר ראשים · נוש בשורש אגש : (משלי יג)

נזד תבשיל בנינו הפעיל · ומשקלו ויזד יעקב נזיד · (ראשי' דה)
הראוי ויזד והנח תמורת הדגש · ס' ונזיד עדשים : (שם דה)

נזה הזאה ועצ"הש דיבור ב' ב"ל קל · ואשר יזה (ויק' ו)
מדמה · ויז נצחם · ויז מדמה · והפעיל (ישעי' סג, מ"ב ט)
ויז ממנו על המזבח · כן יזה גוים רבים · פי' ידבר אותם : (ויק' ח ישעי' כב)

נזל ב' הו"ל א הגרה ב' ב"ל קל עומד · הרים נזלו · (ישעי' סג)
פי' נגרו · והיוצא ושחקים יזלו צדק · והפעיל (שם מה)
מים מצור הזיל למו · ב שם כוכבים · לשמש (שם מח)
ולירח ולמזלות : (מ"ב כג)

נזם עדי זהב יושם באף ובאוזן · את הנזם ואת (ראשי' כד)
הצמידים · ס' נזם זהב · כ' ותעד נזמה · ר' (שם הוש' ב)
ואת הנזמים אשר באזניהם · ס' ונזמי האף : (ראשי' לה ישע' ג)

נזק הפסד · ובנזק המלך : (אסת' ז)

נזר ג' הו"ל א פרישות ג' ב"ל קל · אשר ינזרו מעלי · (יחז' יד)
ונפעל וינזר מאחרי · והפעיל מיין ושכר יזיר · (שם במד' ו)
ב' מ"ל (א) נדר נזיר · ס' נזיר אלהים · ר' ומבחוריכם (שם שופ' יג)
לנזירים · כ' ענבי נזירך · פי' הענבים המופרשים (עמו' ב ויק' דה)
מעבודה · (ב) כל ימי נזרו · גזי נזרך · פי' שער (במד' ו ירמי' ז)
שהופרש מתגלחת · ב כתר ונזר או שרים הראוים
לנזר · ג' מ"ל (א) נזר הקודש · ס' נזר אלהיו · (שמו' דט במד' ו)
כ' חללת לארץ נזרו · (ב) ולקדקד נזיר אחיו · פי' (תלי' פט ראש' מט)
מושל בם · (ג) מנזריך כארבה פי' שריך · ג שמות (נחו' ג)
כוכבים · התוציא מזרות בעתו · ועיי' שורש מזר : (איוב לח)

נחה הנהגה והולכה ב' ב"ל קל יוצא · מי נחני עד (תלי' ס)
ארום · והפעיל המה ינחוני · לנחותם (שם נוג שמו' יג)
הדרך · משפטו להנחותם :

נחל ג' הו"ל א ירושת נחלה ד' ב"ל קל יוצא לשני ·
ולחטאתנו ונחלתנו · פי' תירש אותנו לך (שם לד)
לנחלה · ופיעל יוצא לשלישי · אשר נחל מעה · (יהוש' יג)
והפעיל כי אתה תנחיל את העם · והתפעל והתנחלתם (שם א ויק' דה)
אותם · פי' תתנחלו מהם · וכמרה והתנחלתם את (במד' לג)
הארץ · פי' מן הארץ · כי טעם מלת את בנפרד וכינוי
הוא לפעמים כטעם מן · כמו כצאתי את העיר ·
ומשקלו לא ינחלו נחלה · ס' נחלת שדה וכרם · ב' (שם יח שם יז)
כי באה נחלתנו · ר' נחלות שוממות · ב שם נהר (שם לב ישעי' מט)
ועמק · בחלקי נחל חלקך · פי' בעמק · ס' עד (שם כו)
נחל מצרים · ר' והכהו לשבעה נחלים · ר' השנים (שם ך שם יא)
אשר יבוא שמה נחלים · ס' בנחלי הבתות · ב' ונהפכו (יחז' מז ישעי' ז)
נחליה לזפת · ג שם ניגון מה · למנצח אל הנחילות · (שם לד תלי' לה)

נחם ב' הו"ל א נחמה ורצוי שאחר העצבון ד' ב"ל
נפעל · מאנה הנחם נפשי · וינחם יצחק (שם עו ראשי' כד)
אחר אמו · ופיעל כן אנכי אנחמכם · ופועל ובירושלים (ישעי' סו)
תנחמו · והתפעל ויומאן להתנחם · ד' מ"ל (א) נחם (שם ראש' לו הוש')
יסתר מעיני · (ב) דבריהם נחומים · (ג) ותהי עוד (יג זכרי' א)
נחמתי · (ד) כום תנחומים · ב' משוד תנחומיה · (איו' ו ירמי' יו ישעי')
ובו"ת תנחומות אל · כ' ותהי זאת תנחומתיכם · ב (סו איו' טו שם ו)
הרטה ב' ב"ל נפעל · נשבע יי' ולא ינחם · והתפעל (תלי' קי)
ועל עבדיו יתנחם · ומשקלו יחד נכמרו נחומי · פי' (שם קלה הוש' יא)
כמו הכמרת רחמים וחרטה · עיי' שפה אחת שורש כמר :

נחץ מהירות · כי היה דבר המלך נחוץ : (ש"א כא)

נחר נקבי האף ועטישתם · ג' מ"ל (א) מנחיריו (איוב מא)
יצא עשן · (ב) הוד נחרו אימה · פי' עטישתו · (שם לט)
(ג) נחרת סוסיו : (ירמי' ח)

נחש ה' הו"ל א שם ב' מיני מתכות הנחושת האדום
והברזל הקשה ד' מ"ל (א) ואת ים הנחשת · (שם נב)
ברזל מצפון ונחשת · הוא הברזל החזק ועושים מהם (שם טו)
חידודי כלי הברזליים · כ' לא היה משקל לנחשתם · (שם נב)
(ב) אם בשרי נחוש · (ג) קשת נחושה · (ד) ויקרא (איוב ו שם ך)
לו נחשתן · ב כבלי ברזל · הכביד נחשתי · ר' (מ"ב יח איכ' ג)
ויאסרהו בנחשתים · ג שולי הכלי או האדם ותחתיתו · (מ"ב דה)
וחרה נחשתה · יען השפך נחשתך · פי' גלות (יחז' כד שם יו)
עגבותיך · ד תניני היבשה והים · לויתן נחש בריח · (ישעי' כז)
הוא התנין אשר בים הטבריה אורך רב · והיה אם נשך
הנחש · ס' נחש נחושת · ר' הנחשים השרפים · (במד' כא שם שם)
ה מין קסם מה * בנינו פיעל · והוא ונחש ונחש בו · פי' (ראשי' מד)
רואה בלטושו ענינים מופלאים · ויקסמו קסמים וינחשו · (מ"ב יז)
ומשקלו כי לא נחש ביעקב · ר' לקראת נחשים * : (במד' כג שם כד)

נחת ירידה וחניה ד' ב"ל קל · מי יחת עלינו · פי' (ירמי' כא)
מי ירד ויחנה עלינו והצירי הוא תשלום הדגש ·
ותנחת עלי ידך · פי' ירדה מכתך עלי · ונפעל כי (תלי' לח)
חציך נחתו בי · הראוי ננחתו · ופיעל נחת גדודיו · (שם שם מה)
פי' הוריד המטר בגדודי צמחיה והוא צווי ובקשה כמו
רוה · והפעיל שמה הנחת יי' גבוריך · פי' הוריד (יואל ד)
משמים גבורי כח להלחם בעבוריך · ב' מ"ל (א) מקרה ·
נחת זרועו יראה · (ב) תאר · כי שם ארם נחתים · (ישעי' ל מ"ב ו)
פי' חונים :

נטה ג' הו"ל א נטיה ועוקם או פשיטה ומתיחה ג'
ב"ל קל עומד · ויטו אחרי הבצע · כצל (ש"א ח)
כנטותו · בורא השמים ונוטיהם · פי' בורא השמים עם (תלי' קט ישע' מב)
מניעיהם המטים אותם ולכן באה מלת ונוטיהם בלשון
רבים · והיוצא ויט שם אהלו · פי' מתח · ונפעל (ראשי' דו)
בנהלים

(ג) דאס ליכט · (ד) דער לייכטער · (ה) פפליגען · (ו) דאס פפליגען :
נזד קאכען · לוכעהייטן · (ב) דאס געריכט : **נזה** ספריטצן · (ב)
ל"ה"מ רעדן : **נזל** פליסען · הרפליסען · (ב) הערפארקוועללן ·
פליסען מאכן · (ג) דיא שטערני : **נזם** דער גאלדענרינג : **נזק** דער
שאדן : **נזר** זיך אבזאנדרן · פוריקטרעטן · (ב) זיך ענטהאלטן · (ג) דיא
ענטהאלטזאמקייט · (ד) דער ענטהאלטזאמי · (ה) אבגעשידען ולה"א
אונגעשניטען · (ו) אבגעשארני האארי · (ז) דיא קראני · (ח) דער
געקרענטי · רעגענט · (ט) דיא שטערני : **נחה** פיהרען :
נחל ערבען · צום איינגענטהום אבגעהמן · (ב) ערבן לאסען · אויסגעבהמן
לאסען · (ג) דער ערבטהייל · בעזיטן · (ד) דאס טהאל · דיא
טיפי · (ה) דער שטראם · (ו) איין מוזיקאלישעם אינשטרומענט :
נחם זיך טרעסטן · (ב) דער טראסט · (ג) טרעסטענד · (ד) רויאן ·
(ה) דיא רייאה : **נחץ** אייליגד · דרינגענד : **נחר** דיא נאזענלעכר ·
(ב) דאס וויהרען : **נחש** קופפער אדער הארטעם אייזען · (ב) דיא
קעטטען · פעסלן · (ג) דאס אינגרי · דער באדן · (ד) דער וואללפיש ·
(ה) דיא שלאנגי · *(הערה וידמה שם שופטי העתיד מדמיוני הגזרות
הכראים ע"ש נחשת קלל המלוטש או על שאר מיני מתכות שהיו עושים
מקדם מהם אספקלריות כמו שהיה הכיור הנחשת ממראות הצובאות ·
ודרז"ל ידועי') · (ו) לויברען · אויספארשען · (ז) דיא לויבעריוא ·
*(הערה ועתה אתה המעין ברוך ה' אם בעל נפש משכלת אתה בין
תבין מהמאמר עכין כחם הקדמוני ומהותו כי ככחו אז כחו עתה
לדמות הצורה למוחשת כדמיוני מראות הכחשת אשר על שם סיתוף הפעולה
נקראו' בסיתוף השם · והוא זה אין לו רגלים לדבר ידיעת הסבות כי
לא בכחו יגבר לדעת סבת כל דבר כמו הכח השכלי · עיי' מ"שב בגדר
החכמה בשורש חכם · אף כי יזר לעדו ללכת מחיל אל חיל בהיקשים
השכליים במוהו · ומנוקומו לא ימיש להרגיש המוחשים אשר אונה לו כמו
החושים · כי הוא העומד בין השכל והחוש והולך על גחונו לנוד ניד
המורגשות לעשות מהם מטעמי הקדמות לשכל שעליו · ומכין חידות
השכל להנהיג החושים על משכנות החפץ והבחירה החפשית · דע זה
והבינהו ויגלו לך ענינים מופלאים במ"ב שהגלוי והחתום בו אמת כמ"שב
הרמב"ן ז"ל עכ"ה) : **נחת** היכאבשטייגען · רוהען · (ב) דאס היכאונטר
קאמען · (ג) געלאגערטע : **נטה** ביינען · (ב) אויסברייטען · אויפשלאגן ·

ר' יח ירמי' ג כנחלים נִגְּרָיו · פי' נמתחו והראוי נִמְּטָיו · כי יִנָּטוּ צללי
ו זכר ש"ב ה עֶרֶב · והפעיל ולא הִטִּיתֶם את אזנכם · וַתַּטֵּהוּ לה על
הצור · פי' מתחה אהלה · ומשקלו והעיר מלאה
ס ישעי' ח מֻטָּה · ר' מוטות כנפיו · ב שבט ומשענה או
בנוד' ח משענת · איש איש לְמַטֵּהוּ · פי' לשבט · קח את
ס ויק' כו המטה · פי' המשענת · ס' בשברי לכם מטה לחם ·
סס ח פי' משען להם · אך את מטה לוי · כ' תכתוב על
וסס ז סס ח מַטֵּהוּ · ר' נשיאי המטות · ס' נשיאי מטות אבותם ·
שמו' ז כ' מטה אהרן בתוך מטותם · וביו"ד מ"ם נקברת
ק' ג מ"כ ד במטיו · ג ערש מִטָּה ושלחן וכסא · ס' על
סס סס מטת איש האלהים · כ' מושכב על מטתו · ר'
סס יח בחדר המטות :
ישעי' מ נטל משא ב' ב"ל קל · הן איים כדק יִטּוֹל · פי'
סס סג ישא כקרום הדק קל תמשא · ופיעל וַיְנַטְּלֵם
ש' ו נפגי' ח וינשאם · ב' מ"ל (א) וְנָטֵל החול · (ב) כל נְטִילֵי
כסף · רומז אל העשירים נושאי הכסף :
נטע נטיעה · ועצ"הש ישוב הארץ מיושביה ב' ב"ל
סס ח ש"כ ז קל · וְנָטַעְתִּי כרמי' · וּנְטַעְתִּיו ושכן תחתיו ·
פי' היושבים הם פרי הארץ ונטיעיה יעויין שורש בר ·
ג ישעי' כח פי' הכתוב יהי פסת בר בארץ · עת לָטַעַת · לִנְטֹעַ
סס נו שמים · ונפעל אף בל נִטָּעוּ · ד' מ"ל (א) ועשה קציר
ישעי' ה ד"ה כמו נֶטַע · ס' נְטַע שעשועיו · ר' ויושבי נְטָעִים ·
ע' ו תלי' קמד ס' נְטִעֵי נעמנים · (ב) אשר בנינו כִּנְטִעִים · (ג)
ו יחזק' לד ישע' ביום נִטְעֵךְ תשגשגי · (ד) מַטָּע לשם · ס' מַטַּע יי'
יחז' יז מיכ' א להתפאר · כ' מערות מַטָּעָה · ר' לְמַטָּעֵי כרם
ישעי' ס כ' נצר מַטָּעַי :
נטף ג' הו"ל א נזילה והזכה · ועצ"הש דיבור ב'
שיר השי' ה ב"ל קל · וידי נָטְפוּ מור · ועלימו תִּטֹּף
מלתי · פי' הדבר ע"ד תזל כטל אמרתי · והפעיל
עמו' ט יחז' כא והטיפו ההרים עסיס · וְהַטֵּף אל דרום · פי' דבר
איו' לו שמו' ל ומשקלו נִטְפֵי מים · ב שרף אילן מוח · נָטָף ושחלת ·
ישעי' ג ג עדימה · הַנְּטִיפוֹת והשרות :
נטר ב' הו"ל א שמירה בנינו קל · ומאתים
ירמ' ג סס לַנֹּטְרִים · הֲיִנְטֹר לעולם · לא אטור לעולם ·
סס לב ב בית האסור · בחצר המטרה · כלם נקשרים עם
מלת חצר · ג רושם מוצב ליריות החצים · לשלח
ש"א כ איכ' ג לי לְמַטָּרָה · כַּמַּטָּרָא לחץ :
תלי' כז נטש ג' הו"ל א עזיבה ג' ב"ל קל · אל תִּטְּשֵׁנִי
ישעי' לג ואל תעזבני · ונפעל נִטְּשׁוּ חבליך · ופועל
וס לב במד' יא כי ארמון נֻטָּשׁ · ב פשיטה ב' ב"ל קל · וַיִּטְּשׁוּ על
שופט' טו המחנה · ונפעל וַיִּנָּטְשׁוּ בלחי · ג פאורות וארות
ישעי' ירמי' ה הַנְּטִישׁוֹת הסיר · כ' הסירו נְטִישׁוֹתֶיהָ · ועיי' שו' נתש :
תלי' עב נין בנים בנינו נפעל · יִנּוֹן שמו · פי' יוליד בני
ישעי' יד שם · ב' מ"ל (א) ינין ונכר · כ' אם תשקור לי
ופ"ק תג"ש כט ולניני · (ב) ואחריתו יהיה מָנוֹן · פי' העבד המפונק
יהיה בסוף כמו הבן ולא יאבה לשרת · ועיי' שורש ינה :
שמות ב ניק יניקה בנינו הפעיל · הילד וַתְּנִיקֵהוּ ·
עיי' שורש ינק :

נכד בן הבן · ולא נֶכֶד בעמו · כ' ולניני ולנכדי : איו' יח ראשי' כא
נכה ב' הו"ל א הכאה ד' ב"ל נפעל · וּנֻכָּה ומת · ש"ב יא
ופועל והשעורה נֻכָּתָה · והפעיל וְהִכֵּיתָ שמו' ט סס יז
בצור · בְּהַכֹּתִי בארץ מצרים · למורה הַכֵּה רעיך · ויך סס יב סס ב סס
את המצרי · והפעל וַיֻּכּוּ שוטרי בני ישראל · ומשקלו סס ה
וּמַכָּה טריה · ס' כְּמַכַּת מרין · כ' ומחץ מכתו ירפא · ישע' א סס י סס ל
ר' מכות גדולות · ס' את מכות הארץ · כ' והפלא יי' דברי' כח סס כט
את מכתך · והוא ברבוי הנקבות לבד · ב שבירה ג' סס כח
מ"ל (א) בן נְכֵה רגלים · פי' שבור הרגלים · עני ש"ב ד
ונכה רוח · פי' רוח נשברה : (ב) התהנו אך נְכָאִים · ישעי' סו סס יו
פי' שבורי לב · (ג) נאספו עלי נֵכִים : תלי' לה
נכח ב' הו"ל א יושר · ג' מ"ל (א) עיניך לְנֹכַח משלי ד
יביטו · (ב) עשות נְכֹחָה · ר' בארץ נְכֹחוֹת עמו' ג ישעי' כו
יעול · (ג) הולך נְכֹחוֹ · פי' הולך ביושרו · ר' כלם סס כז
נְכֹחִים למבין · ב נגד ועומת ב' מ"ל (א) נֹכַח השולחן · משלי ח שמו' כו
(ב) נֹכְחוֹ תחנו על הים : סס יד
נכל מחשבה ערמומיה ג' ב"ל קל · וארור נוֹכֵל מלא' א
ופיעל אשר נִכְּלוּ לכם · והתפעל וַיִּתְנַכְּלוּ במד' כה ראשי' לז
אותו להמיתו · ומשקלו בְּנִכְלֵיהֶם אשר נכלו לכם : במד' כה
נכס רכוש · עושר וּנְכָסִים : קהלת ה
נכר ג' הו"ל א הכרה ג' ב"ל נפעל · ולא נִכַּר איוב לד
שוע לפני דל · והפעיל לא הִכִּירוּ דרכיו · סס כד
והתפעל גם במעלליו יִתְנַכֶּר נער · ב' מ"ל (א) מקרה · משלי כ
הַכָּרַת פניהם · (ב) תאר · איש מארת יַכִּרוּ · ב ישעי' ג מ"ב יב
התנכרות · ר"ל זרות ד' ב"ל קל · ביום נִכְרוֹ · ונפעל עובדי' א
בשפתיו יִנָּכֵר שונא · ופיעל פן יְנַכְּרוּ צרימו · משלי כו דברי' לב
והתפעל והיא מִתְנַכֵּרָה · ר' מ"ל (א) מקרה · וְנֵכֶר מ"א יד איו' לא
לפועלי און · (ב) תאר · אל נֵכָר · ס' אלהי נֵכַר דבר' לב סס לא
הארץ · (ג) ג"כ תאר · איש נָכְרִי · ר' בתינו לְנָכְרִים · סס יז איכ' ה
(ד) התאר לנקבה · ואנכי נָכְרִיָּה · ר' אהב נשים נָכְרִיּוֹת · רות ב מ"א יא
ג מסירה והסגר בנינו פיעל · נִכַּר אותו אלהים בידי : ש"א כג
נכת ב' הו"ל א אוצר נחמד · ויראם את כל בית
נְכֹתוֹ · ב שעוה או מרקחת מיני בשמים · מ"ב כ
נְכֹאת וצרי ולוט · ועיי' שורש כתת : ראשית לז
נלה השלמה ותכלית בנינו הפעיל · כְּנַלֹתְךָ לבגוד ישעי' לג
הראוי כהגלותך · ומשקלו ולא יטה לארץ
מִנְלָם · פי' לא יושג תכליתם : איוב טו
נמל ב' הו"ל א כריתה ב' ב"ל קל עומר · וממעל
יִמַּל קצירו · ויוצא וּנְמַלְתֶּם את בשר ערלתכם · סס יח ראשי' יז
ונפעל נִמּוֹלוּ אתו · ומשקלו כאשר הם נִמֹּלִים : סס סס לד
נמר שם חיה ידועה בעלת כתמים · וְנָמֵר ירמי' יג
חברברותיו · ר' מהררי נְמֵרִים : שיר ד
נסס התרוממות ב' ב"ל קל · רוח יי' נֹסְסָה בו · ישעי' נט
והתפעל אבני נזר מִתְנוֹסְסוֹת · פי' החשמונאי' זכרי' ט
בעלי הנזר מתרוממים · ומשקלו ונשא נֵס לגוים · פי' ישעי' ה
דגל המורם על הקנה · בל פרשו נֵס · הוא הוילון סס לג
המורם על התורן · ס' לְנֵס עמים · כ' ואל עמים סס יא
ארים נִסִּי : סס מט

(ו) אויסגעבריטעט · געשטרעקט · (ז) פערקעהרטהייט · פערדרעהונג · (ח) דער שטאמם · (ו) דער שטאב · דיא שטיטצע · (ז) דאס בעטטע · לאגער : נטל ווערפען · העבען · (ב) דיא לאסט :
נטע פפלאנצען · (ב) פעסטזעטצען · (ג) דיא פפלאנצע :
נטף פליסען · טריפען : (ב) ספרעכען · (ג) באלזאם · (ד) איין געוויסער שמוק : נטר דער וועכטער · (ב) בעוואכטען · בוואהרען · (ג) דאס געפענגניס · (ד) דאס ציל :
נטש פערלאססען · (ב) נאכלאססען · (ג) פערלאססען · עדי · (ד) אויס ברייטען · אויסשטרייען · (ה) דיא צווייגע :
נין נאכקאממען בעקאממען · ונ"א פרגעהן · אונטערדריקען · (ב) דער נאכקאממלינג ונ"א דיא בעטריבנגג · אונטערדריקונג :

ניק זייגען : נכד דער ענקעל : נכה געשלאגען ווערדען · (ב) צרשלאגען · (ג) שלאגען · (ד) דער שלאג · דיא וואונדע · פלאגע · (ה) צרבראכען · צרשלאגען · (ו) דער נידערגעשלאגענע · געדריקטע :
נכח גראדע · (ב) רעכטע · דאס רעכט · (ג) געגנאיבר :
נכל מיט היטטרליסט נאכשטעללען : נכס גיטער : נכר ערקענן ערקענט ווערדען · (ב) דאס ערקענן · בעטראכטען · (ג) דער בעקאנטע · (ד) אונערקאנט זיין · (ה) זיך פרעמד שטעללען · (ו) פרקענען (ז) פרעמדר · (ח) דער פרעמדע · (ט) איבערגעבן : נכת דער שאטץ · (ב) דאס וואקס אדער געווירץ : נלה ענדיגען · (ב) דאס ציל · ענדע :
נמל בעשניטטען ווערדען · (ב) בעשנידען : נמר דער לעאפארד :
נסס זיך ערהעבן · (ב) דאס פאניר · דיא פאהנע :

נסג שוב הדבר ממקומו לאחוריו ג׳ ב״ל קל׳ · לא יטיפון
לאלה לא יסג כלמות · פי׳ אל תנבאו להם (מיכה ב)
למען לא יסוגו אחור מהם הכלימות אשר יכלמו
מדרכיהם · והפעיל לא תסיג גבול · פי׳ לא תרחיב (דברי׳ יט)
גבולך ותשיב אחור גבול רעיך · ובסי״ן גבולות ישיגו · (איוב כד)
והפעל והסג אחור משפט · ועיי׳ שרשי נשג וסוג : (ישעי׳ נט)

נסה בחינה בנינו פיעל · ושם נסהו · לבעבור (שמות טו)
נסות אתכם בא האלהים · ומשקלו נסיתם (שם כ)
במסה · ס׳ למסת נקיים ילעג · ד׳ המסות הגדולות*: (דברי׳ו איו׳ט שם ז)

נסח הריסה והעתק ב׳ ב״ל קל עומד · ובוגדים
יסחו ממנה · ויוצא ויסחך מאהל · ונפעל (משלי ב תלי׳ נב)
ונסחתם מעל האדמה · ומשקלו את משמרת הבית (דברי׳ כח)
מסח · פי׳ העתק משומר לשומר : (מ״ב יא)

נסך ג׳ הו״ל א יציקה והתכה ג׳ ב״ל קל׳ · מי יצר
אל ופסל נסך · ונסך לא תסכו עליו : (ישעי׳ מד שמו׳ ל)
ופיעל וינסך אותם ליי׳ · והפעיל הסך נסך ליי׳ · (ד״ה א יא במד׳ כח)
ג׳ מ״ל (א) הסך ינסך · כ׳ ומנחתו ונסכו · ופסלו׳ (שם טו)
ונסכי צום · פי׳ צלמי הנתוך · ר׳ זבח ונסכים · כ׳ (ישעי׳ מח ויק׳ כג)
מנחתה ונסכיה · ומנחתם ונסכיהם · (ב) ישתו יין (במד׳ כט שם ו)
נסיכם · (ג) עשו להם מסכה · ס׳ אפודת מסכת (דבר׳ לב שם ט ישע׳)
זהבך · ר׳ אלהי׳ אחרים ומסכות · כ׳ ואת כל צלמי (ל מ״א יד)
מסכתם · ב כסוי והסתר ועצ״הש עצה ב׳ ב״ל קל · (במד׳ לג)
כי נסך עליכם יי׳ רוח תרדמה · ופועל אשר יסך בהן · (ישעי׳ כט שמו׳ כה)
הם הצאי קנים המושמי׳ על הלחם בין לחם ללחם כעין
כסוי לתת ריוח לרוח לעבור כדי שלא יתעפשו · ג׳ מ״ל
(א) קשות הנסך · (ב) והמסכה הנסוכה · פי׳ העצה (ישעי׳ כה)
הנסתרה · והמסכה צרה כהתכנס · הוא הסדין שעל (שם כח)
המטה · ס׳ אפודת מסכת זהבך · פי׳ האפוד המכסה (שם ל)
על צלם הזהב כאמור לפניו צפוי פסילי כספך · (ג) יתד
הארג ואת המסכת · פי׳ שהי׳ כרוך עליו הסדין (שופ׳ יו)
ומכסה האריג · ג נסיכות וממשלה ג׳ ב״ל קל ·
ואני נסכתי מלכי · ונפעל מעולם נסכתי מראש : (תלי׳ ב משלי ח)
ב׳ מ״ל (א) נסיכי צפון · כ׳ אלהיהם עם נסיכיהם · (יחז׳ לב דני׳ יא)
(ב) ולנסוך מסכה · פי׳ למשיח נגיד בלי רשיוני : (ישעי׳ ל)

נסע ב׳ הו״ל א נסיעה ויציאה ממקום למקום ג׳ ב״ל
קל עומד · ויסעו מסכות · בנסע הארון · (במד׳ לג שם י)
נסעים אנחנו · פנו וסעו · ויוצא · ויסעם עם הברית · (שם שם יד שופ׳ יז)
ונפעל הלא נסע יתרם בם · והפעיל ויסיעו אבנים (איוב ד מ״א ו)
גדולות · פי׳ הוציאו · ב׳ מ״ל (א) התאר · מרוח
סעה · פי׳ כמו נוסעה · (ב) אבן שלמה מסע · ר׳ (תלי׳ נה מ״א ו)
מסעי בני ישראל · כ׳ יתעקו למסעיהם · ב שם (במד׳ י שם)
התאר לכלי זיין מה · הניח מסע : (איוב מא)

נסק עליה בנינו קל · אם אסק שמים : (תלי׳ קלט)

נעל ב׳ הו״ל א סגירה בנינו קל · ונעל הדלת (ש״ב יג)
אחריה · ג׳ מ״ל (א) על ארום אשליך נעלי · (תלי׳ ס)
פי׳ כבלי ומסגרי ר״ל שיהי׳ כבוש ת״י · (ב) על כפורת
המנעול · הוא המסגר · ר׳ ומנעליו ובריחיו · (ג) (סיר ד כח)
ברזל ונחשת מנעליך · כינוי לעריו הבצורות · ב (דברי׳ לג)
מנעלי הרגלים או מדרך הרגלים ב׳ ב״ל קל · ואנעלך (יחז׳ יו)
תחש · והפעיל וילבישום וינעלום · ב׳ מ״ל (א) שרוך (ד״ה ב כח)
נעל · כ׳ ונעלך תחלוץ · ר׳ והדריך בנעלים · כ׳ (רא״ש יד יש״ע)
שרוך נעליו · ובו״ה ונעלות בלות · וברבוי השנים (יא שם ה יב)
ואביון בעבור נעלים · (ב) ברזל ונחשת מנעליך · פי׳ (עמו׳ ב דבר׳)
קצתם מדרך נעלך היא ארץ ממנה יצא ברזל ונחשת :

נעם נעימות וערבות בנינו קל עומר · ושמעו אמרי
כי נעמו · ד׳ מ״ל (א) כנור נעים · ס׳ (תלי׳ קמא ש)
ונעים זמירות ישראל · ר׳ הנאהבים והנעימים · ובו״ת (ש״ב כג שם)
נעימות בימינך נצח · ופי׳ הפ׳ תודיעני או״חוגו׳ · (תלי׳ יו)
ר״ל שביעת השמחה אשר אשבע עת אחזה פניך
בהשכלת אמיתתך כטעם ישמח לב מבקשי יי׳ · היא
תודיעני הנעימה הנצחית בעו״הב כי החלק יעיד על
הכל · (ב) דרכי נעם · ס׳ לחזות בנועם יי׳ · פי׳ (משלי ג תלי׳)
להשכיל בפעולותיו אשר יתנו הנעימות למשכיל ככתוב
כי שמחתני יי׳ בפעליך · (ג) נטעי נעמנים · (ד) ובל (ישעי׳ יז)
אלהם במנעמיהם · פי׳ לא אוכל לחם נעימותם : (תלי׳ קמא)

נעץ שם אילן פחות או קוץ מה · תחת הנעצוץ · (ישעי׳ נה)
ר׳ ובכל הנעצוצים : (שם ז)

נער ג׳ הו״ל א השלכה והרקה ד׳ ב״ל קל יוצא :
גם חצני נערתי · ינעור וריק · ונפעל (נחמי׳ ה שם)
ננערתי כארבה · פי׳ השלכתי מארצי כמו הארבה (תלי׳ קט)
שהרוח ישליכהו ככתוב רוח ים חזק מאד וישא את (שמות י)
הארבה · ופיעל וינער יי׳ את מצרים · והתפעל (שם יד)
התנערי מעפר · פי׳ התנפצי והשליכי האבק מבגדיך : (ישעי׳ נב)
ב׳ מ״ל (א) תמות בנער נפשם · פי׳ במיתה קשה (איוב לו)
כניפוץ והשלכה · (ב) והיה החסון לנערת · פי׳ (ישעי׳ א)
כקסמין המנוערי׳ מהפשתן הנוחי׳ להשרף · ב שאגה
בנינו קל · נערו כגורי אריות · ומשקלו נעור ממעון (ירמי׳ נא זכר׳ ו)
קדשו · ג בחרות ועצ״הש שירות ד׳ מ״ל (א) מקרה ·
תוע מנער · (ב) ג״כ מקרה · בני הנעורים · כ׳ (תלי׳ פח שם קו)
הטאות נעורי · ובו״ת עושים הרע בעיני מנעורתיהם · (שם כה ירמי׳ ל)
(ג) התאר לצעיר השנים או המשרת · ויאמר דוד אל
הנער · ס׳ ציבא נער שאול · פי׳ משרתו · כ׳ את (ש״ב א שם ט)
שאול ואת נערו · ר׳ ויסובו עשרה נערים · ס׳ נערי (שם שם יח שם י)
אבשלום · כ׳ שאל את נעריך · (ד) התאר לנקבה (ש״א כה)
צעירת השני׳ · ותיטב הנערה · ר׳ נערות בתולות · (אסתר ב שם)
ס׳ נערות אסתר · כ׳ אני ונערתי : (שם ד שם)

נסג צוריק טרעטן · ווייכן · (ב) ריקען : **נסה** פריפען : *(הערה
מבואר הוא שכאשר ימה הש״ית את הנביא שיעשה איזה מצוה אין הקב״ה
חוזר מדבריו ע״י נביא אחר ולכן כענש הנביא אשר עבר על כבואתו
ויאכל לחם כבית הנביא המוכחש · והוא הדבר שאמר לבעבור נסות אתכם
ר״ל השמיעכו מפי עצמו אנכי ולא יהיה לך והיו כל עם ה׳ נביאים בדבר
הזה למען יוכל לנבותם בעתיד ע״י נביא שקר אשר יתן אות או מופת
ללכת לעבוד ע״ז אפי׳ בהוראת שעה ככתוב ובא האות והמופת לא תאבה
ולא תשמע וגו׳ : כי מנסה יי׳ (דברי׳ יג) · כי לולי אזר ה׳ הי׳ מוכרח
שיהיו כל עם ה׳ נביאים בחזרה כמו במצוה עצמה · והעד ע״ז הביאור
שבספר מצות וזלת ע״ז יכול הנביא לבטל בהוראת שעה כאשר יתן אות
או מופת ככתוב ולא יהיה הדבר ולא יבוא וגו׳ (דברי׳ יח) · וכי תאמר
בלבבך אם יש דעה בעליון לדעת העתידות טרם צאתן לפעל כחק
שלימותו הבב״ת · למה א״כ ינסה ויבחן את הצדיק · התשובה שידיעתו
ית׳ מפיה הליכות בית הבחירה במה זה תבחר ותקרב ומתעצמת והבחירה
ר״ל הבחירה העתידה היא סבת הידיעה · וטרם צאת הבחירה לפועל
תקרא ידיעה על שם העתיד ואם אין בחירה בפועל אפס מקום לידיעה
ע״ש העתיד · וזהו שאמר הכתוב עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה
(ראשי׳ כב) · פי׳ עתה בצאת הבחירה לפועל התעלמה בעבר הידיעה
ע״ש העתיד · דע זה והבינהו החזיקו בו מקובלים גדולי׳ חקרי לב · עכ״ה) :
נסח הערוים העבן · פרטילגן · (ב) דאס אבלעזן דער וואכי ·
נסך שמעלצן · גיסען · (ב) אויסגיסען · אפפרען · (ג) דער
אפפערוויין · דאס טראנקאפפער · (ד) איין געגאסנעס בילדי ·
(ה) בדעקן · איברשיטטען · (ו) דער ראהט · (ז) דיא דעקי · (ח)
נוס טהראן ערהעבן · זאלבן · (ט) דיא פירסטען · רעגענטן :
נסע אויפברעכן · וועגרייזען · וועגנעהן · (ב) אויסברעכן · (ג)
דיא רייזע · (ד) דער פפייל : **נסק** היכאויפשטייגען :
נעל פרשליסען · (ב) דער ריגעל · דאס שלאס · (ג) דיא פעסטונגען ·
(ד) שוהי אנציהען · (ה) דער שוה :
נעם אנגנעהם · ליבליך : **נעץ** איינע ארט האלטן :
נער אויסווערפן · (ב) אויסגעווארפן · (ג) ערהעבן · (ד) דיא
פרשמעטטרונג · געגגליכע פרשטערונג · (ה) דאס וורג ·
(ו) שרייען · (ז) דיא יוגענד · (ח) דער קנאבי · (ט) דאס מעדכן :

נפח ב׳ הו״ל א נפיחת רוח ג׳ ב״ל קל · וַיִּפַּח באפיו · לָפַחַת עליו אש · סיר נָפוּחַ · פי׳ מעלה נפיחת הרתיחה · ופועל אש לא נֻפָּח · והפעיל וְהִפַּחְתֶּם אותו · פי׳ כל כך קרבנכם רז עד שיעלה בנפיחה · ומשקלו נחר מַפּוּחַ · ב דאבון ודאגה ב׳ ב״ל קל · נָפְחָה נפשה · והפעיל ונפש בעליה הִפָּחְתִּי · ומשקלו ותקותם מַפַּח נפש :

נפך שם אבן יקרה מה · נֹפֶךְ ספיר ויהלום :

נפל ב׳ הו״ל א נפילה וירידה ופחיתות או התחברות ג׳ ב״ל קל עומד · על פני השדה תִּפּוֹל · בִּנְפֹל חלל במצרים · ובכפל הלמ״ד וְנִפְלַל חלל בתוכה · לא נֹפֵל אנכי מכם · פי׳ פחות · אל הכשדים אתה נֹפֵל · פי׳ מתחבר · והפעיל וַיַּפֵּל עליו וימת · וְלַנְפִּיל ירך · והתפעל וּלְהִתְנַפֵּל עלינו · ה׳ מ״ל (א) כְּנֵפֶל ממון · (ב) וּמַפַּל בר נשביר · ר׳ וּמַפְּלֵי בשרו דבקו · (ג) מעי מַפָּלָה : (ד) שמה לְמַפֵּלָה · (ה) מַפֶּלֶת האריה · כ׳ ביום מַפַּלְתֶּךָ · ב גובה ב׳ מ״ל (א) הַנְּפִלִים היו בארץ · פי׳ גבוהי הקומה · (ב) הר נוֹפֵל יבול · פי׳ כגבול ר״ל כנפול הר גבוה אשר לא יקום אחרי נפלו כן מות האדם וכבר אמרו ז״ל שכפר בתחי׳

נפץ פיזור בלי שבירה או עם שבירה וריצוץ כ׳ ב״ל קל · כי נָפַץ העם מעלי · וְנָפוֹץ הכדים · ופיעל וְנִפַּצְתִּי בך גוים · כבלי יוצר תְּנַפְּצֵם · ד׳ מ״ל (א) נֶפֶץ וזרם ואבן ברד · (ב) מַפֵּץ אתה לי · שם הקורנס העשוי לנפץ אבני׳ · (ג) ותהי שם המלחמה נָפֹצֶת · (ד) העצב גבורה נָפוּץ :

נפש מנוחה ושם נפש כל חי מרגיש · ועצ״הש רצון או תנועה בנינו נפעל · שבת וַיִּנָּפַשׁ · ויִנָּפֵשׁ בן אמתך · ומזה אמרו ז״ל עמוד לִפּוֹשׁ (אבות ה ע״ב) · פי׳ לנוח וההמון קוראים לָפוּשׁ בשיבוש · ומשקלו נֶפֶשׁ תחת נָפֶשׁ · ס׳ נֶפֶשׁ הגר · כ׳ ותקע נַפְשִׁי מעליה · פי׳ רצוני · בגועל נַפְשֵׁךְ · פי׳ גופך · ר׳ לצודד נְפָשׁוֹת · וביו״ד מ״ם מצודדות את נְפָשִׁים · ס׳ נַפְשׁוֹת ביתו · כ׳ את דמכם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם * :

ניץ עוף ידוע שצודין ע״י עופות · ואת הַנֵּץ למינהו :

נצב ד׳ הו״ל מטעם אחד א עמידה והתיצבות בנינו הפעיל · וּלְהַצִּיב הדרבן · ב תל · ותהי נְצִיב מלח · ג יד הכלי · ויבוא גם הַנִּצָּב אחרי הלהב · ד ממשלה · ב׳ מ״ל (א) נִצָּב מלך · פי׳ המושל הוא המלך · ר׳ לבד משרי הַנִּצָּבִים · (ב) נְצִיב פלשתים · ר׳ נְצִיבִים באדום · ס׳ נְצִיבֵי פלשתים :

נצה ג׳ הו״ל א נוצה ועופפות בנינו קל · כי נָצֹא תֵצֵא · הראוי נָצֹה תֵצֶה · והטעם הפרוש אבר ונוצה לעוף וללכת גולה · ומשקלו מלא תּוֹצָה · כ׳ והסיר את מוראתו בְּנֹצָתָהּ · פי׳ יסיר הזפק עם הנוצה שלה · ב מריבה ב׳ ב״ל נפעל · וַיִּנָּצוּ במחנה · והפעיל בְּהַצֹּתָם על ה׳ · ב׳ מ״ל (א) לריב וּמַצָּה תצומו · (ב) אנשי מַצֻּתֶךָ · ג שממה והרבה בנינו נפעל · עריך תִּצֶּינָה · ומשקלו גלים נִצִּים :

נצח ב׳ הו״ל א חוזק ב׳ ב״ל נפעל · משובה נִצַּחַת · פי׳ חזקה · ופיעל לַמְנַצֵּחַ בנגינות · פי׳ לחזק ותקיף שבמשוררים ר״ל השר והמושל בהם · ומשקלו לְמָה היה כאבי נֶצַח · פי׳ חזק · ובצירי וההפארה והַנֵּצַח · ס׳ נֵצַח ישראל · כ׳ ויז נִצְחָם · פי׳ דמם שהוא חוזק האדם ותקפו · ב זמן ארוך · לא תשב לָנֶצַח · ס׳ ור׳ תחרב לְנֵצַח נְצָחִים :

נצל

מראי מקומות (טור ימין): ראשי׳ ב · יחז׳ כב ירמי׳ א · איוב ך · מלא׳ א · ירמי׳ ג · שם מו · איוב לא שם יא · שמות דח · יחז׳ כט · שם ל שם קח · איוב יב · ירמי׳ לז כמד׳ לה · שם ה ראשי׳ מג · איוב עמו׳ ח איו׳ · מש׳ ישע׳ יט שם כג · שופ׳ יד יחז׳ כו · ראשי׳ ו · איו׳ יד ראשי׳ ג · ש״א יג שופ׳ ז · ירמי׳ נא תלי׳ ב · ישע׳ ל ירמי׳ כא · ש״ב יח · ירמי׳ כב · איו׳ לא שם כו

מראי מקומות (טור שמאל): שם דא · שם קג יחז׳ ד · שם יג · שם יג שם · ראשי׳ לו שם ע · ויק׳ יא · ש״א יג · ראשי׳ יט שופ׳ ג · מ״א דכ · שם ש״א יג · ש״כ ח ש״א י · ירמי׳ נא · יחז׳ יז · ויק׳ א · שם דך · במד׳ כו ישעי׳ כח · שם נח · ירמי׳ ד מ״פ יט · ירמי׳ ח · תלי׳ ד · ירמי׳ טו · ד״ה א כט ש״א טו · ישעי׳ סג · שם יג שם לד

נפח בלאזען · (ב) בלאזען שלאגענד · זידענד · (ג) אנגעבלאזען · (ד) דער בלאזעבאלג · (ה) קרענקן · קוממער מאכן :
נפך איין געוויסער עדעלשטיין : נפל פאללען · (ב) טיפער · גרינגער זיין · (ג) צו פאללען · זיך פרגוואללטאפטען · (ד) דיא אונלייטיגע געבורט · (ה) דאס אבגעפאללענע · פרגואראפנע · (ו) דיא גלידמאאסען · (ז) דער פאלל · איינסטורצן · (ח) דאס אאס · (ט) זיך ערהעבן · (י) גראס · האך : נפץ צרשטרייען · (ב) צרברעכן · (ג) דאס אומהערצ טרייבן · (ד) דער האממער · מייסעל :

*)הערה הנפש הזאת אשר עשה לנו שהיא לה שם בחמשה נפש רוח נשמה חיה יחידה והמה בכתובי׳ · מוסיף עליו אמרו ז״ל שכל סובתי׳ השכת ישיגו תוספת נשמה בשבת · וכל זה אין מבין מה ראו על ככה אשר יבאו לחלק תארי הנפש בשמות חמשה ומה הגיע אליהם לשום עליה נוספות בשבת · ואם אמרנו כבוא עד תכליתה לדעת מהות הנפש ואופן קישורה עם הגוף ואיך תפעל בגוף עד שיעשה אפלה כפי העולה על הרעיון · ואיך יפעל הגוף בה עד שתשיג המוחשים הגשמיים · יקשה עלינו זה עד מאד כשכבר מבואר שעצמי הגשמיים לא יפעלו זה בזה כי אם בפגישה ומישוש בעצמם או ע״י אמצעיים · אשר בעצם רוחני לנפש לא יצויר מהות הפגישה · וכבר נלאו בזה המחקרי׳ שלימי׳ וכן רבים · וכן כתוב לאמר רופא כל בשר ומפליא לעשות · וכתבו האחרונים כפי׳ הפלאה זו שאין מי יודע מהות הנפש וקישורה עם הגוף · והדין מתן זה שלא תושג לנו מאומה מה מעצמי הרוחניים · יען כל ידיעותינו מסובבי׳ מרגשת חמשת החושים העולים על הרעיון אחרי העלמם מן החוש ואשר לא יושג בחוש לא יצויר ברעיון · אשר על כן חסרי חוש הראות בבריאה לא יצויר להם מהות הגוונים · ואחרי שאנחנו חסרי׳ בבריאה חוש הרוחני · אין כניירם ברעיונינו · והוא הדבר שדמו ז״ל הנפש ליוצרה להיות כי העלם אחד לשניהם לא יושגו במיוב · אולם התורה הגידתנו כי הנפש היא הדם · וזה אמת שאין בו מדחה כי מרוצת הדם בסיבוב (הנקרא דער״קלאנאיאן) בגוף כל חי מרגיש הוא סבת חיותו והרגשו ותנועת איבריו (הנק׳ נער״וין זאפ״ט) היא סבת רעיוניו כמ״שכ בהערה לשורש חלם עיי״ש והפי׳ והאיות רצוא ושוב · כי זאת התנועה לא פסקה ולא תפסוק מאבות אל בנים באישי בע״הח כל הימים אשר הם חיים · כי גם הטיפה הזרעית בגיחה לרחם תתנועע תנועת ההעתקה וסבובית מעצמה של עצמה כל ימי הקרינן עד עת יולדה ילדה ומיום הולדו עד יום המות ירוץ הדם ויסובב בלי הפסק · אך במותו יעמוד הדם מזעפו ויקרש ונקרא אז בשם נפש מת · ככתוב ועל כל נפשות מת לא יבוא · הן זאת תורת הנפש לפי גדר התורה · אשר כנגע ההריסה יראה בו אם לא יוכן על בריו כי יחויב מזה שתכלה הנפש בכלות הדם ובמות האדם תמות נפשו עמו ולא אבי׳ לו שריד ופליט אחרי מותו וזה הפך יסודי התורה והחכמה · ואת ועוד אחרת אם הנפש הוא הדם למה קרא לה שם בלשון מנוחה הפך טבעו · לכן תדע ובאמת שכל עצם רוחני לא יושג לנו באמת כי אם ע״י פעולותיו · המורגשות לנו · והן בהיות כי תנועת הדם ומרוצתו היא סבת החיים בכל חי עכ״ז איננה הסבה הראשונה והעד שאין התנועה טבעית בדם · שהרי בצאתו מהגוף או בצאת רוח החיים ממנו יקרש ויקפא ושב שקט ושאנן אבל הסבה הראשונה בתנועת הדם הוא עצם רוחני פשוט אשר אין הפסד למו להיותו בלתי מורכב כי כל הפסד איננו בלתי אם פירוד חלקיו וזה העצם הוא הנפש ובהיותו רוחני לא יודע לנו בלתי אם מפעולותיו אשר על פיהן נקרא לו שם · והנה כלל פעלות הנפש נחלקות לחמשת מחלקות · א׳ מנוחה ושינה · ב׳ אכילה ושתיה · ג׳ תנועה והרגשה בחמשת החושים · ד׳ תכונות ומדות כמו כעס ורצון אהבה שנאה · ה׳ חכמה ותבונה לדעת הענין הנעלם מהרגשה ולשפוט בעתיד · ועל שם חמשת הפעולות האמורו׳ נקראת בחמשת השמות האמורי׳ · א׳ ע״ש פועל השינה והמנוחה נקראת נפש שענינה מנוחה והדם אשר מטבעו הקפאון והמנוחה הוא מרכבה לזה הפועל · הדם עצמו נק׳ ע״ש טבעו משעם יקם סערה לדממה · עורה לאבן דומם · וזו היא הנפש הדוממות מכנסות דצח״מ אשר באדם כי האדם חי בה חיי הדומם אשר מטבעו המנוחה · ב׳ ע״ש האכילה והשתיה הבא להשלים חלקי הגוף הנתכים ברוח אשר כמוהו גם הצמחי׳ יונקים ליחות הארץ להשלי׳ חלקיהם הנתכי׳ ברוח · נק׳ רוח ונפש הצומחת · כי האדם חי בה חיי הצמח · ג׳ ע״ש הנשימה המולדת תנועה בדם בהתקררו בריאה וילך ברגש לכלי החושים · נקרא נשמה ונפש המרגשת · כי האדם חי בה חיי בע״ח מרגיש כל אשר נשמת רוח חיים באפיו · ד׳ ע״ש קיבוץ המדות ההפוכות בכל אישי בני אדם הצריכי׳ לקיום והנהגה אחת לכל ירעו וישחיתו זה את זה · נקראת חיה שענינו קיבוץ כמו חיתך ישבו בה · והאדם חי בה חיי המדבר ר״ל חיי הנהגה ישרה כטעם ידבר עמים תחתנו · ה׳ החכמה אשר בנפש היא השכלת המשפט המתחייב בכל דרוש ומחקר מצירוף ערך הקדמותיו · וכבר התבאר שערך ההצטרפות לא יושג כי אם בכוחה אחד פשוט לכן יורה פעל החכמה שהנפש היא עצם אחד בלי הרכבה וע״ש נק׳ יחידה אף כי היא כלי אומנות ליחידו ש״ע ככתוב ה׳ בחכמה יסד ארץ · והנה כל ימות החול האדם חי בחיי דצח״מ שהם שינה · ואכילה · והרגשה · וטוב המדות להעזר איש מרעהו · אך בשבת שהוא זמן מנוחת מלאכה · עת לעשות לה׳ ר״ל להשכיל באמיתתו וחי בו חיי ההתבוננות מוסף על ארבעת מיני החיים אשר בחול הוא סוד נשמה יתירה האמור׳) :

נפש רוהען · זעעלע : ניץ דער ספערבר :
נצב שטעללן · (ב) דיא זייל · (ג) דאס העפט · (ד) אמטלייטי · אברי :
נצה דיא פליגעל אויסברייטען · וועגפליגען · (ב) דיא פעדרן · (ג) שטרייטען · צאנקען · (ד) דער צאנק · (ה) פרוויסטען :
נצח זיגענד · שטארק · (ב) דער איין אירגענד איינעם פאפי זיך הערפארטהוט · (ג) דער איבר דיא וועגנר געזעטץ איסט · (ג) דאס בלוט · (ד) עווי׳ :

נצל ב׳ הו״ל א הפרשה והסרה ג׳ ב״ל פיעל ·
ונצלתם את מצרים · פי׳ רהסירו טובם ·
והפעיל אשר הציל אלהים · והתפעל ויתנצלו בני
ישראל · ב פליטה והמלטה ב׳ ב״ל נפעל · ואתה
תנצל · והפעיל ההצילו אותם אלהי הגוים ·
ומשקלו רוח והצלה :

נצר ג׳ הו״ל א שמירה בנינו קל יוצא · ממגדל
נצרים · המגדל שעליו יעמדו הצופי׳ לשמור ·
מצר תצרני · חסד ואמת מן ינצרוהו · פי׳ מנה ופקד
שישמרו אותו · ב חרבה ב׳ מ״ל (א) כעיר נצורה ·
(ב) ובנצורים ילינו · ס׳ ונצורי ישראל להשיב · ג
ענף ונצר משרשיו יפרה · ס׳ נצר מטעי :

נקק חור ונקב · בנקיקי הסלע · ר׳ ומנקיקי הסלעי׳ :

נקב ב׳ הו״ל א פרישה ב׳ ב״ל קל · נקבה שכרך ·
גם קב לא תקבנו · פי׳ לא תפרש שמם לקללם ·
ונפעל אשר נקבו בשמות · ב נקב בנינו קל · ובא
בכפו ונקבה · ובחוח תקב לחיו · במוקשים ינקב
את · ג׳ מ״ל (א) מלאכת תופיך ונקביך · (ב) תאר
לנקבת כל בע״ח · אם זכר אם נקבה · (ג) שם הפטיש
שנוקבין בו אבנים · ותשם את המקבת בידה · ס׳ ואל
מקבת בור נוקרתם · ר׳ ובמקבות יצרהו :

נקד כתמים מנומרים קטני׳ הרושם ד׳ מ״ל (א) כל
שה נקד וטלוא · (ב) עקודים נקדים · ובו״ת
הנקדות והטלאות · (ג) יבש היה נקדים · פי׳ מנומר
בעיפוש · ויתכן היות פי׳ שנפרכו ונעשו פרורין קטנים
כעין נקודות · (ד) תאר לרועה ע״ש שרוב
הבהמות הם מנומרים · ומישע מלך מואב היה נקד ·
ר׳ בנקדים מתקוע :

נקה נקיון וריקות ג׳ ב״ל קל · ונפעל ואתה הוא
נקה תנקה · ופיעל ונקה לא אנקך · פי׳ לא
אכחד אותך עד שיהיה העולם נקיא וריק ממך · ג׳ מ״ל
(א) תאר במסתרים · יהרוג נקי · ס׳ נקי כפים · ר׳
דם נקיים · (ב) מקרה · ארחץ בנקיון כפי · ס׳
בנקיון כפי · (ג) ואת המנקיות · כ׳ וקשותיו
ומנקיותיו · פי׳ הצתם שהם הקנים שבין להם ללחם
המנקין אותו מעיפוש :

נקם נקימה ר״ל השבת גמול רע לעושה רע ה׳ ב״ל
קל · ונקמני יי׳ מימך · דם עבדיו יקום ·
לנקם נקם · ונפעל וינקמו נקם · ופיעל ונקמתי את
נקמתך · ופועל כי שבעתים יקם קין · והתפעל לא
תתנקם נפשי · ב׳ מ״ל (א) כי חורה ינקם · ס׳
נקם ברית · (ב) יום נקמה · ס׳ כי נקמת יי׳ היא · כ׳
ונקמתי את נקמתך · ר׳ ועשיתי בם נקמות :

נקף כריתה ושבירה ב׳ ב״ל קל · חגים ינקפו ·
פי׳ ישחטו ויכרתו ראשי חקרבנות · ופיעל
ונקף סבכי היער · ב׳ מ״ל (א) תאר · כנקף זית ·
פי׳ קוטף ושנבר הזיתים מענפים · (ב) ותחת חגורה
נקפה · פי׳ כריתה ר״ל חבורות פצע · ועיי׳ שורש יקף :

(שמו׳ ג · ראשי׳ לח שמו לג · מ״ב יט שם · חבת׳ ד · מ״כ יז · תלי׳ לב שם סח · ישעי׳ א · שם סה שם מט · שם יא שם ס · ירמי׳ יב שם ו · ראשי׳ ל · במד׳ כג · שם א · מ״ב יח איו׳ מ שם · יחז׳ כח · ויק׳ ג · שופטי׳ ד · ישעי׳ כא שם נא · ראשי׳ ל שם · שם יהוש׳ ט · מ״ב ג · עמוס א · ירמי׳ מט שם ל · תלי׳ י שם כד · ירמי׳ יט תלי׳ כו · ראשי׳ ד במד׳ ד · שמות כה · ש״א כד דברי׳ לב · יחז׳ כד שם כה ירמ׳ · כא ראשי׳ ד · שם ה תלי׳ כח · ויק׳ כו ירמ׳ מו שם כ · שם כא יחז׳ כה · ישעי׳ כט · שם י שם יז · שם ג)

נקר ניקור הגשם ממקומו עד שישאר מקומו פנוי
וחלול אחריו ג׳ ב״ל קל · יקרוה עורבי נחל ·
בנקור לכם כל עין ימין · ופיעל וינקרו את עיניו · ופועל
ואל מקבת בור נקרתם · ומשקלו כנקרת הצור · ר׳
בנקרות הצורים · פי׳ במערות ומטעם זה נקראים
מסירי החלב וגירי הדם מהבשר · בשם מנקרים :

נקש מוקש ולכד ד׳ ב״ל קל יוצא · בפועל כפיו נוקש
רשע · פי׳ הקב״ה לוכד את הרשע בשחת עשה ·
ונפעל פן תנקש אחריו · ופיעל ינקש נושה · פי׳
יעשה עלילות דברי׳ ללכוד כל יגיעו · והתפעל מתנקש
בנפשי · ועיי׳ שורש יקש :

נרד מין בושם מה · נרד וכרכום · כ׳ נרדי נרתן
ריחו · ר׳ כפרים עם נרדים :

נשש שכחה בנינו פיעל · כי נשני אלהים :

נשא ו׳ הו״ל א סבל ועומס ג׳ ב״ל קל יוצא לשני ·
ונשאו עונם · פי׳ יסבלו ענשם · ונשו את
כלימתם · משפטו ונשא · והיוצא לשלישי לא חמור
אחד מהם נשאתי · פי׳ העמסתי עליו עומס ויתכן
היותו מטעם לקיחה אשר נזכיר אח״ז · נשאי המשכן ·
לשאת חטא · נלאתי נשא · ורוח תשאם · ונפעל
על צד תנשאו · ופיעל ונשא אתכם בצנות · ג׳ מ״ל
(א) לעבוד ולמשא · ס׳ משא בני קהת · כ׳ על
עבודתו ועל משאו · (ב) וכובד משאה · (ג) משאת
עליה חרפה · ב רוממות ה׳ ב״ל קל יוצא · ישאו
קול · כנשא גם הרים · ובשאת הכרובים · בשוא
גליו · ובסמ״ך נסה עלינו אור פניך · ישאו נהרות
דכים · ונפעל הנשא בעברות צוררי · ופיעל ורעם
ונשאם · והפעיל והשיאו כל ישראל · פי׳ ירימו חבלים
על העיר · והתפעל לבלתי התנשא · ד׳ מ״ל (א)
תאר למושל · ובבוא הנשיא · ס׳ נשיא ראש משך ·
ר׳ מעלה נשיאים · פי׳ עבים המתרוממים ע״פ רקיע
השמים · ויקריבו הנשיאים · ס׳ נשיאי מטות · כ׳
מאת כל נשיאיהם · (ב) אם יעלה לשמים שיאו ·
פי׳ רום גאותו · (ג) יתר שאת · כ׳ משתו יגורו אלים ·
משפט משאתו · (ד) שאת או ספחת · פי׳ נגע
הגבוה כמראיתה כמראה הצל הגבורה ממראה
החמה · ג לקיחה ולקיחת מתין או שריפה עד״הכ ואש
מתלקחת ושם נגע שורפת בנינו קל יוצא · וישאום
בני קיש · כי תשא את ראש בני ישראל · לא תשא
שמע שוא · ת״א לא תקבל · וישאם דוד · פי׳ שרפם
ד׳ מ״ל (א) שאת או ספחת · פי׳ קצתם נגע שורפת
כטעם צרבת המכוה · (ב) המשאת החלה לעלות ·
פי׳ להב אש · (ג) למשאות אותה משרשיה · פי׳
לעקרה וללקחת משרשיה · (ד) משאת משה · פי׳
לקיחת השקלים · ד נתינה ודורון ג׳ ב״ל קל · וישא
משאות מאת פניו · פי׳ מחלק המנות נתן להם מנותיהם
מן המנות אשר לפניו · ופיעל אם נשאת נשא לנו ·
פי׳ האם נתן לנו איזה מתנה · והפעיל והשיאו אותם
עון

(משלי ל · ש״א יא שופ׳ יו · ישעי׳ כא שמו׳ לג · ישעי׳ כ · תלי׳ ט · דברי׳ יב תלי׳ קט · ש״א כח · שיר ו שם א · שם ד · ראשי׳ מא · יחז׳ יד שם לט · במד׳ יו · שם י · שם יח ישע׳ א שם · מא שם ס עמו׳ ד · במד׳ ד שם · שם ישע׳ ל נחמי׳ ג · ישעי׳ כב · שם יח יחז׳ יתלי׳ · פט שם ד שם צג · שם ז · שם כב ש״ב יד · יחזקאל יז · שם מו שם לח · תלי׳ קלה · במד׳ ז שם א · שם יג איוב כ · ראשי׳ מט איו׳ קא · ויק׳ יג · ד״ה א כג · שמו׳ ל שם כג · ש״ב ה · ויק׳ יג · שופטי׳ כ · יחז׳ יז · ד״ה ב כד · ראשי׳ מג · ש״ב יט · ויק׳ כב)

נצל הינווענגעהמן · אויסלעערן · (ב) עררעטט ווערדן · (ג) ערק
רעטן · (ד) רעטטונג : נצר דער וועכטר · (ב) בעוואהרען ·
(ג) עדי · ווימטי · (ד) דער צווייג · שעמלינג :
נקק דיא פעלזנריטצי · העהלי : נקב בעשטיממען · (ב) פלוכען ·
(ג) בעשטיממט · בעגעכט · (ד) דורכבאהרען · דורכלעכרן ·
(ה) דאס וייבליכי געשלעכט · (ו) דער האממער :
נקד קליין געצייכענט · (ב) פרפיממעלט · (ג) דער הירט :
נקה רייניגען · שולדלאס מאכען · (ב) דער רייני · אונשולדיגי ·
(ג) רייניגקייט · אונשולד · (ד) רייניגונגסגעפעס :
נקם רעכן · (ב) דיא ראכי : נקף אבשלאכטן · אבהויען · (ב) דאס
אבפפליקען · (ב) דיא וואונדי · דער שאדען :
נקר אויסגראבען · אויסשטעכן · (ב) דיא העהלי :
נקש פרשטריקן · פאנגען :
נרד איינע ארט געווירץ :
נשש פרגעסן מאכן : נשא טראגען · אויף זיך נעהמן · ווענטראגן ·
(ב) דיא לאסט · (ג) ערהעבן · (ד) דער פירשט · (ה) דיא
וואלקען · (ו) דיא העהי · דער שטאלץ · (ז) ערהאבען · ערהעבעט ·
(ח) נעהמן · הייראטהען · (ט) אויפנעהמן · צעהלן · (י) אנגעהמן ·
(יא) לה״מ פרברענן · (יב) לה״א היטצה · ברענגענד · (יג) דיא פייערס
פלאממי · (יד) דאס אויפנאהמע · ערהאבני · (טו) שענקן ·

עון אשמה · פי׳ יתנו עליהם עונש · ג׳ מ״ל (א) תאר למתנה · אם נשאת נשא לנו · (ב) ארוחה ומשאת · (ג) ומשאת בר תקחו · ר׳ וישא משאת מאת פניו · ס׳ מכשאת כלם · כ׳ ואת ראשית משאתיכם · פי׳ מתנותיכם · ה שבועה וקללה או נבואה לרעה בנינו קל · ונשא בו אלה להאלותו · ווי׳ נשא עליו את המשא הזה · ישא ביום ההוא לאמר · פי׳ ישבע בקללה שכל שבועה קללה כאמרם ז״ל בספרי · ומשקלו הירה המשא הזה · ס׳ משא בבל · ר׳ משאות שוא ומדוחים · ומהאמור תבין שכל נבואה שנאמר בה משא · הוא חזות קשה ורעה עיין עליו · ו מחילה ונשיאת פנים בנינו קל · ונשאתי לכל המקום בעבורם · גדול עוני מנשוא · אולי ישא פני · ב׳ מ״ל (א) הלא אם תטיב שאת · (ב) ומשוא פנים :

נשא ב׳ הו״ל א הסתה ב׳ ב״ל נפעל · נשאו שרי נוף · והפעיל אל ישיאך אלהיך · ב חרבה ושממה בנינו הפעיל · להשאות גלים · ועיי׳ שורש שאה · ג׳ מ״ל (א) מקרה · תחשארת והשבר · (ב) תפלתם למשואות · (ג) תכסה שנאה במשאון* :

נשב הפרחה וריחוף ב׳ ב״ל קל · רוח יי׳ נשבה בו · והפעיל וישב אותם אברם :

נשג הדבקה והגעה בנינו הפעיל · וישג לבן את יעקב · ומשקלו וכי שיג לו :

נשה ב׳ הו״ל א שכחה ועצ״הש עזיבת המקום ג׳ ב״ל קל · נשיתי טובה · צור ילדך תשי · משפטו תנשה · ונפעל אתה ישראל לא תנשני · והפעיל כי השה אלוה חכמה · ב׳ מ״ל (א) וצדקתך בארץ נשיה · (ב) גיד הנשה · פי׳ שעזב מקומו כאלו שכח אותו · ב חוב ב׳ ב״ל קל · ונשא בו אלה · פי׳ יחייבנו שבועה · כן הוא בשי״ן בק״ס וכן הביאו הרד״ק אך ברוב הס׳ הוא בסי״ן ונמסר עליו י״ז בקריאה ונמנה עם אותם שהם בסי״ן · וכבר הבאתיו בשורש נשא בסי״ן · והנשה בא לקחת · והפעיל כי תשה ברעך · ה׳ מ״ל (א) תאר · עמי נשים משלו בו · ת״י מרי חובא · (ב) מקרה · ימשא איש באחיו · (ג) משאת מאומה · ר׳ בערבים משאות · (ד) כל בעל משה ידו · (ה) ושלמו את נשיך · ועיי׳ שרשי אנש ישם נשת :

נשך ב׳ הו״ל א נשיכת שינים או רבית ג׳ ב״ל קל · כל דבר אשר ישך · ישכנו נחש · ופיעל וינשכו את העם · והפעיל לנכרי תשיך · ומשקלו בנשך נתן · ס׳ נשך כסף · נשך אוכל · ב שם לחדר · לעשות לו נשכה · כ׳ נגד נשכתו · ר׳ אנשים על הנשכות :

נשל הסרה והשלכה ב׳ ב״ל קל עומד · ונשל הברזל מן העץ · וזהו דברי חכמים · ולדעת רבי נם הוא יוצא (מכות ז׳ ע״ב) והיוצא · ונשל גוים רבים · ופיעל וינשל את היהודים · ועיי׳ שורש שלה ·

נשם ב׳ הו״ל א נשמת כל חי · נותן נשמה לעם עליה · ס׳ מנשמת אל יתן קרח · פי׳ מנשימות רוחו הקר יתהוה הקרח · כ׳ כי כל עוד נשמתי בי · ר׳ ונשמות אני עשיתי · ב שם עוף או שרץ מה · ואת התנשמת · והחומט והתנשמת :

נשף ג׳ הו״ל א נפיחה בנינו קל · נשפת ברוחך · ב ערב או בוקר · קדמתי בנשף · מאהרי בנשף · כ׳ כוכבי נשפו · ג עוף ידוע הפורה בלילה · ואת הינשוף והתנשמת :

נשק ב׳ הו״ל א נשיקת הפה ועצ״הש התחברות ג׳ ב״ל קל עומד · וישקו איש את רעהו · צדק ושלום נשקו · פי׳ נתחברו · ופיעל נשקו בר · וינשק לכל אחיו · והפעיל משיקות אשה אל אחותה · פי׳ חוברות · ומשקלו נמשיקות פיהו · ב זיין בנינו קל · נושקי רומי קשת · ומשקלו ביום נשק · ס׳ אל נשק בית היער :

נשק הבערה ב׳ ב״ל נפעל · ואש נשקה ביעקב · והפעיל ובערו והשיקו :

נשר שם עוף ידוע · ופני נשר לארבעתן · ר׳ מנשרים קלו · ס׳ מנשרי שמים :

נשר מגרה שכורתים בה נסרים בנינו קל · וישר במגרה · משפטו וישר ובא הנח תמורת הדגש · ומשקלו אם יתגדל המשור · וע״ש מלאכתו בנסרים נקרא משור בערבי מנשאר :

נשת הפסקת הדבר ובטולו ב׳ ב״ל קל עומד · נשתה גבורתם · ונפעל ונשתו מים מהים :

נתב מסלול והדרך בלי מרחב ב׳ מ״ל (א) יפלם נתיב לאפו · ס׳ בנתיב מצותיך · (ב) ובמים עזים נתיבה · כ׳ נתסו נתיבתי · ר׳ והולכי נתיבות · ס׳ נתיבות ביתו · כ׳ ולא יעבו בנתיבתיו ;

נתח אבר בנגו פיעל · וינתחה לעצמיה · ומשקלו כל נתח טוב · ר׳ את הנתחים את הראש · כ׳ ונתח אותו לנתחיו :

נתך יציקה והרקה ד׳ ב״ל קל · ויתכו כמים שאגותי · ונפעל עד נתך מים עליהם · ופועל כן תתכו בתוכה · והפעיל והתכתי אתכם · ומשקלו כהתוך כסף :

נתן נתינה ג׳ ב״ל קל יוצא · ונתתי לרעיך · ובחסרון הנו״ן ואויבי תתה לי עורף · ונתנוך בירם · נתן אשה לבנימין · ויאמרו נתן נתן · לתתך ביר פלשתים · להתן שם את ארון ברית יי׳ · ונפעל ולא תנתן ירושלים · ופועל יתן נא לעברך · ד׳ מ״ל (א) הנתינים בני ציחא · (ב) איש מתהלל במתת שקר · (ג) מתן בסתר · ס׳ מתן אדם ירחיב לו · כ׳ תרומות מתנם · (ד) עבודת מתנה · ס׳ איש כמתנת ידו · ר׳ ומתנות לאביונים · ס׳ לכל מתנות

ו) דער אנטהייל · דאס געשענק · (ז) פלוכען · שווערען · בעזעס פראפהעציייען · (יח) דיא בעזי פראפהעצייאונג · (יט) פרצייהען :
נשא בעטריגען : הינטערגעהן · (ב) פרווסטען · עדי מאכן · (ג) דיא פרוויסטונג · *(הערה וכע״ק הסמיט הפך הב׳ והביאם שורש שאה ונם שם לא הביא רק להשאות (דישעי׳ לז) והסמיט להסות מ״ב יט) וכל זה טעות כי כלם הם מזה השורש זולתי להסות מ״ב בקצת ספרים נקוד להשות ע״מ לעשות · ולפיהן יתכן היות זה כדו מגורם שאה · וגוא הסמיט העיקר והביא הספך במקומו) :
נשב בלאזען · ב) וועגבלאסען · פרטייבען : נשג עררייכען פרפאלגען : נשה פרגעסן · (ב) דיא פרגעסענהייט · (ג) דיא יהרען פלאטן פרעגדרט · איבערגעספרונגני · ספאנגאדער · (ד) דער גלייבינגער · שולדהעדר · (ה) לעהגן · (ו) דיא דארלעהן :
נשך בייסען · פינזירליך איבערמעסיגי ציגזען נעהמן · (ב) ציגזען · (ג) דיא קאממער · נשל אבפאללען · (ב) וועגטרייבן :
נשם דער גייסט · דיא זעעלי · (ב) דער הויך · (ג) דיא פלעדרמויס אדער דער מוילוואורף : נשף בלאזען · (ב) דיא מארגען אדער אבענדדעמרונג · (ג) דיא נאכטאייל : נשק קיסען · (ב) זיך פרביגדען · פערהייכן · (ג) דער קוס · (ד) דיא וואפפען · דאס געשיטן :
נשק אנגעצינדעט · (ב) אנציגדן · אנברענן : נשר דער אדלער · נשר זעגן · (ב) דיא זעגי : נשת פרגעהן · אויפהערן :
נתב דיא באהן · דער וועג : נתח ברטשניידען · ברשטיקען · (ב) דאס שטיק · גליד : נתך אויסגיסען · אויסשיטען · (ב) דער גוס · דאס אויסגיסען : נתן געבן · איברגעבן · (ב) געוויסי מענשן דערן געלעבט צו אקלאוען בעשטימט ווארין · (ג) דאס געשענק · דיא גאבי :

מתגורת קדשיהם · כ׳ ומלבר מתגותיכם : — שמו׳ דח ויק׳ דג

נתם הריסה בנינו קל · ונתמו נתיבתי : — איוב ל

נתץ שבירה והריסה ה׳ ב״ל קל יוצא · ונתץ את הבית · לנתוש ולנתוץ · יתצני סביב ואלך · ונפעל והצורים נתצו ממנו · ופיעל ונתצתם את מזבחותם · ופועל והנה נתץ מזבח הבעל · והפעל תנור וכירים יתץ ; — ויק׳ יד / ירמי׳ א איוב יט / כחו׳ א דברי׳ יב / שופ׳ ו / ויק׳ יא

נתק ג׳ הו״ל א העתקה ועקירה ה׳ ב״ל קל יוצא · ונתוק וכרות · פי׳ מי שבציו תלושים · ונתקנוהו מן העיר · פי׳ נעתיקם ונרגשה הקוף לתפארת · ונפעל כאשר ינתק פתיל הנעורת · ופיעל וינתק את היתרים · והפעיל עד התיקנו אותם · והפעל הנתקו מן העיר · ב מין נגע מרה · נרפא ינתק · ג לשכה · אתיק על פני יאתיק · ר׳ כי יובלו אתיקים מהנה · כ׳ ואתיקיה מפו ומפו : — שם דב / שופ׳ ך / שם יו / שם יהוש׳ ח / שופ׳ ך / ק׳ יג יחז׳ מב / שם שם מא

נתר ג׳ הו״ל א הפרת הקשר והמאסר בנינו הפעיל · שלח מלך ויתירהו · ב סור הדבר ממקומו בדילוג ב׳ ב״ל פיעל · לנתר בהם על הארץ · ת״א לקפצא · והפעיל ראה ויתר גוים · ג עפר ידוע המוסיר הכתם · אם תכבסי בנתר : — תלי׳ קה / ויק׳ יא / חבק׳ ג / ירמי׳ ב

נתש עקירה וקצתם מענין עזיבה ג׳ ב״ל קל יוצא · ונתשתי את הגוי ההוא נתוש ואבד · בירת יהודה אתוש מתוכם · ובטי״ת ונטשתי אתכם · ועיי׳ שורש נטש · ונפעל לא ינתש ולא יהרס · אם ינתשו מים זרים · פי׳ אם יעזבו · ופועל ותתש בחימה ; — שם יב / שם שם דג / שם לא שם יח / יחז׳ יט

נשלמה אות הנו״ן

אות סמ״ך

סס תולע אוכל בגדי צמר · וכצמר יאכלם סס : — ישעי׳ נא

סאה מדת היבש והיא שלישית האיפה ג׳ מ״ל (א) סאה סלת בשקל · ר׳ שלש סאים קמח · (ב) וסאה סולת בשקל · ר׳ השנים וסאתים שעורים · (ג) בסאסאה בשלחה : — מ״ב ז ראשי׳ יח / מ״ב ז שם / ישעי׳ דז

סאן מלחמה בנינו קל ומשקלו · כי כל סאון סאן ברעש · פי׳ כל בעל מלחמה לוחם ברעש ופה מלחמה ליי׳ בשתיקה בשריפת אש : — שם ט

סבב הקפה וסיבוב ו׳ ב״ל קל יוצא · סבוני גם סבבוני · הירדן יסב לאחור · ונפעל לא יסבו בלכתן · נסבה אלי · ורחבה ונסבה למעלה · הוקלה הבית · ופיעל לבעבור סבב את פני הדבר · ומרובע יסובבנהו יבוננהו · והפעיל ויסבו את ארון ברית יי׳ · ויהי אחרי הסבו אותו · והפעל על כמון יוסב · ח׳ מ״ל (א) שאי סביב עיניך · ס׳ צר וסביב הארץ · ר׳ ובסביבי ירושלים · כ׳ כי אכלה חרב סביביך · ובו״ת סביבות מזבחותיכם · כ׳ בחרב יפלו סביבותיך · (ב) כי היתה יסבה מעם יי׳ · (ג) מסב קלע · (ד) עד שהמלך במסבו · ר׳ ומסבי ירושלים · כ׳ ראש מסבי · — תלי׳ קיח / שם קיד יחז׳ א / שם דו שם מא / ש״ב יד / דברי׳ לב ש״א ה / שם ישעי׳ דח / שם מט עמו׳ ג / ירמי׳ י שם מט / יחז׳ ו שם ה / מ״א יב שם ו / שיר א מ״ב דג תל׳

ובו״ת והוא מסבות מתהפך · (ה) כי היתה נסבה : — איו׳ לו ד״ה ב

סבא ב׳ הו״ל א שכרות בנינו קל עומד · זולל וסובא · ונסבאה שכר · ב׳ מ״ל (א) תאר ליין · סבאך מהול במים · (ב) תאר השתוים · מובאים סבאים · ב שם אומה · וסבאים אנשי מדה : — דברי׳ דא / ישעי׳ כו שם / יחז׳ דג / ישעי׳ מה

סבך הסתבכות בענפי העץ ב׳ ב״ל קל · עד סירים סבכים · ופועל על גל שרשיו יסבכו · ד׳ מ״ל (א) נאחז בסבך בקרניו · ר׳ ונקף סבכי היער · (ב) בסבך עץ קרדומות · (ג) תחת שובך האלה · כ׳ עלה אריה מסבכו · (ד) ועל שבכה יתהלך · פי׳ רשת של קליעת שתי וערב · ר׳ לשתי השבכות · ובי״ם שבכים מעשה שבכה : — נחו׳ א איו׳ ח / ראשי׳ דב ישע / תלי׳ עד ש״ב יח / ירמי׳ ד איו׳ יח / מ״א ז / שם

סבל עומס וסבל ג׳ ב״ל קל יוצא · ויט שכמו לסבל · ומכאובינו סבלם · ופיעל אלופנו מסובלים · פי׳ שוורינו רבים עד היותם למשא וסבל עלינו · והתפעל ויסתבל החגב · פי׳ אף אם חגב קל ישב עליו יהיה עליו למשא וסבל · ד׳ מ״ל (א) בסבל עומשים · ס׳ לכל סבל בית יוסף · (ב) נושא סבל · ר׳ ועל הסבלים ומנצחים · (ג) עול סבלו · (ד) סבלת מצרים · כ׳ וירא בסבלתם ; — ראשי׳ מט / ישעי׳ נג תלי׳ קמד / קהלת יב / נחמי׳ ד / מ״א יא שם ה / ד״ה ב לד יש׳ ט שמ׳ ו שם א

סגד השתחות בנינו קל עומד · לבול עץ אסגוד : — ישעי׳ מד

סגל אוצר נחמד · יש לי סגלה זהב וכסף · ס׳ וסגלת מלכים · כ׳ ישראל לסגלתו : — ד״ה א׳ דט / קהל׳ ב תלי׳ קלה

סגן שר וגדול · פחות וסגנים · כ׳ פחותיה וסגניה : — ירמי׳ נא שם

סגר ה׳ הו״ל א סגירה ונעילה בפני הנסגר ה׳ ב״ל קל יוצא · ויסגר את השער · ונפעל הסגר בתוך ביתך · ופיעל סוגרת ומסגרת · פי׳ היא סגורה על עצמה לבל יבא זר בה · ונסגרה מבני ישראל לבל יצא ממנה איש · ופועל וסגרו על מסגר · והפעיל והסגירו הכהן · ד׳ מ״ל (א) ויתגרהו בסוגר · פי׳ בכבלים · (ב) ואקרע סגור לבם · (ג) וסוגרו על מסגר · (ד) ועשית לו מסגרת · כ׳ זר זהב למסגרתו · הוא לבזבו שתחת השלחן הסוגר רגלי השלחן יחד · ר׳ ומסגרות בין השלבים · ב׳ ידותיה ומסגרותיה · ב מסירה ב׳ ב״ל פיעל · יסגרך יי׳ בידי · והפעיל ולא הסגרתני ביד אויב · ג תאר לזהב הנקי · ב׳ מ״ל (א) וצפהו זהב סגור · (ב) לא יותן סגור תחתיה · ד שם משפחה מה · ההרש והמסגר · ה יום מטר דלף טורד ביום סגריר : — יחז׳ מו שם ג / יהושע ו / ישעי׳ דד / ויק׳ יג יחז׳ יג / הושע יג / ישע׳ דד שמו׳ דה / מ״א ז שם / ש״א דד / שם דג / מ״א ו איו׳ דח / מ״ב כד / משלי דז

סדן בגד פשתים · סדין עשרה ותמכור · ר׳ והסדינים והצניפות : — שם לא / ישעי׳ ג

סדר ב׳ הו״ל א ערך מסודר צלמות ולא סדרים · ב אכסדרה שלפני הבית · ויצא אהוד המסדרונה · ועיי׳ שורש שדר : — איוב י / שופט׳ ד

סהר ב׳ הו״ל א מאסר · בית הסהר · ב מזרק עגול · שררך אגן הסהר · ועיי׳ שורש שחר : — ראשי׳ מ / שיר ז

סוג ב׳ הו״ל א התאחרות והתנכרות ג׳ ב״ל קל · כלו סג · ונפעל יסגו אחור ויכלמו · ובסי״ן — תלי׳ נג שם מ

נתם נרשטערן ; נתץ איינרייסן ; נתק אבגעריסען · (ב) היכווענ רייסן · (ג) דער גריגד · (ד) דיא קאממער · דאס נעבנצימר ·
נתר דיא פעסלן אויפלעזן · (ב) היפפען · (ג) דיא קרייד ;
נתש אויסוואורצלן · אויסרייסען ; סס דיא מאטטי ;
סאה איין געוויסעס מאאס ; סאן דער קריגער ;
סבב העראמקעהרן · דרעהן · (ב) אומהער · ריגגסהערום · (ג) געוואכדט · פראכטשטאלטעט · פראורזאכט ;
סבא טרונקן · (ב) זויפען · (ג) דאס געטרענק · (ד) דער זויפר · טרונקענבאלד · (ה) דער נאמי איינס פאלקס ;
סבך נץ פרוויקלען · (ג) דיא פרוויקלונג · ב דער דיכטי פלאטן דעס בושעס · (ג) ניטטערווערק ;
סבל טראגען · דולדען · (ב) איבערלעסטיג ולד״א פייסט · (ג) די לאסט · ארבייט ; סגד נידערקניען · אנבעטן ;
סגל קעסטליכר שאטץ ; סגן איין פירשט · אפיהרער ;
סגר פרשליסען · (ב) פרשלאסען · (ג) דיא קעטטן · פעסלן · דא נעפענגנים (ד) דיא ביגדי · דער באנד · (ה) איברנעבן (ו) געלייטערט · (ז) דער נאמי איינר פאמילי · ולד״א דער שמיד · (ח) דער פלאטן רעגן ; סדן דאס לייננ׳ קלייד · העמד ;
סדר דיא ארדנונג · (ב) פארהאף אדער פארזאאל ;
סהר דאס געפעגגניס · (ב) רונד ; סוג אריק טרעטן · אויוויכען

קשת יהונתן לא נָשׂוֹג אחור · והפעל וְהֻסַּג אחור משפט · ב גדר ·סוּגָה בשושנים :

סוד ב׳ הו״ל א עצה ודבר סתר בנינו הפעל · ·הוסד שלמה לבנות · ומשקלו אשר יחדו נמתיק ·סוד · פי׳ נתיעץ · ס׳ סוד יי׳ ליראיו · כ׳ העבוני כל מתי סודי · ב כבל · ותשם ·בַּסַּד רגלי :

סוה צעיף · ויתן על פניו ·מַסְוֶה :

סוך ב׳ הו״ל א משיחה וסיכה ב׳ ב״ל קל · ·וסוך לא סָכְתִּי · וָאֲסֻכֵךְ בשמן · והפעיל ·ויִרְחַץ וַיָּסֶךְ · ב׳ מ״ל (א) תאר לשמן הנמשח · ממשת ·הַסּוֹכֵךְ · (ב) כי אם ·אָסוּךְ שמן · פי׳ פך שמן · ב הפנאה לגדולים בנינו הפעיל ·לְהָסֵךְ את רגליו :

סוס ב׳ הו״ל א סוס לרכוב ועצ״הש ענגים · ב׳ מ״ל (א) ·סוּס ורוכבו · ס׳ סוס פרעה · ד׳ חמשת מן הַסּוּסִים · ס׳ וסוסי אש · כ׳ כְּסוּסֵי כְּסוּסֶיךָ · (ב) לְסֻסָתִי ברכבי פרעה · ב שם עוף מה · ב׳ מ״ל (א) ·סִיס ועגור · (ב) כְּסוּס עגור :

סוף ג׳ הו״ל א כליון וקץ ב׳ ב״ל קל · יהדו ·יָסוּפוּ נאום יי׳ · והפעיל אסוף אֲסִיפֵם נאום יי׳ · ומשקלו מראש ועד ·סוֹף · ס׳ סוף דבר · כ׳ וְסוֹפוֹ אל הים האחרון · ב רוח חזק · וגלגליו ·כַּסּוּפָה · ובתוספת הי״ו וְסוּפָתָה יקצורו · כ׳ וּבְסוּפָתְךָ תבהלם · ר׳ כְּסוּפוֹת בנגב · ג גומא · קנה ·וָסוּף קמלו · ויגער בים סוף :

סור ג׳ הו״ל א סור הדבר ממקומו שהוא בו ג׳ ב״ל קל עומד · ·וְסָרָה קנאת אפרים · ובסי״ן בְּשׂוּרִי מהם · וַיָּסוּרוּ עליו דהלהם · והפעיל וַהֲסִירוֹתִי דמי חנם · והפעל כאשר ·יוּסַר הלב · ב׳ מ״ל (א) בשער סור · ר׳ ·סוּרֵי הגפן נכריה · כ׳ וְסוּרַי בארץ יכתבו · (ב) גולה וְסוּרָה · ב שינוי ועיוות ג׳ ב״ל קל · יָסוּרוּ בי · ומרובע דרכי ·סוֹרֵר · והפעיל הי אל הֵסִיר משפטי · ה׳ מ״ל (א) סַר וזעף · (ב) מרה זרה והוך סָרָה · ד׳ כלם סָרֵי סוררים · (ג) בן ·סוֹרֵר ומורה · (ד) כפרה סוֹרֵרָה · (ה) כתף סוֹרֶרֶת · ג ביאוש וסרחון בנינו קל · ·יָסַר סבאם · ומשקלו וְסָרַת טעם :

סות כסות · וכדם ענבים ·סוּתוֹ :

סחב משיכה וגרירה בנינו קל · ·יִסְחָבוּם צעירי הצאן · ומשקלו בלואי ·הַסְּחָבוֹת · פי׳ רקבי בגדים הנגררים באשפה סחוב והשלך :

סחה גרירה והתכבדות בנינו פיעל · ·וְסִחֵיתִי עפרה ממנה · ומשקלו ·סְחִי ומאוס :

סחף גריפה וחרפת הנהרף מזולתו ב׳ ב״ל קל · מטר ·סֹחֵף · ונפעל מדוע נִסְחַף אביריך :

סחר ד׳ הו״ל א סיבוב וסחורה המטלטלת ממקום למקום למכור בנינו קל · ·סְחָרוּ אל ארץ לא ידעו · פי׳ סבבו והלכו · שבו וּסְחָרוּהָ · ו׳ מ״ל (א) שקל כסף עובר לַסֹּחֵר * · ר׳ סֹחֲרִים בעמים · ס׳ וְסֹחֲרֵי ידך · כ׳ בם סֹחֲרָיִךְ · (ב) תרשיש סֹחַרְתֵּךְ · (ג) סְחֹרַת ידך · (ד) כי טוב סַחְרָהּ · (ה) מִסְּחַר כסף · (ו) וּמִסְחַר הרוכלים · ב עירבוב השכל · לבי ·סְחַרְחַר · ג שם מגן · צנה ·וְסֹחֵרָה אמתו · פי׳ האמונה והבטחון ביי׳ הוא כמו מגן במלחמה · ד שם אבן יקרה מה · ודר ·וְסֹחָרֶת :

סחש תבואה הגדלה מנפלי הספיח · או החוטר היוצא מגזע האילן · ובשנה השנית ·סָחִישׁ :

סיג הפסולת הנשאר אחרי זיקוק הכסף · היו לי בית ישראל ·לְסִיג · ר׳ סִיגִים כסף היו · כ׳ ואצרוף כבור סִגָיִךְ :

סיר ב׳ הו״ל א קדרה ועצ״הש ספינה קטנה · שפות ·הַסִּיר · ס׳ סיר הנזיד · ר׳ ואת הַסִּירוֹת ואת היעים · ס׳ בְּסִירוֹת דוגה · כ׳ בטרם יבינו סִירֹתֵיכֶם אטד · פי׳ בטרם יחמו מאש הקוצים · ב קוצים עלתה ארמנותיה ·סִירִים :

סית פתוי להשתנות מדעת טובה לרעה בנינו הפעיל · כי ·יְסִיתְךָ אחיך · אשר הֵסַתָּה אותו איזבל · וַתְּסִיתֵהוּ לשאול מאת אביה השדה · זה לבדו יצא מן הכלל להסית לטוב · ועכ״ז רעה היא בעיני הגיסת והער שלא שמע אליה עד שהוכרחה לשאול בעצמה :

סכך ב׳ הו״ל א קירוי או מחיצה ד׳ ב״ל קל · ·וְסַכֹּתִי כפי עליך · פי׳ כסוי וקירוי · ·וְסַכֹּתָ על הארון · פי׳ תעשה מחיצה בפרוכת · ומרובע ובעצמות וגידים תְּשׂוֹכְכֵנִי · והפעיל וַיָּסֶךְ אלוה בעדו · והפעל אשר יָסַךְ בהן · ה׳ מ״ל (א) ויהמום כגן ·שֻׂכּוֹ · עיי׳ שורש הכ״ם ביאורו · (ב) כְּסֻכָּה בכרם · ס׳ סֻכַּת דוד · כ׳ תשואות סֻכָּתוֹ · ר׳ בַּסֻּכּוֹת תשבו · (ג) פרוכת ·הַמָּסָךְ · ס׳ מָסַךְ הפתח · (ד) מוּסַךְ השבת · פי׳ בית דירה לאנשי המשמר · או גג עשוי לשבת בצלו בשבת · (ה) כל אבן יקרה מְסֻכָתֶךָ · ב מנין · כי אעבור ·בַּסָּךְ · פי׳ במנין הנקהלים לעלות לרגל :

סכל סכלות ג׳ ב״ל נפעל · כי ·נִסְכַּלְתִּי מאד · ופיעל ודעתם ·יְסַכֵּל · והפעיל הִסְכַּלְתָּ עשו · ג׳ מ״ל (א) תאר · ואל תהי ·סָכָל הרבה למה תמות בלא עתך · פי׳ רשע כסל תמית את בעלי׳ הפך החכמה החיה בעלי׳ · וכן אמרו ז״ל רשעי׳ בחייהם קרואי׳ מתים כו׳ · ר׳ בנים סְכָלִים המה · (ב) נתן ·הַסֶּכֶל במרומים · (ג) והוללות וְסִכְלוּת · ובסי״ן ודעת הוללות וְשִׂכְלוּת :

סכן ו׳ הו״ל א תועלת ב׳ ב״ל קל · הלאל ·יִסְכָּן גבר · והפעיל הַסְכֶּן נא עמו ושלם · ומשקלו ותהי למלך ·סֹכֶנֶת · פי׳ תועלת · ב אוצר ג׳ מ״ל (א) בוא אל ·הַסֹּכֵן הזה · (ב) ותהי למלך סֹכֶנֶת · פי׳

קצת

(ב) אומנעבן · אומלייבטי : סוד בערהאטשלאגען · (ב) דער ראהט · דיא בעראהטשלאגונג · (ג) דיא פעסלן : סוה דיא דעקי · דער שלייער : סוך זאלבען · (ב) דאס זאלבעהל · (ג) דער קרוג · (ד) וויכי באהטדורפט פררינקטען : סוס דאס פפערד · (ב) איין געוויסער פאגעל : סוף ענדיגן · אויפהערן · (ב) דאס ענדי · (ג) דער שטורמווינד · (ד) דאס שילף : סור אבווייכען · ווענגעהן · (ב) אבאנדרן · (ג) דער אבגעוויכני · אויסגעארטעטי · (ד) פרענדרן · קרייממען · (ה) דער פאן אללעס אבווייכט · בעזעווילט · (ו) איבעלריכן : סות דאס קלייד : סחב שלעפפן · ציהען · (ב) אומהערגעשלעפט · נדריסן : סחה אבקראטצן · (ב) אויסקעהריג · שוטט · סחף וועגרייסענד : סחר אומהערציהען · האנדלן :

(הערה פי׳ בימים ההם היה כל מקנה קנינם לאשר כעזים · בחליפי גדיי עזים יען הוא הפחות שבשיווים והיו יכולים להוסיף במקח ד ית רבה המוכר · וראיה לדבר גדי עזים שסלח יהודה · ומאה קשיטה נתן יעקב בעד חלקת השדה · ת״א אורפן דען · והיה להם ג״כ גרוטאות של כסף כעין גרנדים עגולים ככתוב עשרים גרה השקל · ת״א מעין שהוא מטעם ולאלאי מעיך כמעותינו · ת״י כפרידוהי ר״ל פרידות אבני החול כעגולים · והיה להם זה הכסף לקנות בעדם קנין שעלה למחיר רב כשדה עפרון · או בלכת הסוחר למרחקים לסחור שלא היה יכול לשאת גדיים הרבה · או שקלו גרוטאות כסף במשקל והוא הדבר שאמר כזה עובר לסוחר · יען גלה דעתו שאין לו חפץ במחיר גדיים כי אם בכסף העובר לסוחר · כאשר דבר ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו׳) · (ב) פרווירט · טוימלענד · (ג) דאס שילד · דער האר׳כיש · (ד) איין געוויסער עדעלשטיין : סחש וואס פאן זעלבסט וועקסט : סיג דיא שלאקען : סיר דער טאפף · (ב) דערנר : סית אנרייטצען · פרפיהרען : סכך דארויף לעגן · בדעקן · (ב) אייני שיידיוואנד מאכען · (ג) דיא בדעקונג · היטטי · (ד) דיא דעקי אדער אבשיידונג · (ה) דיא פרזאממלונג · מעגגי : סכל טהעריכט האנדלן · (ב) טהעריכט מאכען · (ג) דער טהאר · (ד) דיא טהארהייט : סכן ניטצען · העלפן · (ב) דיא הילפי · פפלעגי · (ג) דער שאטצמייסטער ·

קצת שומרות האוצרות למען לא ירגישו בשכבו עמה ׃
(ג) ערי המסכנות · ס׳ מסכנות ערי נפתלי ׃ ג | שם ט ד״ה ב יו
חימום בנינו נפעל · בוקע עצים יסכן בם · ומשקלו | קהלת י
ותהי למלך סכנת · פי׳ קצרת מחממת · ד סכנה | מ״א א
בנינו נפעל · בוקע עצים יסכן בם · פי׳ קצת סכנת | קהלת י
ומכשול ער״הכ ונערי׳ בעין כשלן · עיי׳ שורש סתן ׃
ה הרגל ב׳ ב״ל קל · הלאל יסכן גבר · פי׳ קצרת | איוב טו
ירגילהו וילמדהו באורח משפט · והפעיל ההסכן | במד׳ כב
הסכנתי · ו עוני ג׳ מ״ל (א) תאר · ילד מסכן · (ב) | קהלת ד
ג״כ תאר · המסכן תרומה · פי׳ העני יפריש עץ | ישעי׳ מ
לפסלו · (ג) מקרה · אשר לא במסכנת תאכל בה לחם ׃ | דברי׳ ח

סכר ב׳ הו״ל א סתימה בנינו נפעל · ויסכרו מעינות | ראשי׳ ח
תהום · ומשקלו כל עושה שכר · פי׳ סתימת | ישעי׳ יט
המים לצוד הדגים · ב מסירה בנינו פיעל ׃
וסכרתי את מצרים ׃ | שם

סכת האזנה בנינו הפעיל · הסכת ושמע ישראל ׃ | דברי׳ כז
ושם פרטי · את סכות מלככם ׃ | עמוס ה

סל ב׳ הו״ד א כלי עשוי מקליעות שבטים · ב׳ מ״ל
(א) והקרבת אותם בסל · ס׳ מסל המצות ׃ | שמות כט שם
ר׳ שלשת סלים · ס׳ סלי חורי · (ב) כבוצר על | ראשי׳ מ שם
סלסלות · ב זמן ארוך · על עמך ברכתך סלה ׃ | ירמי׳ ו תלי׳ ג
ועיי׳ עוד ביאורו בשורש שאה״ו ׃

סלל ד׳ הו״ל א הרמה והגבהה ג׳ ב״ל קל ·
סלו לרוכב בערבות · פי׳ רוממו · סלו סלו | שם ח ישעי׳ סב
המסלה · פי׳ הגביהו אותה באבנים למען יזובו המים
הנה והנה כמשפט המסלות המתוקנות · ופיעל
סלסלה ותרוממך · והוא בכפל הפ״א · והתפעל עודך | משלי ד
מסתולל בעמי · פי׳ מתרומם כחק הארון על עברו ׃ | שמות ט
ב׳ מ״ל (א) תאר · לשביל ונתיב הגבוה משטח הארץ ׃
סולו סולו המסלה · ס׳ במסלת שדה כובס · כ׳ גבר | ישעי׳ סב שם לו
במסלתי ילכון · ר׳ מסלות לבית יי׳ · פי׳ מעלות או | שופ׳ כ ד״ה ב ט
מסעדים או תקרה שהיא בגובה הבירה · ב׳ ומסלתי | ישעי׳ מט
ירומון · (ב) והיה שם מסלול · ב גובה מילוי עפר | שם לה
שעושים בעלי המלחמה להלחם משם ממעל לחומת
העיר · לשפוך סללה · ר׳ הסללות באו העיר ׃ | יחז׳ דא ירמי׳ לב
ג הרמת קול באחרית הניגון ער״הכ במעוף היובל המה
יעלו בהר · באלהים סלה · ד קוץ בנינו קל · ויסלו | תלי׳ ג איו׳ יט
עלי דרכם · פי׳ הרימו קוצים על הדרך ׃ ב׳ מ״ל (א)
סלון ממאיר · (ב) סרבים · וסלונים ׃ | יחז׳ כח שם ב

סלא ערך ושווה בנינו פיעל · המסלאים בפז ׃ | איכ׳ ד
סלד חימום וכויה בנינו פיעל · ואסלדה בחילה ׃ | איוב ו
סלה ב׳ הו״ל א ערך ושווה בנינו פועל · לא
תסלה בכתם אופיר · ב מרמס בנינו פיעל · | שם כח
סלה כל אבירי ׃ | איכ׳ א
סלח נשיאת עוון ב׳ ב״ל קל · אתה לא סלחת ׃ | שם ג
ונפעל ונסלח להם · ב׳ מ״ל (א) תאר לסולח · | ויק׳ ד
טוב וסלח · (ב) מקרה · כי עמך הסליחה · | תלי׳ פו שם קל
ר׳ אלוה סליחות ׃ | נחמי׳ ט

סלם מדרגה · סלם מוצב ארצה · סלון בשורש סלל ׃ | ראשי׳ כח
סלע אבן וחצ״השמבצר ותוקף · ודברתם אל הסלע · | במד׳ כ
ושים בסלע קנך · פי׳ במבצר · ת׳ סלע המחלקות ׃ | שם כד ש״א כג
כ״ו סלעי · פי׳ תקפי · ר׳ סלעים מחסה לשפנים ׃ | תלי׳ יח שם קד
סלף עוות בנינו פיעל · ומסלף דברי בוגד · ומשקלו | משלי יג
וסלף בה שבר ברוח ׃ ס׳ וסלף בוגדים ישדם ׃ | שם טו שם יא
סלת קמח הטחון טחינה גסה כעין גריסין · ועשרון
סלת · ס׳ סלת חטים · כ׳ מסלתה ומשמנה ׃ | שמו׳ כט שם ו׳ ק׳ ב
סם בשם וסממנים · קטרת סמים דקה ׃ | שם יו
סמך ב׳ הו״ל א משען ועזר ב׳ ב״ל קל · וצדקתו
היא סמכתהו · ונפעל ועל אלהי ישראל | ישעי׳ נט
נסמכתי · ב קירוב וסיבוב ב׳ ב״ל קל · סמך ידו · סמך | שם מח ויק׳ א יחז׳
מלך בבל · ופיעל סמכוני באשישות ׃ | כד שיר ב
סמל פסל ותבנית תמונת כל סמל · כ׳ סמל הקנאה ׃ | דברי׳ ד יחז׳ ח
סמן סימן וגבול בנינו נפעל · ושעורה נסמן ׃ | ישעי׳ כח
סמר ב׳ הו״ל א מסמר ויתר · ויחזקהו במסמרים · | שם מא
ובהת וכמשמרות נטועים · והוא בסי״ן | קהלת יב
ובחירק וברזל לרוב למסמרים · ובו״ת ומשקל למזמרות ׃ | ד״ה א כב שם ג
ב רעדה וסימור השער ב׳ ב״ל קל · סמר מפחדך | תלי׳ קיט
בשרי · ופיעל תסמר שערת בשרי ׃ | איוב ד
סנה מין קוץ · ורצון שוכני סנה · פי׳ רצוי של | דברי׳ לג
הש״ית ששם שכינתו תחלה בסנה · ויתכן היותו
תאר להר סיני שנקרא כבה על שם האבנים הנמצאים
עליו שצורת הסנה בתוכם ואם תשבר האבן לחלקים רבים
תהיה צורת הסנה בכל חלק ממנה ׃
סעד סמך · יסעדני ואושעה · בואה אתי הביתה | תלי׳ קיט
וסעדה · ומשקלו מסעד לבית יי׳ · ירצה | מ״א יג שם י
היותם עמודים שהבית נכון עליהם ׃
סעה נסיעה · מרוח סעה מסער · פי׳ מרוח נוסעה ׃ | תלי׳ נה
סעף ב׳ הו״ל א ענפים וכריתתם בנינו פיעל · מסעף | ישעי׳ י
פארה · פי׳ כורת הענפים · ב׳ מ״ל (א) וכלה
סעפיה · (ב) בסעפותיו קננו · ב שינוי הכלעים או | שם כז יחז׳ לא
בדי ציורי הרעיונים והמחשבות הדומים לבדי האילן
וענפיו עיי׳ בהערה לשורש חלם · ב׳ מ״ל (א) בסעיף | שופ׳ טו
סלע עיטם · ר׳ בשעפים מחזיונות לילה · פי׳ | איוב כ
בהרהורים · ס׳ תחת סעפי הסלעים · כ׳ לכן שעפי | ישעי׳ נז איוב כ
ישיבוני · פי׳ רעיוני · (ב) סעפים שנאתי · פי׳ | תלי׳ קיט
רעיונים כוזבים ׃
סער תנועה בזעף ורעש ה׳ ב״ל קל עומד · כי הים
הולך וסוער · יסערו להפיצני · ונפעל | יונ׳ א חבק׳ ג
ויסער לב מלך ארם · ופיעל וישערהו ממקומו · ופועל | מ״ב ו איו׳ כז
כמוץ יסער מגרן · והתפעל ויסתער עליו מלך הצפון ׃ | הוש׳ יג דני׳ יא
ב׳ מ״ל (א) ויהי סער גדול בים · כ׳ כן תרדפם בסערך · | יונ׳ א תלי׳ פג
(ב) יקם סערה לדממה · ס׳ סערת יי׳ חמה יצאה ׃ | שם קז ירמי׳ ל
ר׳ רוח סערות · ס׳ והלך בסערות תימן ׃ | יחז׳ יג זכר׳ ט
ספף ג׳ הו״ל א כלי היין או כדים · מן הדם אשר
בסף · ס׳ סף רעל · ר׳ משכב וספות · | שמו׳ יב זכר׳ יב ש׳
ובחירק ספות כסף · ב מזוזות השער והאסקופה · | יז מ״ב יב
ודיה

(ד) דער שאטן · פארראהט · (ה) ווערמן · (ו) אין געפאהר קאממען ·
(ז) נעוועהנן · (ח) נעוואהנט זיין · (ט) ארם · (י) דיא ארמוהט ׃
סכר פרשטאפפט · פרשלאסען זיין · (ב) דיא פרשטאפפונג · (ג)
איבערגעבן ׃ סכת אויפמערקן · הערן · (ב) דער נאמי איינס
גילדעס ׃ סל דער קארב · (ב) עווינ ׃ סלל ערהעהן · עבהעבן ·
(ב) דיא באהן · (ג) דער באלקען · דיא שטיטצי · (ד) דאס באללווערק
דער וואלל · (ה) איינע גוועהנליכי ענדיגונג דער געדיכטי · (ו) באהנען ·
עבנן · (ז) דער דארן ׃ סלא געשעצט · נאכטעט ׃ סלד וואהם
הייס זיין ׃ סלה געשעצט · גלייך נאכטעט · (ב) צרטרעטן ׃
סלח פרגעבן · פרצייהען · (ב) דער פרצייהעט · פרגיבט · (ג) דיא

פרגעבונג ׃ סלם דיא לייטער ׃ סלע דער פעלס · פעסטע
ארט · (ב) פיגירליך דיא צופלוכט · רעטטונג ׃ סלף פרדרעהן
פרקעהרן · (ב) דיא פרקעהרטהייט ׃ סלת געראטענעס מעהל ·
פיינעס מעהל ׃ סם ספעצעריית ׃ סמך שטיטצען · זיך פרלאסען
(ב) דארויפלעגן · זיך נעהרן ׃ סמל דאס בילד · דיא געשטאלט ׃ סנ
בעציינעט · בגרענצט ׃ סמר נעגל · (ב דיא האארי צו בערגי שטעהן ׃ סנ
דער דארנבוש ׃ סעד אונטרשטיטצן · ערהאלטן · (ב) דיא שטיטצי ׃ סע
שטירמיש · רייסענד ׃ סעף דיא צווייגי אבהויען · (ב) דער צווייג · (ג)
דיא שטיינקלופט · (ד) געדאנקן · טרוימבילדער ׃ סער שטירמען · א
אניפרוהר זיין · (ב) דער שטורם · אויפרוהר ׃ ספף דס בעקן · דיא שאלי

וידיה על הסף · פי׳ על האסקופה · ס׳ סף השער · כ׳ בתתם ספם ארת ספי · ר׳ הספים והחלונים · ג מחסרה בנינו התפעל · הסתופף בבית אלהי :

ספא שם כלל לכל מאכל בהמה זולתי התבן · וירתן תבן ומספוא :

ספד מספד ואבל ב׳ ב״ל קל עומד · ספרו והילילו · ונפעל לא יספדו ולא יקברו · ומשקלו ובדחבותיו כלה מספד · ס׳ מספד תמרורים · כ׳ הפכת מספדי למחול לי :

ספה ב׳ הו״ל א כליון ג׳ ב״ל קל עומד · ספו תמו · והיוצא · מבקשי נפשי לספותה · ונפעל גם מלכם הספו · והפעיל אספה עלימו רעות · פי׳ עד״הכ חצי אכלה בם · ב תוספת ב׳ ב״ל קל יוצא · למען ספות הרוה ארת הצמארה · פי׳ מרה שיורה תאותו יהיה סבה להוסיף תאות וצמאון ע״ד אמרם ז״ל אבר אחד יש באדם משביעו רעב כו׳ · ספו שנה על שנה · ונפעל וכל הנספה יפול בחרב · פי׳ מי מהפרוים והוסף על אנשי העיר הבצורה יפול עמהם בחרב :

ספח ד׳ הו״ל א קיבוץ ודביקות הדבר אל זולתו ה׳ ב״ל קל · ספחני נא אל אחת הכהונות · ונפעל ונספחו על בית יעקב · ופיעל מספח חמתך · ופועל תחת חרול יספחו · והתפעל מהסתפח בנחלת יי׳ · ב נגע צרעת בנינו פיעל · ושפח יי׳ קדקוד בנות ציון · ג׳ מ״ל (א) למשפט · והנה משפח · פי׳ והנה ריב ונגע · (ב) שאת או ספחת · (ג) פשתה המספחת · ג מטפחת ועושות המספחות · כ׳ וקרעתי ארת מספחותיכם · ד התבואה הצומחת מנפילת גרעיני התבואה שנקצרה בשנה שעברה · אכול השנה ספיח · ס׳ את ספיח קצירך · ר׳ ולא תקצרו ארת ספיחיה :

ספל כוס כעין מזרק או קערה · מלא הספל מים · ס׳ בספל אדירים :

ספן ב׳ הו״ל א קירוי וכסוי בנינו קל יוצא · ויספן את הבית גבים · ובסי״ן ושפוני טמוני חול · פי׳ דברי׳ נחמדים המכוסי׳ בחול · ומשקלו על קירות הספין · ב אניה · ירכתי הספינה :

ספק ג׳ הו״ל א הכאה בנינו קל · תחת רשעים ספקם · ובסי״ן ישפק עלימו כפימו · ב די הספק ב׳ ב״ל קל · יספק וירב אמריו · פי׳ ירבה יותר מדי · ובסי״ן אם ישפק עפר שומרון · והפעיל ובילדי נכרים ישפיקו · ומשקלו פן יסיתך בשפק · פי׳ פן יפתה לבבך ברבוי הונך · כ׳ במלאות ספקו יצר לו · ג התגוללות בנינו קל · וספק מואב בקיאו :

תופ׳ יט יחז׳ מ · שם מג שם מא · תלי׳ פד · רלאי׳ דל · ירמי׳ ד · שם יו · שם מח שם ו · תלי׳ ל · שם עג · שם מ · ש״א יב דברי׳ לב · שם קט · ישעי׳ קט · שם יג · ש״א ב · ישעי׳ יד חבקו׳ ב · איו׳ ל ש״א קו · ישעי׳ ג · שם יג · ויק׳ יג שם · יחז׳ יג · שם · מ״ב יט · ויק׳ כה שם · שופ׳ ה · שם ה · מ״א ו · דברי׳ לג · מ״א ו יונה א · איו׳ לד שם לו · שם לד · מ״א כ · איוב לו · שם כ · ירמי׳ מח

ספר ג׳ הו״ל א מנין ומספר ג׳ ב״ל קל · אחרי הספר אשר ספרם דוד · ונפעל אשר לא יספרו · ופיעל עצמו מספר · ג׳ מ״ל (א) אחרי הספר ר׳ בינותי בספרים · עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה יגיעת בשר · *(הערה א) (ב) כי לא ידעתי ספורות · (ג) במספר יביאום · ס׳ ואלה מספר הגבורים · כ׳ מספרם בימי דוד · ר׳ מספרי ראשי החלוץ · ב הגדה וסיפור ב׳ ב״ל פיעל · וזה חיורתי ואספרה · ופועל היספר לו כי אדבר · ומשקלו את מספר החלום · *(הער׳ ב) ג כתיבה וספר ב׳ ב״ל קל · יי׳ יספר בכתוב עמים · ופיעל אז ראה ויספרה · פי׳ כתבה עלילות הנמצאים כטעם כלם בחכמה עשית כי ספר יי׳ הוא המציאות בכלל אשר עליו יכתוב כל הנמצאים בהויתם והפסדם הוא מחייתם כטעם מחני נא מספרך אשר כתבת · ד׳ מ״ל (א) תאר לכותב · שפן הסופר · ס׳ ובא סופר המלך · ר׳ ספרים ושוטרים · ס׳ ספרי המלך · (ב) ולנקבה בני הספרת · (ג) שם המכתב כתיב זאת זכרון בספר · כלם בחמש נקודות · ס׳ ויקח ספר הברית · כ׳ מחני נא מספרך · פי׳ אמותה ואהי׳ נמחה מהמציאות כאמור · ר׳ ותשלח ספרים · (ד) הלא בספרתך · ד מין אבן יקרה · הספיר נזרתם · ר׳ מעולפת ספירים :

סקל ב׳ הו״ל א רמיסה וצבירת אבנים ד׳ ב״ל קל · עוד מעט וסקלוני · ונפעל כי סקול יסקל · ופיעל ויסקל באבנים לעומתו · ופועל סקל גבות ויכות · ב הסרת האבנים בנינו פיעל · סקלו מאבן · וי״מ גם זה מהוראה הא׳ לעשות מסלה גבוה מאבנים · סרה בהוראה חב׳ לשורש סור :

סרב מיאון · סרבים וסלונים · פי׳ ממאנים לשמוע :

סרה לבוש מקליעות ברזל · ואל יתעל בסריונו · ר׳ לבשו הסרינות :

סרח ב׳ הו״ל א יתרון והתפשטות בנינו קל · ומשקלו וסרח העודף · הסרח על אחורי המשכן · ב ביאוש והפסד בנינו נפעל · נסרחה חכמתם :

סרן ב׳ הו״ל למשקל אחד שרים או לוחות · להמשת הסרנים · ס׳ וסרני פלשתים · כ׳ לכלם אלסרניכם · וסרני נחשת · פי׳ לוחות וכן ת״י נסרין :

סרס שרים וגדולים או נשחת הבצים · ב׳ מ״ל (א) סרים אחד · פי׳ שר · ואל יאמר הסרים · פי׳ נפסד הבצים · ר׳ שבעת הסריסים · ס׳ מסריסי המלך · כ׳ נערות אסתר וסריסיה · (ב) הגא סרים המלך · ר׳ סריסי פרעה :

סרף אחי האם · ונשאו דודו ומסרפו :

ד״ה כ ג · שם ה תלי׳ מ ד״ה כ · כ לני׳ ט קהל׳ יב · תלים עט · ד״ה א ט שם יא · שם ו שם יב · איוב טו · שם לו שופ׳ ו · תלי׳ פו · איוב כח · ד״ה כ׳ לד שם כד · שם לד אסת׳ ג · עזר׳ ב שמו׳ יז · שם כד · שם לב · מ״א כא תלי׳ נו · איכ׳ ד שיר ה · שמו׳ יז שם יט · ש״ב יו מ״א כא · ישעי׳ סב · יחז׳ ב · ירמי׳ מא · שם מו · שמו׳ כו · ירמי׳ מט · ש״א ו שם · שם מ״א ז · שם נב ישעי׳ נו · אסת׳ א שם ד · שם שם ב · ראשי׳ מ · עמוס ו

(ב) דער פפאסטען · (ג) זיך שיטצען · וי״א אויף דער שוועללי שטעהן : ספא דאס פוטטר ; ספד קלאגען · טרויערן · (ב) דיא טרויער : ספה אויפהערן · עגדינן · (ב) הייפען · פרמעהרן · היגצוטהוען · (ג) דער פרמעהרטי · היגצוגעטאכני : ספח אאפטען · היגצוטרעטן : אנהענגן · (ב) גרינדינג מאכן · (ג) שטרייט · צאנק · (ד) דער גריכד · אאדען · (ה) דער שלייער · (ו) דער נאכוואקס : ספל דיא שאלי : ספן בדעקן · (ב) בדעקט · פרבארגען · (ג) דיא דעקי · (ד) דאס שיף : ספק צוזאממענשלאגען · ווערפן · (ב) צורייכען · פעהטיג זיין · (ג) דאס צורייכענדי · פעהטיג · (ד) זיך הערומוועלצן : ספר צעהלן · (ב) דיא צעהלונגסארט · *(הערה א פי׳ כל כהל להון בנושא מקנה וקנין חשבונות הרבה לא ישיג קץ ותכלית למעשהו · וכל ימי חייו יגע בו יען אין אדם מת וחצי טובתו בידו ולהג הגיאיל מקום הקוף להק שעניני אסיפה וקיבוץ כמו להקת הנביאים · והטעם רבוי קיבון ההון יסבב יגיעת בשר לבעליו וזהו פשוטו של מקרא והוא מוכרח בעבור נולת עשות שלא תסבול כתיבה · ככתוב וכתב לה ספר כריתות ולא כאמר ועשה · והדרשה תדרש) · (ג) דיא צאהל · (ד) ערצעהלן · (ה) דיא ערצעהלונג · *(הערה ב מי אכם יבין דעת ענין שלשת הספרי׳ שבפתחו במ״ב זכרם בעל ספר יצירה · בספר וספר וספור · שהם שלשת מובני זה השורש שבהם הוסד העולם כי ספר ענינו מנין כמו אחרי הספר אשר ספרם דוד · ורומז אל המרכבה אשר במספר המורכבים שיגלה לחלק בין השכל הפשוט בתכלית ואין כל ינוריג שאין בהם פשוט ואחד כמוהו בסוד כל אמרת אלוה צרופה · כי אפי׳ השכליים הנבדלים בהיותם בכורי כח להשכיל לכן מהותם צרוף ומורכב מתלת קשרי ההשכלה שכל ומשכיל ומושכל · משא״כ הוא ית׳ אשר שכלו ומשכלו עמו באחדות ובפועל מעולם ועד עולם כי בהשכלת עצמו ידע כל לכן הוא פשוט בתכלית ונבדל בפשיטותו זה מכל נבראיו אשר אל זה ירמוז מלת ספר · וספר רומז אל המציאות בכלל שכל הנמצאים נחקקים בו בהויתם והפסדם לכתיבת הכתב ומחייתו בספר · וסיפור רומז לחכמות אשר באותות המציאות תדונה בנאון ה׳ ויספרו כבוד תהלתו לשמע פתוח אזני בינה ופקוח עיני הבחינה לראות את פועל יי׳ בהשכל ודעת שלימותם למען יבשר תהלת שלימות פועלם על פיהם כטעם יודוך יי׳ כל מעשיך · וכל נפש השלם באדם לה שם בשלשת הספרים הנזכרים · ואם שלא אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין שלימות · (ו) אויפשרייבן · אויפצייכנען · (ז) דער שרייבער · (ח) דאס בוך · דיא בריפט · (ט) איין געוויסער עדעלשטיין : סקל שטייניגען · (ב) היגוועגטוהן · רייניגען : סרב דער ווידערשפענסטיגי : סרה דער פאנצער · האדניש : סרח דאס איבערמאאס · (ב) הערואב העננן : סרן דער פירשט · (ב) דיא טאפעל : סרס דער פירשט · (ג) דער פרשניטטני : סרף דער מוטטערבהודער :

סתו ימות החורף · כי הנה הסתו עבר : [שיר ב]

סתם סתימה והעלם ג׳ ב״ל קל יוצא · וכל מעיני מים סתמו · סתם החזון · פי׳ העלם · ובס״ן שתם תפלתי · ונפעל בי החלו הפרוצים להסתם · ופיעל סתמום פלשתים : [מ״ב ג דני׳ ח איכ׳ ג נחמ׳ ד ראשי׳ כו]

סתר סתר והעלם ד׳ ב״ל נפעל · נסתרה דרכי מיי׳ · ופיעל סתרי נדחים · והפעיל באשפתו הסתירני · והתפעל אל מסתתר · ד׳ מ״ל (א) מואב הוי סתר למו · ס׳ ונורדת בסתר ההר · ב׳ סתרי ומגני · ד׳ לחם סתרים ינעם · (ב) יהי עליכם סתרה · (ג) יארוב במסתר · ד׳ במסתרים יהרוג נקי · כ׳ גליתי את מסתריו · (ד) ולמחסה ולמסתור : [ישעי׳ מ שם יו שם מט שם מה שם יו ש״א כה תל׳ קיט משלי ט דב׳ לב תלי׳ י שם ירמי׳ מט ישע׳ ד]

בני רבעים

סבסך בלבול ועירבוב בנינו פיעל · וארת אויביו יסכסך · סלסל בשורש סל : [ישעי׳ ט]

סלעם מין ארבה · ואת הסלעם למינהו : [ויק׳ יא]

סמדר הענבים אחר פריחתם מיד · פתח הסמדר · וטרם גמר בישולם נק׳ בוסר : [שיר ז]

סנסן ענפים · אחזה בסנסניו : [שם]

סנור עורון הלב · הכו בסנורים : [ראשי׳ יט]

סנפר כנפי הדגים · סנפיר וקשקשת : [ויק׳ יא]

ספרד מדינת אספניא · אשר בספרד : [עובדי׳ א]

סרעף ענפים · ותרבינה סרעפתיו : [יחז׳ לא]

סרפד מין צמח · ותחת הסרפד יעלה הדס : [ישעי׳ נה]

נשלמה אות הסמ״ך

אות העי״ן

עב מריש וקורת התקרה · ב׳ מ״ל (א) ועב על פניהם · ס׳ ועב עץ · (ב) וצלעות הבית והעבים : [מ״א ז יחז׳ מא שם]

עבד שירות ועבודה ד׳ ב״ל קל יוצא לשני · כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום * · והיוצא לשלישי מקושר בבי״ת לעולם · לא תעבד בבכור שורך · פי׳ לא תעביד בכור שורך · ונפעל אשר לא יעבד בו · ופועל אשר לא עבד בה · והפעיל ויעבידו מצרים · ה׳ מ״ל (א) תאר · עבד עברי · ס׳ וכל עבד איש · כ׳ ובמשה עבדו · ר׳ מבית עבדים · ס׳ ויאמרו עבדי פרעה · כ׳ עבדיך מוכים · (ב) מקרה ובכל עבדה בשדה · ס׳ עבדת אהל מועד · כ׳ אין נגרע מעבדתכם · (ג) ובעבדתנו לא עזבנו · (ד) ועבדה רבה · (ה) יכיר מעבדיהם : [ראשי׳ טו דברי׳ טו שם כא שם שמו׳ א שם כא שם יב שם יד יג שם י שם ה שם א שם ל שם ה עזר׳ ט איוב א שם לד]

עבה עובי בנינו קל עומד · שמנת עבית · ה׳ מ״ל (א) בעב הענן · פי׳ בעובי הענן · (ב) באו בעבים · פי׳ ביערים המסובכים להחבא · (ג) בעבי גבי מגניו · (ד) ועביו טפח · (ה) במעבה האדמה · פי׳ ברפוס עב מאדמת עפר : [דברי׳ לב שמות יט ירמי׳ ד איו׳ טו מ״א ז שם]

עבט ג׳ הו״ל א משכון והלואה עליו ב׳ ב״ל קל והפעיל · והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט · ומשקלו יוציא אליך את העבוט · כ׳ לעבוט עבטו · ב עיכוב או עיוות בנינו פיעל · ולא יעבטון ארחותם · ג רבוי הון · ומכביד עליו עבטיט : [דברי׳ טו שם כד שם יואל ב חבק׳ ב]

עבר ו׳ הו״ל א העברה ר״ל סור הדבר מהצד שממנו אל מה שאליו ג׳ ב״ל קל עומד · אינני עבר את הירדן · לעבר בריתו · פי׳ להפר הברית ולעבור במעשה מהפך אל הפכו · ובקישור חבי״ת לעברך בברית · פי׳ קיום הברית לעבור מצד אל צד בין בתרי החי כמנהג׳ מקד׳ ויוצ׳ · וצי אדיר לא יעברנו · ונפעל נחל אשר לא יעבר · והפעיל ויעבירני מי מתנים · ו׳ מ״ל (א) אתם תהיו לעבר אחד · ס׳ ואשר בעבר הירדן · כ׳ איש לעברו תעו · ר׳ וצעקי מעברים · ס׳ בעברי פי פחת · כ׳ מכל עבריו אביא · (ב) תאר לזכר · מכה איש עברי · ר׳ שני אנשים עברים נצים · (ג) תאר לנקבה · העברי או העבריה · ר׳ למילדות העבריות · שניהם תאר לשוכני עבר הנהר או לבני עבר בן שלח ר״ל המתהלכים באמונתו · (ד) שבם הספינה העוברת בנהר · ועברה העברה · (ה) אל מעבר מכמש · (ו) עברו מעברה · ר׳ מעברות לירדן · ס׳ את מעברות הירדן · ב בריחים בנינו פיעל · ויעבר ברתוקות זהב · פי׳ העביר והבריח · ג קצף ועברה ב׳ ב״ל קל והתפעל · מחזיק באזני כלב עבר מתעבר על ריב לא לו · פי׳ המתגרה ומתחרה ריב לא לו היא כמו המגרה את הכלב ומשכהו להשמעות אזניו · ומשקלו תקות רשעים עברה · ס׳ עושה בעברת זדון · כ׳ ושבט עברתו · ר׳ ליום עברות · ס׳ הפין עברות אפך · ובפתח הנשא בעברות צוררי · ד הריון בנינו פיעל · שורו עבר · פי׳ נתן עיבור לנקבתו · ה תבואה · ויאכלו מעבור הארץ · ו מלת משמשת בב׳ לשונות · (א) בגלל או למען · לבעבור סבב · (ב) בעוד · בעבור הילד חי צמות : [דברי׳ ד שם ז שם דט ישעי׳ לג יחז׳ מז שם ש״א יד שם לא ישע׳ מז ור׳ דכ שם מח שם מט שמו׳ ב שם דברי׳ טו שמות א ש״ביט שם יג ישעי׳ י שם יג יהוש׳ ג מ״א ו משלי כו שם יא שם דא שם כב איו׳ דא שם מ תלי׳ ז איוב דא יהוש׳ ה ש״ב יד שם יב]

עבש עיפוש בנינו קל עומד · עבשו פרודות · פי׳ נתעפשו גרעיני הזרע תחת גושי העפר מבלי מטר :

עבת משולש אם הבל וחוט המשולש או ענף המשולש בעלים · או קשר המשולש באנשים בנינו פיעל · הות נפשו הוא ויעבתוה · פי׳ שילשו הקשר משר ושופט וגדול כאמור לפניו · ב׳ מ״ל (א) וענף עץ עבת · פי׳ משולש בעלים בקן אחד · ס׳ וכעבות העגלה חטאה · פי׳ חבל משולש תחוטים · ר׳ נתנו עליך עבתים · ובין עבתים היתה צמרתו · כ׳ ונשליכה ממנו עבתימו · ובו״ת שרשרות העבתת · ס׳ בעבתות אהבה · (ב) תחת כל אלה עבתה · פי׳ מרובה בעלין : [יואל א מיכ׳ ז ויק׳ כג ישעי׳ ה יחז׳ ג שם לא תל׳ ב שמו׳ כח הוש׳ י יחזקאל ו]

עגב ב׳ הו״ל א חשק ותשוקת המשגל בנינו קל · ותעגבה עליהם · ב׳ מ״ל (א) ותשחרת עגבתה ממנה · (ב) כשיר עגבים · פי׳ שירי חשק בלי [שם כג שם שם לג]

סתו דער ווינטער : סתם פֿרשטאָפּפֿען · (ב) פֿערבערגן : סתר פֿרבאָרגן · (ב) פֿרבערגן · (ג) דער שוטץ · (ד) פֿרבערגונג · דאָס פֿרבאָרגני · דער היגטרהאַלט : סכסך פֿרמישען · פֿרווירען : סלעם איינע אַרט הייאשרעקי : סמדר דיא קלייגען טרויבן דעם ווייכסטאָקס גלייך נאך דעם בלייטה : סנסן דער צווייג : סנור דיא בלינדהייט : סנפר דיא פֿלאָססעדר : ספרד ספאַניען : סרעף דער צווייג : סרפד איינע אַרט דאָרן : עב דער באַלקען : עבד אַרבייטען · דינען · *(הערה מוסיף׳ קרא ריפא בעתיד · יהיה זרעך · וסיפא בעבר המהופך לעתיד · ועבדום ש״מ שאינם עולים בסגנון אחד כי הגירות גזירה והעבדות ידועה עתידה הבלתי מוכרחת עכ״פ (עיין ברכות דף א׳ ע״ב תו׳ ד״ה א״כ ליזא קרא ויטהר) לכן קבלו שכר על הגירות שקיימו מגזת הש״ית · ככתוב לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו · וכעכשו על העבדות · וכזה יותרו ספיקות גדולות העירו המפרשים בזה דוק עליהם · ועיי׳ ביאורנו על הגדה של פסח הנק׳ שיח יצחק) · (ב) דער דינר · קנעכט · (ג) דיא ארבייט · דער דינסט : עבה דיק · פייסט זיין (ב) דאס דיקי · דיכטי · (ג) דיא דיקי : עבט לייהען · (ב) דאס פפאנד · (ג) קרימנען · פרדרעהן · (ד) נה״מ גראָססי שעטצי : עבר היגאיבערגעהן · (ב) היבערטרעטען · (ג) היגאיבער פיהרן · (ד) דיא זייטי · (ה) איין העבראער · (ו) איינע העבראערין · (ז) איין שיף · דיא פערי · (ח) דיא הינאיבערפוהרט · (ט) רינגען · (י) ערצירנען · (יא) דער צארן · גרימם · (יב) דען אקסען צור קוה צולאססען · (יג) דאס קארן · געטרייד · (יד) דיאווייל : עבש פרטראָקנען · פרדארדען : עבת נה״מ דרייא פאך פרבינדן · (ב) נה״מ דער דרייא בלעטטר האט · (ג) נה״מ דער דרייאפאכע שטריק · (ד) דיא קעטטן · פעסלן : ענב העפטיג ליבען · בעגירדי האבן · (ב) דיא העפטיגע בעגיר

ב כלי שיר כח המעורר התשוקה להוציא לפועל כל פעולה שהאדם מכין עצמו אליה · וישמחו לקול עוגב · כ׳ ועגבי לקול בוכים :

עגה איחור ועיכוב בנינו נפעל · הלהן תעגנה · ויתכן להיות שרשו עגן :

עגל ה׳ הו״ל א עיגול וסיבוב · ופיה יעגל · ר׳ מרובעות לא עגלות · ב עדי האוזן · טבעת עגיל וכומז · ר׳ ועגילים על אזניך · ג עגלה · ואופן עגלה על כמון יוסב · כ׳ והמם גלגל עגלתו · ר׳ את שתי העגלות · ס׳ שש עגלות צב · ד דרך · פרשו רשת ליד מעגל · ס׳ פלס מעגל רגלך · ר׳ במעגלי יושר · ובו״ת וכל מעגלותיו מפלס · ה עגל בן בקר ב׳ מ״ל (א) וירא את העגל · ס׳ עגל מסכה · ר׳ לזבות לעגלים · ס׳ שני עגלי זהב · (ב) עגלה יפה פיה · ס׳ עגלת שלישיה · כ׳ לולי חרשתם בעגלתי · ר׳ לעגלות בית און :

עגם דאבה בנינו קל עומד · עגמה נפשי לאביון :

עגר שם עוף מה · כסוס עגור · משפטו ועגור :

עד ב׳ הו״ל א מכה טריה ובלאי בגדים אשר הוקצו לקינוח · וכבגד עדים · פי׳ סמרטוט המוכן לקנח בו כל מכה טריה ודמי נדה · כ׳ תחרש עדיך פי׳ נגעיך · ספחת ת״א עריתא · והנח תמורת הרגש · ב מלה משמשת בה׳ לשונות א׳ יורה הגבול אשר ממנו אל מה שאליו הן עד ירח · ס׳ ואחריהו עד אובר · כ׳ תגע עדיך ותבהל · ובתו׳ גו״ן או נון הוא · אשר עדן לא היה · אשר המה חיים עדנה · ב׳ כטעם עוד · עד זה מדבר · ג׳ כטעם על · אשר עד מידבה · ובבי״ת העתידו בעדי · ד׳ כטעם מן · ויפול אחזיה בעד השבכה · ה׳ כטעם למ״ד השימוש · עופל ובחן היה בעד מערות · פי׳ למערות · ועיי׳ שורש עוה :

עדד תקומה והתרוממות ב׳ ב״ל מרובע מעודד ענוים ה׳ · והתפעל קמנו ונתעודד :

עדה ג׳ הו״ל א פאר וקישוט בנינו קל עומד · ותעד נזמה · והיוצא ואעדך עדי · ב׳ מ״ל (א) ואערך עדי · ס׳ בעדי עדים · כ׳ וצבי עדיו · ר׳ בעדי עדים · (ב) את הנזר ואת העדות · ב העברה והסרה ב׳ ב״ל קל · לא יעדה עליו שחל · והפעיל מעדה בגד ביום קרה · ג פה ודיבור · ב׳ מ״ל (א) המשביע בטוב עדיך · פי׳ פיך · (ב) ועריכם אתבונן · פי׳ דבריכם :

עדן ב׳ הו״ל א עונג בנינו התפעל · וישמינו ויתעדנו · ד׳ מ״ל (א) וישכן מקדם לגן עדן · * ר׳ שני עם עדנים · כ׳ ונחל עדניך · (ב) היתה לי עדנה · (ג) ויתן מעדנים לנפשך · ס׳ מעדני מלך · ובו״ת וילך אליו אגג מעדנות · פי׳ בעונג כי נבחר לו נטרת מחיים · (ד) שמעי זאת עדינה · ב קשירה · התקשר מעדנת כימה :

עדף יתרון ב׳ ב״ל קל · והאמה מזה העודף · היריעה העודפת · והפעיל ולא העדיף המרבה :

עדר ג׳ הו״ל א חסרון ב׳ ב״ל נפעל · עד אחד לא נעדר · ופיעל לא יעדרו דבר · ב מערכות בע״הח בנינו קל · ולעדר בלא לב ולב · פי׳ לערוך מלחמה בלב אחד שלם · ומשקלו ונכינו נעדר · ס׳ כי נשבה עדר יי׳ · כ׳ ושמרו כרועה עדרו · ר׳ ישקו העדרים · ס׳ שלשה עדרי צאן · כ׳ יבאו רועים ועדריהם · ג חפירה ועבורת הכרם בנינו נפעל · ומשקלו וכל ההרים אשר במעדר יעדרון :

עדש מין קטניות ידוע · לחם ונזיד עדשים :

עוג לישה או אפית העוגות בנינו קל · תעוגנה לעיניהם · פי׳ תאפינה הנשים בהיסק צפיעי הבקר · ב׳ מ״ל (א) עוגה קטנה · פי׳ עגת רצפים · ר׳ לושי ועשי עגות · (ב) אם יש לי מעוג אחד · לעגי מעוג פירשתי בשורש לעג :

עוד ג׳ הו״ל א בזו ושלל בנינו פיעל · חבלי רשעים עודוני · ומשקלו אז חלק עד שלל · משפטו עד ושלל · ב עדות והזהרה ותורה ב׳ ב״ל הפעיל · ויעידהו לאמר ברכת יי׳ · פי׳ יעידו בו עדות · ואעד בך לאמר · פי׳ הזהרתיך · והפעל והועד בבעליו · ד׳ מ״ל (א) מקרה · לא תענה ברעיך עד שקר · פי׳ עדות · ס׳ עד לאומים נתתיו · פי׳ מזהיר · והוא תאר · ב׳ הנה בשמים עדי · ר׳ עדים אתם היום · ס׳ עדי שקר · כ׳ אתם עדי · (ב) ועדה המצבה · ר׳ מה העדת והחקים · כ׳ ועדותיו חקיו · (ג) ויקם עדות ביעקב · פי׳ תורה · ס׳ עדות יי׳ נאמנה · פי׳ שלימיות הנבראים אשר יעידו על שלימות בוראם וממציאם קיימים לעולם כטעם פועל אמת שפעולתו אמת · וכטעם מימיו נאמנים שענינו קיום · כ׳ ועדתי זו אלמדם · ר׳ פלאות עדותיך · פי׳ השלימיות האמורים הם נפלאים מאד לכן נשמרים בכח הזוכר כטעם תרי תמיהי מדכר דכירי · וי״ל שלא נתגלו טעמי המצות לכן נשמרים הפך שלש מצות שנתגלו טעמן ועבר עליהם החכם מב״א · (ד) לתורה ולתעודה · פי׳ חק · ג מלת משמשת בד׳ לשונות א׳ התמדת הזמן או המקום · ג׳ מ״ל (א) בעוד הילד חי · בעוד כברת הארץ · פי׳ בהתמדת אורך הדרך · (ב) להשמדם עדי עד · (ג) עולם ועד · ב׳ יתרון ויבך על צואריו עוד · פי׳ יותר · ג׳ עדיין עוד היום גדול · ד׳ מקודם זמן · ב׳ מ״ל (א) מעודך עד היום הזה · (ב) הזאת ידעתי מני עד :

עוה ב׳ הו״ל א עוות ד׳ ב״ל קל · עותה ושרתי · ונפעל נעויתי משמוע · ופיעל ועוה פניה · והפעיל

(ב) איין געוויסעס מוזיקאליסעס אינסטרומענט : **עגה** אויפהאלטן · ארטן : **עגל** רונד · (ב) איין געווייסר שמוק · (ג) דער וואגען · ד) דער וועג · דיא כאהן · (ה) דאס קאלב : **עגם** קוממער האבן : נר דער נאמי איינס פאגעלס : **עד** דיא אייטרנדי וואונד · (ב) בים · (ג) אויף עווינ · (ד) בים יעצט · נאך : **עדד** אויפריכטען · ער· אבן : **עדה** זיך שמיקען · פוטצען · (ב) דער פוטץ · שמוק · (ג) גרויסנעהן · (ד) אבלעגן · (ה) דער מונד · (ו) דיא ווארטי : דן זיך פרגניגען · בעלוסטיגען · (ב) דיא לוסט · (ג) קעסטליכי דינגי · (ד) דיא באנדי : *(הערה פי׳ ידמה החכמה האלהיות חמדת להשכיל אשר אמת מושכלותיה תצמיח · לגן אשר זרועיה תצמיח נחמדת למראה עין · וכבר דמו ז״ל הכחות המושכלות האלהיות לנטיעות זקרם ז״ל אחר קצץ בנטיעות וכן כתוב לאמר דברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועות · וקדם ענינו קודם וטרם · וכרובים פי׳ צורות כמו כרובים מעשה חושב · והטעם טרם יבוא המשכיל אל הקודש פנימה צריך לעבור מעבר השכלת גבולי הצורות · ומעבר השכלת אישי האיש וההפסד אשר ילהטו כברקים לשעה קלה ואחר מרוב יחרבו ויאבדו · וכמ״ר המתהפכת · שהם מתהפכי׳ פעמי׳ אנשים פעמי׳ נשים · רומז להוי׳ והפסד בסוד הגילגול והתמורה כאמור) : **עדף** דאס איבערמאאס · (ב) מעהר אלס נעהטיג · איבריג : **עדר** פעהלן · (ב) ארדנען · איין רייה אונד גלידער שטעללן · (ג) דיא העערדי · (ד) יעטן · אומארבייטן : **עדש** לינזען : **עוג** קנעטן · זובערייטן · (ב) דער קוכען : **עוד** בערויבען · פלינדרן · (ב) דיא בייטי · (ג) צייגען · צייגניס זאגן · (ד) ווארנען · (ה) דאס צייגניס · (ו) דיא ווארנונג · (ז) דער צייגי · (ח) דאס געזעץ · צייגניס · (ט) נאך · (י) פאן יעהער : **עוה** זינדיגען · אונרעכט האנדלן · פרדרעהן · (ב) דיא פרקעהרטהייט · (ג) דיא זינדי · (ד) דיא טרומפי :

והפעיל ואנכי הֶעֱוֵיתִי · ג׳ מ״ל (א) עַוָּה עַוָּה עוּה אשימנה · (ב) רוח עִוְעִים · (ג) מושכי הֶעָוֹן · ס׳ בַּעֲוֹן אבותם · כ׳ נרצה עֲוֹנָהּ · ר׳ כמה לי עֲוֹנוֹת · ס׳ ותורישני עֲוֹנוֹת נעורי · כ׳ ואין קץ לַעֲוֹנוֹתֶיךָ · ב עונש תגה עָוֹן על עֲוֹנָם · פי׳ עונש על חטאם · ונשא עֲוֹנוֹ · וכן כל חטיה שורה לעון הקודם :

עול ב׳ הו״ל א יונקים או מניקות · ג׳ מ״ל (א) גם עֲוִילִים מאסו בי · כ׳ ישלחו כצאן עֲוִילֵיהֶם · (ב) עול ימים · כ׳ התשכח אשה עוּלָהּ · ב׳ אלה המשקלי׳ יורו על היונק · (ג) עָלוֹת ינהל · פי׳ מיניקות ועיי׳ שורש עלל · ב תרמית ואון ועוות בנינו פיעל · בארץ נכוחות יְעַוֵּל · ז׳ מ״ל (א) לא תעשו עָוֶל · (ב) בְּעָוֶל רכולתך · כ׳ בְּעַוְלוֹ אשר עשה · (ג) מאיש מרמה וְעַוָּל · (ד) בְּעַוְלָתָה ידיהם · (ה) וְעֹלָתָה קפצה פיה · ר׳ יחפשו עולות · (ו) תאר · יסגירני אל אל עֲוִיל · (ז) ומתקוממי כְּעַוָּל :

עון ב׳ הו״ל א בית דירה · ג׳ מ״ל (א) יי׳ מָעוֹן אתה היית לנו · פי׳ כמו בית דירה שדור הולך ודור בא והמעון קיים לעולם · ס׳ מְעוֹן ביתך · כ׳ עליון שמת מְעוֹנֶךָ · (ב) את אהליהם ואת הַמְּעוֹנִים · פי׳ השוכנים באהלים · (ג) מְעֹנָה אלהי קדם · פי׳ ישורון האמור הוא מעון לאלהים עד״הכ ונתתי משכני בתוכם · כ׳ וּמְעוֹנָתוֹ בציון · ר׳ כי ישוחו בַּמְּעוֹנוֹת · ס׳ מִמְּעֹנוֹת אריות · כ׳ וּמְעֹנֹתָיו טריפה · ב עֵת הזיווג · שארה כסותה וְעֹנָתָהּ · ועיי׳ שורש ענן :

עוף ד׳ הו״ל א פריחה ועופפות ג׳ ב״ל קל · מי אלה כעב תְּעוּפֶינָה · ומרובע ובשתים יְעוֹפֵף · והתפעל כעוף יִתְעוֹפֵף כבודם · ב׳ מ״ל (א) וְהָעוֹף ירב בארץ · ס׳ ולכל עוף השמים · (ב) מבין עֳפָאיִם יתנו קול · האל״ף נחה פי׳ המים יתנו קול המון בין העופות השוכני׳ על גדותם וב׳ ערים לזה הפי׳ א׳ אין זכר לאילן בזה ב׳ אחר שאמור על העופות ישכון בל״י הי׳ ראוי לומר יתן בל״י נ״כ · ועיי׳ שורש עפא · ב חושך ב׳ ב״ל קל · תָּעֻפָה כבקר תהיה · פי׳ החשך עתה ואח״ז תאיר כאור בקר · והפעיל כי לא מוּעָף · ג׳ מ״ל (א) מְעוּף צוקה · (ב) עושה שחר עֵיפָה · (ג) ארץ עֵיפָתָה כמו אופל · ג כפילה ב׳ ב״ל קל · והנה מגלה עָפָה · וכפלת ת״א ותעיף · והפעיל הֲתָעִיף עיניך בו ואיננו · פי׳ אם הכפול עפעפי עיניך בסגירה מועטת · ד בריקת אור ג׳ ב״ל קל · תָּעֻפָה כבקר · פי׳ קצת תברק כלומר תאיר · ומרובע בְּעוֹפְפִי חרבי · והפעיל הֲתָעִיף עיניך בו · ומשקלו בְּעַפְעַפֵּי שחר · פי׳ נוגה השחר · כ׳ ועל עַפְעַפַּי צלמות · פי׳ עיני · וכל זה הוא מטעם ההוראה הא׳ שענינה מהירות העופפות והתנועה · ועיי׳ שורש עיף :

עור ו׳ הו״ל א יקיצה ו׳ ב״ל קל עומד · עוּרָה למה תישן · והיוצא לא אכזר כי יְעוּרֶנּוּ · ונפעל ולא יֵעֹרוּ משנתם · ומרובע עוֹרֵר לך רפאים · ובכפל הפ״א זעקת שבר יְעֹעֵרוּ · ופיעל עַרְעֵר תתערער · פי׳ חומות בבל תתעורר לנוע ולנפול · והפעיל הִנְנִי מֵעִיר על בבל · והתפעל ערער הִתְעַרְעֵר · ונקי על הנקף יִתְעֹרָר · ג׳ מ״ל (א) עִיר ובהלות · פי׳ הערות של המית · (ב) ולבי עֵר · (ג) פנה אל תפלת הָעַרְעָר · פי׳ המעורר תפלתו · ב שבירה ג׳ ב״ל מרובע · יְעֹרְרוּ ארמנותיה · ובכפל הפ״א זעקת שבר יְעֹעֵרוּ · ופיעל והתפעל עַרְעֵר תִּתְעַרְעַר · ומשקלו יעיר ובהלות · אלה כלם פי׳ קצתם מלשון שבר · ג איבה · ויי׳ סר מעליך ויהי עָרֶךָ · ד׳ ומלאו פני תבל עָרִים · ס׳ והכרתי עָרֵי ארצך · כ׳ והשמדתי עָרֶיךָ · ני״מ מזה עִיר ובהלות · ד גילוי ב׳ ב״ל קל · פשוטה יֵעָרָה · ונפעל עריה תֵעוֹר קשתך · ומשקלו למען הביט אל מְעוֹרֵיהֶם · ועיי׳ הוראה א׳ לשורש ערה · ה עור ואת הבשר ואת הָעוֹר · ס׳ מֵעוֹר בשרו · כ׳ בשר כי יהיה בְּעוֹרוֹ · ר׳ עֹרֹת החשים · כ׳ את עֹרָם ואת בשרם · ו עורון וסימוי העינים בנינו פיעל · כי השוחד יְעַוֵּר · ג׳ מ״ל (א) תאר · או פקח או עִוֵּר · ר׳ והולכתי עִוְרִים · ובנ״ת לפקוח עינים עִוְרוֹת · (ב) מקרה · יַעֲוֶרֶת או שבור · (ג) נ״כ מקרה · בשגעון וּבְעִוָּרוֹן :

עוש אסיפה בנינו קל · עוּשׁוּ ובואו כל הגוים · פי׳ האספו · ב׳ מ״ל (א) וְעַיִשׁ על בניה תנחם · הוא קיבוץ כוכבי זנב טלה · (ב) ירכאום לפני עָשׁ · פי׳ ישברם כל הימים כימי שמים על הארץ כמו לפני שמש שמו ינון :

עות ב׳ הו״ל א עול ועוות ב׳ ב״ל פיעל · את אשר עִוְּתוֹ · והתפעל וְהִתְעַוְּתוּ אנשי החיל · ומשקלו ראית יי׳ עַוָּתָתִי · ועיי׳ שורש עוה · ב זימון וזמן בניני קל · לָעוּת את יעף דבר · פי׳ לזמן דבר יי׳ בעתו לכל צמא לשמעו · ג׳ מ״ל (א) כי עֵת לחננה · ס׳ לך יי׳ עֵת רצון · כ׳ אשר פריו יתן בְּעִתּוֹ · ר׳ לְעִתּוֹת בצרה · כ׳ בידך עִתֹּתָי · ובי״ס לְעִתִּים מזומנים · ובל״נ רבות עִתִּים · (ב) תאר למזומן לשעתו · איש עִתִּי · (ג) תאר לעת הקרובה לעת שידובר בה · וְעַתָּה נרע לך מהם :

עז ב׳ הו״ל א בהמה דקה ידועה · עֵז משולשת · ר׳ ונקוד בְּעִזִּים · כ׳ וְעִזֶּיךָ לא שכלו · ב תאר להר ידוע · וגורל אחד לַעֲזָאזֵל :

עזז ב׳ הו״ל א תוקף ב׳ ב״ל קל · עָעֹז ברהותו · ובתשלומו בַּעֲזוֹז עינות תהום · והפעיל הֵעֵזָה פניה · הנה תמורת הדגש · ז׳ מ״ל (א) מקרה · יסדת עֹז · ס׳ וְעֹז מלך · כ׳ עָזִּי וזמרת יה · ובשורק תנה עֻזְּךָ לעבדך · (ב) לצור מָעוֹז · ס׳ יי׳ מָעוֹז חיי · כ׳ כי אתה מָעֻזִּי · ר׳ ולאלה מָעֻזִּים · ס׳ לְמָעוּזֵּי ארצו · (ג) תאר לזכר · מלך עַז פנים · ר׳ ובמים עַזִּים נתיבה · ס׳ והכלבים עַזֵּי נפש · (ד) תאר לנקבה חמה עַזָּה · ר׳ ועשיר יענה עַזּוֹת · פי׳ תשובות עזות · (ה) ג״כ תאר · יי׳ עִזּוּז וגבור · (ו) וֶעֱזוּז נוראותיך · כ׳ וֶעֱזוּזוֹ ונפלאותיו · (ז) לשמיד מָעֻזְנֶיהָ · ב עוף ידוע

עול דער זייגלינג · דאס קינד · (ב) דיא זייגאממי · (ג) אונרעכט טהון · פרוועלהאפט האנדלן · (ד) דאס אונרעכטי · דיא פרע־וועלטהאט · (ה) דער בעזעוויכט · פרעוועלער : עון דער וואהנזיטץ · (ב) דיא אין צעלטן וואהנען · ולד״א דיא צעלטן · (ג) דיא צייט גום הייראטהען · ולד״א דיא וואהנונג : עוף פליגען · (ב) דאס געפליגעל · דיא פעגל · (ג) פינסטער זיין · (ד) דיא פינסטערניס · (ה) פינסטער · (ו) צו־זאממען געראללט · איבראייגאנדער געשלאגען · (ז) לייכטען · שטראהלען · (ח) דיא דעממרונג · דער שטראהל · (ט) דיא אויגען : עור ערוועקן · אויפוואכען · (ב) דאס געשריית · (ג) וואך זיין ·

(ד) דער ערוועקענד בעט · (ה) צרשטערן · צרריסטעץ · (ו) די צריסטונג · (ז) דער פיינד · ווידערזאכער · (ח) ענטבלעסן · (ט) די בלעסע · (י) דיא הויט · דאס פעלל · (יא) בלינד מאכען · (יב) בלינד · (יג) דיא בלינדהייט : עוש זיך פרזאממלען · (ב) איין געווישע געשטירן : עות קרומס · פרדרעהט מאכען · (ב) דיא קרוממונג · (ג) בשטיממען · פרקינדן · (ד) דיא צייט · (ה) דער בעשטימט איסט · (ו) יעצט · באלד : עז דיא ציגי · (ב) דער נאמי איינס בערגעס : עזז שטערקן · פעסטיגען · (ב) דיא שטערק · מאכט · (ג) שטארק · כעפטע

ירדנ ואת העזוביה : ויק' יא

עזב ד' הו"ל א הנחה ג' ב"ל קל · ברגע קטן
עזבתיך · ונפעל תעזב האדמה · ופועל ישעי' נד סס ז
המון עיר עזב · ומשקלו ורבה יהעזובה בקרב הארץ · סס לב
ב סחורה · הונך ועזבוניך · ג בנין וחיזוק בנינו קל · יחז' כג
העזבו ירושלים · ואפס עצור ועזוב · פי' אין איש נחמי' ג דברי' לב
הבליעל נמנע מעשות רע מעוצר ומושל בו ואין העשוק
נעזר ומתחזק מהעוצר כי אין עוצר · והטעם אין מושל
בישראל להציל עשוק מיד עושקו · ד טעינת משא
בנינו קל · עזוב תעזוב עמו : שמות כג

עזק חפירה או בנין גדר סביב בנינו פיעל ·
ויעזקהו ויסקלהו : ישעי' ה

עזר ב' הו"ל א ישועה ועזר ג' ב"ל קל · ויי עזרו : ד"ה ב יח
ושלום לעוזריך · ויעזרהו האלהים · ונפעל סס יב סס כו
כי הפליא להעזר · והפעיל הם מעזרים אותם · משפטו סס סס כח
מעזירים · ב' מ"ל (א) מקרה · שויתי עזר על גבור · תלים פט
כ' ישלח עזרך מקודש · (ב) ג"כ מקרה · עזרה פסך סס מו
בצרות · ובתי"ו עזרת מצר · ובתי"ו וה"א קומה סס ס
עזרתה לנו · ס' עזרת פועלי און · כ' עזרתי ומפלטי · סס מד ישע' לא תל' ע
ב חצר המקדש · ודלתות לעזרה : מ ד"ה כ ד

עט קולמס · לשקר עשה עט · ס' כתובה בעט ברזל · ירמי' ח סס יז

עטה ב' הו"ל א עטיפה ג' ב"ל קל · כאשר יעטה · סס מג
הרועה · שלמה אהיה כעטיה * · ופיעל שיר א
מעטה לטבח · והפעיל העטית עליו בושה · יחז' כא תלי' פט
ומשקלו מעטה תהלה · ב נטיה בנינו קל · ויעט ישע' סא ש"א יד
העם אל השלל :

עטן שם כלי מה · עטיניו מלאו חלב : איו' כא

עטף ב' הו"ל א מעטה ועטיפה בנינו קל · ועמקים
יעטפו בר · פי' כאלו יעטו וילבשו פרי תלי' סה
תבואה · ומשקלו והמחלצות והמעטפות · ב איחור ישעי' ג
והתמהמהות ד' ב"ל קל עומד · תפלה לעני כי יעטף · תלים קב
פי' כי יתאחר מרוצת דמו ונשימתו מרוב חלישותו
ברעב · ויתכן היותו מטעם הוראה הא' כלומר כי יעטה
אדר הכניעה בעת יתפלל עד"הכ ילבשו בושת · וכוסה
חנים · ונפעל בעטף עולל ויונק · משפטו בהעטף · איכה ב
והפעיל ובהעטיף הצאן · פי' בלדתם באחרונה · ראשי' ל
והתפעל נפשם בהם התעטף · ומשקלו והיו תלים קז
העטפים ללבן : ראשי' ל

עטר עטרה וסיבוב ג' ב"ל קל · עטרים אל דוד · ש"א כג
ופיעל וכבוד והדר תעטרהו · והפעיל צור תלים ח
המעטירה · פי' הנותנת כתר מלכים למלכי ארץ · ב' ישעי' כג
מ"ל (א) והרים העטרה · (ב) ועטרת תפארת · ר' יחז' כא סס טז
ועשית עטרות : זכרי' ו

עטש עטישת האף · עטישותיו תהל אור : איוב מא

עיב ענן ועצ"הכ חשיכה בנינו הפעיל · איכה יעיב איכ' ב
באפו · פי' יחשיך · ומשקלו על במתי עב · ישעי' יד
ס' בעב טל · ר' ועל העבים אצורה מהמטיר · ס' סס יח סס ה
עבי שחקים · כ' עביו עברו · ובו"ת וזרמו מים עבות · תל' יח סס סס עז

עיה גלים הרבים · ב' מ"ל (א) לעי השדה · ר' מיכ' א
וירושלים עיין תהיה · ס' בעיי העברים · סס ג במד' לא
(ב) מעי מפלה · ועיי' שורש בעה פי' תפ' אך לא ישעי' יז
בעי ישלח יד :

עיז ניסה ואסיפה לעיר בנינו הפעיל · יושבי
הגבים העיזו : סס י

עיט עופפות והפרחה בנינו קל · ויעט בהם · פי' ש"א כה
דחה אותם והפריחם · ומשקלו קורא ממזרח
עיט · ס' לעיט הרים : ישעי' מו סס יח

עים חוזק · בעים רוחו : סס יא

עין ג' הו"ל א עין הרואה ועצ"הש השגחה ותוחלת ·
וגילוי ופרהסיא בנינו קל עומד · ויהי שאול עוין ש"א יח
את דוד · פי' השגיח אולי ימצא מקום להרגו · ב' מ"ל
(א) עין תחת עין · ס' כי ליי' עין אדם · פי' תוחלתו · ויק' כד זכרי' ט
כ' ואשימה עיני עליו · אולי יראה יי' בעיני · וי"מ ראשי' מד ש"ב יז
כמו בעניי או בעניני · ר' הקדשה היא בעינים · פי' ראשי' לח
בגלוי ופרהסיא · ס' ותפקחנה עיני שניהם · כ' ואשא סס ג
עיני וארא · (ב) כל מעיני בך · פי' כל השגחתי בך · סס לא תלי' פז
ב' מראה · ועינו כעין הבדולח · ר' רהנגע עמד במד' יא
בעיניו · ג מעין מים · ב' מ"ל (א) החוצה אל העין · ויק' יג ראשי' כד
ס' על עין המים · ר' עינות תהומות · ס' בעזוז סס דברי' ח
עינות תהום · (ב) מעין נרפש · ס' מעין גנים · משלי כה שיר ד
כ' ויחרב מעינו · ר' המשלח מעינים בנחלים · ס' הוש' יג תלי' קד
ממעיני הישועה · ובו"ת ובתוך בקעות מעינות · ס' ישעי' יב סס מא
מעינות תהום רבה · כ' יפוצו מעינותיך חוצה : ראשי' ז משלי ה

עיף יגיעה ועיפות בנינו קל עומד · ויעף דוד · ש"ב כא
ב' מ"ל (א) רעב ועיף · ר' וכל העם אשר אתו סס יז
עיפים · (ב) תואר לנקבה · משא לעיפה : סס טז ישעי' מו

עיק צרה בנינו הפעיל יוצא ועומד · הנה אנכי מעיק עמו' ב
תחתיכם כאשר תעיק העגלה · ב' מ"ל (א)
מפני עקת רשע · (ב) שמת מועקה במתנינו : תלי' נה סס סו

עיר ב' הו"ל א עיר מושב ארבעים ושתים עיר במד' לה
ס' אל עיר מקלטו · כ' ושלחו זקני עירו · ר' סס דברי' יט
ערים גדולות ובצורות · ס' ערי המישור · כ' ונלכוד סס א סס ג
את כל עריו · ובהראות היו"ד ושלשים עירים להם · סס ב שופ' י
ב חמור או פרא קטן · עיר בן אתונות · ועיר פרא זכרי' ט איו' יא
כ' אוסרי לגפן עירו · ר' ועירים עשרה · עיש בשור' עוש : ראשי' מט סס לב

עכס עדי או כבל המקשש בנינו פיעל · וברגליהם
תעכסנה · ומשקלו וכעכס אל מוסר אויל · פי' ישעי' ג משלי ז
כבל ונחושתים המקשקשות · ר' את תפארת העכסים * : ישעי' ג
עכר

(ד) דער שווארצי אדלער : **עזב** פרלאסען · צוריקלאסען · (ב) פרייל לאסען · (ג) דיא פרלאסינגהייט · עדהייט · (ד) דיא מאארי · דאס גוט · (ה) ערבוויען · בפעסטיגען · (ו) אויפלאדען ול"א אבלאדען :
עזק אומגראבען · אומציינען : **עזר** העלפען · (ב) דיא הילפי · (ג) דער פארהאף : **עט** דיא פעדר : **עטה** בדעקען · איינהיללען · (ב) דיא בדעקונג · הילליי · (ג) זיך נייגען · נעהרען ·
*(הערה פי' אלך עטופה לבקשך בין אחר הרועים · כי כן הי' מנהג המשוקות מקדם ללכת מכוסות הפנים לאוהביהן · וראיה לדבר הנה היא לך כסות עינים · עיי' ביאורו שורש כסה · ותקח הצעיף ותתכס · כי כסתה פניה · וזכר לדבר הינומת הכלות ביום חתונתן) :
עטן איין גפעס : **עטף** בדעקן · (ב) דער שלייער · (ג) ערמאטטען · אהנמעכטיג ווערדען ול"א אין זיך געהיללט זיין · (ד) ספעטלייפיג זיין · (ה) דאס ספעטלייפיגי : **עטר** אומגעבן · קרענן · (ב) דיא קראני : **עטש** דאס ניסען : **עיב** בוועלקן · פרפינסטערן · (ב) דיא וואלקי : **עיה** דיא וויסטעניא : **עיז** זיך פרזאמאלען · פליכטען : **עיט** ווענפליהען · וועגטרייבען · (ב) דער פאגעל : **עים** דיא שטערקי : **עין** אויפלויערן · בעאבאכטען · (ב) דאס אויגי · (ג) פאר אללער אויגען · עפנטליך · (ד) דאס אנזעהן · דער שיין · (ה) דיא קוועלי : דער שטראם :
עיף ערמידען · מידי זיין : **עיק** דריקען · דרענגן : **עיר** דיא שטאדט · (ב) דאס עזעלפיללען : **עכס** שעללן · (ב) דיא גלאקי · שעללי · *(הערה כעכס · י"ל שהוראת זה השורש כעס · שעניננו ענבון על התאוה הבלתי מושגת עיי' שורש כעס · ויהיה כעס ועכס משרשים ההפוכים כמו כבש כשב · וכן ת"י ברגליהם תכעסנה · מרגזן פי' מביאין תאוה ועגבון בלב חושקיהם · ולפ"ז יהיה טעם כעכס אל מוסר אויל שעגבון תאות המשגל והכעס אשר בחיק הכסיל ינות כאמור יביאהו לידי יסורין שיתיסר באלי העגבון עד"הכ ונתן ה' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש (דברי' כח) · שעניניה אלי העגבון כי רגז וכעס משמשים במובן אחד ששניהם מורים ג"כ עגבון · ועגבון השגת התאוה הוא אלי רע ילך הלוך ונבר על האויל המרגיל א"ע בה ככתוב למען ספות הרוה ונו' עיי' שורש נמא ביאורו · ושני כפי' הדמיון כאשר כעכס · הם כקוה כמוכר וזולתם · וכבר נתקשו בביאור זה הכתוב משכילי בני עמנו ואשר יראה לי כתבתי :

עבר השתתה ב׳ ב״ל קליוצא · מעבר ישראל · יעברך יי׳ · ונפעל וכאבי נעבר · ומשקלו עמק יעכור :

עלל ה׳ הו״ל **א** נערים ד׳ מ״ל (א) שפך על עולל בחוץ · ר׳ עוללים שאלו לחם · כ׳ עולליה הלכו שבי · (ב) עולל ויונק · ר׳ מפי עוללים ויונקים · ס׳ עוללי טפוחים · כ׳ ועולליהם ירטשו · (ג) נוגשיו מעולל · (ד) ותעלולים ימשלו בם · **ב** מעשים נפלאים וסבות הפעולות אם בגנות או בשבח · ב׳ ב״ל מרובע · עולל למו · פי׳ עשה להם · והתפעל והתעללו בי · פי׳ יפליאו לעשות עמי בוז וגנות · להתעולל עלילות · וכן כל הפעלים הנבני׳ בב׳ אלה הבנינים הוראתם רבוי פועל הגנות והבוז · ד׳ מ״ל (א) ורב העליליה · (ב) נורא עלילה · ר׳ ולו נתכנו עלילות · פי׳ סבות פעולה · ס׳ עלילות דברים · כי ונוקם על עלילותם · (ג) ורע המעללים · ס׳ מעללי יה · כ׳ כפרי מעלליו · (ד) גם אני אבחר בתעלליהם · **ג** רוממות בנינו מרובע · ועוללתי בעפר קרני · פי׳ הרימותי עפר על ראשי · ד׳ מ״ל (א) בתמועל ידיהם · פי׳ בהרמת ידותם · (ב) גלות עליות · פי׳ העליונות · (ג) נורא עלילה · פי׳ ר״י נורא עליון · (ד) בעליל לארץ · פי׳ בעליון ר״ל במשובח שבמין עפר : ועיי׳ שורש בעל · **ד** לקיטה בנינו מרובע · עולל יעוללו כגפן · ומשקלו ולא ישאירו עוללות · ס׳ פעללות בציר · **ה** עול יחרו שברו העול · פי׳ עול מלך בבל · כ׳ שברתי עלך :

עלג לעג · ולשון עלגים · לעג ועלג הם כמו כבש כשב :

עלה ח׳ הו״ל **א** עליה וגובה וגידול ומדריגה ה׳ ב״ל קל עומד · ויעל בית יי׳ · ופריץ חיות בל יעלנה · פי׳ בל יעלה עליה · ונפעל והעלו על שפת לשון · והפעיל והעלו עליך קהל · להעלות חמה · והעל אחד מגוריה · פי׳ רבתה וגידלה · והפעל והוצב גולתה העלתה · והתפעל ואל יתעל בפריוגו · ח׳ מ״ל (א) תאר · הוקם על · פי׳ עליון · (ב) תאר לקרבן · מהעלות העולה · ס׳ עלת תמיד · כ׳ התיצב על עלתך · ר׳ אלף עלות יעלה · ס׳ עלות אילים · כ׳ ומעלות שבעה יעלוהו · פי׳ מדריגת עליותיו · (ג) ויעלהו אל העליה · ס׳ עלית השער · פי׳ בית שע״ג בירה · כ׳ ועליתו אשה יעלה · פי׳ מעלה ומדריגה · ר׳ ועליות מרותים · כ׳ המקרה במים עליותיו · (ד) תאר · שער בירת יי׳ העליון · (ה) לנקבה · הברכה העליונה · ר׳ והלשכות העליונות · (ו) במעלה העיר · (ז) הוא יסוד המעלה · ר׳ ושמנה מעלות מעליו · פי׳ מדריגות · ס׳ ומעלות רוחכם · פי׳ המחשבות העולות על הלב · כ׳ ויעל במעלותיו · (ח) ומפעל לרקיע · **ב** סילוק והפסקה ג׳ ב״ל קל עומד · ויעל מעליו אלהי׳ · עד עלות השחר · פי׳ עד שנסתלק שחרות הלילה · ונפעל ובהעלות הענן · והפעיל אל תעלני בחצי ימי ·

ג אמות הביים · את הברכה ואת התעלה · ס׳ בתעלת הברכה · ר׳ תעלתיה שלחה · **ד** רפואה ב׳ ב״ל קל · לא עלתה ארוכת בת עמי · והפעיל הנני מעלה לה ארוכה · ומשקלו רפואות תעלה · **ה** יד המכתש · בתוך הריפות בעלי · פי׳ ביד הבוכנא העבה שכותשין בה · **ו** כלי קטן ששואבין בו יין · והעלות וכפורת · **ז** טרפי האילן · קול עלה נדף · ס׳ עלה תאנה · כ׳ ועלהו לתרופה · ר׳ ועלי עץ שמן · כ׳ כאלה נובלת עלה · **ח** מלה משמשת בו׳ לשונות א׳ מעלה יעל השמינית · ר׳ עלי עשור ועלי נבל · ב׳ את השוק והעליה · פי׳ והירך אשר עליה · ב׳ כטעם עם נחה ארם על אפרים · ג׳ כטעם סמוך חונים על הים · ר׳ כטעם אל · ותתפלל על יי׳ · ה׳ כטעם בי״ת תשימוש · ונתת אותם על סל אחד · פי׳ בסל אחד · ו׳ כטעם עד ינהגנו על מות · פי׳ עד מות :

עלז ב׳ הו״ל **א** שמחה בנינו קל עומד · כי רעתיכי אז תעלזי · כבר כתבנו בס׳ המדות שהשמחה שאחר החטא תעיד על האפיקורסות כי כל עושה רע מפני שיצרו תוקפו יעצב אחר החטא כטעם בעצבון תאכלנה · ועל זאת ישוב יתפלא לאמר לשמחה מה זו עושה : ועלזי בכל לב · ועלזו לפניו · ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר · ועלז בה · (ב) תאר לנקבה · קרית עליזה · (ג) ג״כ תאר · חדל שאון עליזים · **ב** רעדה בנינו קל · והשכרתים למען יעלוזו · ב׳ מ״ל (א) ועלז בה · פ״ק הרועד מהפין וחלישות כחו · (ב) קריה עליזה :

עלט אופל · ועלטה היה :

עלם ג׳ הו״ל **א** כתר והעלם ג׳ ב״ל נפעל · ונעלם דבר · והפעיל ואם העלם יעלימו · והתפ׳ והתעלמת מהם · ג׳ מ״ל (א) תאר · עלמנו למאור פניך · פי׳ תשים נגדך השגיונות הנעלמים מידיעתנו · (ב) ותעלמה יוציא אור · ר׳ תעלמות חכמה · (ג) על עלמות שיר · פי׳ מצפון השיר ותעלומו · ינהגנו עלמות איננו מזה השורש כי הוא ב׳ מלין לפי המסורה · **ב** ימי נעורים ד׳ מ״ל (א) תאר · לנער בן מי זה העלם · (ב) תאר לנערה · ודרך גבר בעלמה · ר׳ עלמות תופפות · (ג) מקרה · הקצרת ימי עלומיו · (ה) תאר לעושה מעשה נעורים · ועם נעלמים לא אבא · **ג** אורך זמן מה או שם המציאות בכלל · ב׳ מ״ל (א) ועבדו לעולם · פי׳ עד סוף היובל · יי׳ ימלוך לעולם ועד · ר׳ מכון לשבתך עולמים · ס׳ עד עולמי עד · (ב) אשים את שמי לעילום · וחז״ל פי׳ קצתם שהם שם לכל המציאות בלו :

עלס שמחה ג׳ ב״ל קל · כחיל תמורתו ולא יעלס · ונפעל כנף רננים נעלסה · והתפעל נתעלסה באהבים :

עלף ב׳ הו״ל **א** חלישות ורפיון הכח ונודל הבהלת והיגיעה עד כמעט תעדר ההרגשה · ב׳ ב״ל פועל · בניך עלפו · והתפעל התעלפנה הבתולות · **ב** עטיפה ב׳ ב״ל פיעל · מעלפת ספירים · והתפעל ותתכם

מ״א יח יהוש׳ ז · תלי׳ לט יהוש׳ ז · ירמי׳ ו איכ׳ ד · שם א שם ב תלי׳ · א איכ׳ ב ישע׳ יג · שם ג שם · איכ׳ א · ש״א לא · תלי׳ קמא · ירמי׳ לב תלי׳ סו · ש״א ב דבר׳ דכ · תל׳ צט ש״א ד ה תל׳ · עז ירמי׳ יז · ישעי׳ סו איו׳ יו · כתמי׳ ח · יהוש׳ טו תלי׳ סו · שם יב · ירמי׳ ו · שם מט מיכ׳ ז · ירמ׳ ו שם דח שם כ · ישעי׳ לב · שם לו · שם לה יחז׳ לו · שם יו שם דד · שם יט · כתו׳ ב ירמי׳ כא · ש״כ דג · שם ו במד׳ דח · שם דג מ״א ג ישע׳ · א יחז׳ מ · מ״א יז ש״ב יט · ד״ה כט · ירמי׳ דכ · תלי׳ קד מ״ב טו · שם יח יחז׳ מב · ש״א ט עזר׳ ז · יחז׳ מ שם יא · שם מ שם א · ראשי׳ לה שם לב · שמו׳ מ תלי׳ קכ

מ״ב ד שם יח · יחז׳ לא · ירמי׳ ח שם לג · שם מו · משלי דו · ד״ה ב דד · ויק׳ דו ראשי׳ ג · יחז׳ מז כתמ׳ א · ישעי׳ א · תלי׳ ו שם לב · ש״א ט ישעי׳ ו · שמו׳ יד · ש״א א · שמו׳ דט · תלי׳ מח · ירמי׳ יא · צפני׳ ג תלי׳ סח · ישעי׳ ה · שם דכ שם דד · ירמי׳ נא ישעי׳ ה · ישעי׳ דכ · ראשי׳ טו · ויק׳ ד · שם ד דברי׳ דכ · תלי׳ ג · איו׳ דח שם יא · תלי׳ מו · ש״א יז משלי ל · תלי׳ מח שם סט · תלי׳ דו · שמו׳ דא · שם טו מ״א ח · ישע׳ מכ ד״ה כ לג · איו׳ ד · שם לט · משלי ז · ישעי׳ נא עמו׳ ח · שיר ה

עבר פרווירען · אירגי מאכן · בעטריבן · (ב) דער נאמען איינעם טהאלעם : **עלל** דאס קינד · דער זייגלינג · (ב) מאכען אויף איינע וואונדרבארע ארט פראנסטאלטען · (ג) זעהר פרשועלהאפט האנדלן · (ד) דאס טוהן · שאלטען · (ה) דיא טהאט · דאס ווערק · (ו) דיא איבעלטהאטען · (ז) ערהעבן · (ח) דאס אויפהעבן · (ט) דאס אבערי · ערהאבן · בעסטי · (י) נאכלעזי האלטען · (יא) דיא נאכלעזי · (יב) דאס יאך : **עלג** דער שפעטער : **עלה** היכאויפשטייגען · היכאויפגעהן · (ב) היגוועגגפיהרט · (ג) זיך גראס מאכען · ערהעבן · (ד) האך · ערהאבען · (ה) דאס אפפער · (ו) דיא שטופען · (ז) דער זאאל · אדער ערקנד · (ח) דאס אבערי · ערהאבני · (ט) דיא אויפשטייגענדי · נעדאנקען · (י) זיך היכוועגבנעבן · ווייכען · (יא) דיא גרובי · דער גראבען · (יב) היילען · (יג) דיא היילונג · (יד) דער שטעסעל · (טו) דיא שאאלי · (טז) דאס בלאטט · (יז) אויף · איבער : **עלז** זיך פרייען · יוויכען · (ב) דער פריידיגי · (ג) פריידיג · (ד) ניטטרען : **עלט** דיא פינסטערניס : **עלם** פרהעהלען · פרבערגן · (ב) דאס פרבארגני · (ג) לד״א דער נאמי איינעס מוזיקאלישען אינסטרומענטס · (ד) דער קנאבי · (ה) דאס מעדכן · (ו) לדה״א דער קינדישי · (ז) אימטער · עווינ : **עלס** זיך פרייען · היפפען : **עלף** אהנמעכטיג ווערדן · ערמאטטען · (ב) בעדעקט ·

ותתכס בצעיף ויתעלף · ותשקלו וכל עצי השדה עליו עלפה * : בראשי׳ לח / יחזק׳ לא

עלץ שמחה בנינו קל עומד · יתעלץ קריה · ומשקלו עליצתם · כמו לאכל עני · וירעה היום כי שרשי׳ עלז · עלס · עלץ שלשתם משתוים במובנם בעבור שיווי המבטא : משלי יא / חבקק ג

עלק הולעת המים השחורה במראיתה המוצצת הדם · לעלוקה שתי בנות : משלי ל

עם מלת הטעם משמשת בה׳ לשונות · א׳ חיבור · עם אשר תמצא את אלהיך · כ׳ לעשות עמכם רע · ב׳ בטעם בית השימוש · עם באר לחי רואי · פי׳ בבאר לחי · ג׳ כטעם סמוך · הם עם יבוס · ד׳ כטעם וא״ו השימוש אדמוני עם יפה עינים · פי׳ כמו ויפה · ה׳ כטעם את · וישאוהו מבית אבינדב אשר בגבעה עם ארון האלהים · פי׳ את ארון : בראשי׳ לא / שם / שם כה / שופ׳ יט / ש״א יז / ש״ב ו

עמם ב׳ הו״ל **א** כסוי והעלם ב׳ ב״ל קל יוצא · ארזים לא עממוהו · פי׳ היית גבוה מכלם עד שלא יכלו להסתירך בעמדם לפניך · ופועל איכה יועם זהב · **ב** קהל ואסיפת בע״ח · ב׳ מ״ל (א) שפנים עם לא עצום · ס׳ לפני עם הארץ · כ׳ דן ידין עמו · ר׳ יעבדוך עמים · ס׳ וראו כל עמי הארץ · כ׳ ונאספת אל עמיך · (ב) ממלכות ועממים · ס׳ ואת עממי הארץ · כ׳ אחריך בנימין בעממיך : יחזקאל לא / איכ׳ ד / משלי ל ראשי׳ כג / שם מט ון דברי׳ כח / שם ון נחמי׳ ט / שם שופ׳ ה

עמד ב׳ הו״ל **א** קימה או קיום והתחזקות או הפסק · ג׳ ב״ל קל עומד · ויעמוד פתח האהל · למען יעמדו ימים רבים · פי׳ יתקיימו · ויעמד השמן · פי׳ פסק · והפעיל ויעמדה את פניו · פי׳ התחזק להתאפק · והפעל יעמד חי · פי׳ יתקיים · והמלך היה מעמד · פי׳ התחזק · ג׳ מ״ל (א) קומה · והעמוד האחד · ס׳ ולעמוד ברזל · כ׳ עומד על עמודו · ר׳ על ראש העמודים · והארגים לעמודים · ס׳ כל עמודי החצר · כ׳ ויקם את עמודיו · (ב) יקח מכם עמדתו · (ג) ומעמד משרתיו · כ׳ וממעמדך יהרסך · **ב** מולדה כטעם עם · בעוד שדי עמדי · לעולם בחיבור כינוי מ״ב : שם ד / ירמי׳ לב מ״ב ד / שם ח / ויק׳ יד מ״א כב / ירמי׳ כח / שם ד״ה כ כג / שם במו׳ לח ון / שם מ מיכ׳ א / מ״א י ישעי׳ כב / איוב כט

עמל ב׳ הו״ל **א** יגיעה וטורח בנינו קל · שלא עמל בו · בכל עמלו שיעמל · ב׳ מ״ל (א) מקרה · עמל ורעות רוח · ס׳ כל עמל האדם · כ׳ בכל עמלו שיעמול · (ב) תאר · ולמי אני עמל · ר׳ להלמות עמלים · **ב** עול תחת לשונו עמל ואון : קהל׳ ב שם א / שם ד שם ו / שם א שם ד / שופ׳ ה תלי׳ י

עמס טעינה ונשיאה ב׳ ב״ל קל ויעמוס איש על חמורו · וכפי״ן והנושאים בסבל עמשים · והפעיל אבי העמיס עליכם · ומשקלו אבן מעמסה : בראשי׳ מד / נחמי׳ ד / מ״א יב זכרי׳ יב

עמק עומק · שהוא הפך הרום ועצ׳הש ענין קשה ההשגה ב׳ ב״ל קל · מאד עמקו מחשבותיך · פי׳ קשים להשיג · והפעיל העמיקו סרה · פי׳ שפלו לירד אל קצה הסרה מתחת · ה׳ מ״ל (א) אשר בעבר העמק · ס׳ ויחנו בעמק האלה · כ׳ זב עמק · ר׳ גלא אלהי עמקים הוא · ס׳ עמקי שפה · פי׳ קשי ההבנה · כ׳ ויהי מבחר עמקיך · (ב) תאר · ומראה הנגע עמוק · ועמוק עמוק מי ימצאנו · פי׳ קשה מהשיג · ר׳ מים עמקים עצה · (ג) תאר לנקבה · עמקה משאול מה תדע · ר׳ מגלה עמוקות מני חושך · (ד) מקרה · וארץ לעמק · (ה) ממעמקים קראתיך · ס׳ וממעמקי מים : תלי׳ צב / ישעי׳ לא / ש״א לא יג ירמי׳ מט / מ״א כ ישעי׳ לג / שם כב / ויק׳ יג קהל׳ ז / משלי כ / איוב יא שם יב / משלי כה תלי׳ קל / שם סט

עמר ג׳ הו״ל **א** שימוש ועבדות בנינו התפעל · והתעמר בו ומכרו · פי׳ יעבוד בו · **ב** אגודות בנינו פיעל · והצנו מעמר · ב׳ מ״ל (א) ושכחת עמר בשדה · ר׳ ואספתי בעמרים · (ב) המלאה לח עמיר · **ג** מדה ידועה · והעמר עשירית האיפה · עני׳ שורש איף : דברי׳ כד / תלי׳ קכט / דברי׳ כד רות ב / עמו׳ ב שמו׳ יג

עמת ב׳ הו״ל **א** ריע וחבר · ואל אשת עמיתך · **ב** נוכח · ב׳ מ״ל (א) לעמת מצחם · כ׳ והאופנים לעמתם · (ב) לעמות אחר החלקים : ויק׳ יח / יחז׳ ג / שם י שם מח

ענן ב׳ הו״ל **א** אדים העבים בנינו פיעל · והיה בענני ענן · ב׳ מ״ל (א) בענני ענן · ס׳ ויענן עליהם · ב׳ וענגך עומר עליהם · ר׳ כעננים יעלה · (ב) תשכון עליו עננה · **ב** מין קסם נזה בנינו מרובע · ולא תעוננו · מעונן ומנחש · ב׳ מ״ל (א) תאר לזכר · ועננים כפלשתים · ר׳ ואל ענניכם · (ב) תאר לנקבה · בני עננה * : בראשי׳ ט במד׳ ט / שם יד ירמי׳ ד / איוב ג / ויק׳ יט דברי׳ יח / ישעי׳ ב ירמי׳ כז / ישעי׳ נז

ענב פרי גפן · ודם ענב תשתה חמר · ר׳ ואכלת ענבים כנפשך · כ׳ וס׳ ענבמו ענבי רוש : דברי׳ לב / שם כג שם לב

ענג רבוי הטוב וערובהו ב׳ ב״ל פיעל · הענגה והתענגה · והתפעל אז תתענג על יי׳ * · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · הרך בך והענג · (ב) תאר לנקבה · הרכה בך והענגה · (ג) וקראת לשבת ענג · (ד) מקרה · לא נאוה לכסיל תענוג · ר׳ אהבה בתענוגים · כ׳ על בני תענוגיך · ובו״ת ותענגות בני אדם : ירמי׳ וישעי׳ נח / דברי׳ כח / שם ישעי׳ נח / משלי יט / ש״ו ומי׳ א קהל׳ ב

עגד

(ג) זיך בדעקן · *(הערה א פי׳ כל ען ר״ל כל עס התעטף כאבל על מפלתו ; ובחכת ותדע שזה השורש ושורש עטף משנשים במובן אחד שהוא שטיפה כי גם האליפות והרפיון הוא איחור מרגלת הדם בהתעטפו כלב · ועיי׳ מ״שכ שם) : **עלץ** זיך פרייען · יויכצען : **עלק** דער איגעל : **עם** מיט · בייא : **עמם** פרהאהלען · פרבארגען · זיין · (ב) דאס פאלק · דיא נאציאן : **עמד** שטעהן · פעסט שטעהן · (ב) זיך ערנסט שטעללן · (ג) געשטעללט · פעסטגעשטעללט · (ד) דיא זיילי · (ה) דער שטאנד · דיא שטעללי · (ו) דיא זעלבי בעדייטונג וויא עם : **עמל** זיך בעמיהען · (ב) דיא מיהי · ארבייט · (ג) דער ארבייטזאמי · ארבייטענדי · (ד) דער בעטרוג : **עמס** אויפלאדען · (ב) דיא לאסט : **עמק** טיף · אונערגריכדליך זיין · (ב) דאס טאהל · דיא טיפי · (ג) טיף · (ד) דיא טיפי : **עמר** דינען · (ב) דער גארבענבינדר · (ג) דיא גארבי · (ד) איין געוויסעס מאאס : **עמת** דער נעכסטי · פרוואנדטי · (ב) גגען איבר : **ענן** וואלקיגט מאכן · בוועלקן · (ב) דיא וואלקי · (ג) צויבערן :

*(הערה מעונן י״א שהוא אוחז העינים וי״א מחשב העתים לומר עת זו יפה להתחיל וזו עת רעה · וי״א רואה בעבים ושופט כעתיד לפי דמיון הצורות הנראי׳ להם וזה קרוב לאמת והוא מהוראה הראשונה לפי זה) : **ענב** דיא טרויבי : **ענג** דיא אננעהמליכי · (ב) זיך פרגניגען · (ג) דאס פרגניגען · דיא אננעהמליכקייט ·

*(הערה כאוס המעיר ראוי להתעורר כביאור אלה שני הכתובים הבאים כאחד וקראת לשבת עונג · אז תתענג על ה׳ · וכא הכתוב השלישי והשריעו שכרן כאמרו והאכלתיך נחלת יעקב · אשר כבר התעוררו ז״ל עליהם כאמרם או תתענג כו׳ עונג זה איני יודע מהו כשהוא אומר וקראת לשבת עונג הוי אומר זה עונג שבת · ואמרו עוד כל המענג את השבת נותני׳ לו נחלה בלי מצרים שנאמר והאכלתיך נחלת יעקב · וכל זה אין תבונה בו · לכן תדע ובחכת שהעונג פי שנים לו · גשמי הנמשך מרב טוב השגת החושים החמשה · ורוחני הנמשך מרב טוב השגת השכל במושכלות · וכבר ביארנו זה פעמים שהשכלת השלימיות אשר בפועל כפו ית׳ הוא עצם השכלת שלימותו ית׳ כי שלימות הנברא יורה על שלימות בוראו ואפס זולתו לדעת אותו ית׳ ככתוב וראית את אחורי וכאמר השכל וידוע אותי כי אני ה׳ עושה חסד וגו׳ · ושם כאמר שהתענוג הנמשך מזאת ההשגה הוא עצם עו״הב והוא אין לו תכלית להיות ההשגה בכ״ת כי לתבונתו אין מספר · ואמרו ז״ל צדיקים אין להם מנוחה בעו״הב כי הולכי׳ מחיל אל חיל בהשגה כטעם מבין דבר מתוך דבר · והנה בהיות זה היום תכלית מ״ב ושלימיות פועלו ית׳ · לכן נוגו לנוח ממעשינו ומעצבון ידינו · וזה כי האדם לעמל יולד בטבע ומתענג בעמלו וכאשר ינוח מעמל הגשמי ומתענוגו לא יוכל לשבת בטל ובהכרח ינח לפועל ההשכלה כאמיתתו לחזות בנועם ה׳ ולבקר בהיכל קדשו שלימות ברואיו ולהתענג על ה׳ בהשגתם כטעם כי שמחתני בפעליך · ולבשר תהלת ה׳ מעין השגתו כטעם יודוך ה׳ כל מעשיך · דור לדור ישבח מעשיך בי שבח מעשיו הוא תהלתו כטעם במעשה ידיך ארנן וזוה שא״הכ מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה׳ · והוא הדבר שלמדו ז״ל בב׳ הכתובים כי בא זה ולימד על זה שבעונג רוחני הכתוב מדבר שהוא התכלית ועיקר המעשה של עונג הגשמי שאיננו רק הגעה אליו למען שמח הנפש בהניח לה מרגזה ומעצבה או תנא לפעלה לחזות בנועם ה׳ ולנחול נחלת עו״הב הבב״ת שאין לו מצרים ר״ל גבול ותכלית כאמור דע זה והכינהו ויתן מעדנים לנפשך) :

עָנַד קשורה בנינו קל · אֶעֶנְדֶנּוּ עטרות לי : (איו׳ לא)
עָנָה ח׳ הו״ל א תשובה נ׳ ב״ל קל · תקרא ואנכי
אֶעֱנֶה · ונפעל אצעק חמס ולא אֵעָנֶה · (איו׳ יד שם יט)
והפעיל והוה מבינתי יַעֲנֵנִי · פי׳ יכריחני לענות · (שם ך)
ומשקלו אשר לא מצאו מַעֲנֶה · ומוי׳ מַעֲנֵה לשון · (שם לב משלי יו)
ב ההתחלת הדיבור בנינו קל · וַיַּעַן איוב · ר׳ ראשון (איוב ג)
ג ערות בנינו קל עומד · כי אבן מקיר תזעק וכפיס
מעץ יַעֲנֶנָּה · פי׳ יעיד עמה · ד הרמת קול וצעקה (חבק׳ ב)
בשיר או באבל ב׳ ב״ל קל עומד · וַתַּעַן להם מרים · (שמות טו)
וְעָנָה איים באלמנותיו · פי׳ וקוננו ויצעקו מרה · (ישעי׳ יג)
ופיעל כרם חמר עַנּוּ לה · קול עַנּוֹת אנכי שומע · (שם כז שמו׳ לב)
פי׳ קול צעקה · ד׳ מ״ל (א) כי שמע יי׳ אל עָנְיֵךְ · (ראשי׳ טז)
פי׳ צעקתך · (ב) וַעֲנֹתְךָ תרבני · (ג) וְעַנְוָתְךָ תרבני · (ש״ב כב תלי׳ יח)
פי׳ גערתך באויב תגדלני כטעם מגערתך אלהי יעקב
נרדם ורכב וסוס · (ד) ולא שקץ עֱנוּת עני · פי׳ תפלתו (תלים כב)
וצעקתו · ה בניעה ועינוי נפש · ה׳ ב״ל קל עומד ·
טרם אֶעֱנֶה אני שוגג · פי׳ טרם הכנעי מפני ה׳ שגיתי (שם קיט)
מאד · ונפעל נַעֲנֵיתִי עד מאד · ופיעל שמחנו כימות (שם)
עִנִּיתָנוּ · ופועל טוב לי כי עֻנֵּיתִי · והתפעל וכי (שם צ שם קיט)
הִתְעַנִּיתָ · ט׳ מ״ל (א) תאר · והאיש משה עָנָו (מ״א ב במד׳ יב)
מאד · פי׳ ענו וגדרו הוא השם אל לבו רבי השלימיות
אשר עדן לא השיגם לכן יחזיק את עצמו לעני בדעת
והפכו הוא הגיא המתנשא בשלימותיו אשר השיגם
ואיננו נותן לב על הרב אשר עדן לא השיגם והוא באמת
דל גאה · ר׳ אל תשכח עֲנָוִים · ס׳ להושיע כל עַנְוֵי (תלי׳ י שם עו)
ארץ · (ב) תאר לדל · ידלק עָנִי · ר׳ משוד עֲנִיִּים · (שם י שם יב)
ס׳ ישפוט עֲנִיֵּי עם · כ׳ וַעֲנִיֶּיךָ במשפט · (ג) תאר (שם עב שם)
לדלה · עֲנִיָּה סוערה · (ד) מקרה · לחם עֹנִי · (ישע׳ נד דבר׳ יו)
פי׳ לחם המצה הוא רז ודל בכמותו בערכו אל לחם
אשר כשיעורו שהוא נופח ועולה בכמותו · וכבר כינה
הכתוב הרזון בשם דל כמו דלות ורעות תאר · ובק״ח
הע״ין אסירי עֳנִי וברזל · ס׳ מֵעֳנִי מצרים · כ׳ וכו׳ (תלי׳ קז שמו׳ ג)
ראה את עָנְיֵם · (ה) ולא שקץ עֱנוּת עני · (ו) (שם ד שם קכ)
וַעֲנֹתְךָ תרבני · פי׳ הכנעתך את אויבי היא תגדלני · (ש״ב כב)
(ז) ולפני כבוד עֲנָוָה · (ח) וְעַנְוָה צדק · כ׳ (משלי טו תלי׳ מה)
וְעַנְוָתְךָ תרבני · (ט) קמתי מִתַּעֲנִיתִי · ו עסק בנינו (שם יח עזר׳ ט)
קל · לַעֲנוֹת בו · פי׳ לעסוק · ב׳ מ״ל (א) כי בא (קהלת ג)
החלום ברוב עִנְיָן · ס׳ עִנְיַן רע · פי׳ עסק איש רע · (שם ה שם ד)
ויתכן לפרש היות רע מענין רעיון ומחשבה פי׳ כל
נעשה במציאות הוא ענין רעיוני ר״ל שיכול החושב
לחשוב בו מחשבות שונות · כ׳ וכעס עִנְיָנוֹ · (ב) כל (שם ב)
פעל יי׳ לַמַּעֲנֵהוּ · פי׳ עסקו הנרצה לו לפי החכמה · (משלי יו)
ז מדת החרישה · ב׳ מ״ל (א) כבחצי מַעֲנָה צמד (ש״א יד)
שדה · (ב) האריכו לְמַעֲנִיתָם · ח כמולכות · באסרם (תלי׳ קכט)
לשתי עֹנֹתָם · פי׳ מלכות יהודה ואפרים · (הוש׳ י)
ועיי׳ שורש מען :

עָנַף בד וסעיף · ג׳ מ״ל (א) יפה עָנָף · ס׳ וַעֲנַף (יחז׳ לא ויק׳ כג)
עץ עבות · ר׳ וַעֲנָפֶיהָ ארזי אל · (ב) עַנְפְּכֶם (תלי׳ פ יחז׳ לו)
תתנו · (ג) תאר · פוריה וַעֲנֵפָה : (שם יט)

עָנַק ב׳ הו״ל א עדי והרוזי הצוואר ב׳ ב״ל קל · לכן
עֲנָקַתְמוֹ גאוה · פי׳ יתפאר בגאותו כמו בעדי (תלי׳ עג)
הצוואר · והפעיל הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לו · פי׳ תן לו מתנת (דברי׳ טו)
שיתהלל בו · ומשקלו באחד עֲנָק · ר׳ וַעֲנָקִים לגרגרותיך · (שיר ד משלי א)
ובו״ה ולבד מן הָעֲנָקוֹת · ב בני אדם גדולי הקומה (שופ׳ ח)
ידועי׳ היו מאד · ב׳ מ״ל (א) אבי הָעֲנוֹק · (ב) אבי (יהוש׳ דא)
הָעֲנָק · ר׳ האדם הגדול בָּעֲנָקִים : (שם טו שם יד)

עָנַשׁ גמול רע לעושה רע ב׳ ב״ל קל יוצא · ונפעל
עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ · ומשקלו ויתן עֹנֶשׁ על הארץ : (שמו׳ כא מ״ב כג)

עָסַס דריכה וכתישה ושם המשקה היוצא ע״י דריכה
בנינו קל יוצא · וְעַסּוֹתֶם רשעים · ומשקלו (מלא׳ ג)
יטפו ההרים עָסִיס · ס׳ מֵעֲסִיס רמוני : (יואל ד שיר ח)

עָפָא ענפים או עלים · מבין עֳפָאיִם יתנו קול · (תלי׳ קד)
ועיי׳ שורש עוף :

עָפַל גובה ב׳ ב״ל פועל · הנה עֻפְּלָה לא ישרה (חבק׳ ב)
נפשו בו · פי׳ מי זה יאמר שמלכות בבל גבהה
מאד ואין יי׳ יכול להשפילה · אין לו נפש ישרה אך
הצדיק יאמין בנבואה זו · והפעיל וַיַּעְפִּלוּ לעלות · (במד׳ יד)
פי׳ גבה לבם לעלות או גבהו עליתם · ומשקלו ויבא
אל הָעֹפֶל · פי׳ מגדל גבוה : (מ״ב ה)

עָפַר ג׳ הו״ל א ארץ וכל דבר שהוא כעין אבק
ושחק בנינו פיעל · ומשקלו וְעִפַּר בֶּעָפָר : (ש״ב יו)
פי׳ זרק צרורות עפר אחריו · ס׳ מֵעֲפַר שריפת (במד׳ יט)
החטאת · כ׳ ואשליך את עֲפָרוֹ · ר׳ וראש עַפְרוֹת (דברי׳ ט משלי ח)
תבל · ב מתכות ידוע · וברזל עֹפָרֶת · ג נער האיל (יחז׳ כב)
או הצבי · לְעֹפֶר האילים · ר׳ כשני עֳפָרִים : (שיר ב שם ד)

עֵץ עצים · לכרת הָעֵץ · ס׳ כי האדם עֵץ השדה · (דבר׳ יט שם ך)
פי׳ שמא הוא אדם · כ׳ לא תשחית את עֵצָהּ · (שם)
ר׳ להטוב עֵצִים · ס׳ עֲצֵי ארזים · כ׳ ואת עֵצָיו : (שם ט מ״א ה טו)

עָצַב ג׳ הו״ל א כעס ודאגה ה׳ ב״ל קל · ולא
עֲצָבוֹ אביו מימיו · ונפעל כי נֶעֱצַב אל דוד · (מ״א א ש״א ך)
ופיעל מרו וְעִצְּבוּ · פי׳ הכעיסו את יי׳ · והפעיל (ישעי׳ סג)
יַעֲצִיבוּהוּ בישימון · והתפעל וַיִּתְעַצְּבוּ האנשים · נ׳ (תלי׳ עח ראש׳ לד)
מ״ל (א) מקרה · ודבר עֶצֶב יעלה אף · (ב) קורין (משלי טו)
עין יתן עַצָּבֶת · ס׳ וּבְעַצְּבַת לב · ר׳ ירבו עַצְּבוֹתָם · (שם י שם טו)
(ג) לְמַעֲצֵבָה תשכבון · ב עמל ב׳ ב״ל נפעל · מסיע (ישעי׳ נ)
אבנים יֵעָצֵב בהם · ופיעל ידיך עִצְּבוּנִי · פי׳ עמלו (קהל׳ י איו׳ י)
בי · וי״מ אותו מטעם עצבים וגידים פי׳ ידיך עשו
עורקי וגידי · ג׳ מ״ל (א) בכל עֶצֶב יהיה מותר · ר׳ (משלי יד)
אוכלי לחם הָעֲצָבִים · כ׳ וַעֲצָבֶיךָ בבית נכרי · (תלי׳ קכז משלי ה)
(ב) כי ילדתי בְּעֹצֶב · כ׳ מֵעָצְבְּךָ ומרגזך · (ג) (ד״ה א ד ישע׳ יד)
בְּעִצָּבוֹן תאכלנה · ס׳ וּמֵעִצְּבוֹן ידינו · כ׳ ארבה (ראשי׳ ג שם ה)
עִצְּבוֹנֵךְ · ג פסילי ע״ז בנינו הפעיל · עשינו לה כוונים (שם ג)
לְהַעֲצִבָהּ · פי׳ לעשית פסל ועצב · ג׳ מ״ל (א) הֶעָצֵב (ירמי׳ מד שם ח)
גבוה · (ב) עֲצַבֵּי עשם · (ג) חבור עֲצַבִּים אפרים · (ישע׳ מח הוש׳ ד)
ס׳ לַעֲצַבֵּי כנען · כ׳ לירושלים וְלַעֲצַבֶּיהָ * : (תלי׳ קו ישע׳ י)

עָצַר כלי אומנות מח · חרש ברזל מַעֲצָד : (שם מד)

עָנַד אומכינדן : עָנָה אנטווארטען · (ב) דיא אנטווארט · (ג) אנהעבן · (ד) בייא סטיממען · (ה) דיא סטיממי ערהעבן · שרייען · (ו) דאס געשרייא · (ז) גדעהמיטיגט · געקוועלט ווערדן · (ח) דעהמיטיג · ולד״א געלאסען · (ט) דער ארמי · עלענדי · (י) דיא ארמוהט · דאס עלענד · (יא) דיא דעמוהט · (יב) בשעפטיגען · (יג) דיא בשעפטיגונג · (יד) דיא פורכי · (טו) דאס רייך · דיא רעגירונג : עָנַף דער צווייג · (ב) ספראסענד · צווייגען טראגענד : עָנַק דיא האלסבינדי · (ב) איין געוויסעס ריזענגשלעכט : עָנַשׁ שטראפען · (ב) דיא שטראפי · אויפלאגי : עָסַס אויסדריקען · (ב) דער זאפט : עָפָא דאס לויב · דער צווייג : עָפַל באך · ערהאבען · (ב) זיך ערהעבן · (ג) דער טהורם · דיא אנהעהי : עָפַר שטויבווערפן · (ב) דער שטויב · דיא ערדי · (ג) דאס בלייא · (ד) דאס יונגי רעה : עֵץ דאס האלטץ · דער בוים : עָצַב ערגרן · בטריבען · (ב) קרענקענד · (ג) דיא קרענקונג · דער פרדרוס · (ד) ארבייטען · זיך במיהען · (ה) דיא ארבייט · (ו) געטצענבילדער מאכן · (ז) דאס בילד · געטצנבילד ·

*(הערה ובחנת ותדע מה שכבר הערותי בס״ק שהחכמה תתן שמחה לבעליה והסכלות תתן עצבות ככתוב חכמת אדם תאיר פניו פי׳ תשמח · ואמר כעס בחיק כסילים ינוח · פי׳ עצבון · עיי׳ בהערה לשורש איה · ועיי׳ בהערה לשורש כעס · ותדר שבט״ית נדרס למבקשיו על פי הבחינה בחכמה אשר יסד כפועל כפיו כי החכמה תורה על בעל החכמה ואפס זולתה לדרוש את ה׳ אשר אין בעולם זולתי הוא המכונה בשם פנים

עצה ב׳ הו״ל א סתימות עין בנינו קל · עוצה עיניו להשוב תהפוכות · ב הלק ירוע מהשדרה · לעוכות יחעצרה יסירנה :

עצל ההרשלות שהוא הפך הזריזות בנינו נפעל · אל תעצלו · ד׳ מ״ל (א) תאר · כן יתעצל לשוב · (ב) מקרה · עצלה תפיל תרדמה · (ג) ולהם עצלות · (ד) בעצלתים ימך המקרה :

עצם ג׳ הו״ל א תוקף או רבוי ב׳ ב״ל קל עומד · ואויבי חיים עצמו · רב ועצום ממנו · וירבו ויעצמו · ובין עצומים יפריד · פי׳ בין המוחזקי׳ בריב · והפעיל ויעצימהו מצריו · ו׳ מ״ל (א) מקרה · זה ימות בעצם תומו · פי׳ בתוקף שלמותו · (ב) בעצם ירך תשטמני · כ׳ לא נכחד עצמי ממך · (ג) עצמה ירבה · ס׳ בעצמות חבריך · (ד) הגישו עצמותיכם · פי׳ תוקף ריבכם · (ה) ונפל בעצומיו הלכאים · פי׳ בתוקף ריביו ומלחמותיו · (ו) עוז ותעצמות · ב עצמות כל בע״ח וגוף כל דבר ומהותו בנינו פיעל · וזה האחרון עצמו פי׳ שבר עצמותיו : ב׳ מ״ל (א) עצם אל עצמו · ס׳ עד עצם היום הזה · פי׳ גוף היום ר״ל מהותו · ב׳ דור העצמים · כ׳ גם בשלו עצמיה · ובו״ת התחיינה העצמות · ס׳ ועצמות אדם · כ׳ הניחו את עצמותי · (ב) לא נכחד עצמי ממך · פי׳ גופי ומהותי · ג סתימת העין ב׳ ב״ל קל · ועוצם עיניו · ופיעל ויעצם את עיניכם :

עצר ה׳ הו״ל א מניעה או עיכוב ב׳ ב״ל קל עצרני יי׳ מלדת · פי׳ מנע ממני פרי בטן · ולא יעצרכה הגשם · פי׳ לא יעכבך · ועיי׳ שורש עזב ביאור ואפס עצור ועזוב · ונפעל והמגפה נעצרה · פי׳ נמנעה · נעצר לפני יי׳ · פי׳ מעוכב · ג׳ מ״ל (א) מעצר ומשפט לוקח · פי׳ נגאלו מעיכוב הגלות · (ב) כי אין ליי׳ מעצור · (ג) אשר אין מעצר לרוחו · ב מלכות וממשלה בנינו קל · וזה יעצור בעמי · ב׳ מ״ל (א) יורש עצר · (ב) עצרת בוגרים · פי׳ מלכות בוגדי׳ · ג אסיפה · ב׳ מ״ל (א) קרשו עצרה לבעל · (ב) עצרת בוגרים · פי׳ רבוי אסיפת בוגדי׳ · ד חג · עצרת הוא · ה קרבן · ולא אריח בעצרותיכם :

עקב ה׳ הו״ל א ערמה בנינו קל · ויעקבני זה פעמים · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · עקב הלב מכל · (ב) תאר לנקבה · עקובה מדם · (ג) תאר לאורבה נושה במרמה · ואת עקבו מים · (ד) מקרה · עשה בעקבה · ב עוות והיה העקב למישור · ג סוף ואחורי הרגל · תשופנו עקב · ס׳ בעקב עשו · כ׳ ואת עקבו מים · פי׳ קצת סוף המחנה · ר׳ בעקבי הצאן · כ׳ עקבי ישמרו · ובו״ת עקבות משיחך · כ׳ ועקבותיך לא נודעו · ד איחור ועיכוב בנינו פיעל · ולא יעקבם · כי ישמע קולם · פי׳ לא יאחר הרעם אחר הברק ובארמי ודרז״ל בכ״ף ויתמהמה ת״א ואיתעכב · ה שכר וכטעם יען · יעקב רב · פי׳ שכר רב · יעקב אשר שמע אברהם · ועיי׳ שורש יען מש״כ בביאור הכתוב יען וביען :

עקד קשירת בע״ח יד ברגל בנינו קל · ויעקד את יצחק בנו · ב׳ מ״ל (א) פני הצאן אל עקד · הוא תאר לצאן שיש להם כתמים ברגלים מקום שעוקדין אותם · ר׳ התישים העקדים · (ב) עקד הרועים · פי׳ מקום קשירת הצאן לעת הגזיזה וי״ת בית כנישת רעיא · וירמה ללשון רומי שבית אסיפת התלמידים נקרא עקא״דמי :

עקה בנין לשמירה סביב הגג · ועשית מעקה :

עקל עוות בנינו פיעל · משפט מעקל · ב׳ מ״ל (א) נחש עקלתון · פי׳ כפוף הקומה מרוב גדלו והוא משל על מלכי העמים אשר מדינותיהם יסובבו הנקף רב מהישוב · (ב) ארחות עקלקלות · כ׳ והמטים עקלקלותם :

עקר עקירת הדבר ותלישתו מעיקרו ושרשו ג׳ ב״ל קל · עת לעקור נטוע · ונפעל ועקרון תעקר · ופיעל עקרו שור · פי׳ הלישת הבהמה מטלפיה שהם שרשה · ד׳ מ״ל (אב) תאר לזכר ולנקבה חבלתי מולידים וכאלו נתלשו משרשם עד״הכ ונצר משרשיו יפרה · לא יהיה בך עקר ועקרה · (ג) מושיבי עקרת הבית · (ד) או לעקר משפחת גר · פי׳ ז״ל הנמכר לע״ז עצמה · וטעם לעקר להיות נעקר משרשו אשר בתושבי היהודים ולהיות ממשפחת גרים עובד ע״ז :

עקש עוות ג׳ ב״ל קל · תם אני ויעקשני · ונפעל ונעקש דרכים · ופיעל ומעקש דרכיו · ג׳ מ״ל (א) תאר · צנים פחים בדרך עקש · פי׳ בדרך המעוות ימצאו קיצים מכאיבים והוא משל על הסוררים מדרך הישר שישיגם מכשולים בדרכם המעוות · ס׳ עקש לב · ר׳ אשר ארחותיהם עקשים · ס׳ עקשי לב · (ב) מקרה · עקשות פה · (ג) ומעקשים למישור :

ערר יחידי בלי בנים · ואנכי הולך ערירי · ר׳ ערירים ימותו · ויתכן היות מזה כערער בערבה · פי׳ עץ יחידי ונכפלה בו הפ״א :

ערב י״א הו״ל א עירבוב בנינו התפעל ויתערבו בגוים · ומשקלו וגם ערב רב · ב שקיעת החמה ב׳ ב״ל קל · רפה היום לערוב · והפעיל השכם והערב · ג׳ מ״ל (א) תאר לעת חשקיעה · ויהי ערב ויהי

פנים וכראו המכונים בשם אחור וכאמר וראית את אחורי ופני לא יראו · לכן ישמחו מבקשי ה׳ ככתוב ישמח לב מבקשי ה׳ ובעבור שעובדי פסילים ידרשו לאלהיהם בסכלות כמרגלא בפיהם לומר שאמונתם נעלה מחוג החכמה · לכן יתעצב לב מבקשי העצבים · ועל שם זה נקראו עצבים מטעם העצבון המושג לבעליהם · וגם נקרא עצב ע״ש העמל אשר העובד יגר עמל עלי חוק הפך הש״ית שיגר את עובדיו · וראוי שתדע שהיגון עצמו נקרא עצבות על שם עצבים וגידים וזה כי בעת העצבות יתעצב הדם ויתאסף מעור הבשר אל העורקים הפך עת השמחה שיתפשט בעור הבשר כמו שנראה שילבינו פני הכעצב ויאדימו פני השמח · וזה האודם להיותו דומה לאש לכן יכונה בשם אור כמ״ש ליהודים היתה אורה · חכמת אדם תאיר פניו והעצבון יכונה בשם חושך וקדרות ככתוב וכי הלכנו קדורנית :

עצר איין נעווישעס אינסטרומענט : **עצה** פרשליסען · (ב) דער ריקגראד : **עצל** טרעגי · לעסיג זיין · (ב) דער טרעגי · פוילי · (ג) דיא טרעגהייט :

עצם מעכטיג · שטארק זיין · (ב) דיא שטערקי · (ג) דיא קנאכען ברעכען · (ד) דיא קנאכן · געביינ · דאס וועזענטליכי איינס דינגס · (ה) פרשליסען :

עצר פרשליסען · צוריקהאלטונג · (ב) דיא צוריקהאלטונג · (ג) דער אבהאלט · (ד) רעגירן · הערשען · (ה) דאס רייך · דיא רעגירונג · (ו) לה״א דיא פרזאמלונג · (ז) דאס פעסט · (ח) דאס אפפער : **עקב** הינטרגעהן · אינטרליסטען · (ב) הינטרליסטיג · (ג) דיא קרימוונג · פרדרעהונג · (ד) דאס אונטרי איינס דינגס · דיא פערזי · (ה) צוריק האלטן · (ו) דער לאהן · (ז) דיא וויל :

עקד בינדן · (ב) דאס פונגעצייכנט · (ג) לה״א ווא דיא שאפי געבונדן ווערדן : **עקה** דאס געלענדר : **עקל** געקרימט :

עקר אויסוואורצלן · אויסרייסן · (ב) לעהמן · (ג) דער אונפרוכטבארי : **עקש** קרימען · פרדרעהן · (ב) געקררימט · פרדרעהט : **ערר** קינדרלאס :

ערב פרמישען · (ב) אבענד ווערדן · (ג) דער אבענד

ויהי בוקר · ר׳ בין הערבים * א · (ב) שם פאת השקיעה · וממערב אקבצך · (ג) ממזרח שמש וממערבה · ג עוף ידוע · וינשוף והערב · ר׳ ואת הערבים צויתי · ויתכן היותם אצילים או סוחרים העיר ה׳ את רוחם לכלכלו · ס׳ ערבי נחל · ד מדבר ושוכניו · ה׳ מ״ל (א) שם המדבר · ותגל ותפרח ערבה · כ׳ וערבתה כגן יי׳ · ובתו׳ ה״א ויורד הערבתה · ר׳ זאב ערבות · ס׳ בערבות יריחו · (ב) כל מלכי הערב השוכנים במדבר · (ג) וכל מלכי ערב · משא בערב · הבי״ת מקום על כמו אשר אני רוכב בה · (ד) ולא יהל שם ערבי · (ה) אסופי חיתו ערבה · ויבא ערב כבד * נ׳ ה געימות וכשרון בנינו קל עומד · יערב עליו שיחי · ולא יערבו לו זבחיהם · והיוצא עשקה לי ערבני · ב׳ מ״ל (א) כי קולך ערב · (ב) ואת ערבתם תקח · ו שמים · סולו לרוכב בערבות · נקראו ככה על שם לכתם לפאת מערב כאלו הרוכב מנהיגם למערב · ז אצילים · בני התערבות · נקראים ככה ע״ש חייהם בנעימים · ח ערבות ומשכון ב׳ ב״ל קל · אנכי אערבנו · והתפעל ועתה התערב נא · ג׳ מ״ל (א) עורב יערב לפני רעהו · פי׳ מכניס עצמו בערבות ומשכון בעד רעהו · כ׳ ואת ערבתם תקח · פי׳ הרד״ק תפרע חלואתם ותקח משכונם שמשכנו כדרך אנשי הצבא · (ב) אם התן ערבון · (ג) בני התערבות · פי׳ קצת בני השרים הנותני׳ בעדם ערבון לבל ימרדו · ט מסחר בנינו קל · ומשקלו ולערוב מערבך · ר׳ ברוב הונך ומערביך · י תוסי הבגד המתערבים עם השתי · או בשתי או בערב · יא אילן ידוע · ויפערבים על יבלי מים · ס׳ וערבי נחל :

ערג ב׳ הו״ל א שאגת האיל בנינו קל עומד · כאיל תערג · ב תלמי הזרעים · מערוגת הבושם · ר׳ לערוגת הבושם :

ערד פרא וחמור הבר · ומוסרות ערוד מי פתח :

ערה ד׳ הו״ל א גילוי ד׳ ב״ל נפעל · עד יערה עלינו רוח ממרום · ופיעל פתחן יערה · פי׳ יגלה ערותן · ערות יסוד עד צואר · פי׳ מגולות שוליהן · והפעיל את מקורה הערה · והתפעל תשכרי ותתערי · ג׳ מ״ל (א) עריה תעור קשתך · פי׳ גילוי הרחם : (ב) תאר לאברי ההולדה בבני אדם ונקראי׳ בלשון גילוי להיותם מגולים בטבעם משא״כ בבע״הח שהזכר מכניסו בגופו והנקבה תכסהו בזנבה · עיי׳ שפה אחרת שורש עור · לגלות ערוה · ס׳ ערות אביך · כ׳ לא תגלה ערותה · (ג) כמער איש ולויות · פי׳ מזכרות הזכר וחוברות כותלי בית הרחם · כ׳ והראיתי גוים מערך · ועיי׳ הוראה ד׳ לשורש עור · ב שפיכה ד׳ ב״ל נפעל · עד יערה עלינו רוח · פי׳ קצת מטעם אשפוך את רוחי · ופיעל ותער כדה · והפעיל הערה למות נפשו · והתפעל תשכרי ותתערי · פי׳ קצת תקיא · ג ליחות בנינו התפעל · ומתערה כאזרח רענן · ב׳ מ״ל (א) האר לרשאי׳ הלחות · ערות על יאר · (ב) ממערה גבע · פי׳ ממקום גידולי הדשאים הלחים הסמוך לגבע · ד דיבוק בנינו פיעל · וקיר ערה מגן · ת״י דבקו תריסין · ומשקלו כמער איש · פי׳ ז״ל כדביקות איש בלויה שלו :

ערך ב׳ הו״ל א סדר בנינו קל · יערכנו לפני יי׳ תמיד · ד׳ מ״ל (א) ערך לחם · כ׳ וערכת את ערכו · (ב) לאדם מערכי לב · פי׳ סדר הרעיונים · (ג) נרות המערכה · (ד) שש המערכת · ס׳ מערכת ישראל · פי׳ סדר מצב אנשי המלחמה · ר׳ שתים מערכות · ס׳ את מערכות ישראל · ב שוה ודמיון ב׳ ב״ל קל · לא יערכנה זהב · והפעיל יעריכנו הכהן · ומשקלו כערכך הכהן :

ערל כבידות הכמות או האיכות ב׳ ב״ל קל · וערלתם ערלתו · פי׳ יכבד עליו פריו ולא תלקטנו לאכלה · ונפעל שתה גם אתה והערל · פי׳ תגלה ערלתך · ד׳ מ״ל (א) ועדל זכר · פי׳ שעור הערלה כבדה על האבר · ס׳ ואני ערל שפתים · פי׳ כבד לשון · כבתוב כי כבד פה וכבד לשון אנכי · ר׳ כל הגוים ערלים · ס׳ ערלי לב · פי׳ כבדי תבנת הלב · (ב) תאר לנקבה ערלת אזנם · פי׳ כבדה משמוע · (ג) ערל לב · (ד) אשר לו הערלה · ס׳ ערלת לבבכם · כ׳ בשר ערלתו · ר׳ גבעת הערלות · ס׳ ערלות פלשתים · כ׳ את ערלותיהם :

ערם ד׳ הו״ל א מופשט מבגדיו · ד׳ מ״ל (א) ויפול ערם · ר׳ ויהיו שניהם ערומים · בנת עם הרגש · (ב) כי עירם אנכי · ר׳ וידעו כי עירמים הם · (ג) פן אפשיטנה ערמה · (ד) וכל מערמיהם הלבישו · ב תחבולה ב׳ ב״ל קל והפעיל · כי ערום יערים הוא · ב׳ מ״ל (א) תאר · וערום יבין לאשורו · ר׳ וערומים יכתירו דעת · (ב) מקרה · לתת לפתאים ערמה · כ׳ לוכד חכמים בערמם · משפטו בערמתם · ועיי׳ בהערה לשורש חכם : ג נר וצבור בנינו נפעל · נערמו מים · ומשקלו בקצה הערמה · ס׳ בטנך ערמת חטים · ר׳ ומביאים הערמות · פי׳ מערמות העפר · ד אילן מת · ולוז וערמון · ר׳ וערמנים לא היו כפראתיו :

ערס בצק · וראשית עריסותיכם :

ערף ג׳ הו״ל א נזילה בנינו קל · יערף כמטר לקחי · ומשקלו ואור חשך בעריפיה · פי׳ אור השמש חשך ברסיסי אידי הארץ · וי״מ בשמיה הנוזלים טל · ב הריסה בנינו קל · יערף מזבחותם · ומשקלו ואור

(ד) דיא אבענדצייטי · (ה) דער ראבי · (ו) דיא וניסטעניא · אייבעד · (ז) דאס געוועלדי · (ח) אנגנעהם · ליבליך זיין · (ט) אנגנעהם · (י) דיא הימעל · (יא) דיא עדלן · אדעליגי · (יב) בירגי זיין · (יג) דיא בירגשאפט · (יד) דאס ספאנד · (טו) האנדלן · (טז) דיא וואארי · (יז) דער איינשלאג · (יח) דיא ווידי :

*(הערה א הנועם והתענוג נקרא בשם ערבות מטעם ערבוב · יען שהנפש תתענג מדשן עירוב דבר והפכו · המטעמים המעורבים עירוב כערך ממתיקות וחמיצות יערבו לחיך · רשמי הציור המעורבים מיושר ועקם בערכי הציור ימתקו לעין · הקולות הנערכים מחלישות וחוזק לפי ערך המו״זיק יערבו לאוזן · וככה יתר החושים · וגם השכל יתענג על עירוב הקדמות שונות כהזדווגם יחד להוליד תולדות שכליות ולקח את ערובתם כמו שתקח הנפש המתאוה ערובת הזיווג החמרי כאשר הטיפה הזרעית מעורבת מכל כחות האברים · והנה הלשון הוא עט סופר לתולדות השכליים ואבר המוליד לתולדות החמריים · וכל אחד הוא ברית עולם לקיים מין האדם לפליטה גדולה על שתי צלעותיו חמרו וצורתו האי כדאיתי׳ והאי כדאיתיה זה באמרו וזה בצורתו · והוא הדבר שבעל ספר יצירה שוה ומשוה ברית הלשון עם ברית המעור · ועל שניהם הוא אומר בזוהר ווי למאן דזריק כינוסין לבר כי אין התענוג שוה כמו הנער בצאת מעשיהם לבטלה כמכוון בינירה · נרמז לדבר באוגי כסיל לא תדבר עכ״ה) :

*(הערה ב עת התחלת עלות השמש ונאופק המזרחי עד בואו אל עיגול חצי השמים נקרא צהרים מטעם צהר וחלון הנעשים בגובה הבית למען הרבות אור · ועל שם כ׳ קצות ההתחלה והסוף נקרא צהרים בלשון שנים · ונקרא ג״כ בקר ושחר לאותה עת ההכרה וביקור הצורות הבלתי נכרי׳ לפניה · ועת רדת השמש מחצי היום עד מבואו באופק המערבי נקרא ערב מטעם עירבוב הצורות · וע״ש כ׳ קצות ירידה ראשיתה וסופה נקרא ערבים בלשון שנים :

ערג שרייען · (ב) דאס בעעט : **ערד** אין ווילדעם טיהר :
ערה אפפענבארען · ענטדעקן · (ב) דיא בלעסי · פאממטהיילי · (ג) אויסשיטטען · ערגיסען · (ד) פריש · פייכט זיין · (ה) אנהענגן :
ערך אורענט מאכן · ארדנן · (ב) דיא ארדנונג · (ג) שעטצן · אכטען : **ערל** בשווערן · שווער מאכן · (ב) ע׳טבלעסן · (ג) אונבשניטטען · (ד) שווער · (ה) דיא פארהויט : **ערם** נאקט · (ב) היבערליסטיג זיין · (ג) דיא ליסט · (ד) טירמן · הייפן · (ה) דער הויפן · (ו) קאסטאניענבאלטן : **ערס** דער טייג : **ערף** טריפען · (ב) אייגרייפען ·

תאור תאנך בערפיה · פי׳ קצת בהריסותיה · ג אחורי הראש שכנגד הפנים וכריתתו בנינו קל יוצא · וערפו שם את העגלה · על העגלה הערופה · הוא כריתת הצוואר מאחוריו אשר מול העורף · ומשקלו כי עם קשה עורף אתה · פי׳ כמי שצווארו קשה ואינו יכול להניע ראשו לפנות למי שקוראהו · ס׳ מערף אבותם · כ׳ ונקשו את ערפם :

ערץ ב׳ הו״ל א שבר והתת ב׳ ב״ל קל עומד · אל תערוץ ואל תחת · והיוצא כקומו לערוץ הארץ · והפעיל עומד ולא תעריצו · ב׳ מ״ל (א) נערוץ נחלים · (ב) מסעף פארה במערצה · פי׳ יסיר הענף בשבר חזק · ב ההתחזקות ג׳ ב״ל קל עומד · אולי יתערוצי · ונפעל אל נערץ · פי׳ חזק ותקיף · והפעיל ואת אלהי ישראל יעריצו · (ב) מ״ל (א) כי אפס עריץ · ר׳ ונאות עריצים אשפיל · ס׳ עריצי גוים · (ב) והוא מעריצכם :

ערק מרוצה וניסה בנינו קל · הערקים ציה · ומשקלו וערקי לא ישכבון · הם הגידים מובילי הדם במרוצתו :

ערש מטה וברמשק ערש · כ׳ וס׳ הנה ערשו ערש ברזל · ר׳ וסרוחים על ערשתם :

עשש בלוי הבגדים מתולעת האוכלת אותם בנינו קל · ועצמו עששו · ומשקלו עש יאכלם · ועיי׳ שורש עוש :

עשב צמחים · עשב מזריע זרע · ס׳ וכל עשב השדה · ב׳ וכל עשבם אוביש · ר׳ ונאספו עשבות הרים :

עשה ב׳ הו״ל א הפעלות פעולה חדשה וממנו תיקון או קנין ואסיפה ב׳ ב״ל קל יוצא · הוא עשך ויכוננך · ועשתה את צפרניה · פי׳ תקצצם ותתקנם · וי״מ תגדלם והנה הגידול הוא פעולה חדשה אשר היא עושה אותה בטבעה · עשה לי את החיל הזה · פי׳ קנה ואסף · וקרוב לשמוע מתת הכסילים זבח · כי אינם יודעים לעשות רע · פי׳ קצת לתקן הרע שעשו ויותר נראה שהוא שב על הישרים המובן בכתוב והטעם שהש״י קרוב לשמוע תפלת הישרי׳ מלקבל זבח החוטאי׳ כי הישרים אינם יודעי׳ לעשות רע כמו אלה החוטאים : ונפעל ומה שנעשה הוא שיעשה · ומשקלו כי רע עלי המעשה · ס׳ את מעשה האלהים · כ׳ ומעשהו בבקמל · ר׳ המעשים אשר עשה · כ׳ וס׳ מעשיהם מעשי און · ב סחיטה וכתישה ג׳ ב״ל קל · בעשות ממצרים דדיך · ופועל עשו דדי בתוליהן · ופועל אשר עשיתי בסתר · כינוי לסחיטת הזרע :

עשן איד ועשן העולה משריפת אש ועצ״הש חרון אף בנינו קל · יגע בהרים ויעשנו · עשנת בתפלת עמך · פי׳ חרה אפך · ג׳ מ״ל (א) תאר וזאת ההר עשן · ר׳ האודים העשנים · (ב) והבית ימלא עשן · ס׳ עלה עשן העיר · כ׳ ויעל עשנו · (ג) כעשן הכבשן :

עשק לקיחה וכבישת דבר שאינו שלו ב׳ ב״ל קל יוצא · ואשור באפס עשקו · עשקה לי ערבני : * הן יעשק נהר · פי׳ לא ישאיר אחרי שתייתו מים בנהר וכאלו גוזל את הרגילים לשתות ממנו · ופיעל המעשקה בתולת בת צידון · ג׳ מ״ל (א) תאר · והצילו גזול מידי עשוק · פי׳ כמו עושק · (ב) מקרה · כי העשק יהולל חכם · פי׳ העושק והמרוצה הנעשה בנמצאים שבעו״הז טורפים זה את זה והאדם יותר מכלם זה יערבב על החכם אמונת הנהגת היושר והשגחתו ית׳ ככתוב והנה דמעת העשוקים · ס׳ פדני מעשק אדם · (ג) ורב מעשקות :

עשק סירדה וערעור בנינו התפעל ומשקלו · עשק כי התעשקו עמו · ובדר״זל הוא בסמ״ך :

עשר רבוי הון ג׳ ב״ל קל עומד · לא יעשר ולא יקום חילו · והפעיל עומד · אל תיגע להעשיר · ויוצא ברכת יי׳ היא תעשיר · והתפעל יש מתעשר · ב׳ מ״ל (א) מקרה · בשמאלה עשר וכבוד · ס׳ עשר כבוד מלכותו · כ׳ כבוד עשרו · (ב) תאר · אל תקלל עשיר · ר׳ ועשירים בשפל ישבו · ס׳ עשירי עם · ב׳ עשיריה מלאו חמס :

עשר מספר עשרה ג׳ ב״ל קל · צאנכם יעשר · פי׳ יקח העשירי · ופיעל עשר אעשרנו לך · והפעיל כי תכלה לעשר · משפטו להעשר · י״ג מ״ל (א) תאר לעשירי · הניתן לכהן מעשר מן המעשר · ס׳ מעשר בני ישראל · כ׳ איש מעשרו · ר׳ לראשית ולמעשרות · כ׳ מכל מעשרתיכם · (ב) שם מספר הזכרים הנמנים · עשרה זהב משקלם · (ג) בהתחברו למספר קטן · ואת אחד עשר ילדיו · שנים עשר וכו׳ עד עשרים · (ד) ס׳ והוא מספר הזכר המופשט מהמנוי עשרת מונים · (ה) שם המספר לנקבות הנמנות · ועשר אתונות · (ו) בהתחברו למספר קטן · שתים עשרה שנה · וכן כלם עד עשרים · (ז) זוג עשרוה ואילים עשרים · אתונות עשרים · שוה לז״וג · משפטו עשרים ברבוי הזוגות כמו אלפים · (ח) תאר למורכב מעשרת מנויים · ימים או עשור · (ט) תאר לזכר המנוי אחרי התשעה · עד החדש העשירי · (י) לנקבה · ועוד בה עשיריה · (יא) תאר לנקבה הנמנית אחרי התשע · בשנה העשירית · הסמיכות הוא תאר לחלק עשירי מכל · ועשירית החומר האיפה · (יב) שם מדת היבש שמדתו מג׳ בצים וחומש ביצה והוא העומר ועשירית האיפה · ועשרון עשרון סולת · (יג) ושני עשרנים סלת :

עשת ג׳ הו״ל א מחשבה ורצון בנינו התפעל · אולי יתעשת האלהים · פי׳ יחשוב במחשבת רצון · ג׳ מ״ל (א) ביום ההוא אבדו עשתנותיו · (ב) לעשתות שאנן · פי׳ המפרשי׳ לבעלי מחשבות שאננים ושקטים · (ג) מספר האחד עשר או האחת עשרה · בעשתי עשר חודש * · עשתי עשרה שנה · ב זכות ועצ״הש שמן ודשן

) דאס נפניק אבהויען · (ד) דער נאקן · דאס גניק : **ערץ** זנן זכטן · ציטערן · (ב) דער כרוך · דיא העהלינג · (ג) פטארק זיין ·) דער פטארקי : **ערק** פליהען : **ערש** דאס בעטט · דיא בעטטפטעלל : **עשש** פרנעהן · פאן ווירמערן נפרעסן ווערדן : **עשב** דאס קרויט · גראס : **עשה** מאכן · טהוען · (ב) בשניידען · (ג) אנשאפפען · (ד) דיא האנדלונג · טהאט · (ה) דריקען :
עשן רויכען · (ב) פאן נארן ענטברענן · (ג) דער רויך :
עשק בעדריקען · איברוועלטיגען · (ב) בערויבען · (ג) דער גיוואלטט טהעטיגי · (ד) דיא וואלטטהעטיג :
הערה נפי׳ הכתוב עשקה לי ערבני · ידמה כאלו הוא קייב מיתה והנוסה בא לקחת את נפשו ממנו · והנה הוא מתפלל שיכבוש ה׳ נפשו לו ר״ל בעבורו ויהיה ערב בעד החוב שיפרעגו · זה ראיתי נכון כפי׳ זה הכתוב ורבי׳ פי׳ בחופנים אחרי׳ אינם מעין הוראת מלת עשק אף כי מלת ערבני איננה יונאת כי אם בהוראת הערבות והמשכון כמו אנכי אערבנו · אך בהוראת הנעימות כפי מה שחשבו המפרשים עומד הוא כמו יערב עליו שיחי · לכן הנכון מ״שכ :
עשק נאכקען : **עשר** רייך זיין · (ב) דער רייכטהום · (ג) דער רייכי : **עשר** פרצעהנדן (ב) דער צעהנטי טהייל · (ג) צעהן · (ד) צואנציג · (ה) דער צעהנטי :
עשת כדענקן · (ב) דיא גדאנקן · (ג) איין פערבינדונג מיט עשר · איילף ·

ורשן בנינו קל · שמנו יעשתו · ג׳ מ״ל (א) ברזל (ירמי׳ ה)
עשות · פי׳ כלי ברזל לטושים וצחים · (ב) מעיו עשת (יחז׳ כז שיר ה)
שן · (ג) לפיד בוז לעשתות שאנן · עת בשורש עות : (איוב יב)

עתד ב׳ הו״ל א הזמנה ב׳ ב״ל פיעל · ועתדה (משלי כד)
בשדה לך · והתפעל אשר התעתדו לגלים · (איו׳ טו)
ב׳ מ״ל (א) תאר · כמלך עתיד לכידור · ועיי׳ שורש (שם)
כדר ביאורו · ר׳ העתידים עורר לויתן · ובו״ת והש (שם ג)
עתדות למו · (ב) ועתודותיהם שוסיתי · פי׳ אוצרותיהם (דברי׳ לב ישעי׳ י)
המזומני׳ להם ב זכרי העזים הנקראי׳ תישים ועצ״הש
נגידי העם · עתודים המשה · ס׳ הקים כל עתודי (במד׳ ז ישעי׳ יד)
ארץ · פי׳ מושלים ונגידי ארץ :

עתם השיכה בנינו נפעל · נעתם ארץ : (שם ט)

עתק ג׳ הו״ל א עובי והזקאו רבוי בנינו קל עומר ·
עתקו גם גברו חיל · ג׳ מ״ל (א) מקרח · יצא (איו׳ כא)
עתק מפיכם · (ב) תאר · הון עתק · (ג) ולמכסה (ש״א ב משלי ח)
עתיק · פי׳ עב וחשוב · ב עקירה והעתקה ב׳ ב״ל קל (ישעי׳ כג)
עומר · וצור יעתק ממקומו · והפעיל המעתיק (איו׳ יד שם ט)
הרים · העתיקו אנשי חזקיה · פי׳ כתבו מספר וכאלו (משלי כה)
עקרו המכתב מספר אל ספר · ומשקלו והדברים
עתיקים · פי׳ כל היחוס שספר הוא מעותק מספר קדום · (ד״ה א ד)
ס׳ עתיקי משדים · פי׳ נעקרו ונגמלו · ג ישן בנינו (ישעי׳ כח)
קל עומד · עתקה בכל צוררי · פי׳ נתישן תארי (תלי׳ ו)
כזקן · ומשקלו והדברים עתיקים · פי׳ קצרה ישנים (ד״ה א ד)
מימיו קדמונים :

עתר ב׳ הו״ל א רצוי ותפלה ג׳ ב״ל קל · ויעתר (ראשי׳ כה)
יצחק · ונפעל ונעתר להם ורפאם · ונעתור (ישע׳ יט ד״ה א ה)
להם · והפעיל העתירו בעדי · ומשקלו עתרת שלום · (שמו׳ ח ירמי׳ לג)
ב עובי ורבוי ב׳ ב״ל נפעל · נאמנים פצעי אוהב
ונעתרות נשיקות שונא · פי׳ נאמנים הוא מטעם נאום (משלי כז)
שפי׳ מליצה עיי׳ שורש נאם והנה יאמר שמכות האוהב
הם מליצי מוסר כי הוא מלמדך להועיל · אך נשיקות
השונא הם עובי כי בשנאתו הוא מייפה בעיניך מעשיך
הרעים ומרגילך להתנהג ברע · והפעיל והעתרתם (יחז׳ לה)
עלי דבריכ׳ · ומשקלו ועתר ענן הקטור · פי׳ העשן עב : (שם ח)

בני רבעים

עבטט ומכביד על עבטיט · ובשורש טיט : (חבק׳ ב)

עטלף עכבר בעל כנפים המעופף בלילה · והרוכיפת
והעטלף · ר׳ להפור פרות ולעטלפים : (דבר׳ יד ישעי׳ ב)

עכבר שרץ ידוע · השקץ והעכבר · ר׳ ועכברי (שם סו ש״א ו)
הזהב · כ׳ וצלמי עכבריכם : (שם)

עכביש שרץ ידוע טווה הרשתות על כל פינה ללכוד
הזבובים · וקורי עכביש יארוגו : (ישעי׳ נט)

עכשוב מין נחש · חמת עכשוב : (תלי׳ קמ)

עקרב ב׳ הו״ל א מין זוחלי עפר · נחש שרף
ועקרב · ר׳ ואל עקרבים אתה יושב · (דברי׳ ח יחז׳ ב)
ב קוצים · ואני איסר אתכם בעקרבים : (מ״א יב)

ערער עץ מדברי ב׳ מ״ל (א) כערער בערבה · (ירמי׳ יז)
כערוער במדבר · ועיי׳ שורש ערר : (שם מח)

ערפל אופל · חשך ענן וערפל : (דבר׳ ד)

עשתר ג׳ הו״ל א נקבות הצאן ועשתרות צאנך · (שם ז)
ב צלם ע״ז · ב׳ מ״ל (א) בית עשתרות · (ש״א לא)
(ב) עשתרת אלהי צדונים · ג שם עיר בעשתרות (מ״א יא דברי׳)
ובאדרעי · ס׳ בעשתרות קרנים : (ראשי׳ יד)

נשלמה אות העי״ן

אות הפ״א

פאה קץ וצד בנינו הפעיל · אמרתי אפאיהם · (דברי׳ לב)
פי׳ אפזרם בכל פאה · ב׳ מ״ל (א) לפאה (שמו׳ כו)
האחת · ס׳ לפאת נגבה · כ׳ ויי׳ פתחן יערה · הפ״א (שם כז ישע׳ ג)
קמוצה בהטלת התנועה והטעם שערות ראשם
המסולסלות תהיינה מעורות ודבוקות כעין לבדין · ר׳
על ארבע הפאות · (ב) ומחץ פאתי מואב · רומז (שם כה במד׳ כד)
אל ומרד שני חבלים להמית : (ש״ב ח)

פאר ב׳ הו״ל א יופי ושלימות ב׳ ב״ל פיעל · ובית
תפארתי אפאר · והתפעל מעשה ידי להתפאר · (ישעי׳ ס שם)
ד׳ מ״ל (א) יכהן פאר · כ׳ פארך תבוש עליך · ר׳ (שם סא יחז׳ כד)
הפארים והצעדות · ס׳ פארי פשתים · כ׳ ופארכם (ישע׳ ג יחז׳ מד)
על ראשיכם · (ב) ולצפירה תפארה · (ג) עטרת (ישעי׳ כח)
תפארת · ס׳ תפארת העכסים · כ׳ ובית תפארתי · (שם סב שם ג שם)
(ד) כל פנים קבצו פארור · מפניו יחילו עמים כל פנים
קבצו פארור * · ב ענפים בנינו פיעל · לא תפאר (יואל ב דבר׳)
אחריך · פי׳ לא תשוב ללקוט הנשאר בפארות · ב׳
מ״ל (א) מסעף פארה · (ב) ותשלח פארות · כ׳ (ישע׳ י יחז׳ יז)
לא היו כפארותיו : (שם לא)

פג תאנה שלא נגמרה · התאנה חנטה פגיה : (שיר ב)

פגל בשר נתעב שנתרחק מהזמן שחיטתו בפועל · או
במחשבה בקדשים · פגול יהיה · ר׳ ומרק פגלים : (ויקר׳ ישעי׳ סה)

פגע ד׳ הו״ל א פגישה בנינו קל · ופגעת חבל (ש״א י)
נביאים * · ב הכאה ומקרה רעה · ב׳ ב״ל קל
יוצא · פן יפגענו בדבר · והפעיל ולפושעים יפגיע · (שמו׳ ה ישע׳)
פי׳ יענוש · ב׳ מ״ל (א) ואין פגע רע · (ב) למה (מ״א ה)
שמתני למפגע לך · ג בקשה ותחינה ב׳ ב״ל קל · (איו׳ ז)
ופגעו לי · והפעיל הפגעו במלך · ד רצוי והעתר (ראשי׳ כג ירמ׳)
בנינו קל · פגעת את שש : (ישעי׳ סד)

פגר

(ד) גלענצן · פעטט זיין · *(הערה כפי׳ עשתי עשר · כבר רבו הפי׳ בזאת המלה ואשר יראה לי שהיא מטעם מחשבה וחשבון האמור כי אחר שנשלם סדר מספר הקטן בעשר עוד ישוב החושב והמונה אחת לעשר למנות חשבון חדש · ומזה הוא טעם לעשתות שאנן פי׳ בעלי רעיונים שאננים · שהתרעם על רוע ההנהגה אשר במציאות כי בהיותו נכון לפיד ושכר · אז כוז יכוון לו שאנני הרעיון ר״ל עשירי עם ובעלי זרוע בבטחם כי לא יגע בהם רע כאלו הפיד והרע איננו נכון ומזומן כי אם למועדי רגל ר״ל לקשי היום · והוא כלל שאחריו פרט ישליו אהלים לשודדים וגו׳) :

עתד ברייטען · בשטיממען · בערייט · (ג) דער באק · (ד) דער רעגענט · פירסט : **עתם** פינסטער ווערדן : **עתק** לונגעהמן · שטארק ווערדן · (ב) דאס הארטי · שטארקי · (ג) שטאהק · (ד) וועגריקן · (ה) אלטערן · (ו) אלט זיין : **עתר** פלעהן · בעטן · (ב) אונדורכזיכטיג · דיק · (ג) דער דיקי רויך : **עבטט** זיהי · שורש טיט : **עטלף** דיא פלעדרמויס ולד״א דיא שוואלבי : **עכבר** דיא מויס : **עכביש** דיא שפינני : **עכשב** דיא אטטער : **עקרב** דיא שקארפיאן · (ב) דער דארן : **ערער** דער נאמי איינס בוימס : **ערפל** דיא פינסטערניס : **עשתר** דיא העערדי · (ב) דער געטצי · (ג) דער נאמן איינס ארטס :

פאה ברסטרייען אין אללי עקן · (ב) דיא עקי : **פאר** צירען · פרעכט מאכן · (ב) דיא פראכטי שענהייט · (ג) איין געוויבער שמוק · (ד) כאכפכאלאקען · (ה) דער צוויג · ספרעסלינג :
*(הערה · פארור כדתקו המפרשי׳ בפירושו ולי נראה שהוא מטעם פי ככפל העי״ן וזה כי פאר הפנים ויפיו הוא האדמימות עד״ו אדמוני עם יפה עינים והנה התיל והחרדה קבצו הדם והפאר פתאום תוכם כאמרם ז״ל חרדה מסלקת הדמים · ועיי׳ שורש חרד) :
פג דיא ערסטי קליינע פריכטי : **פגל** פרוארפן · עקעלהאפט :
פגע בגעגנן · אנטרעפן · (ב) איברקאממען · אנפאללן · (ג) ד היגדרנים · דער אנשטאס · (ד) ביטטען · (ה) נגעדיג זיין
*(הערה · ההבדל שבין פגיעה ופגישה הוא שפגישה מורה על פגי׳ ב׳ מתנועעים מתנגדים זה בא מהעבר מזה וזה בא מהעבר שכנגדו · משא״כ פגיעה שהפוגע מתנועע בדרכו ופוגע בנפגע העומד כח · ומזה תבין מה שלא שמשו במקרא במלת פגישה כ״א על ב׳ שיש בהם רוח חיים או מתנועעים עכ״פ כי יפגשך עשו · ופגשו ציים חיים · (ואל תשאלנו מכתוב יומם יפגשו חושך · כי החשך הוא העדר האור מתנועע בתנועת המעדיר ופוגש כהולך נגדו) משא״כ פגיעה שגם בו ג״כ על דבר שאין בו רוח חיים · ופגע בירחו · כי קו המדה לא הוא .

פגר הריסת המצב והסדר וגוף הנלה הנהרס ומבנינו
במותו בנינו פיעל · אשר יפגרו מלכת · פי׳ — ש״א ל
הרסו מערכת אנשי המלחמה · פן יהרסו ת״א דלמא
יפגרון וככה כל הריסה מתורגם בלשון פגירה · ומשקלו
וכבד יפגר · ס׳ פגר מחנה פלשתים · ר׳ כלם פגרים — כמו׳ג ש״א יז ישע׳
מתים · ס׳ בפגרי האנשים · כ׳ ופגריכם אתם — לו שם סו במד׳ יד
משפטו להיות הפוך ואתם פגריכם כלומר הבנים יבואו
לארץ אבל אתם פגריכם יפלו במדבר הזה :

פגש פגישת ב׳ מתנועעים מתנגדים ג׳ ב״ל קל יוצא ·
כי יפגשך עשו · ונפעל עשיר ורש נפגשו · — ב״את׳לב משלי דכ
ופיעל יומם יפגשו חושך · ועיי׳ בהערה לשורש פגע : — איוב ה

פדה פריון וגאולה ד׳ ב״ל קל יוצא · ברעב יפדך — שם
ממות * · והפעיל אשר לא יעדה והפדה · — שמו׳ דא
והפעל ונפעל והפדה לא נפדתה · ג׳ מ״ל (א) והרבה — ויק׳ יט
עמו פדות · (ב) ויקר פדיון נפשם · (ג) כסף הפדיום : — תל׳ קל מט במד׳ ג

פדן ב׳ הו״ל א ארמון · ויטע אהלי אפדנו · את — דני׳ יא
שפרירו ת״י אפרגיה · ב שם זוג ערים ידועים ·
בבואו מפדן ארם · צמד בקר ת״י פדן : — ראשי׳ לג

פדע פדות בנינו קל · פדעהו מרדת שחת : — איוב לג

פדר הלב · את הראש ואת הפדר · כ׳ ואת פדרו : — ויק׳ א שם

פה ג׳ הו״ל א פי׳ כל חי או עצה ודבר שפתים ·
ועצ״הש פתחי הבורות ובירת הצוואר של הבגד
וחידודי כלי ברזל · כבר פה · ועם ישראל פה אחד · — שמו׳ דיהוש׳ ט
פי׳ בעצה אחת · ס׳ עגלות על פי פרעה · פי׳ בדבר — ראשי׳ מה
פרעה · על פי הבאר · כ׳ מרבש לפי · בהעדר יו״ר — שם דט תלי׳ קיט
השורש · באר פיה · חטארת פימו · שפה לפיו · — זס סט כט שמו׳ לט
הוא בית הצוואר · ר׳ הפצירה פים · הוא כלי ברזל — ש״א יג
רב החידודים הכורת ברזל · ובו״ת חדרה, כחרב פיות · — משלי ה
ובכפל הפ״א וחרב פיפיות · ב שיעור · ולפי מעט — תל׳ קמט ויק׳ כה
השנים · כ׳ לפיהן ישיב גאולתו · ג כטעם הנה · עד — שם
פה הבוא · ובאל״ף ופא ישית בגאון גליך · ובוא״ו — איו׳ לח שם
לאלים אפה ומפו · איפה בשורש איף : — יחז׳ מ

פוג רפיון והלישות ב׳ ב״ל קל עומד · ויפג לבו כי — ראשי׳ מה
לא האמין · פי׳ רפתה ופיקת לבו ההוה מגרוצת
הדם אשר נחלשה כעת מעצבון שקרה לו כהזכירו את
יוסף אחר שלא האמין בחייו · ועיי׳ שורש דלף · והרמב״ן
ז״ל פי׳ שקרה לו זה החלישות מרוב השמחה
הפתאומית · והנה הכתוב מכחישו שאומר כי לא האמין ·
ונפעל נפוגותי ונדכיתי · ב׳ מ״ל (א) אל תתני פוגת · — תל׳ לח איכ׳ ב
(ב) מאין הפגות : — שם ג

פוח ד׳ הו״ל א נפיחה ודיבור בנינו הפעיל ·
הפיחי גני · יופיח כזבים · פי׳ ידבר · כל — שיר ד משלי יד
צורריו יפיח בהם · פי׳ יחשבו כדבר קל שעולה בנפיחה · — תלי׳ י
ב רמין ואפר · פיח כבשן · ג מהבוא ומוקש ב׳ ב״ל — שמו׳ ט
קל · עד שיפוח היום · פי׳ עד שיחבא אור היום — שיר ב
וכטעם ועין נואף שמרה נשף · והפעיל הפח בחורים — ישעי׳ מב
כלם · פי׳ ילכדו ויהיו נחבאים בחורי בירת הסוהר ·
ומשקלו ילפח ולמוקש · ר׳ צנים פחים · עיי׳ שורש — שם ח משלי׳ דכ
עקש ביאורו · ד טסים · רקועי פחים · ס׳ פחי הזהב : — במד׳ יז שמו׳ לט

פוך ב׳ הו״ל א כחול לצבוע העין · ותשם בפוך — מ״ב ט
עיניה · ב אבן מה · מרבין בפוך אבניך : — ישעי׳ כד

פול מין קטנית מה · ופול ועדשים : — ש״ב יז

פון אולי ושמא בנינו קל · נשאתי אמיך אפונה · — תלי׳ פח
פי׳ אני חושש תמיד פן יקרני רע מה · ומלה
אחת פן ישלח ידו · פי׳ שמא · וכטעם שלא פן תמותון * : — ראשי׳ ג שם

פוץ פיזור ו׳ ב״ל קל עומד · * פן נפוץ · ונפעל — שם יא
נפצו משפחות הכנעני · ופיעל ואהו בערפי — שם י
מיפצפצני · והוא כפול הפ״א והלמ״ד · ומרובע וכפטיש — איו׳ יו
יפצץ סלע · פי׳ ישברהו ויפזר חלקיו · והפעיל — ירמי׳ נג
והפיצותים בגוים · והתפעל ויתפצצו הררי עד · — שם ט חבק׳ ג
ומשקלו ותפוצותיכם ונפלתם · עתרי בת פוצי · — ירמי׳ כה צפני׳ ג
הוא שם אומה · ועיי׳ שורש נפץ :

פוק ב׳ הו״ל א מכשול ב׳ ב״ל קל עומד · פקו — ישעי׳ כח
פליליה · פי׳ כשלו משפטיה על דרך כשלה
ברחוב אמת · והפעיל יחזוקוס ולא יפיק · ב׳ מ״ל (א) — ירמי׳ י
ופיק ברכים · (ב) ולא תהיה זאת לך לפוקה · — ש״א כה
ב הוצאה בנינו הפעיל · וזממו אל יפק · פי׳ אל — תלי׳ קמ
תוציא מחשבתו לפועל · מפיקים מזן אל זן · פי׳ רבוי — שם קמד
התבואות פרצו הזויות ונתערבו מין בשאינו מינו :

פור ד׳ הו״ל א ביטול ב׳ ב״ל הפעיל · הפר ברית · — ישעי׳ לג
והפעל עוצר עצה ותפר · ב ריצון ושבר ד׳ — שם ח
ב״ל קל פור התפוררה ארץ · ופיעל שלו הייתי — שם כד
ויפרפרני

הוא המתנועע ופוגע במקום כח · ולזה שימשו בו ג״כ ענין הכאה שהשוט או החרב מתנועע בכח מגיעו ופוגע במוכה העומד כח · והבקשה או העתירה יפגעון ג״כ בעומד כח אשר לא שמשו בכיונת בם במלת פגישה דוק בכתובים :

עוד ראיתי כי טוב לבאר מקרא פגעת את שש ועושה צדק בדרכיך יזכרוך הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע (ישעי׳ סד) · יען שהפרשה כלה קשה אתרו מפרשי ישראל והעמים לשוב אל הפשט ולא יכולו · וטרם אענה שמקרא מסורס הוא והראוי בדרכיך יזכרוך ונושע בהם עולם הן אתה קצפת ונחטא · וטעם וא״ו ונחטא כאשר חטאנו כמו אם לא ישבעו וילינו (תלי׳ נט) · או כטעם כבר · והנה אומר דרך כלל שהנביא התרעם על הסתר פניה׳ מעמו אלו מך היינו מעולם וגו׳ (שם סוף סג) · פי׳ כהיינו עתה כעם אשר לא משלת בם מעולם וכאלו לא ירדת בעבורם באש מן השמים להשמיעם קולך ולמען הודיע שמך בעמים · בעשותך נוראות · אשר בעת ההיא עשית נוראות לא חשב חושב באפשרותן : ומעולם · עשית נוראות אשר לא נשמע ולא נראה העולם שיעשה איזה אלהים לעמו · זולתך לבדך עשית לעמך המקוים אליך : פגעת את שש · או רצית את השמח בן כטעם ישמח לבמבקשי ה׳ ועושה צדק (ורומז לחכמים ויראים) אשר יקראוך באמת על פי תאריי פעולותיך אל רחום וחנון ונו׳ ורומז לתפלת משה ואהרן · והיינו מושעים בהם תשועת עולמים · אך אתה קצפת כאשר חטאנו וכו׳ · והיינו כטמא מעולם וכל צדקותינו מתועבי׳ לפניו כבגד מלוכלך במכה טריה · ויתר הדברי׳ ה״ה מבוארי׳ עכ״ה) :

פגר לדה״ן אוים דער אררנונג געריסן · ולה״א מידי · טרעני זיין · (ב) דעם לייכנאם : פגש בגעגנן : פדה ערלעזן · לאסקויפען · (ב) דיא ערלעזונג :

*(הערה ההבדל שבין גאולה ופדות הוא שגאולה בקרובים ופדות ברחוקים ובא גואל את ממכר אחיו · כי אמנם גואל אתה · ואת פדויי העודפי׳ · והפדה לא נפדתה · ואל תשיבני מאמרו בכור בניך תפדה · כי הי׳ זה בעבוה שנשתעבד לכהן בשעת הולדו שאין עוד רחמי הקרובי׳ עלא עדשלשים · ויש עוד הבדל ביניהם והוא שהגאולה תאמר על פדיון שערכו ידוע עד״הכ כפי שניו ישיב את גאולתו · גואל הדם נפש בעד נפש · והפדיון נאמר על ערך שיקבל בעת הפדיון · יקר פדיון נפשם ·

ובעבור שעונש העון בלתי נודע ערכו בעוה״ב לכן לא נאמר לשון גאולה בעון כי אם לשון פדיון והוא יפדה את ישראל מכל עונותיו עכ״ה) :

פדן דער פאללאסט · (ב) לדה״מ דער נאמי גווייער ערטר :

פדע זא וויא פדה : פדר דאס פעטט : פה דער מונד · דיא מינדונג · עפנונג · אונד פינירליך · דיא גענזינונג · מיינונג · (ב) גווייא שניידיג · (ג) יע נאך דעם · (ד) היר : פוג שוואך זיין · ערמאטטן · (ב) דיא ערמאטטונג : פוח וועהן · (ב) רעדן · אויסשטאסען · (ג) דער רוס · שטויב · (ד) פרבערגן · (ה) פרשטריקען · (ו) דער פאללשטריק · (ז) דאס בלעך : פוך דיא שמינקי · (ב) איין געוויסער עדלשטיין : פול : דיא באהני : פון פרצווייפלען · (ב) פיליכט :

*(הערה ומזה הטעם הוא מלת פן האמורה בשני כתובים המכחישים זא״ז והם אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם אתה · ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו · וזה כי תנאי היה דבריו על איזה אופן יענהו ומלת פן היא נושא התנאי וטעמה כטעם שלא · ר״ל אם תנאי היה דבריו שיענהו כאולתו כי לא יחפוץ כסיל בתבונה · ב׳ אף גם זאת אל תהי תשובתך באופן שלא תשוה לו · ר״ל שתתן מקום לדבריו אלא ענהו שלא יהיה חכם בעיניו כלל ר״ל אך שתוכיח שדבריך יותר נכונים מדבריו) : פוץ צרשטרייט ווערדן · (ב) צרשטרייען · אומהערווערפען · (ג) דאס אומהערגווארפני · (ד) דער נאמן איינס פאלקס :

*(הערה ההבדל שבין פוץ ופזר הוא שפזור מורה פירוק המחובר · כפזרו עצמינו · מפוזר ומפורד פי׳ מפורק ממחברתם · אולם פוץ מורה התפשטות המקובצים מהאמצע אל המקיף ויפץ יי׳ אותם משם ע״פ כל הארץ · ותפילם בישראל פי׳ שהלוים היו ראוים להיות באמצע מחנה ישראל כמו שהיו במדבר · ולזה יורה ג״כ טוב כמו עוד תפוצינה ערי מטוב פי׳ ירב הטוב ויצטרכו לנוקום רחב ידים ויתפשטו מהאמצע אל העברים משא״כ מלת פזר) : פוק גלייטען · שטרויכלען · (ב) דאס וואנקען : ניטטרען · (ג) דער אנשטאס · (ד) הערפארבריגנן : פור צרשטערן : אויפהערן · (ב) צרטרעגן : שפאלטען :

ויפרפרני · ומרובע אתה פוררת בעזך ים · והתפעל (איו' יו תלי' עד)
התפוררה ארץ · ומזה קראו ז"ל לשברי לחם פרורים : (ישעי' דד)
ומשקלו לחפור פרות · פי' לחפירות שמשליכים שברי (שם ב)
כלים · ג גת יפורה דרכתי לבדי · ד גורל · הפיל (שם סג)
יפור הוא הגורל · ג' וימי הפורים : (אסת' ג שם ט)

פוש רבוי ב' ב"ל קל עומד · ופשו פרשיו · ופשתם (חבק' א מלא' ג)
כעגלי מרבק · פי' תרבו בשר ושומן והפ"א
ראויה להיות פתוחה · ונפעל נפשו עמך · וי"מ כמו (כחו' ג)
נפוצו · ומשקלו ולא ידע בפש מאד · פי' רב הוא (איוב לה)
אשר לא ידע* :

פות בית צירי הדלתות וכניסתם ועצ"הש בית הדהם :
והפותה לדלתות · כ' ויי' פתהן יערה : (מ"א ז ישעי' ג)
פי' יגלה ערותן ע"ד והראיתי גוים מערך · והז"ל פי'
מטעם ותער כדה · ועיי' שורש פאק :

פזז ב' הו"ל א התחזקות ב' ב"ל קל עומד · ויפזו (ראשי' מט)
זרועי ידיו · ופיעל מפזז ומכרכר · פי' מחזק (ש"ב ו)
אזור מתניו והיקף · ב זהב מזוקק ויתכן שזאת הוראה
אחת לכל אשר המה בכתובים ג' ב"ל קל · ויפזו זרועי (ראשי' מט)
ידיו · פי' קצת שהוא רומז לנתינת טביעת על ידו :
ופיעל מפזז ומכרכר · פי' הגר מתניו בכתם אופז · (ש"ב ו)
והפעל זהב מופז · פי' מזוקק · ב' מ"ל (א) עטרת (מ"א י)
פז · (ב) ומתניו חגורים בכתם אופז : (תלי' דא דני' י)

פזר פידור ופיזור ג' ב"ל קל · שה פזורה ישראל · (ירמי' נ)
ונפעל נפזרו עצמינו · ופיעל פזר עצמות (תלי' קמא שם קנג)
חונך · ומשקלו פזר נתן לאביונים · יתכן היותו תאר (שם קיב)
לצדקת ע"מ אכר כבר והפתח מקום קמץ :

פחד ב' הו"ל א דאגה ופחידה ועצ"הש אסיפה ג'
ב"ל קל עומד · ופחדת לילה ויומם · ופחדו (דברי' כח הוש' ג)
אל יי' ואל טובו · פי' יתאספו פתאום · כמו יחרדו בנים
מים · עיי' שורש חרד · ופיעל אשרי אדם מפחד (משלי כח)
תמיד · והפעיל ורוב עצמותי הפחיד · ב' מ"ל (א) כי (איוב ד)
פחד פחדתי · ס' אין פחד אלהים · כ' כי נפל (שם ג תלי' לו)
פחדם · ר' קול פחדים באזניו · (ב) ולא פחדתי אליך · (שם קה איו' טו ירמ')
ב גדי פחדו ישורגו · מרוח אשך ת"א מרים פחדין : (ב' איו' מ ויק' כא)

פחה נגיד · נחמיה הפחה · ס' פחת מואב · כ' (נחמי' יב שם י)
להיות פחם · משפטו פחתם · וכנה נמצא (שם ה)
הקריבהו נא לפחתך · ר' והפחות הראשוני' · ס' (מלא' א נחמי' ה)
פחוות עבר הנהר · הוא ומקום הה"א · כ' פחותיה וסגניה : (שם ב ירמי' נא)

פחז מהירות וקלות הדעת ג' מ"ל (א) מקרה ·
פחז כמים · (ב) בשקריהם ובפחזותם · (ראשי' מט ירמי' כג)
(ג) תאר · נביאה פוחזים : (צפני' ג)

פחם גחלים · פחם לגחלים : (משלי כו)

פחת ב' הו"ל א חפירה ושוחה · אל הפחת (ש"ב יח)
הגדול · ר' באחת הפחתים · ב שם נגע מה · (שם יז)
פחתת היא · וי"מ מלשון פחות שענינו חסרון בדרז"ל : (ויק' יג)

פטד אבן יקרה מה · אודם פטדה · ס' פטדת כוש : (שמו' כח איו' כח)

פטר פתיחה ושלוח ב' ב"ל קל עומד · ויפטר מפני (ש"א יט)
שאול · והיוצא כי לא פטר יהוירע · פי' לא (ד"ה ב כג)
שלחם · והפעיל יפטירו בשפה · פי' יפתחו פה לשלח (תלי' כב)
דברי' · ג' מ"ל (א) פטר רחם · (ב) פטרת כל (במד' ג שם ח)
רחם · פי' פתיחת הרחם ראשונה · (ג) ופטורי צצים · (מ"א ו)
פי' כמו פתוחי :

פטש מקבת · מחליק פטיש : (ישעי' מא)

פיד איד ושבר · אל פיד בוו · עיי' שורש עשרת (איו' יב)
ביאורו · פ' בפיר משנאי · כ' אם בפידו להן (שם לא שם ל)
שוע · עיי' שורש בעה ביאורו :

פים קמטים מרוב השומן · ויעש פימה עלי כסל : (שם טו)

פכה נביעה והרקה בנינו פיעל · והנה מים
מפכים · ומשקלו פך השמן : (יחז' מז ש"א י)

פלל ב' הו"ל א משפט ג' ב"ל נפעל · ונפלל חלל פי' (שם כח)
תהיה נשפטת משפט חלל וחריגה · ועיי' שורש
נפל : ופיעל אשר פללת לאחותך · והתפעל מי (שם יו)
יתפלל לו · פי' מי יהיה נשפט בעדו · ד' מ"ל (א) (ש"א ב)
מקרה · עשי פלילה פי' משפט אמת · (ב) פקו (ישעי' יו)
פליליה · פי' כשלו משפטיה · (ג) תאר · ואויבינו (שם כח)
פלילים* · (ד) עון פלילי · פי' ראוי לחיות נשפט (דברי' לב איו' לא)
עליו · ב בקשה ותפלה ליי' בנינו התפעל · ומשקלו
להתפלל אליך את התפלה הזאת · ס' אל תפלת (ש"ב ז מ"א ח)
עבדך · כ' שמעתי את תפלתך · ר' כלו תפלות דוד : (שם ט' תלי' עב)

פלא ב' הו"ל א פליאה והפרשה מהמנהג המורי ·
ג' ב"ל נפעל · היא נפלאת בעינינו · שיחו (שם קיח)
בכל נפלאותיו · פי' בכל יצוריו איך יסדם בחכמה כי יי' (שם קה)
עושה פלא · והפעיל כי הפליא חסדו לי · והתפעל (שם לא)
ותשב תתפלא בי · ו' מ"ל (א) עושה פלא · כ' מקדם (איו' י תלי' עו)
פלאך · ר' פלאות עדותיך · ועיי' שורש עוד ביאורו · (שם שם קיט)
ובי"מ והרר פלאים · (ב) והוא פלאי · פי' נפלא (איכ' א שופ' יג)
להוריע · (ג) פליאה דעת · (ד) פלוני אלמוני · (ה) (תלי' קלט מ"ב ו)
לפלמוני המדבר · (ו) מפלאות תמים דעים · ב (דני' ח איו' לז)
הפרשה ב' ב"ל פיעל · לפלא נדר · והפעיל כי (במד' טו)
יפליא לנדור · ועיי' שורש פלה : (שם ו)

פלג חלוקה ושטף מים ההולך לחלוק בארץ ב' ב"ל
נפעל · בימיו נפלגה הארץ · ופיעל פלגו (ראשי' י תלי' נה)
לשונם · ד' מ"ל (א) פלג אלהים מלא מים · ר' פלגים (שם סה ישע' ל)
יבלי מים · ס' כפלגי מים בציון · כ' נהר פלגיו · (ב) (שם לב שם מו)
בפלגות נהרי נחלי דבש · ופלגות ראובן · פי' (איו' כ שופ' ה)
במחלקות · (ג) לפלגות בית האבות · (ד) לתתם (ד"ה כדה)
למפלגות · פי' למחלקות ולכתות : (שם)

פלד לפיד אש · באש פלדות הרכב : (נחו' ב)

פלה הפרשה ב' ב"ל נפעל · ונפלינו אני ועמך · (שמו' לג)
והפעיל אשר יפלה יי' בין מצרים · ושם פרתי (שם יא)
לאנשי צבא מת · והכריתי והפלתי · ועיי' שורש פלא : (ש"ב ח)

פלח בקוע וחתיכה ב' ב"ל קל יוצא · כמו פלח (תלי' קמא)
ובוקע

(ג) דיא טראטטי · קעלטער · (ד) דאס לאאם : **פוש** פראעהרן ·
לונעהמן · (ב) אים איברפלוס :

*(הערה והבדל שבין פוש ורבה כתב רש"י ז"ל שפוש ענינה התפשטות
מטעם פשה הנגע והשי"ן והסין אחד לו כמו שפי' כפ' מיודעי
מחסך · ולי נראה שפוש הוא מטעם פרי · פרו ורבו ת"א פושו ולכן
יורה שמיכות שהוא עפות פרי כפר והולדה בדומה) : **פות** דיא
אנגעלי · (ב) דיא שאאמטהייל דער טהירי : **פזז** שטארק ·
בלענקינגט זיין · (ב) גענירט מיט פיינם גאלד · (ג) פיינ · געלייטערט :
פזר צרשטרייט · (ב) פינירליך · דאס אללמאזען : **פחד** זיך
פירכטען · ניטטרען · (ב) דיא פורכט :
פחה דער פירשט · אנפיהרער : **פחז** דיא איבראיילונג · איילפערטיג
קייט : **פחם** דיא קאהלע :
פחת דיא גרובי · דער גראבן · (ב) דיא לעהרונג : **פטד** איין
געוויסער עדלשטיין : **פטר** וועגרייסן · וועגגעהן · (ב)
וואס לו ערשט הערויסקאמט · (ג) איינגעראבן ·
פטש דער האממער : **פיד** דער אונפאלל · דאס אונגליק :
פים רונצעלן פאן איבערמעסיגם פעטט : **פכה** אויסשטראמן · (ב) דער
קרוג : **פלל** געריכטעט · (ב) דאס געריכט · אורטהייל · (ג)
בעטן · (ד) דאס געבעט : *(הערה פי' לו אכמו אז ידעו כי המשפט
לאלהים הוא ונורם מכרם ביד צר כי לא כצורם צורנו לשפוט מישרים
אבל אויבינו שופטים בדבר כי לא ה' פעל כל זאת כי אם ידינו רמה :
ובעבור ככה המקום הקדים צורנו וגם השמיט משפטם אשר לא כהם
כמו כה יתן ה' וכה יוסיף · ולא פי' מפני הקללה · כי מנהג הדוס
מוסב על אויבינו האמור ר"ל סופרים כה' וכהפנחה כאנשי סדום) :
פלא וואונדרבאר · (ב) דאס וואונדר · (ג) זיך אבזאנדרן · הערפארט
טהון : **פלג** טהיילען · (ב) דער באך · דיא קוועללי · (ג) דיא
טרענונג · דער שטרייט · (ד) דיא אבטהיילונג : **פלד** דיא פלאממי :
פלה אבטרשיידען · (ב) דער גאמי איינר כאטיון : **פלח** דורכבוקלען :

ובוקע · ופיעל יְפַלַּח כליותי · ירדיהן תְּפַלַּחְנָה · פי׳ הבקענה הרחם בלדתן · ומשקלו ׃פֶּלַח תחתית׃ · פי׳ אבן השוכב מהרחים שהוא בקע מהכל · יפֶּלַח רכב · הוא חלק העליון מהרחים שהוא הבקע הב׳ · יפֶּלַח דבלה · הוא חתיכה תאנים הנבקע מכל ׃

פלט ג׳ הו״ל א הצלה ג׳ ב״ל קל עומד · ׳ופָּלְטוּ פליטיהם · ופיעל ׃מְפַלְּטִי מאויבי · והפעיל וְיַפְלִיט ואין מציל · פי׳ יבבוש הפליטה הנשארת · ג׳ מ״ל (א) תאר · שריד ׳ופָלִיט · ר׳ קול נסים ופְלֵטִים · ס׳ ופְלִיטֵי חרב ישובון · כ׳ ופלטו פְּלִיטֵיהֶם · (ב) מקרה · ופְלֵיטָה מהר ציון · ס׳ לִפְלֵיטַת ישראל · (ג) אחישה מִפְלָט לי · ב השלכה ולידה ב׳ ב״ל פיעל והפעיל · ותפלט ולא ׃תְפַלֵּט ואשר תְּפַלֵּט לחרב אתן׃ ג פחותי המעלה · כי אמרו ׃פְלִיטֵי אפרים ׃

פלך ג׳ הו״ל א גליל ומחוז · שר חצי ׃פֶּלֶךְ קעילה לְפִלְכּוֹ · ב משענת · ומחזיק ׃בַּפָּלֶךְ · ג קנה חטויה · וכפיה תמכו ׃פָלֶךְ ׃

פלס הוישרה והכרעה במאזני הבחינה בנינו פיעל · אורח חיים פן ׳תְּפַלֵּס נעו מעגלותיה לא תדע · פי׳ שמא תאמר שתשקול ארחות חיים בדרכיה ליישרם · זה שקר כי הנה נעו מעגלי הפלס ר״ל הצד האחד מהפלס עולה מעלה והב׳ יורד מטה ולא יתרע להיישירם · ומשקלו ׃פֶּלֶס ומאזני משפט ׃

פלץ אימה ורעדה ופסילי האימים וע״ז בנינו התפעל · ועמודיה ׳יִתְפַּלָּצוּן · ג׳ מ״ל (א) ׃פַלָּצוּת בעתתני · (ב) אשר עשתה ׃מִפְלֶצֶת · כ׳ ויכרת אסא את מִפְלַצְתָּהּ · פי׳ צלם אחד מהאימים · (ג) תִּפְלַצְתְּךָ השיא אותך ׃

פלש גלגול וכסוי בעפר ואפר בנינו התפעל · ׳והִתְפַּלְּשׁוּ באפר ׃

פלש פריסה והתפשטות · ׳מִפְלְשֵׂי עב ׃

פן זויות · ואצל כל ׳פִּנָּה הארוב · ס׳ פִּנַּת גג · כ׳ מי ירה אבן פִּנָּתָהּ · ר׳ ועל הַפִּנּוֹת הגבוהות · פי׳ המגדלים העומדים בקרני החומה · ס׳ כל ׃פִּנּוֹת העם · פי׳ שרי הצבא העומדים על הקרנות · ועש״ז נקראו ג״כ קרנות ככתוב והנה ארבע קרנות · כ׳ על ארבע פִּנֹּתָיו* · ושם פרטי עד שער הַפִּנִּים ׃

פנן אבן יקרה מה · אדמו עצם ׳מִפְּנִינִים ׃

פנג שם מקום או שמן אפרסמון · בחטי מנית ופַנַּג ׃

פנה ו׳ הו״ל א פני כל דבר שכנגד אחוריו והצד אשר לִמולו ונטותו אליו ג׳ ב״ל קל · ׳ופָנָה אל אלהים אחרי׳ · והיה לִפְנוֹת ערב · פי׳ כעת יפן השמש פניו אל עבר המערבי · וַנֵּפֶן ונעבור · וַיִּפֶן אליו יי׳ · והפעיל וַיֶּפֶן זנב אל זנב · לא הִפְנוּ אבות אל בנים · והפעל נוסו הָפְנוּ · פי׳ כאשר הראו להם אות ניסה כן הפנו פניהם לנוס · ומשקלו עורף ולא ׃פָנִים · פָּנִים בְּפָנִים דבר יי׳ עמכם · פי׳ מעבר אל עבר ר״ל בלי אמצעות משה ולהפסיק העבר · ס׳ ׃לִפְנֵי העם · כ׳ הגוים האלה מִלִּפְנֵיכֶם · פי׳ מהעבר אשר נגד פניכם · ב מציאו׳ · על ׃פָּנָיו ישלם לו · פי׳ במציאותו בחייו · ג קדימה וראשית האימים ׃לְפָנִים ישבו בה* · וראית את אחורי ופָנַי לא יראו · ד כעס או רצון · ׃פְּנֵי יי׳ בעושי רע · לא יהיה לך אלהים אחרים על פָּנָי · פי׳ על כעסי כטעם כעסוני בהבליהם · וי״מ במציאותי · יאר יי׳ פָּנָיו אליך · פי׳ ירצך בשמחה · כטעם באור פני מלך חיים שענינו שמחה · כמו ליהודים היתה אורה · ה תוך שכנגדו החוץ ה׳ מ״ל (א) הוא ההיכל ׃לִפְנָי · (ב) ופטורי צצים מִלִּפְנִים · (ג) וארז אל הבית פְּנִימָה · (ד) תאר · בתוך הבית הַפְּנִימִי · ר׳ וחדריו הַפְּנִימִים · (ה) תאר לנקבה · החצר הַפְּנִימִית · ר׳ דלתותיו הַפְּנִימִיּוֹת · ו פנוי וריקות בנינו פיעל · ׃פִּנִּיתִי הבית ׃

פנק עידון והתענוג בנינו פיעל · ׳מְפַנֵּק מנוער עבדו ׃

פס חלק וחתיכה ב׳ מ״ל (א) כתונת ׃פַּסִּים · פי׳ שהיו חלקיו צבועים בצבעים שונים · ולפי תרגום עקילוס הוא חלוקא דרבנן שהגיע לו עד פסא דרגלא · ועיי׳ שפה אחת שורש מעל מ״שכ שם · (ב) יהי פִסַּת בר · עיי׳ שורש ברה ביאורו ׃

פסס העדר ואפס בנינו קל עומד · כי ׳פַסּוּ אמונים ׃

פסג גבעה בנינו פיעל · ׳פַּסְּגוּ ארמנותיה · פי׳ הגביהו כעין גבעה · ומשקלו ראש הַפִּסְגָּה ׃

פסח דילוג והגרות ג׳ ב״ל קל עומד · ׳ופָסַח יי׳ על הפתח · ונפעל ויפול ׃וַיִּפָּסֵחַ · ופיעל וַיְפַסְּחוּ על המזבח · יתכן שהי׳ מתהגם לדלג ככל הדולג על המפתן · ב מ״ל (א) תאר לקרבן הפסח · לא עשו ׃כַּפֶּסַח ההוא · ר׳ על שחיטת הַפְּסָחִים · (ב) תאר להגר · עור ׳ופִסֵּחַ · ר׳ הסירך העורים וְהַפִּסְחִים ׃

פסל חציבת עצים ואבנים בנינו קל יוצא · כי ׳פְסָלוֹ יוצרו · ב׳ מ״ל (א) מה הועיל פֶּסֶל · כ׳ הנושאים את עץ פִּסְלָם · (ב) ותהלתי לַפְּסִילִים · ס׳ וכל פְּסִילֵי אלהיה · כ׳ האליל ופְסִילֵיהֶם · ועיי׳ שורש מון ההבדל שבין פסל לתמונה ׃

פעה זעקת שבר בנינו קל · כיולדה ׳אֶפְעֶה · ועיי׳ שורש אפע ׃

פעל פעולה ומעשה בנינו קל יוצא · אף ׳יִפְעַל · ד׳ מ״ל (א) ׃פֹּעַל פעלת בימיהם · ס׳ פֹּעַל אלהים ומעשהו · כ׳ הוד והדר פָּעֳלוֹ · ר׳ רב פְּעָלִים · (ב) פְּעֻלַּת שוטני · ופְעֻלָּתוֹ לפניו · (ג) קדם מִפְעָלָיו מאז · (ד) מִפְעֲלוֹת אלהים ׃

פעם ד׳ הו״ל א כמות הדבר באחדות ורבוי בנינו פיעל · ותחל רוח יי׳ ׃לְפַעֲמוֹ · פי׳ לבוא אליו בפעם בפעם · ומשקלו אצא ׃כְּפַעַם בְּפַעַם · ר׳ שלש פְּעָמִים התלת בי · ר׳ השנים · ויעקבני זה פַעֲמַיִם ·

כתיתה

זכן · (ב) דער אונטרי מיהלשטיין · (ג) דער אברי מיהלשטיין · (ד) [illegible] פלט · אבשניטט : פלט ענטריכן · (ב) דיא נופלוכט · (ג) דער [illegible] · (ד) גבעהרן · ווערפן · (ה) פרווא־פני · נידריגי מענשן : [illegible] דיא פראווינץ · דער קרייז · (ב) דיא קריקי · (ג) דיא ספינדל : [illegible] אבוועגן · ערוועגן · (ב) דיא וואאגי : פלץ ציטטערן · (ב) דער שרעקן · דאס ציטטרן · (ג) דאס געטצנבילד : [illegible] וועלצן : פלש דאס אויסברייטן : פן דיא עקי · דער ווינקל · (ב) דיא אנפיהרער : *(הערה ההבדל שבין פנה וזוית הוא שפנה [illegible] אותה על קיבוץ ב׳ הצלעות מבחוץ כמו עובר בשוק אצל פנה · וזוית [illegible] אתה על קיבוץ ב׳ הצלעות מבפנים מזוינו מלאים · עיי׳ ביאורו בשורש [illegible] · כזוית מזבח פי׳ מקום כיסוך היין מסכימה למזבח והיין מלא וגף עליו · עיי׳ פי׳ רש״י שם) : [illegible] דער נאמי אייכס עדעלשטיינכ : [illegible] איין געוויסר באלזאם : פנה זיך ווענדן · (ב) דאס אנגזיכט ·

(ג) פאר · (ד) דיא געגנווארט · (ה) פארמאלס · (ו) דער צארן · (ז) דאס איננרי · (ח) ריימען · לעער מאכן : *(הערה פי׳ וראית את אחורי תבין שלימות מציאותי מבחינת שלימות הנבראים אשר בראתי אחרי המצאי מקדם · אך מבלעדי בחינתם לא תבין דבר משלימות ראשיתי · וכן ת״א ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון ובזה הלשון בעצמו יכונו בלשון רומי פוסט״ריארי · פרי״ארי ובזהר קדם דאתברי עלמא לא אשתמודע כלל כו׳ · ואלה האחורים יכנה בשם תמונה ככתוב ותמונת יי׳ יביט · עיי׳ שורש מון ביאורו) : פנק בערטליך זיין : פס בונט ולד״א דער בום אן דיא פערזי רייכט : פסס וועג · דאהין זיין : פסג ערהעהן · (ב) דיא אנהעהי : פסח איברשרייטן · (ב) לאהם ווערדן · (ג) דאס איברשרייטונגסאפפר · (ד) דער לאהמי : פסל דאס בילד · געטצנבילד : פעה שרייען · וועהקלאגן : פעל מאכן · הערפארברינגן · (ב) דיא טהאט · דאס ווערק : פעם אפטמאלס · (ב) מאל ·

ב כתיתה והכאה ג׳ ב״ל פיעל ׃ ותחל רוח יי׳ לפעמו ׃ פי׳ קצת לכתתו ולשברו כטעם היתה עלי יד יי׳ ׃ ונפעל ותפעם רוחו ׃ והתפעל ותתפעם רוחו ׃ ב׳ מ״ל (א) את הולם פעם ׃ פי׳ הכיכה בקורנס ׃ (ב) פעמון ורמון ׃ ס׳ פעמון זהב ׃ ר׳ ויתנו את הפעמונים ׃ ס׳ פעמוני זהב ׃ נקרא הזוג ככה ע״ש הכאת העינבל שבתוכו ׃ ג צעד ופסיעה ׃ פעמי דלים ׃ כ׳ בכף פעמי ׃ ד זוית על ארבע פעמותיו ׃

פער הרחבת פתיחת הפה בנינו קל ׃ ופערה פיה ׃ ושם ע״ז מה ׃ לבעל פעור ׃

פצה ב׳ הו״ל א פתיחת הפה בנינו קל ׃ פצו עלי פיהם ׃ ב הצלה ופדיון בנינו קל פצני והצילני ׃

פצח ב׳ הו״ל א הרמת קול שמחה בנינו קל ׃ פצחו ורננו ׃ והוא מקושר עם רנה לעולם ׃ ב שבירת עצמות בנינו פיעל ׃ ואת עצמותיהם פצחו ׃

פצל הסרת הקליפה מעץ הלח בנינו פיעל ומשקלו ׃ ויפצל בהן פצלות ׃

פצם בקיעה בנינו קל ׃ הרעשת ארץ פצמתה ׃

פצע בקיעת בשר ההי בנינו קל ׃ הכוני פצעוני ׃ ומשקלו פצע תחת פצע ׃ כ׳ כי איש הרגתי לפצעי ׃ ר׳ למי פצעים חנם ׃ ס׳ נאמנים פצעי אוהב ׃ כ׳ והרבה פצעי חנם ׃

פצר רבוי הרצון בב״ל קל עומד ׃ ויפצרו בו ׃ והפעיל כי הטא׳ קסם מרי ואון ותרפי׳ הפצר ׃ * ומשקלו והיתה הפצירה פים ׃ פי׳ כלי ברזל רב הפיות ׃

פקד ו׳ הו״ל א זכרון והשגחה ד׳ ב״ל קל יוצא ׃ אם פקד יפקדני אביך ׃ פקדו וראו ׃ ונפעל ונפקדת כי יפקד מושבך ׃ והפעל העיר הפקד כלה ׃ והתפע׳ העם ויתפקד ב׳ מ״ל (א) יושבי פקד ׃ פי׳ יושבי בבל שנפקד עונה עליה ׃ (ב) באו ימי הפקדה ׃ ס׳ ופקדת כל האדם ׃ כ׳ שנת פקדתם ׃ ר׳ קרבו פקדות העיר ׃ ב חסרון ג׳ ב״ל קל עומד ׃ ולא נפקד ממנו מאומה ׃ ונפעל כי יפקד מושבך ׃ ופועל פקדתי יתר שנותי ׃ ג מנין ומספר ד׳ ב״ל קל יוצא ׃ ויפקדם בבזק ׃ ופיעל מפקד צבא מלחמה ׃ ופועל אשר פקד על פי משה ׃ והתפעל ואיש ישראל התפקדו ׃ ומורכב מהפעל והתפעל לא התפקדו בתוכם ׃ ומשקלו את מספר מפקד העם ׃ ד צווי ב׳ ב״ל קל ׃ והוא יפקד עלי ׃ והפעיל והפקדתי עליכם בהלה ׃ פי׳ רש״י וצויתי ׃ ג׳ מ״ל (א) פקודי יי׳ ישרים ׃ (ב) אל פקדת המלך ׃ כ׳ ופקדתך שמרה רוחי ׃ (ג) במפקד יחזקיהו המלך ׃ ה גניזה והנחה ג׳ ב״ל קל יוצא ׃ ויקח מידם ויפקד בבית ׃ והפעיל למכמש יפקיד כליו ׃ והפעל אשר הפקד אתו ׃ ומשקלו את הפקדון ׃ ו מינוי וגזברות ג׳ ב״ל קל יוצא ׃ ופקדו שרי צבאות ׃ ונפעל ויפקדו השוערים ׃ והפעיל ויפקיד את השליש ׃ ד׳ מ״ל (א) תאר אשר הוא פקיד ׃ ס׳ ופקיד כהן הראש ׃ כ׳ וזבול פקידו ׃ ר׳ פקדים בית יי׳ ׃ (ב) ג״כ תאר לנגיד ומצורה פקד ושוע ׃ (ג) לפקדה אחרת ׃ ס׳ ופקדת אלעזר ׃ כ׳ פקדתו יקח אחר ׃ פי׳ רכושו ואשתו שהוא פקיד נגיד עליהם ׃ ר׳ וירגנחו בית הפקדת ׃ (ד) מקרה ׃ ושם בעל פקדת ׃

פקח פתיחת עיני ואזני בשר או הבחינה ׃ או המאסר ב׳ ב״ל קל יוצא ׃ אשר עיניו פקחות ׃ פקח אזנים ׃ ונפעל ונפקחו עיניכם ׃ ב׳ מ״ל (א) פקח או עור ׃ ר׳ השוחד יעור פקחים ׃ (ב) ולאסורים פקח קוח ׃ פי׳ פתוח המאסר והעי״ן והלמ״ד כפולים ׃

פקע ב׳ הו״ל א פרי מה ׃ פקעת שדה ׃ ב ציור מה ׃ פקעים ופטורי צצים ׃

פר שורים ב׳ מ״ל (א) לזכר ׃ מדם הפר ׃ ס׳ פר החטאת ׃ ר׳ בפרים שלשה ׃ כ׳ חרבו כל פריה ׃ (ב) לנקבה ׃ כפרה סוררה ׃ כ׳ תפלט פרתו ׃ ר׳ פרות עלות ׃ ס׳ פרות הבשן ׃

פרר יורה שמבשלין בה ׃ ובשלו בפרור ׃ פארור בשורש פאר ׃

פרא ב׳ הו״ל א עשות פרי בנינו הפעיל ׃ בין אחים יפריא ׃ ב חמור הבר ׃ פרא בודד ׃ ס׳ פרא אדם ׃ פי׳ ארם מדברי ׃ ר׳ פראים במדבר ׃

פרד ב׳ הו״ל א פרישה והבדלה ה׳ ב״ל קל ׃ וכנפיהם פרדות ׃ ונפעל ממעיך יפרדו ׃ ופיעל מפוזר ומפרד ׃ והפעיל ויפרידו בין שניהם ׃ והתפעל ובני לביא יתפרדו ׃ ומשקלו עבשו פרדות ׃ פי׳ נתעפשו גרגרי הזרע הנפזרות תחת גושי העפר ׃ ב בעילה הבלתי עושה פרי ושם הפרד הבא מסוס והמור הבלתי מוליד בנינו פיעל ׃ עם הזונות יפרדו ׃ פי׳ יזנו באופן שלא יולידו כפרד ׃ ב׳ מ״ל (א) ונהירה סוס ופרד ׃ ר׳ סוסים ופרדים ׃ כ׳ פרדיהם מאתים ׃ (ב) על הפרדה אשר לי ׃ ס׳ פרדת המלך * ׃

פרה ב׳ הו״ל א עשות פרי ב׳ ב״ל קל ׃ גפן פריה ׃ בן פרת יוסף ׃ ופריני בארץ ׃ והפעיל והפריתי אותו ׃ ויפר את עמו מאד ׃ ומשקלו אך פרי לצדיק ׃ פ׳ מפרי מעשיך ׃ כ׳ אשר פריו יתן ׃ ובסגל הפ״א ופריכם תשאו ׃ ובשוא הפ״א ואכלו את פריהן ׃ ב מטה שנושאין בה הכלות ׃ אפריון עשה לו המלך שלמה ׃

פרז

(ג) טרייבן ׃ ענגסטיגען ׃ (ד) דיא שעללי ׃ (ה) דער שריטט ׃ פוס ׃ (ו) דיא עקי ׃ פער אויפשפערן ׃ (ב) דער נאמן איינס געטצן ׃

פצה אויפשפערן ׃ (ב) בעפרייען ׃ ערועטטן ׃ פצח יויכצען ׃ (ב) צרברעכן ׃ פצל אבשעלן ׃ (ב) דאס אבגשעלטי ׃

פצם צרשפרענגן ׃ שפאלטן ׃ פצע פרוואונדן ׃ (ב) דיא וואונד ׃

פצר דרינגען ׃ (ב) דיא ווידרשפענסטיגקייט ׃ (ג) איין פילשנייידיגש אינשטרומענט ׃ *(הערה חטאת קסם ׃ פי׳ חטאת עומד במקום שנים והטעם סגנת ׃ קסם על שפתי מלך והעברת מצותו עולה ודון ׃ ושגגת כאון והתרפים הוא הרבוי והתוספת על מצותם ׃ ויותר מזה למרי יחשב התוספת על מצות המלך ה׳ כבאות ורבוי הרצוי להתיות כאן למען זכות לה׳) ׃

פקד בדענקן ׃ הייםזוכן ׃ (ב) דיא היימזוכונג ׃ דאס פרהענגניס ׃ (ג) פיהלן ׃ מאנגלן ׃ (ד) צעהלן ׃ מוסטרן ׃ (ה) דיא אנצאהל ׃ זממי ׃ (ו) בפעהלן ׃ צום בפעהלשהאבער זעטצן ׃ (ז) דר בפעהל ׃ (ח) אנבפעהלן ׃ אנפרטרויען ׃ (ט) דאס אנפערטרויטי ׃ (י) מוסטערן ׃ (יא) בשטעללן ׃ (יב) אויפגזעצט ׃ (יג) דער בפעהלשהאבער ׃ אויפזעצער ׃ (יד) דאס אמט ׃ דיא פרוואלטונג ׃ פקח געעפנט ׃ (ב) עפנן ׃ פקע אייני געוויסי פרוכט ׃ (ב) בילדר פאן ערהאבנר ארבייט ׃ פר דער שטיר ׃ (ב) דיא קוה ׃ פרר דער טאפף ׃ פרא לכ״מ פ׳ יכטי ערהאבן ׃ ולכ״ת פרוכטבר ׃ (ב) דער ווילדי ׃ פרד געטרעננט ׃ (ב) אונפרוכטבארן בייאשלאף טרייבן ׃ (ג) דאס מוילטהיר ׃

*(הערה ההבדל שבין לשון הבדלה ללשון פרידה הוא שכל ב׳ דברי׳ אשר באחד מהם סימן ושינוי עצמי מרעהו יכנהו בלשון הבדל ויבדל אלהים בין האור ובין החושך ׃ ויבדל אהרן להקדישו ושמע אותו ׃ בכנפ ולא יבדיל ׃ כי כאשר יבדילם יהיה שם בכל אחד סימן מסוים מרעהו וזה לא ימ וזה לא שמאל לכן יצדק בו לשון הבדלה ׃ אולם כל ב׳ דברי׳ הדומים ודבר מו משניהם מפריד ביניהם יכנהו בשם פרידה ׃ הפרד נא מעלי שהוא פירוד מקומי והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם ׃ כי המות יפריד ביני ׃ להיות כ אחת שוכנת במקום אשר תמות ׃ וההבדל שבין פיזור ופירוד הוא שפיזור יאמר על פיזור הדברי׳ הראוים להיות חוברי׳ מצד טבעם ׃ נפזרו עצמינו ׃ פזרי אויביך ׃ ופירוד יאמר על פירוד המחוברים שאין מטבעם החברה ׃ הפרד נא מעלי ׃ ממעיך יפרדו ׃ ואל תשיבני מאמרו והתפרדו כל עצמותי כי אחו שאמר לפניו כמים נשפכתי הנה אין עוד מטבעם החיבור ׃ וככה מפוזר ומפורד בין העמים ׃ כי מטבע אנשי העם להיות חוברים והנה נפזרו פיזור מקומי ולא היו עוד חוברי׳ בטבע כי עמי הארץ שחוץ מהם נכנסו במקומות הפיזור ויפריד בין איש יהודי לרעהו ׃ ועיי׳ עליו לבאר על פי יתר הכתובי׳ ׃ כי נכון הוא עכ״ה)

פרה ספראסענד ׃ פרוכטבאר ׃ (ב) פרמעהרן ׃ פרוכטבאר זיין ׃ (ג) דיא פרוכט ׃ (ד) אייני זענפטי ׃

פרז עיר בלתי מוקפת חומה · ב׳ מ״ל (א) מקרה ·
צופ׳ ה שם — חדלו פרזון בישראל · כ׳ צרקרת פרזונו
ש״א ו — בישראל · (ב) תאר לעיר · כופר הפרזי · ר׳ בערי
אסת׳ ט — הפרזות · ובי״ם והוא תאר לשוכני פרזות · היהודים
שם חבק׳ ג — הפרזים · כ׳ ראש פרזיו :

פרח ד׳ הו״ל א הגלות הנצנים והראותם ב׳ ב״ל קל
במד׳ יז — עומר · מטהו יפרח · והפעיל עומר מדיח
איו׳ יד יחז׳ יז — מים יפריח · והיוצא והפרחתי עץ יבש · ומשקלו
תהל׳ ו כמו׳ א ישע׳ — ויוצא פרח · ס׳ ופרח לבנון אומלל · כ׳ ופרחם
ה שמות דה — כאבק יעלה · ר׳ כפתוריה ופרחיה · ב הגלות
ויק׳ יג — והתפשטות הנגע בנינו קל עומר ואם פרח תפרח
הצרעת · ג קטני בני אדם ועופות · ב׳ מ״ל (א) ימין
איוב ל דברי׳ דכ — יפרחח יקומו · פי׳ נערים קטנים · (ב) אפרחים או
איו׳ לט — בצים · כ׳ אפרחו יעלעו דם · ד עופפות את
יחז׳ יג — נפשים לפרחת :

פרט עמו׳ ו — ב׳ הו״ל א נגינה בנינו קל · הפורטים על פי
נבל · פי׳ ימששו פרטי הנימין לפי ערך
המוזיק לחבר מפרטיהם כלל הניגון · ב גרגרי
ויק׳ יט — הענבים היחידים מן הכלל כלו · ופרט כרמך :

פרך ב׳ הו״ל א קושי השעבוד והעבודה · עבדו
שמו׳ א ויק׳ כה — בהם בפרך · לא ירדנו בפרך · ב מסך · את
שם ך שם — פני הפרכת · ס׳ פרכת הקודש :

פרם קריעת הבגד במקום התפירה בנינו קל ·
שם דא — ובגדיו לא יפרם :

פרס ג׳ הו״ל א חתיכה ובציעה בנינו קל · הלא
ישעי׳ נח — פרס לרעב לחמך · ועיי׳ שורש פרש · ב
מנעלי הבהמה הנראים כפרסות חוברות לרגליה
ויק׳ יא — בנינו הפעיל עומד · ומשקלו ממפריסי הפרסה
שם — ר׳ ושוסעת שסע שתי פרסות · פי׳ שהמנעל בקוע לב׳
ישעי׳ ה מיכ׳ ד — פרוכות · כ׳ פרסות סוסיו · כ׳ ופרסותיך אשים
זכרי׳ יא דברי׳ יד — נחושה · ובי״ם ופרסיהן יפרק · ג עוף נזה · והפרס
והעזניה · ועיי׳ שורש פרש :

פרע ג׳ הו״ל א נסיגת אחור ולמפרע אומרי וריחוק
משלי ד — וביטול ג׳ ב״ל קל יוצא · פרעהו אל תעבור
שם א שם קט — בו · ותפרעו כל עצתי · ונפעל באין חזון יפרע עם ·
שמו׳ ה — והפעיל תפריעו העם ממעשיו · ב גילוי בנינו קל
שם לב שופ׳ ה — יוצא · כי פרעה אהרן · ג נקמה ב׳ ב״ל קל בפרוע
ד״ה ב כח — פרעות בישראל · והפעיל כי הפריע ביהודה ·
שופ׳ ה דברי׳ לב — ומשקלו בפרוע פרעות · ס׳ מראש פרעות אויב :

פרץ ב׳ הו״ל א הריסה ונתיצה ועצ״הש רבוי
הדבר ופריצת גבול מנהגו ד׳ ב״ל קל יוצא ·
תלי׳ פ שם ס — למה פרצת גדריה · ונחתנו פרצתנו · כן ירבה
שמו׳ א — וכן יפרץ · פי׳ הרס גבול המנהג הטבעי ברבוי ·
ש״א ג — ונפעל אין חזון נפרץ · פי׳ לא רבתה הנבואה בעת
נחמי׳ א — ההיא · ופיעל וחומת ירושלים מפרצת · והתפעל
ש״א כה — עבדים המתפרצים · ג׳ מ״ל (א) מקרה · פרץ ה׳
ש״ב ו שם עמו׳ ד — פרץ בעוזה · ס׳ פרץ עוזה · ר׳ ופרצים תצאנה ·
שם יג יחז׳ יג — כ׳ וגדרתי את פרציהן · ובו״ת לא עליתם בפרצות ·
(ב) ג״כ מקרה · ועל מפרציו ישכון · פי׳ לשכור עדיו — שופ׳ ה
הפרוצות · (ג) תאר · לאיש פורץ גדר היושר · ארחות
פריץ · ס׳ ופריץ חיות · ר׳ המערת פריצים · ס׳ ובני — תל׳ יז יש׳ לה ירמ׳
פריצי עמך · ויתכן היותם מ״א · ב רבוי הרצוי בנינו — ז דני׳ יא
קל · ויפרצו בו עבדיו · והוא ההפך משורש פצר : — ש״א דה

פרק ג׳ הו״ל א שבר והפרשה ג׳ ב״ל קל יוצא ·
ופרקת עלו · ופיעל מפרק הרים · ופרסיהן — ראשי׳ כז מ״א יט
יפרק · והתפעל לכוי זהב התפרקו · ומשקלו כחש — זכר׳ יא שמו׳ לב
פרק · פי׳ שבירה ורצוץ · ב ישועה בנינו קל יוצא · — כמו׳ ג
ויפרקנו מצרינו · ג עצם הצואר · ותשבר מפרקתו : — תלי׳ קלו ש״א ד

פרש ד׳ הו״ל א פירוד בנינו נפעל · בתוך צאנו
ונפרשות · ב ביאור ופירוש ג׳ ב״ל קל · — יחז׳ לד
לפרש להם על פיה׳ · ופיעל בתורת האלהים מפרש · — ויק׳ דד נחמי׳ ח
ופועל כי לא פרש מה יעשה לו · ומשקלו פרשת — במד׳ טו אסת׳ ד
הכסף · ג נשיכה ועקיצה בנינו הפעיל · וכצפעוני
יפריש · ומשקלו פרש ורומה קשת · נקרא רוכב — משלי׳ כג ירמ׳ ד
הסוס כן על שם עקיצתו את הסוס בעגילים חדים שעל
עקביו · ובפתח מקול פרש וגלגל · ר׳ פרשים רוכבי — יחז׳ כו שם כג
סוסים · כ׳ ברכבו ובפרשיו · ד צואת הבהמה · וזריתי — שמו׳ יד
פרש · ס׳ פרש חגיכם · כ׳ וקרבו ופרשו : — מלא׳ ב שם ויק׳ ד

פרש ג׳ הו״ל א שטיחה והתפשטות ב׳ ב״ל קל יוצא ·
ופרשו השמלה · ויפרש כפיו · ופיעל — דברי׳ כב מ״א ח
תפרש כפיה · ומשקלו שש ברקמה היה מפרשך · — ירמי׳ ד יחז׳ כז
ר׳ מפרשי עב · ב בציעה וחתיכה פרוסה ב׳ ב״ל קל — איו׳ לו
יוצא · ופרשו כאשר בסיר · פי׳ כמו שמנתחין — מיכ׳ ג
לקדרה פרוסות קטנות · ופיעל פרשה ציון בידיה אין — איכ׳ א
לה מנחם · פי׳ היא עצמה בצעה להם הבראה שלא
כדרך האבלים שהמנחמים בוצעים להם · וזה בעבור
שאין לה מנחם · וי״ל מטעם מפרסת פרסה שענינו
בקוע ר״ל ששלבה אצבעות הידים ועשתם כפרסות
כדרך האבל והמצטער · ג פיזור עם שטיחה ב׳ ב״ל
נפעל · והנשארים לכל רוח יפרשו · ופיעל כארבע — יחז׳ יז
רוחות השמים פרשתי אתכם : — זכרי׳ ב

פרת שם נהר והפחות היושבים על עבריו · ב׳ מ״ל
(א) שם הנהר · והנהר הרביעי הוא פרת · — ראשי׳ ב
(ב) תאר לפחות · משרי המלך האחשדרפנים : — אסת׳ ו

פשה רבוי הנגע והתפשטות בנינו קל · פשה הנגע · — ויק׳ יד

פשח שסיעה ובקיעה בנינו פיעל · ויפשחני — איכ׳ ג
שמני שומם :

פשט ב׳ הו״ל א הסרת הבגד או עור הבשר ד׳ ב״ל
קל יוצא · ופשט את בגדיו · ופיעל לפשט — ויק׳ ו ש״א לא
את החללים · והפעיל ויפשיטו את כליו · והתפעל — שם לא
ויתפשט יהונתן · ב הפשטת אנשי המלחמה על — שם יח
המקום לשלול שלל בנינו קל · כי פשטו פלשתים : — שם דג

פשע מרד ב׳ ב״ל קל עומד · על פת לחם יפשע — משלי׳ כח
גבר · ונפעל את נפשע · ומשקלו מכסה — שם יח
נפשע · ס׳ בפשע שפתים · כ׳ והגד לעמי פשעם · ד׳ — שם יז יב ישעי׳ יב
ועל כל פשעים תכסה אהבה · כ׳ מכסה פשעיו : — משלי׳ שם כח

פשע

פרז אפני שטעדט · פלעקן : פרח בליהן · (ב) דיא בליטה · קנאספי · (ג) אויסשלאגן · (ד) דער קנאבי · (ה) דאס קיכליין · (ו) פליגען :
פרט אויס איינצעלנן טענן איינע הארמאניע מוזיק מאכן · (ב) דיא איינצעלנן קערנער : פרך דיא שטרענגע · גרויזאמקייט · (ב) דיא דעקע : פרם אויפרייסן :
פרס אבברעכן · (ב) געשפאלטן זיין · (ג) דיא קלויאה · דער הוף · (ד) דער נאמי איינס פאגלס · דער ביינברעכר :
פרע אבווייכען · צוריקגעהן · (ב) אבהאלטן · (ג) ענטבלעסן · ווייא פראוולדרן · (ד) רעכן · (ה) דיא ראכע :
פרץ איינרייסן · איבראהאנדנעהמן · אויסברייטן · (ב) איינגעריסן · (ג) דער ברוך · (ד) דרינגן · נעקטיגן :
פרק צערברעכן · (ב) נעפרייען · ערלעזן · (ד) דאס האלסביין :
פרש צרשטרייט · (ב) ערקלערן · (ג) שטעכן · ביסן · (ד) דער רייטר · (ה) דיא רייטערייא · (ו) דער מיסט :
פרש אויסברייטן · (ב) אבברעכן · (ג) צרשטרייען :
פרת דער נאמן איינס פלוסס · (ב) דער פירסט :
פשה זיך אויסברייטן : פשח עבסטיקן :
פשט אויסציהען · ענטקליידן · (ב) זיך אויסברייטן :
פשע זיך פערגעהן · (ב) דאס פרגעהן :

פשע ב׳ הו״ל **א** צער ופסיעה בנינו קל עומד ·
אפשעה בה · ומשקלו כפשע ביני ובין (ישעי׳ כז ש״א כ)
המות · פי׳ כמו פסיעה קלה · **ב** כינוי לערוה ·
עד המפשעה : (ד״ה א׳ יט)

פשק פתיחה והרחבה ב׳ ב״ל קל · פשק שפתיו · (משלי יג)
ופיעל ותפשקי את רגליך : (יחז׳ יו)

פשר פתרון וביאור · ומי יודע פשר דבר : (קהל׳ ח)

פשת צמח ידוע · ופשתה כהה · כ׳ צמרי ופשתי · (ישע׳ מב הוש׳ ב)
ר׳ בבגד פשתים · פ׳ בפשתי העץ : (יח׳ יג יהוש׳ ב)

פתת פרוסה וחתיכת לחם בנינו קל יוצא · פתות (ויק׳ ב)
אותה פתים · ב׳ מ״ל (א) טוב פת חרבה · (משלי יז)
ס׳ ועל פת לחם · כ׳ פתך אכלת · ר׳ מנחה (שם כח שם כג)
פתים · (ב) ובפתותי לחם : (ויק׳ ו יחז׳ יג)

פתה ג׳ הו״ל **א** הסתה ופתוי בלי השכל לבחן
האמת ה׳ ב״ל קל עומד · פן יפתה לבבכם · (דברי׳ יא)
ונפעל ופיעל פתיתני ה׳ ואפת · ופועל באורך אפים (ירמי׳ כ)
יפתה קצין · ומורכב מפיעל והפעיל · והפתית (משלי כה שם כד)
בשפתיך · פי׳ בהעירך עדות שקר תפתה השופט
להצדיק רשע · ב׳ מ״ל (א) מקרה · פתיות ובל (שם ט)
ידעה מה · (ב) תאר לנפתה בסכלו להאמין דבר כזב ·
פתי יאמין לכל דבר · ר׳ פתים תאהבו פתי · ובאל״ף (שם יד שם א)
נתה לתת לפתאים ערמה · **ב** בוא הדבר בהסח (שם)
הדעת · בפתע פתאם · **ג** הרחבה ב׳ ב״ל קל · (במד׳ ו)
ולפתה שפתיו לא תתערב · פי׳ למרחיב לשון לדבר (משלי כ)
ברע עושק · והפעיל יפת אלהים ליפת : (בראשי׳ ט)

פתח ד׳ הו״ל **א** פתיחה שכנגד הסגירה ג׳ ב״ל קל
יוצא · אפתח את פיך · בפתחי את קברותיכם · (יחז׳ ג שם לז)
ונפעל נפתחו השמים · ופיעל ופתחו שעריך תמיד · (שם א ישע׳ ס)
ה׳ מ״ל (א) תאר לחלל שלפני הדלת חוצה · וכתפורת
הפתח · ס׳ ופתח הצלע · כ׳ ולשכה ופתחה · ר׳ (יחז׳ מא שם שם מ)
וכל הפתחים והמזוזות · ס׳ ובפתחי הבתים · כ׳ ואבלו (מ״א ז יחז׳ לג)
פתחיה · (ב) תאר ההתחלה · פתח דברך יאיר · (ישע׳ ג תלי׳ קיט)
(ג) תאר לפותחות המנעול · ויקחו את המפתח · ס׳ (שופ׳ ג)
מפתח בית דוד · (ד) מקרה · פתחון פה · (ה) מקרה · (ישע׳ כב יחז׳ יו)
מפתח שפתי מישרים · **ב** התרת המאסר ד׳ ב״ל קל · (משלי ח)
אסיריו לא פתח ביתה · ונפעל יסגיר על איש ולא (ישעי׳ יד)
יפתח · ופיעל מוסר מלכים פתח · והתפעל התפתחי (איו׳ יב שם ישע׳ נב)
מוסרי צוארך · **ג** הקיקה בנינו פיעל · ומשקלו
ולפתח כל פתוח · כ׳ הנני מפתח פתחה · ר׳ ויודע (ד״ה ב ב זכר׳ ג)
לפתח פתוחים · ס׳ פתוחי חותם · כ׳ ועתה (ד״ה ב ב שמו׳ כח)
פתוחיה יחד · **ד** חרבות ולטישתן בנינו קל · חרב (תלי׳ עד)
פתחו רשעים · פי׳ לטשו והרדו · ב׳ מ״ל (א) והמה (שם לז)
פתחות · (ב) ואת ארץ נמרוד בפתחיה : (שם נה מיכ׳ ה)

פתל ב׳ הו״ל **א** עוות והפוך ב׳ ב״ל נפעל · נפתל (משלי ח)
ועקש · והתפעל ועם עקש תתפתל · ועם (תלי׳ יח)
עקש התפל · בא הפוך כמו כבש כשב ומשפטו תתפתל · (ש״ב כב)
ב׳ מ״ל (א) מקרה · נפתולי אלהים נפתלתי · פי׳ (בראשי׳ ל)
הדבר שרוצה להגדילו סומך אותו אל השם · כהררי אל ·
והנה תאמר עוות והפיכות אלהיות כלומר גדולות
נהפכתי עם אחותי ואוכל לה · (ב) תאר · דור עקש
ופתלתל · **ב** בגד או חוטים שזורים · צמיד פתיל · (דבר׳ לב במד׳ יט)
פי׳ חתי׳ בגד · כ׳ ופתיל תכלת · פי׳ חוט שזור · כ׳ (שם טו)
חותמך ופתילך · הוא הארות שסביב הצואר · ר׳ (בראשי׳ לח)
למי החותמת והפתילים : (שם)

פתן ב׳ הו״ל **א** מין נחש · כמו פתן חרש · ר׳ (תלי׳ נח)
ראש פתנים יינק · **ב** אסקופה · כרותות אל (איו׳ כ)
המפתן · ס׳ על מפתן דגון : (ש״א ה שם)

פתע הסח הדעת ופתאום · פתע ישבר : (משלי ו)

פתר ביאור החלום בנינו קל · ופתר לנו · ומשקלו (בראשי׳ מא)
כפתרון חלומו · כ׳ זה פתרונו · ר׳ לאלהים (שם שם מ)
פתרנים : (שם)

בני יתרת

פלגש האמה המיוחדת למשכב לאדוניה בלי כתובה
וקדושין · ותמנע היתה פילגש לאליפז · (שם לו)
ס׳ פלגש שאול · כ׳ ואחז בפילגשו · ר׳ עשר נשים (ש״ב ג שופ׳ יט)
פלגשים · ס׳ אל פלגשי אביו · כ׳ ונפש פלגשיך : (ש״ב טו שם יו יט)

פענח תאר למגלה נעלמות · צפנת פענח : (בראשי׳ מא)

פרדס גן מעצי מאכל · שומר הפרדס · ס׳ פרדס (נחמי׳ ב שיר ד)
רמונים · ר׳ גנות ופרדסים : (קהל׳ ב)

פרור מגרשי הערים · הסרים אשר בפרורים : (מ״ב כג)

פרבר מפנימה וביתה · שנים לפרבר : (ד״ה א כו)

פרעש מין כינה ידועה : אחרי פרעש אחד : (ש״א כד)

פרשד שם מקום או פרש וזבל · ויצא הפרשדנה : (שופ׳ ג)

פרשז שטיחה כמו פרש · פרשז עליו עננו · (איו׳ כו)
פרתם בשורש פרת :

פתגל לבוש או חגורה כבודה · ותחת פתיגיל מחגור שק (ישעי׳ ג)

פתגם דבר · פתגם מעשה הרע : (קהל׳ ח)

פתשגן טופס הכתב · פתשגן הכתב · ובריו״ש (אסת׳ ג)
פרשגן הנשתון · פי׳ טופס הכתב · משנה (עזר׳ ז)
תורה ת״א פתשגן או פרשגן :

נשלמה אות הפ״א

אות הצד״י

צאל מין עצים או צמחים גדלים על כל מים · תחת
צאלים ישכב · פי׳ התחת צאלים ישכב : (איו׳ מ)

צב ב׳ הו״ל **א** עגלות מכוסות · שש עגלות צב : (במד׳ ז)
ת״א כר מהפין · ר׳ ובצבים ובפרדים · **ב** מין (ישעי׳ סו)
שרץ מה · והצב למינהו : (ויק׳ יא)

צבא ב׳ הו״ל **א** היל ועם ב׳ ב״ל קל עומד · ויצבאו (במד׳ לא)
על מדין · ובלי אל״ף וכל צביה ומצודתה · (ישע׳ כט)
והפעיל המצבא את עם הארץ · ומשקלו או אל שר (מ״ב כה)
הצבא · ס׳ לכל צבא השמים · כ׳ ועל צבאו · ר׳ (שם ד שם יז במד׳ י)
ברכו ה׳ כל צבאיו · ובו״ת ה׳ צבאות עמנו · ס׳ יצאו (תלי׳ קג שם מו)
כל צבאות ה׳ · כ׳ והוצאתי את צבאתי · **ב** קץ וזמן · (שמו׳ יב שם יו)
הלא צבא לאנוש · כ׳ כל ימי צבאי איחל : (איו׳ ז שם יד)

צבה ג׳ הו״ל **א** נפיחת בשר ב׳ ב״ל קל עומד ·
וצבתה

פשע טרייטן · (ב) דער טריטט · גאנג · (ג) דיא שאאמטהייל :
פשק עפנן · אויפשפעררן : פשר דיא אויסלעגונג · ערקלערונג :
פשת דער פלאקס : פתת ברעכן · (ב) דאס שטיק · דער ביסן :
פתה היכטרגעהן · פרפיהרן · (ב) טהעריכט · (ג) דער טהאר
(ד) אונפרמוהטעט · פלעטצליך · (ה) עפנן · אויסברייטן :
פתח עפנן · (ב) דער איינגאנג · דיא טהירי · (ג) דער שליסעל ·
(ד) אויפלעזן · בעפרייאן · (ה) איינגראבן (ו) דאס איינגעגראבני · (ז) לדה״מ וועטצן · (ח) דאס שווערדט :
פתל פרקעהרט · פרדרעהט · (ב) פרקעהרט זיין : (ג) דיא בעקליידונג : בדעקונג · (ד) דיא שנור :
פתן דיא אטטר · (ב) דיא שוועלל : פתע פלעטצליך :
פתר אויסלעגן · דייטן (ב) דיא דייטונג : פלגש דאס קעבס־
ווייב : פענח אויפלעזן · ענטרעלן : פרדס דער פרוכט־
גארטן : פרור דיא פארשטאדט : פרבר איינגווערטס :
פרעש דער פלאה : פרשד דער מיסט · אדר דער נאמן איינס ארטס :
פרשז אויסברייטן : פתגל איין גוויסעס פרעכטיגס קלייד :
פתגם דאס ווארט · דער אויסספרוך : פתשגן דער איגהאלט :
צאל איינע געוויסע פלאנצע : צב בדעקט · (ב) איין געויסעס
קריכענדס טהיר : צבא זיך פרזאממלן · אוס קריג ציהן ·
(ב) דאס העער · (ג) דיא בעשטימטע צייט :

וצבתה בטנה · והפעיל לַצְבּוֹת בטן · משפטו לְהַצְבּוֹת · ומשקלו ואת בטנך צָבָה · ב מין חיה ידועה · ב׳ מ״ל (א) לזכר · איל וּצְבִי ויחמור · ר׳ כאחד הַצְּבָיִם · ובאל״ף נחה וְכַצְּבָאִים על ההרים למהר · ובו״ת בִּצְבָאוֹת או באילות השדה · (ב) לנקבה תאמי צְבִיָּה · ג הדר וחפץ · אל המזרח ואל הַצֶּבִי · בארץ הַצְּבִי · ס׳ בבל צְבִי ממלכות :

צבט הושטה בנינו קל · וַיִּצְבָּט לה קלי · ויתכן לפרשו מטעם חבישה וטבילה בחומץ מטעם אמרם ז״ל צופרן בחומץ · והוא בהילוף אתוון כמנהג׳ז״ל :

צבע ג׳ הו״ל א גוון וצבע בנינו קל · העיט צָבוּעַ נחלתי לי · הוא עוף משוני הגוונים · ומשקלו צֶבַע רקמתים · ר׳ שלל צְבָעִים · ב שם היה מרה על גיא הַצְּבֹעִים · ג אצבע · שלח אֶצְבַּע · ס׳ אֶצְבַּע אלהים · כ׳ ולקח מדמה בְּאֶצְבָּעוֹ · ר׳ ועביו ארבע אֶצְבָּעוֹת · ס׳ וְאֶצְבְּעוֹת ידיו · כ׳ מעשה אֶצְבְּעֹתֶיךָ :

צבר שפיכת תל וחומר בנינו קל יוצא · וַיִּצְבְּרוּ אותם חמרים · ומשקלו שני צִבֻּרִים :

צבת אגודה ועומר · תשלו לה מן הַצְּבָתִים :

צדד עבר וצלע · על צַד תנשאו · ס׳ מִצַּד שאול · כ׳ בארגז מִצִּדּוֹ · ר׳ והיו לכם לְצִדִּים · פי׳ יהיו לכם מכל עבריכם להדוף אתכם עד״הכ בצד ובכתף תהדופו · ס׳ על צִדֵּי המשכן · כ׳ על שני צְדָדָיו :

צדה ב׳ הו״ל א כוונה בנינו קל · ואשר לא צָדָה · ומשקלו בלא צְדִיָּה · ב שממון בנינו נפעל · נִצְדּוּ עריהם :

צדק יושר וצדק ה׳ ב״ל קל עומר · משפטי יי׳ אמת צָדְקוּ יחדיו * · ונפעל וְנִצְדַּק קודש · ופיעל וַתְּצַדְּקִי את אחותך · והפעיל אם אַצְדִּיק אתכם · והתפעל ומה נִּצְטַדָּק · ג׳ מ״ל (א) תאר · נח איש צַדִּיק · ר׳ חמשים צַדִּיקִם · (ב) מקרה · זבחי צֶדֶק · ס׳ צֶדֶק עדותיך לעולם · כ׳ ולאמרת צִדְקֶךָ · (ג) ג״כ מקרה · אוהב צְדָקָה ומשפט · ס׳ וְצִדְקַת צדיקים · כ׳ אני אגיד צִדְקָתֵךְ · ר׳ צְדָקוֹת ועוז · ס׳ צִדְקֹת פרזונו · כ׳ ככל צִדְקֹתֶיךָ :

צהב צבע זהבי ורכומי בנינו הפעיל · וכלי נחשת מֻצְהָב · ומשקלו שער צָהֹב :

צהל עליזות ושמחה ב׳ ב״ל קל עומר · צָהֲלָה ושמחה · ויוצא צַהֲלִי קולך · והפעיל לְהַצְהִיל פנים · ענינו פנים שוחקות ועליזות על דרך חכמת אדם תאיר פניו שפי׳ תשמח · ומשקלו מִצְהֲלוֹת אביריו · כ׳ נאופיך וּמִצְהֲלוֹתַיִךְ :

צהר ב׳ הו״ל א אורה או חלון · צֹהַר תעשה לתיבה · ר׳ יאכלו האנשים בַּצָּהֳרָיִם · נקרא העת שקורם חצות היום · עיי׳ בהערה לשורש ערב · ב שמן זית ועצ״הש מלך וכהן בנינו הפעיל · בין שורותם יַצְהִירוּ · פי׳ ידרכו שמן · ומשקלו דגן ותירוש וְיִצְהָר · שני בני הַיִּצְהָר · כינוי לכהן ומלך הנמשחי׳ בשמן המשחה · כ׳ והירושך וְיִצְהָרֶךָ · צוא מינוף בשורש יצא :

צוד ב׳ הו״ל א צידה ומוקש ב׳ ב״ל קל יוצא · צוֹד צָדוּנִי כצפור · ומרובע הנפשות תְּצוֹדֵדְנָה לעמי · ז׳ מ״ל (א) גבור צַיִד · ס׳ ואכלה מְצֵּיד בני · כ׳ שבה ואכלה מְצֵּידִי · (ב) תאר · לרבים צַיָּרִים · (ג) ג״כ תאר · והיו לכם לְצִדִּים · פי׳ קצרת לְצַיָּדִים והרגש תמורת ע״פ הנח ועיי׳ שורש צד · (ד) שם המלכוד · וּמְצוּד עלי הקיף · (ה) כְּצוּד רעים · (ו) שנאחזים בִּמְצוֹדָה · (ז) בירכן לִמְצָדָה · כ׳ ותפש בִּמְצוֹדָתִי · ב סיפוק המזון בנינו התפעל · הם הִצְטַיַּדְנוּ · ב׳ מ״ל (א) הכינו לכם צֵדָה · ס׳ ויקחו את צֵדָה העם בידם · (ב) ביום מכרם צָיִד · כ׳ וכל לחם צֵידָם :

צוה פקודה וצוואה ב׳ ב״ל פיעל · וַיְצַו יהושע · ביום צַוֺּתוֹ · ופועל כי כן צֻוֵּיתִי · ב׳ מ״ל (א) צַו לָצָו · (ב) וְהַמִּצְוָה אשר צוה יי׳ · ס׳ מִצְוַת המלך היא · כ׳ ואת מִצְוָתוֹ הפר · ר׳ את כל הַמִּצְוֹת האלה · ס׳ אחת מִמִּצְוֹת יי׳ · כ׳ והאזנת לְמִצְוֹתָיו :

צוח צעקה מהשגת מקרה רעה בנינו קל עומר · מראש הרים יִצְוָחוּ · ומשקלו צְוָחָה על היין בחוצות · ס׳ וְצִוְחַת ירושלים עלתה · כ׳ וְצִוְחָתֵךְ מלאה הארץ :

צול רבוי המים ועמקם ועצ״הש בבל העומדת על מים רבי׳ · ג׳ מ״ל (א) ביון מְצוּלָה · ר׳ אשיב מִמְּצֻלוֹת ים · (ב) במחשכים בִּמְצוֹלֹת · (ג) האומר לַצּוּלָה חרבי · כינוי לבבל :

צום הענית וקיבוץ העם בבית ה׳ בנינו קל עומר · הֲצוֹם צַמְתֻּנִי אני · פי׳ האם צמתם בעבור שאני צויתיכם · ומשקלו וְצוֹם העשירי יהיה לבית יהודה לששון · כלומר אין חפצי בצומכם ומי יתן יהיו לכם לששון רק אהבו האמת בדעות והשלום במדות · ששתי אלה לבד מתאימות בשלימות האדם ככתוב ראשית חכמ׳ יראת יי׳ · כ׳ ביום צֹמְכֶם · ר׳ דברי הַצּוֹמוֹת :

צון שם כלל לבהמה דקה כבשים ועזים · ג׳ מ״ל (א) רועה צֹאן · ס׳ צאן לבן · כ׳ מבכורות צאנו · כלם באל״ף נחה · (ב) צֹנֶה ואלפים כלם · (ג) וגדרות לְצֹנַאֲכֶם :

צוף ב׳ הו״ל א הצפת מים ב׳ ב״ל קל עומר · צָפוּ מים על ראשי · והיוצא והשקיתי ארץ צָפָתְךָ מדמך על ההרים · פי׳ מלת צפתך היא עבר לנסתרת כלומר הארץ הציפה והשיטה אותך על ההרים מרבוי דמך והוא דרך גוזמא · והפעיל וַיָּצֶף הברזל · פי׳ הנביא הציפו אל שפת המים · ב חלות דבש · צוּף דבש · ר׳ ונופת צוּפִים :

צוק ג׳ הו״ל א צרה וצוקה בנינו הפעיל · אשר יָצִיק לך אויביך · ה׳ מ״ל (א) וּבְצוֹק העתים · (ב) מעוף צוּקָה · (ג) במצור וּבְמָצוֹק · (ד) רחב לא מוצק

צבה אויפשוועללן · (ב) דאם רעה · (ג) דיא צירדי · פראכט :
צבט רייכען : צבע פיל פארביג · (ב) דיא פארבי · (ג) דער נאמי אייכס טהירס · (ד) דער פינגר :
צבר אויפשיטטן · הייפען : צבת דיא גארבי · דער הויפן :
צדד דיא זייטי : צדה אבזיכטליך נאכשטעללן · (ב) פרוויסטעט זיין :
צדק גרעכט זיין · (ב) דער גרעכטי · (ג) גרעכט · (ד) דיא גרעכטיגקייט :
*(הערה פי׳ אין סתירה בין משפט למשפט לכן יתאחרו באמת כי הסותרים אינם אמת · וה׳ במשפט יעמיד ארץ והוא בחכמה יסדה ועל אמת יכוננה · לכן אפס מקום לסותרים לא בו כב״י ולא ביצוריו וזה שאמר הכתוב וה׳ אלהים אמת · והבוערים בעם יומרוהו למזמה בשקר · וממה שאמר הכתוב קרוב ה׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת · ידענו כי שוא לא ישמע אל) :

צהב גאלדגעלב געפערבט : צהל וויהערן · (ב) דאס וויהערן :
צהר דיא בעלייכטונג · דאס פענסטער · (ב) דער פארמיטטאג ולה״א דער מיטטאג · (ג) אהל פרעסן · (ד) דאס אהל :
צוד פאנגען · (ב) פאללען לעגן · (ג) דיא יאגד · (ד) דאס ווילדפרעט · (ה) דיא פאללי · דאס נעטץ · (ו) מיט שפייזי פערזארגען · (ז) דער פארראט :
צוה בעפעהלן · אנארדנן · (ב) דער בעפעהל :
צוח שרייען · וועהקלאגן · (ב) דאס קלאגגעשרייא · וועהקלאגן :
צול דיא טיפי · פלוהט : צום פאסטען · קאסטייען :
צון דאס קליינפיה : צוף איבערשטרעמן · שווימען · (ב) דער האנינגזייס
צוק אין דיא ענגע טרייבן · בדרענגן · (ב) דיא אנגסט · בעדריקונג :

מוצק · (ה) צר ומצוקה · ר׳ ממצוקותי הוציאני · ב התכה בנינו קל · וצור יצוק עמדי · ג העמודה בנינו הפעיל ויציקם לפני יוי׳ · פי׳ העמידום · ומשקלו מצוק מצפון · ר׳ מצוקי ארץ · פי׳ עמודי ארץ · ועיי׳ שורש יצק :

צור י״ב הו״ל א הקפת כרקום לצור על עיר ג׳ ב״ל קל יוצא · אל תצרם · וצרת עליה · ונפעל והנצור ברעב ימות · והפעיל והצר לך · ב׳ מ״ל (א) במצור ובמצוק · ס׳ ואל מצור ירושלים · כ׳ כלותך ימי מצורך · (ב) נצור מצורה · ר׳ והקמותי עליך מצרת · ב דוחק ב׳ ב״ל קל עומד · והמסכה צרה כהתכנס · והיוצא ויהודה לא יצר את אפרים · ועיי׳ שרשי יצר וצרר · והפעיל ויצרו להם · ג׳ מ״ל (א) תאר לעת או מקום או אויב · בצר הרחבת לי · ויעמוד במקום צר · על יהצר הצורר אתכם · כ׳ צרי ילטוש עיניו · ר׳ ראוה צרים · ס׳ צרי רצין · כ׳ הוי אנחם מצרי · (ב) מקרה רעה · צרה וצוקה · ס׳ ראינו צרת נפשו · כ׳ ביום צרתי · ר׳ צרות רבות ורעות : ס׳ צרות לבבי · כ׳ ומכל צרותיו הושיעו · (ג) מן המצר · ר׳ בין המצרים · ס׳ ומצרי שאול · ועיי׳ שרשי יצר ומצר וצרר · ג חוזק ומבצר או סלע וכינוי לש״ית · ד׳ מ״ל (א) כשמיר חזק מצר · הוא האבן הקשה · (ב) ואין צור כאלהינו · ס׳ מצור החלמיש · כ׳ כי לא כצורנו צורם · חלקת הצרים · וכו״ת בצורות יאורים בקע (ג) מבצר יושבת במצור · כל יאורי מצור · פי׳ נחלים עמוקים או נרפשים בטיט שהם כמו חומה ומצור לעיר · (ד) ויבן ערי מצורה · ר׳ ויחזק את המצורות · ד כאב וציר בנינו הפעיל · והצרותי לאדם · ומשקלו צירים אחזוני כצירי יולדה · כ׳ נהפכו עליה ציריה · ה תאר האשה אל חברותיה מהנשים הנשואות לאיש אחד · וכעסתה צרתה · ו קשירה וגניזה בנינו קל יוצא · וצרת הכסף · ז שליחות בנינו התפעל · וילכו ויצטירו · פי׳ עשו עצמם כשלוחים · ומשקלו ציר נאמן לשולחיו · ס׳ וציר אמונים · ר׳ השולח בים צירים · כ׳ ותשלחי ציריך · ח רגל הדלת שהיא סובבת עליו · הדלת תסוב על צירה · ט חידוד וחרב · ב׳ מ״ל (א) ותקח צפורה צר · פי׳ הרב · (ב) צור חרבו · פי׳ חדוד חרבו · ר׳ חרבות צרים · י ציור בנינו קל · ויצר אותו בחרט · ב׳ מ״ל (א) צורת הבית · כ׳ וישמרו את כל צורתו · (ב) חרשי צירים · פי׳ אומני צורות פסילי ע״ז · יא צואר · ב׳ מ״ל (א) עד צואר יגיע · ס׳ מעל צואר ירמיה · כ׳ ונתתם על צואריך · ר׳ על צוארי בנימין · כ׳ חלקת צואריו · ובו״ת לא תמישו משם צואריכם · (ב) באחד ענק מצורניך · יב שמש וירח כצר ואור חושך בעריפיה · ויש לפרשו מטעם הוראה הא׳ והנה חושך של צר ואויב :

צחח ב׳ הו״ל א צמאון ויובש · ה׳ מ״ל (א) רוח צח שפיים · פי׳ רוח יבש · (ב) תאר לצמא · והמונו צחה צמא · (ג) תאר ליובש שבגובהי הסלעים : צחיח סלע · ר׳ מאחרי לחומה בצחיחים · (ד) האר למקום היובש · שכנו צחיחה · (ה) תאר לעת היובש · והשביע בצחצחות נפשך · ב זכות ובהירות בנינו קל · צחו מחלב · ומשקלו כחום צח · ר׳ לדבר צחות :

צחן ריח רע · ותעל צחנתו :

צחק לעג או שמחה והוללות ב׳ ב״ל קל עומד · לא כי צחקת · פי׳ לעגת · ויפול אברהם על פניו ויצחק · ת״א וחדי · ופיעל כמצחק בעיני התניו · פי׳ כמתהולל ומתעתע · ומשקלו צחק עשה לי אלהים* :

צחר לובן ב׳ מ״ל (א) צמר צחר · (ב) אתונות צחרות :

ציה צ׳ הו״ל א ספינה משקלו · וצי אדיר · ר׳ וצים מיד כתים · בהעדר היו״ד השרש פי׳ ספינות · לעם לציים · פי׳ ספנים · ב מדבר שממה · ב׳ מ״ל (א) למרות עליון בציה · ר׳ הלכו בציות נהר · פי׳ הלכו מי הסלע במדבר כמו נהר : (ב) כחורב בציון · ג חיתו מדבר או עם שוכני מדבר · ופגשו ציים את איים · לפניו יכרעו ציים :

ציון סימן · ובנה אצלו ציון · ר׳ הציבי לך ציונים :

ציץ ד׳ הו״ל א צמיחת הנצנים והראות הפרחים ב׳ ב״ל קל עומד · ציץ המטה · והפעיל יציץ ופרח ישראל · ב׳ מ״ל (א) נבל ציץ · ס׳ כציץ השדה : (ב) ציצת נובל · וענינו כמו וציץ נובל · ב גילוי והיראות בנינו הפעיל · מציץ מן החרכים · פי׳ נשקף ונראה · ג טס זהב בנינו הפעיל · ועליו יציץ נזרו : ומשקלו ציץ זהב · ד כנף בע״ח או שער הראש ופתילי ענפי הבגד · ב׳ מ״ל (א) תנו ציץ למואב · פי׳ כנף לעוף · (ב) ועשו להם ציצת : ס׳ ויקחני בציצת ראשי · פי׳ בשערי · ציר שליח בשורש צור :

צית הבערה בנינו הפעל · אציתנה יחד : ועיי׳ שורש יצת :

צלל ה׳ הו״ל א צל ב׳ ב״ל קל · כאשר צללו שערי ירושלים · פי׳ עשו צל בסגירתן לעת ערב · והפעיל וחורש מצל · פי׳ הענף העושה צל · ג׳ מ״ל (א) יסכוהו צאלים צללו · ר׳ ונסו הצללים · ס׳ צללי ערב · (ב) צל מחורב · ס׳ צל המעלות · כ׳ והגרה בצלה · (ג) ארץ צלצל כנפים · פי׳ רבוי צללי מלכיה והפכו סר צלם מעליהם · וכנף הוא מטע׳ מחסה או כנופיא בדר״זל ב רעד ורעש ג׳ ב״ל קל · לקול צללו שפתי · ונפעל תצלנה אזניו · ופיעל תצלנה שתי אזניו · ד׳ מ״ל (א) צליל לחם שעורים · פי׳ רעש הפיכתו · (ב) פעמונים

(ג) גיסן · שטרעמן · (ד׳ היגשטעללן · פארשטעללן :

צור בעלאגרען · ולד״א פיינדזעליג בהאנדלן · (ב) דיא בלאגרונג · (ג) ענג · בדרענגט · (ד) בדרענגן · ענגסטן · (ה) דיא אנגסט · (ו׳ דער טיראנן · בעדריקר · (ז) דער פעלס · (ח׳ דיא פעסטונג · (ט) שמערצן נופינגן · (י) דער שמערטץ · (יא) דער ביינאמן דען איינר פרויא איינם מאננס מעברה וויבר גענן דיא אנדריפיהרט · (יב) איינבינדן · צוזאממענעהמן · (יג) זיך אלס באטי פרשטעללן · (יד) דער באטי · אבגזאנדט · (טו) דיא אנגעל · (טז) דאס מעסר אונד איברהויפט יעדס שניידנדי דינג · (יז) גיסן · פארמן · (יח) דאס בילד · דיא פארם · (יט) דער האלס · (כ) דיא זאנני : צחח טראקן · דירדי · (ב) דורסטיג · ערלעכנט · (ג) דיא דירדי · (ד) ריין · גלענצנד : צחן דער איבלי גערוך : צחק שפאטטען · לאכען · שערטץ טרייבן : *(הערה גדר הצחוק והבדלו מלשון לעג · הוא כי לעג ענינו עקימת מבטא שפתים בבוז לקלון הנלעג עיי׳ בשרשו · אך הצחוק הוא הראות דבר שאינו כשו הוא יש כמו מי שבצחוק והתלוצצות ירים ידו על רעהו להכותו ומשפילה בנחת · וכן המתעתים לעשות בערמה מעשים שאינם כאלו הם יש · וכן המדבר דברי התלוצצות שאינם משמעותם בלב המדבר כפי משמעותם בלב השומע · יכונה זה בשם צחוק · ובזה תבין איכות ההכחשה שבין המלאך לשרה בכתוב לא כי צחקת · וזה כי כשמעה אמרי פיו הנה בן לשרה · אז פיה פתחה במענה סובלת פי שנים במובן · אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן בלבה · כמצחקת כאלו דבר תדבר על אשר שהוא יש · ועל שפתה כאלו אמונת אומן אתה אך העמה פנים על אדוניה שלא בשר המלאך שישוב גם הוא לימי עלומיו · וזה דבר ההכחשה כי המענה סובלת ב׳ המובנים גם יחד · והוכיח המלאך מדעתו שפיה פתחה בצחוק וכבר כתבנו זה בס׳ המדות בשני לשמיני יעוין שם · וע״פ זה הגדר תבין מקראי קודש רבים אשר המה בכתובי׳ עיין עליהם : צחר וויים : ציה דאס שיף · (ב) דיא וויסטענייא · דירדי · (ג) דער וויסטענבוואהנר · ציון דאס צייכן · דענקמאל : ציץ בליהען · אויסשלאגן · (ב) דיא בלומי · בליהט · (ג) זעהן · שויען · (ד) דאס בלעך · (ה) דער פליגעל · (ו) דער פאדן · (ז) דאס האר : צית אנצינדן : צלל שאטטען ווערפן · (ב) דער שאטטען · (ג) בעבן · (ד) געללן · (ה) דאס גערייש · דער שאלל ·

פעמונים · על מצלות הסוס · (ג) כלי נחשת ידועים שמקישים בם לשיר · ובמנענעים ובצלצלים · ס׳ בצלצלי תרועה · פי׳ בחצוצרות · (ד) במצלתים נחושה · ג שקיעה בנינו קל · צללו כעופרת · צללו שערי ירושלים · פי׳ שקעו כשערי המבצרים שמשקיעין אותן מן הגובה אל הנמוך · ד כלי ציד לדגים · ובצלצל דגים ראשו · ה מין ארבה מרה · יירש הצלצל :

צלה צלי אש בנינו קל · יצלה צלי · ב׳ מ״ל (א) וצלה צלי · ס׳ צלי אש · (ב) שם עוגה הנאפת בגחלים צליל לחם שעורי׳ · ת״י חרה והוא ע״מ הגיגי׳ מן הגת :

צלח ג׳ הו״ל א בוא התכלית הטוב בלי מונע ב׳ ב״ל קל עומר · דרך רשעים צלחה · והפעיל דין יתום ויצליחו · ב בקיעה דריכה והעברה בנינו קל יצלחו הירדן · פי׳ בקעו המים להעביר את המלך · וצלחה עליך רוח ה׳ · פי׳ תעבור מאת ה׳ · ג צנצנת או קדירה או בית יד העשוי על תמונתן · ב׳ מ״ל (א) צלחית חדשה · (ב) קדירה · כאשר ימחה את הצלחת · טמן עצל ידו בצלחת · פי׳ בית יד העשוי כקדירה · ויתכן היותו מטעם הצלחה שהעצל יעזוב עסקו על ההצלחה כאמרו שהכל בגזירה וההצלחה מוכרחת לבוא עכ״פ · (ג) ובדורים ובצלחות :

צלם ב׳ הו״ל א תאר וצור או צור׳ מינית משקלו · אך בצלם יתהלך איש · ס׳ בצלם אלהים : פי׳ בצורה השכלית שהיא צורת השכלים הנבדלים בני האלהים · כ׳ בצלמנו כדמותנו · ר׳ צלמי טחוריכם · כ׳ ואת צלמיו שברו · ב חושך · ג׳ מ״ל (א) אך בצלם יתהלך איש · פי׳ קצת באפילה · ר״ל לא ידע מה יקרהו · (ב) תשלג בצלמון · פי׳ תלבין ותגיה החושך בלובן כנפיה · (ג) יושבי חשך וצלמות* · וי״מ אותו ב׳ מלות צל המות · פי׳ צל וחשך הבלתי מתנועע כמת ונשאר חשוך לעולם :

צלע ב׳ הו״ל א תגרות ושבר בנינו קל · והוא צולע על ירכו · ומשקלו כי אני לצלע נכון · כ׳ ובצלעי שמחו ונאספו · פי׳ בשברי · ב צד ורוח או התאים שבצדי הבית או הנכרים שבצדי הכתלים · יצלע אל צלע · פי׳ תאים · ס׳ ולצלע המשכן · פי׳ לצד · קצתם הצ״די בצירי ומלרע וקצתם בסגל ומלעיל · כ׳ על צלעו האחת · ר׳ שני צלעים הדלת · וב׳ות ויעש צלעות סביב · פי׳ תאים · ס׳ בצלעות ארזים · הם נסרים אחוזים בצדי הכתלים · כ׳ ויקח אחת מצלעותיו · פי׳ מצדדיו :

צמם ב׳ הו״ל א מסוה או מחלפות שער · מבעד לצמתך · ב לסטים מגדלי שער · ושאף צמים חילם :

צמא צמאון בנינו קל עומד · מעט מים פי צמאתי · וע״ר נ״ל ה׳ · וצמירה והלכרת · ה׳ מ״ל (א) תאר · יוצמא במדבר · ר׳ רעבים גם צמאים · (ב) מקרה · והמתיה בצמא · כ׳ ולצמאי ישקוני חומץ · (ג) ג״כ מקרה · ומוצאי מים לצמאון · (ד) ג״כ מקרה · למען ספות הרוה את הצמאה · פי׳ במדה שירצה להשביע את המתאוה יסבב להצמיאו כאמרם ז״ל אבר אחד יש באדם משביעו רעב · (ה) וגרונך מצמאה :

צמד ג׳ הו״ל א חיבור ודיבוק ג׳ ב״ל נפעל · ויצמדו לבעל פעור · ופיעל חגור חרב מצמדת · והפעיל ולשונך תצמיד מרמה · ב שם העדי הדבוק ביד או חתי׳ בגד הדבוק על הכלי · אצעדה וצמיד · אשר אין צמיד פתיל עליו · ר׳ והצמידים על ידיה · ג זוג בע״ה ח׳ · צמד בקר · וצמד חמורים · כ׳ אכר וצמדיו · ר׳ רוכבים צמדים · ס׳ כי עשרת צמדי כרם :

צמח צמיחה וגידול ג׳ ב״ל קל עומ׳ · בטרם תצמחנה · והיוצא יער צומח עצים · ופיעל עומד ושערך צמח · והפעיל אצמיח קרן · ומשקלו צמח בלי יעשה קמח · ס׳ כצמח השדה · כ׳ טרפי צמחה :

צמק יובש · ב׳ מ״ל (א) תאר לדדים יבשים · ושדים צמקים · (ב) תאר לענבים יבשים · ומאה צמוקים :

צמר ב׳ הו״ל א הסעיף הגבוה מהעץ · צמרת הארז · כ׳ ויתן צמרתו · ב שער כשבים · ואת הצמר הלבשו · כ׳ צמרי ופשתי :

צמת כריתה ד׳ ב״ל קל יוצא · צמתו בבור חיי · ונפעל כי לא נצמתי · ופיעל ביעותיך צמתתוני · והפעיל הצמיתם יי׳ · ומשקלו לא תמכר לצמיתות :

צנן ד׳ הו״ל א קורי ב׳ מ״ל (א) צנים פחים · (ב) כצנת שלג · ב קוצים · ג׳ מ״ל (א) צנים פחים · עיי׳ שורש עקש ביאורו · (ב) ולצנינים בצדיכם · (ג) ואל מצנים יקחהו · פי׳ יקח קצירו מבין החוחים בעבור מעוטם · ג מגן · ועמהם בצנה וחנית · ר׳ צנות ורמחים · ד ספינה קטנה · ונשא אתכם בצנות :

צנח הפלה עם נעיצה בארץ בנינו קל · ותצנח מעל החמור · ותצנח בארץ :

צנם יובש · צנומות דקות :

צנע הסתר המעלות והראות השפלות והענוה בנינו הפעיל · והצנע לכת · ומשקלו ואת צנועים חכמה :

צנת

דיא שעלע · (ז) איין מוזיקאלישעם אינסטרומענט · (ח) פרזיקקען · (ט) דאס קיסנעטן · (י) איינע ארט הייאשרעקע : **צלה** בראטען : (א) גליקען · פאן שטאטטן געהן · (ב) היכאיברגעהן · דורכגעהן · (ג) דיא שאללע · פלאשע : **צלם** דיא פארם · געשטאלט · (ב) פינסטערניס : *(הערה מאת המעתיק · הישר והנכון שצלמות הוא גם כסף וערב כמו אין חושך ואין צלמות · שהוא כפל הענין במלות · וכמו שהכסף נקרא ערב על שם עירוב האורות לעין הרואה · הפך הבוקר הנק׳ ככה ע״ש ביקור האורות · ככה נקרא ג״כ צלמות עירוב הצלמים לפני עין כל רואה · והוא שא״כ צלמות ולא סדרים · ר״ל שארץ החשיכה המוכרחת היא ארץ עירוב האורות הפך ... · ומזה הענין יאמר הכתוב על דרך השירי תשלג בצלמון · אל ויאר את הלילה · כי אם תשכבון בין שפתים רומז אל אנייתם שפת הים ונחפה בכסף רומז לבזות הים כאמרם ז״ל · והנה הוא״ו והנו״ן הם אותיות המוספות פעמי׳ ינועו כמו נפתול ופעמונים כמו פעמון · ויתכן שגם מובן התמונה אשר בזה השורש הוא מטעם · וזה כי סבת הראות כל תמונה לעין הרואה הוא חשכת העצם ... אשר אפס מקום לקרני האור היוצר לפלש בם ומוכרחים להכפל ... וכזה יורגש צלמו לעין רואו · ולכן עצם האויר בהיותו זך בלי שום עכירות כלל ר״ל שכל נקבי הפארים שלו ישרים לכן לא יעכור באור מעבור בו ולא יוכפל ממנו שום אור חוזר כי אין בו נקבי׳ עקומי׳ כלל כמו בשאר הגשמים הזכים שיש בהם סמן נקבים עקומים הגורמים חשכת ועכירות מעט עד יראה להם צלם ודמות לפי האור החוזר והנכפל מהם · משא״כ עצם האויר שלא יוכפל ממנו שום אור לכן לא יורגש לו צלם כלל · והמבין בחכמת המראה אופ״טיק בלע״ז יבין זה · וכמו שהתבנית והתאר המבדיל בין איש לאיש נק׳ צלם ככה הצורה המבדלת בין מין למין נק׳ ג״כ צלם ככתוב נעשה אדם בצלמנו פי׳ בעל צורה שכלית כמונו ובה יבדל מכל חי) :

צלע פינקען · (ב) דאס לידן · דער ברוך · (ג) דיא זייטי · ווא״נד : **צמם** דער האארצאפף · (ב) דער נאמן געוויסער רייבר : **צמא** דורסטען · (ב) דער דורסטיגי · (ג) דער דורסט : **צמד** אנהעפטן · (ב) דער ארמבאנד · (ג) איין סטיק ניג · (ד) דאס געספאן : **צמח** וואקסן · (ב) דאס גוועקס : **צמק** פרדארדרטי פרטראקנעט : **צמר** דער הערפארראגענדי · הויפט צווייג · (ב) דיא וואללי : **צמת** פרנעהן · פרניכטען · (ב) אוכווידרבריכגליך · אויף עוויג : **צנן** קאלט · (ב) דיא קעלט · (ג) דער דארן · (ד) דאס שילד · (ה) איינע ארט שיפפי : **צנח** הערונטרפאלן : **צנם** פרטראקנעט · **צנע** בעשיידן · דעהמיטיג זיין :

צנף היפוך וסיבוב וצניף הראש בנינו קל · יצנוף — ישע׳ כב
יצנפך · פי׳ יניעך תנועה סבובית · ג׳ מ״ל
(א) שם המגבעת · צניף טהור · ס׳ וצניף מלוכה · — זכר׳ ג ישע׳ סב
ר׳ והצניפות והרדידים · (ב) מקרה · צנוף יצנפך — שם ג
צנפה · (ג) מצנפת ואבנט : — שם כב שמו׳ כח

צנק איסור מה · אל המהפכת ואל הצינק : — ירמי׳ כט

צנר מרזב · ויגע בצנור · ר׳ לקול צנוריך : — ש״ב ה תלי׳ מב

צעד ב׳ הו״ל **א** פסיעה ב׳ ב״ל קל · ורוך ביתרה
יצעד · והפעיל ותצעידהו למלך בלהות · — משלי ז איו׳ יח
ג׳ מ״ל (א) שלשה המה מטיבי צעד · כ׳ ויי׳ יכין — משלי ל
צעדו · ר׳ ששה צעדים · ס׳ יצרו צעדי אונו · כ׳ — שם יז ש״ב ו איו׳ יח
וכל צעדי יספור · (ב) את קול צעדה · (ג) מצעדי — לא ש״ב ה משלי ך
גבר · כ׳ וכושים במצעדיו · **ב** עדי לזרוע או לרגל · — דני׳ יא
ב׳ מ״ל (א) ואצעדה אשר על זרועו · (ב) — ש״ב א
הפארים והצעדות : — ישעי׳ ג

צעה גלות וטלטול ב׳ ב״ל קל עומד · מהר צועה — שם נא
להפתח · פי׳ מהר הגולה להיות ניתר ממאסרו ·
והיוצא בקל ופיעל · ושלחתי לו צעים וצעהו · פי׳ — ירמי׳ מח
מגלים יגלוהו :

צען העתקה בנינו קל עומד · אהל כל יצען : — ישעי׳ לג

צעף עיטוף של נשים · ותכס בצעיף · כ׳ — ראשי׳ לח
ותסר צעיפה : — שם

צעק זעקה ד׳ ב״ל קל עומד · לצעק אל המלך · — מ״ב ח
ויצעק ויאמר ונפעל ויצעקו מכל חוגר — שם ו שם ג
חגורה · ופיעל מצעק אבי אבי · והפעיל ויצעק — שם ב ש״א י
שמואל · ומשקלו צעקה גדולה · ס׳ צעקת בני — שמו׳ יא שם ג
ישראל · כ׳ ואת צעקתם שמעתי : — שם

צער מיעוט וקוטן בנינו קל עומד · ויצערו ולא יבין · — איו׳ יד
ה׳ מ״ל (א) תאר לזכר · צעיר אני לימים · כ׳ — שם לב
ובשגוב צעירו · ר׳ צעירים ממני לימים · ס׳ — מ״א יו איו׳ ל
צעירי הצאן · כ׳ שלחו צעיריהם · (ב) תאר לנקבה · — ירמי׳ מט שם יד
ומשפחתי הצעירה · כ׳ מקרה · והצעיר כצעירתו · — ש״א ט ראשי׳ מג
(ג) תאר · והשיבותי ידי על הצוערים · (ד) מקרה · — זכר׳ יג
והיה ראשיתך מצער · ס׳ במצער אנשים · (ה) תאר · — איו׳ ח ד״ה כ כד
קרן אחת מצעירה · פי׳ קטנה והרגש להפארת : — דני׳ ח

צפד דביקות בנינו קל עומד · צפד עורם : — איכ׳ ד

צפה ד׳ הו״ל **א** הבטה ב׳ ב״ל קל · יצף יי׳ · — ראשי׳ לא
ופיעל העמד המצפה · ד׳ מ״ל (א) תאר · צפה — ישעי׳ כא
הצפית · פי׳ הצופה · (ב) ארץ צפתך מרמך · פי׳ — שם יחז׳ לב
מקומות הגבוהים הנשקפי׳ מרחוק · ועיי׳ שורש צוף ·
(ג) תאר למקום גבוה · ויקרא אריה על מצפה · ס׳
מצפה מואב · שם מקום · (ד) מקרה · והמצפה אשר — ש״א כב ראש׳ לא
אמר · **ב** תוחלת בנינו פיעל · ומשקלו בצפיתנו — איכ׳ ד
צפינו · **ג** כסוי בנינו פיעל · ויצף אותם נחושת · — שמו׳ לח
ומשקלו וצפוי ראשיהם · **ד** כותרת · והצפת — שם ד״ה כ ג
אשר על ראשו :

צפח ב׳ הו״ל **א** צלוחית · ומעט שמן בצפחת · — מ״א יז
ס׳ וצפחת השמן · **ב** דקיק מטוגן · — שם
כצפיחת בדבש : — שמו׳ יו

צפן ב׳ הו״ל **א** סתר והצנע ג׳ ב״ל קל יוצא ·
יצפן לישרים תושיה · עיי׳ בהערה לשורש — משלי ב
יש · ונפעל נצפנו לעריץ · והפעיל בשאול תצפינני · — איו׳ טו שם יד
ב׳ מ״ל (א) וצפונך תמלא בטנם · פי׳ טובך · ר׳ ויתיעצו — תלי׳ יז
על צפוניך · פי׳ ישראל הנסתרים בצל כנפיו ית׳ · (ב) — שם כב
נבעו מצפניו · פי׳ אוצרותיו · **ב** פאת צפון · ד׳ מ״ל — עובד׳ א
(א) המכונות מצפון · (ב) מצפון בהר · (ג) אל — יהוש׳ יז שם יא
הצפונה · (ד) ואת הצפוני ארחיק מעליכם · פי׳ הארבה — יחז׳ ח יואל ב
הבא מצפון · ושם פרטי צפנת פענח · ת״א דמטמרין : — ראשי׳ מא

צפע ג׳ הו״ל **א** מין נחש מה · ב׳ מ״ל (א) משורש
נחש יצא צפע · (ב) מאורת צפעוני · ר׳ — ישעי׳ יד שם יא
נחשים צפענים · **ב** גללים צפיעי הבקר · **ג** בנות — ירמ׳ ח יחז׳ ד
הצאצאים והצפיעות · וי״ת בניא ובני בניא : — ישע׳ כב

צפר ה׳ הו״ל **א** השכמה ובקר בנינו קל עומד ·
ישוב ויצפר פי׳ ישכים בבקר · ומשקלו באה — שופ׳ ז
הצפירה · **ב** סיבוב בנינו קל עומד · ישוב ויצפר · — יחז׳ ז׳ שופ׳ ז
פי׳ קצת יסוב לביתו · ומשקלו יצאה הצפירה · ס׳ — יחז׳ ז
וללצפירת תפארה · **ג** שם כלל למין העוף · כל צפור — ישע׳ כח ראש׳
כל כנף · ס׳ רמש וצפור כנף · ר׳ שם צפרים יקננו · — תל׳ קמח שם
ד שעיר עזים · והצפיר קרן חזות · ס׳ וצפיר העזים — דני׳ ח שם
הגדיל · ר׳ צפירי חטאת · **ה** יתד וצפורן · בצפורן — עזר׳ ח ירמי׳
שמיר · ר׳ ועשתה את צפרניה · צפת בשורש צפרה : — דברי׳ כא

צקל לבוש · וכרמל בצקלונו : — מ״ב ד

צרר ג׳ הו״ל **א** דוחק ולחץ בנינו קל · וצררו אתכם · — במד׳ לג
ג׳ מ״ל (א) צר ואויב · (ב) צרה כמבכירה · — אסת׳ ז׳ ירמ׳
(ג) מן המצר · עיי׳ שורש צור נטיתם כי אין הכרע אם — תלי׳ קיו
שרשם צור או צרר · **ב** קשירה ב׳ ב״ל קל יוצא · מי
צרר מים · ופיעל מבוקעים ומצררים · ומשקלו — משלי ל יהוש׳
צרור נקוב · ס׳ צרור כספו · ר׳ צרורות כספיהם · — חגי א ראש׳ מב
ג גוש אבן · ולא יפול צרור ארץ · ס׳ כצרור אבן : — עמו׳ ט משלי

צרב שריפה בנינו נפעל · ונצרבו בה כל פנים · — יחז׳ ך
ומשקלו כאש צרבת · ס׳ צרבת המכוה : — משלי יו ויק׳

צרה נטף · ב׳ מ״ל (א) נכארת וצרי · (ב) מעט — ראשי׳ לו
צרי · ובהפסק ושמן וצרי : — שם מג יחז׳ ך

צרח ב׳ הו״ל **א** צעקה ב׳ ב״ל קל עומד · מר צורח · — צפני׳ א
והפעיל יריע אף יצריח · **ב** מגדל · וישימו — ישעי׳ מב
על הצריח · ס׳ צריח בית אל · ר׳ ובצריחים ובבורות : — שופ׳ ט ש״א

צרך הכרת · ככל צרכך · ידוע מדרז״ל : — ד״ה ב ב

צרע נגע · ה׳ מ״ל (א) תאר · איש צרוע הוא · — ויק׳ יג
(ב) ג״כ תאר לזכר · תורת המצרע · ר׳ המצרעים — שם יד מ״ב ז
האלה · (ג) תאר לנקבה · והנה מרים מצרעת · (ד) — במד׳ יב
מקרה · נגע צרעת הוא · ס׳ וצרעת נעמן · כ׳ — ויק׳ יג מ״ב
ואספתו מצרעתו · (ה) ושלחתי את הצרעה · — שם שמו׳ כג
מין חולי מה : וחז״ל פי׳ שהוא שרץ עוף מה העור
עינים ומטלת ארס וממיתה :

צרף ההיך זוקק ג׳ ב״ל קל יוצא · וצרפתים — זכר׳ יג
כצרף את הכסף · ונפעל ויתלבנו ויצרפו · — דני׳ יב
ופיעל כאש מצרף · ומשקלו מצרף לכסף · — מלא׳ ג מש׳
הוא שם הכלי שמתיכין בו :

צנצן

צנף אומקעהרן · (ב) דער בונד : צנק איינע ארט פעסלן : צנר דיא ריננע : צעד שרייטן · געהן · (ב) דער שריטט · (ג) איין גוויסר שמוק : צעה דער פרטריבנע · אויסוואנדרנדע · (ב) פרטרייבן : צען פרריקן : צעף דער שלייער : צעק שרייען · וועהקלאגן · (ב) דאס געשרייא : צער אבנעהמן · זיך פרמינדרן · (ב) קליין · גרינג · (ג) דער קליינרע · גרינגרע : צפד אנהענגן · קלעבן : צפה שויען · זעהן · (ב) דער זעהר · (ג) דיא אנהעהע · (ד) דיא אויסזיכט · האפפנונג · (ה) האפפען · (ו) בלעגן · (ז) דיא קראנע · אבריא פרגילדונג : צפח דער קרוג · (ב) דער קוכן : צפן פרבערגן · (ב) דאס פרבארגנע · (ג) דיא מיטטערנעכטליגע זייטע : צפע איינע ארט שלאנגע · (ב) דער אונפלאהט · (ג) דיא נאכקאממן : צפר זיך פריהאויפמאכן · (ב) אומוועהרן · (ג) דער בונד · (ד) פאגעל · (ה) דער ציגנבאק · (ו) דער נאגעל : צקל קלייד · דער מאנטעל : צרר בעדריקן · (ב) דער פיינדע אונטרדריק · (ג) דיא ענגע · בעדריקונג · (ד) איינביגדן · (ה) דער בייטל · בונ · (ו) דער קלאאס · דאס ברוכשטיק : צרב פרברענן · (ב) דער ברא[נד] · צרה דער באלזאם : צרח שרייען · רופן · (ב) דער טהורם · דיא פעסטונ · צרך דאס בעדירפנים : צרע אויסזעטציג · (ב) דער אויסזאץ · (ג) · · · געוויסע קראנקהייט · ולד״א דיא האנרנים · איין שטעכ · · · אינזעקט : צרף שמעלצן · לייטרן · (ב) דער שמעלצטיגל

בני יתרה

צנצן צלוחית · צנצנת אחת · צלצל בשורש צלל : שמו' יו
צנתר צנור או שרביט · שני צנתרות הזהב : זכרי' ד
צעצע דמות נערים · מעשה צעצעים : ד"ה ב ג
צפצף ב' הו"ל א פטפוטי עופות בנינו פיעל · כסוס
עגור כן אצפצף · ב מין ערבה צפצפה שמו : י' לח יחז' יז
צרפת מדינ' ועיר · עד צרפת צרפתה אשר לצידון : ע"א מ"א יז
צפרדע שרץ המים ידוע · ותצפרדע ותשחיתם · תלי' עח
ר' שרץ ארצם צפרדעים · וי"א שהוא סס קה
מין חיה קראק"דיל בלעז משכנה ביאור מצרים וביבשה
הורגת בני אדם · ומולת ותשחיתם לעד :

נשלמה אות הצד"י

אות קו"ף

קא עוף מה קיק בלשון חז"ל · קאת וקפוד · ס' ישעי' לד
דמיתי לקאת מדבר · ויתכן היות שרשו קאת : תלי' קב
קאה הקאה · ר"ל צאת המאכל הבלוע דרך הפה
בנינו קל · כאשר קאה את הגוי · וביו"ד ויק' יח
ושכרו וקיו · ועיי' שורש קיא : ירמי' כה
קב מדה ששית בסאה · ורובע הקב דביונים : מ"ב ו
קבב ג' הו"ל א קללה בנינו קל יוצא · מה אקב במד' כג
לא קבה אל · ב אהל · ב' מ"ל (א) אחר איש
ישראל אל הקבה · (ב) אל קבתה · ג אצטומכא סס כה סס
ועצ"הש בית הרחם · ב' מ"ל (א) הזרוע והלחיים
והקבה · (ב) ואת האשה אל קבתה · ת"א למעהא ים במד' כה
ופי' ז"ל לבית הרחם :
קבל ב' הו"ל א קבלה ולקיחה בנינו פיעל ·
ויקבלם דוד · ב נוכח ונגד בנינו הפעיל · ד"ה א יב
מקבילות הלולאות · פי' מתנגדות ומשקלו ויכהו שמו' כו
יקבל עם · כ' ומחי קבלו יתן : כ טו יחז' כח
קבע ג' חו"ל א גזל בנינו קל יוצא · במה קבענוך · מלא' ג
ב כלי ברזל מגן לראש · מגן וקובע · ס' יחז' כג
קובע נחושת · ג שמרים קבעת כוס חמתי : יז ישעי' נא
קבץ קיבוץ ואסיפת המפוזר למקום אחר ד' ב"ל קל
יוצא · ויקבצם אליו · ונפעל ופיעל אקבץ כ לב ישע' נו
עליו לנקבציו · והתפעל יתקבצו כלם יעמודו · ב' ישע' מד
מ"ל (א) יצילוך קבוציך · (ב) קבצת כסף : סס נז יחז' כב
קבר קבורת המת ד' ב"ל קל יוצא · ויקברום בית סס לט
ישראל · ונפעל ויקבר בעיר דוד · ופיעל מ"א ב
לקבר את החללים · ופועל שמה קבר אברהם · ב' סס יא רא"ש כה
מ"ל (א) אחוזת קבר · ס' אל קבר אבותיך · כ' וינח סס כג מ"א יג
את נבלתו בקברו · ר' היושבים בקברים · ס' קברי סס יט סס סה ירמ' כו
בני העם · כ' יושבי ירושלים מקבריהם · ובו"ת לקברות וסס ח איו' כא
יובל · ס' קברות התאוה · כ' סביבותיו קברתיו · (ב) וד' יא יחז' לב
בשרה הקבורה · ס' קברת רחל · כ' וקברתני בקברתם : הכבו ש"א י רא"
קדד ב' הו"ל א קדקוד · ר"ל גובה הראש או כפיפתו מז
להראות הכנעה בנינו קל עומד · ויקדו וישתחו · סס
כפיפת הראש לבד נקרא קידה · וכפיפת הקומה שאחריו
נקרא השתחויה מטעם ושח רום אנשים · ומשקלו וטרף
זרוע אף קדקד · ס' ולקדקד נזיר אחיו · כ' ועד דברי' לג סס לג
קדקדך · כלם בכפל הפ"א · והוא מקום שמוחו של תינוק סס כח
רופס · ב מין בושם · וקדה חמש מאה · ת"א וקציעתא : שמו' ל
קדח ב' הו"ל א הבערה וחמימות בנינו קל עומד
כי אש קדחה באפי · והיוצא כי אש קדחתם דברי' לב ירמי' יז
באפי · ומשקלו בשחפת ובקדחת · הוא חולי דברי' כח
החמימות · ב אבן יקרה מה · ושעריך לאבני אקדח : ישע' נד
קדם קדימה וראשית ב' ב"ל פיעל · קדמתי בנשף תלי' קיט
כי תקדמנו ברכות טוב · פי' טרם יתן לבו לבקש סס כא
השגתם יקדמו הם להזדמן לפניו · והפעיל מי הקדימני איו' מא
ואשלם · פי' מי קדם פני בטובו · ח' מ"ל (א) שם לכל
ראש וקדמון · ולראשית הזמן או ראשית הפאות ר"ל
פאת מזרח או רוח מזרחית · מעונה אלהי קדם · פי' דברי' לג
ראשית המציאות · גן בעדן מקדם · פי' בטרם נוצר ראשי' ב
האדם · אל ארץ קדם · פי' ארץ המזרח · ר' מקדמי סס כה משלי ח
ארץ · (ב) הקדים והצפון · רוח הקדים שברך · (ג) יחז' מ סס כו
ואת פאת קדימה · פאת מזרח הוא ראש לרוחות העולם סס מז
בעבור צאת האור ממנו · (ד) ופניהם קדמה · ס' קדמת סס ח סס לט
הים · (ה) ישקדמת שלף יבש · כ' תשובינה לקדמתן · תלי' קכט יחז' יז
ר' והושבתי אתכם כקדמותיכם · (ו) נחל קדומים : סס לו שופ' ה
(ז) תאר · משל הקדמוני · הים הקדמוני · ר' בימים ש"א כד יחז' מז
קדמונים · ובו"ת וכשנים קדמוניות · (ח) אל סס לח מלא' ג
הגלילה הקדמונה : יחז' מז
קדר חשיכה ואופל · וכמו שהרוחה והשמחה נקראו
אור · ככתוב ליהודים היתה אורה ככה יכונו
הצרה והעצבון בשם קדרות ג' ב"ל קל עומד · שמש
וירח קדרו · והפעיל והקדרתי את כוכביהם · והתפעל יואל ב יחז' לב
והשמים התקדרו · ג' מ"ל (א) אלביש שמים קדרות · מ"א יח ישעי' נ
(ב) וכי הלכנו קדרנית · ושם אומה ידועה באהלי קדר : מלא' ג שיר א
קדש ג' הו"ל וכלם מטעם הזמנה א קדושה שכנגד
החול או הטומאה · ה' ב"ל קל עומד · וקדש שמו' כט
הוא ובגדיו · והיוצא אל תגע בי כי קדשתיך · הנגיעה ישע' סה
בקודש ובטומאה עושה כיוצא בו · ככתוב ולא יקדשו את
העם בבגדיהם · ונפעל בהקדשי בך לעיניהם · ופיעל יחז' לח
וקדשתי את שמי · והפעיל גם אותם הקדיש · והתפעל סס לו ש"ב ח
והיא מתקדשת מטומאתה · ד' מ"ל (א) תאר · ואתה סס יא
קדוש · ס' קדש היכלך · כ' וקדושו ללהבה · ר' תל' כב סס סה יש' י
בסוד קדשים · כ' יראו את ה' קדשיו · (ב) מקרה · תלי' פט סס לד
כן בקדש חזיתיך · ס' קדש קדשים · כ' שם קדשי · סס סג ויק' כ סס ך
ר' וס' מקדשי הקדשים · כ' קדשי בזית · (ג) תאר סס כא יחז' כב
למקום או דבר המקודש · ומקדש למקדש · ס' מקדש סס מה סס מח
יי' · כ' וממקדשי תחלו · ר' והטף אל מקדשים · סס ט סס כא
פי' ארמונות המזומני' למולכים · ס' מקדשי אל · כ' תלי' עג
שלחו באש מקדשיך · (ד) ונחלו מקדשיהם · ב הזמנה סס עד יחז' ז
ג' ב"ל פיעל · קדשו צום · והפעיל הקדיש קרואיו · יואל א צפני' א
והתפעל כליל התקדש חג · ג זונה · ב' מ"ל (א) ישעי' ל
תאר לזכר המזומן לזנות · ולא יהיה קדש · ר' דברי' כג
ותיתם בקדשים · (ב) תאר לנקבה המיוחדת לזנות · איו' לו
איה

צנצן דיא פלאשי : צנתר דיא רעהרי : צעצע דאס קינד :
צפצף צוויטשרן · (ב) איינע ארט ווייך : צרפת דער נאמן איינס
לאנדס : צפרדע דער פראש :
קא דער פעליקאן : קאה אויספייען : קב איין געוויסעס מאאס :
קבב פלוכן · (ב) דיא קאממר · (ג) דער מאגן · (ד) דער בויך :
קבל אננעהמן · (ב) געגענאיבר · (ג) געגן · איין אנגזיכט :
קבע בערויבן · ענטליהן · (ב) דער העלם · (ג) דיא העפן :
קבץ פרזאמלן : קבר בעגראבן · (ב) דאס גראב :
קדד דאס הויפט ניגן · (ב) דער שייטל : (ג) איין געוויסעס געווירץ ·
קאסיא : קדח ענטברענן · (ב) דיא ענטצינדונג · (ג) איין
געוויסר עדלשטיין :
קדם זיך פריה אויפמאכן · צו פארקאממן · (ב) פריה · פארמאלס ·
(ג) דיא מארגנזייט · (ד) עהי · בעפאר :
קדר פינסטר · שווארץ ווערדן · (ב) דיא פינסטרניס · (ג) דער
נאמן איינס פאלקס :
קדש הייליג זיין · (ב) הייליג מאכן · (ג) הייליגר · (ד) דיא
הייליגקייט · דאס הייליגטהום · (ה) אנברייטן · בעשטיממן ·
(ו) דער הורר · (ז) דיא הורי :

אורה הַקְּדֵשָׁה · ר׳ ועם הַקְּדֵשׁוֹת יזבחו · כ׳

קהה חלישות החידוד ב׳ ב״ל קל עומד · ושני בנים תִּקְהֶינָה · ופיעל עומד אם קֵהָה הברזל :

קהל אסיפה ב׳ ב״ל נפעל · הַנִּקְהָלִים עליך · והפעיל הִקְהַלְתָּ קהלך · ג׳ מ״ל (א) ובְקָהָל רב · ס׳ נגד כל קְהַל ישראל · כ׳ הקהלת קְהָלֶךָ (ב) קְהִלָּה גדולה · כ׳ קְהִלַּת יעקב · (ג) בְּמַקְהֵלִים אברך יי׳ · ובו״ת בְּמַקְהֵלוֹת ברכו אלהים :

קוא הקאה ב׳ ב״ל קל · כאשר קָאָה · פי׳ קצרת שהוא בינוני מנ״ע בשקל באה עם הצאן · ועיי׳ שורש קאה · והפעיל ולא תָקִיא אתכם הארץ · ג׳ מ״ל (א) קִיא צואה · כ׳ כהתעות שכור בְּקִיאוֹ · (ב) ככלב שב על קֵאוֹ · (ג) וְקִיקָלוֹן על כבודך · משפטו וקיא קלון · קיבה בשורש קבב :

קוה ג׳ הו״ל **א** תוחלת ב׳ ב״ל קל עומר · וְקוֵֹי יי׳ · חסירה יוד הרבים · ופיעל קַוֵּה קִוִּיתִי יי׳ · ב׳ מ״ל (א) ואין מִקְוֶה · ס׳ מִקְוֵה ישראל · (ב) ותהי לדל תִּקְוָה · ס׳ תִּקְוַת חנף · כ׳ ואיה איפה תִּקְוָתִי · **ב** קיבוץ בנינו נפעל · יִקָּווּ המים · ב׳ מ״ל (א) ולְמִקְוֵה המים · (ב) ומִקְוָה עשיתם · **ג** חוט וקוי הכתיבה והחקיקה בנינו פיעל · אם אֲקַוֶּה שאול ביתי · פי׳ אטה קו לבנות ביתי · ג׳ מ״ל (א) מי נטה עליה קָו · קַו לָקָו · פי׳ חוק אחר חוק ומצוה אחר מצוה להרגילם מעט מעט · ס׳ וְקָו שלשים באמה · כ׳ בכל הארץ יצא קָוָּם · פי׳ חוקיהם ותפקידם וירמוז אותם החקיקות לקוי הכתיבה אשר יחובר מהם מלים כאמור אחריו ובקצה תבל מליהם וכל משכילי עם יוכלו לקרוא כתבי החכמה הרשום בכל נמצא · וישמע קול קריאתם ככתוב חכמות בחוץ תרונה · (ב) ויכלו באפס תִּקְוָה · ירמה משך ימי החיים לחוט הארג אשר יכלו בכלותו עד״הכ קפדתי כאורג חיי · ס׳ תִּקְוַת חוט השני · (ג) יקחו מִקְוֵה במחיר · פי׳ חוטים או מעשה פשתים · ס׳ וּמִקְוֵא סוחרי המלך · והוא באל״ף :

קוט ג׳ הו״ל **א** כריתה ב׳ ב״ל קל עומד · אשר יָקוֹט כסלו · ונפעל וְנְקֹטֹתֶם בפניכם · **ב** מריבה ב׳ ב״ל קל עומד · אָקוּט בדור · והתפעל ובתקוממיך אֶתְקוֹטָט · **ג** מזער כמעט נָקֹט :

קול רעידת האויר מצלילה ושאון נקישת גשם בגשם · והאלהים יעננו בְקוֹל · הוא קול נברא או שמע נבואי קול בלי דיבור ככתוב ס׳ קול דברים אתם שומעים · כ׳ ובקולו תשמעו · פי׳ קול ודיבור ר״ל מצותיו · ר׳ הַקֹּלוֹת יחדלון · ס׳ מהיות קֹלֹת אלהים :

קום ז׳ הו״ל **א** עמידה · וקיום כל דבר במציאותו ה׳ ב״ל קל עומד · והיה כי יָקוּם הפלשתי · פי׳ עמד · יָקְמָה בידך ממלכת ישראל · פי׳ תתקיים · ופיעל קַיְּמֵנוּ כדברך · כל אשר בזה הבנין ענינו קיום לא עמידה · ומרובע והרבותיה אֲקוֹמֵם · והפעיל הֵקִימוֹ בחוניו · מֵקִים דבר עבדו · פי׳ מקיים · והפעל הוּקַם המשכן · הֻקַם את דברי יהונדב · פי׳ נתקיים · ג׳ מ״ל (א) מקרה · שבתם וְקִימָתָם · (ב) אם לא נכחד קִימָנוּ · רומז אל נח שקיים העולם במבול · (ג) ולא תהיה לכם תְּקוּמָה · **ב** אויבים הקומים להרע ר׳ ב״ל קל עומד · בת קָמָה באמה · ומרובע לאויב יְקוֹמֵם · והפעיל וכלביא מי יְקִימֶנּוּ · פי׳ איזה אויב יקום עליו · הֵקִים בני את עבדי עלי · והתפעל ומִתְקוֹמְמִי כעול · ב׳ מ״ל (א) ומלך אַלְקוּם עמו · משפטו אל קום פי׳ אין אויב עומד עליו להרע לו · (ב) ובִתְקוֹמְמֶיךָ אתקוטט · **ג** הפסקה וביטול ב׳ ב״ל קל עומד · יָקָמוּ עיניו משיבו · פי׳ הפסיק ובטל הראות כמו ויעמוד השמן · והפעיל הֵקִים מכמאותם · פי׳ הפסיק והשבית ממלכות · **ד** תבואה בטרם נקצרה · מהחל חרמש בַּקָּמָה · ס׳ בְּקָמַת רעיך · ר׳ בְּקָמוֹת פלשתים · **ה** גובה ורום · ב׳ מ״ל (א) קוֹמָה עגול סביב · ס׳ קוֹמַת הכרוב האחד · כ׳ ושלש באמה קוֹמָתָהּ · (ב) ואוליך אתכם קוֹמְמִיּוּת · **ו** שם גבול טפיסת כל גשם · אל מָקוֹם טהור · ס׳ אל מְקוֹם הדשן · כ׳ וראו את מְקוֹמוֹ · ר׳ ולכל הַמְּקוֹמוֹת · ס׳ בכל מְקֹמוֹת ממשלתו · כ׳ למשפחותם לִמְקֹמֹתָם · **ז** שם כלל לכל חי מרגיש · ומחיתי את כל הַיְקוּם ·

קון ב׳ הו״ל **א** הספד וקינה בנינו מרובע · ומשקלו קִינָה היא וְקוֹנְנוּהָ · ר׳ קִינִים והגה והי · ובו״ת כתובים על הַקִּינוֹת · כ׳ בְּקִינוֹתֵיהֶם על יאשיה · **ב** להבה או עץ החנית · ומשקל קֵינוֹ :

קוף ב׳ הו״ל **א** הקפה וסיבוב · תְּקוּפַת השנה · כ׳ ותְקוּפָתוֹ על קצותם · ר׳ ויהי לִתְקֻפוֹת הימים · ועיי׳ שורש יקף · **ב** חיה ידועה כתבנית אדם ועושה מה שרואה באדם העושה · שנהבים וְקֹפִּים :

קוץ ו׳ הו״ל **א** קיץ שכנגד החורף בנינו קל עומר · וְקָץ עליו העיט · פי׳ ישכון עליו כל ימי הקיץ · ומשקלו כבכורה בטרם קַיִץ · כ׳ על קֵיצֵךְ ועל קצירך · פי׳ פירות היבשים בקיץ · **ב** יקיצה בנינו הפעיל עומר · הֶהֱקִיץ והנה עיף · **ג** צוקה וצרה ותיעוב ב׳ ב״ל קל עומר · אשר אתה קָץ · וָאָקוּץ בם · פי׳ תיעבתים · והפעיל נעלה ביהודה וּנְקִיצֶנָּה · **ד** קוצים · וְקוֹץ שמיר תעלה · ר׳ קוֹצִים כסוחים · ס׳ קוֹצֵי המדבר · **ה** מחלפות שער · קְוֻצּוֹתָיו תלתלים · **ו** קצה · הַקִּיצֹנָה במחברת · ועיי׳ שורש קצץ וקצה :

קור ב׳ הו״ל **א** מקור המתמיד נביעה והוית דבר מה ב׳ ב״ל קל עומד · קַרְתִּי ושתיתי מים · פי׳ שתיתי מים מן המקור · והפעיל כְּהָקִיר בור מימיה כן הֵקֵרָה רעתה · פי׳ כמו שמי באר נובעים ממקורו בהתמדה כן התמידה רעות · ומשקלו יהיה מְקוֹר נפתח · ס׳ מְקוֹר דמיה · כ׳ את מְקוֹרָהּ הערה · **ב** יריעה · וְקוּרֵי עכביש יארגו · כ׳ קוּרֵיהֶם לא יהיו לבגד · קוש בשורש קשש :

קטט כריתה בנינו נפעל · וְנָקֹטּוּ בפניכם · נָקְטָה נפשי בחיי · ע״מ ורחבה ונסבה · ועיי׳ שור׳ קוט :

קטב

קהה שטומפף זיין : **קהל** פרזאממלן · (ב) דיא פרזאממלונג · גמיינדי : **קוא** אויספייאן · (ב) דער אויסוואורף : **קוה** דער האפפענדי · (ב) האפפען · (ג) דיא האפפנונג · (ד) זיך פרזאממלן · פרזאיינגען · (ה) דיא קוועללי · (ו) דיא ריכטשנור אכלעגן · (ז) דיא שנור · ריכטשנור : **קוט** פרניכטען · (ב) האדרן · לאכקן · (ג) איין וועניגעס : **קול** דיא שטיממי · דער שאלל : **קום** זיך אויפמאכן · אויפריכטן · (ב) פעסט שטעהן · ערהאלטן · (ג) בשטעטיגן · ערפיללן · (ד) דאס אויפקאממן · (ה) ענטגעגן שטעללן · פיינדזעליג האנדלן · (ו) דער געגנר · ווידרזאכר · (ז) אויפהעבן · (ח) דיא זאאט · דאס קארן · (ט) דיא העהי · (י) באך · אויפגריכטעט · (יא) דער ארט · פלאטץ · (יב) דאס וועזן · דינג : **קון** דיא קלאגי · דאס קלאגעליד · (ב) קלאגן · טרויארן · (ג) דער שפעער · דיא לאנזי : **קוף** דער אומלויף · קריישלויף · (ב) דער אפפי : **קוץ** דען זאממר איבר זיך אויפהאלטן · (ב) דער זאממר · (ג) ערוואכן · (ד) דער דארן · דיא דיסטעל · (ה) דאס הויפטהאר · דיא לאקען · (ו) דאס ענדי : **קור** שעפפן : (ב) אויספליסן · הערפארקוועללן · (ג) דיא קוועללי · דער אורשפרונג · (ד) דאס נעטצי : **קטט** פרניכטען · פרטילגן :

קטב כריתה ומיתה פתאומית · ב׳ מ״ל (א) וקטב מרירי · עיי׳ שורש מרר · (ב) אהי קטבך שאול :

קטל הריגה בנינו קל · הן יקטלני לו אוחל · ומשקלו מהר עשו מקטל :

קטן קוטן ומזער ב׳ ב״ל קל עומד · ותקטן עוד זאת · והפעיל להקטין איפה · ג׳ מ״ל (א) תאר לצעיר השנים · ולמפיבושת בן קטן · כ׳ מקטנם ועד גדולם · ר׳ ומתו גדולים וקטנים · ס׳ קטני ארץ · (ב) תאר לנקבה · ומהעזרה הקטנה · ר׳ אל הקטנות ממך · (ג) ג״כ תאר לזכר · למן קטון ועד גדול · ס׳ יהואחז קטן בניו · כ׳ קטני עבה ממתני אבי :

קטף כריתת הצמח ב׳ ב״ל קל יוצא · וקטפת מלילות · ונפעל עודנו באבו לא יקטף :

קטר ב׳ הו״ל **א** העלאת עשן ג׳ ב״ל פיעל · מקטר בבמות · והפעיל ויקטר את עולתו · והפעל כליל תקטר · ה׳ מ״ל (א) הלא את הקטר · (ב) שלג וקיטור · ס׳ בקיטור הכבשן · (ג) ישימו קטורה באפיך · (ד) מזבח מקטר קטרת · ס׳ קטרת סמים · כ׳ ושמני וקטרתי · (ה) מקטר קטרת · (ו) מקטר מוגש לשמי · (ז) ובידו מקטרת · כ׳ ואיש מקטרתו בידו · (ח) וכל המקטרות הסירו · **ב** קישור תצרות קטרות · פי׳ קשורות בבנין אל הזויות :

קיק אילן מה · וימן יי׳ אלהים קיקיון :

קיר כותל או הריסתו ועצ״הש פינות הלב בנינו פיעל ומשקלו · מקרקר קר · פי׳ הורס הקיר · ס׳ קיר הבית · כ׳ עד הקירות · ס׳ קירות לבי · ב׳ וקירותיו עץ :

קלל ה׳ הו״ל **א** בזיון ד׳ ב״ל קל עומד · הן קלותי · ונפעל ונקלתי עוד מזאת · ובוזי יקלו · בנח עם הרגש · ופיעל כי מקללים להם בניו · פי׳ מבזים דבר ה׳ והוא ת״ס · והפעיל אב ואם הקלו בך · **ב** קלות שכנגד הכבידות ב׳ ב״ל נפעל · ונקל זאת בעיני יי׳ · יקלו רודפיכם · והפעיל להקל מעליהם · ג׳ מ״ל (א) תאר · מהרה קל יבוא · ר׳ מלאכים קלים · (ב) תאר לנקבה · בכוח קלה · (ג) מקרה · והיה מקל זנותה · פי׳ מהנקל בעיניה לזנות · **ג** קללה ב׳ ב״ל פיעל · כלה מקללוני · משפטו מקללוני · ויקלל את עמו · ופועל הקלל חלקתם · ומשקלו הברכה והקללה · ס׳ קללת אלהים תלוי · כ׳ תחרת קללתי היום · ר׳ כל הקללות האלה · **ד** השחהה ב׳ ב״ל פיעל · קלקל בחצים · והתפעל וכל הגבעות התקלקלו · **ה** לטישה בנינו פיעל · והוא לא פנים קלקל · קלקל בחצים · פי׳ לטש החצים לראות בקסם התמונות המתראות בם ולשפוט בעתיד כפי פתרון התמונות · ומזה גם היום יראו המנחשים באספקלריות ובמשיחות היד ובצנצנת המים :

קלה ב׳ הו״ל **א** שריפה וצליה בנינו קל יוצא · אשר קלם מלך בבל · ומשקלו וקמח קלי · **ב** בזיון ב׳ ב״ל נפעל · ונקלה אחיך לעיניך · והפעיל מקלה אביו ואמו · ב׳ מ״ל (א) תאר · והנקלה בנכבד · (ב) מקרה · שבע קלון · ס׳ קלון בית אדוניך · כ׳ ונראה קלונך · (ג) וקיקלון על כבודך · משפטו קי קלון :

קלח קדרה · וכבשר בתוך קלחת :

קלט קיבוץ · ב׳ מ״ל (א) שרוע וקלוט · פי׳ שפרסותיו קבוצות ר״ל בלי שסוע והיתוך · (ב) ערי מקלט תהיינה · כ׳ אל עיר מקלטו :

קלס שבח בערך אל הגנות אשר כערכו או הפך זה ב׳ ב״ל פיעל · לקלס אתנן · פי׳ לגנותו בערך אל אתנן זולתו למען יוסיפו לה באתנן · והתפעל והוא במלכים יתקלס · פי׳ ישתבח בשבח מעלותיו בערך אל פחיתות גנותם · ב׳ מ״ל (א) לעג וקלס · (ב) וקלסה לכל הארצות :

קלע ד׳ הו״ל **א** השלכה ב׳ ב״ל קל יוצא · כל זה קלע באבן · ופיעל יקלענה בתוך כף הקלע · ב׳ מ״ל (א) שם הכלי · בקלע ובאבן · כ׳ וקלעו בידו · ר׳ ולאבני קלעים · (ב) תאר למשליכים · ויסובו הקלעים · **ב** פתוחים וציורי׳ בנינו קל יוצא · וקלע כרובים · ב׳ מ״ל (א) מסב קלע · (ב) מקלעת פקעים · ר׳ על פירה מקלעות · ס׳ מקלעות כרובים · **ג** צלעים · ושני קלעים הדלת · **ד** יריעות קלעים לחצר · ס׳ את קלעי החצר :

קלש מזלג לפנות הזבל · ולשלש קלשון :

קמח ידוע · ואיפה אחת קמח · ס׳ קמח שעורים :

קמט חריצים בעור הבשר מרזון ווקן ועצ״הש כריתה ב׳ ב״ל קל · ותקמטני לעד היה · ופועל אשר קמטו ולא עת · פי׳ בלא עתם הגיעו לעת הזוקן והקימוט לבוא בכלח עלי קבר :

קמל כריתה בנינו ק״ע · לבנון קמל · קנה וסוף קמלו :

קמץ ב׳ הו״ל **א** קיבוץ · בשבע שני השבע לקמצים · **ב** מלא האגרוף בנינו קל · ומשקלו והמיץ משם מלוא קמצו :

קמש מין קוץ · קמוש וחוח · ר׳ עלה כלו קמשונים :

קנן מדור וביחוד קן צפור בנינו פיעל · שם צפרים יקננו · ומשקלו ודרור קן לה · ס׳ קן צפור · כ׳ כנשר יעיר קנו · ר׳ קנים תעשה את התיבה :

קנא ראבון הנפש והתרעמה על הטוב או הכבוד הגיאות לה אשר ישיגהו זולתה ב׳ ב״ל פיעל · וקנא את אשתו · והפעיל הם קנאוני בלא אל ואני אקניאם בלא עם · פי׳ הם נתנו תהלתי לפסילים ואני אתן ארצם ביד הכשדים שהם עם לא היה · ג׳ מ״ל (א) תאר · אל קנא · (ב) אל קנוא הוא · (ג) מקרה · יעיר קנאה · ס׳ קנאת יי׳ צבאות · כ׳ איה קנאתך · ר׳ תורת הקנאות :

קנה ב׳ הו״ל **א** קנין שהוא הפך המכירה ג׳ ב״ל קל יוצא · אלקנות מעמך · כי קנו אקנה · ונפעל ונקנה השדה · והפעיל אדם הקנני מנעורי · פי׳ הרגילני להיות קונה מקנה וקנין · ג׳ מ״ל (א) עושה מקנה וקנין · ס׳ קנין כספו · ב׳ מקניהם וקנינם שם

קטב דיא זייכי : קטל אומבריגגן · טעדטן · (ב) דער מארד : קטן קליין · גרינג זיין · (ב) דער קלייכי : קטף אברופפען : קטר אפפרן · רייכרן · (ב) דיא ספעצעריי׳ דאס רויכאפפר (ג) דער רויך : (ד) פרבונדן : קיק דער נאמן אייכס בוימס : קיר אייגרייסן · (ב) דיא וואנד : קלל פראכטן · גרינגשעטצן · (ב) לייכט · גרינג זיין · (ג) לייכט · (ד) פלוכען · (ה) דער פלוך · (ו) נרשטערן · נררייטן · (ז) זועטצן : קלה זענגן · בראטען · (ב) ואגגן · גערעסטעטעס קארן · (ג) גרינגשעטצן · פראכטען · (ד) דיא שאנדי · גרינגשעטצונג :

קלח דער טאפף : קלט צוזאממנגוואקסן · (ב) פרזאממלונגס אדר צופלוכטסערטר : קלס בשעמן · (ב) לאכן · ריהמן : קלע שליידרן · (ב) דיא שליידר · (ג) איינגראבן · (ד) דיא זייטי (ה) דער אומהאנג : קלש דיא מיסטגאבל : קמח דאס מעהל : קמט פרניכטען · פרגעהן : קמל אויסרייסן : קמץ דער הויפען · הייפן · (ב) נעהמן · (ג) דיא האנד : קמש אייני ארט דערנר : קנן ניסטען · (ב) דאס נעסט · (ג) דיא קאממר : קנא אייפרזיכטיג זיין · (ב) דער אייפרזיכטיגי · (ג) דער נייד : קנה קויפן · ערווארבן · (ב) דאס ערווארבני

(ב) שם לקנין הבהמה ואם יורה על קנין אחר יפרט
אצלו · אנשי מקנה · ס׳ מקנה אברם · מקנה — פס מו פס יג מט
השדה · כ׳ אשר היה מקנך אתי · ר׳ הבו מקניכם · — פס ל פס מז
(ג) לאברהם למקנה · ס׳ מקנת כספו · כ׳ תרבה — פס דג פס יז
מקנתו · ב קנה בצה · וכל דבר דק וארוך כמו קנה — ויק׳ כה
המשקל · ויד החנית וקנה בושם ומשענת וקנה המורה
וקבורת היד וקני מנורה · חציר לקנה וגומא · וכסף — ישעי׳ לה
בקנה ישקולו · חית קנה · הם אנשי מלחמה בעלי — פס מו תלי׳ סח
הרמחים · קדה וקנה · משענת קנה · ס׳ בקנה — יח׳ כז פס קט מב
המדה · כ׳ ואזרועי מקנה תשבר · ר׳ וששה קנים — איו׳ לא שמו׳ כה
ס׳ קני מנורה · ובו״ת כפתוריהם וקנתם : — פס פס

קנם בושם מה · קנה וקנמון · ס׳ וקנמן בשם : — שיר ד שמו׳ ל
קסס קטיפת הפרי בנינו מרובע · ואת פריה יקוסס : — יחז׳ יז
קסם בישוף מה בנינו קל עומד · וקסם לא תקסמנה · — פס יג
ג׳ מ״ל (א) יוקסם כזב · ר׳ ויקסמו קסמים · — פס מ״ב יז
(ב) ומקסם חלק · (ג) תאר · בלעם בן בעור הקוסם · — יחז׳ יב יהוש׳ יג
משפטו משפט הבינוני לקל שזכרנו :
קסת כלי הכתיבה בכלל · וקסת הסופר במתניו · — יחז׳ ט
קעע בשורש יקע :
קער כלי ידוע · הקערה האחת · ס׳ קערת — במד׳ ז פס
כסף · ר׳ את הקערות · ס׳ קערת כסף · — פס ד פס ז
כ׳ ועשית קערתיו : — שמו׳ כה
קפא קרישת הניתך ב׳ ב״ל קל עומד · קפאו — פס טו
תהומות · והפעיל וכגבינה תקפיאני · — איו׳ י
ומשקלו אור יקרות וקפאון · פי׳ היום ההוא לא יהיה — זכר׳ יד
אור יקר מעורב בקפאון האידים · כלומר שקצרת
מישראל יוושעו וקצתם יוסרו :
קפד ב׳ הו״ל א כריתה בנינו פיעל · קפדתי — ישעי׳ לח
כאורג חיי · פי׳ דמה כריתת משך החיים
לכריתת משך האריג · ומשקלו קפדה בא · ב עוף — יחז׳ ז
מדברי מה · קאת וקפוד : — ישעי׳ לד
קפז הוא העוף הנזכר · שמה קננה קפוז : — פס
קפץ ב׳ הו״ל א סתימה בנינו קל יוצא · ועולתה
קפצה פיה · פי׳ קבצה וסתמה הפך — איו׳ ה
הפתיחה · ב דילוג ב׳ ב״ל נפעל · והומכו ככל
יקפצון · ופיעל מקפץ על הגבעות : — פס דד שיר ב
קצץ ב׳ הו״ל א כריתה וחתוך ב׳ ב״ל קל יוצא ·
וקצתה את כפה · ופיעל וקצץ פתילים · ב — פס כה שמו׳ לט
ראשית ותכלית הזמן או המקום וסוף כל דבר · ב׳ מ״ל
(א) עוד קץ למועד · בואו לה מקץ · פי׳ מקצה — דני׳ יא ירמי׳ כ
הארץ · ס׳ מקץ שבע שנים · פי׳ מראשית שנת — פס לד
השביעית · כ׳ בא קצך · (ב) קנצי למלין : — פס כא איו׳ יח
קצב ב׳ הו״ל א כריתה במדה מכוונת בנינו קל
יוצא · ויקצב עץ · ומשקלו וקצב אחד · — מ״ב ו מ״א ו
ב סוף ואחרית · לקצבי הרים ירדתי : — יונ׳ ב
קצה ב׳ הו״ל א כריתה וחיתוך ג׳ ב״ל קל יוצא ·
קצות עמים רבים · ופיעל מקצה רגלים — חבק׳ ב משלי כו
חמס שותה שולח דברים ביד כסיל · פי׳ מי שעושה
הכסיל שליח לדבר לא ישיג תכליתו על ידו כמו שלא
יושג התכלית ע״י שליח כרות הרגלים או השתוי שכור
מיין חמסים ר״ל חמוצים ויין אדום החזק ומשכר הרבה ·
והפעיל והקצות את הבית · פי׳ כריתת הטיח · ב — ויק׳ יד
תכלית וקצה · ו׳ מ״ל (א) ואין קצה לאוצרותיו · — ישעי׳ ב
(ב) כל העם מקצה · ס׳ בקצה שדהו · כ׳ ועד קצהו · — בר׳ יט פס כג מז
(ג) מקצה מזה · ר׳ בארבע הקצות · ס׳ משני קצות — שמו׳ כה לח כה
הכפורת · כ׳ על שני קצותיו · ובי״מ כל קצוי ארץ · — פס תלי׳ סה
(ד) ולמקצת הימים · כ׳ ומקצתם יעמדו · (ה) — דני׳ א פס
ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים · ר׳ איש אחד — ראשי׳ מז
מקציהם · (ו) הקיצונה במחברת : — יחז׳ לג שמו׳ כו
קצח זרע שחור ממין התבלין · והפיץ קצח : — ישעי׳ כח
קצן נגיד · קצין תהיה לנו · ס׳ קצין עם · ר׳ — פס ג פס
קציני סדום · כל קציניך נדדו : — פס א פס כב
קצע ג׳ הו״ל א קילוף בנינו הפעיל · ואת הבית
הקציע · ומשקלו יעשהו במקצעות · הוא — ויק׳ יד ישעי׳ מד
כלי ברזל לקלוף העץ ולהחליקו · ב פינות וזויות בנינו
הפעיל · לארבעתם מהקצעות · פי׳ עומדות בפינות — יחז׳ מו
החצר ובזויותיה · ג׳ מ״ל (א) מנגד המקצוע · ס׳ — ד״ה ב ג
במקצע החצר · ר׳ מקצועי החצר · ובו״ת לשני — יחז׳ מו פס
המקצעת · ס׳ בארבעת מקצעת החצר · כ׳ ומקצעותיו — שמו׳ כו יח׳ מו מח
לו · (ב) למקצעות המשכן · (ג) יעשהו במקצעות · — שמו׳ כו ישעי׳ מד
יש לפרש שהוא כלי כעין זויות שמודדין בה מדת כל
זויות · ג בושם מה · ואהלות קציעות : — תלי׳ מה
קצף רתיחת הכעס ורתיחה שעל פני המים ג׳ ב״ל
קל עומד · ויקצף וישבע לאמר · והפעיל — דברי׳ א
ובחורב הקצפתם · והתפעל והתקצף וקלל במלכו · — פס ט ישעי׳ ח
ב׳ מ״ל (א) כקצף על פני מים · פי׳ כרתיחה — הוש׳ י
ואבעבועות שעל פני המים המתנועעים תנועה חזקה ·
אשר כזה יקרה בדם הכועס בעבור גודל מרוצת הדם
המתחזק בעת הכעס וע״ש נקרא קצף · ובדרז״ל רתיחא
מטעם רתיחת המים · ס׳ מקצף יי׳ · כ׳ מקצפו — ירמי׳ כ פס י
תרעש הארץ · (ב) ותאנתי לקצפה · פי׳ שלא נשאר — יואל א
בה רק הקליפה כעין הקצף והאבעבוע :
קצר ג׳ הו״ל א קוצר הפך האורך ג׳ ב״ל קל עומד ·
היד יי׳ תקצר · ובחולם ושנות רשעים — במד׳ יא
תקצרנה · ופיעל קצר ימי · והפעיל הקצרת ימי — משלי י תלי׳ קב פט
עלומיו · ג׳ מ״ל (א) מקרה · מקצר רוח · (ב) תאר · — שמו׳ ו
קצר ימים · ר׳ ויושביהן קצרי יד · (ג) ג״כ תאר · — איו׳ יד מ״ב יט
והלשכות העליונות קצרות · ב קצירה וכריתת — יחז׳ מב
התבואה בנינו קל יוצא · וזורעי עמל יקצרהו · ומשקלו — איו׳ ד
זרע וקציר · ס׳ בימי קציר חטים · כ׳ ולקט קצירך · — בר׳ ח פס ל ויק׳ יט
ג ענף וסעיף · ועשה קציר כמו נטע · כ׳ וטל — איו׳ יד
ילין בקצירי : — פס כט
קרר קור וצינה ד׳ מ״ל (א) מקרה · וקור וחום · — ראשי׳ ח
(ב) ג״כ מקרה · ביום קרה · כ׳ לפני קרתו · — נחו׳ ג תלי׳ קמז
מי יעמוד · (ג) תאר · מים קרים · (ד) בעלית המקרה : — משלי כה שופ׳ ג
קרא ד׳ הו״ל א קריאה בשפר׳ ב״ל קל יוצא ·
קראהו בהיותו קרוב · ונפעל כהני יי׳ תקראו · — ישעי׳ נה פס סא
ופיעל וישראל מקראי · ופועל ופושע מבטן קרא לך · — פס מח פס
ב מ״ל

(ג) דאס פיה · דיא העערדי · (ד) דער וועהרט · קויף · (ה) דאס
שילף · (ו) לדה״מ דיא לאנגי · דאס ספים · (ז) דיא רעהר :
קנם איין גוויסס גווירץ : קסס אבפפליקען :
קסם צויברן (ב) דיא צויבריא · (ג) דער צויברר :
קסת איין אינסטרומענט צום שרייבן : קער דיא שיסל :
קפא גערינן · צוזאממנלויפן : קפד פרניכטן · (ב) דער נאמן איינס
ווילדן פאגלס : קפז דערזעלבי פאגל :
קפץ פרשליסן · (ב) פערריקט ווערדן · ספרינגן :
קצץ אבהויען · (ב) ענדי · בעשטיממונג : קצב עטוואס נאך איינם
בעשטיממטן מאאס אבשניידן · (ב) דאס מאאס · (ג) דאס ענדי :
קצה פרטילגן · אויסרייסען · (ב) אבקראצען · (ג) דאס ענדי :
קצח דער קיממל : קצן דער פירסט · אנפיהרר :
קצע אבקראטצן · (ב) דיא האבל · (ג) ווינקליכט · (ד) דער
ווינקל · דיא עקי · (ו) דאס ווינקלמאאס · (ז) איין
גוויסס גווירץ : קצף אויפברויזען · צירנן · (ב) דאס וידן ·
ברויזן · דער צארן : קצר אונגעדולדיג · קורטץ זיין · (ב) אב
קירטצן · (ג) דיא קירטצי · (ד) קורטץ · (ה) ערנדטן · (ו) דיא ערנדטי :
(ז) דער צווייג : קרר דיא קעלט · (ב) קאלט : קרא אנרופן ·

ב׳ מ״ל (א) תאר · מִקְרָאֵי מועד · (ב) מקרה · לְמִקְרָא העדה · ר׳ מִקְרָאֵי קודש · **ב** קריאה בספר ב׳ ב״ל קל · מיד המלכים וַיִּקְרָאֵם · ונפעל ויהיו נִקְרָאִים לפני המלך · ב׳ מ״ל (א) מקרה · וקרא עליה את הַקְּרִיאָה · (ב) ויבינו בַּמִּקְרָא · **ג** פגע ומקרה ג׳ ב״ל קל · מדוע קְרָאֻנִי אלה · ונפעל שבר על שבר נִקְרָא · והפעיל וַתַּקְרֶאנָה אותם · ומשקלו ומגיד לִקְרַאת מגיד · כ׳ ישמעאל בן נתניה לִקְרָאתָם · פי׳ נפגע ונקרה · ועיי׳ שורש קרה · **ד** עוף מה · כקורא דגר · פי׳ הקורא אוסף בצים עזובות מיעוף זולתו ומחמם :

קרב
ג׳ הו״ל **א** קירוב שכנגד הריחוק ד׳ ב״ל קל עומד · אל אלהיה לא קָרֵבָה · ובפתח ולא קָרַב זה אל זה · ואז יִקְרַב לעשותו · ונפעל וְנִקְרַב בעל הבית · ופיעל עומד כי קֵרְבוּ לבוא · ויוצא וְקָרַב אותם · והפעיל וְהִקְרַבְתֶּם לפני יי׳ · ז׳ מ״ל (א) תאר · הַקָּרוֹב בחרב יפול · כ׳ ואיש את קְרֹבוֹ · ר׳ הַקְּרֹבִים אליך · כ׳ חדלו קְרוֹבָי · (ב) תאר לנקבה · רחוקה או קְרוֹבָה · ר׳ הַקְּרֹבוֹת והרחוקות ממך · (ג) תאר · והזר הַקָּרֵב · ר׳ אתם קְרֵבִים היום · (ד) תאר · לאישי יי׳ כי יקריב מכם קָרְבָּן · ס׳ קָרְבַּן מנחה · כ׳ על כל קָרְבָּנְךָ · ר׳ להקריב את קָרְבְּנֵיהֶם · (ה) בשר הַקָּרְבָּן · (ו) וּלְקֻרְבַּן העצים · (ז) מקרה · קִרְבַת אלהים · **ב** מעים או תוך · המכסה את הַקֶּרֶב · ס׳ בְּקֶרֶב הארץ · פי׳ תוך אנשי הארץ כלם שענינם תוך הם סמוכים בכתובים · כ׳ כי לא אעלה בְּקִרְבְּךָ · על כרעיו ועל קִרְבּוֹ · ר׳ וכל קְרָבַי את שם קדשו · **ג** מלחמה · הפכו ביום קְרָב · ס׳ וּקְרָב לבו · פי׳ בפיו שלום ידבר ובלבו מלחמה · ר׳ קְרָבוֹת יחפצו :

קרה
ג׳ הו״ל **א** תיקון הקורות וכסוי הבית בנינו פיעל · המקרה עֲלִיּוֹתָיו · לְקָרוֹת את שערי הבירה · ב׳ מ״ל (א) מפיל הַקּוֹרָה · כ׳ בצל קֹרָתִי · ר׳ הַקֹּרוֹת הספים · ס׳ קורות בתינו ארזים · (ב) ומוף הַמְּקָרֶה · **ב** ערים בנינו הפעיל · וְהִקְרִיתֶם לכם ערים · ג׳ מ״ל (א) בצאתי שער עלי קָרֶת · (ב) ישחק להמון קִרְיָה · ס׳ מִקִּרְיַת היערים · ר׳ נלכדה קְרִיָּתַיִם · (ג) נלכדה הַקְּרִיּוֹת · **ג** מקרה והזדמן ג׳ ב״ל קל · יִקְרֶךָ דברי · ונפעל אִקָּרֶה כה · והפעיל הַקְרֵה נא לפני · ג׳ מ״ל (א) מִקְרֵה לילה · פי׳ מן קֶרֶה · (ב) ואם תלכו עמי קֶרִי · פי׳ האמרו על העונש מקרה הוא ולא ידו נגעה בנו · (ג) שֶׁמִּקְרֶה אחד · ס׳ כְּמִקְרֵה הכסיל · כ׳ ויקר מִקְרֶהָ :

קרח
ב׳ הו״ל **א** מריטת השער ג׳ ב״ל קל · קָרַחְתִּי ונזזי · ונפעל ולא יִקָּרֵחַ להם · והפעיל וְהִקְרִיחוּ אליך קרחא · ג׳ מ״ל (א) תאר · עלה קֵרֵחַ · (ב) שם השריטה · לא יקרחו קָרְחָה · כ׳ הרחיבי קָרְחָתֵךְ · (ג) וכי יהיה בְקָרַחַת · כ׳ בְּקָרַחְתּוֹ או בגבחתו · **ב** קרח וגליד · וְקֹרַח בלילה · כ׳ משליך קַרְחוֹ :

קרם
העלאת מכסה עור לבשר בנינו קל עומד · וַיִּקְרַם עליהם עור · ויוצא וְקָרַמְתִּי עליכם עור :

קרן
ג׳ הו״ל **א** קרני בע״ח ועצה״ש תוקף בנינו הפעיל · מַקְרִן מפריס · ב׳ מ״ל (א) הַקֶּרֶן הגדולה · ס׳ וירם קֶרֶן משיחו · פי׳ תקפו · כ׳ מלא קַרְנְךָ שמן · ר׳ ולו קְרָנַיִם · כ׳ וישבר את שתי קְרָנָיו · (ב) לקחנו לנו קַרְנָיִם · ס׳ וכ׳ וְקַרְנֵי ראם קְרָנָיו · ובו״ת ארבע קְרָנוֹת · פי׳ ד׳ מלכיות חזקות · ס׳ קַרְנוֹת שן · פי׳ שיני הפיל שהם כמו קרנים · **ב** זויות ועצ״הש חוזק ותוקף כמו הפינות · הַקְּרָנוֹת ארבע · ס׳ קַרְנוֹת המזבח · כ׳ תהיינה קַרְנֹתָיו · **ג** זהר בנינו קל · קָרַן עור פניו · ומשקלו ועוללתי בעפר קַרְנִי · ר׳ קַרְנַיִם מידו לו :

קרס
כפיפה בנינו קל עומד · קָרְסוּ כרעו יחדו · ומשקלו והבאת את הַקְּרָסִים · ס׳ קַרְסֵי זהב · כ׳ קְרָסָיו קרשיו · נקראי׳ ככה על שם כפיפתם :

קרע
ב׳ הו״ל **א** בקיעה והיתוך ב׳ ב״ל קל יוצא · וַיִּקְרַע יי׳ את הממלכה · ונפעל בכנף מעילו וַיִּקָּרַע · ומשקלו ויקרעם לשנים קְרָעִים · **ב** פתיחה בנינו קל יוצא · לו קָרַעְתָּ שמים :

קרץ
ב׳ הו״ל **א** כריתה וגזירה בנינו פועל · מחומר קֹרַצְתִּי גם אני · ומשקלו קֶרֶץ מצפון · **ב** רמיזה בתנועת העין או השפה בנינו קל · קוֹרֵץ בעיניו · קֹרֵץ שפתיו :

קרש
לוח עץ · רוחב הַקֶּרֶשׁ האחד · כ׳ קַרְשֵׁךְ עשו שן · ר׳ ועשית את הַקְּרָשִׁים · ס׳ וְלַקְּרָשֵׁי המשכן · כ׳ קרסיו קְרָשָׁיו :

קשש
ב׳ הו״ל **א** לקיטת הדברים הדקים כמו קש ועצים דקים בנינו מרובע · מְקשֵׁשׁ עצים · ומשקלו לקשש קַשׁ לתבן · **ב** לקיטת המומים וחיפוש הרעות הקטנות ב׳ ב״ל קל והתפעל · הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשּׁוּ · פי׳ הווכחו והוכיחו :

קשא
פרי ידוע · ב׳ מ״ל (א) שם הפרי את הַקִּשֻּׁאִים · (ב) שרה זרועה קשואים · כמלונה בְמִקְשָׁה :

קשב
האזנה ב׳ ב״ל קל · ואזני שומעים תִּקְשַׁבְנָה · והפעיל וְהִקְשִׁיב קשב רב · ג׳ מ״ל (א) מקרה · קֶשֶׁב רב קָשֶׁב · (ב) תאר · אזנך קַשֻּׁבֶת · (ג) ג״כ תאר · ואזניך קַשֻּׁבוֹת :

קשה
ב׳ הו״ל **א** קושי וכובד ד׳ ב״ל קל עומד · כי קָשְׁתָה ידו · ונפעל ועבר בה נִקְשֶׁה · ופיעל וַתְּקַשׁ בלדתה · והפעיל בְּהַקְשֹׁתָהּ בלדתה · ג׳ מ״ל (א) תאר · את ערפך הַקָּשֶׁה · ס׳ עם קְשֵׁה עורף · ר׳ בני צרויה קָשִׁים ממני · ס׳ וּקְשֵׁי לב · (ב) תאר לנקבה · בעבודה קָשָׁה · ס׳ אשה קְשַׁת רוח · ר׳ וידבר אתם קָשׁוֹת · (ג) מקרה · אל קְשִׁי העם הזה · **ב** שות · ב׳ מ״ל (א) ותחת מעשה מִקְשֶׁה · פי׳ תחת תיקון ושיווי השער בסלסול יהיה קרחה · (ב) מִקְשָׁה זהב · פי׳ שוי הקני׳ זה מול זה · ורש״י ז״ל פי׳ מוכה בקורנס :

קשה
קני זהב מפוצלין עשוים לסמוך להם הפנים וי״מ קנים כעין מרזב שבין להם ללחם שלא יתעפש · ועיי׳ שורש נקה · ואת הַקְּשָׂוֹת · ס׳ קְשׂוֹת הנסך · כ׳ וכפורתיו וּקְשׂוֹתָיו :

קשח
אכזריות וקושי הלב בנינו הפעיל · הִקְשִׁיחַ בניה :

קשט

במד׳ יו · שם י ויק׳ דג · מ״ב יט · אסת׳ ו · יונ׳ ג נחמי׳ ח · ירמי׳ יג · שם ד שם לב · שם כא שם מא · שם יו · נפכי׳ ג · שמו׳ יד שם יב דב · יחז׳ לו · שם לו שם מג · שם ו שמו׳ לב · דברי׳ יג איו׳ יט · מ״א ח יחז׳ דפ · במד׳ א שם ך · ויק׳ א שם ב · שם שם ז · יחז׳ מ נחמ׳ יג תל׳ · עג שמו׳ דט · שם ח · שם לג · שם יב תלי׳ קג · שם עח שם כח · שם סח · נחמי׳ ג שם ב · מ״כ ו · ד״ה ב ב שיר א · קהל׳ י במד׳ לה · איו׳ דט · שם לט ירמי׳ דו · שם מח שם · במד׳ יא שם דג · ראשי׳ דד דבר׳ דג · ויק׳ דו · קהל׳ ב · שם רות ב · מיכ׳ א · ירמ׳ מו יחז׳ דז · מ״כ ב · ויק׳ דא מיכ׳ א · ויק׳ יג שם · דא״ס לא תל׳ קמז · יחז׳ לו שם

תלי׳ סט דני׳ ח · ש״א ב · שם יז דני׳ ח · שם עזו׳ו דברי׳ · לג זכר׳ ב · יחז׳ דז · שם מג · שמו׳ דט שם דז · שם לד · איו׳ יז חבק׳ ג · ישעי׳ מו · שמו׳ דו שם · שם לט · ש״א דא · שם טו מ״ב ב · ישעי׳ סד · איו׳ לג ירמ׳ מו · משלי ו · שם יו · שמו׳ דו יחז׳ דז · שמו׳ דו שם לו · שם לט · במד׳ טו · שמו׳ ה · נפכי׳ ב · במד׳ יא · ישעי׳ א · שם לב · שם דא · שם נחמי׳ א · ד״ה ב ו · ש״א ה ישע׳ ח · ראשי׳ לה שם · דברי׳ לא שם ט · ש״ב ג יחז׳ ג · שמו׳ א ש״א א · ראשי׳ מב דבר׳ ט · ישע׳ ג · במד׳ ח · שמו׳ דה · שמו׳ לז במד׳ ד · איו׳ לט

(ב) פרואמנלט · נואמאמנגרופן · (ג) דיא פרואמאמלונג · (ד) לעזן · פארלעזן · (ה) דר אויסרוף · (ו) בגעגנן · צוקאממן · (ז) עכטגעגנן · (ח) דער נאמן איינס געווסן פאגלס : קרב זיך נעהרן · (ב) דער נאהי · פרוואנדי · (ג) דאס אפפר · (ד) דאס איננרי · דיא איינגווידי · (ה) דער קריג : קרה מיט באלקן בלעגן · (ב) דער באלקן · (ג) דאס גבעלקי · (ד) דיא שטאדט · (ה) צוטרעפפן · בגעגנן · (ו) דער צופאלל · דאס שיקזאל : קרח קאהל שערן · (ב) קאהלקאפף · (ג) דיא קאהלי פלאטטי : (ד) דיא פראסט · דאס אייז ; קרם מיט איינר הויט אומגעבן : קרן געהערנט · (ב) דאס הארן · (ג) דער וויגקל · (ד) שטראלן : קרס זיך ביגן · קרוממן · (ב) דיא ספאנגי : קרע צררייסן · (ב) דר ריסי · (ג) עפנן : קרץ אויסהויאן · בילדן · (ב) פרטילגן · (ג) וויגקען : קרש דאס ברעטט : קשש צוזאמנלעזן · זאממלן · (ב) דיא שטאפפלן · (ג) גנויא אונטרזוכן · (ד) דיא קלייגסטן מעגגל הערפארזוכן : קשא דיא גורקן אדר קירבס : קשב הערן · פרנעהמן : קשה שווריג · הארט זיין · (ב) דער בדריקטי · (ג) דיא הארטנעקיגקייט · (ד) געטריבני · גלאטט ארבייט · ; קשה האלברעהרן : קשח גרויזאם · הארט זיין ;

קשט אמת · להודיעך קשט אמרי אמת :

קשט כשבים או מערה כסף · במאה קשיטה · ת"א חורפן דען וי"מ מעה :

קשר ב' הו"ל **א** דביקות וקישור ד' ב"ל קל יוצא · ותקשרנו לנערותיך · כי קשרתם כלכם עלי · פי' נדבקתם באגודה אחת · ונפעל נקשרה בנפש דוד · ותקשר כל החומה · פי' נדבקו העומדים בהסתם הפרוץ שביניהם · ופיעל ותקשרים ככלה · פי' תרבקם כעדיי הכלה הנדבקי' לגוף · והתפעל ויתקשר יהוא · ב' מ"ל (א) ותקרא קשר קשר · ס' קשר נביאיה · כ' וקשרו אשר קשר · (ב) עדיים יהצעדות והקשרים · כ' כלה קשריה · **ב** תאר לולדי הצאן הנולדים בראשית זמן ההולדה ב' ב"ל קל · והקשרים ליעקב · ופיעל הצאן המקשרות :

קשת ירוע · ב' מ"ל (א) המורים אנשים בקשת · ס' קשת גבורים חתים · כ' את קשתי נתתי בענן · ר' המגנים והקשתות · כ' רמחיהם וקשתתיהם · (ב) רובה קשת · ר' וקשתותם תשברנה ;

בני רבעים

קעקע רושם חרות · וכתובת קעקע · קדקד בשורש קדד · קרקר בשורש קיר :

קרדם כלי ברזל בב' ראשין עשוי לחטוב ולחפור (גיזא נ"א) · וארת קרדמו · ר' ולשלש קלשון ולהקרדמים · ובה"ת בסבך עץ קרדמות :

קרסל בהונות הרגלים · ולא מעדו קרסלי :

קרקע יסוד · עד הקרקע · ס' מקרקע הבית :

קשקש קשקשי הדגים החופים את בשרם והעשוי על דוגמתם בשריונות · סנפיר וקשקשת · ר' רגת יאוריך בקשקשתיך · ובי"מ ושריון קשקשים :

נשלמה אות הקו"ף

אות הרי"ש

ראה י' הו"ל **א** ראות העין ועצ"הש * השגה והרגשה ה' ב"ל קל · כי יראהו שם · ולבי ראה הרבה חכמה · פי' השיג · ולא יראה כי יבוא חום · פי' לא ירגיש כלומר לא יזיקנו החום · ונפעל ופני לא יראו · פי' לא יושג מציאותו בחיוב בבחי' עצמותו ית' בהיות מציאותו ומהותו אחד בו ית' ואחר שא"א להשיג מהותו לכן לא יושג מציאותו המתאחד עמו ג"כ אבל יושג בבחי' מציאות הנבראים הנקראים אחוריו אשר סדרם וישרם בחכמה מורה על מציאות הבורא המסדרם בחכמה · והפעיל הראני נא את כבודך · פי' בקש השגת חכמתו ית' המיוסדת בנבראים הנקראים כבוד יי' כטעם לכבודי בראתים · ונענה מעין שאתו אני אעביר · והפעל אשר הראית בהר · והתפעל למה תתראו · ה' מ"ל (א) מקרה · שנו יבראה · פי' בראיה הרגשית או נבואית · כ' אל ראי · ובחולם הריש אחרי ראי · (ב) ראות עיניו · (ג) וכמראה המראה · כ' וס' מראהו כמראה נחושת · ר' וורה מראיהן · (ד) מהגיד את המראה · ר' מראות אלהים · (ה) לראות בך · פי' לשום עינם על בזיונך · **ב** מלחמה ב' ב"ל קל · וימירתהו במגדו יבראוהו אורתו · פי' כהלחמו עמו · והתפעל נתראה פנים · **ג** אספקלריא ב' מ"ל (א) יבראי מוצק · פי' כמהכות המהורתך שמראה כפילת הדמות העומד נגדה · (ב) במראה אליו אתורע · פי' ד"ל באספקלריא המאירה עד"הכ וביד הנביאים ארמה · ר' במראות הצובאות · **ד** לכלוך וטינוף ושם הזפק בנינו פיעל · הוי מוראה ונגאלה · ב' מ"ל (א) ושמתיך כראי · פי' כטינוף · (ב) והסיר את מוראתו · פי' הזפק · **ה** חוק וחיוב · ההראויות לתת לה · **ו** עוף מה · והראה ואת האיה :

ראם חיה בעלת קרן אחת · ב' מ"ל (א) וקרני ראם · משפטו ראמים · ר' כמו בן ראמים · (ב) היאבה רים עברך · ר' ומקרני רמים עניתני :

ראש ד' הו"ל **א** ראש כלחי · וכל דבר נבחר ומשובח · וגובה כל דבר · או ההחלת הדבר וראשיתו וממשלה ונגידים · י' מ"ל (א) בנה עלי · ויקף ראש ותלאה · פי' בנה עלי מגדל וסוללה וסיבב חומותי בראשי אילי הברזל ותליה לתלות הראשים בהם כמו שהיו נוהגים מקדם לנגח החומות · בשמים ראש · פי' המשובח שבבשמים · ס' בראש ההר · פי' בגובהו · ראש חדשים · פי' תחלה · כ' ויצקת על ראשו · ר' ראשים על העם · פי' נגידים · ס' ראשי בית אבותם · כ' וצפה ראשיהם · ובחולם בכל ראשיו קרחה · (ב) תאר לנקבה · והוציא את האבן הראשה · (ג) תאר לזכר · אני יי' ראשון · ובי"ד לדור רישון · ה' והימים הראשנים יפלו · (ד) ראשנה יסעו · ר' וראשנות ישמיעוני · (ה) תאר · השנה הראשונית · (ו) בראשית ברא · ס' ראשית גוים עמלק · פי' הגדול שבהם · ראשית שמנים · פי' משובח · ובחסרון הא"ף מרשית השנה · (ז) והטבותי מראשתיכם · פי' אטיב האחרית יותר מהראשה · ע"מ כבשרה · (ח) מראשתי שאול · (ט) תאר · וכביר העזים מראשתיו · פי' כר הראשי ר"ל שתחת הראש · (י) כי ירד מראשותיכם · פי' גדולתכם וממשלתכם · **ב** לפני · הראישון ארם תולד · פי' לפני אדם · **ג** מספר וחלק · והראש

קשט דיא גרעדליכקייט · ווארהייט : קשט איינע געוויסע מינצע :
קשר בינדען · העפטען · (ב) דער בונד · (ג) דיא פריהלייפיגן שאפע : קשת דער באגן : קעקע איינגעעצט : קרדם דיא אקסט : קרסל דיא קנעכל · דאס גלענק : קרקע דער באדן · גרונד : קשקש דיא שופפע :
ראה זעהן · איינזעהן · עמפפינדן · (ב) דאס זעהן · דיא ערשיינונג · (ג) דאס אנזעהן · דיא גשטאלט · (ד) דיה"מ קריג פיהרן · (ה) דער שפיגל · (ו) פערדאכטייט · עקלענד · (ז) דער קאהט · (ח) דער קראפף · (ט) געביהרנד · (י) איין געוויסער פאגל :
*(הערה בעבור תדע הסבה מה ראתה התורה על ככה לומר וכל העם רואים את הקולות · ולמה יחס ללב הראיה ולא השמיעה ככתוב ולבי ראה הרבה חכמה · ומה הגיע לחז"ל להשתמש בתלמוד בלשון תא שמע ובזוהר בלשון תא חזי · תדע ותבחנת ההבדל שבין חוש הראות לשמע · וזה כי השמע ישיג נושאו אפי' בקו עקום ד"מ בהיות הנקישה מולדת הקול מאחורי הכותל ירעד האויר מסביב לה ויוליך את הקול דרך החלון להשמעות אזני האיש העומד בבית אף כי לא יכול לראות מקום הנקישה בעבור העוקם · משא"כ הראות שאיננו משיג נושאו כי אם על קו ישר שבינו למוחש כי לא יראה הרואה בעוקם מאחורי הכותל · ומהמבואר שכל המדעים פי' שנים להם בהשגה ככתוב כי כפלים לתושיה · א' ידיעת הדבר בבלי דעת סבתו כמי שיודע מציאות הרעם והברק לשמע אזנו וראות עינו לבד · ב' ידיעת הדבר בסבתו כמי שיודע שסבת הרעם והברק הוא נאת חלקי הלאם"טציטעט הטמונים באידים העבים · והנה הידיעה הסביית יכנה הכתוב בשם ראיה ככתוב וראיתי אני בלבי יען בעליה הולך מישרים בהשגתו מהמסובב אל סבתו כמו בחוש הראות · אולם ידיעת הדבר ובבלי דעת סבתו יתכן שיכונה בשם שמע כאלו בעליה יעמוד בעוקם ולא יוכל לראות סבתו · ומהמבואר שבמעמד הר סיני הגיעו כל ישראל למדריגת נבואה והשגה באספקלריא המאירה ככתוב פנים בפנים דבר ה' עמכם · לכן יכנה זאת ההשגה בשם ראיה ככתוב וכל העם רואים את הקולות ר"ל השיגו מציאות קולות אלהים וסבותם · ומהמבואר עוד ההבדל שבין התלמוד וס' הזהר · הוא שהתלמוד כל עסקו לבאר איך תעשה כל מצוה מבלי שיבאר סבת העשותה לכן הרגילו בו לשון ת"ש הנופל על ידיעה בלתי סביית · משא"כ הזהר שכל עסקו לבאר סבת העשות כל מצוה מה זה יתוקן ע"י בגבהי מרומים · אשר על ידיעה סבית כזו יפול לשון ראיה ומאוה באמור לכן הרגילו בו לשון ת"ח עכ"ה) : ראם דער נאמע איינס געוויסן טהירס : ראש דער האפפט · דאס הויפט · דיא שפיצע · (ב) דער ערסטע ·

יוְהָרֹאשׁ האחד יִפְנֶה · פי' חלק אחד מאנשי המלחמה · — ש"א יג
ס' כי תשא את ראש בני ישראל · פי' מספר · כ' ושלם — שמו' ל
אותו בְּרֹאשׁוֹ · פי' כמספר שויו · ר' והיה לארבעה — ויק' ה
רָאשִׁים · פי' חלקים · ד עשב מר או ארס · יראש — בר' בדבר' דט
ולענה · ענבי רוש · ס' וְרֹאשׁ פתנים אכזר : — שם לב שם

רבב ה' הו"ל א ריבוי המספר או הכמות בנינו
קל עומד · היום יִרַבּוּ עבדים · ד' מ"ל (א) — ש"א כה
יָרֹב המקום ביניהם · וְרַב מהיות קולות · פי' די · ר' — שם דן שמו' ט
אחרי רַבִּים להטות · (ב) תאר לנקבה · כי רעתכם — שם כג
רַבָּה · פי' גדולה · ס' וְרַבַּת בנים אומללה · וגם בלי — ש"א יב שם ב
סמיכות רַבַּת תעשרנה · ר' רַבּוֹת רעות צדיק · (ג) — תלי' סה שם לד
ג"כ תאר · רַבָּתִי עם · (ד) ולא יספר ימֵרֹב · ובמקף — איכ' א ש"א א
בְּרָב־כֹּחַ · כ' מְרֻבָּם כן חטאו · ר' רִבֵּי תורתי · ב — איו' לה הוש' ד שם ח
נכבדים וחשובים · ר' מ"ל (א) קִרְיַת מלך רָב · וְרַב — תלי' מח ר"הש' דה
יעבוד צעיר · פי' הגדול · ס' על כל רַב ביתו · ר' יוצע — אסת' ד
לְרַבִּים · פי' לנכבדים וחשובים · ס' וְרַבֵּי המלך · (ב) — שם ירמי' מה
תאר לנקברה · כי רַבָּה היא · (ג) ג"כ תאר · רַבָּתִי — אסת' א איכ' א
בגוים · (ד) מֵרֻבָּם כן חטאו לי · ר' רִבֵּי תורתי · פי' — הוש' ד שם ח
קצת · הדברים הנכבדים שבתורה · ג מספר ומנין עשרת
אלפים בנינו פיעל · מאליפות ימְרֻבָּבוֹת · ג' מ"ל (א) — תלי' קמד
וּרְבָבָה מימינך · ר' לדוד נתנו רְבָבוֹת · ס' רִבְבוֹת — א ש"א יח דב' לג
אפרים · ב' ודוד בְּרִבְבֹתָיו · (ב) ארבע רִבּוֹא · ר' — ש"א יח עזר' ב
דרכמונים שש רִבֹּאוֹת · (ג) ונחשת רִבּוֹ · ר' שתי — שם ד"ה א דט
רִבּוֹת · וברבוי הזוגות רכב אלהים רִבֹּתַיִם · ד מטר · — שמו' ז תלי' סח
יִרְבִיבִים תמוגגנה · ה יריית החצים בנינו קל · — שם סה
ומרודהו יֹרֻבּוּ · בתשלומו רָבוֹבוּ · ומשקלו אל בבל — ראשי' מט
יִרַבִּים · כ' יסובו עלי רַבָּיו : — ירמי' נ איו' יו

רבד חלי ועדי לשאת על הגרון או להציע על המטות
בנינו קל · ירָבַדְתִּי ערשי · ב' מ"ל (א) יוּרְבִיד — משלי ז יחז' יז
על גרונך · ס' רְבִד הזהב · (ב) מַרְבַדִּים רבדתי : — אסי' מח משלי ו

רבה ג' הו"ל א רבוי ג' ב"ל קל עומד · ויברכם וַיִּרְבּוּ · — תלי' קז
מחול יִרְבְּיוּן · ופיעל ולא רִבִּית במחיריהם · — שם קלט שם מד
והפעיל וְהַרְבָּה להשיב אפו · ו' מ"ל (א) יַרְבֶּה — שם עח שופ' ך
להעלותם · (ב) מעט מֵהַרְבֵּה · ובצירי אש ועצים — ירמי' מב
הַרְבֵּה · (ג) עד שלל מַרְבֶּה · ס' לְמַרְבֵּה המשרה · — יח' שם לג שם ט
(ד) מַרְבָּה להכיל · (ה) וּבְמַרְבִּית לא תתן אכלך · ס' — חז' דג ויק' דה
מַרְבִּית חכמתך · כ' ועד הנה מַרְבִּיתָם · (ו) נשך — הנ ט ד"ה א יב
וְתַרְבִּית · ב יריית החצים יֹרָבָה קשת · ג גידול — ק'ד ה ראשי' ק
בנינו פיעל · ירִבְּתָה גוריה · ב' מ"ל (א) וכל יִמַּרְבִּית — יח' יח ש"א ב
ביתך · (ב) הַרְבּוֹת אנשים חטאים · ארבה בשורש ארב : — במד' לב

רבך תלוטה ברותחין בנינו הפעיל · ימֻרְבֶּכֶת תביאנה : — ויק' ו

רבע ב' הו"ל א רביצה והזווג הבהמות ב' ב"ל קל ·
ילִרְבְעָה תבל הוא · והפעיל לא יַתַרְבִּיעַ — שם יח שם יט
כלאים · ומשקלו ארחי יוְרִבְעִי זרית · ב מספר הארבע — תלי' קלט
ב' ב"ל קל יָרְבוּעַ יהיה המזבח · ר' והמזוזות רְבֻעִים · — שמו' דז ע"א ז
ולנקבה מזוזת רְבֻעָה · פי' שוי ארבע הצלעות למשתוי — יחז' מא
ב' האלכסונים · ופיעל מְרֻבָּע סביב · ולנקבה מארה — שם מח
אמה מְרֻבַּעַת · ר' ומסגרותיהם מְרֻבָּעוֹת · ט' מ"ל (א) — שם מ ע"א ז
שם המספר לזכרים · יאַרְבָּעָה אופנים · (ב) שם — יחז' י
המופשט לזכר · לְאַרְבַּעַת פניו · כ' וכנפיהם לְאַרְבַּעְתָּם · — שם א שם
ר' ישלם אַרְבַּעְתָּיִם · (ג) שם המספר לנקבות · דמות — ש"ב יב
אַרְבַּע חיות · (ד) תאר לארבע עשיהיות זכרים או — יחז' א
נקבות · יאַרְבָּעִים יום · אַרְבָּעִים שנה · (ה) תאר — שם ד שם דט
החלק הרביעי לזכר · יְרֹבַע שקל כסף · ר' ארבעת — ש"א ט
רְבָעָיו · פי' חלקי הצלעות הארבעה · (ו) ג"כ תאר — יחז' מג
חלק רביעי · וְרֹבַע הקב · (ז) שם היחס למנוי הזכר · — מ"ב ו
וביום יהָרְבִיעִי · ר' בני רְבִעִים · (ח) יחס או תאר — במד' ז מ"ב י
לחלק רביעי לנקבה · בִּרְבִיעִית ההין שמן · בשנה — שם טו
הָרְבִיעִית · (ט) תאר · על שלשים ועל רִבֵּעִים : — מ"א ו שמו' ך

רבץ רביצה ושכיבה ב' ב"ל קל עומד · יוְרָבְצוּ שם — ישעי' יג
ציים · והיוצא יחדו יִרְבְּצוּ ילדיהן · והפעיל — שם יא
מַרְבִּיץ בפוך אבניך · ג' מ"ל (א) ילְרֵבֶץ בקר · כ' — שם כד שם סה
רִבְצָה חציר · (ב) מַרְבֵּץ לחיה · (ג) לְמִרְבַּץ צאן : — שם לה נפנ' ב יחז' דה

רבק מקום פיטום העגלים · עגל ימַרְבֵּק : — ש"א דח

רגב גושי עפר · יוְרִגְבֵי ירובקו * ס' מרתקו — איו' לח
לו רִגְבֵי נהל : — שם דא

רגז תנועה ודערה מפחד וכעס ועצ"הש עוצב ג' ב"ל
קל עומד · ירְגְזָה בוטחות · והפעיל הִרְגִּיז — ישע' לב שם דג
ממלכות · והתפעל ואת הִתְרַגֶּזְךָ אלי · ג' מ"ל (א) — שם לז
תאר · לב יַרְגָּז · פי' לב נעצב · (ב) מקרה · ויבא — דברי דח
ירֹגֶז · פי' עוצב · כ' מעצבך ומִרְגְזֶךָ · (ג) ג"כ מקרה · — איו' ג ישעי' יד
בְּרָגְזָה ובדאגה תשתה : — יחז' יב

רגל ה' הו"ל א רגלי החי · ג' מ"ל (א) ורקעך —
יבְּרַגְלֶךָ · ס' ככף רֶגֶל עגל · כ' ויברך יי' אותך — שם קה שם א
לְרַגְלִי · פי' לצאתי ובואי כלומר למעשי · ר' ושער — ראשי' ל
הָרַגְלַיִם · כינוי לשער בית הערוה · ס' רַגְלֵי עני · — ישע' ז שם דו
כ' מסיך הוא את רַגְלָיו · כינוי לעשורת צרכים · (ב) — שופ' ג
תאר להולך רגלי · איש יַרְגְלִי · ר' את רַגְלִים רצת · — שם ך ירמ' יב
(ג) שוכבת מַרְגְּלֹתָיו · פי' אצל רגליו · ב תור המומים — רות ג
ורכילות ב' ב"ל קל עומד · לא יָרַגַל על לשונו · ופועל — תלי' טו
וַיְרַגֵּל בעבדך · וישלח אבשלום ימְרַגְּלִים · ג רגילות — ש"ב יט שם טו
ומנהג בנינו הפעיל · יתִרְגַּלְתִּי לאפרים · משפטו — הוש' יא
הרגלתי · ד פעמים · שלש יְרָגָלִים · ה כיבוס — שמו' דג
עין ירֹגֵל · ת"י קצרא : — מ"א א

רגם ב' הו"ל א סקילה בנינו קל · ירְגְמֻהוּ באבן : — ויק' ד
ב קיבוץ וקהל · ג' מ"ל (א) ירִגְמַם מלך · — זכר' ז
פי' קהל שרי המלך · (ב) שרי יהודה רִגְמָתָם · פי' קהלם ·
(ג) כצרור אבן יבְּמַרְגֵּמָה · פי' כמו הזורק אבן קטן לקיבוץ — משלי דו
וגל

(ג) דיא הויפטאבטהיילונג · אכנאהל · דער הויפן · (ד) ווערמוהט :
רבב פיל · גנוג · מעכטיג זיין · (ב) פיל · גראס · מעכטיג · (ג)
דיא מיננגי · (ד) פארניגליך · אנגזעהן · (ה) צעהנטויזענד ·
(ו) דער רעגן · (ז) פפיילי ווערפן · (ח) דער כאגנשיטצי :
רבד שמיקן · צירן · (ב) איין גוויסר שמוק : רבה זיך פרמעהרן ·
צונעהמן · (ב) פיל · איין מעננגי · (ג) איברפוס · צינס · (ד)
דער שיטצי · (ה) ערציהן · גראס ציהן · (ו) דער ערצאנגני :
רבך געזאטטן : רבע אונטרלעגן · דען בייאשלאף מיט איינס
פיה טרייבן · (ב) פרמעגן · אונטר איינאנדרלעגן · (ג) דיא
... · (ד) פירעקיגט · (ה) דיא צאהל פיר · (ו) פירציג ·
(ו) איין פירטהייל · (ח) דער פירט : רבץ לאגרן · היגלעגן · (ב)
דיא לאגרשטעט : רבק דיא מאסט : רגב דיא ערדשאללי :
(הערה פי' בראשית הבריאה היה יסוד העפר עשוי גושים גושים שטין במים
ובכח הרוח החזקה המרחפת ע"פ המים נתחברו ונעשו הרים
עמקים וירדו המים אל העמקים כלתוב מן גערתך ינוסון · יעלו הרים ירדו
בקעות וכינה נשיבת הרוח החזק בשם גערת ה' כמו שרמז באמרו ויגערבים
סוף ויחרב · אל ויולך ה' את הים ברוח קדים · ובב"ר ישבה לה הארץ תוהא
ובוהא פי' בלשון יוני קורא וצורח בקול חזק · ורומז לרעש גושי העפר בהכותם
זה בזה בכח התנועה מרוח החזק האמור · ובעבור חיבור יסוד הארץ מגושי
ההרים שהיו שטין במים לעת היצירה לכן נתהוו מערות מערות בבטן הארץ כי
לא נדבקו היטב · והמערות ההם קנתם מלאות מים וקצתם רוחות ועשן חומר
האש הנמצא בבטן הארץ · וכאשר ירבו הרוחות מעשן האש העולה תמיד ויצר
להם המקום יבקשו לצאת חוצה ע"פ האדמה ויניעו את הארץ אשר עליהם וזה
סבת רעש הארץ ובהתחזק הרוחות כי יתגברו יקרעו הארץ שעליהם וישקעו
יושביה כאשר קרה בזמננו ששקעו מקומות זה ב' פעמי' · וב' פעמים רעשה
הארץ במקומנו בלי שקיעה ברוך המקום אשר הצילנו משקיעה עכ"ה) :
רגז ציטרן · בעבן · עם זייא דאס פורכט צארן אדר פרדרוס דיא
אורזאכי זייא · (ב) אונרוהיג · בקיממרט · (ג) דער צארן ·
פרדרוס : רגל דער פוס · (ב) פוסגעגגר · (ג) פרלייםדן · קונדש
שאפטן · (ד) דער קונדשאפטר · (ה) גוואהנט זיין · (ו) מאל :
(ז) דער וועשר :
רגם שטייניגן · (ב) פרזאממלן · (ג) דער שטיינהויפן :

וגל אבנים גדול שאין נחשב הצרור בניה׳ ככה אין נחשב
הכבוד בעין הכסיל · ככתוב לא נאוה לכסיל כבוד :

רגן תלונה והרהור ריב ב׳ ב״ל קל · ורגנים ילמדו לקה · ונפעל ותרגנו באהליכם · ובאין נרגן ישתוק מדון : — ישעי׳ כט, דבר׳ א, משלי כו

רגע ג׳ הו״ל א מנוחה ב׳ ב״ל נפעל · תרגעי ודומי · והפעיל עומד · הרגיעה לילית · ויוצא למען הרגיע את הארץ · ג׳ מ״ל (א) תאר · ועל רגעי ארץ · ת״י צדיקי ארעא דנייחין ואתי׳ כמ״ד ת״ת מרבים שלום בעולם · (ב) מקרה · ומצאו מרגוע לנפשכם · (ג) מקרה · וזאת המרגעה · ב בקיעה וכריתה ב׳ ב״ל קל יוצא · רגע הים · והפעיל כי ארגיעה ארצם מעליה · פי׳ אכריתם ואגלם מארצם · ומשקלו ועל רגעי ארץ · י״ל הגולים הנכרתים מן הארץ · ג זמן קצר הנבקע מרעהו בנינו הפעיל · ומשפטי לאור עמים ארגיע · פי׳ אראם בכל רגע · ב׳ מ״ל (א) ברגע קטן עזבתיך · ר׳ לרגעים אשקנה · (ב) ועד ארגיעה לשון שקר · פי׳ קצת כמעט רגע : — ירמי׳ מז, ישעי׳ לד, ירמי׳ נ, תלי׳ לה, ירמי׳ ו, ישעי׳ כח, סס נא ירמי׳ ב, תלי׳ לה, ישעי׳ נא, סס נד סס כז, משלי יב

רגש קיבוץ והמון בנינו קל · למה רגשו גוים · פי׳ למה נקבצו · ב׳ מ״ל (א) נהלך ברגש · (ב) מרגשת פועלי און : — תלי׳ ב, סס נה, סס סד

רדד ב׳ הו״ל א פרישה ורקיעה ב׳ ב״ל קל · הרודד עמי תחתי · לרד לפניו גוים · והפעיל וירד על הכרובים · ב צעיפי הנשים או קליעות משי לקשור ראשן · נשאו את רדידי מעלי : — סס קמד, ישעי׳ מה מ״א ו, שיר ה

רדה ב׳ הו״ל א ממשלה ג׳ ב״ל קל · ובחזקה רדיתם · לא ירדנו בפרך · וירד מים · ופיעל אז ירד שריד · והפעיל ומלכים ירד · ב לקיחת הדבר ממקום דביקותו בנינו קל · וירדהו אל כפיו : — יחז׳ לד ויק׳ כה תלי׳ עב, שופ׳ ה ישעי׳ מא, שופ׳ יד

רדם שינה עמוקה בנינו נפעל · וישכב וירדם · ומשקלו רוח תרדמה · ס׳ תרדמת יי׳ : — יונ׳ א, ישעי׳ כט ש״א כו

רדף רדיפה ו׳ ב״ל קל · סכות באף ותרדפנו · ונפעל על צוארנו נרדפנו · ופיעל מרדף אמרים · ופועל ורדף כמוץ הרים · והפעיל כתרו את בנימין הרדיפהו · ומורכב מקל ופיעל ירדף אויב נפשי · וי״א שהוא מבנין התפעל : — איכ׳ ג, סס ה משלי יט, ישעי׳ יז, שופ׳ ך תלי׳ ז

רהה יראה בנינו קל · אל תפחדו ואל תרהו : — ישעי׳ מד

רהב חוזק ואומץ ב׳ ב״ל קל עומד · ירהבו הנער בזקן · ויוצא ורהב רעיך · פי׳ חזקהו בדברי פיוס · והפעיל הרהבני בנפשי עוז · ב׳ מ״ל (א) אזכיר רהב ובבל · פי׳ מצרים שהיו בעלי תוקף · ר׳ ולא פנה אל רהבים · (ב) ורהבם עמל ואון · פי׳ לא לאמונה גברו : — סס ג, משלי ו, תלי׳ קלח, סס פז, סס מ סס ל

רהט ב׳ הו״ל א קורות · רהיטנו ברותים · ב מרוצה · אשר פצל ברהטים · פי׳ במקום מרוצת המים · מלך אסור ברהטים · פי׳ מקושר בעבותות האהבה והתשוקה · והמרוצה והתשוקה הם אחד בגדר כי תשוקה היא מטעם שוק שהוראתו הילוך כמו בעיר ישוקו עיי׳ שורש שוק · ואחרים פי׳ שהמסבה שמבית לעליה נק׳ רהטים ואין לו טעם בזה והנכון מ״ש : — שיר א, ראשי׳ ל, שיר ז

רוב מריבה ב׳ ב״ל קל · רבת יי׳ ריבי נפשי · והפעיל הריבהו על מי מריבה · ג׳ מ״ל (א) כל ריב וכל נגע · ס׳ ריב חרפתי · כ׳ וירב את ריבי · ר׳ מריבי עמי · ובו״ת דברי ריבות בשעריך · ס׳ ורבות שפתי · (ב) ריבה יי׳ את יריבי · (ג) המה מי מריבה · ס׳ במריבת העדה · ד׳ מי מריבות קדש : — איכ׳ ג, דברי׳ לג, סס קא ס״א כה כו, ש״ב כב דברי׳ יז, איו׳ יג תלי׳ לה, במד׳ כד כו יחז׳ מז

רוד ב׳ הו״ל א ממשלה ב׳ ב״ל קל · ויהודה עוד רד עם אל · והפעיל והיה כאשר תריד · פי׳ כאשר תבוא עת הממשלה לך · ב תנודה על הצער המושג בנינו הפעיל · אריד בשיחי · וי״מ גם אשר תריד מזאת ההוראה פי׳ כאשר תתנודד מעבודה קשה אשר יעבור בך אז תפרוק עלו · ענייה ומרודיה בשורש מרד : — הוש׳ יב ראשי׳ כז, תלי׳ נה

רוה שביעת הצמאון ג׳ ב״ל קל עומד · ירוין מדשן ביתך · ופיעל תלמיה רוה · אריוך דמעתי · והפעיל הרוה את הארץ · ד׳ מ״ל (א) מקרה · אף ברי יטריח עב · פי׳ בשביל רוית הארץ יטריח עלית העבים להמטיר · (ב) מקרה · למען ספות הרוה · (ג) תאר לזכר · כגן רוה · (ד) תאר לנקבה · כוסי רויה : — סס לו, סס סה ישעי׳ ו, סס כג, איו׳ לז, דברי׳ כט, ישעי׳ נח תלי׳ כג

רוח ד׳ הו״ל א אויר · ונשיבתו · ודבר של הבל · נפש · רצון · נבואה · מלכיות · צד · ב׳ מ״ל (א) תשאני אל רוח · והנה רוח גדולה · הקץ לדברי רוח פי׳ דברים של הבל · רוח הוא באנוש · פי׳ נפש משכלת · כ׳ רוח אל עשתני · פי׳ רצונו · כ׳ כי יתן את רוחו עליהם · פי׳ נבואתו · ר׳ והבאתי אל עילם ארבע רוחות · פי׳ מלכיות · ס׳ כארבע רוחות השמים · פי׳ צדדים · (ב) תשעים וששה רוחה · פי׳ לכל פאה וצד היו תשעים וששה · ב ריוח ומרחב ב׳ ב״ל קל · ורוח לשאול · ופיעל ועליות מרווחים · ג׳ מ״ל (א) ירוח והצלה · (ב) לרוח היום · פי׳ לעת קרות אוירו · וא״ת למרגח פי׳ לצד שהשמש והיום יורח ממנו · (ג) כי היתה הרוחה · כ׳ לרוחתי לשועתי · ג אניה ההולכת ברוח נושבת · והורדתי בריחים · ד מורה לזרות תבואה ברוח · זורה ברחת ובמזרה : — איו׳ ל סס א, סס טז סס לב, סס לג, במד׳ יא, ירמי׳ מט זכרי׳, ירמי׳ כב, ש״א טז ירמי׳, אסת׳ ד ראשי׳, שמו׳ ח איכ׳ ג, ישעי׳ מג, סס ל

רום ג׳ הו״ל א גובה ד׳ ב״ל קל עומד · ירום לרחמכם · יי׳ רמה ידך · בינוני ורמי הקומה · ומרובע עומד · תרוממנה קרנות צדיק · ויוצא ארוממך יי׳ · והפעיל הרים יד במלך · פי׳ גבה לבו למרוד בו · והתפעל עתה ארומם · ועיי׳ שורש רמם · ד׳ מ״ל (א) מקרה · רום ידהו נשא · (ב) ג״כ מקרה · שמים לרום · ס׳ רום עינים · (ג) ולא תלכו רומה · (ד) תאר · בנית רמתך · ר׳ ונתצו רמתיך · (ה) ומלאתי הגאיות רמותך · (ו) תאר · ימין יי׳ רוממה · ר׳ והוא מקרה רוממות אל בגרונם · כ׳ מרוממתך נפצו גוים · (ז) הוצבי מרום קברו · ס׳ מרום קצו · ר׳ הוא מרומים · ס׳ מרומי קרת · כ׳ עושה שלום במרומיו · ב הפרשה והבדלה לגבוה ב׳ ב״ל הפעיל · את אשר ירימו ליי׳ · והפעל כאשר יורם משור · ב׳ מ״ל (א) ואת שוק התרומה — סס, סס קב סס י, תלי׳ עה סס, מ״א יא, יחז׳ י, חבק׳ ו, משלי דה דא, ביחז׳ יו סס ל, סס תלי׳ קיח, סס קמט ישע, סס קכ סס לז, לג משלי ט א, דה ויק׳ כב, סס ד

רגן דער מורמלן · ווידרשפעגסטיגי · (ב) מורמלן :
רגע רוהן · ראסטן · (ב) דער רוהיגי · שטיללי · (ג) דיא רוהי · (ד) שכאלטן · טרענן · (ה) דער פרטריבני · גטרעננטי · (ו) אוינגנבליקליך · ציגן · וה״א פעסטזעטצן · (ז) דער אויגנבליק :
רגש זיך פרזאמלן · ראזמלן : רדד אויסברייטן · אונטרלעגן · (ב) דער שלייאר : רדה בהערשן · (ב) אבנעהמן :
רדם טיף שלאפן · (ב) דר טיפי שלאף :
רדף פרפאלגן · : רהה זאגן : רהב שטערקן · (ב) דיא שטערקי · מאכט · (ג) דער שטארקי · שטאלצי :
רהט דאס ברעטט · (ב) דיא רינני :
רוב שטרייטן · האדרן · (ב) דער שטרייט : רוד הערשן · (ב) בעקלאגן · בעווייגן : רוה לאבן · דען דורסט שטיללן :
רוח ווינד · (ב) דער גייסט · (ג) דיא זייטי · דאס קעניגרייך · (ד) ערווייטרן · (ה) ברייט · גרייאמיג · (ו) ערווייטרונג · (ז) אייני ארט שיפפי · (ח) איין גפעס דאס קארן צו ווארפלן : רום ערהעבן · (ב) ערהאבן · (ג) דיא ערהאבנהייט · (ד) אבהעבן · נעהמן

יהתרומה · פ׳ בתרומת הקדשים · כ׳ תקחו את תרומתי · ר׳ ושדי תרומות · ס׳ כל תרומות הקדשים · כ׳ משמרת תרומתי · (ב) תרומיה מתרומת הארץ · ג אבן יקרה מה · יוראמות וכדכור · ארמון בשורש ארם ׃

רוע ר׳ הו״ל א רוע הפך הטוב ב׳ ב״ל קל · יורעה עינך · והפעיל וירעו אותנו המצרים ׃ ג׳ מ״ל (א) כל מום רע · ס׳ יורע מעללים · ר׳ ארת דבריכם רעים · ס׳ רעי גוים · (ב) וחיה רעה · ס׳ וכ׳ מפני רעת רעתכם · ר׳ כי רעות בנות כנען · ס׳ רעות המראה · כ׳ ואת רעותיכם · (ג) לא תאכלנה ימרע · ס׳ רע מעלליכם · ב השמעת קול תרועה לאבל או לשמחה ועצ״הש קול נקישת השבלים ג׳ ב״ל הפעיל · יהריעו עליה סביב · ומרובע לא ירונן ולא ירעע · והתפעל יתרועעו אף ישירו · ב׳ מ״ל (א) למה תריעי רע · כ׳ יגיד עליו רעו · (ב) ותקעתם יתרועה · ס׳ ותרועת מלך בו · ג שבר וכתיתה ג׳ ב״ל קל עומד · ירעו עמים והותו · וויצא הרעם בשבט ברזל · ונפעל ורועה כסילים ירוע · והתפעל רעה התרעעה הארץ · ד התרועעות והברה בנינו התפעל · איש רעים ילהתרועע · ומשקלו ירעך ורע אביך · ר׳ איש רעים · פ׳ שלשת רעי איוב · כ׳ ואת רעיך עמך · ובו״ת אנכי ורעותי · ועיי׳ שורש רעה ׃

רוף ב׳ הו״ל א שבר בנינו מרובע · עמודי שמים ירופפו · ב׳ מ״ל (א) בתוך יהריפות בעלי הם החטים השבורות במכתשת · (ב) והיה עלהו לתרופה · פי׳ לרפוא השבר · ב תנועה ורעדה בנינו מרובע · עמודי שמים ירופפו · פי׳ קצת יתנועעו ׃

רוץ ב׳ הו״ל א מהירות ההליכה ד׳ ב״ל קל עומד · ירץ עלי כגבור · ונפעל ונרוץ הגלגל · ומרובע כברקים ירוצצו · והפעיל ויריצהו מן הבור · ג׳ מ״ל (א) תאר אובינוני · רץ לקראת רץ · ר׳ גלברי ירצים · (ב) מקרה · לא לקלים יהמרוץ · (ג) במרצת אחימעץ · כ׳ כלה שב במרצתם · ב ריצוץ ושבר ה׳ ב״ל קל עומד · לא יכהה ולא ירוץ · וויצא נתץ המלך וירץ משם · ונפעל בתפשם כך בכף הרוץ · ומרובע וירעצו ויריצצו · והפעיל והרץ את גלגלתו · והתפעל ויתרצצו הבנים · ומשקלו ועל המרוצה לעשות · ועיי׳ שורש רצץ ׃

רוש ב׳ הו״ל א עניות ג׳ ב״ל קל עומד · כפירים ירשו ורעבו · ומרובע ירשש עני מבצריך · והתפעל מתרשש והון רב · ג׳ מ״ל (א) תאר · גם לרעהו ישנא ירש · ראש עושה כף רמיה · ר׳ גיר ראשים · עשיר ברשים ימשול · (ב) מקרה · ישבע יריש · כ׳ ישתה וישכח רישו · (ג) ריש וקלון · ובאל״ף ראש ועושר · כ׳ ובא כמהלך ראשך · ב עשב מר או ארס · ענבי ירוש · ס׳ וראש פתנים · ועיי׳ שורש ראש בהוראה הד׳ ׃

רזה כחישות ב׳ ב״ל קל יוצא · ארזה את כל אלהי הארץ · ונפעל ומשמן בשרו ירזה · ג׳ מ״ל (א) רזי לי · (ב) ג״כ מקרה · במשמניו רזון · (ג) תאר · ובין שה רזה ׃

רזח אבל · ב׳ מ״ל (א) תאר · בית ימרזח · (ב) מקרה · וסר מרזח סרוחים · פי׳ יסור לבוא אבל הסרוחים על ערשותם ׃

רזם רמיזה בנינו קל · מה ירזמון עיניך ׃

רזן שרים ומלכים · הנותן ארוזנים לאין ׃

רחב ב׳ הו״ל א רוחב וריוח ב׳ ב״ל קל עומד · יורחב לבבך · ונפעל כר נרחב · והפעיל הרחיבו פה · ה׳ מ״ל (א) תאר · כפרץ רחב יאתיו · ס׳ ירחב ידים · ר׳ יארים רחבי ידים · (ב) תאר לנקבה · עד החומה הרחבה · ס׳ והעיר רחבת ידים · (ג) רחב לא מוצק תחתיה · ר׳ עד רחבי ארץ · (ה) מקרה · ירחב ארבע באמה · ס׳ רחב הקרש האחד · כ׳ ואמה וחצי רחבו · (ה) וויוצא למרחב אותי · ר׳ למרחבי ארץ · ב שווקים · כאיש אחד אל יהרחוב · ס׳ וברחוב שער המים · כ׳ אל תוך רחבה · ר׳ פעם ברחבות · ס׳ ברחבות פלגי מים · כ׳ ואין צוחה ברחבתינו ׃

רחל כבשה · יוכרחל לפני גוזזיה · ר׳ רחלים מאתים · כ׳ רחליך ועזיך לא שכלו ׃

רחם ה׳ חו״ל א אהבה בנינו קל · יארחמך יי׳ חזקי · פי׳ אהבך · ב המולה ג׳ ב״ל קל · יארחמך יי׳ · פי׳ קצת אבקש רחמים ממך · ופיעל תרחם ציון · ופועל ירחם יתום · ג׳ מ״ל (א) תאר · ירחום וחנון יי׳ · (ב) מקרה · ויתן אותם ילרחמים · ס׳ ורחמי רשעים אכזרי · כ׳ כי לא כלו רחמו · (ג) תאר לנקבה · ידי נשים רחמניות · ג אבר הרחם ועצ״הש אשה וכל מתהוה בצאתו לפעל ההויה · ב׳ מ״ל (א) יחיד ורבים · ירחם רחמתים · פי׳ נקבה ונקבות ובהפסקה ברכות שדים ורחם · (ב) בער כל רחם · מרחם משחר לך טל ילדותך · פי׳ בראשית ממלכתך נדרש לך עמך נדבות כמו שפערת טל · כ׳ ווי׳ סגר רחמה · ד עוף מה · ב׳ מ״ל (א) ואת הקאת ואת יהרחם · (ב) ואת הרחמה ׃

רחף נדנוד ותנועה ב׳ ב״ל קל עומד · ירחפו כל עצמותי · ופיעל ורוח אלהים מרחפת · פי׳ כל דבר שרוצה להגדילו סומך אותו אל השם כמו כהררי אל · והנה יאמר שרוח חזק היה נושב על פני המים · וכן ת״א · ועיי׳ בהערה לשורש רגב ׃

רחץ רחיצה ג׳ ב״ל קל · וארחצך במים · ופועל ובמים לא רחצת · והתפעל אם התרחצתי במי שלג · ב׳ מ״ל (א) מואב סיר ירחצי · (ב) שעלו מן הרחצה ׃

רחק ריחוק הפך הקירוב ג׳ ב״ל קל עומד · ורחקו מבלעיך · ופיעל ורחק יי׳ את האדם · והפעיל כי הרחקתים בגוים · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · הרחוק בדבר ימות · ר׳ הרחוקים מצדקה · (ב) תאר לנקבה · מארץ רחוקה באו · ר׳ הרחקות והקרובות · (ג) תאר · רחקיך יאבדו · (ד) מקרה · וגבורה ממרחק ייקע

(ה) דיא העבי · (ו) איין גוויסר עדלשטיין ׃ רוע איבל האנדלן · (ב) בעזי · איבל · (ג) דיא בעזהייט · שלעכטהייט · (ד) בלאזן · טראמפעטן ערטעכן · (ה) דער לערם · דאס בלאזן · (ו) צרברעכן · צרשמעטערן · (ז) פרייכד זיין · (ח) פרייכד · פרוינדטר ׃ רוף צרשמעטערן · (ב) דיא גריטצי · (ג) ערבעכן ׃ רוץ לויפן · (ב) דער לייפר · (ג) דער לויף · דאס לויפן · (ד) צרברעכן ׃ צרשטאסן ׃ רוש דארבן · דירפטיג זיין · (ב) דער דירפטיגי · ארמי · (ג) דיא ארמוהט · (ד) גיפטיג · ביטער ׃ רזה מאגר ווערדן ; רזח דיא טרויאר ׃ רזם וויגקן ׃

רזן פירשטן ׃ רחב ערווייטרן · ווייט אויפטוהען · (ב) ווייט · ברייט · (ג) דיא ברייטי · (ד) דער ברייטי וועג · דיא שטראסי · דער מארקט ׃ רחל דאס שאף ׃ רחם ליבן · (ב) ערבארמן · (ג) בארמהערציג · (ד) דיא בארמהערצינקייט · (ה) דיא גבעהרמוטטר · דאס ווייבליכי · (ו) איין גוויסר פאגל · דער גריכספעכט ׃ רחף ציטרן · אין בוועגונג קאממן · שוועבן ׃ רחץ וואשן · (ב) דאס וואשבעקן · באד ׃ רחק ענטפערנן ׃

וידע · ר׳ ארץ מַרְחַקִּים · ס׳ כל מֶרְחַקֵּי ארץ ׃ ישע׳ לג פס ה

רחש ב׳ הו״ל · א הוצאה והולדה בנינו קל · רָחַשׁ תלי׳ מה
לִבִּי דבר טוב · פי׳ הוליד ישרצו המים ת״א
ירחשון · ב מחבת עמוקה · מנחת מַרְחֶשֶׁת ׃ ויק׳ ב

רטט רתת · וְרֶטֶט החזיקה ׃ ירמי׳ מט

רטב ליחות בנינו הפעל · מזרם הרים יִרְטָבוּ · איו׳ כד
ומשקלו רָטֹב הוא לפני שמש ׃ שם ח

רטש נטישה והפרדה ב׳ ב״ל פיעל · ועולליהם
תְּרַטַּשְׁנָה · ופועל עולליהם יְרֻטָּשׁוּ ׃ מ״ב ח ושע׳ יד

ריח ב׳ הו״ל א חוש הריח ועצ״הש הרגשה ב׳ ב״ל
קל עומד · וַיָּרַח יי׳ · והפעיל עומד ולא רחש׳ ח
יאכלון ולא יְרִיחוּן · יָרִיחַ מלחמה · פי׳ ירגיש · דבר״ד איו׳ לט
ויוצא וַהֲרִיחוֹ ביראת יי׳ · ומשקלו הדודאים נתנו רֵיחַ · ישעי״א שיר ז
ס׳ לְרֵיחַ שמניך * · כ׳ נרדי נתן רֵיחוֹ ׃ ב כלי שם א שם
טחינה · לא יחבול רֵחַיִם ורכב · פי׳ זוג האבנים דברי׳ כד
הטוחנות נקרא ריחים ברבוי הזוגות ובעבור התנועה
ברוח מצויה נקרא על שמו ריח כמו שנקרא האניה ע״ש
והורדתי בְּרִיחִים · ופלך הברזל שהאבן שהעליונה רוכבת
ומובבת עליו נק׳ רכב · אך ברז״ל נקראת האבן העליונה
רכב והתחתונה שכב ׃

ריק ג׳ הו״ל א הרקה וריקות ב׳ ב״ל הפעיל ·
וכליו יָרִיקוּ · והפעל ולא הוּרַק מכלי אל ירמי׳ מח שם
כלי · ה׳ מ״ל (א) מקרה · ברי ירִיק · והתאר הציגני שם כח
כלי רִיק · (ב) תאר · נעור וָרֵק · ר׳ אחד הָרֵקִים · שם כתמ״ח ש״כו
(ג) תאר לנקבה · והקי״ן וְרֵיקָה נפשו · ר׳ הָרֵקוֹת ישע׳ כט רחם׳ מח
והרעות · (ד) כי עתה רֵיקָם שלחתני · והוא שורה שם לא
ליחיד ורבים דונ · (ה) שמן תּוּרַק · ב׳ הזריין והליצה שיר א
למלחמה בנינו הפעיל · וַיָּרֶק את חניכיו · וְהָרֵק רחשר״ד תלי׳ לה
חנית · ג שיט הנרוק ברגלי ההולך בנינו הפעיל ·
כטיט חוצות אֲרִיקֵם ׃ שם יח

ריר ליחה נמשכת בנינו קל · רָר בשרו · ומשקלו ויק׳ טו
בְּרִיר חלמות · עיי׳ ביאורו בשורש חלם · איו׳ ו
כ׳ ויורד רִירוֹ ׃ ש״א כא

רכך רכות הפך הקושי והאבידות ד׳ ב״ל קל עומד ·
רַכּוּ דבריו משמן · ונפעל ולבבך אל יֵרַךְ · תלי׳ נה ישעי׳ ז
ופועל ולא רֻכְּכָה בשמן · והפעיל ואל הֵרַךְ לבי · שם א איו׳ כג
ד׳ מ״ל (א) התאר · בן בקר רַךְ וטוב · ר׳ הילדים רחשי׳ יח
רַכִּים · פי׳ דכי הבשר כחק צעירי השנים ועצ״הש צעיר שם לג
במלוכה רַךְ ומשוח מלך · ויתכן שנקרא רך ע״ש ש״ב ג
הכורחו לדבר רכות את העם כחק המלך החדש וכטעם
אם היום תהיה עבד לעם הזה · (ב) התאר לנקבה · מ״א יב
הָרַכָּה בך · ר׳ ועיני לאה רַכּוֹת · פי׳ שהיה עין דבר׳ כח רחש׳ כט
בשרה ושטחו רכה ועגונה · שהוא מעלה בנקבה אך
לא היתה יפת התאר כרחל אבל רחל היתה ג״כ יפת
תאר · כי לא דבר הכתוב בגנות הצדיקים · וכן ת״א
ועיני לאה יאיין · (ג) מקרה · מהרתענג ומֹרֶךְ · (ד) דברי׳ כח
ג״כ מקרה · והבאתי מֹרֶךְ בלבבכם ׃ ויק׳ כו

רכב רכיבה ב׳ ב״ל קל עומד · וַיִּרְכַּב על כרוב · פי׳ ש״ב כב
על עב שהוא בעל צורה מה · הנה יי׳ רֹכֵב על ישעי׳ יט
עב קל · והפעיל הַרְכֵּב ידך על הקשת · וַיַּרְכִּבוּ אותו מ״ב יג שסע
עבדיו · ה׳ מ״ל (א) תאר לרוכב עם הפרש ונושא כליו ·
קח רַכָּב · כ׳ ויאמר לְרַכָּבוֹ הפוך ידיך · (ב) שם בע״ח שם מ״א כב
הנושא את רוכבו · ויעש לו רֶכֶב ופרשים · חיק הָרֶכֶב · שם א שם
הוא הכר שהרוכב יושב עליו ברכבו על הסוס ונקרא ג״כ
מרכב · רחים ורכב פירשתי בשורש ריח · ס׳ וְרֶכֶב מ״ב ו
אש · כ׳ איש בְּרִכְבּוֹ · ר׳ לסוסתי בְּרִכְבֵי פרעה · (ג) שם ט שיר א
השם עבים רְכוּבוֹ · פי׳ שהוא ית׳ מוליכם אל מקום תלי׳ קד
חפצו אם לשבט אם לארצו כרוכב המנהיג סוסו לחפצו ·
(ד) וכל הַמֶּרְכָּב · כ׳ מֶרְכָּבוֹ ארגמן · פי׳ הכר שהוא ויק׳ טו שיר ג
יושב עליו · (ה) שם קבוצת הסוסים או השידה והתיבה
המוכני לרכוב · ותצא מֶרְכָּבָה ממצרים · פי׳ ארבעה מ״א י
סוסים · כמעשה אופן הַמֶּרְכָּבָה · פי׳ כאופן וגלגל שם ז
עגלת השידה · ס׳ בְּמִרְכֶּבֶת המשנה · פי׳ במרכבה רחשי׳ מא
של המשנה למלך והמ״ם בחירק · כ׳ ויאסור יוסף
מֶרְכַּבְתּוֹ · ר׳ כקול מַרְכָּבוֹת · ס׳ מַרְכְּבוֹת השמש · שם מו יואל ב מ״ב
פי׳ צורת השמש רוכבת במרכבה כמבואר במי״ט על אני · כג
כ׳ ואין קצה לְמַרְכְּבֹתָיו · כלם המ״ם בפתח ׃ ישעי׳ ב

רכל ב׳ הו״ל א סחורה וביחוד בשמים · ד׳ מ״ל (א)
תאר למוכר בושם או שאר סחורות · מכל
אבקת רוֹכֵל · ר׳ ומסחר הָרֹכְלִים · ס׳ רֹכְלֵי שבא · שי״ג מ״א יחזק׳ כז
כ׳ המה רֹכְלַיִךְ · (ב) לנקבה רֹכֶלֶת העמים · כ׳ דדן שם שם
רֹכַלְתֵּךְ · (ג) עם הסחורה · ברב רְכֻלָּתֵךְ · (ד) ג״כ שם שם כח
שם כלל לסחורה · וארזים בְּמַרְכֻלְתֵּךְ · ב מלשינות שם כז
והשמעת הסוד · לא תלך רָכִיל · ת״א לא תיכול ויק׳ יט
קורצין פי׳ לא תשמיע סוד כי תיכול ענינו השמעת קול
כאמרם ז״ל ועיזי לאו לאכלוי בעיא (כ״ס לף ה׳) · וקורצין
ענינו סוד הנאמר ברמז כטעם קורץ בעיניו ׃

רכס גובה או חיבור או חוזק בנינו קל · וַיִּרְכְּסוּ את שמו׳ כח
החושן · ב׳ מ״ל (א) שם הרים הגבוהים או
הסמוכים זה לזה · וְהָרְכָסִים לבקעה · (ב) מֵרֻכְסֵי ישעי׳ מ תלי׳ לא
איש · פי׳ מגאוה או תוקף ׃

רכש ב׳ הו״ל א מקנה והון בנינו קל · כל רכושם
אשר רָכָשׁוּ · ומשקלו וְהָרְכֻשׁ קח לך · ס׳ רחש׳ יב שם יד
רְכוּשׁ סדום · כ׳ ואת רְכֻשׁוֹ · ב סוסים טובים צעירי שם שם
השנים או בע״ח מה חנוחים לרכוב עליהם לסוסים
וְלָרָכֶשׁ · רוכבי הָרֶכֶשׁ ׃ מ״א ד אסתי׳ ח

רמם ב׳ הו״ל א גובה ורוממות ג׳ ב״ל קל עומד ·
רֹמּוּ מעט · ונפעל וַיֵּרֹמּוּ הכרובים · והתפעל איו׳ כד יחז׳ י
וְיִתְרוֹמֵם ויתגדל · ועיי׳ שורש רום · ב תולעת בנינו דניא׳ יא
קל · וַיָּרֻם תולעים · ומשקלו וְרִמָּה לא היתה בו ׃ שמו׳ יו שם

רמה ב׳ הו״ל א השלכה בנינו קל · רָמָה בים · שם טו
רומי קשת · ג׳ מ״ל (א) רָמַת לחי · (ב) תאר · תלי׳ עח שופ׳ ט
כקשת רְמִיָּה · פי׳ קשת משלכת חצים · (ג) מקרה · הוש׳ ז
ונלאתי הנאיות רָמוּתֶךָ · פי׳ חלליך המושלכים ארצה · יחז׳ לב
רמאות

רחש ערדעכקן · הערפארכריגגן · (ב) דער כאפף ׃
רטט פרעקן · ניטטרן ׃ רטב דורכפעסט ווערדן · (ב) פייכט ·
גרין ׃ רטש שטירצן · טעדטן ׃ ריח ריכען · וואהרנעהמן ·
(ב) דער גרוך · (ג) דיא מיהל שטיינע ׃
*(הערה לריח שמניך · דמה השם הטוב לריח השמן להיות שסניהם
מתפשטים בריחוק מקום · וכמו שהריח נשאר באויר אחר
העדר השמן · כן השם נשאר אחר מות בעליו ומתמיד במציאות יותר
מהריח ככתוב טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו · וזה טעם
ריח ניחוח האמור בקרבנות שעניינו זכרון נחת · ר״ל שהאוהב אשר
העניב את ה׳ במעשיו כטעם ויתעצב אל לבו שב עתה להתקרב אל ה׳
במעשים הנרצים לו ית׳ ועושה נחת ליוצרו · ומעין דוגמת הקירוב
הזיים הרבה כאלו הוא מנחה סלוחה להפסיק רגון מה · ומעין דוגמת
טוב המעשים הנרצים לו ית׳ מעלה ריח הרומז אל חפץ האדם לעשות
שם טוב במעשיו הטובים כאמור עכ״ה) ׃
ריק אויסלעערן · אויסגיסן · (ב) לעער · (ג) וואפפנן · ריסטען
(ד) נערטרעטן ׃ ריר פליסען · טריפען · (ב) דיא פייכטיגקייט
רכך וייך · זאנפט · (ב) ווייך זיין · פרנאגן · (ג) דיא פרצאגטהייט
רכב רייטן · (ב) דער רייטר · פוהרמאן · (ג) דיא רייטעריי
(ד) דאס רייטצייג ׃ רכל דער האנדלסמאן · (ב) די
וואארי · שפעצרייא · (ג) דער אנבריגגר · פרלייםדר ׃
רכס אין דיא העהי העבן ולד״א אנשנירן · (ב) דיא העהי ׃
רכש ערווערבן · (ב) דאס ערוואורבני · גוט · (ג) אייני אר
פפערדי ׃ רמם ערהעבן · (ב) אויסקריכן · (ג) ד
וואורם ׃ רמה שליידרן · ווערפן ·

ב רמאות בנינו פיעל · למה רמיתני · ד' מ"ל (א) — ס"ח דח
מקרה · ולו תדברו רמיה · והתאר לשון רמיה · (ב) — וי"ן תלי' קד
ג"כ מקרה · ובקרבם תכין מרמה · ובטן כינוי ללב — איו' טו
כמו ותורתך בתוך מעי · ר' ומרמות ותוך · (ג) אל — תלי' י
אבימלך בתרמה · פי' במרמה או הוא שם מקום · (ד) — סופ' ט
ההזיקו בתרמית · ס' ותביאי תרמית לבם · כ' כי — רמי"ה סס ה
שקר תרמיתם : — תלי' קיט

רמח חנית · ויקח רמח בידו · רבוי מחזיקים — במד' כה
ברמחים · כ' רמחיהם קשתותיהם : — נחמי' ד סס

רמך מין פרידה או בע"ח הנרכב · בני הרמכים : — אסת' ח

רמן פרי ידוע והעשוי על תמונתו · כפלח הרמון · — שיר ד
כ' מעסיס רמוני · ויתכן היותו תאר לעסיס — סס ח
או יהיה חסר מ"ם הרבים · ר' פרדס רמונים · ורמונים · — סס ד מ"ב כה
על הכותרות · ס' רמוני תכלת : — סמו' כח

רמס חזוק הדריכה להשחית הנדרך ב' ב"ל קל יוצא ·
וארמסם בחמתי · ונפעל ברגלים תרמסנה · — ישעי' סג סס כח
ומשקלו והיה למרמס · ובפתח ולשומו מרמס · — סס ה סס י
ס' ולמרמס שה : — סס ז

רמש דריכה והלוך כל חי על ארבע ועד כל מרבה
רגלים בנינו קל יוצא · אשר תרמש האדמה · — ראשי' א
פי' אשר תלך ותדרוך הארץ · ומשקלו בהמה ורמש · — סס א
ס' מכל רמש האדמה · והרד"ק ז"ל ובע"ק כללו זה — סס ו
השורש עם הקודם לו · והנה המה נבדלים בהוראה
ובבנינים ומשקלים לכן הצגנו כל אחד בפני עצמו :

רנן השמעות קול נערך הנגינה אם לשמחה ואם
לאבל ואם להכרזה · ה' ב"ל קל עומד · *ברן — איו' לח
יחד כוכבי בקר · חכמות בחוץ *תרנה · כל זה — משלי א
לשמחה · קומי רני בלילה · פי' התאבלי וקונני · — איכ' ב
ופיעל וחסידיך ירננו · פי' הרואים חסד ה' בכל נוצר — תלי' קלב
ישירו תהלתו מעין החסד אשר יסד בעולמו כטעם פרק
שירה העולה מכל נוצר · ככתוב במעשה ידיך ארנן ·
ופועל לא ירנן ולא ירועע · והפעול הרנינו לאלהים — ישעי' ין תלי' פא
עוזנו · פי' הודיעו עלילותיו הנוראות עד שגם השומעים
יספרו מעשיו ברינה · והנה הוא יוצא כחבריו · והתפעל
כגבור מתרונן מיין · פי' מכריז גבורותיו בפועל כפו · — סס עח
ד' מ"ל (א) כנף רננים נעלסה · הוא תאר לכל צפור — איו' לט
כנף המרננת בשמחה · (ב) אל תבוא רננה בו · ס' — סס נ
רננת רשעים · ר' ושפתי רננות · (ג) רני פלט · פי' — סס ק תל' סג לב
אשמע מכל אוהבי מסביב רנות של פליטה והצלה אשר
הצלתני מכל רע · (ד) ולבקר רנה · כ' הקשיבה רנתי : — סס ל סס יז

רנב חיה ידועה · ואת הארנבת : — ויק' יא

רנה הוראתו כמו רנן בנינו קל · עליו תרנה אשפה : — איו' לט

רסס ב' הו"ל א זילוף בנינו קל · לרס את הסלת · — יחז' מו
ומשקלו רסיסי לילה · ב ריצוץ ושבירה · — שיר ה
והכה הבית הגדול רסיסים : — עמו' ו

רסן חבל שהרוכב שם בפי הסוס להנהיגו · ורסן — איו' לח
מפני שלחו · ס' ורסן מתעה · כ' בכפל — ישעי' ל
רסנו מי יבוא : — איו' מא

רעב רעבון ב' ב"ל קל עומד · כפירים רשו ורעבו · — תלי' לד
והפעיל ויענך וירעבך · ד' מ"ל (א) מקרה · — דברי' ח
מזי רעב · כי נתת להם לרעבם · (ב) ג"כ מקרה · — סס לב נחמי' ט
ובימי רעבון ישבעו · ס' רעבון בתיכם · (ג) תאר — תלי' לז ראש' מב
לזכר · ירעב ועיף · ר' ורעבים חדלו · (ד) תאר — ש"ב יז ש"א ב
לנקבה · ונפש רעבה : — תלי' קז

רעד רעד ורתת ב' ב"ל קל עומד · המביט לארץ
ותרעד · והפעיל עומדתי מרעיד · ב' מ"ל — סס קד דני' י
שניהם מקריים · (א) יראה ורעד · (ב) רעדה אחזתם : — תלי' נה סס מח

רעה ד' הו"ל א מרעה ועצ"הש לימוד והנהגה ב'
ב"ל קל · ורעום ולא ייראו עוד ורעו אתכם — ירמי' כג סס ג
דעה והשכל · פי' ילמדו והוא מרעה הנפש המשכלת
ושביעתה · ה' רעי · פי' מנהיגי · והפעיל וירעם — תלי' כג סס עח
כתום לבבו · ג' מ"ל (א) תאר · ועשרים בקר רעי · — מ"א ד
פי' ההולכים במרעה · (ב) מקרה · ומרעה שמן · ס' — יחז' לד
מרעה עדרים · כ' ויתר מרעיכם · (ג) תאר לצאן רעי · — ישעי' לב יחז' לד
צאן מרעיתי · ב ריעות וחברה ג' ב"ל קל עומד · רועה — סס משלי כח
זוללים · ופיעל למרעהו אשר רעה לו · והתפעל אל — שופ' יד
תתרע את בעל אף · ו' מ"ל (א) ולאמנון רע · ס' וכ' — משלי כב ש"ב יג
רעך ורע אביך · ר' לחלק יגיד רעים ס' רעי איוב · — משלי כז איו' יז ב
כ' ובשלשה רעיו · (ב) רעה דוד · (ג) דמיתיך רעיתי · — לב ש"ב טו שיר א
(ד) ואשה מאת רעותה · ר' אנכי ורעותי · (ה) אף — שמו' יא שופ' יא
כי מרעהו רחקו ממנו · (ו) ותהי אשת שמשון למרעהו · — משלי יט שופ' יד
כ' שלשים מרעים · ג מחשבה ורצון · ד' מ"ל (א) הוא — סס
ענין רע · פי' ענין רעיוני · ר"ל כל מתחכם בהנהגת — קהל' א
זה המציאות יענה דעתו בו כפי העולה על רעיון רוחו
והוא ע"מ אב מן אבה · (ב) ולי מה יקרו רעיך · פי' — תלי' קלט
מחשבות הש"ית עמקו מהשיג איכה ידע האל האחד
הפשוט בתכלית הפשיטות · ידיעות שונות רבות
ופרטיות ואיך יהיה האדם בחירי במעשיו עם קדימת
ידיעתו ית' במפעליו · (ג) גרעות רוח · (ד) רעיון — קהל' א סס
רוח · ד שבירה בנינו קל יוצא · רועה עקרה לא תלד · — איו' כד
והעומד

(ב) היכטרנעהן · (ג) היכטרליסט : רמח דער ספיס :
רמך חייכי ארט לאסטטהיר : רמן דער גראנאטאפפל : רמס נדר
טרעטן · נרסטאמפפן : רמש ווירד גרעססטנטהיילס נור פאן
אימזעקטן אונד פילפיסיגן טהירן געברויכט : אונד הייסט אלסדאן
קריכן · ביא אנדרן טהירן אבר · געהן · (ב) דאס גווירס :
רנן זינגן · (ב) דער זינגעלדי · (ג) דער געזאנג :
*הערה ברן יחד · הכתוב הזה נאמר ע"ד השירי · וזה כי היה מנהג
קדמוני שביום הוסד בנין חדש היו מעמידים משוררים להעיר קול
בשמחה כמו שעשו בבנין בית שני · וכן הבבליים ביום יסדו לקהל גלות ישראל
ערים לשבת על נהרותם ככתוב · שאלונו שם שובינו דברי שיר ושמחה · אך
בזכרם את עיר הקודש ציון · לא די שלא שמחו אלא אף גם בכו עיי' שורש תלל ·
וכנה יאמר מי ירה אבן פינת הארץ בראשית הוסדה הבריאה · ביום רננו כל
צבא השמים · והריעו כל בני האלהים · ורומז אל רוח אלהים חוק המרחפת
והרעמים החזקים אשר היו טרם הקוות המים והגלות מגלות הארץ · באופן
ענן וערפל שעל פני תהום כי המים היו וילדו אופל כאמרם ז"ל · והרוח
והרעם טהרו את האויר קצת ונראה אור השמש שנברא ביום ראשון כאמרם
ז"ל שכל מב' נבראו כאחד ביום א' ויצאו לפועלם כערך המרגישים כל אחד
בשעתו ועד יום הד' היה אור יקרות וקפאון ביום ענן וערפל כי לא נראו המאורות
עצמן עד יום ד' וביום ד' נטהר האויר מכל האידים ונראו המאורות עצמן וזה
טעם מראה הערב והבקר הנאמר לפני יום ד' כי כבר שימשו המאורות
ובתנועתם שיערו מדות הימים והלילות · ובקול הרעם והרעש האמור קרא
ה' על המים שיקוו בעת עלו הרים וירדו בקעות ככתוב מן גערתך ינוסון מן
קול רעמך יחפזון יעלו הרים וגו' · עיי' בהערה לשורש רגב · ונאמר קול ה'
על המים הרעים ה' על מים רבים · ואליו ירמוז אמרו ברן יחד כוכבי בקר) :
*הערה חכמות בחוץ תרונה · אם הערך והיחס הנרגשי שבין הקולות
הנמוכים והגבוהים נקרא נגינה ורינה · הנה אין רינה כחכמה
המיוסדת בעולם הגותנת ערך שכליי בין הסבות למסובביהן · והוא שאמר
הכתוב בחוץ תרונה ר"ל רשמי החכמות תרונה בחוצות היצורים אשר כלם
בחכמה עשה · ושיר ה' משורר ממזרח שמש עד מבואו מקום אשר דבר העלך
ה נכאות ודת יצירתו מגיע · המון שירי החכמה ורנותיה כהמות ימים
יהמיון · וכשאון מים כבירים ישאון · אין אומר ואין דברים בלי נשמע
קולם · בכל הארץ יצאו קוי כנוריה ובקצה תבל עריבי זמירותיה · יהוכו בגאון
ה' ויצהלו מים חכמה ומדע ישאו ותהלת ה' יבשרו להשמעות אוני הבקיכה
ולמראה עיני הבינה לאמר החרשים שמעו והעורים הביטו לראות אין חכם כה'
אשר הכל יסד בחכמה · וכל משכילי העם הזה רואים את הקולות ונהנים
מזיו ראייתם · ומתענגים על ה' מנועם השגתם) :
רנב דער האזי : רנה וויא רנן : רסס בספרענגן · אנפייכטן ·
(ב) דער טראפפן · דיא פייכטיגקייט · (ג) ברוכשטיקי :
רסן דער צייגל · צוים · דאס גביס : רעב הונגרן · (ב) דער
הונגר · דיא הונגרסנאהט · (ג) הונגריג :
רעד ציטטרן · בעבן · (ב) דאס ציטטרן : רעה ווידן · היטן ·
(ב) דער הירט · היטר · (ג) גווידט · (ד) דיא וויד · (ה)
זיך אנגזעללן · אנפריינדן · (ו) דער גזעללי · פריינד · פרוינדטר ·
(ז) דער גדאנקי · דיא פארשטעללונג · (ח) שטאסן · דריקן :

והעומר וְרָעוּ הַאוֹרְתִיו · ועיי׳ שרשי ירע ורוע : (רמי׳ יא)

רעל ב׳ הו״ל א רעדה ומהומה או סם המות בנינו
הפעל · והברושים הָרְעָלוּ · פי׳ שרי הצבא (נחו׳ ב)
הרדו ונבוכו · ב׳ מ״ל (א) סף רַעַל · (ב) כוס הַתַּרְעֵלָה · (זכר׳ יב ישע׳ נא)
פי׳ יין ארסי מרעיר · ב עיטוף וצעיף בנינו הפעל
והברושים הָרְעָלוּ · ת״י רבני משריתהון מסרבלין (נחו׳ ב)
בצבעונין · ומשקלו והשרות הָרְעָלוֹת : (שם ג)

רעם זעף ורעש ב׳ ב״ל קל עומד · רָעֲמוּ פנים (יחז׳ כז)
יִרְעַם הים ומלואו · והפעיל הִרְעִים יי׳ על (תלי׳ צו שם כט)
מים רבים · עיי׳ ביאורו בהערה לשורש רנן · ב׳ מ״ל
(א) בסתר רָעַם · ס׳ וְרַעַם גבורותיו · כ׳ קול (שם פא איו׳ כו)
רַעַמְךָ בגלגל · (ב) התלביש צוארו רַעְמָה : (תלי׳ עז איו׳ לט)

רען רטיבות ויופי וטוב הריח בנינו קל · וכפתו לא
רַעֲנָנָה · פי׳ ענפו לא נרטבה ורומז על שלות (איו׳ טו)
הבנים · ב׳ מ״ל (א) תאר לזכר · ומתערה כאזרח
רַעֲנָן · פי׳ מראה א״ע כאלו הוא תושב יפה פרי תאר (תלי׳ לז)
והפכו הוא הגר שהוא מטעם גר ניר יחידי ; בלותי בשמן
רַעֲנָן · פי׳ טוב הריח · ר׳ דשנים וְרַעֲנַנִּים · (ב) תאר (שם צב שם)
לנקבה · אף ערשנו רַעֲנָנָה · פי׳ טובת הריח כטעם (שיר א)
נפתי משכבי מור וגו׳ :

רעף הזלה ב׳ ב״ל קל יוצא · יִרְעֲפוּ טל · והפעיל (משלי ג)
הַרְעִיפוּ שמים ממעל : (ישעי׳ מה)

רעץ שבירה בנינו קל · וַיִּרְעֲצוּ וירוצצו : (שופ׳ י)

רעש תנועה ורעדה ג׳ ב״ל קל עומד · ארץ רָעָשָׁה · (שם ה)
ונפעל נִרְעֲשָׁה הארץ · והפעיל מַרְעִישׁ (ירמ׳ נ ישע׳ יד)
ממלכות · ומשקלו סואן בְּרַעַשׁ · ס׳ וקול רַעַשׁ אופן : (שם ט נחו׳ ג)

רפא ג׳ הו״ל א רפואת כל חלי גופני ונפשי ד׳ ב״ל
קל יוצא · וממכותיך אֶרְפָּאֵךְ · אֶרְפָּא (ירמי׳ ל שם ג)
משובתם · פי׳ רפואת הנפש · ונפעל רפאני יי׳ וְאֵרָפֵא · (שם יז)
ופיעל רִפִּאנוּ את בבל · בא ע״ד בעלי הה״א · והתפעל (שם נא)
לְהִתְרַפֵּא ביזרעאל · ג׳ מ״ל (א) לתת רְפֻאוֹת · (ב) (מ״ב ח יחז׳ ל)
רִפְאוּת תהי לשרך · (ג) ולכל בשרו מַרְפֵּא · ובה״א (משלי ג שם ד)
לעת מַרְפֵּה · ב ענקים מילידי הָרָפָא · ובה״א בילידי (ירמ׳ ח ד״ה א כ)
הָרָפָה · ר׳ נשאר מיתר הָרְפָאִים · ג מתים · אם (ש״ב כא יהוש׳ יג)
רְפָאִים יקומו · הָרְפָאִים יחוללו · פי׳ זרע הצמחים (תלי׳ פח איו׳ כו)
שהם כמתי עולם יתהוו מתחת לארץ :

רפד הצעה ב׳ ב״ל קל יוצא · יִרְפַּד חרוץ · ופיעל (שם מא)
בחושך רִפַּדְתִּי יצועי · ומשקלו רְפִידָתוֹ זהב : (שם יז שיר ג)

רפה ב׳ הו״ל א רפיון הפך התוקף ד׳ ב״ל קל עומד
כל ידים תִּרְפֶּינָה · ונפעל כי נִרְפִּים הם · (ישעי׳ יג שמו׳ ה)
ופיעל תְּרַפֶּינָה כנפיהם · ובאל״ף על כן הוא מְרַפֵּא · (יחז׳ א ירמי׳ לח)
והתפעל גם מִתְרַפֶּה במלאכתו · ג׳ מ״ל (א) תאר (משלי יח)
החזק הוא הֲרָפֶה · ר׳ וידים רָפוֹת תחזק · (ב) מקרה (במד׳ יג איו׳ ד)
מַרְפְּיוֹן ידים · (ג) מַרְפֵּא יניח חטאים · ב עזיבה (ירמי׳ מז קהל׳ י)
ב׳ ב״ל קל · וַיִּרֶף ממנו · והפעיל הֶרֶף מאף ועזוב (שמו׳ ד תלי׳ לז)
חימה · מעשי ידיך אל תֶּרֶף : (שם קלח)

רפס דריכה ורמיסה ב׳ ב״ל קל · וַתִּרְפֹּשׂ נהרותם · (יחז׳ לב)
והתפעל הִתְרַפֵּס ורהב רעיך · פי׳ הכנע והיה (משלי ו)
למדרך כף רגלו · ומשקלו וּמִרְפַּשׂ רגליכם : (יחז׳ לד)

רפק נענוע או חיבור בנינו התפע׳ · מִתְרַפֶּקֶת על דודה (שיר ח)

רפש עכירות וטיט בנינו נפעל · מעין נִרְפָּשׂ · (משלי כה)
ומשקלו רֶפֶשׁ וטיט : (ישעי׳ נז)

רפת בית הבקר · ואין בקר בָּרְפָתִים : (חבק׳ ג)

רצץ שבירה בלתי שלימה ד׳ ב״ל קל יוצא · ואת מי
רַצּוֹתִי · וע״ד השלימים הָרְצֻצוֹת אביונים : (ש״א יב עמו׳ ד)
ונפעל וְנָרֹץ הגלגל · ומרובע וירעצו וַיְרֹצְצוּ · ופיעל (קהל׳ יב שופ׳ י)
רִצַּצְתָּ ראשי לויתן · ומשקלו מתרפס בְּרַצֵּי כסף · (תלי׳ עד שם סח)
פי׳ מכניע א״ע בשביל חתיכות כסף שנותנים לו ·
ועיי׳ שורש רוץ :

רצד שפלות או חירהור ריב או מארב או הוהלת או
ריקוד בנינו פיעל · למה תְּרַצְּדוּן הרים : (שם)

רצה ג׳ הו״ל א פיוס והתרצות ה׳ ב״ל קל יוצא ·
ואור פניך כי רְצִיתָם · ונפעל כי נִרְצָה עונה · (שם מד ישעי׳ מ)
פי׳ נתרצה ונתפיס העונש העומד לגבות חובו · בפרעון
החוב ובדרז״ל הזדונות נעשות זכיות · וְנִרְצָה לו לכפר (ויק׳ א)
עליו* · ופיעל בניו יְרַצּוּ דלים · והפעיל וְהִרְצָת את (איו׳ כ ויק׳ כו)
שבתותיה · פי׳ הארץ תפייס את המעניש לבל יוסיף
לענוש כי היא תשלם נשיים · והתפעל ובמה יִתְרַצֶּה (ש״א כט)
זה אל ארוניו · ומשקלו עת רָצוֹן · ס׳ רְצוֹן יראיו · (תלי׳ סט שם קמה)
כ׳ עושי רְצוֹנוֹ · ב השלמה ג׳ ב״ל קל · עד תִּרְצֶה (שם קג איו׳ יד)
כשכיר יומו · ונפעל כי נִרְצָה עונה · והתפעל וְהִרְצָת (ישעי׳ מ ויק׳ כו)
את שבתותיה · פי׳ קצתם לשון השלמה והוא קרוב
לענין הראשון כי ההשלמה והפרעון והריצוי הם אחד ·
ג מהירות ההליכה בנינו קל · והחיות רָצוֹא ושוב : (יחז׳ א)

רצח הריגת אדם אשר לא כדת ד׳ ב״ל קל · ורְצָחוֹ (דברי׳ כב)
נפש · וזה דבר הָרֹצֵחַ · לא תִּרְצָח · ונפעל (שם יט שם ה)
איש האשה הַנִּרְצָחָה · ופיעל ויתומים יְרַצֵּחוּ · ופועל (שופ׳ כ תלי׳ צד)
תְּרָצְּחוּ כלכם · ומשקלו בְּרֶצַח בעצמותי : (שם סב שם מב)

רצע נקיבת האוזן בנינו קל ומשקלו · וְרָצַע אדניו (שמו׳ כא)
את אזנו בַּמַּרְצֵעַ :

רצף ב׳ הו״ל א שריפה וגחלת בנינו קל · תוכו
רָצוּף אהבה · פי׳ שורף עד״ה רשפיה רשפי (שיר ג)
אש וגו׳ · ב׳ מ״ל (א) ובידו רִצְפָּה · (ב) עוגת רְצָפִים : (ישעי׳ ו מ״א יט)
ב הצעת אבנים ע״פ הארמה בנינו קל · רָצוּף אהבה · (שיר ג)
פי׳ קצתם מטעם רצפת · ב׳ מ״ל (א) אפים ארצה
על הָרִצְפָּה · ס׳ רִצְפַּת בהט · (ב) מַרְצֶפֶת אבנים : (ד״ה ב ז אסת׳ א מ״ב)

רק מיעוט ויחור הדבר · רַק לאנשים האל : (יו ראשי׳ יט)

רקק ג׳ הו״ל א רזי הכמות · ג׳ מ״ל (א) תאר לרז
הבשר · וְרַקּוֹת בשר · (ב) תאר לעוגה רזת (שם מב)
הבצק ודקת הכמות · וּרְקִיק אחד · ס׳ וּרְקִיקֵי מצות · (שמו׳ כט שם)
(ג) שם התפוח שתחת העין שהוא רז הבשר · כפלח
הרמון רַקָּתֵךְ · ב ריק בנינו קל · וכי יָרֹק הזב · ב׳ (שיר ד ויק׳ טו)
מ״ל

רעל ערשיטטרן · ציטטרן · (ב) דער טרעקן · (ג) דאס גיפט · (ד) פרשלייערן · (ה) דער שלייאר :
רעם שטירנון · טאכן : **רען** גריכן · פריש זיין · וואהלריכנד :
רעף טריפן : **רעץ** צרשמעטטרן :
רעש ציטטרן · בעבן · ערשיטטרט זיין · (ב) דיא בוועגונג · דער שטורם : **רפא** היילן · (ב) היילונגסמיטטל · ארצנייא · (ג) איין ריזנגשלעכט · (ד) דער אכגשידני · פרשטארבני :
רפד צורעכטלעגן · ארדנן · (ב) דאס לאגר : **רפה** ערשלאפפן · ערמאטטן · (ב) נאכלעסיג · מיסיג · (ג) שוואך · (ד) דיא שוועכי · מאטטיגקייט · (ה) אבלאסען : **רפס** צרטרעטן · שטאמפן :
רפק גזעללן · פריינדשאפטליך האלטן : **רפש** ליימיכט · טריבי · (ב) דער לייס : **רפת** דער ריכדרשטאלל : **רצץ** ביגן · ברעכן · (ב) דאס שטיק · אבגבראכני : **רצד** היפפן · שפריגנן · אדר זיך עלאייפרן : **רצה** וואהלגפאללן פינדן · אויסזעהנן · (ב) דער וויללי · (ג) ערזעטצן · פאללעכדן · (ד) לויפן : *(הערה ונרצה לו וגו׳ · פי׳ העון והעונש יהיה מרוצה כפרעון חובו וקנת פירטוא על הפס ולא הבינו כי הפס הוא הרוצה ככתוב יעתר אל אלוה וירצהו (איו׳ לג) · וככעסי שב להיות בלתי רוצה והתרצות הנכעס ישוב הכועס להיות רוצה והנכעס להיות נרצה אך לא ישוב הרוצה להיות נרצה מרוצה זולתו כי מי הוא זה ירצהו ית׳ ויחוננהו והדבר דומה לדברי חרופין ח״ו · וכן ככנין התפעל מורה על הנכעס ובמה יתרצה זה אל אדוניו · ולפי דעתי פיוט נתרצה ברחמים איננו לשון נקי לפניו ית׳ כי הוא ית׳ הרוצה והאדם הוא המתרצה כאמור והיפוכו אין נקי · ועיי׳ מ״ש הרד״ק בשרש עתר · ואשר יישב שם בדוחק אפס מקום לו בזה · וכבר העירונו זה בחיבורנו ויעתר יצחק סי׳ תע״ח · עכ״ה) : **רצח** ערמארדן · (ב) דער מארד :
רצע דורכבארן · (ב) דיא פפרימי : **רצף** גליהן · (ב) איין פייארברנד · (ג) גפלאסטרט · אויסגלעגט :
רק נור · בלאס : **רקק** מאגר · דינן · (ב) איינע ארט דיננע קוכן · פלאדן · (ג) דאס פלייש אונטער דעס אויגע · (ד) אויספייאן :

איו׳ ל פס ז — מ״ל (א) לא חשכו מרק · כ׳ עד בלעי רקי · (ב) כפלח
שיר ד — הרמון רקתך · יראה לי שהוא שם הבשר שתחת הזקן ·
העגול כחצי כדור הרמון בבעלת הבשר · ונק׳ רקה
ע״ש הדוק היוצא מב׳ הגידים אשר ממעל לו ובזה נשמר
פרר ההילול ממעלה למטה :

רקב ישעי׳ מ — רקבון בנינו קל עומד · עץ לא ירקב יבחר ·
אלי יב פס יד — ב׳ מ״ל (א) ותרקב בעצמותיו · ס׳ ורקב
איו׳ מא — עצמות קנאה · (ב) לעץ רקבון :

רקד תלי׳ קיד — קפיצה וריקוד ג׳ ב״ל קל עומד : ההרים ירקדו
איו׳ כא — כאלים · ופיעל עומד וילדיהם ירקדון ·
תלי׳ כט — והפעיל יוצא וירקידם כמו עגל :

רקח — מלאכת עירוב הבושם בבישול או בלי בישול ·
שמו׳ ל פס — ג׳ ב״ל קל · אשר ירקח כמהו · מעשה רוקח ·
דה״ב יו יחז׳ כד — ופיעל מרקחים במרקחת · והפעיל והרקח המרקחה ·
נחמ׳ ג — ה׳ מ״ל (א) תאר לזכר · חנניה בן הרקחים · (ב) תאר
ש״א ח שיר ח — לנקבה · לרקחות ולטבחות · (ג) מיין הרקח · (ד)
ישעי׳ כז שמו׳ ל — והרבי רקחיך · (ה ו) רקח מרקחת · (ז) מגדלות
שיר ה יחז׳ כד — מרקחים · (ח) והרקח המרקחה :

רקם — מלאכת הבגדים משוני הגוונים בארינה או
במעשה מחט ועצ״הש יצירת הגוף ב׳ ב״ל קל ·
תה׳ לט תל׳ קלט — רקמתי בתחתיות ארץ · ופיעל רקמתי בתחתיות ארץ · ב׳
יחז׳ יו פס כו — מ״ל (א) ואלבישך רקמה · כ׳ בגדי רקמתם · ר׳ צבע
שופ׳ ה תלי׳ מה — רקמתים · (ב) לרקמות תובל :

רקע פס קלו — פרישה ושטיחה ג׳ ב״ל קל יוצא · לרוקע הארץ
על המים · פי׳ שוטחה על המים אשר בבטנה ·
ש״כ כב יחז׳ ו — אדיקם ארקעם · פי׳ אשטח פגריכם · ורקע ברגלך ·
בעבור היות כף הרגל רחוב השטח יאמר על הכאתו
ישעי׳ מ איו׳ לו — רקע · ופיעל וצורף בזהב ירקענו · והפעיל תרקיע
עמו לשחקים · פי׳ התפרנש עמו השחקים והלמ״ד
במד׳ יו — נוספת כלמ״ד הרגו לאבנר · ב׳ מ״ל (א) רקעי פחים ·
בראשי׳ א פס — (ב) יחי רקיע · ס׳ רקיע השמים :

רשש — ב׳ הו״ל א עוני בנינו פועל · כי תאמר אדום
מלא׳ א — רששנו · ועיי׳ שורש רוש · ב אבן יקרה
יחז׳ י — מה · ושם אחד חימים ושם עיר · כעין אבן תרשיש ·
פס כז פס לח — אניות תרשיש · וסוחרי תרשיש :

רשה עזרא ג — רשות · פרשיון כורש מלך פרס :

רשם דני׳ י — חקיקה וכתיבה · הרשום בכתב אמת :

רשע — ב׳ הו״ל א רשע רע הפך הצדיק ב׳ ב״ל קל
פס ט — עומד · חטאנו רשענו · והפעיל עומד חטאנו
פס איו׳ מ — ועוינו והרשענו · ויוצא תרשיעני למען תצדק · ד׳
פס ך — מ״ל (א) תאר לאיש רע · זה חלק אדם רשע · ר׳ כי
פס יחז׳ ז — רננת רשעים · ס׳ ולרשעי הארץ · (ב) תאר לנקבה ·
פס ג פס ז — מדרכו הרשעה · (ג) מקרה · החמס קם למטה רשע ·
קהל׳ ז יחז׳ ג — ס׳ רשע כסל · כ׳ ולא שב מרשעו · (ד) ג״כ מקרה ·
עמוס פס לג — ותמר את משפטי לרשעה · כ׳ ורשעת הרשע · כ׳
פס — ובשוב רשע מרשעתו · ב הרדה ובלבול ורבוי העסק
קהל׳ ז — בישובו של עולם ג׳ ב״ל קל : אל תרשע הרבה · פי׳
אל תרבה בעסקי העולם עד אפס פנאי לעסוק בהכמה
ותמות מיתת סכלות בלא עת מות הגוף הפך ההכמה
איו׳ לד — התחיה בעליה · והפעיל והוא ישקיט ומי ירשיע · פי׳
פס ג — מי יחריד ויבלבל · ג׳ מ״ל (א) שם רשעים חדלו רוגז ·
הם המרגיזים א״ע ואנשי הארץ ברבוי עסקם · (ב) מדור
תלי׳ פד ד״הכ כד — באהלי רשע · (ג) עתליהו המרשעת · פי׳ מחרדת :

רשף — ניצוצי אש וחמימות ועצ״הש להבת החצים ·
איו׳ ה דבר׳ לב — ובני רשף יגביהו עוף · ולחומי רשף · פי׳
נופם יהיה לחם ומאכל לחולי החמימות · ר׳ ומקניהם
תלי׳ עח — לרשפים · פי׳ לברד ואש מתלקחת או לחצי הברד ·
שיר ח — כ׳ וס׳ רשפיה רשפי אש · פי׳ חצי אהבתה אשר
היא זורקת בלב חושקיה הם אש ושלהבת יה :

רשת שמו׳ כז — מכמורת מנוקבת · מעשה רשת נחושת ·
פי׳ נחושת מנוקב כעין רשתות של חוטים ·
הוש׳ ז — כ׳ אפרוש עליהם רשתי :

רתת פס יג — רעד · כדבר אפרים רתת :

רתח — רתיחה והיבום ג׳ ב״ל פיעל · ומשקלו רתח
יחז׳ כד איו׳ ל — רתחיה · ופועל מעי רתחו · והפעיל
פס מא — ירתיח כסיר מצולה ·

רתם מ״א יט — ב׳ הו״ל א עץ מה · וישב תחת רתם · ר׳
תלי׳ קך — גחלי רתמים · ב מאסר וקשירת הרכב בנינו
מיכ׳ א — קל · רתום המרכבה לרכש :

רתק קהל׳ יב — שלשלאות והאסר בם ב׳ ב״ל נפעל · לא ירתק
חבל הכסף · עיי׳ ביאורו בהערה לשורש רוץ ·
נחו׳ ג יחז׳ ז — ופועל רתקו בזקים · ב׳ מ״ל (א) עשה הרתוק ·
מ״א ו ישעי׳ מ — ר׳ ברתוקות זהב · (ב) ורתקות כסף :

בני רבעים

רטפש איו׳ לג — ריכוך או רטיבות בנינו פועל · רטפש בשרו :

רפסד — קורות קשורות יחד שמשיטין אותם בנהרות ·
ד״הב ב — ונביאם לך רפסדות · רענן בשורש רען :

נשלמה אות הרי״ש

אות השי״ן

שש ראשי׳ מא — פשתן · וילבש אותו בגדי שש :

ששה — ב׳ הו״ל א מספר ומנין הששה בנינו פיעל ·
יחז׳ מה — וששיתם האיפה · ו׳ מ״ל (א) תאר הזכרים
פס ט — הנמנים · ששה אנשים באים · (ב) מנין הזכרים
המופשט

(ה) דער שפייכל : **רקב** פוילען · פרוועזן · (ב) דיא פוילנים :
רקד היפפען · שפרינגן : **רקח** זאלבן אדר שפעצרייאן מאכן · (ב)
דער אפאטעקער · (ג) דיא זאלבי · שפעצרייא :
רקם שטיקען · ווירקן · וועבן : **רקע** אויסברייטן · (ב) דיא אויסדעהנונג :
רשש פעראַרמן · (ב) איין כאמן : **רשה** דיא ערלויבנים · דאס
פרמעגן : **רשם** אוופגנייכנט : **רשע** בעזי · גאטטלאס זיין ·
(ב) דער בעזוויכט · (ג) דיא באסהייט · (ד) לה״מ זיך פרווירדן :
*(הערה נלר הרשע הוא התחזקות על הזולת בתוקף ואלמות אשר לא
כדת היושר לפי החכמה המיוסדת בעולם · וזה אם במעשה
אם באמונות ודעות · והפכו הוא הצדיק המודק במעשיו ונאמן בדעותיו
כדת החכמה הנאמנה · וכן ת״א ויעפילו לעלות ההרה · ואדשיעו ר״ל
התחזקו שלא כדת ה׳ וכטעם עופל שענינו חוזק · ובזה תבין כתובים
רבים כמו ולא ימלט רשע את בעליו פי׳ התקיף לא ימלט בתקפו כי היושר
יחזק עליו · וכן הנה עופלה לא ישרה נפשו בו וצדיק באמונתו יחיה (חבק׳
ב) · לא ידעו המפרשי׳ איזה דרך ישכון אור ביאור פשוטו של מקרא
זה · ולפי הנגדר האמור הדבר מבואר מאד כי יאמר על כ״כ שהוא כתקיף
בלי יושר · והפכו הצדיק הפס יושר מבטחו יחיה בבטחונו · כי אמונה
ענינו בטחון וקיום המבטח · וירמוז אל ישראל הסגו׳ יושר ה׳ מבטחם
להנצל מכף כ״כ · ובזה תבין ביאור הכ׳ דבר שקר ישנא צדיק ורשע יבאיש
ויחפיר · פי׳ הצדיק באמונתו לפי החכמה הנאמנה ישנא הדעת הכוזבת ·
אולם הרשע המתחזק בלי יושר כדת החכמה לעמוד על דעתו הכוזבת
יבאיש ר״ל יתעב דעת הצדיק הנאמנת לפי החכמה המיוסדת במציאות ·
ויחפיר ר״ל יבייישהו על דעתו כאלו אין אתו אמונת אומן · וזה כי שנאת
רשע כסל את התבונה תעורר מדנים על היושר הנוסך ממנה · וכן טעם
רשע כסל (קהל׳ ז) · פי׳ התקיף הבוטח בתקפו כי כסל ענינו בטחון · כמו
אם שמתי זהב כסלי · ובכה בכל אשר יפנה ירשיע (ש״א יד) · פי׳ יתחזק
שלא כדת היושר כ״א כחק המולכים לקחת ארצות זולתם במזקה וכל דאלים
גבר · ומאלה תקיש על השאר לבאר כ״א לפי ענינו) :
רשף דיא היצי · דער בראנד · פונקן · דער בליטץ : **רשת** דאס נעטץ :
רתת דער שרעקן : **רתח** דאס זידן · קאכן · (ב) זידן :
רתם דער נאמי אייכס געויסן בוימס · וואכאלדר · (ב) אנשפאנן :
רתק פרווירדן · פרוויקלן · (ב) דיא קעטטי · באנדי :
רטפש נארט אדר פייכט · גרין זיין : **רפסד** דיא פלעסן :
שש ליינן : **ששה** דען זעקסטן טהייל געהמן · (ב) זעקס ב

המופשט מן המתואר · שֵׁשֶׁת ימי המעשה · (ג) תאר לנקבות הנמנות · וְשֵׁשׁ אמות מפת · (ד) תאר המנוי הזכר בפרט · בַּשִּׁשִּׁי בחמשה להודש · (ה) תאר המנויה בפרט או החלק · בשנה הַשִּׁשִּׁית · שִׁשִּׁית ההין · (ו) תאר שׁשׁה עשריות הנמנים זכרים או נקבות · וְשִׁשִּׁים יום וששת ימים · ועד בן שִׁשִּׁים שנה · ב הורבן בנינו פיעל · ושובבתיך וְשִׁשֵּׁאתִיךְ · וי"ה כמו אֲפַהֵךְ · וקצרת פי' מטעם הוראה הא' · שלא ישאר בם רק חלק ששי או שישפטם בששה שפטים דבר ודם גשם שוטף אבני אלגביש אש וגפרית · כאמור בענין :

שׁשׁן ב' הו"ל א צמח מה · ג' מ"ל (א) מעשה שׁוֹשַׁן באולם · (ב) מעשה שׁוֹשָׁן · (ג) כְּשׁוֹשַׁנָּה בין החוחים · כ' שׁוֹשַׁנַּת העמקים · ר' הרועה בַּשּׁוֹשַׁנִּים · ב נועם פיוט · ב' מ"ל (א) על שׁוּשַׁן עדות · (ב) למנצח על שׁוֹשַׁנִּים* :

ששר צבע ציורי מה · ומשוח בַּשָּׁשַׁר :

שאב שאיבת מים בנינו קל יוצא · לעת צאת הַשֹּׁאֲבֹת · וְהַשֹּׁאֵב לכל גמליו · ומשקלו בין מַשְׁאַבִּים :

שאג צעקת הארי ועצ"הש כל המיה הזקה בנינו קל עומד · הכפירים שֹׁאֲגִים לטרף · שָׁאֹג יִשְׁאַג על נוהו · ומשקלו שְׁאָגָה לו כלביא · ס' שַׁאֲגַת אריה · כ' מקול שַׁאֲגָתִי · ר' ויתכו כמים שַׁאֲגֹתָי :

שאה ג' הו"ל א שממון ג' ב"ל קל עומד · אם שָׁאוּ ערים · ונפעל תִּשָּׁאֶה שממה · והפעיל לְהַשְׁאוֹת גלים נצים · ב' מ"ל (א) וּשְׁאִיָּה יוכת שער · פי' ובשאיה · (ב) בבוא כְּשׁוֹאָה פחדכם · ס' וּמְשֹׁאַת רשעים · פי' שממון וכליון · ועיי' שרשי נשא ושוא · ב' תמיה בנינו התפעל · והאיש מִשְׁתָּאֵה לה · ועיי' שורש תהה · ג המיה ומהומה ורעש בנינו נפעל · כשאון מים כבירים יִשָּׁאוּן · ר' מ"ל (א) וּלְשׁוֹאָה ממרחק תבוא · כ' וּמִשֹּׁאַת רשעים · יש לפרשם מלשון מהומה · (ב) השיבה נפשי מִשֹּׁאֵיהֶם · (ג) קול שָׁאוֹן מעיר · ס' כִּשְׁאוֹן מים רבים · כ' והמונה וּשְׁאוֹנָהּ · (ד) וְשַׁאֲנַנְךָ עלה באזני · י"ל ושאונך · ועיי' שור' שוא :

שאט בזיון או בוזה בנינו קל יוצא · בכל שָׁאטְךָ בנפש · פי' בזיון · הַשָּׁטוֹת אותן מסביב · פי' השוללות :

שאל ה' הו"ל א שאלה שכנגדו התשובה ב' ב"ל קל · וְאֶשְׁאָלְךָ והודיעני · ופיעל שאול יְשַׁאֲלוּ באבל · ב בקשה ג' ב"ל קל · כי מיי' שְׁאִלְתִּיו · ונפעל נִשְׁאַלְתִּי מן המלך · ופיעל נוע ינועו בניו וְשִׁאֵלוּ · ב' מ"ל (א) שְׁאֵלָה אחת קטנה · כ' שְׁאֵלָתִי אשר עמתי · ובהסרון הא"ה והמלה הנגעתת על השי"ן · יתן יי' את שֵׁלָתֵךְ · ובסגול וה"ס ויתן להם שֶׁאֱלָתָם · (ב) מִשְׁאֲלֹת לבך · כ' ימלא יי' כל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ · ג מתנה ב' ב"ל קל · הוא שָׁאוּל ליי' · והפעיל הִשְׁאִלְתִּיהוּ ליי' · פי' נתתיו · ומזה הוא אמרו וְשְׁאֵלָה אשר נְתָנָה · וַיַּשְׁאִלוּם · ענינם בקשת מתנה ונתינתם וגביהא בן פסיסא בתשובתו קיים בעצמו ענין כפיל כאולתו · ומשקלו תחת הַשְּׁאֵלָה אשר שאל ליי' · פי' תחת דמתנה · ד שאלה והלואה ע"מ להחזיר בענין בנינו קל · וכי יִשְׁאַל איש מעם רעהו · ה קבר · שְׁאוֹל ואבדון נגד יי' · עיי' שורש אבד ביאורו :

שאן שלוה והשקט בנינו קל · יהיה אסירים שַׁאֲנָנוּ · ב' מ"ל (א) תא' ומקר' · לעשתות שַׁאֲנָן · כ' וְשַׁאֲנַנְךָ עלה באזני · פי' שלותך אשר הביאתך למרות בי · ועיי' שורש שאה · ר' הלעג הַשַּׁאֲנַנִּים · ולנקבות נשים שַׁאֲנַנּוֹת · (ב) כלו שַׁלְאֲנָן ושלו :

שאף משיכה ובליעה ועצ"הש הבטה ותוחלת בנינו קל · שָׁאֲפָה רוח · פי' משכה האויר · שְׁאָפַנִי אנוש · פי' בלעני · כעבד יִשְׁאַף צל · פי' יביט ויקוה :

שאר ג' הו"ל א השארות ויתרון ג' ב"ל קל עומד · עוד שָׁאַר הקטן · ונפעל ויהיו הַנִּשְׁאָרִים ויפוצו · והפעיל ולא נִשְׁאַר בהם איש · ב' מ"ל (א) וּשְׁאָר הברודים · וּשְׁאָר רוח לו · פי' יתרון מעלה · וּשְׁאָר ונין · פי' בן · (ב) מירושלים תצא שְׁאֵרִית · ס' שֵׁרִית ישראל · חסר אל"ף בהמלת הנעתה על השי"ן · כ' וּשְׁאֵרִיתֵךְ יהרוג · ב בשר ומזון או קרובים · ב' מ"ל (א) אם יכין שְׁאֵר לעמו · ס' יִשְׁאֵר בשרו · פי' קרובו · כ' שְׁאֵרָהּ כסותה · ת"א זיונה ר"ל מזונה הנותן שארית לנזון וכן הקרובים נותנים שארית זה לזה · (ב) שַׁאֲרָה הנה · פי' בשר אחד כלומר קרובי ערוה · ג עסה והעריבה שלשין בה · ברוך טנאך וּמִשְׁאַרְתֶּךָ · ר' מִשְׁאֲרֹתָם צרורות :

שאר מחמצת · תשביתו שְׂאֹר · שאת או ספחת בשורש נשא :

שבב ב' הו"ל א עבירה או גירוש בנינו מרובע · וְשׁוֹבַבְתִּיךָ וששאתיך · הרים שׁוֹבְבוּם · פי' ר"י להרים גרשום רועיהם · ומשקלו שְׁבָבִים יהיה עגל שומרון · פי' משובר וה"י פי' מגורש ר"ל ילך גולה · ב הבערה וניצוצי אש בנינו הפעיל · ולְהַשִּׁיב בהזמה אפו · פי' להבעיר · ב' מ"ל (א) שְׁבִיב אשו · (ב) שְׁבָבִים יהיה עגל שומרון · פי' קצת ישרף באש :

שבה ב' הו"ל א שביה ב' ב"ל קל יוצא · וְשָׁבוּם שֹׁבֵיהֶם · וַיִּשְׁבְּ ישמעאל · ונפעל נִשְׁבָּה עדר יי' · ד' מ"ל (א) מקרה · ואשר לַשְּׁבִי לַשֶּׁבִי · ס' שְׁבִי מצרים · כ' ושבית שִׁבְיוֹ · ובסגל ושבה שֶׁבְיֵךְ ובשואתם וְשִׁבְיְכֶם · (ב) תאר · וראית בַּשִּׁבְיָה · (ג) ובנותיו בַּשְּׁבִית · כ' שבת שְׁבִית יעקב · כ' שובה יי' את שְׁבִיתֵנוּ · ר' ושבות שְׁבִיתֵךְ · (ד) וּשְׁבוּת שביתיך · כ' את שְׁבוּתֵךְ · ר' בשובי את שְׁבוּתֵיכֶם · ב אבן יקרה מה · לשם שְׁבוֹ :

שבח ב' הו"ל א התהלה ב' ב"ל פיעל · שַׁבְּחוּהוּ כל האומים

(ג) זעכליג · (ד) פרוויסטן · פרהעערן : **ששן** איינע גוויסע בלומע · (ב) איין מוזיקאלישעס אינסטרומענט :

*(הערה זה הפרח אמרו קצת שהוא הנקרא ויא"ולי והוא בעל ששה עלין (ובהקדמה לס' הזהר כאמר שהשושנה היא בעלת חמש עלין תקיפין) ולפ"ז יתכן לומר שהמלה נגזרת מן שש · ומהמבואר שכל היקש שכלי אין איש כעלדר · מורכב משלשה משפטים הקדמה הגדולה · הקדמה קטנה : תולדה · וכל משפט מורכב מנושא ונשוא · ולפ"ז יהיו חלקי כל היקש ששה · והוא הדבר שאמרו ז"ל אל תקרי שפתותיו שושנים אלא ששונים · על כן הטבנו את אשר דברנו בביאורנו לשיר השירים' שזה הס' היא גלילה שירית שחוברה לה להמשיל ולהרגיש התשוקה שבין הכח השכלי אשר בנפש ובין המדמה ושאר כחותיה העומדים לעזור לו ותאחר השכל בנפש שלמה להיותו שלימות הנפש ואחרת האנושית) :

ששר אייני גוויסע פארבע : **שאב** שעפפען · (ב) שעפפער · (ג) שעפפען :

שאג ברייאן · ברילען : **שאה** עדי · וויסטע זיין · (ב) דיא פרש העערונג · פערטילגונג · (ג) ערשטוינען · זיך וואונדרן · (ד) ברויזן · ערטענען · (ה) דאס געטיממל · געריש :

שאט פעראכטען · (ב) פליגדרן · כייטי מאכן : **שאל** פראגן · (ב) פרלאנגן · פאדרן · ביטטן · (ג) דיא ביטטע · פאדרונג · (ד) לייהן · לעהנן · ולהה"מ שענקן · (ה) דיא גרופט · דער אבגרונד :

שאן פרידזעעליג · רוהיג זיין : **שאף** שעפפן · פרשלונגן :

שאר איבריג זיין · (ב) דער איבררעסט · (ג) קאפט · כאהרונג · (ד) דיא בלוטספרוואנדשאפט · (ה) דער באקטראג :

שאר דער זויארטייג : **שבב** פרטרייבן · (ב) פרטריבן · (ג) ענטצינדן · (ד) דער פונקע · ברנד :

שבה גפאנגן נעהמן · (ב) דיא גפאנגנשאפט · (ג) איין גוויסר עדלשטיין : **שבח** לאבן · פרייזן ·

האומים · והתפעל לְהִשְׁתַּבֵּחַ בתהלתך · ומשקלו (שם קו)
וְשַׁבֵּחַ אני את המתים · והוא תאר · ב השקט והנחה (קהל׳ ד)
ב׳ ב״ל פיעל · בשוא גליו אתה תְּשַׁבְּחֵם · והפעיל (תלי׳ פט)
מַשְׁבִּיחַ שאון ימים : (שם סה)

שבט שם אחד עולה לכמה הו״א מטה משפחה מושל
עט מקל והין ויורה ידוע · משפחה או שֵׁבֶט · (דבר׳ כט)
השבט כולל משפחות רבים · לא יסור שֵׁבֶט מיהודה · (ראשי׳ מט)
פי׳ מושל · ס׳ מושכים בְּשֵׁבֶט סופר · פי׳ בעט · כ׳ (שופ׳ ה)
חושך שִׁבְטוֹ · פי׳ מקלו · ר׳ ויקח שלשה שְׁבָטִים · (משלי יג ש״ב יח)
פי׳ חצים · ס׳ כל שִׁבְטֵי ישראל · כ׳ פנת שִׁבְטֶיהָ · (שם. ישעי׳ יט)
ושם החודש העשתי · הוא שְׁבָט · שׂוֹבֵךְ וּשְׂבָכָה (זכרי׳ א)
בשורש סבך :

שבל ד׳ הו״ל א דרך ורגל הדורך · ב׳ מ״ל (א)
וּשְׁבִילְךָ במים רבים · ר׳ שְׁבִילֵי עולם · פי׳ (תלי׳ עז ירמי׳ יח)
דרך ומנהג · (ב) חשפי שֹׁבֶל · פי׳ רגל · ב קנה (ישעי׳ מז)
הצומח והעשוי כדמותם · וכראש שִׁבֹּלֶת ימולו · ר׳ (איו׳ כד)
הַשִּׁבֳּלִים הדקות · ס׳ שתי שִׁבְּלֵי הזיתים · ג שטף (ראשי׳ מא זכר׳ ד)
מים · שִׁבֹּלֶת שטפתני · ס׳ שִׁבֹּלֶת מים · ד שרץ (תלי׳ סט שם)
מה · כְּשַׁבְּלוּל תמס יהלוך : (שם נח)

שבס מלבוש עשוי מלאכת תשבץ או עדי מה
וְהַשְּׁבִיסִים והשהרונים : (ישעי׳ ג)

שבע ב׳ הו״ל א מנין · ז׳ מ״ל (א) תאר הזכרים
הנמנים · ויולדו לו שִׁבְעָה בנים · (ב) ג״כ (איו׳ א)
לזכרים שִׁבְעָנָה בנים · (ג) מנין הזכרים המופשט (שם מב)
מהמתואר · שִׁבְעַת אלפיצאן · כ׳ ויפלו שְׁבַעְתָּם (ש״א ש״ב כא)
יחד · ר׳ ואור החמה יהיה שִׁבְעָתַיִם * · (ד) תאר (ישעי׳ ל)
הנקבות הנמנות · והחזיקו שֶׁבַע נשים · ר׳ והוא תאר (שם ד)
לשבעה עשריות זכרים או נקבות · שִׁבְעִים יום · (ראשי׳ נ)
שִׁבְעִים שנה · והוא מהנפרד שבעה כמו פשתים מן (שם יח)
פשתה · (ה) תאר ויחס למנוי השביעי · ויכל אלהים
ביום הַשְּׁבִיעִי * · (ו) תאר ויחס למנויה השביעית · (שם ב)
השבת הַשְּׁבִיעִית · (ז) תאר לשמטה שהיא שבע שנים (ויק׳ כג)
או לשבת שהיא שבעת ימים · שָׁבֻעַ אחד וחצי הַשָּׁבוּעַ · (דני׳ ט)
ס׳ מלא שְׁבֻעַ זאת · פי׳ שבעת ימי המשתה של זאת (ראשי׳ כט)
האשה ר״ל לאה · ר׳ שָׁבֻעִים שבעים נחתך · ובו״ת (דני׳ ט)
שבעה שָׁבֻעוֹת תספור · ס׳ שְׁבֻעוֹת חקות קציר · כ׳ (דברי׳ יו ירמי׳ ה)
ליי׳ בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם · ר׳ השנים · וטמאה שְׁבֻעַיִם · ב (במד׳ כח ויק׳ יב)
שבועה וקללה להיות נוסר שבע על חטאתו בשנותו מוצא
שפתיו ג׳ ב״ל קל · שְׁבֻעֵי שבועות · ונפעל וַיִּשָּׁבַע לאמר · (במד׳ לב יחז׳ כא)
והפעיל וְהִשְׁבִּיעַ אות׳ הכהן · ומשקלו או השבע הַשְׁבָּעָה · (שם ה שם ל)
ס׳ בִּשְׁבֻעַת האלה · כ׳ וּשְׁבוּעָתוֹ לישחק · ר׳ שְׁבֻעֵי (שם ה תלי׳ קה)
שְׁבֻעוֹת להם · ס׳ שְׁבֻעוֹת מטות אומר סלה : (יחז׳ כא חבק׳ ג)

שׂבע שביעה הפך הרעבון והתאוה ג׳ ב״ל קל עומד ·
ובימי רעבון יִשְׂבָּעוּ · אֶשְׂבְּעָה בהקיץ (תלי׳ לז שם יז)
תמונתך * · ופיעל שַׂבְּעֵנוּ בבקר חסדך * · והפעיל (שם צ)
ולחם שמים יַשְׂבִּיעֵם · ו׳ מ״ל (א) תאר לזכר · זקן (שם קה)
וְשָׂבֵעַ · ס׳ וּשְׂבַע ימים · ר׳ שְׂבֵעִים בלחם נשכרו · (ראש׳ כה לה ש״א ב)
(ב) תאר לנקבה · נפש שְׂבֵעָה תבוס נופת · (ג) מקרה · (משלי כז)
ימלאו אסמיך שָׂבָע · (ד) גאון שִׂבְעַת לחם · (ה) (שם ג יחז׳ טז)
באכלנו להם לָשֹׂבַע · ס׳ תודיעני אורח חיים שֹׂבַע (שמו׳ טז תלי׳ טז)
שמחות * · כ׳ כנפשך שָׂבְעֶךָ · (ו) ואכלתם חלב (דברי׳ כג)
לְשָׂבְעָה · כ׳ מבלתי שָׂבְעָתֵךְ : (יחז׳ לט שם טז)

שבץ ב׳ הו״ל א מלאכת רקמה בנינו פיעל · וְשִׁבַּצְתָּ (שמו׳ כח)
הכתונת · שהיה ארוג כמין בתים לקביעות
אבנים · ב׳ מ״ל (א) על שתי הַמִּשְׁבְּצוֹת · ס׳ מִשְׁבְּצוֹת (שם שם)
זהב · הם גומות למושב קביעות אבני יקר · (ב) וכתנת
תַּשְׁבֵּץ · ב רתת · אחזני הַשָּׁבָץ : (שם ש״ב א)

שבר ו׳ הו״ל א שבירה וכריתה ד׳ ב״ל קל ·
שָׁבַרְתִּי עולך · ונפעל נִשְׁבְּרָה מואב · ופיעל (ירמי׳ ב שם מח)
וְשִׁבַּר את מצבות הבעל · והפעל על שבר ברת עמי (שם מג)
הָשְׁבַּרְתִּי · ג׳ מ״ל (א) שֶׁבֶר על שבר נקרא · ס׳ (שם ח שם ד)
כְּשֵׁבֶר נבל יוצרים בה״ב · ס׳ וְשֶׁבֶר פושעים בו״נ · כ׳ (ישעי׳ ל שם א)
תזעק על שִׁבְרֵךְ · ר׳ מִשְּׁבָרִים יתחטאו · פי׳ ישובו (שם ל איו׳ מא)
מחטאם מפחדם שלא יביא השם עליהם שברים · כ׳ רפה
שבריה :

(ב) ברוהיגן · בועכטיגן : **שבט** דער שטאמס · (ב) דער נעפטר אונד איבערהויפט יעדר שטאב · (ג) דער נאהמי איינס מאנאטס יאנוארי :
שבל דער פוס · טריטט · וועג · (ב) דיא אעהרי · (ג) דיא פלוט · (ד) דיא שנעק : **שבס** איין גוויסר פוץ דר וייבר ; **שבע** זיבן · (ב) זיבציג · (ג) שוויערן · (ד) בשווערן · (ה) דער שוואור :

*(הערה יהיה שבעתים · דרך הכתוב לכנות הצרה והיגון באופל · וקדר עליכם היום · והרוחה והשמחה יכנה באור · ליהודים היתה אורה ושמחה · והנה יאמר כי עוד תבוא הרוחה ואורה ושמחה לישראל הרבה מאד ומדרשם ז״ל ידוע · ובזוהר ז״ל אע״ג דהאי שלימותא יהוא בערעא הרמא נשבעה ההוא עלמא לא ישתני · וכבר נהגו הכתובים להגדיל כמות המספר במספר השבעה ודברו בו בלשון גוזמא ר״ל שאיננו מכוון כמספרו · על אבן אחת שבעה עינים · ר״ל שמירות הרבה · שבע יפול צדיק ר״ל פעמים הרבה וזולתם עכ״ה) :

*(הערה ויכל אלהים · הנה פה ב׳ כתובים המכחישים זא״ז כתוב אחד אומר ויכל אלהים ביום השביעי וכ״א אומר ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ויכולו השמים והארץ · וכבר ידעת מדרשם ז״ל שהיה העולם חסר מנוחה וגו׳ אוכנו מספיק ליישב הדמיון ואשר יראה לי לפי עומק פשוטו של מקרא הוא שכל פעולה יש לה ב׳ מיני כלוי א׳ מצד הפעול ר״ל שהיה הפעול שלם בעצמו עד שלא יצטרך לפועלו להשלימו יותר ב׳ מצד הפועל ר״ל שיכלה הפועל וישבות לפעול פעולות אחרות כמו הפעולות שפעל · והנה ש״ו ותולדותיהם בבחי׳ עצמם נגמרו בששי לערב כי היו שלימים ע״צ היותר אפשרי עד שלא יצטרכו עוד פעולה עוד · אולם בבחינתו ית׳ הפועל עדיין לא נודע אם גמר פעולתו כי יתכן שיוסיף מינים בשביעי כמו בששי · ובבוא יום השביעי ולא פעל עוד אז נודע כי שבת ממלאכתו והוא שאמר הכ׳ בששי ויכולו השמים בבנין פועל · ובשביעי ויכל אלהים בבנין פיעל כי להורות שהראשון מדבר בבחי׳ הפעול והב׳ בבחי׳ הפועל כאמור) :

שׂבע וועטטיגן · (ב) זאטט :

(*הערה אשבעה בהקיץ · הכוונה על שביעת רעבון נפש המשכלת השוקקה להעיר ומשתה אולתה לחזות בנועם ה׳ מחכמתו המיוסדת במציאות שהיא אספקלריא המאירה דמות ותמונת כחו ויכלתו בעולמו · ועיי׳ שורש מין) :

(*הערה שבענו בבקר · גם בזה הכוונה על שביעת הבחינה מחסדי ה׳ עם כל נוצר אשר היא לדעת אותו ככתוב השכל וידוע אותי כי אני ה׳ עושה חסד וגו׳ · וטעם בבקר בילדותנו ואז נרננה ונשמחה בה׳ כל הימים כי נודה לה׳ חסדו מעין בזקנתנו כטעם במעשה ידיך ארנן · כי שמחתני ה׳ בפעלך · ואם לא שמחנו עכ״פ בימים אשר ענית את נפשנו המשכלת ולא נתת לנו לב לדעת גודל יכלתך ועיני בחינה לראות חסדיך · ואזנים פקוחות לשמוע רנת תבונותיך אשר בתוכות הנפלאות תרונה · ומה גם היום רבו בעלי הסינוף אשר קבלו עליהם דברי הכזבות ונעקתם לענות נפשם המשכלת ולולי יחידי סגולה כמעט נתקיים בנו קללת הנביא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר · ועוד חזון למועד כי ישלח ה׳ רעב בארץ לא רעב ללחם כי אם לשמוע דבר ה׳ ומלאה הארץ דעה את ה׳ על פי פועל כפוחז חסידים ברינה יגילו יודו לה׳ חסדו עם כל נוצר ונפלאותיו לבני אדם · ואז כל הקרבנות יהיו בטלים כי יתמו חטאים מן הארץ · חוץ מקרבן תודה הבאה על הכרת חסדי ה׳ אשר תרבה בימים ההמה ככתוב כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם בב׳ אכיר עכ״ה) :

*(הערה שובע שמחות · פי׳ שביעת שמחת השגת אמתתו ית׳ · בזה העולם היא תודיעני מהות חיי עוה״ב שאינו אלא נעימות נצחי המושג מהשגת פועל ימינו כי האיש יעיד על המין כלו · ככתוב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה · פי׳ האורה והשמחה הרוחנית אשר בזה העולם היא כעין זרע לבד לשמחת עולם אשר על ר׳ שם בעוה״ב כטעם צדיקים יושבי׳ ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ר״ל השכל אשר בר׳ אשי החכמים בהם הוא לעטרות להם שמים ושמחים בלכתם מחיל אל חיל בהשכלת אמתתו כטעם מבין דבר מתוך דבר ויום ולילה לא ישבותו · כאמרם ז״ל שאין להם מנוחה לעולם מי יתן ויהיה חלקי עם המהלכים האלה עת כבוד ה׳ יאספני · והרי זה בא ללמד ונמצא למד שהשגת החכמה אשר יסד ה׳ בעולמו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת הוא ענם עוה״ב ואפס זולתו עונג רוחני · והיא הנחלה בלי מצרים (כי לתבונתו אין מספר) אשר ינחלו אוהבי שמו ככתוב להנחיל אוהבי יש · פי׳ החכמה שהיא יש מאין ככתוב והחכמה מאין תמצא וכמבואר בר״מ והוא הש״י עולמות שזכרו ז״ל ורמזו אל החכ׳ זה אשר תאר׳ בעליה עולמות ר״ל לנגד ככתוב החכמה תחי׳ בעליה · והוא ענם הטוב הצפון ליראי ה׳ וישרי דרך ככתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ומלת טובך רומז לחכמה יסדה ה׳ ביאוריו שכתמ׳ בהם כי טוב בם״ב ועיי׳ בהערה לשורש ישה יתר הביאור השייך לזה כי הדברים אחדים) :

שבץ גווירפלט מאכן · (ב) דיא איינפאסונג · (ג) דאס ציטערן :
שבר בערברעכן · בערשלאגן · (ב) דער ברוך · פלאג ·

שבריה · (ב) בשברון מתנים · (ג) ומשנה שברון שברם · ב כריתת ברית בנינו קל · ואשבר עליו חקי · פי׳ כרתי ברית על הים שלא יעבור חוק · ג חיל וצירי יולדה בנינו הפעיל · האני אשביר ולא אוליד · ב׳ מ״ל (א) כי באו בנים עד משבר · (ב) לא יעמוד במשבר בנים · פי׳ לא יהיה לו תקומה בעת יבואו לו חיל כיולדה · ר׳ משברי מות · ד גלי הים · משברי ים · כ׳ כל משבריך וגליך · ה ביאור ופתרון הסתום כאלו הפותר שובר ומגלה אותו · את מספר החלום ואת שברו · ו שביעת הרעבון והצמאון ומקנה קניה ב׳ ב״ל קל · ישברו פראים צמאם · אוכל השברון מאתם · והפעיל אוכל בכסף תשבירני · ומשקלו כי יש שבר במצרים · ס׳ שבר רעבון בתיכם · כ׳ וישאו את שברם :

(תל״ם יחז״קא ירמ׳ · יח איו׳ לח · ישעי׳ סו · שם לז · הוש׳ יג · ש״ב כב תלי׳ נב · שם מב · שופ׳ ז · תל׳ קד דבר׳ ב · שם ראשי׳ מב · שם שם)

שבר ב׳ הו״ל **א** מחשבה בנינו קל · וארי׳ עבר בחומה · ברדר״ל סברא · **ב** תקוה בנינו פיעל · שברתי לישועתך יי׳ · ומשקלו ואל תבישני משברי :

(נחמי׳ ב · תלי׳ קיט שם)

שבת בטלה והפסקה ג׳ ב״ל קל עומד · וישבת ביום השביעי · ונפעל ונשבתה מבצר מאפרים · והפעיל הידד השבתי · ד׳ מ״ל (א) תאר לשבת ומועד ונקרא כל ימי השבוע או כל שני השמטה שבת על שם סופם · חדש ושבת קרוא מקרא · באי השבת · ס׳ והיתה שבת הארץ · פי׳ שמטת הארץ · כ׳ תשבתו שבתכם · ר׳ שבע שבתות · פי׳ שבועות · ס׳ שבתות יי׳ · כ׳ ואת שבתותי תשמרו · (ב) ג״כ תאר · שבת שבתון היא · (ג) מקרה · רהב הם שבת · פי׳ התוקף שלהם הוא הבטלה · כ׳ רק שבתו יתן · (ד) ג״כ מקרה · שחקו על משבתה :

(ראשי׳ ב · ישעי׳ יז · שם יז · שם א מ״כ יא · ויק׳ כה · שם כג שם שם · שם יט · שם טז ישע׳ ל · שמו׳ כא · איכ׳ א)

שגג שגגה שכנגדו המזיד בנינו קל עומד · על שגגתו אשר שגג · ב׳ מ״ל (א) והטאה בשגגה · כ׳ על שגגתו · (ב) אתי תלין משוגתי · בנח תמורת הרגש :

(ויק׳ ה שם · שם איו׳ יט)

שגא רבוי וגידול ג׳ ב״ל קל עומד · אישגא אחו בלי מים · ובה״א ואחריתך ישגה מאד · ופיעל ביום נטעך תשגשגי · הוא כפול הפ״א והעי״ן · והפעיל משגיא לגוים ויאבדם · ומשקלו הן אל ישגיא · ס׳ שגיא כח :

(שם ח · שם · ישעי׳ יז · איו׳ יב · שם לו שם לז)

שגב רוממות ה׳ ב״ל קל עומד · וקודרים אשגבו ישע · ונפעל ונשגב יי׳ לבדו · ופיעל וישגב יי׳ את צרי רצין · ופועל ובוטח ביי׳ ישגב · והפעיל הן אל ישגיב בכחו · ומשקלו משגב לדך · ס׳ משגב חומותיך השח · כ׳ מצדות סלעי׳ משגבו :

(שם ה · ישעי׳ ב שם ט · משלי כט · איו׳ לו תלי׳ ט · ישעי׳ כה שם לג)

שגה ב׳ הו״ל **א** שגגה ב׳ ב״ל קל עומד · אשגו ברואה · והפעיל לו שוגג ומשגה · ב׳ מ״ל (א) שגיאות מי יבין · (ב) אולי משגה הוא · **ב** עסק או נעימות וערבות בנינו קל · חדל בני לשמוע מוסר לשגות מאמרי דעת · פי׳ אם עסקת למורי במוסר המכונה בשם יראה · אזי חדל ממנו ועסוק בחכמה כי אם אין חכמה אין יראה ושתיהן יחד מתאימות בשלימות האנושי ככתוב ראשית חכמה יראת יי׳ · באהבתה תשגה תמיד · ב׳ מ״ל (א) שגיון לדוד · (ב) על שגיונות · ענינם אהבה וערבות · שגה בסין בשור׳ שגא :

(שם כח · איו׳ יב · תלי׳ יט ראשי׳ מג · משלי יט · שם ה תלי׳ ז · חבק׳ ג)

שגח הבטה עם התבוננות בנינו הפעיל · רואיך אליך ישגיחו ·

(ישעי׳ יד)

שגל בעילה ג׳ ב״ל בכתיב קל · ואיש אחר ישגלנה · ונפעל ונשיהם תשגלנה · ופועל איפה לא שגלת · ומשקלו נצבה שגל לימינך :

(דבר׳ כח · ישעי׳ יג · ירמי׳ ג תלי׳ מה)

שגע שגעון וטירוף הדעת ב׳ ב״ל פיעל · חסר משגעים · והתפעל איש משתגע · ומשקלו בשגעון ינהג :

(ש״א כא שם · מ״ב ט)

שגר שלות הבהמה · ב׳ מ״ל (א) וכל פטר שגר בהמה · (ב) שגר אלפיך · והוא מטעם ושלח את בעירו · ובדרז״ל כמלא שגר היונה :

(שמו׳ יג · דברי ז)

שד ב׳ הו״ל **א** דדי הנקבה · חלצו שד · ר׳ שדים נכונו · ס׳ שדי נעוריך · כ׳ ושדיך תנהקי · **ב** רוח רעה יזבחו לשדים :

(איכ׳ ד · יחז׳ יו שם כג · דברי׳ לב)

שדד ד׳ הו״ל **א** תוקף וניצוח ושם ה׳ שהוא התקיף הנצחי הבלתי לואה לעולם · ב׳ מ״ל (א) אני אל שדי · כשוד משדי יבוא · פי׳ תקיף · (ב) יזבחו לשדים · הנח תמורת הרגש · פי׳ למתראים תקיפים אף כי לא אלוה המה והוא פי׳ נכון לא שערוהו · **ב** בז ושלל ו׳ ב״ל קל יוצא יוהשודד ישדד · ושדדו את גאון מצרים · מפני רשעים זו שדוני · ונפעל שדוד נשדונו · ופיעל אל תשדד רבצו · ופועל בליל שדד ער · ומרובע ישדד מצבותם · והפעל וכל מבצריך יושד · ומשקלו כזב ושד ירבה · ס׳ כשד שלמן · **ג** כלי זמר מה · שדה ושדות · פי׳ כלי שיר למנצחים בשיר · וי״מ נשים השדודות בהזקה · **ד** ליחות ודשן · וכלה ושד · ס׳ ושד מלכים תינקו · וי״מ אותו מטעם שדים וגם תנין חלצו שד · שמו מזה השורש :

(ראשי׳ יז ישע׳ יג · דברי׳ לב · ישע׳ כא יחז׳ לב · תלי׳ יז מיכ׳ ב · משלי כד ישע׳ טו · הוש׳ י שם · שם יב שם י · קהל׳ ב · ישעי׳ יז · שם)

שדד ב׳ הו״ל **א** כתישת הרגבים אחר החרישה בנינו פיעל · יפתח וישדד ארמתו · **ב** מישור של שדות · ועמק השדים · ת״א מישר הקליא :

(שם כח · ראשי׳ כד)

שדה ארץ זרועה או מדבר או מדינה · כצמח השדה נתתיך · ולכל חית השדה · פי׳ חית המדבר · כ׳ בשדה מואב · פי׳ בארץ מואב · כ׳ בקצה שדהו · ר׳ כל חיתו שדי · משפטו שדים כמו וקרע לו חלוני · ס׳ שדי חמור · כ׳ לך על שדיך · ובו״ת שדות וכרמים · ס׳ ומשדות גבע · כ׳ ואל החצרים בשדתם :

(יחז׳ יו · שם לד · ראשי׳ לו שם כג · ישעי׳ נו · שם לב ירמ״א כ ש״א · דב נחמ׳ יב שם יא)

שדם ב׳ הו״ל **א** שדה זרע או גפנים או עמק · ושדמות לא עשה אוכל · פי׳ שדי זרע · ס׳ ומשדמות עמורה · פי׳ גפנים · בשדמות קדרון · ת״י כנחלא במשרא דקדרון · **ב** שדפון · ושדמה לפני קמה :

(חבק׳ ג · דברי׳ לב · מ״ב כג · ישעי׳ לז)

שדף שדפון בנינו קל · שדופות קדים · ב׳ מ״ל (א) ושדפה לפני קמה · (ב) שדפון ירקון :

(ראשי׳ מא · מ״ב יט מ״א ח)

שדר ערך וסדר · ושדרת בארזים · מבית לשדרות :

(שם מ״ב יא)

שה גורי הכבשים או העזים · שה פזורה ישראל · ובלו״ז שה תמים · ס׳ שה כשבים שה עזים · כ׳ את שיו נרחים · ובשוא הסי״ן ואיש שיהו :

(ירמי׳ נ · שמו׳ יב דבר׳ יד · שם כב ש״א יד)

שהד עד · ושהדי במרומים :

(איוב יו)

שהם

(ג) לה״מ איינן מוכד סניידן · (ד) געבורטסוועהן האבן · (ה) דיא וועללן · וואגן · (ו) דיא אויסדייטונג · ערקלערונג · (ז) קויפן · (ח) שפייזי · געטריידי : **שבר** נאכדענקן · בעטראכטן · (ב) האפפן · האררן : **שבת** רוהן · פייערן · (ב) דיא רוהי · פייערלייט :
שוג זיך פרזעהן · אירן · (ב) דאם פרזעהן · דער אירטהום :
שגא זיך פרמעהרן · אנוואקסן · (ב) גראם · מעכטיג :
שגב ערהעבן : **שגה** זיך אירן · (ב) דער אירטהום · (ג) זיך בשעפטיגן · אבגעבן · (ד) איין אנגנעהמר · ליבליכר גזאנג :
שגח אכטן · בעאבאכטן : **שגל** בייאשלאפן · (ג) דיא ליבי · בענידי : **שגע** דער אונזיניגי · וואהנוויציגי : **שגר** דאם געווארפני יונגי פאן איינם פיה : **שד** דיא בריסטי · (ב) דער בעזי גייסט · טייפל :
שדד אללמעכטיג · (ב) פלינדרן · פרהערן · (ג) דיא פרהעערונג · (ד) איין געויסם מוזיקאלישעם אינסטרומענט · (ה) דער זאפט · דיא פעטטיגקייט : **שדד** עגגן · (ב) דער נאמי איינס טהאלם :
שדה דאם פעלד · דיא גפילדי : **שדם** דאם אורבארי פעלד · (ב) דער וויינשטאק · (ג) דער בראנד · דאם פרדאררן : **שוף** אויס געדאררט · פרטראקנט : **שדר** דיא ארדנונג · דאס עבנמאאם :
שה דאם שאאף אדר דיא יונגי ציגי : **שהד** דער צייגי :

ספ דא **שהם** אבן יקרה מה · בְּשֹׁהַם יקר וספיר :

ישעי׳ ג **שהר** חלי כדמות ירח · והשביסים וְהַשַּׂהֲרֹנִים :

איו׳ לו **שוא** ב׳ הו״ל **א** המון · תְּשֻׁאוֹת סכתו · פי׳ רעם

ספ ל העבים · **ב** שממון · אמש שואה וּמְשׁוֹאָה ·

ועיי׳ שרשי שאה ושוה :

ספ לט **שוב** ג׳ הו״ל **א** תשובה ד׳ ב״ל קל עומד · ולא יָשׁבו

ספמב יחז׳ יו למו · ויוצא ויי׳ שָׁב את שבות איוב · הָשֹׁבְןָ

ספ לט לקדמתן · משפטו תְּשׁוּבָתָהּ · ומרובע בְּשׁוֹבְבִי אותם

ספ ד ראשי׳ מב מן העמים · והפעיל וַהֲשִׁיבֹתִי את ידי · והפעל הוּשַׁב

תלי׳ קנו מ״א ד כספי · ב׳ מ״ל (א) את שִׁיבַת ציון · (ב) לִתְשׁוּבַת

ש״א ז איו׳ לד השנה · כ׳ ותְשֻׁבָתוֹ הרמתה · ר׳ על תְּשֻׁבֹת

ספ דא באנשי און · כ׳ ותשובותיכם נשאר מעל · פי׳ דבר תשובותיכם נותר כמו מעל וחטא המכרית את בעליו

ירמי׳ ל לתשובה · **ב** הנחה והשקט ג׳ ב״ל קל עומד · וְשָׁב

דבר׳ ל יעקב ושקט · ויוצא וְשָׁב יי׳ אלהיך את שבותך ·

תלי׳ דג ספ וְשַׁבְתִּי בבית יי׳ · ומרובע נפשי יְשׁוֹבֵב · והפעיל

ספ יט ישעי׳ ל מְשִׁיבַת נפש · ב׳ מ״ל (א) בְּשׁוּבָה ונחת תושעון ·

משלי א (ב) מְשׁוּבַת פתאים תהרגם · **ג** מרד בנינו מרובע

ירמי׳ ח עומד · מדוע שׁוֹבְבָה העם הזה · ויוצא חכמתך

ישעי׳ מז ספ נג ודעתך היא שׁוֹבְבָתֶךְ · ה׳ מ״ל (א) תאר · וילך שׁוֹבָב ·

ירמי׳ ג ר׳ שובו בנים שׁוֹבָבִים · (ב) תאר לנקבה · חברת

ספ לא ספ הַשּׁוֹבֵבָה · (ג) מקרה · אחרי שׁוּבִי נחמתי · (ד)

ספ ח משלי א מְשׁוּבָה נצחת · ס׳ מְשׁוּבַת פתיים · פי׳ קצת מטעם

הוש׳ יד ירמ׳ יז מרד · כ׳ ארפא מְשׁוּבָתָם · ר׳ כי רבו מְשׁוּבֹתֵינוּ :

שוב שיבה היותר מהזקנה בנינו קל עומד · וזקנתי

ש״א יב איו׳ טו וְשַׂבְתִּי · ג׳ מ״ל (א) תאר · גם שָׂב גם

מ״א יד ישיש בנו · (ב) מקרה · כי קמו עיניו מִשֵּׂיבוֹ · (ג)

ראשי׳ טו ספ מד בְּשֵׂיבָה טובה · ס׳ שֵׂיבַת עבדך אבינו · כ׳ והורדתם

ספ מב את שֵׂיבָתִי :

שור סיד בנינו קל ומשקלו · וְשַׂדְתָּ אותם בַּשִּׂיד : דברי׳ כז

שוה ד׳ הו״ל **א** שווי ודמיון ג׳ ב״ל קל עומד · ואל מי תדמיוני וְאֶשְׁוֶה · ופיעל הלא אם שִׁוָּה ישעי׳ מ ספ כח

פניה · והפעיל למי תדמיוני וְתַשְׁווּ · ומורכב מנפעל ספ מו

והתפעל · ואשת מדינים נִשְׁתָּוָה · ומשקלו אל יאמין משלי כז

בַּשָּׁו נתעה · פי׳ הנתעה בשכלו לא יאמין בדבר שוה איו׳ טו

וישר כי אם יקח תמורתו דבר שוא ושקר · **ב** הנאה

בנינו קל · ולא שֹׁוֶה לי · **ג** שימה בנינו פיעל · ספ לג

מְשַׁוֶּה רגלי כאילות · **ד** הנם וכזב בנינו פיעל · פרי ש״ב כב

יְשַׁוֶּה לו · פי׳ עד״הכ ותירוש יכחש בה · ומשקלו שָׁוְא הוש׳ י תלי׳ קח

עמלו בוניו · משאות שָׁוְא ומדוחים* · פי׳ כזב : איכ׳ ב

שוח ב׳ הו״ל **א** בור או קבר · ג׳ מ״ל (א) שׁוּחָה משלי כג

עמוקה זונה · (ב) כרו לפני שִׁיחָה · ר׳ כרו תלי׳ נז

לי זדים שִׁיחוֹת · (ג) ברדתו אל שַׁחַת · כ׳ בְּשַׁחֲתָם ספ קיט ספ ליחז׳

נתפש · **ב** חורב שממה · בארץ ערבה וְשׁוּחָה · יט ירמי׳ ב

ועיי׳ שרשי ישח ושחה ושחה ושחת :

שוח ב׳ הו״ל **א** דיבור והגיון הלב ובפרט תפלה

וסיפור התלאות ג׳ ב״ל קל עומד · לָשׂוּחַ בשדה · ראשי׳ כד

והפעיל שִׂיחַ לארץ ותורך* · ענינו הגיון ר״ל חשוב איו׳ יב

בחכמה המיוסדת בברואי הארץ ותודך נוראות · ומרובע

במעשי ידיך אֲשׂוֹחֵחַ · פי׳ אחשוב בחכמה אשר יסדת תלי׳ קמג

במעשיך · ב׳ מ״ל (א) למי שִׂיחַ · כ׳ מרי שִׂיחִי · פי׳ משלי כג איו׳ כג

ספור התלאות · (ב) ותגרע שִׂיחָה לפני אל · פי׳ ספ טו

תפלה · כ׳ כל היום היא שִׂיחָתִי · **ב** מעשה ועסק · תלי׳ קיט

ב׳ מ״ל (א) כי שִׂיחַ וכי שיג לו · (ב) ומגיד לאדם מה שֵּׂחוֹ : מ״א יח עמו׳ ד

שוט ד׳ הו״ל **א** הקירה והיפוש ג׳ ב״ל כלם עומדי׳

קל · שָׁטוּ העם ולקטו · ומרובע שׁוֹטְטוּ במד׳ יא ירמי׳ ה

בחוצות ירושלים · והתפעל וְהִתְשׁוֹטַטְנָה בגדרות · ספ מט

ומשקלו בְּשׁוֹט לשון התחבא · **ב** הולכת האניה במשוטים נחו׳ ג

בנינו

שהם איין גוויסר עדלשטיין : שהר איין גוויסר מאנד פערמיגר פוץ :
שוא להי״ת דאס געריוש · (ב) פרהעערונג :
שוב נוריק קאמען · אנטוואורטן · (ב) דיא ריקקעהר · ענטגעגונג · אנטוואורט · (ג) רוהיג זיין · (ד) ווידערספעגסטיג · אבטרינניג זיין · (ה) ווידרספענסטיג :
שוב גרויא · איין גרייס זיין · (ב) דער גרייס :
שוד איברטינכך · (ב) דער קאלך : שוה פרגלייכן · (ב) גלייך · גלייך · (ג) זעטצן · (ד) פעהלשלאגן · מיסלינגן · (ה) אומזאנסט · פאלש :

*(הערה שוא ומדוחים · להבין דעת גדר האמת ומהותו · וההבדלים שבין הלשונות השונות של שקר · מה ראה על ככה מגיח הלשון להביא לשפת אמת שורש אחד · ולהרבות בשפת שקר עד יגיע גבולות שוא למספר ארבעה שרשים · שוא · שקר · כזב · כחש · ומה הגיע לחז״ל בס׳ הזהר אשר רגל על לשונם לומר תלת קשרי דמהימנותא · להבין כל זה ראוי לדעת שכל מאמר והנה אשר יכנס תחת גדר האמת והשקר · לו שם בשלשה נושאים בהכרח והם הפה והלב והמציאות · ר״ל שידבר בפה כפי מה שהוא מאמין בלב ויהיה כן במציאות · והנה לפי בחינת ההסכמה או הסתירה אשר בין שלש אלה הנושאים יחלקו כל המאמרים לפי בחינת אמתתן לחמש חלוקות ·
(א) פעמים תהיה הסכמה אחת בין שלשתן כאמרך בפיך · כל רמון הוא ירוק · ולבך יאמין זה · וכן הוא במציאות ·
(ב) פעמים תהיה סתירה בין שלשתם כאמרך בפיך · כל רמון הוא אדום · ולבך יחשוב כל רמון הוא לבן · ובמציאות כל רמון ירוק ·
(ג) פעמים תהיה הסכמה בין הפה והלב וסותרים למציאות כאמרך כל רמון הוא אדום · ולבך יאמין זה · ובמציאות כל רמון ירוק ·
(ד) פעמי׳ תהיה הסכמה בין הלב והמציאות וסותרים לדיבור הפה · כאמרך כל רמון הוא אדום · ולבך יחשוב כל רמון הוא ירוק · וכן במציאו׳ כל רמון ירוק ·
(ה) פעמים תהיה ההסכמה בין הפה והמציאות · וסותרים ללב · כאמרך כל רמון הוא ירוק · ולבך יחשוב כל רמון הוא אדום · ובמציאות כל רמון הוא ירוק · ולהקל הענין וגם לקצר בדברים ראיתי להציב חמשת המחלקות על הסדר ולרשום ההסכמה בקו שוכב · והסתירה בקו נצב · והן אלה חמשת המחלקות הם בגד חמשת

(א) פה —— לב —— מציאות	אמת
(ב) פה | לב | מציאות	שוא או שקר
(ג) פה —— לב | מציאות	כזב
(ד) פה | לב —— מציאות	כחש
(ה) פה —— מציאות | לב	כחש

חלוקי השמות שזכרנו · המחלוקת הראשונה תקרא בשם אמת שענינה קיום (כמו מימיו נאמנים) כי קום יקומו דבריה להיות שההסכמה תבריח בה מן הקצה אל הקצה ומעמדת אותה על האמת בתלת קשרי דמהימנותא שהם הפה והלב והמציאות · ומהמבואר שאין אמת אלא אחת בכל דבר חכמת ביכה · ואין ממנה שתים או יותר לכן אין לה אחות ודעיה בלשון ורק היא יחידה · המחלוקת הב׳ בהיות הסתירה בין ג׳ חלקיו תקרא בשם שוא מטעם תגם כי שוא וחנם שקד המדבר בו כי הסתירה סותרת והורסת מכל צד · ונקראת ג״כ בשם שקר מטעם נגידת ככתוב אם תשקור לי ר״ל אם תבגוד יען כל נושאיו בגדו זה בזה לכן לא תהיה להם תקומה כי שקר אין לו רגלים · הג׳ נקראת כזב מטעם הפסק כטעם אשר לא יכזבו מימיו · ר״ל שזאת ההסכמה שבין הפה והלב אין סופה להתקיים כהודע לבעליו טבע המציאות הסותר לכדבר · הד׳ והה׳ נקראים כחש מטעם רזון כי כמו שסבת הרזון היא שהספק לא ישביע המועים. כן הדבר הזה שהלב אין לו דבר עם הפה · ואעידה לי עדים כאמרם · והנה האמת עד לעצמו · והשוא והשקר מסומסים בכתר אחד ככתוב בפ׳ לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא כי לא ינקה ה׳ את אשר ישא את שמו לשוא · ת״א הא׳ למגן והב׳ לשקרא · וחז״ל הבדילו ביניהם בענין ההעלם והגילוי כי הגלוי הביטול נק׳ שוא כאמרם ז״ל אכלתי ולא אכלתי או נשבע לשנות ולקיים את הידוע נק׳ שוא כלומר חנם · אוכל ולא אוכל נק׳ שקר · ובכחש כאמר ותכחש שרה ר״ל דברה בפה · הבלתי מסכים עם הלב והמציאות שהוא כדבר המלאך · ויאכל ויסת כחש לו · שבבוני בכחש אפרים בתוכף והי׳ הפה מסכים עם המציאות אשר לבם בל עמם · דוק בכתובי׳ כי אינני רק כמעיר ובא אך כי מעט מזער לא כביר יבוא לשון אחד במקום רעהו · ועל שם שלשת נושאי ההסכמה שהם פ״ה לב׳ מציאות אמרו ז״ל תלת קשרי דמהימנותא עכ״ה) :

שוח דיא גרובי · (ב) דיא וויסטעניי : שוח נאכדענקן · בעטראכטן · (ב) געשעפט · פרריכטונג :

*(הערה שיח לארץ · כל לשונות של שיחה הבאים בכתובים כלם ענינם הגיון ומחשבה אין גם אחד אשר לא יורה הגיון לפי הפשט ואני אפרש לך קצתם וּמהם תבין יתרם · מרוב שיחי וכעסי דברתי עד הנה · פי׳ מרוב מחשבתי ועצבי דברתי וזולת דברתי לעד על זולת שיחי שענינה מחשבה והקיצות היא תשיחך פי׳ ומדי תתעורר משנתך כן תעירך החכמה לחשוב בה והוא פעליונא באמת · ולפני ה׳ ישפוך שיחו פי׳ יריק מחשבותיו במכוונת התפלה · לשוח בשדה · לחשוב בעניני׳ דקי העיון במקום ההתבודדות · שיחו בכל נפלאותיו חשבו כלומר העלו על לבבכם · ומאלה תקיש על השאר ולא שערו הקדמונים זה הגדר) : שוט אומהערשווייפן · זוכן ·

בניגו קל · היו שֹׁטְטִים לך · ג׳ מ״ל (א) אני אֲשִׁיטֵ ·   ימו׳ דו ישעי׳ לג
פי׳ אני שמוליכין אותה במשוטים · (ב) כל תופשי
מָשׁוֹט · (ג) עשו מְשׁוֹטָיִךְ · ג שבט · ב׳ מ״ל (א) ישוט   יחז׳ דו שם משלי דו
לכוס · ס׳ בְּשׁוֹט לשון · ר׳ אבי יסר אתכם בַּשּׁוֹטִים   איו׳ ה מ״א יב
(ב) ולְשׁוֹטֵט בצדיכם · ד מין ארז · ארז שִׁטָּה ·   יהוש׳ דג ישעי׳ מא
ר׳ ועצי שִׁטִּים :   שמו׳ דה

שׂוּט נטיה · וְשָׂטֵי כזב · ועיי׳ שורש שטה :   תלי׳ מ

שׂוֹךְ ג׳ הו״ל א גדר העשוי מקוצים ושם הקוצים
והצנינים בניגו קל יוצא · שַׂכְתָּ בעדו · ב׳   איו׳ א
מ״ל (א) לְשִׂכִּים בעיניכם · (ב) ישר מִמְּסוּכָה · ס׳   במד׳ לג מיכ׳ ז
כִּמְשֻׂכַת חדק · כ׳ הסר מְשׂוּכָּתוֹ · בנח עם הדגש ·   משלי טו ישעי׳ ה
ב ענף וסעיף · ב׳ מ״ל (א) איש שׂוֹכֹה · (ב) שׂוֹכַת   שופ׳ ט שם
עצים · ג סכין · ב׳ מ״ל (א) ושמת שַׂכִּין בלועיך ·   משלי כג
(ב) התמלא בְשֻׂכּוֹת עורו · פי׳ התכרות עורו בסכין ·   איו׳ מ
ועיי׳ שורש מלא :

שׁוּל שפתי הבגד התחתוני׳ · על שׁוּלֵי המעיל ·   שמו׳ דח
כ׳ על שׁוּלָיו סביב :   שם

שׁוּם פרי ארמה ידוע · ואת השׁוּמִים :   במד׳ יא

שִׂים שימה ג׳ ב״ל קל · וְשָׂמְתִּיהָ הרפה · והפעיל   ש״א יא
שִׂימָה לנו מלך · משפט השימה · והפעל   שם ח
וַיּוּשַׂם לפניו לאכל · ומשקלו או יֻּתְשָׂמֶת · פי׳ בשותפות :   בראש׳ דד ויק׳ ה

שׁוּע ג׳ הו״ל א צעקה ותפלה בניגו פיעל עומד ·
יְשַׁוְּעוּ מזרוע רבים · ילדיו אל אל יְשַׁוֵּעוּ ·   איו׳ לה שם לט
ה׳ מ״ל (א) אם בפידו להן שׁוּעַ · עיי׳ שורש בעה ביאורו ·
כ׳ היערוך שׁוּעֲךָ · פי׳ היערוך צעקך שלא תהיה   שם לו
בצרה · (ב) וְשׁוּעַ אל ההר · (ג) הקשיבה לקול שַׁוְעִי ·   ישעי׳ דב תלי׳ ה
(ה) ותעל שַׁוְעַת העיר · כ׳ וְשַׁוְעָתִי באזניו · (ה)   ש״א ה ש״ב כב
הנותן תְּשׁוּעָה למלכים · פי׳ קצת מדת קיבול צעקה ·   תלי׳ קמד
ב עצימות העיני׳ או רפיון ב׳ ב״ל הפעיל · ועיניו הָשַׁע ·   ישעי׳ ו
פי׳ עצם · הָשַׁע ממני ואבליגה · פי׳ הרפה לי ·   תלי׳ לט
והתפעל השתעשעו ושעו · פי׳ נביאי השקר נתעצמו
עיניהם ונתעורו ועוורו זולתם · ג ותרנות · ולכילי
לא יאמר שׁוֹעַ · כ׳ היערוך שׁוּעֲךָ · פי׳ קצת   ישעי׳ לב אי׳ לו
ותרנותיך לא יצילוך מכל צרה :

שׁוּף ב׳ הו״ל א הכאה וכתיתה בניגו קל · יְשׁוּפְךָ   בראש׳ ג
ראש · ב חושך ונשף בניגו קל · אך חושך יְשׁוּפֵנִי   תלי׳ קלט

שׁוּק ד׳ הו״ל א השוקה ותאוה בניגו מרובע עומר ·
נפש שׁוֹקֵקָה · ויוצא פקדת הארץ וַתְּשֹׁקְקֶהָ ·   שם קז שם סה
פי׳ העירותיה לכסוף למטר · ומשקלו ואל אישך תְּשׁוּקָתֵךְ*   בראש׳ ג
ב הצפה ב׳ ב״ל מרוב׳ · וַתְּשֹׁקְקֶהָ הפעי׳ וְהֵשִׁיקוּ היקבים   יואל ב
הירוש · ג מקום מכירת המקחות · עובר בַּשּׁוּק · ר׳   משלי ז
בַּשְּׁוָקִים וברחובות · ד הילוך ושוק בניגו ההפעל ·   שיר ג
בעיר יִשְׁתַּקְשְׁקוּן · ומשקלו ישוק על ירך · ועיי׳   שופ׳ טו
שורש שקק · ס׳ שוק הימין · ר׳ ועל הַשּׁוֹקָיִם · ס׳   דבר׳ דה
בְשׁוֹקֵי האיש · כ׳ שׁוֹקָיו עמודי שש :   תלי׳ קמז שיר ה

שׁוּר ה׳ הו״ל א הבטה ועיון ועצ״הש אויב ב׳ ב״ל
קל יוצא · ומגבעות אֲשׁוּרֶנּוּ · ומרובע אשר   במד׳ כג
שֹׁרְרוּ אנשים · ג׳ מ״ל (א) מקרה · בִּשְׁרִירוּת לבי   איו׳ לו דבר׳ כט
אלך · פי׳ אחרי הבטת לבי כלומר אחרי תאוות לבי ·
(ב) תאר לאויב המביט ועוין להרע · ותבט עיני בְּשׁוּרָי ·   תלי׳ נב
(ג) למען שׁוֹרְרָי · פי׳ אויבי · ב מתק מליצה ושיר   שם ה
ד׳ ב״ל כלם עומדים קל · אשר שָׁר לה׳ · וְשָׁרִים   שם ז שם פז
כחוללים · ומרובע קול יְשׁוֹרֵר בחלון · הַמְשֹׁרְרִים   צפנ׳ ב נחמ׳
וּמְשֹׁרְרוֹת · והפעיל אָשִׁירָה נא לידידי · והפעל   ישעי׳ ה
יוּשַׁר השיר הזה · ב׳ מ״ל (א) יַהֲשִׁיר יהיה לכם · ס׳   שם כו שם ל
שִׁיר ה׳ · כ׳ וּמְשִׁירֵי אהודנו · ר׳ שיר הַשִּׁירִים · כ׳   תלי׳ קלז שם דח שיר
המון שִׁירֶיךָ · (ב) הַשִּׁירָה הזאת · ס׳ שִׁירַת דודי ·   א עמו׳ ה ש״ב כב יש׳
ר׳ שִׁירוֹת היכל · ג מנחה או הליכה בניגו קל עומר ·   ה עמו׳ ח
וַתָּשֻׁרִי למלך בשמן · פי׳ הלכת אליו בשמן · תְּשׁוּרִי   ישעי׳ כו שיר ד
מראש אמנה · ב׳ מ״ל (א) שָׁרוֹתַיִךְ מערבך · פי׳   יחז׳ כז
שיירות מוליכי הסחורות · (ב) וּתְשׁוּרָה אין להביא ·   ש״א ט
פי׳ מנחה המובאת · ד חומה · ד׳ מ״ל (א) עקרו
שׁוּר · (ב) צעדה עלי שׁוּר · ר׳ בין שׁוּרֹתָם יצהירו ·   בראש׳ מט איו׳ כד
(ג) עלו בְשָׁרוֹתֶיהָ · ה שור ופר · שׁוֹר נגח · ס׳ שור   ירמ׳ ה שמו׳ כא שם
אויבך · כ׳ וְשׁוֹרוֹ וחמורו · ר׳ בגלגל שְׁוָרִים זבחו :   דג שם כ הוש׳ יב

שׂוּר ב׳ הו״ל א מדה קטנה אחד מל״ו בלוג · במשקל
וּבַמְּשׂוּרָה · ב ממשלה ב׳ ב״ל קל עומר ·   ויק׳ יט
וַיָּשַׂר אל מלאך · והפעיל הֵשִׂירוּ ולא ידעתי · ד׳ מ״ל   הוש׳ יב שם ח
(א) אין מלך ואין שָׂר · ס׳ מִשַּׂר הסריסים · כ׳ מיכאל   שם ג דני׳ א
שַׂרְכֶם · ר׳ הַשָּׂרִים הראשונים · ס׳ שָׂרֵי סוררים ·   שם י שם ירמ׳ ג
משפטו שרי · כ׳ עצמות שָׂרָיו · (ב) שָׂרָתִי במדינות ·   שם ח איכ׳ א
ר׳ נשים שָׂרוֹת · ס׳ שָׂרוֹת פרס ומדי · כ׳ וְשָׂרוֹתֵיהֶם   מ״א יא אסת׳ א יש׳
מיניקותיך · (ג) ושם חטה שׂוֹרָה · פי׳ ישום החטה   מט שם כח
בראש התבואה לשר ונגיד כלומר במקום מטובה · (ד)
למרבה הַמִּשְׂרָה · פי׳ להגדיל הממשלה :   שם ט

שׂוּשׂ שמחה ב׳ ב״ל שניתם עומדים קל והפעיל ·
שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בה׳ · ב׳ מ״ל (א) והנה שָׂשׂוֹן   שם סא שם כב
ושמחה · ס׳ שְׂשׂוֹן ישעך · (ב) מְשׂוֹשׂ לכל הארץ ·   תלי׳ נא איכ׳ ב
ס׳ מְשׂוֹשׂ לבנו · כ׳ קרית מְשׂוֹשִׂי :   שם ה ירמי׳ מט

שׁוּת ד׳ הו״ל א שימה ג׳ ב״ל קל יוצא · ולא שָׁת   שמו׳ ז
לבו · ובדגש תמורת הנח · שַׁתּוּ בשמים פיהם ·   תלי׳ עג
והפעיל למען שִׁתִי אותותי אלה · והפעל אם כופר   שמות י
יוּשַׁת עליו · ומשקלו יעטף שִׁית חמס למו · פי׳ כוסה   שם כא תלי׳ עג
עשיית החמס · שִׁית זונה · פי׳ תיקון זונה עד״הכ ולא   משלי ז
שהו איש עדיו עליו כלומר מתוקנת מבחוץ והריבה
כיבפנים · ב רפיון בניגו הפעיל · וְשִׁית ממני ואבליגה   איו י
מעט · פי׳ הרף · ג רשת בניגו קל יוצא · סביב נִשְׁתּוּ   תלי׳ ג
עלי · פי׳ הקפוני רשת · ומשקלו יֻהֲשָׁתוֹת יהרסון ·   שם יא
כ׳ והיו שָׁתֹתֶיהָ מדוכאים · ד יסוד ועצ״הש הערוה ·   ישעי׳ יט
ג׳ מ״ל (א) והשופי שֵׁת · פי׳ מגולה הערוה · (ב)   שם ך
השתות

(ב) רודרן · (ג) דאס רודרשיף · (ד) דיא גייסל · פייטש · (ה) דיא
בעדר : שוט פייגן : שוך אומצייגן · (ב) דארן · (ג) דער אסט :
שול דער זוים : שום דער קנאבלויך :
שום זעטצן · לעגן · (ב) דאס היגגלעגן : שוע שרייען · קלאגן ·
(ב) דאס גשרייא · (ג) דיק מאכן · (ד) אבלאסן · (ה) דער
פריינגעביגכי : שוף טרעטן · (ב) אומהיללען · פרדונקלן :
שוק בעגירינ · דורסטעגד · (ב) איברפליסן · (ג) דער מארקט ·
(ד) אומהערגעהן · (ה) דאס סולטרשטיק · אדר קניאשטיק :
*הערה תשוקה ההבדל שבין תשוקה ואהבה הוא שהאהבה עומדת
לעולם על מדריגה אחת עד״הכ ועשה לי מטעמים כאשר
אהבתי · אולם התשוקה הולכת ומתגברת בכל עת והיא יטעם ההוראה
הב׳ אשר בזה השורש שענינו הילוך · בעיר ישתקשקון · בעיר ישוקו ·
ש״א והככוב׳ מים בבורא׳ וו · ועיי׳ שורש רהא · ותוחלת התשוקה
מחלת לב ותחכבת הבחינה · ובפרט תשוקת תאות המשגל תדמה לאישון
חשך ואפילה אשר העין הנרקב יאיר לטעתו כמראה זהר · ככה המשתוקק
תכסהו תגבת הבחינה לראות הכעורות כזהר יפות המראה והמעטים
המגונים ילהטו לעיניו כמשובחים · וכסור תשוקתו יראה גנותו כמו
בסור החושך מעין רקבון עד״הכ ויסכלה אמנון · לכן סומר כפסוירחק ממנה) :
שור סויאן · (ב) דיא איימזיכט · דער דיגקל · (ג) דער ווידרזאכר ·
(ד) זיגגן · (ה) דער זעגגר · (ו) דער גזאנג · דאס ליד ·
(ז) ענטגעגן געהן · בשענקן · (ח) דאס גשענק · (ט) דיא מויאר ·
(י) דער אקס · סטיר : שור איין מאאס · (ב) בעהערשן · רעגירן ·
(ג) דער פירסט · רעגענט · (ד) דיא רעגירונג :
שוש פרייאן · יויכצן · (ב) דיא פריידי · דאס פראהלאקן :
שות זעטצן · לעגן · (ב) אבלאסן · (ג) פאללשטריקי לעגן · (ד)
לה״ם דאס נעטן · דער פאללשטריק · (ה) דיא סאאמטהילי ·

השתות יהרסון · כ׳ והיו שתתיה מדוכאים · פי׳ קצתם היסודות · (ג) בחצי עד שתותיהם · פי׳ עד הערוה והיסוד בם :

שזף ראיה והבטה בנינו קל · ששזפתני השמש :

שזר פתיל כפול בנינו הפעל · שש משזר :

שחח שפלות והכנעה ד׳ ב״ל קל עומד · ידכה ישח · ונפעל וישח אדם · והפעיל משגב חומותיך השח · והתפעל מה תשתוחחי נפשי · ב׳ מ״ל (א) ושח עינים יושיע · (ב) והלכו אליך שחוח :

שחד ירוע בנינו קל יוצא · ויהשחדי אותם · ומשקלו שחד לקחו בך :

שחה כפיפת הקומה ושפלות ג׳ ב״ל קל עומד · ישחי ונעבורה · והפעיל ראגה בלב איש ישחנה · והתפעל ויאמר ציבא השתחויתי · ב׳ מ״ל (א) בשחותו הוא יפול · (ב) בהשתחויתי בית רמון :

שחה שיטה על פני המים ב׳ ב״ל קל עומד · כאשר יפרש השחה לשחות · והפעיל יוצא אשחה בכל לילה מטתי · ומשקלו מי שחו · פי׳ מי שיטה בעבור עמקם :

שחט ב׳ הו״ל א שחיטת בע״חב׳ ב״ל קל · וישחטהו ויחטאהו · ונפעל ישחט החטאת · ומשקלו על שחיטת הפסחים · ב משיכה בנינו קל · ושחטת שטים · פי׳ העמיקו להמשך עשות פרדה · חץ שחוט לשונם · פי׳ כיריית החץ הנמשך למרחוק · זהב שחוט · פי׳ זהב טהור הנמשך דקה מן הדקה :

שחט סחיטה ועיצור בנינו קל יוצא · ואשחט אותם :

שחל ב׳ הו״ל א אריה · וקול שחל · ב כם מה · נטף ושחלת :

שחן נגע הבא מחום שאיננו תולדת האש · בשחין רע · ס׳ בשחין מצרים :

שחס מין ספיח · ובשנה השנית שחים :

שחף ב׳ הו״ל א חולי מה · השחפת ואת הקדחת · ב עוף מה · ואת השחף :

שחף עץ מכוסה בנסרים · שחיף עץ :

שחץ גסות הרוח וגאוה · בני שחץ · פי׳ בני בלי תרבות :

שחק ב׳ הו״ל א שחיקה וכתישה בנינו קל יוצא · ואשחקם כעפר · ומשקלו וכשחק מאזנים נחשבו · ועיי׳ בהערה לשורש מר · ב שמים · ועד בשחק נאמן · ר׳ ועזו בשחקים :

שחק לעג או שמחה ג׳ ב״ל קל · יי׳ ישחק לו · פי׳ ילעג · ופיעל לויתן זה יצרת לשחק בו · הוא התנין הגדול המשחק בים בשפוך מים מאפו ע״פ רקיע השמים כמו נהר · והפעיל ויהיו משחיקים עליהם · ב׳ מ״ל (א) משחוק לכסיל עשות זמה והכמה לאיש תבונה · פי׳ כמו שתגדל שמחת הכסיל בעשותו המזמות · כן ישמח איש תבונה בהשגת החכמה · ס׳ כן שחוק הכסיל · (ב) ורוזנים משחק לו :

שחר ג׳ הו״ל א דרישה וביקור ב׳ ב״ל קל יוצא · שחר טוב · ופיעל ומשחרי ימצאנני · ב׳ מ״ל (א) לא תדעי שחרה · פי׳ לא תחקר דעתה אצלך כלומר לא תדע אם רעה היא לכן לא התעורר להסירה בחולה הבלתי מרגיש בחליו וחושב שהוא בריא אולם ומזו הכת דם סכלי בני אדם ונעדרי התבונות · (ב) מרחם משחר לך · ב אור בקר וזהר · אז יבקע כשחר אורך · כ׳ לא תדעי שחרה · פי׳ קצת זהרה כלומר איך נהיתה הרעה הזאת · ג צבע שחור בנינו קל עומד · עורי שחר מעלי · ה׳ מ״ל (א) פחם · חשך משחר תארם · (ב) נערות ועת שחרות השער הילדות והשחרות הבל · ויש מטעם בוקר עצ״הש · (ג) תאר הזכר · ושער שחר · ר׳ סוסים שחרים · (ד) תאר הנקבה · שחורה אני ונאוה · ר׳ שחורות כערב · (ה) ג״כ תאר · שאני שחרחרת :

שחת הפסד ופח ורשת ג׳ ב״ל נפעל · ותשחת הארץ · ופיעל לשחת כל בשר · והפעיל כי השחית כל בשר · ה׳ מ״ל (א) תאר · וזובח משחת · כ׳ משחתם בהם · (ב) כן משחת מאיש מראהו · (ג) שם הפח · הציבו משחית · הר המשחית · הוא הר המשחה · (ד) ואיש כלי משחתו בידו · (ה) רשת ומלכוד · נלכד בשחיתותם · ועיי׳ שרשי ישח ושוח ושחה :

שטה נטיה בנינו קל עומד · שטה מעליו ועבור · אל ישט אל דרכיה לבך · ב׳ מ״ל (א) עשה סטים שנאתי · (ב) ושטי כזב · ועיי׳ שורש שוט :

שטח פרישה ב׳ ב״ל קל · ושטחום לשמש · ופיעל שטחתי אליך כפי · ב׳ מ״ל (א) משטח הרמים · (ב) משטוח להרמים :

שטם איבה בנינו קל · לו ישטמנו · ומשקלו ורבה משטמה :

שטן איבה בנינו קל · תחת אהבתי ישטנוני · זאת פעולת שטני · ב׳ מ״ל (א) תאר · והשטן עומד על ימינו לשטנו · (ב) כתבו שטנה :

שטף רהיצה ומרוצת המים ועצ״הש מרוצת הסוס ואנשי החיל וצרה העוברת בעולם ג׳ ב״ל קל יוצא · ואשטף דמיך · ונשם שוטף · ונפעל וזרועות השטף ישטפו מלפניו · ישטף במים · ופועל ומורק ושטף במים · ומשקלו וקצי בשטף · ס׳ לשטף מים רבים · בה״נ :

שטר ממשלה בנינו קל · שטר ומושל · ומשקלו משטרו בארץ :

שי התורה · יובילו שי למורא · עיי׳ בשורש נשג :

שיח צמחים בנינו קל · לשוח בשדה · פי׳ לטייל בין שיחים · ומשקלו אחד השיחים · ועיי׳ שור׳ שוח :

שיל זרע ובן או עיר · עד כי יבוא שילו* · פי׳ בנו ורומז למוהמ׳ :

שיר עדי מה כעין שרשרת · הנטיפות והשרות :

שיש

שפת דער גרונד · דיא ענקעל : שזף זעהן · טויגן : שזר גצווירנט : שחח זיך בייגן · ערנידריגן : שחד בשענקן · בשטעכן : שחה זיך ביקן : שחה שווימן : שחט שלאכטן · (פ) אבציהן · אבלייטן · (ג) גליטערט · אבגלאגן : שחט אויסדריקן : שחל דער לעווי · (ב) איינע ארט ספעצרייא : שחן דיא ענטציגדונג · דער גריגד : שחם דער נאכוואקס : שחף דיא אויסלעהרנדי קראנקהייט · (ב) איין גוויסר פאגל : שחף דער בחלקן : שחץ דער סטאלץ · איינגדיקל : שחק צרשטאסן · (ב) דאס פולווער · (ג) דער הימעל : שחק ספאטטן · שערצן · (ב) דער ספאטט · שערץ : שחר זוכן · (ב) דיא מארגנרעטהי · (ג) שווארץ : שחת פרדערבט · פרעילגט זיין · (ב) דער פרדערבר · פרטילגר :

שטה זיך מייגן : שטח אויסברייטן : שטם האסן · איינן גראלל העגן : שטן ענטגעגן · צווידר זיין · (ב) דער פרהינדרר · ווידרזאכר : שטף איבערשוועמן · אבספילן : שטר דער איברגזעצטי : שי דאס גשענק : שיח אונטר דען ביימן לוסטוואנדלן · (ב) דיא פפלאנצי · דער בוים : שיל דער אבקעמלינג ולד״א דער נאמן איינס ארטס :

*הערה והנכון שהוא עיר שילה ורומז אל רחבעם אשר שבט המושל ממנו בבוא כל ישראל שכם להמליך אותו בשילה הפונה לשכם ובעבור שגר להם המקום בשילה נאספו לשכם · כי שילה היה מקום וועד ומקודש לכן קבעו שם חוק הממלכה · על דרך הכתוב וידבר את דבריו לפני ה׳ במצפה) :

שיר איין גוויסר קעטטענערטיגר פוץ :

שיש אבן ידוע · ב׳ מ״ל (א) ואבני שַׁיִשׁ · (ב) [ד״ה א׳ כט]
ועמודי שֵׁשׁ : [אסת׳ א]

שית מין קוצים · שמיר ושית · כ׳ שיתו ושמירו : [ישעי׳ ה שם י]

שכך הנחה ב׳ ב״ל קל עומד · וחמת המלך שָׁכָכָה · [אסת׳ ז]
וַיָּשֹׁכּוּ המים · והפעיל וַהֲשִׁכֹּתִי מעלי : [ראשי׳ ח במדבר יז]

שכב ג׳ הו״ל **א** שכיבה אם לשינה ומרגוע או לחולי
ומיתה ג׳ ב״ל קל עומד · שוב שְׁכָב · וַיִּשְׁכַּב [ש״א ג שם יג]
אמנון ויתחל · אחרי שְׁכַב המלך · פי׳ אחרי מותו · [מ״ב יד]
והפעיל הִשְׁכִּיבָה בחקי · וְהִשְׁכַּבְתִּים לבטח · פי׳ [מ״א ג הוש׳ ב]
ארגיע להם · והפעל וְהֻשְׁכַּב בתוך ערלים · ובק״ת [יחז׳ לב]
וְהָשְׁכְּבָה בתוך ערלים · ומשקלו ונפל לְמִשְׁכָּב · פי׳ [שם שמו׳ דא]
לחולי · ס׳ מִשְׁכַּב הצהרים · כ׳ בחדר מִשְׁכָּבוֹ · ר׳ [ש״ב ד שם ד]
ירננו על מִשְׁכְּבוֹתָם · **ב** משגל ג׳ ב״ל קל יוצא · ואיש [תלי׳ קמט]
אחר יִשְׁכָּבֶנָּה · ונפעל והנשים תִּשָּׁכַבְנָה · ופועל איפה [דבר׳ כח זכר׳ יד]
לא שֻׁכַּבְתְּ · ג׳ מ״ל (א) שִׁכְבַת זרע · (ב) אשר יתן [ירמ׳ ג ויק׳ טו]
שְׁכָבְתּוֹ · (ג) כְּמִשְׁכַּב נדתה · ר׳ מִשְׁכְּבֵי אשה : **ג** [שם שם טו שם]
ירידה ושפיכה בנינו הפעיל · ונבלי שמים מי יַשְׁכִּיב · [איו׳ לח]
עיי׳ שורש נבל בביאורו · ג׳ מ״ל (א) שִׁכְבַת הטל · [שמו׳ יו]
שִׁכְבַת זרע · (ב) אשר יתן שְׁכָבְתּוֹ · פי׳ משפך זרעו · [ויק׳ טו שם]
(ג) ימשכב וספות · פי׳ כלי ששופכין בו מים לידים · [ש״ב יז]
ויתכן שכל לשון משגל הוא מטעם שפיכת הזרע :

שכה ציור גשמי או רעיוני · ג׳ מ״ל (א) שְׂכִיּוֹת [ישעי׳ ב]
החמדה · פי׳ כל מחמדי עין ביפי ציורם · (ב)
ואבן מַשְׂכִּית · פי׳ מצויר · כ׳ בחדרי מַשְׂכִּיתוֹ · ר׳ [ויק׳ כו יחז׳ ח]
עברו מַשְׂכִּיּוֹת לבב · פי׳ ציורי הרעיונים · עיי׳ מש״כ [תלי׳ עג]
בהערה לשורש חלם ושורש נפש · כ׳ את כל מַשְׂכִּיֹּתָם · [במד׳ לג]
(ג) או מי נתן לַשֶּׂכְוִי בינה · פי׳ לרעיון והז״ל פי׳ לתרנגול : [איו׳ לח]

שכח שכחת הנודע ה׳ ב״ל קל · אם אֶשְׁכָּחֵךְ ירושלים [תלי׳ קלז]
תִּשְׁכַּח ימיני · פי׳ תשכח לנגן בכנור · ונפעל
נִשְׁכַּחְתִּי כמת מלב · ופיעל שִׁכַּח יי׳ בציון · והפעיל [שם לא איכ׳ ב]
לְהַשְׁכִּיחַ את עמי שמי · והתפעל וְיִשְׁתַּכְּחוּ בעיר · [ירמ׳ כג קהל׳ ח]
ומשקלו הַשְּׁכֵחִים את הר קדשי · ס׳ כל גוים שְׁכֵחֵי אלהי׳ : [ישעי׳ סה תלי׳ ט]

שכל ב׳ הו״ל **א** מחסור כל דבר שלימות אחרי
המצאו עם בעליו · אם מות הבנים לאמם
והבעל לאשתו והיושבים לארצם · או מחסור התמימות
בבעלי המומים אשר משחתם בם ג׳ ב״ל קל עומד ופיעל
יוצא · כאשר שִׁכְּלָה נשים חרבך כן תִּשְׁכַּל מנשים [ש״א טו]
אמך · והפעיל רחם מַשְׁכִּיל · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · [הוש׳ ט]
כרוב שַׁכּוּל · (ב) תאר לנקבה · וְשַׁכֻּלָה אין בהם · [שם יג שיר ד]
ר׳ שַׁכֻּלוֹת ואלמנות · (ג) מקרה · שְׁכוֹל ואלמן · [ירמ׳ יח ישע׳ מז]
(ד) בני שִׁכֻּלָיִךְ · **ב** סעיף קבוצת גרגרי ענבים · ב׳ [שם מט]
מ״ל (א) על אודות הָאֶשְׁכֹּל · ס׳ וְאֶשְׁכּוֹל ענבים · [במד׳ יג שם]
(ב) אַשְׁכְּלֹת מרורות למו · ס׳ כְּאַשְׁכְּלוֹת הגפן · [דברי׳ לב שיר ז]
כ׳ אַשְׁכְּלֹתֶיהָ ענבים : [ראשי׳ מ]

שכל הצלחה להשיג המבוקש האמיתי אם ברגש
או בעיון ג׳ ב״ל קל עומד · יִשְׂכַּל דוד · פי׳ [ש״א יח]
הצליח במלחמה · ופיעל שִׂכֵּל את ידיו * · פי׳ לא [ראשי׳ מח]
עשה זה במקרה והזדמן כי אם בהשכל וכוונה · והפעיל
הַשְׂכֵּל וידוע אותי כי אני ה׳ עושה חסד משפט וצדקה [ירמי׳ ט]
בארץ · ר״ל השכלת חסדו עם כל נוצר היא הדעת אותו
אשר יכונה בשם השכלת אמיתתו כטעם פועל אמת
שפעולתו אמת · ג׳ מ״ל (א) שֵׂכֶל טוב יתן חן ודרך [משלי יג]
בוגדים איתן · פי׳ המשכיל יחזק דעתו בחן שפתיו
והבוגדים בשכל יחזקו דעתם בתוקף וחוזק יד אשר
יתגברו על איש השכל להעבירו מהאמת ומלת יתן
עומדת במקום שנים כלומר יתן איתן · ס׳ מקור חיים
שֵׂכֶל בעליו · פי׳ עד״הכ החכמה תחיה בעליה רובם [שם יו]
בהי״נ וקצת בו״ג · כ׳ לפי שִׂכְלוֹ יהולל איש · (ב) מדע [שם יב]
וְהַשְׂכֵּל · ועיי׳ שורש סכל · (ג) מַשְׂכִּיל לדוד · פי׳ [דני׳ א תלי׳ לב]
משגיח ומתבונן כמו משכיל אל דל וכ״מ שנאמר משכיל
בשיר · דבר ידבר מענין השגחתו ית׳ או מענין
ההתבוננות בדרכיו ית׳ :

שכם ב׳ הו״ל **א** השכמה בנינו הפעיל · וַיַּשְׁכִּימוּ [ראשי׳ כ]
בבקר · **ב** כתף וצד או חלק · ג׳ מ״ל (א) על
שִׁכְמָם שניהם · פי׳ על הכתף · שְׁכֶם אחד על אחיך · [שם ט שם מח]
פי׳ חלק יותר · (ב) תשיתמו שֶׁכֶם · פי׳ צד אחר · כ׳ [תלי׳ כא]
הסירותי מסבל שִׁכְמוֹ · (ג) דרך ירצחו שֶׁכְמָה : [שם הוש׳ ו]

שכן הניית הדבר ומנוחתו במקום מוגבל ג׳ ב״ל קל
עומד · ובין כתפיו שָׁכֵן · ובפתח וְשָׁכֵן תחתיו · [דברי׳ לג ש״ב ז]
וַיִּשְׁכֹּן הענן · ופיעל אהל שִׁכֵּן בארם · והפעיל [במד׳ ט תלי׳ ע]
וַיַּשְׁכֵּן באהליהם · ד׳ מ״ל (א) תאר ליושבי העיר או [שם]
לשוכנים בבתים הסמוכים זה לזה · טוב שָׁכֵן קרוב · [משלי כז]
ס׳ שְׁכַן שומרון · פי׳ יושבי שומרון · כ׳ ולקח הוא [הוש׳ י]
וּשְׁכֵנוֹ · ר׳ מאת כל שְׁכֵנֶיךָ · (ב) תאר לנקבה : [שמו׳ יב מ״ב ד]
ושאלה אשה משְּׁכֶנְתָּהּ · (ג) ותקראנה לו הַשְּׁכֵנוֹת · [שמו׳ ג רות ד]
(ד) תבנית הַמִּשְׁכָּן · ס׳ מִשְׁכַּן העדות · כ׳ בטמאם את [שמו׳ כה שם לח]
מִשְׁכָּנִי · ר׳ מִשְׁכְּנֵי עליון · ובו״רת מִשְׁכְּנוֹת לאביר [ויק׳ טו תל׳ מו ס]
יעקב · ס׳ מכל מִשְׁכְּנוֹת יעקב · כ׳ סביב לְמִשְׁכְּנֹתָיו : [קלב שם פז שם ע]

שכן סכין · ושמת שַׂכִּין בלועך · ועיי׳ שורש שוך : [משלי כג]

שכר ב׳ הו״ל **א** שכרון ושקיעת הצמאון שכר וכל
משקה המשכר ד׳ ב״ל קל · שתו וְשִׁכְרוּ דודים · [שיר ה]
ופיעל וישת וַיְשַׁכְּרֵהוּ · והפעיל וְהִשְׁכַּרְתִּי שריה · [ש״ב יא ירמ׳ נא]
והתפעל עד מתי תִּשְׁתַּכָּרִין · ד׳ מ״ל (א) תאר לזכר · [ש״א א]
והוא שִׁכֹּר עד מאד · ר׳ הקיצו שִׁכּוֹרִים · ס׳ שִׁכּוֹרֵי [שם כה יואל א ישעי׳ כח]
אפרים

שיש איין נוויסר שטיין · וואַרמאָר : **שית** דערנר · דיסטעלן :
שכך זיך לעגן · בערוהיגן · נאָכלאַסן : **שכב** זיך נידרלעגן · (ב)
דאָס לאַגר · בעטט · (ג) ביישלאַפן · ביישלאָפן · (ד) דער
ביישלאָף · (ה) ערגיסן · (ו) דאָס גיסבעקן :
שכה דאָס בילד · דיא פאָרשטעללונג · ערדיכטונג · (ב) לד״א דער
האָהן : **שכח** פרגעסן :
שכל יעדי אַרט פון בערויבונג · בעזאָנדרס קינדרלאָס מאַכן ·
(ב) דער בראַובטי · (ג) דיא טרויבי :
שכל גליקליך · בעדעכטיג האַנדלן ולדה״א גליקליך זיין · (ב) דער
פרשטאַנד · (ג) דער פרשטענדיגי · אונטרריכטנדי :
*)**הערה** שכל את ידיו · כן ת״א מטעם חכמה אחכמינון לידוהי · אולם
הרמב״ן ושאר מפרשים פירשוהו מטעם סכלות בסמך שענינו עוקם
ר״ל עוקם הידין לצד שמאל והשמאל לצד ימין כטעם סכל נא את עצת אחיתופל
פי׳ עקם · ובזה תדע ההבדל העצמי בין שכל לסכל ששניהם ענינם דריכת
הדעיון אל המבוקש לדעת הבלתי נודע מהנודע · אלא ששכל בשי״ן ענינו
היישרה ר״ל שכל משכיל הולך מישרים מהמסובב אל סבתו או מהסבה אל מסובבה
וסכל בסמך ענינו עוקם ר״ל סכל סכל מעקש דרכיו ללכת מכל מסובב אל סבה
זולתו או מכל סבה אל מסובב זולתו · ובעבור שקרני האור הולכים על קוי
ישרים עד שהמקום אשר הוא מעוקם ממול עבר פני המאיר יחשך · לכן ידמה
השכל לאור והסכלות לחושך ככתוב והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע · וכאמר
החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך ר״ל החכם רואה את הנולד כאור שהו
ההולך מישרים מהסבה אל המסובב אשר יסובב ממנה משא״כ הסכל שהוא
בעוקם מהסבה אל מסובב זולתו ולא ישיג המסובב האמיתי · כי כרואה בחוש
לאור עץ רקבון שלא יראה המוחש כפי מה שהוא באמת · וכאור בוקר יזרח
שמש יאסף אור העץ ונראו המוחשים כפי מה שהם באמת · בן הדבר הזה הכסיל
בחושך הולך ופתי יאמין לכל דבר כפי המואר לו בדמיונו · וכאשר יהל אור השכל
יחשך אור הפתיות ויתראה כזבו · ויוצן האמת באור השכל) :
שכם פריה אויפשטעהן · (ב) דיא שולטר · דאָס טהייל :
שכן לאַגרן · וואָהנן · רוהן · (ב) דער נאַכבאַר · (ג) דיא וואָהנונג :
שכן דאָס מעסר : **שכר** בעטרינקן · (ב) בעטרונקן ·

אפרים · (ב) תאר לנקבה · וחשבה עלי לְשִׁכֹּרָה · (ג)
יין חי או שאר משקה המשכר · ויין יוֹשֵׁכָּר לא שתיתי ·
(ד) ושתיתם דם לְשִׁכָּרוֹן · ב מנחה · יאֶשְׁכָּר יקריבו ·
כ׳ השיבו אֶשְׁכָּרֵךְ :

שכר ב׳ הו״ל א שכירות וגמול ג׳ ב״ל קל · כי
ישָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךָ · ובסמ״ך וכוכרים עליהם
יועצים · ונפעל שבעים בלחם נִשְׂכָּרוּ · והתפעל
וְהַמִּשְׂתַּכֵּר מִשְׂתַּכֵּר אל צרור נקוב · ה׳ מ״ל (א) ישָׂכָר
הוא לכם · ס׳ משנה שְׂכַר שכיר · פי׳ מנהג השכיר
לעבור שלש שנים ככתוב שלש שנים כשני שכיר וזה
עברך שש שנים · כ׳ ביומו תתן שְׂכָרוֹ · (ב) שֶׂכֶר אמת ·
(ג) מה מַשְׂכֻּרְתֶּךָ · (ד) תאר לזכר · יפְּשָׂכִיר כתושב ·
ס׳ כִּשְׂכִיר שנה · כ׳ וְלִשְׂכִירְךָ ולתושבך · ר׳ גם
שְׂכִירֶיהָ בקרבה · (ה) בתער הַשְּׂכִירָה · ב מניעה
ועיצור בנינו קל · רב מחולל כל יוֹשֵׂכֶר כסיל וְשֹׂכֵר
עוברים · פי׳ מחולל מונע כמו רוח צפון תחולל גשם
עיי׳ שורש חלל · והנו יאמר שהמושל בעם מונע
ועוצר בכסילים ועוברי הדת וכפל הענין במ״ש · ג׳ מ״ל
(א) כל עושי יֶשֶׂכֶר · פי׳ עושי עצירה בפני הדגים ·
(ב) גם שְׂכִירֶיהָ בקרבה · פי׳ גדוליה העוצרים בעם ·
(ג) בתער הַשְּׂכִירָה · יתכן לפרש בתער הגדולה
העוצרת בתערי׳ זולתה :

שלל העדר הקנין מקונהו יהיה חמרי או שכלי ב׳ ב״ל
קל יוצא · ילְשְׁלֹל שלל · של תָּשֹׁלּוּ לה ·
פי׳ תעזבו לה שלל · והתפעל וסר מרע מִשְׁתּוֹלֵל · פי׳
יחשב משולל ונעדר השכל · ב׳ מ״ל (א) תאר · מוליך
יועצים שׁוֹלָל · פי׳ נעדר השכל · (ב) למהר ישָׁלָל ·
ס׳ ואת שְׁלַל שומרון · כ׳ ואוסף שְׁלַלְכֶם :

שלב מדריגה בנינו פיעל · ימְשֻׁלָּבֹת אשה אל
אחותה · פי׳ ירות הקרשים היו כעין שליבי
הסולם · ומשקלו ומסגרות בין הַשְּׁלַבִּים :

שלג ידוע בנינו הפעיל · יתַּשְׁלֵג בצלמון · ומשקלו
יומִשֶּׁלֶג אלבין · ס׳ שֶׁלֶג לבנון :

שלה ג׳ הו״ל א שלום ושקט ב׳ ב״ל קל עומד ·
אויביה ישָׁלוּ · וביו״ד יִשְׁלָיוּ אוהלים · ובוא״ו
לא שָׁלַוְתִּי · והיוצא כי יֵשֶׁל אלוה נפשו · ונפעל אל
תִּשָּׁלוּ · פי׳ לא תשקוטו עד תטהרו הכל · ד׳ מ״ל (א)
תאר · ישָׁלֵו הייתי · ר׳ שַׁלְוֵי עולם · (ב) אל-נוי
שָׁלֵו · (ג) תאר לנקבה · יושבת וּשְׁלֵוָה · (ד) מקרה ·
וְשַׁלְוָה בה · ס׳ וְשַׁלְוַת כסילים · ר׳ דברתי אליך
בְּשַׁלְוֹתַיִךְ · ב שגגה וטעות ב׳ ב״ל נפעל · א ישָׁלוּ ·
פי׳ קצת אל תשגו · והפעיל לא תַשְׁלֶה אותי · פי׳ לא
תתעני · ב׳ מ״ל (א) על יהַשַּׁל · פי׳ על שגגתו
לאחוז בארון כי לא היה לוי · (ב) לדבר אתו בַּשֶּׁלִי ·
פי׳ במשגה כמתעה · ג כיס שהולד נוצר בו ·
יוּבְשִׁלְיָתָהּ היוצאת :

שלו עוף מה · ב׳ מ״ל (א) ותעל יהַשְּׂלָו · (ב)
ויגז שַׂלְוִים :

שלח ח׳ הו״ל א שליחות הדבר ממנו א מה שאליו
והושטת היד והתרת ההליכה מאין מעצור ה׳ ב״ל קל ·
יוישַׁלְּחֵם לבנונת · אם לא שָׁלַח ידו · פי׳ הושטה ·
וְשֹׁלֵחַ מים על פני חוצות · פי׳ התירם ללכת · ונפעל
וְנִשְׁלוֹחַ ספרים · ופיעל וְשִׁלַּח אותו פרעה ארם ·
מְשַׁלְּחֵי רגל השור · ר״ל היתר ההליכה · ופועל וציר
בגוים שֻׁלָּח · והפעיל וְהִשְׁלַחְתִּי בה רעב · ד׳ מ״ל
(א) אחר שִׁלּוּחֶיהָ · (ב) מִשְׁלַח ידכם · (ג) מִשְׁלוֹחַ
ידם · (ד) מִשְׁלַחַת מלאכי רעים · ב גירוש ב׳ ב״ל
פיעל · ספר כריתות אמכם אשר ישִׁלַּחְתִּיהָ · ופועל
ובפשעיכם שֻׁלְּחָה אמכם · ג לויה בנינו פיעל · הולך
עמם יִלְשַׁלְּחָם · ד תשורה ומנחה · ויתנה ישִׁלֻּחִים
לבתו · כ׳ אחר שִׁלּוּחֶיהָ · פי׳ קצת אחר ששלחה מנחה ·
ה התפשטות הפאורות ומקומם בנינו פיעל · יוּתְשַׁלַּח
פאורות · ב׳ מ״ל (א) בריכת יהַשֶּׁלַח · ר׳ שְׁלָחַיִךְ
פרדס רמונים · (ב) שְׁלֻחוֹתֶיהָ נטשו · ו פשיטת
הבגדים · איש ישִׁלְחוֹ המים · פי׳ מיראתם האויב לא
היו פושטים בגדיהם כי אם לעת הרחיצה · ז כריתת
וחרב בנינו פיעל · יוּיְשַׁלְּחוּ את כתונת הפסים · פי׳
קרעו בה קרעים בעבור ירמה אביו כי חיה רעה קרעה ·
ב׳ מ״ל (א) ויעש ישֶׁלַח לרוב · כ׳ ואיש שִׁלְחוֹ בידו ·
(ב) ואין מִשְׁלַחַת במלחמה · ח שולחן · מעם
יהַשֻּׁלְחָן · ס׳ א שֻׁלְחַן המלך · כ׳ ושבעתם על שֻׁלְחָנִי ·
ר׳ שמנה שֻׁלְחָנוֹת · ס׳ לְשֻׁלְחֲנוֹת המערכת :

שלט ב׳ הו״ל א שליטה ויכולת ב׳ ב״ל קל · יוּיִשְׁלַט
בכל עמלי · והפעיל ולא יַשְׁלִיטֶנּוּ האלהים ·
ג׳ מ״ל (א) תאר לזכר · שיצא מלפני יהַשַּׁלִּיט · ר׳
מעשרה שַׁלִּיטִים · (ב) אשה זונה שַׁלָּטֶת · (ג) דבר
מלך שִׁלְטוֹן · ב מין מגן · מלאו יהַשְּׁלָטִים · ס׳
שלטי הזהב · כ׳ שִׁלְטֵיהֶם תלו :

שלך ג׳ הו״ל א השלכה וזריקה ממעלה למטה ב׳
ב״ל הפעיל · כספם בחוצות יַשְׁלִיכוּ · והפעל
לארץ הָשְׁלָכָה · ב שם שער משערי ב״המ · שער
ישַׁלֶּכֶת · ג עוף מה · ואת יהַשָּׁלָךְ :

שלם ד׳ הו״ל א גמול ופרעון ב׳ ב״ל פיעל · יוישַׁלְּמוּנִי ·
רעה · ופועל ולך יְשֻׁלַּם נדר · ד׳ מ״ל כלם
מקריים (א) לי נקם וְשִׁלֵּם · (ב) באו ימי הַשִּׁלֻּם · ר׳
שנת שִׁלּוּמִים · (ג) ורודף שַׁלְמֹנִים · (ד) וְשִׁלְמַת תראה ·
ב שלימות ותמימות ג׳ ב״ל קל עומד · ויתִּשְׁלַם כל
המלאכה · ופיעל וְשִׁלַּם את הבית · מי עור כִּמְשֻׁלָּם ·
והפעיל וכל חפצי יַשְׁלִים · ג׳ מ״ל (א) תאר · ובלבב
שָׁלֵם · ר׳ אם שְׁלֵמִים וכן רבים · (ב) תאר לנקבה ·
איפה שְׁלֵמָה · ר׳ אבני׳ שְׁלֵמוֹת · (ג) הגלות
שְׁלוֹמִים · כ׳ מוסר שְׁלוֹמֵנוּ עליו · פי׳ מוסר כלנו ·
ג שלום ושלוה ה׳ ב״ל קל עומד · הסכן נא עמו יוּשְׁלָם ·
פי׳ היה בשלום · אם גמלתי שׁוֹלְמִי רע · פי׳ היושב
בשלום עמי · ופיעל וְשִׁלַּם נות צדקך · ופועל וירא
מצוה הוא יְשֻׁלָּם · והפעיל גם אויביו יַשְׁלִים עמו ·
והפעל וחית השדה הָשְׁלְמָה לך · ג׳ מ״ל (א) מקרה ·
צדק יוְשָׁלוֹם נשקו · ס׳ החפץ שְׁלוֹם עבדו · כ׳ גם
איש

Marginal references (right column): דה ס״א א · שם · יחז׳ לט תלי׳ עב · יחז׳ כז · ראשי׳ל עור׳ד · ס״א כ · חגי א במד׳ יח · דברי׳ טו · שם כד משלי יא · דאש׳ כט ויק׳ כה · שם שם · ירמ׳ מו ישע׳ ז · משלי כו · ישעי׳ יט · ירמי׳ מו · ישעי׳ ז · שםי רות ב · ישעי׳ כט · איו׳ יב ישעי׳ ח · שם שם לג · שמו׳ כו · מ״א ז · תלי׳ סח · שם כא ירמי׳ יח · איכ׳ א איו׳ יב · שם ג שם כז · ד״ה ב כט · איו׳ יו תלי׳ עג · ירמי׳ מט זכר׳ ז · משלי יז שם א · ירמ׳ כב ד״ה ב כט · ש״ב ד · ש״ב ו · שם ג · דברי׳ כח · שמו׳ יו · במד׳ יא

Marginal references (left column): מ״א ה שמו׳ כב · איו׳ ה · אסת׳ג ראש׳ כא · ישעי׳ לב · עובד׳ א יחז׳ יד · שמו׳ יח דב׳ יב יש׳ · יא תלי׳ עח · ישעי׳ נ · שם · ראשי׳ יח מ״א ט · שמו׳ יח · יחז׳ יז · כתמ׳ ג · ישעי׳ יו · כתמי׳ ד · ראשי׳ לז · ד״ה ב לב שם כג · קהל׳ ח · ש״א כ שם יחז׳ לא · שם מ ד״ה א כח · קהל׳ ב · שם ו · שם י · שם ו יחז׳ יו · קהל׳ ה ירמ׳ כא · ש״ב ח יחז׳ כז · שם ז · שם יט · ד״ה א כו ויק׳ יא · תלי׳ לה · שם סה · דברי׳ לב הוש׳ ט · יש׳ל שם א תל׳ כא · מ״א ז · שם ט ישעי׳ מב · שם מד · שם לא כתו׳ א · דברי׳ כה שם כו · ירמי׳ יג ישע׳ נג · איו׳ כב · תלי׳ ז · איו׳ ח · משלי יג שם יו · איו׳ ה · תלי׳ פה שם לה

(ג) דאס שארפי היטציגי גטרענק · (ד) דאס גשענק · דיא גאבי :
שכר מיטהן · דינגן · (ב) דער לאהן · (ג) דער מיהטלינג · טאגי
לעהנר · (ד) אבהאלטן · פרשטאפפן · (ה) דיא פרשטאפפונג :
שלל רויבן · פלינדרן · (ב) דיא ביטי · דער רויב :
שלב שטופנווייזי אין איינאנדר גפוגט · (ב) דיא פוגי :
שלג ווייס וויא שנעע זיין · (ב) דער שנעע :
שלה רוהיג · זיכר זיין · (ב) רוהיג · פרידזעעליג · (ג) אירדן ·
פעהלן · (ד) דאס פרגעהן · דיא זיגדי · (ה) דיא נאכגבורט :
שלו דיא וואכטל : **שלח** וועגשיקן · אויסשטרעקן · אויסגיסן ·
(ב) וועגטרייבן · (ג) בגלייטן · (ד) גשענקי · (ה) אויס
בריטן · (ו) דיא צווייגי מעסט · (ז) אויסברייטן · (ח) לדה״מ
צררייסן · (ט) דאס פווערד · (י) דער טיש : **שלט** הערשן · (ב)
דער הערשר · גוואלטיגי · (ג) דאס שילד : **שלך** הינוועדפן ·
(ב) איין גוויסס טהאר אים היילינן טעמפל · (ג) איין גוויסר פאגל ·
דער פישרייגר : **שלם** פרגעלטן · בצאהלן · (ב) פערטיג ·
פאללקאממן זיין · (ג) פרידזעעליג זיין · (ד) דער פרידן ·

איש שְׁלוֹמִי · ר' וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ · כ' שִׁלַּח יָדָיו בִּשְׁלֹמָיו · (ב) שְׁלֻמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל · (ג) קרבן שלמים העושה שלו' בין המזבח והכהנים והבעלים כי כלם נהנים ממנו · יְשַׁלֵּם מריאיכם · ר' זבח שְׁלָמִים · ס' שַׁלְמֵי בני ישראל · כ' תודת שְׁלָמָיו · ד שם עיר הקדושה · ב' מ"ל (א) מלך יְשָׁלֵם · ואברהם קרא לה יראה ככתוב יי' יראה · ומשני שמות אלה הורכב שם ירושלים ברבוי הזוגות לרמוז היותה שלימה ביראה ובחכמה ששתיהן מתאימות בשלימות השלם · ואשרו כטעם ראשית חכמה יראת ה' · (ב) תאר · שובי שובי הַשּׁוּלַמִּית · פי' יושבת עיר שלם :

שלם שמלה · על שה על שַׂלְמָה · ס' שַׂלְמַת רעיך · כ' ושכב בְּשַׂלְמָתוֹ · ר' וּשְׂלָמוֹת ונשק · כ' וריח שַׂלְמֹתַיִךְ :

שלף יציאת המכוס' והגלותו בנינו קל יוצי' · שֶׁיִּשְׁלֹף מותערה · וַיִּשְׁלֹף נעלו · שקדמת שָׁלַף יבש · פי' טרם השליך כזית נצתו יבש והנו יוצא כחבריו · וכן שָׁלַף ויצא מגוה · פי' שלף השולף :

שלש ב' הו"ל א מנין בנינו פועל · ויאמר שַׁלֵּשׁוּ וַיְשַׁלֵּשׁוּ · י' מ"ל (א) תאר הזכר המנוי · ויבקשו שְׁלֹשָׁה ימים · ס' שְׁלֹשֶׁת שומרי הסף · כ' מדה אחת לִשְׁלָשְׁתָּם · (ב) תאר הנקבה המנויה · שָׁלֹשׁ אמות מפו · ס' שְׁלֹשׁ עשרה אמות · (ג) שלשה עשיריות ז"נ · וּשְׁלֹשִׁים יום · והמה כִּשְׁלֹשִׁים איש · ויהי בִּשְׁלֹשִׁים שנה · (ד) יחס המנוי בפרט · מבוא הַשְּׁלִישִׁי · ר' על פני אתיק בַּשְּׁלִישִׁים · (ה) יחס הנקבה המנויה בפרט · עגלת שְׁלִשִׁיָּה · (ו) ג"כ יחס הנקבה או החלק · בשנה הַשְּׁלִישִׁית · ס' שְׁלִישִׁיַּת ההין · כ' שְׁלִישִׁיתֵךְ בדבר ימותו · (ז) ותכפל הרב שְׁלִישִׁתָה · (ח) דור שלישי · בני שִׁלֵּשִׁים · (ט) היום העבר מיום השלישי ולפניו · כתמול שִׁלְשֹׁם · (י) כְּמְשֻׁלָּשׁ הדשים · ב נבחרים ונכבדים בנינו פיעל · ואיל מְשֻׁלָּשׁ · פי' טוב ומובחר במינו ובכרה עגלה משלשת · והחוט הַמְשֻׁלָּשׁ · והמבארי' אשר קדמוני פי' מעניין הראשון שלישי לבטן או בן שלש שני' · וחוט כפול שלשה · ד' מ"ל (א) בדמעות שָׁלִישׁ · וכל בַּשָּׁלִישׁ · פי' במדה גדולה ונכבדת משאר המדות · ויען הַשָּׁלִישׁ · פי' השר הנכבד · כ' בדקר שָׁלִישׁוֹ · ר' הרצים וְהַשָּׁלִשִׁים · הלא כתבתי לך שָׁלִישִׁים · פי' נכבדות · בשמהה וּבְשָׁלִשִׁים · פי' שירים נכבדים · כ' ומבחר שָׁלִשָׁיו · (ב) ראש הַשָּׁלִישִׁי · (ג) עגלת שְׁלִשִׁיָּה · פי' מובחרת ונכברת :

שם ג' הו"ל א סימן לנקרא בשמו המוסכם או על פי פעלו · אשר מעולם אנשי הַשֵּׁם · פי' עשו להם שם נוראות על פי פעלם · ס' כי שֵׁם יי' אקרא* · ובמקף שֶׁם־בנו · כ' הוא שְׁמוֹ · ר' ויקרא האדם שֵׁמוֹת · ס' שְׁמוֹת בני ישמעאל · כ' ואלה שְׁמוֹתָם · ב גבול מקום ידוע · ב' מ"ל (א) וּמִשָּׁם הפיצם יי' · (ב) שָׁמָּה קברו · ג רקיע השמים וגובה האויר · הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי השמים* · כ' והיו שָׁמֶיךָ :

שמם חורבן ותמהון ועציהש אלמנה ו' ב"ל קל עומד · על אשר שָׁמֵמָה · פי' חרבה · שָׁמְמוּ עליך · פי' תבהו כי התמהון הוא שוממות השכל וחרבנו מבלי דעת סבת הדבר · כי רבים בני שׁוֹמֵמָה · פי' בני האלמנה החריבה מבעלה ואדוניה · יָשֹׁמּוּ ישרים · והיוצא שַׁמּוֹת ושאוף אתכם · ונפעל והארץ הַנְּשַׁמָּה · ומרובע ואשבה מְשׁוֹמֵם · והפעיל למען אַשִּׁמֵּם · והפעל כל ימי הָשַּׁמָּה · והתפעל וְאֶשְׁתּוֹמֵם על המראה · ז' מ"ל (א) תאר לזכר · על מקדשך הַשָּׁמֵם · (ב) תאר לנקבה · אבלה עלי שְׁמָמָה · (ג) ג"כ תאר · לִשְׁמָמָה תהיה · (ד) לִשְׁמָמָה ושממה · ר' לְשִׁמְמוֹת עולם · (ה) כוס שַׁמָּה · ר' שם שַׁמּוֹת בארץ · (ו) וּבְשִׁמָּמוֹן ישתו · (ז) מוסר וּמְשַׁמָּה · ר' מְשַׁמּוֹת יהיו :

שמם

(ה) פרידנסאפפער · (ו) דער נאמן אייכר שטאדט : **שלם** דאס קלייד :
שלף אויסציהן : **שלש** נוס דריטטן מאהל טוהן · (ב) דרייא · (ג) דרייסיג · (ד) דער דריטטי טהייל · (ה) אויסערלעזן · פארציגליך · (ו) דער איברגזעצט · אנגזעהני :
שם דער נאמן · רוף · (ב) דארט · (ג) דער הימול :

*(**הערה א** כי שם ה' אקרא · פי' אודיע שמו לפי נוראות פעולותיו כאומר אחריו הצור תמים פעלו · ר"ל הש"ית התקיף ובעל היכולת פעולתו שלימה מאד · ומזה הוא אמרו ויקרא אברם בשם ה' פי' הודיע פעולותיו בעולם · וז"א אהי' אשר אהי' פי' אהי' נקרא בשם פעולה כפי מה שאהי' פועל לשעתו · ומזה למד ר' אבא בר ממל במ"ר לומר שהיתה תשובת הש"ית לומר ע"ש פעולותי אני נקרא · ומשם אהי' נגזר שם הו"י בחילוף היו"ד בוא"ו וכמו מה הוה לאדם ואל"ף המ"ב שב יו"ד נסתר · ונשאר בלי נקודה · כי נקודתו היא כפי מחשבת הקורא לפי הפעולה שיפעל לשעתו א"דר כמו שכתבו חכמי האמת · והוא כשם גדרי הקורא לעצם מהעצמים בב' שמות א' לאמרו ב' לצורתו כמו חי אשר מדבר · ובהיותו ית' אחד בלי הרכבת חומר וצורה לא נגדרו כב"י כפול בשם אחד · אהי' אשר אהי' · ומזה הוא אמרו ויקרא האדם שמות · ר"ל שמות גדרים על פי פעלם להבדיל בין מין למין כאומרו זה מין חיה וזה מין בהמה וזהו חכמה מפוארה לא רבים יחכמו בה עד שחז"ל לא ידעו להכריע אם הכוי הוא מין חיה או בהמה · וז"א וכל אשר יקרא לו האדם הוא שמו בלשון עתיד ר"ל בכיון אחריו לדורות עולם כי גם"כ מפוזרי' במקומות שוני' ובזמנים שונים מה שלא ראו הבנים ראו האבות · ושם גדרי של כל נברא הוא שמו ית' על פי פעלו · כטעם כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו כי כל התורה וכל העולם הם שמותיו ית' האי כי אורחי' ברושם אותיו' והאי כי אורחי' בנבראים ממש כי אין בעולם זולת מה שבתורה כאומרם ז"ל בי נסתכל וברא את העולם לכן היודע אלה השמות הגדרים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת · הוא זה מיודעי שמו קורא לאלהי' באמת ויענהו ככתו' כי ידע שמי יקראני ואענהו וכאמר קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו) :

*(**הערה ב** השמים · נגזר מן שם המורה גבול מרחק · ובעבור שמרחק הרום הוא בעל שני קצוות מעלה ומטה לכן בא בתאר רבוי הזוגות ר"ל זוג של שם · והוראתו על גובה ורום האויר · ויתכן שנקר כאלו האושבים שגלגלי הכוכבים הם גשמים מוקשים כי יתכן הכוכבי' שטין באויר · וכמ"ר פ"ו אמר רש"בי אין אנו יודעי' אם פורחין הן באויר · ויתכן שכל הכוכבים כלם הם כדורים ארציים מלאים כאן אדם ובהמה ועבודה רבה מפועל ה' ומעשהו כאשר פעל בארץ הלזו · או ברואים אחרים זולתם ככל אשר חפץ ה' לעשות בחכמה בכל כוכב וכוכב · וגם הארץ הלזו יתכן היותה כאחד מכלא מרום במרום תאיר אל עבר פניה כירח יכון עולם ועד ויותר גדול ממנו · תתנועע ב' תנועות סבוביות ממערב למזרח · א' יומית סביב מרכזה · ב' שנתית סביב מרכז השמש נטויה מחגורת המזלות · כי כל הגלגלים מתנועעים תנועת הסיבוב בכל רגע ככתוב כל הדברים יגעים · ומזה שאמר הכ' והארץ לעולם עומדת פי' קיימת בערך אל תולדותיה המתחלפים לשעתם · ויתכן עוד שאין קץ ותכלית לגשם השמים האמור ולכוכבים הבלתי נראים לעינינו לרוב מרחקם מעינינו · ושמים וארץ וכל תולדותיהם הם גשם אחד בכמות ונבדלים זה מזה באיכות · אך מצד הכמות לא יבדל ולא יתחלק כלל · ד"מ הבוקע עצים יכנים אויר בין בקע לבקע אשר גם זה האויר הוא גשם בעל כמות ובלתי נבדל מהעץ בבחי' הכמות כי אם בבחינת האיכות · ואחר שאין סוף גשם מתחלק בפועל בבחינת הכמות כאמור · בטל א"כ המופת הבנוי על התחלקות הגשם וחומר כל מתחלק הוא שהכרח בעל תכלית · יעוין בי"א מע"ג בראשון · ויתכן א"כ היות ש"ו ותולדותיהם ב"כת בכמות אחר שאין מוכח על קותרו · ועם זאת ההנחה ר"ל שלילת התחלקות כל גשם בבחי' הכמות · תקום השערה לדממה ההולכת ומוערת מחלוק' עצומה בין כת בעלי עצם הפרדי הנקראים מונאד"יסטין האומרים שלא יתחלק סוף גשם לב"כת · ובין כת האומרים שכל גשם מתחלק לב"כת · ואכם מקום למבוכות וספיקות יסופקו על כל כת מהם · וגם אין בשורה מוצאת לעושים פשר דבר ביניהם האומרים אמור שהחלוקה הב"כת היו לא תהיה בגשם בפועל ממש · והמשוערת היא חלוקה מספרית שהיא חלוקה ב"כת בכח לא בפיעל · כי כפי מ"שב אפס מקום לחלוקה כלל בגשם אפי' בעלת תכלית בבחינת הכמות כאמור · דע זה והבינהו כי שער גדול פתחתי יבואו בו בטח עוברי בעמק המבוכות נבוכו בהם הטבעיים זה כמה מאות שנים · ולא יכלו צאת מהם לרויה · כי על שתיהן ימצאו מבוכות עצומות · כי לכת בעלי החלוקה הב"כת יתחייב שיהיה החלק והכל שוין · או שיהיה הב"כת גדול מהב"כת ושניהם כזב נגד המושכלות הראשונות · ולכת בעלי עצם הפרדי יתחייב שיהיה כל גשם בעל כמות מורכב מעצמים פרדיים קטנים אינם בעלי כמות כלל והוא ג"כ כזב כאלו יאמר האומר שהמספר מורכב מן כולין לבד · וכזה רבות אתם ולפי מ"ש אין שטן ואין פגע · שים לבך אל דברי אף כי לא קדמני אדם בו) :

שמם וויסטי · עדי זיין · (ב) פרוואונדרן · ערשטוינן · (ג) דיא אייגזאמני · וויטווא · (ד) דיא וויסטעניי · אייגעדי :

שמם שרץ מה · שממית בידים תתפש * : — משלי ל
שמד כליון ב׳ ב״ל נפעל · נשמדנו מהתיצב — ש״ב דא
והפעיל ויאמר השמד : — דברי׳ לג
שמה גיל ג׳ ב״ל קל עומד · והייה אך שמח · — סס יו
שמח זבולן · ופיעל ושמח את אשתו · והפעיל — סס לג סס כד
השמחת כל אויביו · ומשקלו ותזרני שמחה : ס׳ — תלי׳ פט סס ל
שמחת גילי · כ׳ על ראש שמחתי · ר׳ שובע שמחות : — סס מג קלז סס יז
שמך בגד עב · ותכסהו בשמיכה : — שופטי׳ ד
שמל ב׳ הו״ל **א** שמאל ועצ״הש פאת דרום בנינו
הפעיל · השימו יהשמילי · ובאל״ף ואם — יחז׳ כא
הימין ואשמאילה * · ג׳ מ״ל (א) אם יהשמאל ואימינה · — ראשי׳ יג סס
ס׳ משמאל ישראל · כ׳ ואת מנשה בשמאלו · (ב) — סס מח סס
תאר לזכר · העמוד השמאלי · (ג) תאר לנקבה · — מ״ב ז
כתף הבית השמאלית · **ב** שלמה · ופרשו יהשמלה : — מ״ב יא דברי׳ כב
ס׳ שמלת שביה · כ׳ היא שמלתו · ר׳ חליפות — סס כא סס כב
שמלות · כ׳ ויקרעו שמלותם :
שמן ג׳ הו״ל **א** שמנונית ועצ״הש הוקף ב׳ ב״ל
שניהם עומדי׳ קל · וישמן ישורן · פי׳ חזק — דברי׳ לב
בעושר והפעיל נישבעו וישמינו · ה׳ מ״ל (א) ושמן — נחמי׳ ט סמו׳ לה
למאור · פ׳ ושמן זית הין · כ׳ מסלתה ומשמנה · — סס ל ויק׳ ב
ר׳ גיא שמנים · כ׳ לריח שמניך · (ב) תאר לזכר — ישעי׳ כח שיר א
ומרעה שמן תרעינה · (ג) תאר לנקבה · ואת השמנה · — יחז׳ לד סס
(ד) מקרה · ומשמן בשרו · ס׳ ומשמני הארץ · כ׳ — ישע׳ יז ראש׳ כז
במשמניו רזון · (ה) אכלו משמנים · **ב** קברים ושממון · — ישע׳ י נחמ׳ ח
יפאשמנים כמתים · **ג** מנין השמנה · ה׳ מ״ל (א) תאר — ישעי׳ נט
המנוי הזכר · פרים שמנה · ס׳ ואת שמנת הבקר · — במד׳ כט סס ו
(ב) תאר המנויה · ארבעים ושמנה עיר · (ג) שמנה — סס לה
עשירות · ושמנים אלף · (ד) יהם המנוי בפרט · וביום — סס כ
השמיני · (ה) יהם המנויה בפרט · חשנה השמינית : — סס ו ויק׳ כה
שמע שמיעת האוזן והבנת השכל וקבלה ד׳ ב״ל קל ·
ושמעה קול אלה · אשר לא תשמע לשונו · — סס ה דבר כח
פי׳ לא תבין · לא ארני שמעני · ת״א קבל מני · — ראשי׳ כג
ונפעל נשמע בית פרעה ; ופיעל וישמע שאול · — סס מה ש״א טו
והפעיל משמיע ישועה · ו׳ מ״ל (א) כאשר ישמע — ישע׳ נב סס כג
למצרים · ס׳ לשמע אזן · כ׳ באזנינו שמענו שמעה · — איו׳ מב סס כח
(ב) שמענו את שמעו · (ג) קול שמועה · ס׳ בבוא — ירמי׳ נ סס י
שמעת שאול · כ׳ מי האמין לשמועתנו · ר׳ ושמועות — ש״ב ד ישע׳ נג דפי׳
יבהלוהו · (ד) להשמעות אזנים · (ה) למשמע — יחז׳ כא ישע׳ יא
אזניו · (ו) ובני עמון משמעתם : — סס
שמץ ב׳ הו״ל **א** מעט מזער · שמץ מנהו · — איו׳ ד
ב שם רע · לשמצה בקמיהם : — שמו׳ לב
שמר ד׳ הו״ל **א** שמירת המזיק לבל יזיק או שמירת
הניזק לבל יוזק ושמירת המצוה ועצ״הש המתנה
ד׳ ב״ל קל יוצא · לשמרו ולהמיתו · פי׳ שמירת — ש״א יט
המזיק · שמרני אל · הוא שמירת הניזק · לשמור — תלי׳ יו סס קיט
הקיך · הוא שמירת המצוה · משמרים לבקר · פי׳ — סס קל
ממתינים ומצפים לתשועת ה׳ · ונפעל לעולם נשמרו · — סס לז
ופיעל משמרים הבלי שוא · והתפעל ואשתמר מעוני · — יונ׳ ב תלי׳ יח
ד׳ מ״ל (א) מקרה · שיתה יי׳ שמרה לפי · (ב) ליל — סס קמא
שמרים · (ג) שמירה ואסור משמר לעומת משמר · — שמו׳ יב ד״ה א כו
ס׳ במשמר בית ארוניו · כ׳ יאסר בבית משמרכם · — ראשי׳ מ סס מב
ר׳ בבית אלהי ובמשמריו · (ד) הניחו לכם למשמרת · — נחמי׳ יג שמו׳ יו
ס׳ משמרת יי׳ · כ׳ ושמרתם את משמרתי · ר׳ ואעמידה — ויק׳ ח סס יח
משמרות · ס׳ משמרות יושבי ירושלים · כ׳ ללוים — נחמי׳ יג סס ז
במשמרותם · **ב** יקיצה והערה · ג׳ מ״ל (א) שמורות — במד׳ ח תלי׳ עז
עיני · פי׳ אחזתם להקיצם משינה · (ב) ואשמורה — סס ל
בלילה · ר׳ קדמו עיני אשמורות · (ג) ראש האשמרת — סס קיט שופ׳ ז
התיכונה · ס׳ באשמרת הבקר · ענין יקיצת השומרים — ש״א יא
בלילה · **ג** שמרי המשקה בנינו נפעל · השמר — ישעי׳ ז
והשקט · פי׳ שב על מקומך כחמר על דורדיה · ומשקלו
משתה שמרים · כ׳ ושוקט הוא אל שמריו · **ד** ברזל — סס כה ירמ׳ מח
החזק ומין קוצים · בצפורן שמיר · פי׳ ברזל חזק · — סס יז
כ׳ ואכלה שיתו ושמירו · פי׳ מין קוץ : — ישעי׳ י
שמש ירוע ועצ״הש חלון · ממזרח שמש · ס׳ שמש — תלי׳ נ חבק׳ ג
צדקה · כ׳ לא יבא עוד שמשך · ר׳ ושמתי — ישעי׳ ס
כרכוד שמשותיך · פי׳ החלונות מקום כניסת השמש : — סס נד
שן שני בע״הח והמזלג והאבני׳ הבולטים · שן תחת — שמו׳ כא
שן · קרנות שן · פי׳ שני הפיל הגדולים כקרנות · — יחז׳ כז
ס׳ שן הסלע · כ׳ ישלחנו התרת שנו · ר׳ והמזלג — ש״א יד שמו׳ כא
שלש השנים · בא ברבוי הזוגות להיותם ב׳ מערכות — ש״א ב
בבע״ח · ס׳ ושני כפירים כ׳ בעור שני : — איו׳ ד סס יט
שנן ב׳ הו״ל · **א** חידוד ב׳ ב״ל קל יוצא · אשנותי — דברי׳ לב
ברק חרבי · שננו לשונם · והתפעל וכליותי — תלי׳ קמ
אשתונן · **ב** דבור תמידי בנינו פיעל · ושננתם — סס עג דברי׳ ו
לבניך · ומשקלו למשל ולשנינה · ויתכן שגם אלה — סס כח
מהוראה הא׳ · ופי׳ ושננתם שיחדד הלימוד · ופי׳
ולשנינה דברי הדודין :
שנא שנאה ואיבה ג׳ ב״ל קל יוצא · והוא לא שנא — סס ד
לו · לאשה ויושנאה · ועת לשנא · שנאת — סס כב קהל׳ ג משלי
רע · ונפעל ואיש מזמות ישנא · ופיעל ולמשנאי — ח סס יד דבר׳ לב
אשלם · יוצא לשלישי והם משנאי ה׳ באמרם לא יטיב
ה׳ כי אם ירע · ב׳ מ״ל (א) תאר · הבן הבכור לשניאה · — סס כא
(ב) מקרה · ושנאה גדולה · ס׳ בשנאת יי׳ · כ׳ — ש״ב יג דברי׳ א
ומשנאתו אותם : — סס ט
שנב חלון · בעד האשנב · כ׳ בעד אשנבי : — שופ׳ ה משלי ז
שנה ד׳ הו״ל **א** השתנות ד׳ ב״ל קל עומד · אני יי׳
לא שניתי · ושנא הכתם · ופיעל וישנא את — מלא׳ ג איכ׳ ד מ״ב
בגדי כלאו · כפול באל״ף ובה״א · ופועל ועוז פניו — כה
ישנא · והתפעל קומי נא והשתנית · **ב** מנין השניות — קהל׳ ח מ״א יד
ב׳ ב״ל קל יוצא · ויאמר שנו וישנו · ונפעל ועל — מ״א יח
השנות החלום · ה׳ מ״ל (א) תאר המנויים · שניהם — ראש׳ מא סס ז
איש ואשתו · ובסמכו לעשר שנים עשר נשיאים · ס׳ — סס יז
שני

שמם דיא שפינכי : *(הערה היא העכביש האורגת ביתה על כל פינה פי׳ שנים · א׳ רשת ללכוד הזבובי׳ וכה תשב במרכז הרשת בעבור יהיה המרחק שוה לכל צד שילכד הזבוב · ב׳ בקנה הפינה שם תכין לה בית מחסה וזרם ומסתר חסר כמוה המלך במדינה יבן היכלו · בקצה העיר למען מנוחה וקול המונה של עיר · וביום קרב ומלחמה ישכון כמעגל ואמצע מחנהו להסגב מצריו ולשמוע מזיריו מכל עבריו מה יולד יום וזה טעם בהיכלי מלך) :
שמד פרט לגן : אויסראטטען : **שמח** פריידיג · פרעהליך זיין · (ב) דיא פרייד : **שמך** דער מאנטל · דאס אברקלייד :
שמל זיך צור לינקן זייטי נייגן · (ב) דיא לינקי · (ג) דאס קלייד :
(הערה פי׳ אם אתה לצפון אני לדרום ואברהם דבר דרך מוסר שגם הוא לא ישאר במקום ההוא אף כי יתכן שישא אותו הארץ כדו · וגם לוט עשה דרך מוסר ונסע בראשונה כי נשא פנים לאברהם שישאר במקומו · וכן ת״א ויסע לוט מקדם ונטל לוט בקדמיתא כי הנוסע מבית אל לסדום נוסע מצפון לדרום א״י ככתוב סדום ובנותיך היושבת על שמאלך ותז״ל דרשו מקדמונו של עולם · כי לא מזרח נקט) :
שמן זונעהמן · פעטט ווערדן · (ה) דאס פעטט · עהל · (ג) דאס גראב · דיא גרופט · (ד) אכט · (ה) אכטניג :
שמע הערן · פרנעהמן · (ב) דאס גהער · דער רוף · דאס גריכט · דער טאן : **שמץ** איין וועניג · (ב) דיא שמאך · דער שימפף : **שמר** בעאבאכטן · בעוואכן · (ב) בעאבאכטונג · בעוואהרונג · (ג) דאס וואכן · (ד) רוהיג ליגן ווייא העפן דיא אויף דען גרונד ליגן · (ה) דיא העפן · דער בהדנזאטץ איינס גטרענקס · (ו) שטאהל · (ז) דיא דערנר · דיסטעלן :
שמש דיא זאנני · (ב) דאס פענסטר : **שן** דער צאהן :
שנן וועטצן · שערפן · (ב) איינשערפן · ול״א איינפרענגן · (ג) דאס ספריכוואָרט ול״א שטיכלוואָרט :
שנא פיינד זיין · (ב) האסן · (ג) דער האס : **שנב** דאס פענסטר :
שנה פרענדרן · (ב) נוס צווייטנמאל גשעהן · (ג) צווייא ·

שני המארת הגדולים · כ׳ ויוכיחו בין שנינו · (ב) תאר המנויות · שתים וששים שנה · משפטו שנתים וקצרת קוראים באל״ף גנובה אשתים · בסמכו לעשר׳ · שתים עשרה שנה · ס׳ למך שתי נשים · כ׳ ותלכנה שתיהן · (ג) יחס המנוי · יום לשני · ר׳ שניים ושלישים · (ד) יחס המנויה שנית מן השמים · פי׳ קריאה או פעם שנית · (ה) תאר הכפול במנין או השר והסגן השני למלך ולכ״ג · וכסף משנה · פי׳ כפול · אהיה לך למשנה · כהן המשנה · פי׳ סגן לכ״ג · ס׳ משנה עונם · פי׳ כפל העונש · כ׳ ומשנהו אבינדב · ר׳ והבקר והמשנים · ג זמן שוב השמש שנית לנקודת המזל שממנה היתה ראשית תנועתה · שלשים ומאה שנה · כ׳ בשנת שש מאות שנה · כ׳ וכבש בן שנתו · ר׳ באחרית השנים · ס׳ שני עונם · כ׳ מספר שניו · ר׳ הזוגות שנתים ימים · ובו״ר שנות ראינו רעה · ס׳ שנות עולמים · כ׳ ושנותי באנחה · ד צבע אדום ממיץ תולעי׳ ידועים · ותקשור על ידו שני · פי׳ בגד או חוט צבוע אדום · ותולעת שני · ס׳ ושני תולעת · ר׳ כל ביתה לבוש שנים · פי׳ כל אנשי ביתה מלובשים לבושים טובי׳ כמו התולעת שני :

שנס חגירת האזור בנינו פיעל · וישנס מתניו :

שסס בזה ב׳ ב״ל קל יוצא · וישסו את מחניהם · ונפעל ישסו בתיהם · ומשקלו למשסה יעקב · ר׳ והיית למשסות למו :

שסה בזה גם הוא ב׳ ב״ל קל יוצא · ושסה אוצר ומרובי׳ ועתידותיה׳ שושיתי · פי׳ שללתי אוצרות׳ :

שסע ב׳ הו״ל א חיתוך וסדיקה ב׳ ב״ל קל עומד · ושסע שסע · פי׳ שפרסותיה ר״ל טלפיה סדוקות ממעל ומלמטה · ופיעל וישסעהו כשסע הגדי · ומשקלו ושסע איננה שוסעת · ס׳ שסע פרסות · ב חילוק בנינו פיע׳ וישסע דוד · פי׳ חלק והתיר קשרם על שאול :

שסף בקיעת חרב בנינו פיעל · וישסף שמואל את אגג :

שעה ד׳ הו״ל א פנות או בטחון בנינו קל · ואל מנחתו לא שעה · פי׳ לא פנה · ישעה האדם על עושהו · פי׳ יבטח או יפנה · ב טיחה וכורת הלבב ב׳ ב״ל קל עומד · ולא תשעינה עיני רואים · פי׳ לא יסגרו מרוך הטיחה · והתפעל אל תשתע · פי׳ אל ירך לבבך כשעוה · ג רפיון בנינו קל · ישעו מני · ואל ישעו בדברי שקר · פי׳ לא ירפו ממלאכתם · ד עיון והסתכלות או שמחה ב׳ ב״ל קל · ואשעה בחקיך · והתפעל ונשתעה ונראה · ועיי׳ שוע ושעשע :

שעט שאון הרמיסה · מקול שעטת פרסות אביריו :

שעל ב׳ הו״ל א שביל ודריסת הרגל · ג׳ מ״ל (א) מי מדד בשעלו מים · פי׳ במדרס רגלו עד״הכ ושבילך במי׳ רבי׳ · (ב) אם יספוק עפר שומרון לשעלים · פי׳ לדריסת רגליהם · ס׳ בשעלי שעורים · פי׳ מפל בר ושעורים שבין טלפי הסוסים וי״מ כל זה מדת אגרוף · (ג) במשעול הכרמים · פי׳ בשביל · ב חיה ידועה אם יעלה שועל · ר׳ שעלים קטנים :

שען סמיכה בנינו נפעל · ונשען על יי׳ · ד׳ מ״ל (א ב) תארלז״נ · משען ומשענה · (ג) מקרה ויהי יי׳ משען לי · ס׳ משען לחם · (ד) וישם את המשענת · ס׳ משענת הקנה · כ׳ ושמת משענתי · ר׳ במחוקק במשענתם · בשעפים בשורש סעף :

שער ג׳ הו״ל א אומר בנינו קל עומר · כמו ישער בנפשו · ומשקלו מאה שערים · ב לכלוך וטינוף · ד׳ מ״ל (א) תאר · כתאנים השערים · (ב) מקרה · ראיתי שערורה · (ג) ראיתי שערוריה · (ד) שעררת עשתה מאד · ג שערי כניסה ויציאה בנינו קל · ויקראו אל שער העיר · ומשקלו פתח השער · ס׳ עד שער הפנה · ר׳ במות השערים · ס׳ ועד שערי עקרון · כ׳ ושעריה אמללו :

שער ד׳ הו״ל א רעדה ויראה ד׳ ב״ל קל עומר · לא שערום אבותיכם · פי׳ לא רעדו כלומר לא פחדו מהם · ויוצא כמו חרון ישערנו · ונפעל וסביביו נשערה מאד · ופיעל וישערהו ממקומו · והתפעל וישתער עליו מלך הצפון · ב׳ מ״ל (א) אחזו שער · ס׳ שער קטב · (ב) ובשערה דרכיו · ועיי׳ שורש סער · ב שער כל חי · ג׳ מ״ל (א) איש בעל שער · ס׳ שער ראשו · כ׳ וגלח את כל שערו · (ב) קולע באבן אל השערה · ס׳ משערת ראשו · כ׳ לא יפול משערתו ארצה · ר׳ משערות ראשי · (ג) איש שעיר · ר׳ כידי עשו אחיו שערת · ג גורי העיזים ופסילי האלילים או שדים ומטר הדק כשער · ב׳ מ״ל (א) על ראש השעיר · ס׳ שעיר עזים · ר׳ את זבחיהם לשעירים · יראה לי שהם פסילים בדמות שעירי עזים והעד · ולשעירים ולעגלים · כשעירים עלי דשא · פי׳ כגשם הדק · ס׳ שני שעירי עזים · (ב) שערת עזים · ד מין דגן ידוע · השערה אביב · ר׳ קמח שערים :

שפף מין נחש · שפיפן עלי אורח :

שפה גובה ב׳ ב״ל נפעל · על הר נשפה · פי׳ על הר גבוה הנראה מרחוק · ופועל · ושפו עצמותיו לא רואו · פי׳ גבהו עצמותיו בחליו מרזון אשר מטרם לא נראו משומן · וי״מ נשברו · ב׳ מ״ל (א) וילך שפי · פי׳ במקום גבוה אשר יוכל לראות משם את ישראל עד״הכ מראש צורים אראנו · ר׳ על שפיים נהרות · (ב) ושפות בקר · הם חריצי החלב שיש להם גובה · ועי״ש נק׳ גבינות מטעם או גבן :

שפה פה ולשון וצד · יפטירו בשפה · פי׳ בפה · כ׳ שפת רעהו · פי׳ לשון · כ׳ משפתו עד שפתו · פי׳ מצדו אל צדו · ר׳ ולזות שפתים · ס׳ שפתי · זרה · כ׳ והושך שפתיו משכיל · ובו״ר ושפתות כסיל · כ׳ שפתותיו שושנים :

שפח ב׳ הו״ל א אמה · ולה שפחה מצרית · ס׳ הגר שפחת שרה · כ׳ בוא נא אל שפחתי · ר׳ ועבדים ושפחות · כ׳ ואת שתי שפחותיו · ב משפחה וקהל עמים אדם ובהמה · זבח משפחה · ס׳ ותלכד משפחת המטרי · כ׳ ומשפחתי הצעירה · ר׳ ופקדתי

(ד) דער לווייאטי · (ג) לווייא פאך · (ו) דאס יאהר · (ז) ראהט : פרפוילט · שטינקנד · (ד) דאס טהאר : **שער** פירכטן · (ב)

שנס גירטן : **שסס** פליגדרן · כרויבן : **שסה** וויא **שסס** : פאס שטורס וועגנגפיהרט ווערדן · (ג) דער שרעקן · דיא פורכט ·

שסע געשפאלטן · (ב) צערטהיילן : **שסף** צרהויאן : **שעה** זיך ווענדן · (ב) פרקלעבט זיין · (ג׳ ווייך · לאג זיין · (ד) אבלאסן · (ה) זיך פרייאן · בעטראכטן : **שעט** דאס טראבן : (ד) דער שטורסווינד · (ה) דאס האאר · (ו) רויך · האארינט · (ז) דער באק · (ח) אייני ארט געטצן · דיא דיא פארס איינם לינגבאקס האטטן · וואלדטייפל · (ט) פיינר רעגן · ולד״א פלאטצרעגן · (י) דיא

שעל דער וועג · פאד ולד״א דיא פרסט · (ב) דאס טרעטן · דער טריטט · (ג) דער פוקס : **שען** זיך לעהנן · שטיטצן · (ב) דער שטאב · דיא שטיטצי : **שער** מעסן · (ב) דאס מאאס · (ג) גערסטע : **שפף** דיא אטטר : **שפה** האך · ערהאבן : **שפה** דיא ליפפן · דער מונד · דיא ספראכי : **שפח** דיא מאגד · (ב) דיא פאמיליע · פרזאממלונג :

ירמי' טו — ופקדתי עליהם ארבע משפחות · פי' קהלות ואסיפות
עמו' ג — בהמה וחיה · ס' מכל משפחות האדמה · פי' גויי
ש"א י — הארצו' · כ' שבט בנימין למשפחתיו · שפח בשור' שפח :

שפט ב' הו"ל **א** היישרה ודין בין איש לאלהים או
ש"א ג — לרעהו ג' ב"ל קל יוצא · כי שפט אני את
סס קד סס יב — ביתו · וישפטני מידך · ונפעל ואשפטה אתכם ·
איו' ט — ומרובע למשפטי אתחנן · ג' מ"ל כלם מקריים (א)
ד"הב ך יחז' דג — הרב שפוט · ר' משפוטים עשו בה · והוא בשו"נ · (ב)
סס ה סס יד — ועשיתי בך שפטים · כ' ארבעת שפטי הרעים · (ג)
סס יח סס דג — ועשה משפט וצדקה · ס' ומשפט שופכת דם · כ'
סס לט סס ה — משפטי אשר עשיתי · ר' משפטים לעיני הגוים · ס'
סס יו סס מל — משפטי נואפות · כ' במשפטי ישפטוהו · **ב** חוק
ראשי' מ — ומנהג ודת · כמשפט הראשון · פי' כמנהגו · יורו
דברי' לג — משפטיך ליעקב · פי' חקיך ודתך :

שפך שפיכה והרקה ועצ"הש חגלות הנסתר והנעלם
סס דא תלי' קב — ד' ב"ל קל יוצא · לא שפכו את הדם · ישפך
יחז' יו — שיחו · פי' גלוי המחשבה הנסתרת · ונפעל השפך
תלי' עג — נחושתך · פי' הגלות ערותך · ופועל כאין שפכו
איכ' ד — אשורי · והתפעל תשתפכנה אבני קודש · ב' מ"ל
ויק' ד דברי' דג — (א) שפך הדשן · (ב) וכרות שפכה · פי' שנכרת גידו :

שפל נמיכות ושפלות ב' ב"ל קל עומד · ושפל רום
יסעי' ב — אנשים · וישפל איש · והפעיל עומד ותשפילי
סס סס כז — עד שאול · ויוצא ישפילה עד ארץ · ו' מ"ל (א) תאר ·
סס דו — עץ שפל · ובתו' ה"א השפלה הגבה · ס' ושפל
יחז' יז סס דא יסע' — רוח · ר' להחיות רוח שפלים · (ב) תאר לנקבה
כו סס כו — ממלכה שפלה · ס' שפלת קומה · (ג) מקרה ·
יחז' יז סס — בשפל ישבו · כ' שבשפלנו זכר לנו · (ד) ובשפלה
קהל' י תל' קלו יסע' — תשפל העיר · (ה) ובשפלות ידים · (ו) בהר
לב קהל' י — ובשפלה פי' בעמק · כ' הר ישראל ושפלתו :
יהוש' ט סס יא

שפם שער שעל השפה · ועל שפם יעטה ·
ויק' יג — כ' ולא עשה שפמו :
ש"ב יט

שפן בע"ח ידוע · ואת השפן · ר' מחסה לשפנים :
ויק' יא תלי' קד

שפע רבוי · ב' מ"ל (א) שפע ימים · (ב) שפעת
דברי' לג מ"ב ט — אני רואה · ס' משפעת סוסיו · שפק בשור' ספק :
יחז' דו

שפר ג' הו"ל **א** נוי ויופי ב' ב"ל קל עומר · אף נחלת
תלי' יז איו' דו — שפרה עלי · ופיעל ברוחו שמים שפרה ·
ראשי' מט ש"כב — ב' מ"ל (א) הנותן אמרי שפר · (ב) ואשפר אחר
פי' מנה יפה · **ב** אהל בנינו פיעל · ברוחו שמים
איו' דו ירמ' מג — שפרה · פי' קצת איחל · ומשקלו ונטה את שפרירו ·
ויק' דה סס — **ג** שופר · תעבירו שופר · ס' שופר הרועה ·
יהוש' ו סס — ר' תוקעי השופרות · ס' שופרות היובלים · כ'
שופ' ז — ואת שופרתיהם :

שפת עריכת מערכה בנינו קל יוצא · שפת הסיר ·
מ"ב ד — ולעפר מות תשפתני · ב' מ"ל (א) אם
תלי' דכ — תשכבון בין שפתים · פי' בין כירים · והשפתים
סס סח יחז' מ — טופח · הם מערכת האונקלאות ווי העמודים שבם
תולין הקרבנות להפשיטן · (ב) רובץ בין המשפתים ·
ראשי' מט — פי' משא התלוי מב' צדי החמור :

שצף מעט · בשצף קצף :
ישעי' נד

שק אמתחת או לבוש צמר עב ילבשהו המצטער על
סס נ ראשי' מב — בשרו · מחגורת שק · כ' צרור כספו בשקו ·
מ"כ יט ראש' מב — ר' מתכסים בשקים · כ' הם מריקים שקיהם :

שקק הליכה מתמרת ב' ב"ל קל עומד · ודוב שוקק ·
משלי דח — בעיר ישקו · והתפעל ישתקשקון ברחובות ·
יואל ב נחו' ב — ב' מ"ל (א) ובן משק ביתי · (ב) כמשק גבים :
ראשי' טו ישע' לג

שקד ג' הו"ל **א** מהירות וזכניות בנינו קל · וישקד
דני' ט — יי' · **ב** שקדים בנינו פיעל · משקדים
שמו' דה — כפתוריה · פי' עשוים כדמות שקדים · ומשקלו ויגמול
במד' יז — שקדים · **ג** שיבה או אבר המשגל או קליבוסת · וינאץ
קהל' יב — השקד · פי' תנץ ותפרח השיבה הלבינה כנץ השקד ·
וי"מ שהוא כינוי לאבר המשגל מטעם מקל שקד כי שוקד
הוא על דברי לעשותו · וחז"ל פי' כטע' ויתנגר' הקילבוסת
ר"ל עצם שלמעל' מן העגבות יתרא' גדול מרוב הכחישו' :

שקד חיבור וקישור בנינו נפעל · נשקד עול פשעי :
איכ' א

שקה השקאה ב' ב"ל פועל · ומוח עצמותיו ישקה ·
איו' דא — והפעיל ותכל להשקתו · ר' מ"ל (א) ותער
ראשי' דד — כדה אל השקת · (ב) בשקתות המים · (ג) ושקוי
סס סס ל משלי ג — לעצמותיך · כ' שמני ושקויי · ובוא"ו נראית ושקוי
הוש' ג תלי' קב — בבכי מסכתי · (ד) כי כלה משקה · ס' משקה
ראש' יג יחז' מה — ישראל · כ' על משקהו · ר' שר המשקים · כ'
ראשי' מ סס — ומלבושיהם ומשקיו :
מ"א י

שקט מרגוע ומנוחה ב' ב"ל קל עומד · שקט ובוטח ·
שופ' יח — שכבתי ואשקוט · והפעיל והוא ישקיט ומי
איו' ג סס לד — ירשיע · ב' מ"ל (א) ושלום ושקט · (ב) בהשקט ובבטחה :
ד"הא דכ ישע' ל

שקל משקל ב' ב"ל קל · ישקלני במאזני צדק ·
איו' לא — ונפעל לו שקל ישקל כעסי · ה' מ"ל (א)
סס ו — מחצית השקל בשקל הקודש · ר' שלשים שקלים ·
שמו' לא סס דא — ס' שקלי זהב · (ב) לזהב במשקל · ס' משקל ככר
ד"הא דא סס דח ד — זהב · כ' כספנו במשקלו · (ג) במשקול עשרים
ראשי' מג יחז' ד — שקל ליום · (ד) וצדקה למשקלת · (ה) משקולת
ישע' דח מ"כ דא — בית אחאב :

שקם מין תאנה · ובולס שקמים · ובו"ת
עמו' ז — ושקמותם בחנמל :
תלי' עח

שקע ירדת הדבר בנחת מהגובה אל העומק ג' ב"ל קל
עומד · ושקעה כיאור מצרים · פי' ירד
עמו' ט — העבור למטה אל העומק · ותשקע האש · פי' נשפלה
במד' יא — מהגובה אל הנמוך · ונפעל ונשקעה כיאור מצרים ·
עמו' ח — והפעיל אשקיע מימיהם · ומשקלו ומשקע מים :
יחז' לב סס לד

שקף ב' הו"ל **א** הבטה וראיה ב' ב"ל נפעל ·
נשקפה בעד החלון * · והפעיל וישקף
ש"כו סס דד — ארונה · **ב** פציחי החלונות · ג' מ"ל (א) שקפים
מ"א ו — אטומים · (ב) והמזוזות רבועים שקף · (ג) והגעתם
סס ז — אל

שפט אוכטן · אורטהייל שפרעכן · (ב) דאס גריכט · שטראפגריכט · (ג) דאסרעכט · דער רעכטספרוך · דיא גרעכטיגקייט · (ד) דיא ארט · וייזה : שפך פרגיסן · אויסשיטטן · ענטדעקן : שפל ערניידריגן · דעהמיטיגן · גריגגשעטצן · (ב) ניידריג · שלעכט · (ג) דאס ניידריג · טהאל : שפם דער ליפפענבארט : שפן דאס קאניכן : שפע דער איברפלוס · (ב) דער הויפן · מפלום : שפר ליבליך אנגנעהם זיין · (ב) ל"א איין שטיק פלייש · (ג) דיא איין געלט איברציהן · (ד) דאס געלט · (ה) דאס האָרן · דיא טראמפעטי : שפת זעטצן אנארדנן · היגלעגן · (ב) דער העערד ול"א דיא טרענקי · דער שטאלל · (ג) דיא לאסט : שצף איין וועניג : שק דער זאק · איין גראבעס קלייד : שקק אומהערגעהן · (ב) דער איין אונד אויסגעהט · אויפגעכאסני : שקד בעאבאכטן · בעוואכן · (ב) מאנדל פערמיג · (ג) דיא מאנדל · (ד) דאס גרויא · אלטר ולד"א דאס נייגונגסגליד ולד"א דער היפטקנאכן : שקד פרבונדן · צוזאמענגנאמן : שקה בעפייכטן · טרענקן · (ב) דיא טרענקי · רינגי · (ג) דיא בעפייכטונג · (ד) דאס גטרענק · (ה) דאס שענקאמט · (ו) דער אברשענק : שקט רוהן · זיכר זיין · (ב) דיא רוהי · זיכרהייט : שקל וועגן · (ב) איין גוויסס גוויכט : שקם איינע ארט פייגן : שקע זיך הערונטרגעבן · זינקן · (ב) פרזענקן · שקף שויאן · זעהן · (ב) דיא פענסטרפפאסטן :

*(הערה נשקפה בעד החלון · ההבדל שבין לשון השקפה ובין שאר לשונות של ראיה כמו חזה הבט וראה · הוא שכל לשונות של ראיה זולת השקפה ישמש בם בעל הלשון בראיה הגלויה ר"ל שהרואה והנראה שניהם נגלים בלי מסך מבדיל ביניהם (ולפעמים ישתתפו עם לשון השקפה) משא"כ לשון השקפה שלא ישמש בה בעל הלשון רק על הראיה העוברת דרך ארובה וחלון · ועל שם עבור הראיה דרך מעבר משקופי החלונות והארובות נקראת השקפה · ועל כד שהשאלה ישמשו בלשון השקפה בקיראות דבר נסתר ונעלם במסך מבדיל

שמו׳ יב אל הַמַּשְׁקוֹף · הוא החלון שמעל הפתח לראות
דרך שם מי הקורא בשער :

שקץ הועבר בנינו פיעל · שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ · ב׳ מ״ל — דברי׳ ז
(א) שֶׁקֶץ טמא · (ב) ולתת שִׁקּוּץ שומם · — ויק׳ ז דני׳ יב
ס׳ ולכמוש שִׁקֻּץ מואב · ר׳ כנף שִׁקּוּצִים · ס׳ איש — מ״ב כג דני׳ ט
שִׁקּוּצֵי עיניו · כ׳ והסירה את כל שִׁקּוּצֶיהָ : — יחז׳ ך שם יא

שקר כזב או חנם ב׳ ב״ל שניהם עומדים קל · אם
תִּשְׁקֹר לי · ופיעל ולא תְשַׁקְּרוּ · ומשקלו — בראש׳ כא ויק׳ יט
אך לַשֶּׁקֶר שמרתי · פי׳ להנם · ר׳ דובר שְׁקָרִים · — ש״א כה תהל׳ קא
כ׳ ויתעו את עמי בְּשִׁקְרֵיהֶם · עיי׳ הערה לשורש שוא : — ירמי׳ כג

שקר קריצת העין בנינו פיעל · וּמְשַׂקְּרוֹת עינים : — ישע׳ ג

שרר טבור · ג׳ מ״ל (א) שָׁרְרֵךְ אגן הסהר · (ב) — שיר ז
לא כרת שָׁרֵּךְ · הרי״ש דגושה · (ג) ואונו — יחז׳ יז
בִּשְׁרִירֵי בטנו · ועיי׳ שורש שור : — איו׳ מ

שרר ממשלה ב׳ ב״ל קל · שֹׂרֵר בביתו · והתפעל — אסת׳ א
גם הִשְׂתָּרֵר · ועיי׳ שרשי שור ושרה : — במד׳ יו

שרב חום ומקור חורב · שָׁרָב ושמש · והיה הַשָּׁרָב לאגם — ישע׳ מט שם לה

שרג ענפים ב׳ ב״ל פועל · גידי פחדיו יְשֹׂרָגוּ · פי׳ — איו׳ מ
גידי ביציו הם גסים כענפים · והתפעל יִשְׂתָּרְגוּ — איכ׳ א
עלו על צוארי · פי׳ העול נעשה עב כעין שריגים ובדים ·
ומשקלו ובגפן שלשה שָׂרִיגִם · כ׳ הלבינו שָׂרִיגֶיהָ : — בראשי׳ מ יואל א

שרד ג׳ הו״ל א פליטה והצלה בנינו קל · והשרידים
שָׂרְדוּ מהם · ומשקלו לא השאיר שָׂרִיד : — יהוש׳ י שם
ר׳ וְהַשְּׂרִידִים שרדו · ס׳ שְׂרִידֵי חרב · כ׳ ואל תסגר — שם ירמי׳ לא
שְׂרִידָיו · ב רושם מחוט הצבע שרושמין כורתי העץ — עובד׳ א
להשוות הכריתה · יְתָאֲרֵהוּ בַשֶּׂרֶד · ג בגדי כסוי — ישעי׳ מד
לכלי הקודש · בגדי הַשְּׂרָד : — שמו׳ לא

שרה ד׳ הו״ל א התרה ב׳ ב״ל קל · תחת כל השמים
יִשְׁרֵהוּ · פי׳ יתיר קישור העבים · ועיי׳ שורש — איו׳ לז
ישר · ופיעל אם לא שֵׁרִיתִךָ לטוב · ב מגן · ג׳ מ״ל — ירמ׳ טו
(א) ומשקל הַשִּׁרְיוֹן · ס׳ וְשִׁרְיוֹן קשקשים · ר׳ — ש״א יז שם
והקשתות וְהַשִּׁרְיֹנִים · ובו״ת וְשִׁרְיֹנוֹת וקשתות · (ב) — נחמ׳ ד ד״ה כ כו
ובין הַשִּׁרְיָן · (ג) הנית מסע וְשִׁרְיָה · ג שריה וליחלוה — מ״א כב איו׳ מא
בנינו קל · תחת כל השמים יִשְׁרֵהוּ · פי׳ קצת ילהלה — איו׳ לז
במטר · ומשקלו וכל מִשְׁרַת ענבים · ד מישור ודשן · — במד׳ ו
ב׳ מ״ל (א) חבצלת הַשָּׁרוֹן · (ב) שפרי הַשָּׁרוֹנִי : — שיר ב ד״ה כז

שרה ממשלה בנינו קל · שָׂרִיתָ עם אלהים · — בראשי׳ לב
ומשקלו למרבה הַמִּשְׂרָה : — ישעי׳ ט

שרט גרידה ב׳ ב״ל קל · ונפעל שָׂרוֹט יִשָּׂרֵטוּ · ב׳ מ״ל — זכרי׳ יב
(א) וְשֶׂרֶט לנפש · (ב) לא ישרטו שָׂרָטֶת : — ויק׳ יט שם כא

שרך ב׳ הו״ל א בלבול בנינו פיעל · מְשָׂרֶכֶת
דרכיה · ב רצועה · שְׂרוֹךְ נעל : — ירמי׳ ב · בראשי׳ יד

שרע ב׳ הו״ל א שמוטת הירך · שָׂרוּעַ וקלוט · — ויק׳ כא
ב התפשטות בנינו התפעל · קצר המצע
מֵהִשְׂתָּרֵעַ · פי׳ מהתפשט עליו — ישעי׳ כח

שרף ב׳ הו״ל א שריפת אש ג׳ ב״ל קל · באש
תִּשְׂרְפוּן · וְהַשֹּׂרֵף אותם · ונפעל באש — ויק׳ יג שם יו
תִּשָּׂרֵף · ופועל והנה שֹׂרָף · ב׳ מ״ל (א) וישרפו לו — שם ו שם י
שְׂרֵפָה גדולה · כה היה מנהגם לשרוף במות המלך — ד״ה ב יו
מטתו וכלי תשמישו · וי״מ שהנטו אותו בבשמים
ובמרקחת שריפה · ס׳ לִשְׂרֵפַת אש · (ב) מִשְׂרְפוֹת — ישע׳ סד שם לג
שיר · ר׳ וּמִשְׂרְפוֹת אבותיך · ב מין נחשים או מלאכי — ירמי׳ לד
אלהים אפעה · וְשָׂרָף מעופף · פי׳ נחש ארסי מדלג · — ישעי׳ ל
ר׳ שְׂרָפִים עומדים · פי׳ מלאכים : — שם ו

שרץ הולדה עם רבוי ב״ק ומשקלו · ישרצו המים שֶׁרֶץ — בראשי׳ א

שרק שריקות השפתים בקולות שונים לענינים שונים
בנינו קל עומד · יִשְׁרֹק יי׳ לזבוב · וקול שפה — ישעי׳ ז
לקריאה ואסיפה · ישום וְיִשְׁרֹק · הוא לתימה · ב׳ מ״ל — ירמי׳ יט
(א) שמה וּשְׁרֵקָה · (ב) שְׁרִיקוֹת עולם : — שם כח שם יח

שרק ב׳ הו״ל א מבחר הגפנים · ג׳ מ״ל (א) נטעתיך
שֹׂרֵק · (ב) וְלַשֹּׂרֵקָה בני אתונו · (ג) הלמו — שם ב בראשי׳ מט
שְׂרוּקֶּיהָ · ב מנוקד מצבעי׳ שונים · עובדי פשתים — ישעי׳ יו
שְׂרִיקוֹת · פי׳ בגדי פשתן מנומרים · ובי״ם שְׂרֻקִּים — שם יט זכרי׳ א
ולבנים · וי״מ שניהם מטעם סריקת המסרק :

שרש ב׳ הו״ל א קליטת הארץ זרעה ב׳ ב״ל מרובע ·
נטעתם גם שֹׁרָשׁוּ · והפעיל יַשְׁרֵשׁ יעקב · — ירמ׳ יב ישע׳ כז
ומשקלו וּכְשֹׁרֶשׁ מארץ ציה · כ׳ שֹׁרֶשׁ ישי · כ׳ — שם נג שם יא
שָׁרְשָׁם בעמק יהיה · ר׳ וְשָׁרְשֵׁי הים כסה · כ׳ על גל — שם כד איו׳ לו
שָׁרָשָׁיו יסובכו · ב עקירת השורש ב׳ ב״ל פיעל · וכל — שם ח
תבואתי תְשָׁרֵשׁ · ופועל וצאצאי יְשֹׁרָשׁוּ : — שם לא שם

שרת עבודה נכבדת בנינו פיעל · וְשֵׁרֵת את אחיו · — במד׳ ח
וילוו עליך וִישָׁרְתוּךָ · ומשקלו כלי הַשָּׁרֵת : — שם יח שם ד

שרת מחבת · ותקח הַמַּשְׂרֵת · לשאול שתו בשור׳ שות : — ש״ב יג

שתה ב׳ הו״ל א משתה ב׳ ב״ל קל · שֹׁתֶה שכור · — מ״א יו
ואחרי שְׁתוֹתוֹ · ואל תֵּשְׁתְּ מים · בל יִשְׁתֶּיוּן · — שם יג שם תל׳ עח
ונפעל וכל משקה אשר יִשָּׁתֶה · ג׳ מ״ל (א) בגבורה ולא — ויק׳ יא
בַשְּׁתִי · (ב) וְהַשְּׁתִיָּה כדת · (ג) שמחה ומִשְׁתֶּה · כלל — קהל׳ י אסת׳ א שם
הסעודה נקרא ע״ש השתיה · ס׳ מִשְׁתֵּה נשים · כ׳ — ט שם א
וביין

עין הרואה והנראה · בעד החלון נשקפה · בעד אשנבי נשקפתי · ועל כל
הפעלה ישימשו בלשון השקפה לפעמים בהיראות דבר נסתר ונעלם במוקן מבדיל
בין הרואה והנראה כמו הנשקף על פני הישימון · פי׳ הנראה נגבהו על מסך
ומתר ההרים · כמו הנראה ונשקף מפנימה וביתה דרך מעבר ארובות וחלוני
שקיפים שקף · ושימשו בה בכל בנינים הפעיל ונפעל · וזה כי העומד פנימה
הוא לעול׳ הנפעל מעין העומד בחוץ המוכון ראותו בפועל כפיו של החלון והארובה
שהנשקף והנראה עומד נגדה · ובל הבנינים יחד נופלים עליו · אלא שההבדל
ביניהם הוא כאשר יהיה הנראה כנגד החלון טרם עבור הרואה אזי ישמשו בו בבנין
נפעל כי לא פעל לשעתו שום פעולה כמו בעד החלון נשקפה ותיבב פי׳ היא האשה
הנגבת בחלון כהמסך היתה היא להיראות להעיר העוברי׳ ולהתבשר ממי אשר
בשורה בפיו · וכן בעד אשנבי נשקפתי פי׳ שהיה המלך נצב נגד החלון המסך זמן
מה טרם עבור הנער ונשקף מהעוברים חוצה כמשפט המלך שהכל מתאוים
לראותו וזולתם · אולם אם בעת עבור העובר יתיצב אשר בבית פנימה כנגד
החלון להיראות אל העובר חוצה אזי יכונה בתכונת הפועל להיותו פועל לשעתו
כמו ותשקף בעד החלון · וישקיפו אליו שנים שלשה סריסים (מ״ב ט) · פי׳
נצבו לשעתן כנגד החלון להיראות אל יהוא · זו להראות יפיה אולי תעיר ותעורר
אהבתו אליה ויחיה · והם להיראות שהם סריס למשמעתו · והבנין יוצא לשנים
פעולים · א׳ הרואה והשוקף מחוץ · ב׳ הנראה והנשקף מפנימה · וישקף
אבימלך פי׳ שהראה מ״ע לפני העוברי׳ חוצה המתאוי׳ ראות פני המלך · כמו
השקיפה ממעון קדשך מן השמים · פי׳ יד זה השמים לבית זבול לו
והוא כב״י עושה ארובות בשמים להיראות לבני אדם בהשגחת פעולותיו הנוראות
בטעם נודע ה׳ משפט עשה · וכיוצא בם תבאר יתר הכתובים · וכבר עלה
בדעתנו לומר כי ד׳ לשונות של ראיה · חזה ראה הביט השקיף · הם נגד ד׳
סבות הראות על הסדר · החומר הצורה הפועל והתכלית · וזה כי חומר
הראות הוא סביבת קרני האור בעין הרואה ועל זה תורה מלת חזה שענינו
סיבוך כמו בית אבנים יחזה · וראה מורה על הצורה והתאר עד״הכ כתבניתם
אשר אתה מראה בהר · והביט מורה על הפועל כמדרשם ז״ל ע״פ והביטו אחרי
משה מלמד שחשדוהו באשת איש · והשקפה מורה על התכלית של הנשקף בכל
המקרא · עכ״ה ואפס מקום להאריך) :

שקץ פראבשייאן · (ב) דר אבשייא · דאס שייאזאל :
שקר פאלש זיין · ליגן · (ב) דאס פאלשי · (ג) דיא ליגי :
שקר וויככד : שרר דער נאבל : שרר הערשן · רעגירן :
שרב דיא היטצי · דער בראנד · (ב) דיא טראקני · דירדי · וויסטי :
שרג סטארק · דיק וויא איין אסט זיין · (ב) דיא רעבי · דער אסט :
שרד ענטפליהן · איבריג בלייבן · (ב) דער פליכטליגג · איברגבליבני ·
(ג) דיא אבלייכנונג דער פילדהויאר וואכאך זיא איהרי בילדר מאכן ·
(ד) טיכר צום איינפאקן : שרה אויפלעזן · בערסטרייאן · (ב) דער
פאנצר · (ג) אנפייכטן · (ד) דאס נאס · (ה) דאס טהאל :
שרה איברווינדן · רעגירן · (ב) דיא רעגירונג · דאס רייך :
שרט איינשניידן · (ב) דער איינשניט : שרך אנהענגן · נאכהענגן ·
(ב) דער ריימן : שרע אויסגוואקסן · דער איין גליד צו לאנג
האט · (ב) אויסשטרעקן : שרף פרברענן · (ב) דער בראנד · (ג)
קייני ארט שלאנגי · (ד) דער ענגל · זעראף : שרץ אויסקריכן · (ב)
דאס גווירם · שרק איין גווישר טאן מיט דעם מונדי צו פרהעהנן · פדר
וואונדרן אדר רופן : שרק איינע ארט אויסערלעזנר רעבן · (ב) בונט ·
פילפארבינג : שרש וואַרצל פאסן · (ב) וואַרצל · (ג) אויסוואַרצלן :
שרת בעדינן : שרת דיא פפאנני :
שתה טרינקן · (ב) דאס גטרענק · (ג) דאס גאסטמאהל ·

דני׳ א׳ וביין משתיו · ב חוט האריג ההולך לארכו של בגד ·
ויק׳ יג יבשתי או בערב :

שתל יחז׳ יז נטיעה בנינו קל · בהר מרום ישראל אשתלנו ·
תלי׳ קכח ומשקלו כשתלי זיתים :

שתם במד׳ כד פתיחת העין · שתם העין :

שתן ש״א כה הטלת מי רגלים בנינו הפעיל · משתין בקיר :

שתק משלי כו שתיקה בנינו קל עומד · ישתוק מדון :

בני יתרה

שלהב איו׳ טו שיר ח להב אש · תיבש שלהבת · ס׳ שלהבת יה · נסמכה אל השם בעבור גדלה והיו לכלה אחת בקריאה · תשגשגי בשורש שגא :

שנאן תלי׳ סח מלאכי אלהים · אלפי שנאן :

שנהב מ״א י שני הפיל · שנהבים וקופים :

שעשע תלי׳ כד שמחה ושחוק ג׳ ב״ל פיעל · ישעשעו נפשי · פי׳ ישבחו · ישעשע יונק · פי׳ ישחק · ופועל ועל ברכים תשעשעו · והתפעל בחקותיך אשתעשע · ומשקלו ואהיה שעשועים · כ׳ ושעשעי את בני אדם :
(ישעי׳ יא · שם סו · תל׳ קיט משלי ח · שם)

שקערר ויק׳ יד מראה פתוך בנגע · שקערורות ירקרקות :

שרבט אסתר ד שבט המושל · שרביט הזהב :

שרעף תלי׳ כד מחשבה · ברוב שרעפי :

שרשר מ״א ז שלשלת · ב׳ מ״ל (א) גדילי מעשה שרשרות · ס׳ שרשרת זהב · (ב) שרשת גבלות :
(שמו׳ כח שם)

שעטנז דברי׳ כב בגד מעורב צמר ופשתים · לא תלבש שעטנז :

נשלמה אות השי״ן

אות תי״ו

תא עלית קיר קטנה הסמוכה מחוץ לארמון הגדול · מגג התא לגגו · ס׳ תא הרצים · ר׳ ובין התאים · ס׳ ותאי השער · כ׳ תאיו אליו · ובו״ת וגבול לפני התאות :
(יחז׳ מ מ״א יד · יחז׳ מ שם שם · שם)

תאב תלי׳ קיט ב׳ הו״ל א תאוה וחשק בנינו קל עומד · תאבתי לפקודיך · ומשקלו גרסה נפשי לתאבה · ב תיעוב בנינו פיעל · מתעב אנכי את גאון יעקב :
(שם · עמו׳ ו)

תאה במד׳ לד ב׳ הו״ל א גבול בנינו פיעל · התאו לכם · פי׳ תגבילו · ב שור הבר · ב׳ מ״ל (א) ותאו וזמר · (ב) כתוא מכמר :
(דבר׳ יד ישע׳ נא)

תאם שמו׳ כו זוג מתדמים ב׳ ב״ל קל · והיו תאמים מלמטה · והפעיל שכלם מתאימות · ב׳ מ״ל (א) והנה תאומים בבטנה · ובחסרון האל״ף והטלת תנועתה על התי״ו · והנה תומם בבטנה · ס׳ תאומי צביה · (ב) תאמי צביה :
(שיר ד · ראשי׳ לח · שם כה שיר ד · שם ז)

תאן ירמי׳ ח תאנה · אין תאנים בתאנה · כ׳ ויאכל גפנך ותאנתך · ר׳ התאנים הטובות · ס׳ כתאני הבכורות · כ׳ ותאניכם וזיתיכם :
(שם כד שם כד שם · עמו׳ ד)

תאר יהוש׳ טו תבנית כל דבר ב׳ ב״ל קל · ותאר הגבול · פי׳ שהלך בעוקם · ופיעל ובמחוגה יתארהו · ופועל המתאר הנעה · ת״י דמסתחר · ומשקלו ואיש תאר · ס׳ כתאר בני המלך · כ׳ מה תארו * :
(ישעי׳ מד · יהוש׳ יט · ש״א יו שופ׳ ח ש״א)

תבה דח ראשי׳ ו ירוע · ובאת אל התבה · ס׳ תבת עצי גופר :

תבל ש״א ב כל ארצו׳ הישוב · וישת עליה׳ תבל · ועיי׳ שו׳ בלל

תבן ישעי׳ סה ירוע · ב׳ מ״ל (א) כבקר יאכל תבן · (ב) כהרוש מתבן · פי׳ תבן :
(שם כה)

תהה ראשי׳ א שממון · והארץ היתה תהו * :

תהם תלי׳ מב רבוי המים · תהום אל תהום קורא · פי׳ גל אל גל רועש · תהום כלבוש כסיתו · פי׳ כסה התהום בחשך עד״הכ החשך יכסה ארץ · ב׳ ויוליכם בתהמות · ס׳ ומתהמות הארץ :
(שם קד · שם קו שם עא)

תוה ש״א כא ציור ורושם ב׳ ב״ל פיעל · ויתו על דלתות השער · והפעיל וקדוש ישראל התוו · פי׳ רשמו לו גבול ר״ל יחסו לו כח תכליתי · ומשקלו והתוית תו · כ׳ הוי שדי יענני · פי׳ זו רשימת מליצתי יענה שדי תשובת שאלתי · כי הוראת זה השורש על ציורי השיריים וההלציים כציורי המיט״עלאגי :
(תלי׳ עח · יחז׳ ט איו׳ לא)

תוך ב׳ הו״ל א אמצע וקרב · ג׳ מ״ל (א) ויבתר אותם בתוך · ס׳ בתוך המים · כ׳ יתנגרה לי בתככם · (ב) תאר לזכר · חצר התיכון · (ג) תאר לנקבה · על העליונה להיכונה · ר׳ ומהתיכונות בנין · פי׳ אמצעיו׳ ב מרמה הצפון תוך לב המרמה · ת״ך ומרמה :
(ראשי׳ טו שם א · שם כג יחז׳ מז · שם מ״א שם מב · תלי׳ כה)

תור ת׳ הו״ל א חיפוש וחקירה ב׳ ב״ל קל · ויעלו ויתרו · ולתור בחכמה · והפעיל ויתירו בית יוסף · ג׳ מ״ל (א) מאנשי התרים ודסוחרים · פי׳ מחפשי מקומות הזול והיוקר לקנות בזול ולמכור ביוקר · (ב) יתור הרים · (ג) דרך האתרים · ב מין יונה ועצ״הש כנסת ישראל · יותיר וגוזל · כ׳ נפש תורך · פי׳ כ״י · ר׳ והקריב מן התרים · ג זמן תור נערה ונערה · ד תכונה וציור · ב׳ מ״ל (א) כתור האדם המעלה · (ב) כי מציון תצא תורה · ס׳ זאת תורת הבית · פי׳ ציור הבית ותכונתו · תורת יי׳ תמימה * · ועיי׳ שורש ירה · ה מחרוזות פנינים · נאוו לחייך בתורים · ס׳ תורי זהב :
(במד׳ יג קהל׳ א שופ׳ · א ד״ה כט · איו׳ לט במד׳ כא · ראש׳ טו תלי׳ עד · ויק׳ א אסת׳ ב · ד״ה א יז · ישעי׳ ב יחז׳ מג · תלי׳ יט · שיר א שם)

(ד) דיא קנטטי · דער איפלוג : **שתל** פלאנצן : **שתם** גיעפנט · שארפזעהנד : **שתן** פיסן : **שתק** שווייגן : **שלהב** דיא פלאממי : **שנאן** דער ענגל : **שנהב** עלפנביין : **שעשע** ערגעצן · פרגניגן : **שקערר** נה״מ פערטיעפט · פרטידגן · פארבן · וע״א פרטיפטונגן :
שרבט דער צעפטר : **שרעף** דיא איגנרסטן גדאנקן · געמיהטסרעגונגן : **שרשר** דיא קעטט : **שעטנז** איין געוועבי פאן פרשידנן ארטן פעדן :
תא דיא קאממר : **תאב** לוסט · בעגירדי האבן · (ב) פראבשייאן :
תאה גרענצי ציהן : (ב) דער אויעראקס :
תאם גלייכגפארמט · צווילינגארטיג · (ב) דער צווילינג :
תאן דיא פייגי · דער פייגנבוים : **תאר** בעשרייבן · אבצייכנן · בילדן · (ב) דיא געשטאלט · בילדונג :
*(הערה מה תארו · ראיתי כי טוב הוא לבאר ההבדלים שבין לשונות המורים תאר ותמונה והם תאר תבנית צלם דמות צורה ותמונה ופסל · ואומר תאר הוא שם נגזר מן ותאר הגבול המורה תכלית השטח ואיכותו בעיגול ועוקם ומזה הטעם יורה על קלסתר פנים לפי גבולי איבריו שהם פה חוטם עינים ככתוב כתאר פני המלך · והוא הבדל אישי · אולם תבנית הוא שם גזור מן בנה ומורה איכות בנין עצם כל דבר מפתחים וחלקים שונים כפי מה שהוא העצם ההוא · כמו תבנית המשכן פי׳ איכות בנינו כמנין קרשים ובריחים ואדני׳ ומכסה יריעות · תבנית כל ציור · פי׳ מיני צפרים המשונים בבנין איבריהם · והוא הבדל מיני מפאת חמרו · אולם צלם מורה הבדל מיני מפאת צורתו · צלמי מסיכותם · פי׳ ציור הפסל המכוון להורות בו על הפעולה המסכת מצורתו המיכית לפי אמונת עובדיו · נעשה אדם בצלמנו פי׳ בצורה השכלית כמלאכי אלהי׳ · דמות מורה על דמיון חלקי שבין ב׳ עצמיים · דומה דודי לצבי פי׳ במרוצתו לבד · צורה עניננה חקיקה ציורית והוא שם נגזר מן ויצר אותו בחרט פי׳ חקקו בכלי חקיקה · וצרת הכסף פי׳ ז״ל מטבע חקוק צורה צורת הבית פי׳ הציור הרעיוני הנרשם על קרום המוח לשמע סיפורו כאמרם ז״ל יהיו קורין בצורת הבית ואני מעלה עליהן כאלו עסוקין בבנינו · תמונה היא צורה דמיונית אשר כפי תארה תרמוז על איזה פעולה השוקדת במליאות עיי׳ בהערה לשורש מון · פסל מורה על צורת עצב הנעבד כמו פסל הקנאה שהוא כטעם הם קנאוני בלא אל והמלה נגזרת מאמרם ז״ל בתורת כהנים שהר העול וקנן פסלונים פי׳ עבותים · והנה העצב הוא עול ועבות על צואר עובדיו ועל שם זה נקרא עצב עד״הכ מסיע אבנים יעצב בם פי׳ יתעמל ויתיגע במסעם) :
תבה דיא ארכי : **תבל** דיא בעוואהנטי וועלט :
תבן דאס שטראה : **תהה** אונפערמליך · וויסט :
*(הערה היתה תוהו · כמו שפעל שמם מורה שממון ותמהון יעוין שם ככה פעל תהה כאמרם ז״ל תהי בה ר״א · תהו נה נהרדעאי כי אין הבדל בין ריקות המקום וריקות המחשבה בבלי דעת סבת הדבר אשר עליו תתפלא :
תהם דער אבגרונד : **תוה** סרייבן · בעשרייבן · פארמן · (ב) דיא בצייכנונג · אנוויזונג : **תוך** דיא מיטטי · (ב) מיטטן · אונטר · (ג) ליסט · בעטרוג : **תור** נאכפארשן · אויספירן · (ב) דיא טורטלטויבי · (ג) דיא בשטימטי צייט · (ד) דיא געשטאלט · איינגשאפט · (ה) דיא ספאנגן · קעטטן :
*(הערה תורת ה׳ תמימה · פי׳ הציור והתכונה אשר יסדה ה׳ בעולמו היא שלימה עד שתשיב נפש המשכיל בה כטעם כי שמחתני ה׳ בפעלך ·

תזז כריתה בנינו הפעיל · הסיר הֵתַז :

תתח שם כלל לחצים ולכל כלי זיין · כקש נחשבו תוֹתָח :

תחש חיה בלתי ידוע׳ · עור תַּחַשׁ · ר׳ ועורו׳ תְּחָשִׁים :

תחת ג׳ הו״ל **א** מטה · ו׳ מ״ל (א) הֲתַחַת אלהים אני · פי׳ הלא אני תחת אלהים ממעל כלומר ירא ה׳ · וכן ת״א ארי דחלא דיי׳ אנא והה״א היא תמי׳ המתקיימת כמו הנגלו נגליתי · כ׳ תרחיב צעדי תַּחְתֵּנִי · ר׳ מותי אני תַּחְתֶּיךָ · וכן כלם בל״ר ליחיד ולרבים · (ב) תאר · תַּחְתִּים שניים · (ג) תאר לנקבה · משאול תַּחְתִּיָּה · ר׳ בבור תַּחְתִּיּוֹת · ס׳ בְּתַחְתִּיּוֹת הארץ · (ד) עד שאול תַּחְתִּית · ס׳ בְּתַחְתִּית ההר · (ה) לבית חורון תַּחְתּוֹן · (ו) תאר לנקבה · היציע הַתַּחְתּוֹנָה · ר׳ מֵהַתַּחְתֹּנוֹת ומהתיכונות · **ב** כטעם במקום · הֲתַחַת אלהים אנכי · כ׳ וישבו תַחְתָּם · ר׳ שבו איש תַּחְתָּיו · **ג** כטעם בעבור ישלחנו תַּחַת עינו · ואין לו כינוי ·

תיש הזכר מהעיזים · זרזיר מתנים או תָיִשׁ · ר׳ וּתְיָשִׁים עשרים :

תכך מרמה · ב׳ מ״ל (א) תוֹךְ ומרמה · (ב) רש ואיש תְּכָכִים :

תכה ב׳ הו״ל **א** התחברות בנינו פועל · והם תֻּכּוּ לרגליך · **ב** בע״ח מה · וקופים וְתֻכִּיִּים :

תכל צמר צבוע בדם חלזון · וּתְכֵלֶת וארגמן * :

תכן מנין או תיקון ג׳ ב״ל קל · וְתֹכֵן רוחות יי׳ · ת״י מתקן · ונפעל ולו נִתְכְּנוּ עלילות · ופיעל ומים תִּכֵּן במדה · ג׳ מ״ל (א) תֹּכֶן אחד יהיה · ס׳ וְתֹכֶן לבנים תתנו · ת״א סכום פי׳ מנין · (ב) חותם תָּכְנִית · (ג) ואת מַתְכֹּנֶת הלבני׳ · כ׳ וּבְמַתְכֻּנְתָּהּ לא תעשו

תלל מבצר וחוזק ומקום מיושב או ראוי להתישב ה׳ מ״ל (א) תֵּל עולם · פי׳ עי וגל בלתי מיושב · ס׳ מִתֵּל מלח · כ׳ ונבנתה עיר על תִּלָּהּ · ת״י על אתרה · (ב) וְתוֹלָלֵינוּ שמחה · פי׳ המיושבים ערינו על תלם סמוך לנהרות בבל כאמור לפניו הנה השובים והתוללים המה שאלו ממנו שיר ושמחה כמשפט הבנינים בראשית התיסדם · עיי׳ הערה לשורש רנן · או יהיה ותוללינו תאר להורסים ערי ישראל מעל תלם · (ג) הר גבוה וְתָלוּל · (ד) קווצותיו תַּלְתַּלִּים · פי׳ כגלי השדה · (ה) בנוי לְתַלְפִּיּוֹת · פי׳ להיות למבצר פי חרבות ושאר כלי זיין נהוגים תוכו וסביב לו מגינים ושלטים :

תלה תליה ג׳ ב״ל קל יוצא · תֹּלֶה ארץ על בלימה · פי׳ נקודת מרכז הארץ ואמציעותה אין לה מדה ומהות כלל לרקותה ועש״ז נק׳ בלימה כלומר בלי מהות וכל כובד הארץ תלוי עליה כי מכל עבריה מסביב ישקעו הכבדים אל תוכה ואמציעותה · והיו חייך תְּלֻאִים · ונפעל שרים בידם נִתְלוּ · ופיעל מגן וכובע תִּלּוּ בך · ומשקלו תְּלִיךָ וקשתך · הוא החרב התלויה על המתנים :

תלם שדה חרושה · כְּתֶלֶם עבורתו · ר׳ תְּלָמֵי שדי · כ׳ ויחד תְּלָמֶיהָ יבכיון :

תלע ג׳ הו״ל **א** רמה ועצ״הש חלושי הכח · ב׳ מ״ל (א) ובן אדם תּוֹלֵעָה · (ב) ואנכי תוֹלַעַת · כ׳ כי תוֹלַעְתָּם לא תמות · (ג) וירום תּוֹלָעִים · **ב** צבע אדום בנינו פיעל · אנשי חיל מְתֻלָּעִים · (ב) מ״ר (א) אם יאדימו כַתּוֹלָע · (ב) תּוֹלַעַת שני · ושני תוֹלָעַת · כמו אדמות עפר · עפר מן האדמה · **ג** שנים הגסים · וּמְתַלְּעוֹת לביא · כ׳ ומאכלות מְתַלְּעֹתָיו :

תמם ב׳ הו״ל **א** כליון והשלמה ג׳ ב״ל קל עומד · תַּמּוּ חרבות · תַּמְנוּ חפש מחופש · הנו״ן תחת הכפל · תַּם חלארתה · ולא יִתּוֹם פריו · ונפעל יִתַּמּוּ חטאים · והפעיל וַהֲתִמּוֹתִי טומאתך · וַיָּתֵם את הכסף · ומשקלו ויחדו יהיו תַּמִּים · **ב** שלימו׳ ותמימות · ג׳ ב״ל נפעל · אז אֵיתָם · והפעיל כי תָתֵם דרכיך · והתפעל עם גבר תמים תִּתַּמָּם · ו׳ מ״ל (א) תאר · ויעקב איש תָּם · (ב) ג״פ תאר · תָּמִים היה בדורותיו · פי׳ שלם במדות ובדעות והפכו חסר לב · (ג) ארת האורים ואת הַתֻּמִּים · כ׳ תֻּמֶּיךָ ואוריך · עיי׳ שורש אור ביאורו · (ד) מקרה · תֹּם ויושר יצרוני · ס׳ בְּתָם לבבי · כ׳ כצדקי וּכְתֻמִּי · (ה) תֻּמַּת ישרים · כ׳ עודך מחזיק בְּתֻמָּתֶךָ · (ו) אין בו מְתֹם · ועיי׳ שורש מתה :

תמד התמדת פעולה מה כל הימים או בזמנים קבועים · אש תָּמִיד תוקד · עולת תָּמִיד :

תמה פליא׳ ב׳ ב״לק והתפעל · וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ · ב׳ מ״ל (א) אכה כל סוס בַּתִּמָּהוֹן · (ב) וּבְתִמְהוֹן לבב :

תמז פסל מה מע״ז · מבכות את הַתַּמּוּז :

תמך סמיכה והחזקה ב׳ ב״ל קל יוצ׳ · תְּמַכְתִּיךָ בימין צדקי · מֹתֵמֹךְ בשוחד · עבדי אֶתְמָךְ בו · וְתֹמְכֶיהָ מאושר · ונפעל ובחבלי חטאתו יִתָּמֵךְ :

תמל היום העבר קרוב או רחוק · ד׳ מ״ל (א) גם תְּמוֹל גם היום · תְּמוֹל בואך · פי׳ מזמן קרוב (ב) אֶתְמוֹל שלשום · (ג) כל יודעו מֵאֶתְמוֹל · (ד) וְאֶתְמוּל עמי :

תמר ב׳ הו״ל **א** דקל ותמר · ג׳ מ״ל (א) גם תָּמָר ותפוח · ר׳ ואל איל תְּמֹרִים · (ב) כְּתֹמֶר מקשה המה · (ג) **א** הַתִּמֹרָה כמפו · ר׳ ועל הַתִּמֹרוֹת · ואחד בי״מ וְתִמֹּרָיו כמרת השער · **ב** עמוד העשן · כְּתִימְרוֹת עשן :

תנן נחשים שביבשה ודגים הגדולים שבים · כפיר וְתַנִּין · ובמ״ם במקום תַּנִּים · ר׳ הַתַּנִּינִם הגדולים · הם הדגים הגדולים הנקראים ג״כ לויתן · ועיי׳ שפה אחת שורש לוה · ובו״ה לְתַנּוֹת מדבר :

תנה ג׳ הו״ל **א** תנאי ב׳ ב״ל קל עומד ; כי יִתְנוּ בגוים

ישמח לב מבקשי ה׳ וכבר ביארנו שאין בעולם כי אם מה שבתורה כאמרם ז״ל והיו אצלו אמון אל תקרי אמון אלא אומן בי נסתכל וברא העולם כטעם כלם בחכמה עשית · וכבר אמרו חכמי האמת שכל התורה שמותיו של הקב״ה · ולפ״ז גם כל הברואים המה שמותיו ית׳ כטעם כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו · כי המציאות בכלל הוא ספר ה׳ אשר עליו יכתבו המנהגים כהויתם אשר המה עלם שמותיו ית׳ כטעם מחני נא מספרך ועיי׳ שורש ספר ונגמר מ״ב בע״ש בה״ש נגמר זה הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות עלי לוח המציאות ומשכילי עם יכולים למקרא כתבא דנא מפורש ושום שכל בקשר של טפלות וחיבור המסובבים בסבותיהם או אז יתענגו על ה׳ בקראם שמו על פי פעלו כטעם ויקרא אברם שם בשם ה׳ · והם יודעי שמו יקראוהו ויענם ככתוב כי ידע שמי יקראני ואענהו · עכ״ה) :

תזז אבהויאן : תתח דיא וואפפן : תחש דער נאמן איינס טהירס :
תחת אונטער · (ב) שטאטט · דיא שטעלל · (ג) פיר :
תיש דער באק : תכך ליסט · בעטרוג : תכה פראייניגט · פרבונדן ולה״א התי״ו במקום ה׳ אוכל היימט · היגנסטירנט · (ב) דיא פפויא : תכל היממלבלויא :

*(הערה כתב יפת שתכלת היא גוון ירוק הדומה לרקיע והוא תכלית כל הגונים ועל שם זה נקרא תכלת · והנה לפי דעתו הוא מפורש כלה ומהוראתו · ואפס על משקלו · אמנם אמת נכון הדבר שזה הגוון הוא תכלית הגבעי׳ הטבעה הנמצאים באור השמש · השופעים על דקיקי העבני׳ להיראות במראה הקשת ביום הגשם · ולהגלות מדי עברם דרך מעבר הפריזמה (היא כלי זכוכית או אבן מאבנים הזכים המלוטשים על דמות משולש או שאר זויות) מתחיל מן אדום ומסיים בתכלת · ולפ״ז החקירה היקרה החוקרת ממהות האור והגווני׳ אשר חכמי האומו׳ חדשי׳ מקרוב באו שהם חקרוהו ודברו בה חדשו׳ · והם נכורו׳ כבר נודעו למנחי לשון העברי · ובכבדות מדובר בם על שערי הקבלה כבר העירותי עליו בצדק בחבורי אמרי בינה מז׳ לאמישי ועד סופו עיי״ש) :

תכן פעסטזעטצן · בעשטיממן · שטערקן : (ב) דאס בעשטיממטע פעסטגזעטצטע : תלל דער הויפן · דיא רואינן · (ב) דיא ברוקט־ וועהר : תלה העגנן · קניפפן · (ב) דאס גהעגנע : תלם דיא פורכן :
תלע דער וואורם · (ב) איין גוויסער ראהט דאס אוים איינר ארט ווירמרן גמאכט ווירד · (ג) דער באקנאהן : תמם צו ענדע · פרטילגט זיין · (ב) פאללקאממן · נאכן · אוכפרפעלט זיין : תמר בעשטענדיג · איממרוועהרנד :
תמה זיך פרוואונדרן · ערשטוינן : תמז איין גווייסר גצטצע : תמך אונטערשטיטצן · אונטרהאלטן : תמל געסטרן · דיא פרפלאסני צייט : תמר דיא פאללמע · (ב) דיא זייל : תנן דיא אטטר · דער דראכע · דאס מעער אונגהייער : תנה בעדינג · האנדל טרעפן ·

בגוים · והפעיל התנו אהבים · ב מתרת הזונה כפי — סס
התנאי · ב׳ מ״ל (א) יאתנה המה לי · (ב) אהבת אתנן · — סס כ סס ט
ס׳ מאתנן זונה קבצה · כ׳ ושבה לאתננה · ר׳ וכל — איכ׳ א ישעי׳ כג
אתנניה ישרפו באש · ג דיבור בנינו פיעל · ייתנו — מיכ׳ א סופ׳ ה
צדקות יי׳ · ילתנות לבת יפתח · פי׳ לקונן עליה — סס יא
ולהספידה וי״מ לדבר עמה כי לא המירה כי אם
היתה צרורה עד יום מותה :

תנך הרך או הגדר האמצעי מהאוזן · תנוך אזן בניו : — שמו׳ כט
תנר ידוע · יהתנור וכירים · ס׳ כתנור אש · ר׳ — ויק׳ יא תלי׳ כא
מגדל התנורים · כ׳ ובתנוריך ובמשארותיך : — נחמ׳ ג שמו׳ ז
תעב תועבה ג׳ ב״ל נפעל · ינתעב ונאלח · ופיעל — איו׳ טו
ותעבוני שלמותי · והפעיל אשר התעבת — סס ט יחז׳ יז
מהן · ב׳ מ״ל (א) מקרה · ותעשינה יתועבה · ס׳ — סס
תועבת יי׳ נלוז · ר׳ שבע תועבות בלבו · כ׳ — משלי ג סס כו
וכתועבותיהן עשית · (ב) תאר · למתעב גוי : — יחז׳ יו ישעי׳ מט
תעה תעות ומשגה הפך היושר והאמרת ג׳ ב״ל קל
עומד · כצאן יתעינו · תעי רוח · ונפעל — סס נג סס כט
בהתעות שכור · והפעיל עמי מאשריך מתעים · פי׳ — סס יט סס ג
גדוליך אשר תחשוב שהם מדריכי׳ אורחך בדרך ישרה
המה מתעים אורחך ומשחיתים ארחותיך הישרים
מעולם · ומשקלו ולדבר על יי׳ תועה : — סס לב
תער ב׳ הו״ל א סכין התגלחת · יכתער מלוטש · ס׳ — תלי׳ נב
בתער הסופר · ב נרתק · האספי אל תערך : — ירמי׳ לו סס מז
תפף כלי שיר מדה והשמעות קולו בנינו מרובע ·
עלמות יתופפות · פי׳ מנגנות עלי תוף · — תלי׳ סח
מתופפות על לבביהן · פי׳ מקוננות עלי תוף התלוי — נחו ב
כנגד הלב או עצ״הש מכים על לבם · ומשקלו ירוף — ש״א י
וחליל · ר׳ בתפים בשמחה · כ׳ מלאכת תפיך · פי׳ — סס יח יחז׳ כח
כלי שיריך או הוא כינוי להלולים ונקבים שבגוף :
תפח תפוח והנעשה כדמותו · תמר יותפוח · ר׳ — יואל א
רפדוני בתפוחים · ס׳ תפוחי זהב : — שיר ב משלי כה
תפל עצם מה הבלתי שלם במינו · ב׳ מ״ל (א) והמה
טחים אותו יתפל · פי׳ טיחה גרועה · היאכל — יחז׳ יג
תפל מבלי מלח · פי׳ אפי׳ אכילה גרועה לא תאכל בלי — איו׳ ו
מלח · שוא ותפל · הזיון גרוע · (ב) ואלהים לא — איכ׳ ב
ישים תפלה · פי׳ פעולה גרועה ובלתי שלימה : — איו׳ א
תפר תפירה במחט ב׳ ב״ל קל יוצא · שק יתפרתי · — סס יז
ופיעל הוי למתפרות כסתות : — יחז׳ יג
תפש ב׳ הו״ל א אחיזה ג׳ ב״ל קל יוצא · ילתפש — סס כא
בכף · תפשום חיים · ונפעל כי תפוש התפש · ופיעל — מ״א כ ירמי׳ לד
שממית בידים תתפש · עיי׳ ביאורו בהערה לשורש שמם : — משלי ל

תפת שרפה ואש · ב׳ מ״ל (א) יותפת לפנים אהיה · — איו׳ יז
פי׳ שר מטעם הארמי תפתיא וכל שלטני — דניאל ג
מדינתא · וטמא את התפת · (ב) ערוך מאתמול תפתה : — מ״ב כג ישעי׳ ל
פי׳ הוא תבערת אש ככתוב ותחת כבודו יקד יקוד וגו׳ :
תקן תיקון המעוות ב׳ ב״ל קל · מעות לא יוכל ילתקן · — קהלת א
ופיעל ותקן משלים : — סס יב
תקע ב׳ הו״ל א תקיעת שופר ב׳ ב״ל קל · יוכתקע — סס יח
שופר תשמעו · ונפעל יתקע בשופר גדול · — סס כז
ב׳ מ״ל (א) תקעו בתקוע · פי׳ בשופר · (ב) מקרה · — יחז׳ ז
בתקע שופר · ב נעיצה ותקיעת כף שהוא ג״כ נעיצת — תלי׳ קן
יד ליד ב׳ ב״ל קל יוצא · ויתקעה בבטנו · ולבן יתקע — שופ׳ ג ראש׳ לא
את אחיו · פי׳ אהל אחיו ונופל לשון נעיצה על יתידות
האהל הנעוצות בארץ · כל העמים תקעו כף · — תלי׳ מז
בתוקעי כף · ונפעל מי הוא לידי יתקע : — משלי כב איו׳ יז
תקף חוזק בנינו קל · ואם יתקפו האחד · פי׳ אם — קהל׳ ד
יחזק ממנו · ב׳ מ״ל (א) תאר · עם שתקיף ממנו · — סס ו
(ב) מקרה · את כל יתקף · כ׳ וכל מעשה תקפו : — אסת׳ ט סס י
תרז אילן סרק מה · תרזה ואלון : — ישעי׳ מד
תרן עץ גבוה העשוי לתלות עליו נס · כתרן על — סס ל
ראש ההר · הוא העשוי להודיע דבר לרחוקים
בנס אשר יפרסו עליו כעין המשואות של חז״ל · כ׳ כן
תרנם בל פרשו נס · היא תורן האניה : — סס לג
תרע שם שוערים או משפחה · תרעתים שמעתים : — ד״ה א ב
תרף צלמים מודיעי העתידות · שאל בתרפים · — יחז׳ כא
תרשיש בשורש רשש :
תשע מנין · ה׳ מ״ל (א) תאר המנוי · מקצה
יתשעה חדשים · ס׳ לתשעת המטות · — ש״ב כד יהוש׳ יג
(ב) תאר המנויה · תשע וששים שנה · ס׳ ותשע — ראשי׳ ה סס
מאות שנה · (ג) תשעה עשיריות · ויהי אנוש תשעים — סס
שנה · (ד) יחס המנוי בפרט · בחודש התשיעי · (ה) — ירמי׳ לו
יחס המנויה בפרט · בשנה התשעית : — סס לט

בני רבעים

תעתע תעות בנינו פיעל · והייתי בעיניו יכמתעתע — ראשי׳ כז
ומשקלו מעשה תעתעים · תלתל בשור׳ תלל : — ירמי׳ י
תחרא שפת השריון · כפי תחרא : — שמו׳ כח
תחרה התערבות וההדמות לזולתו ב׳ ב״ל קל · אל
יתתחר במרעים · והוא ע״מ אל תתאו — תלי׳ לז
למטעמותיו · ועיי׳ שורש חרה · ופיעל ואיך
תתחרה את הסוסים : — ירמי׳ יב

(ב) דער הורכלאכן · (ג) ערלעהלן · זאגן · (ד׳ בעקלאגן · טרויארן :
תנך דאס אהרלעפלין וז״א דער הערפארראגנד · קנארפל דאס אהרס :
תנר דער אפן : תעב פראנבסייט · (ב) דער אבסייא · גרייל :
תעה אירדן · אומהערפירן : תער דאס שעערמעסר · (ב)
: תפף דיא פויקי שלאגן · (ב) דיא פויקי :
תפח דער אפפל : תפל גריננ · שלעכט · טהעריכט : תפר נעהן :
תפש ערגרייפן · פאסן : תפת פירסט · אנפיהרר · (ב)
· (ג) : תקן פרבעסרן ·

ווידר הערסטעללן : תקע בלאזן · אין דיא טראמפעט · שטאסן ·
(ב) שלאגן · הינאיינשטאסן · (ג) דאס נעהלט אויפשלאגן · (ד) צוזאממנשלאגן : תקף שטארק · מעכטיג זיין · (ב) דיא שטערקי ·
מאכט : תרז : תרן בייא איינס טיפפי דער מאסט-
בוים · זאנסט אייני האהי שטאנגי איין פאניר דאראן צו שטעקן :
תרע דער נאמן איינר פאמיליא : תרף דאס געטצנבילד :
תשע ניין : תעתע דער בטריגר · (ב) דיא בעטריגרייא · פרפיהרונג :
תחרא דאס פאנצרהעמד : תחרה זיך גזעללן · פרמישן ;

סליק

נאום המחבר לשלימות המלאכה ראיתי כי טוב הוא להציג פה מספר שרשים מתחלפי העי״ן והלמ״ד במובן אחד · והם אפס קצתם כי קצר המצע ·

אדב דאב דאבון · אלת אלה אילוס · אנק נאק זעקה · אפס אסף כליון · בהל בלה בהלה · בלע עלב הון · גזר גרז כליתה · המן נהם זעקה · חגל חרג פבחות · חדל חלד אדמה ·
דל חלד זמן · חלצ חסל חולבה · חמן חתן אודם · חפר חרף חרפה · חרם רחם תחבבה · חרת מחר חפירה · יעף עיף יגיעה · כבש כשב גדי · לעג עלג גימגום · לפד פלד לפידא ·
לתע תלע שן · ערן עגל קפירה · ערף רעף נזלה · עפר ריעם לבוי · פטל פרע פתיקה · פרם פגר ניאור · קבל קרב קנולה · רעם לפע עלטול · סלם סמל שמלה · חאו חוא שורהבל ·

ע״י מסדר האותיות יהודא ליב בן מהו׳ זאב וואלף זצ״ל מק״ק ברלין · אשר אין זר עמו במלאכת זה החיבור

ביאור מלות הקשות אשר בתרגום של כתובים

אות א אדין מלתא הודע · פי׳ אז : מן אדרי קיט · דני׳ב פס
גורן : למזא לאתונא · להסיק הכבשן : מני פס ג
אזהא · אזלה : באחמתא בבירתא · בהיבה : לעם פס ב עזר׳ו
אחרן · אחר : דחילא ואמתני · נוראה : האיתך כהל · דני׳ב פס ו פס ב
הישך : ואבלו קרצידון · הכריזו : ואלו צלם · והנה : פס ג פס ב
די הימן · האמין · ואמרין לעלון · כבשים : ואנבה פס ו עזר׳ו דני׳ד
שגיא · פירותיו : לא אנס לך · איננו קשה · וצלם פס ד
אנפוהי · פניו : ובאסור די פרזל · קשר וכבל : אעא פס ג פס ד פס ה
ואבנא · עץ : וארו · והנה : לא אריך · בלתי הגון : פס ו עזר׳ד
ארע מנך · שפילה מנך : ומלארת כל ארעא · כל דני׳ב פס
הארץ : שמיא וארקא · ארץ . הרטום ואשף · קוסם : ירמי׳י דני׳ב
ואשיא יחיטו · יסודות החומה : להיתירה לשורך · עזר׳ד דני׳ג
להביא : אתון נורא · כבשן : וכל אתר · כל מקום : פס פס ב
אדרגזריא · שופטים : אחשדרפניא · שרים : ואפתום פס ג
מלכין · מס המלכים וחוקם : אספרנא · מהרה : עזר׳ ג פס ה

אות ב שגיא באש · רע בעיניו : ובדרו אנביה · דני׳ו פס ד
פזרו פריו · שם בל · שם לב ומחשבה : פס ו
ולקדישי עליונין יבלא · ישחית : מגדה בלו · מס : פס עזר׳ד
בעל טעם · יועץ : ובקרו והשכחו · חפשו : ברם פס פס פס ה
בשנת הדא · אבל : ובת טות · לן בצום : בתין משח · דני׳ו עזר׳ז
מדה מדה : ובתרך תקום · אחריך : דני׳ ב

אות ג מהלכין בגוה · בגאוה : לגוב אריותא · פס פס ו
לבור האריות : גוהו אילנא · כרתו : בגו פס ד פס ג
נורא · בתוך האש : מגיהן לימא רבא · מוציאין : פס ז
מטורא אתגזרת · נכרתה : חרטומין גזרין · קוסמים : פס ב פס
גירא די כתל · סיד : אבן גלל · אבן שיש : גמיר פס ה עזר׳ו פס ו
וכענת · תאר לעזרא אשר גמרא גמיר : בבית גנזיא · פס ה
מקום גניזה : גפין ארבע · כנפים : גרמיהון הדיקו · דני׳ ז פס ו
עצמותיהם : והובד גשמה · גופה : גדבריא · פקיד ונזבר : פס ו פס ג

אות ד בקרנא דא · זה : די דבחין דבחין · זובחים פס ז עזר׳ו
זבחים : ותרושנה ותרקנה · תרמסנה : דני׳ ז
ודהון לא חנעל · שולחן או משוררים : זאעין ודחלין · פס פס ה
יראים : די נפק · אשר : בחזוא די ליליא · של : פס ב פס
שש בצר הך · זה : צלמא דכן · צלם זה : דכרין עזר׳ו דני׳ב עזר׳ו
מאתן · אילים : דכרונה · זכרונה : דקו כחדא · פס דני׳ב
נשחקו : חדוהי ודרעוהי · זרעותיו : בדהאבה · פס פס ז
בעשב גדבריא דתבריא · שרים : פס ג

אות ה הא כרי פרזלא · הלא כמו ברזל · הדבריא פס ב פס ו
ופחותא · מנהיגים : להיהך לירושלם · עזר׳ו
ללכת · בלו והלך · מין מס : פס

אות ז תקפת להזדה · לפשוע בזדון : יתזן כל דני׳ה פס ד
בשרא · ימצא מזון · זאעין ודחלין · פס ה
רועדים ויראים : הדרי וזיוי · הוד או תאר : וזקיף פס ד עזר׳ו
יתמחא עלוהי · יוכה בארץ עץ זקוף לתלותו עליו :

אות ח ולא חבלוני · לא השחיתוני : חרוהי דני׳ו פס ב
ודרעוהי · חזה שלו : די עא חדת · חדשה : עזר׳ ו
ואחוית אחידן · הגדת החידות : ואושיא יחיטו : דני׳ה עזר׳ ד
ימשכו חוט ליישר בנין החומה : בחמן עגין · לחונן דני׳ ד
עניים : החסינו קרישין · ירשו קדושים : בתקוף חסני · פס ו פס ד
עוז ועוצם : די חסף · חרש : דתא מהחצפה · פס ב פס
ממהרת : לא התחרך · לא נשרף : וקטרי חרצה · קשר פס ג פס ח
מתניו : ושאר השחות · צורך : והשלכולא · מחליש : עזר׳ו דני׳ב

אות ט בחסף טינא · טיט : תחותוהי תטלל · יחסו פס פס ד
תם

בצלו : וטפרוהי כצפרין · צפרניו : טריד · נגרש : פס ו פס

אות י יגר שהדותא · גל : ברגז וחמא · והימה : ר״פ׳ לח דני׳ ג
אתיעטו · נתיעצו : ויציב חלמא · נאמן : פס ו פס ב

אות ך מלה כדבה · כזב : האיתך כהל · יכול : פס פס
וכוין · חלונות : ושאר כנותהון · בני החבורה : פס ו עזר׳ד
שלח למכנש · לאסוף : וכען הודעתני · כעת : אמר דני׳ג פס ב
לכפתא · לאסור : אתכרית רוחי · נבהלה נפשי בגופי : פס ג פס ו

אות ל להן חלמא · לכן : שגלתך ולחנתך · פלגשיך : פס ב פס ה

אות מ ולמאניא דביתה · כלים : ימגר כל מלך · פס עזר׳ו
יפיל · ומדה בלו · מגדה בלו · מס : די פס ד
מחת לצלמא · הכתה : כולא מטא · הגיע : מלפי דני׳ב פס ד פס
יושפר · עצתי תיטב : והמניכא · רביד : מריטו פס ה פס ד
גפה · נשרו הנוצות :

אות נ נגיד ונפיק · נמשך · ויקום בנגהא · כהאיר פס ו פס ו
השחר : נולי יתשמון · אשפה מנוולת יושם : פס ב
די הסיקו · העלו : ונפקתא · הוצאה : ומן נצבתא · פס ג עזר׳ו דני׳ב
חוזק וקושי : לדא נקשן · מקשקשים : וכתב הנשתון · פס ח עזר׳ ד
מפורש : אתרו עפיה · הפילו ענפיו : ונבזבה ויקר · דני׳ד פס ב
דורן : אדין כנמא · כאשר אמרנו בנס וקצף · בזעף : עזר׳ד דני׳ב

אות ס סבכא פסנטרין סומפוניא · כלם מיני כלי פס ג
זמר : נאושוהי מסובלין · מחזיקים : מלתא · עזר׳ ז
ספת · כלתה : אדין סרכיא · שוטרים : בסרבליהון דני׳ד פס ו פס ג
פטישיהון וכרבלתהון · מיני לבושים שונים :

אות ע מהעדה מלכין · מעביר : עדן ועדנין · זמן : פס ב פס י
כעור מן אדרי קיט · כמוץ מגרנות הקיץ : פס ב
ופשרה לעריך · לשונאך : ובעזקת רברבנוהי · טבעת פס ד פס ו
מפותחת חותם : עיר וקדיש · מלאך : בעין עלה · פס ד פס ו
סבה : ותלת עלעין · צלעות : פס ו

אות פ ופחותא · נגידים : די פחר · יוצר חרש : פס פס ג פס ב פס ח
ידא · התיכה יד : פרס פריסת · החוך : פס
ופשרא נחוה · פתרון : פתיה אמין שת · רחבו : פרשגן פס ב פס ג עזר׳ד
אגרתא פתרון :

אות צ צבית ליצבא · חפצתי לדעת האמת : לך דני׳ ז
מצבעין · שריה וליחלוח : הצדא שדרך · פס ד פס ג
האמות : וטפרוהי כצפרין · כצפרני עופות : פס ד

אות ק ומשרא קטרין · מתיר הקשרים : די אכלו פס ח
קרצוהי · הכריזו הסוד כי קרץ ענינו סוד פס ח
ורמז כטעם קורץ בעיניו ואכל ענינו הכרזה כאמרם ז״ל
ועיזי לאו לאכלויי בעיא (כ״ב דף ה) ועיי׳ ח״א שור׳ רכל :

אות ר ובעזקת רברבנוהי · שריו : ורוח דחילי · פס ו פס ב
מראהו : התרחיצו עלוהי · בטחו בו : פס ג
ברגלה רפסת · רמסה : פס ו

אות ש לא תשתבק · לא תיעזב : שלמכון ישגא · פס ב פס ג
ירבה : משתדר להצלותה · משתדל : פס ו
ואשתדור עבדין · מרד : ושוריא שכלילו · כלו בידן עזר׳ד פס
החומה : די שיזיב · הציל : ולשטר חד · לצד : דני׳ו פס ז
שלה הוית · שלו : וכל שלו · פשע ושגגה : ושיציא פס ד פס ו עזר׳ו
ביתא · כלה : ושריו למבנא · התחילו : שרין פס ה דני׳ג
מהלכין · שוכנים :

אות ת תהוא תבירה · שבורה : תוה וקם · פס ב פס ג
התפלא : תורין מאה · שורים : כתלג דני׳ ז
חור · כשלג : מהחתין תמוה · שם : תפתיא · עזר׳ו דני׳ג
שרים : בתרע מלכא · בשער המלך : פס ב

ונשלם

חלק שני

מספר

השרשים

המכונה

דברים אחדים

ילמד להועיל כל תלמיד עם מבין לדבר צחות עלי שערי המליצה •
ולכפול מובן אחד במלות שונות כמה פעמים כרצון איש ואיש •

יען יחלק כל שרשי לשון הקודש לבתי אבות • אשר כל בית אב יכלול מספר מפקד צבא השרשים המשמשים במובן אחד ; והועד עליו מהמובנים כיוצא בם אשר המה בכתובים • והוא כעין ספר אהל מועד שחבר הרשב"א • אבל הושם עליו נוספות בכל בית אב שרשים רבים אשר לא הובאו בספר אוהל מועד • גם שם באו השרשים מעורבבים ובלי לוחות • ופה נסדרו על סדר האלפ"א בית"א • אם בכלל בתי האבות ואם בפרט בצבא כל בית אב בפני עצמו •

גם נוספו לוחות בסוף החיבור יורו נגלות דברי חפץ ככל אשר יעלה על רוח איש ואיש •

ברלין

בדפוס חברת חנוך נערים שנת התקמ"ז לב"ע

Hebräisch-Deutsches Lexicon

zum Gebrauch der jüdischen Schulen.

Zweiter Theil

worin die gleichbedeutenden Wörter, sowohl unter den Nominibus als den Verbis der Hebräischen Sprache, auf eine leichte Art zu finden,

herausgegeben von

R. Isaac Moses.

Berlin 1787.
Im Verlag der jüdischen Freischule.

הקדמה

הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך

מבואר הוא שכלכול כל פעולה במשפט הסדר להקדים הראוי להקדים ולאחר הראוי לאחר · יקל הטורח והעמל על בעליו · והפכו העירבוב יכביד הטורח והעמל בכל פעולה · וביחוד כלכול הדברים במשפט במבטא ההגיוני שהעירבוב מביא לידי דברים הרבה · כי כל מדבר בשנותו את טעמו להקדים המאוחרים ולאחר הראוי להיות מוקדם כן יוכרח לשנות ולכפול הדברים שכבר נאמרו · על כן צדק החכם באמרו סדר המליצה חצי מליצה · ר"ל כל מליץ ובעל דברים אשר יכלכל דבריו בסדר יקצר דבריו עד חצי המליצה הבלתי מסודרת :

והנה ראו ראיתי ספר אהל מועד שחבר הרשב"א מאורבינא אשר חלק כל שרשי לה"ק לבתי אבות במספר מפקד ההוראות המשותפות · ר"ל כל השרשים המורים הוראה אחת עשאם לבית אב ולפקודה אחת כמו שרשי אדון מושל מלך צדיב נגיד וזולהם המורים ממשלה חשב אותם לפקודה אחת · וכעין זה יתר ההוראות לבית אבותם למשפחותיהם יצאו גדודים · וראיתי כי זה החיבור ידיו רב לו במעלות ולו שם בשלשה · א' מה טובו ומה יפיו בהראותו לעיני העמים והשרים את עושר כבוד לה"ק במלות רבות שונות למובן אחד · ב' ממנו ישתו התלמידים מי באר לבאר כל חומר בקודש ויבינו במקרא מפורש ושום שכל כמין הומר ביאורים שונים הנמצאים עמהם בזה הספר אשר ממנו יראו וכן יעשו · ג' ילמד דעת לכל תלמיד עם מבין במלאכת המליצה · לזרות ולהבר ברוה צח שפתים במדבר ההלצי · כי תשיג יד המליץ דברים הרבה מעין מובן אחד · ויוכל לכפול דבריו במלות שונות ביום שידובר בם על שערי המליצה הצחה · כי לא בצחות ידבר הכופל מליצתו בדברים אחרים בלי שינוי · ובהיות כי דברו יקר בימים האלה כי אין ממנו אפי' אחד בעיר ושנים במשפחה ורבים מבעלי יהודה צמאים לשתות מי חמדתו ולקחת ערובתו · על כן נדבה רוחי אותי להביאו אל הדפוס למען הטיב לטובים · ואתנה את לבי לראות המגרעות אשר נתנו בו · ואראה והנה בו עירוב פרשיות כי מחברו לא שמר הסדר לסדר השרשים על סדר האלפ"א בית"א לא בכללו ולא בפרטיו · וזה כי שם מקצתם לראשי בתי אבות כפי אשר נזדמן לו מבלי בחינה מי ומי הגון להיות ראש בית אב במשפחתו · וגם יתר המון השרשים אשר תחת ראש כל בית אב לפקודיהם באו מעורבבים בלי סדר האלפ"א בית"א · אף כי קצת בתי אבות חסר יבואם כי עזב קצת השרשים המורים ההוראה ההיא · וגם לא חרת עלי לוח כל השרשים לבית אבותיהם איה איפה תוצאותם בגוף הספר · והלוח אשר עשה קטן מהכיל כל השרשים למקומותם במושבותם · ויהי כאשר נדבה רוחי אותי להדפיסו ראיתי כי טוב הוא לתקן אלה המגרעות אף כי בטורח גדול ועמל רב · וכרתי עליו י"ג בריתות להשלים בהם זרת החיבור כפי השלימות היותר אפשרי · אלה איפה הם :

(א) **שמרתי** הסדר בכלל ובפרט לסדר השרשי' לפי סדר האלפ"א בי"ת אשר לו שם בשלשת מחלקות השרשים פ"א פעל · עי"ן פעל · למ"ד הפעל · והקודם במדריגה קודם בזמן ובמקום :

(ב) **הראשון** במדריגה מהשרשים המשותפים בהוראה אחת נשכתיו לראש בית אב בהוראה ההיא · המ"ב בהיות שורש אבה ראשון במדריגת קדימת האל"ף בי"ת לכל השרשים המשתתפים עמו בהוראת הממשלה · לכן הושם לראש בית אב במובן הממשלה וכיוצא בו עשיתי בשאר בתי אבות :

(ג) **אל** אחריו הצגתי שרשיו המשתתפי' עם בית אב ההוא בהוראה ההיא · וסדרתים על סדר הא"ב לשלשת מחלקותיו · פ"א פעל · ע"פ · למ"ד פעל :

(ד) **על** מובן כל שורש הבאתי ראיה אחת ממקראי קודש :

(ה) **על** הגליון הצגתי השרשים לבית אבותם מופשטים מכל שמוש עד שכולן נסקרין בסקירה אחת לכל מעין אשר אין נפשו להתמהמה בערבות הראיות · אף כי יועיל להכיר התיבה אשר לא נכוון מבין שאר התיבות העולות עמה במקרא :

(ו) **הוצאתי** את צבאות בתי האבות במספר ובמנין · כי למען הורות עליהם בלוח אשר לכלם בשם המספר הנקוב אשר יקרא :

(ז) **כל** שורש המורה הוראות רבות שונות הבאתיו תחת צבאות בתי אבות שונים כמספר מפקד הוראותיו אשר ישתתף בהם עם זולתו ולזה תמצא לפעמי' שורש אחד מתחלף המובנים יהיה במובן אחד לראש בית אב ובשאר מובניו על צבא בית אב אחר יחשב כמו שורש אכל אשר לו ד' הוראות משותפות אכילה שכין שריפה [illegible] · והנה הוא לראש בשתי בתי אבות שהם אכילה ושכין ובמובן שריפה והשחתה יהיה כאחד מצבא בית אב אבד בסי' ג' וכאחד מצבא אור בסי' נ"ח יען כן גזר הסדר האמור :

(ח) **לא** גרעתי דבר מכל השרשים אשר שתף המחבר הנ"ל אבל נהפוך הוא שמתי עליהם נוספות לפעמים לשלים או לרביע וגם קצת בתי אבות הוספתי כאשר ראיתי אני עם לבבי · כי עם היות שם באמת הבדל עצמי בין שורש לשורש המשתתפי' בהוראה אחת אם ישים אליו המשכיל עין בחינתו כמו שביארנו בחלק הא' מזה בהבדלי קצת המשתתפים · הנה כל מליץ ובעל חידה לא יחוש לכמו אלה ההבדלים דקי העיון. כי ילין מליצתו על צד ההעברה וההקל :

(ט) **שמתי** פקודתם שלש חרותים עלי לוח למען ימצא המעין לעת החפץ את כל העולה על רוחו :

(י) **גם** בלוח שמרתי סדר האל"ף בי"ת על שלשת מחלקותיו למען יקל על המעין למצוא מבוקשו ולא ימשש כעור באפילה :

(יא) **הלוח** לו שם בשלשה ציונים הציון הראשון אשר לימין הקורא הוא השורש · הב' הוא הוראתו · הג' הוא סימן המספרי איה איפו ראש בית אביו בגוף הספר · המשל בו מי הוא זה יעלה על רעיונו שורש אגם במובן גמי · ויחפוץ לדעת איה איפו ימצא ראש בית אביו למען יכיר את אחיו אשר על צבא הוראתו ומובנו · אזי יחפש בלוח השרשים לפי סדר הא"ב ובהגיעו לשורש אגם גמי ימצא רשום לשמאלו סי' ד"ח אשר בזה הסי' הוא רשום בגוף הס' ושם ימצאהו וכיוצא בו יעשה בשאר מובניו ויתר השרשים לעת מצוא בתי אבותם למובניהם :

(יב) **ראשי** בתי האבות מצויינים בכתב אשורי בלוח למען יכירום רואיהם כי ראשי אלפי ההוראות המה :

(יג) **גם** במובנים השונים אשר לכל שורש שמרתי הסדר בלוח כמו בד' מובני אגם שהם · מים · גמי · קדירה · קנה · הצגתים על הסדר בלוח כאשר יבאו נצבים בגוף הספר על סדר ד"ה ד"ו ד"ז ד"ח : הן אלה שלש עשרה בריתות אשר כרתי לקיים עשה דהשלמת החיבור על השלימות היותר אפשרי · ומי חכם יבין דעת רב העמל והיגיעה שהגיע לי בזה החיבור לרחק המקורבים ולקרב המרוחקים · ולחלקם למחלקות בתי האבות באותותם איש על מקומו · ולחלק שורש אחד על צבא בתי אבות שונים ולהזכירם בלוח פעמים מספר איש על מקומו לכלם בשם נקרא עד איש לא נעדר · ואיש בער לא ידע זה הטורח וכסיל לא יבין זאת המלאכה ולא אליהם פי קראתי · ועתה המעין אם לך לב מבין ראה דרכי וחכם קח אמרי ויתנו מעדנים לנפשך :

לוח תיקון הטעות והנשמטים

פי' ג' נשמט ומובנהין ושפתין פ"כ אחריכן ז
ועל הגליון נשמט שפה
בסי' ע' נשמט שואה ומשואה · ועה"ג כ' שוא
בסי' י' כ' ולאדיב את נפשך · דאבון נפש ·
ועה"ג נשמט אדב דאב
שם נשמט עגמה לאביון · ועה"ג כ' עגם
בסי' י"א כ' והבמות תישמנה · ועה"ג כ' ישם ·
בסי' ע"ז כ' עה"ג אלה
בסי' ך' כ' ואחזו בשרידי בטנו פ"ר תוקף ועה"ג כ' שרד
בסי' ל' כ' ממלכות ועממים · ועה"ג כ' עמם
בסי' ל"ה נכר בן ח"ות · ועה"ג ספרר נ"ל ספר
בסי' מ"ו כמה כלה תוקדם ומאוחר
בסי' מ"ז כ' התאו לכם · ועה"ג כ' תאה
בסי' נ"א כ' ועוה פניה · ועה"ג כ' עוה
בסי' נ"ב גור נוק ח"ות · נ"ז נשמט עה"ג נקק ·
ק"ח כ' ונשאו דודו ומסרפו · ועה"ג כ' סרף
ס עה"ג בן נ"ל מן · פא כ' עה"ג ינח
פב כ' עוכם בחלק · ועה"ג כ' חלק
צד כ' שור און כשב · ועה"ג כ' כשב
קא סוף שלה ח"ות · קיא כ' עה"ג נהה
קך ב' עה"ג טיל · (ה) נ"ל (ה ו) ·
קלב עה"ג גוז אך למותר
קם כ' אקוא גדול · ועה"ג כ' קוא

קמד יזוכר הג"ל נ"ל כר"ל
קמה כ' נקין לחם · ועה"ג כ' לחם
קנב כ' נערו כגורי אריות · ועה"ג כ' נער
קנד כ' עה"ג שמד קבו כ' נחלי מים · ועה"ג כ' נחל
קסח כ' חסר יפוחנו · ועה"ג כ' חבל
קעא כ' והפליתי ביום ההוא · ועה"ג כ' פלה ·
שם כ' ויתפרקו כל העם פ"ר הפרישו ועה"ג כ' פרק
קפא אלם יזוכר · נ"ל ארח דרך יזוכר ·
קצב כ' כי דבר סרה · ועה"ג כ' סור
רינ כ' ושפת ה' · ועה"ג כ' שפת
שם נהק נהם מוקדם ומאוחר
רנא כ' מקלה אביו · ועה"ג כ' קלה
רנג כ' ולקען ברגל · ועה"ג כ' רקע
רנה כ' הבלי רשעים עוונתי פי' שלל וכו' ·
ועה"ג כ' עול
שם כ' השאטים אותך פ"ר השוללים ועה"ג כ' שאט
רנח עה"ג נוד · נ"ל מגד
רנח כ' ירעפון דשן · ועה"ג כ' רעף
שפ עה"ג יזה נ"ל נזה · רמד כ' ואים מכבים ועה"ג
תכן · רמח עה"ג רשף נ"ל בנה
שם כ' לשפי אש פי' גלוני אש · ועה"ג כ' רשף ·
רנא כ' הסיר התוז פי"רי שהוא כפול בא"ש ·
ועה"ג כ' תוז · רנג כ' עה"ג תמר

רנט כ' ואלוה לא ישים תפלה פ"ר לא יעלול
במעשיהם · ועה"ג כ' תפל ·
רסא עה"ג רשף נ"ל ששף ·
רסד עה"ג הכה נ"ל נכה
שם כ' ישפוק עליו בפימו ועה"ג כ' שפק ·
שם עה"ג חוף נ"ל חפף
רע כ' כל עושי שכר · ועה"ג כ' שכר
ש"ח שלדו נ"ל גלדי · ועה"ג כ' קרס
שיד כ' פשוטה ועולה · ועה"ג כ' עולן
שטו בית אב של זה המובן ר"ל שורש בוז ול'
לבזוז את נאבו · ועה"ג כ' בזז
שלו גרגר בגעל באו מו"ח ·
שלט דבב דאה באו מ"ות
שנת עה"ג נבא אך למותר
שנה כ' כן יסיאו בשפק · ועה"ג כ' ספק
שנו עה"ג ענה נ"ל עון
שם כ' שפתותין מומנים · ועה"ג כ' ספה
שכו הוראה זו נ"ל בית אב אחד עם שורש
בתק בסי' רע"ח
שעד כ' על ארבע פעמותיו פ"ר זויותיו ·
ועה"ג כ' פעם
שפב כ' והרחק לא תרחיקו · ועה"ג כ' רחק
שפג עה"ג בכא צ"ל ספס

תו עה"ג נטל נ"ל טיל
תקד תחת שוכן האלה · ועה"ג כ' שכן
תדו נפא כלכל ח"ות · תדע ומחזיק בפלא נ"ל בפלך
תלו בית אב זה הוא אך למותר כי כבר הו' בסי' קא
תלע כ' כלו שלאנן ועה"ג כ' שאן
תנג עה"ג כדן נ"ל כ"ד · תנה עה"ב חרה נ"ל חרת
תנו עה"ג גלגל נ"ל גלל · תסא עה"ג בעט נ"ל עט
תסג שבר שחת מ"ות · תסז עה"ג עב נ"ל עבה
תסח עה"ג סכך נ"ל סכך · תעב כ' עה"ג חבלל שסן
תפא עה"ג היה · נ"ל יד · שם אען · נ"ל יען
תפד עה"ב נחת נ"ל נמס · תנא עה"ב ירע נ"ל רוע
תנג כ' עה"ג כתף · תנד עה"ג סכך נ"ל סוך
תקד נשמט וסב ורפאלו · ועה"ג כ' ורפא
תקז עה"ג נופת · נ"ל נוף
תקח כ' עה"ג נלג כי אין הרע בין יליב ונלב
תקט כ' וילד על הכרובים · ועה"ג נשמט דדד
תקיב נשמט ותוללינו שמחה פ"ר וקליתנו
הכינורות · ועה"ג נשמט תלל
תקטו עה"ג נכל נ"ל סכב
תקיז כ' נחוש הריס · ועה"ג נשמט חוש
שם כ' בל נחוטו פעמי · ועה"ג כ' חוט
תקמ קנה עשה מוקדם ומאוחר
תקמה כרת · נ"ל בקר

(א) **אבב** ביכור ידובר בארבעה לשונות · (א) לראות באבי הנחל · פי׳ בכורי הצמחים · (ב) כבכורה בתאנה ת״י באבבא מבכור פרעה · (ג) מורה ומלקוש ת״י בכיר ולקיש · (ד) והקשורים ליעקב ת״א בביריא :

(ב) **אבד** עוני ידובר בי״א לשונות · (א) תנו שכר לאובד ישתה וישכח רישו · מלת רישו תעיד שהאובד האמור הוא עני ורש · (ב) אביוניה אשביע להם · (ג) יתום ודך ת״י עניא · (ד) ואם דל הוא · (ה) לחלכה יצפונו · ת״י למסכנא · (ו) בל יתיצב לפני חשוכים ת״י דלים · (ז) ואם מך הוא מערכך ת״א מסכנא · (ח) ילד מסכן · (ט) עני ורש הצדיקו (יא) כי תאמר אדום רוששנו :

(ג) **אבד** השחתה וחורבן ידובר ביט״ל · (א) על מה אבדה הארץ · (ב) על זאת תאבל הארץ · (ג) ואכלה את אתכם ארץ אויביכם · (ד) בלע יי׳ · (ה) בוקה ומבוקה ומבולקה פי׳ רדק חריבה · (ו) גערת גוים פי׳ רדק שחרת וכן כל גערה בלי קישור בית השימוש מורים השחתה · (ז) ואנכי בראתי משחית לחבל · (ח) והגוים חרוב יחרבו · (ט) ואת כל הגשמה ההרים · (י) וכל חלקה טובה תכאיבו באבנים · (יא) ולא גיעלתים לכלותם · (יב) והכריתה את בהמתכם · (יג) שמים כעשן נמלחו · (יד) ובנצורים ילינו · (טו) יעברך יי׳ פ״ר ישהיתך · (טז) ואור חשך בעריפיה פ״ר בחרבותיה · (יז) וכל הגבעות התקלקלו · (יח) בארץ ערבה ושוחה · (יט) ותשחת הארץ :

(ד) **אבה** חפץ ורצון ידובר בט״ל · (א) לא אבה יבמי · (ב) ותהינו לעלות ההרה פ״ר ותאבו · (ג) החפץ אחפוץ · (ד) ויואל הלוי פי׳ רצה · (ה) גאותה להם ת״א נטפס · וככה אם יפתוך חטאים אל תובא · ת״י לא תטפס · (ו) אין נפשי אל העם · (ז) ארץ צבי פ״ר ארץ חפץ · (ח) שמה הרוח ללכת · (ט) וארצה אתכם :

(ה) **אבה** חורים ידובר בג״ל · (א) כבד את אביך · (ב) ברכות הורי · (ג) ברכות שדים ורחם · פי׳ קצרת ברכת אב ואם וע״ש זרע האב היורה כחץ נקרא שדים או ירה יירה ת״א אשתדי ישתדא :

(ו) **אבה** אוי ואבוי קריאת הצער ידובר בט״ל · (א) למי אבוי · (ב) אהה ליום · (ג) למי אוי · (ד) ואמר אח · (ה) אי לך ארץ · (ו) אללי לי · (ז) הה ליום · (ח) ובכל חוצות יאמרו הו הו · (ט) הוי אחי :

(ז) **אבה** ממשלה ידובר בס״ול · (א) וישימני לאב לפרעה ת״א לרבון · (ב) תשתפכנה אבני קודש פי׳ נשיאים · (ג) פני הארון יי׳ · (ד) אחשדרפני המלך · (ה) גדעון בן יואש איש ישראל · (ו) והייתם כאלהים ת״א כרברביא · (ז) אלופי אדום · (ח) ומאציליה קראתיך · (ט) כי בית יעשה לך יי׳ ת״י ארי מלכו · (י) בכור אתנהו · (יא) בעל בעמיו ת״א רבה · (יב) הוה גביר לאחיך · (יג) גדול ליהודים · (יד) מגיני ארץ · (טו) זקן ביתו · (טז) לא אהיה חובש · (יז) חורי יהודה · (יח) ומחוקק מבין רגליו · (יט) החרש והמסגר · (ך) יאתיו חשמנים · (כא) וטפסריך כגוב גובי · (כב) אתה כהן לעולם · (כג) לכרי ולרצים פי׳ נגיד המשיג חפצו במרוצה מהירה · (כד) את כרוב ממשח · נקרא המלך כרוב ע״ש צורת דגלו · (כה) מלך שנער · (כו) ומליציך פשעו בי פ״ר שריך · (כז) ממונים על הכלים · (כח) אל תגעו במשיחי · (כט) המשול תמשול בנו · (ל) ואתה תהיה נגיד · (לא) אל תבטחו בנדיבים · (לב) ונירם אבד השבון · (לג) מנזריך כארבה · (לד) נסיכי סיחון · (לה) נציב פלשתים · (לו) ויקרבו הנשיאים · (לז) פחות וסגנים · (לח) החרש והמסגר פי׳ גדולים ואצילים · (לט) וסלעו ממגור יעבור ת״י ושלטנוהי · (מ) וסרני פלשתים · (מא) על שני סריסיו ת״א רברבנוהי · (מב) הוקם על פי׳ עליון ר״ל מושל · (מג) באסרם לשתי עונותם פי׳ ב׳ מלכיהם · (מד) זה יעצור בעמי · (מה) בני התערובות ת״י בני רברביא · (מו) פחותיה וסגניה · (מז) ויתיצבו פינות כל העם ת״י רישי עמיא · (מח) ויפקד המלך פקידים · (מט) מן הפרתמים מזרע המלוכה · (נ) בארה הצפירה ת״י מלכותא · (נא) פקוד ושוע וקוע פי׳ שועים ושרים · (נב) לא תשימוני קצין עם · (נג) קח את ראשי העם · (נד) ורבי המלך · (נה) וירד מיבם ועד יבם · (נו) ויהודה עוד רד עם אל · (נז) ורוזנים יחוקקו צדק · (נח) לא יסור שבט מיהודה · (נט) בי שרים ישורו · (ס) אם תשים משטרו בארץ · (סא) גם שכיריה בקרבה ת״י רברבהא · (סב) ויוסף הוא השליט · (סג) ושלישים על כלו · (סד) משנה למלך · (סה) כי תשתרר עלינו גם השתרר · (סו) כי שרית עם אלהים · (סז) ותופת לפנים אהיה פי׳ מקדם הייתי שר מלשון ארמי תפתאי וכל שלטוני מדינתא :

(ח) **אבח** להט ידובר בז״ל · (א) אבחת הרב · (ב) כמראה הבזק · (ג) וברק חרב · (ד) ודרך לחזיז קולות · (ה) ולהב חרב · (ו) להט החרב · (ז) ומשקל קינו פי׳ להבת חניתו :

(ט) **אבך** רוממות ידובר בכ״טל · (א) ויתאבכו גאות עשן · (ב) יתאמרו כל פועלי און · (ג) על במותי עב · (ד) כי גאו גאה · (ה) לא גבה לבי · (ו) הרים גבנונים פי׳ גבוהים · (ז) כי השפילו ותאמר גוה · (ח) דלו עיני למרום פ״ר רמו · (ט) כי דליתני פי׳ רוממתני · (י) יי׳ זוקף כפופים · (יא) גבר יהיר · (יב) ובכבודם תתימרו · (יג) ויתמרמר אליו פ״ר גבה · (יד) כעת במרום תמריא פי׳ תגביה לעוף · (טו) ויינטלם וינשאם · (טז) אבני נזר מתנוססות פי׳ הכהנים בעלי אבני חושן מתרוממים · (יז) והאלהים נסה את אברהם פי׳ במ״ה ובזהר מלשון רוממות · (יח) הר נופל פי׳ גבוה · (יט) ולמוח תתנשאו · (ך) סלסלה ותרוממך · (כא) מעודד ענוים · (כב) פסגו ארמנותיה · פי׳ הגביהו · (כג) ארום בגוים · (כד) מרוכסי איש פי׳ מהתרוממות האיש · (כה) וירמו הכרובים · (כו) משגב חומתיך השח · (כז) בני שחץ פי׳ בעלי גאוה · (כח) על הר נשפה פי׳ גבוה · (כט) הר גבוה ותלול :

(י) **אבל** יגון ידובר בי״דל · (א) ואנו ואבלו · (ב) בן אוני · (ג) ואנו הדיגים · (ד) מגנת לב · (ה) נפש דאבה · (ו) וראג לכם · (ז) יגון ואנחה · (ח) וכעסתה צרתה פי׳ העציבה · (ט) עורר לויתן פי׳ אבלם · (י) כופח נפש · (יא) עגמה נפשי · (יב) בעצבון תאכלנה · (יג) ברגזה ובדאגה · (יד) בית מרזח פי׳ בית האבל :

(יא) **אבל** שממון ידובר בי״דל · (א) דרכי ציון אבלות · (ב) עדרי הצאן נאשמו · (ג) ואשיתהו בתה · (ד) ארץ גזירה · (ה) וירע אלמנותיו ת״י ואצדי ברניתיה · (ו) עריו נצתו ת״י קרווהי צדיין · (ז) ארץ מלחה פ״ר שממה · (ח) עריך תצינה · (ט) הפלתם למשואות · (י) וירושלים עיים תהיה פ״ר שכים · (יא) נצדו עריהם · (יב) עד אם שאו ערים · (יג) הר ציון ששמם · (יד) תוהו ובוהו ת״א צדיא וריקניא · (ועיי׳ שור׳ אבד המור׳ השחתה :

(יב) **אבל** אמנם ידובר בו״ל · (א) אבל אשמים אנחנו · (ב) אכן נודע הדבר · (ג) ואולם חי אני · (ד) כי אם יש אהרית פי׳ אמנם · (ה) וגם אמנה אחותי היא · אמנם כי אתם עם · (ו) ובכן ראיתי רשעים קבורים :

(יג) **אבל** מישור ידובר בי״דל · (א) אבל כרמים · (ב) באורים כבדו את יי׳ · (ג) איל פארן · (ד) וימצאו בקעה · (ה) כל גיא ינשא · (ו) בחיל יזרעאל · (ז) ונלחמה אתם במישור · (ח) ככר הירדן · (ט) מתחת לבית כר ת״י לבית שרין · (י) נחל השטים · (יא) בעמק הבכא · (יב) בערבה בהר ת״א במישרא · (יג) בשדמות קדרון ת״י במישרא · (יד) חבצלת השרון :

(יד) **אבן** אבנים ידובר בי״אל · (א) ידמו כאבן · (ב) ויפקדם בבזק · כצרור אבן ת״י היך בוקא · (ג) כחול הים · (ד) ויגרס בחצץ שני · (ה) בחלמיש צור · (ו) חורי עפר וכיפים · (ז) וצאצאי מעיך כמעותיו פי׳ כחול הים · (ח) ודברתם אל הסלע · (ט) מצור החלמיש · (י) כצרור אבן · (יא) כשמיר חזק מצור ת״י טינרא :

(טו) **אבן** משבר ידובר בב״ל · (א) וראיתן על האבנים · (ב) באו בנים עד משבר :

(טז) **אבס** דיר ורפת בקר ידובר בה״ל · (א) אבוס בעליו · (ב) ואורות לכל בהמה · (ג) אוריות סוסים · (ד) עגל מרבק פי׳ העומד להתפטם בדיר ורבקה · (ה) אין בקר ברפתים :

(יז) **אבס** שמנות ידובר בט״ל · (א) משור אבוס · (ב)

הבריאה תזבחו · (ג) ואכל ושבע ודשן · (ד) ועצמותיך
יחליץ · (ה) טפש כחלב לבם · (ו) עולות מחים ·
(ז) שמנים ממוחים · (ח) מריאי בשן · (ט) שמנת עבית :

(יח) **אבס** אוצר ידובר בי"בל · (א) פתחו מאבוסיה ·
(ב) וימלאו אסמיך שבע · (ג) לא יאצר ולא
יחסן · (ד) נהרסו ממגורות · (ה) אל גנזי המלך ·
(ו) וגנזכיו ועליותיו · (ז) כל חוסן העיר · (ח)
השליכהו אל היוצר · (ט) בית נכותו · (י) וסגולת מלכים ·
(יא) ומסכנות לתבואות דגן · (יב) ועתידותיהם שוסיתי :

(יט) **אבק** אבק ועפר דק ידובר בר"ל · (א) וענן אבק
רגליו · (ב) ואדמה על ראשו · (ג) מטר ארצך
אבק ועפר · (ד) וכשחק מאזנים נחשבו :

(ך) **אבר** תוקף וחוזק ידובר במ"דל · (א) אביר יעקב ·
(ב) והיה אדירו ממנו · (ג) כחי וראשית אוני ·
(ד) כגבר אין איל · (ח) זכרו זאת והתאוששו · ת"י
ואתתקפו · (ו) איתן מושבך · (ז) חזק ואמץ · (ח)
ומכתי אנושה · ת"י ומחתי תקיפא · (ט) ויתאפק המן ·
(י) המבליג שוד על עז · (יא) וגבר עמלק · (יב)
וכימיך דבאך · ת"א תוקפך · (יג) פן תתן לאחרים
הודך פ"ר חוזק והדר · (יד) כי חזק ישראל · (טו) וחיץ
ערכו פ"ר חוזק · (טז) ותזרני חיל · (יז) ותחלימני
והחייני · (יח) והסון הוא כאלונים · (יט) מצור החלמיש ·
(ך) ולא היה בהם ידים לנוס פי' חוזק · (כא) את עם
נועז · (כב) כתועפות ראם לו · (כג) ויצוק כפלח
תחתית · (כד) ורוח כביר · (כה) כחי ועוצם ידי ·
(כו) אין מוח עוד · (כז) או מה ימריצך · (כח) וגם
נצח ישראל · (כט) יי' עזי ומעוזי · (ל) בעים רוחו
פ"ר בחוזק רוחו · (לא) ותעלה המלחמה פ"ר התגברה ·
(לב) ויעפילו לעלות ההרה פ"ר התחזקו · (לג) ועוצם
ידי · (לד) ועריצים יתמכו עושר · (לה) ערקו גם
גברו חיל · (לו) ויפוזו זרועי ידיו פ"ר ויתחזקו · (לז)
נפתולי אלהים · פ"ר חוזק ונצוח · (לח) יי' צורי ·
(לט) רמה קרני · (מ) ירהבו הנער בזקן פ"ר יתחזקו ·
(מא) משגבי ומנוסי · (מב) והיה שדי בצריך פי'
תקיף · (מג) וכל מעשה תקפו · (מד) אריאל מואב
פ"ר גבורים מורכב מן ארה ואיל ששניהם ענינם עוצם :

(דא) **אבר** עופפות ידובר בי"ל · (א) המבינתך יאבר נץ ·
(ב) ויגז שלוים · ת"א ואפרח · (ג) כאשר
ידאה הנשר · (ד) מועף ביעף · (ה) כי נצו גם נעו פי'
פרשו נוצה וכנף לעוף גולה · (ו) וישב אותם אברם · ת"א
ואפרחינון · (ז) ויעוף יעופף · (ח) ויעט בהם במ"ר ואפרחינון
במילוי · (ט) דנפשות לפורחות · (י) על גוזליו ירחף :

(דב) **אבר** כנף ידובר בד"ל · (א) אבר כיונה · (ב) כנפי
יונה · (ג) כנפיר וקשקשת · ת"א ציצין ·
(ד) תנו ציץ למואב · פי' כנפים לעוף ולנוס · כנפי שחר
ת"י ציצין בקרין :

(דג) **אגד** אגודות עומרים ידובר בר"ל · (א) אגודת אזוב ·
(ב) מאלמים אלומים · (ג) ואספתי בעמרים ·
(ד) מן הצבתים :

(דד) **אגל** טפה ידובר בר"ל · (א) אגלי טל · (ב) דלף
טורד · (ג) כמר מדלי · (ד) רסיסי לילה :

(דה) **אגם** מי בצאים ידובר בב"ל · (א) אגם מים · (ב)
הטבעו בבוץ רגלך · בסתר קנה ובצה :

(דו) **אגם** גמי ידובר בג"ל · (א) ואת האגמים שרפו באש ·
(ב) היגאה גומא · (ג) קנה וסוף קמלו :

(דז) **אגם** קדירה וסיר ידובר בה"ל · (אב) כדוד נפוח
ואגמון · (ג) על סיר הבשר · (דה) בקלחת
או בפרור :

(דח) **אגם** חכה ידובר בד"ל · (א) התשים אגמון באפו ·
(ב) ושמתי חחי באפיך · (ג) תמשוך לויתן
בחכה · (ד) ובצלצל דגים ראשו :

(דט) **אגן** מזרק ידובר בד"ל · (א) וישם באגנות ·
(ב) מזרקי כסף · (ג) כפורי זהב · (ד)
בספל אדירים :

(ל) **אגף** קהל עם ידובר בכ"ול · (א) וכל אגפיו אזרה ·
(ב) אחוות מרעהו · ת"א סיעת מרחמוהי ·
(ג) שבחוהו כל האומים · אם בחור פי' קהל בחורים ·
(ד) והאספסוף אשר בקרבו · (ה) ארחת ישמעאלים ·
(ו) בת ציון · (ז) הגדוד הבא עלינו · (ח) וקהל גוים ·
(ט) את רכבו ואת המונו · (י) ובאו עליך הוצן פ"ר חיל ·
(יא) וזרועות הנגב · (יב) חבל נביאים · (יג) חבר
כהנים · (יד) חית קנה · (טו) חיל כשדים · (טז) מחנה
אלהים זה · (יז) קריאי העדה · (יח) ושני לאומים ·
(יט) להקת הנביאים · (ך) נחלי בליעל · ת"י סיעת
עולמין · (כא) סוד בחורים · (כב) ויבואו המעגלה פי'
למחנה · (כג) כל צבאות יי' · (כד) בקהל יי' ·
(כה) שרי יהודה רגמתם · (כו) שורתיך מערבך
פי' שיירותיך :

(לא) **אגר** קיבוץ ואסיפה ידובר בכ"חל · (א) ולא תאגור ·
(ב) ואסף איש טהור · (ג) יגורו עלי עזים ·
(ד) ודגרה בצלה · (ה) הזעק לי את איש יהודה · (ו)
ויצא חוצץ כלו פי' מאוסף · (ז) ורוזנים נוסדו יחד · (ח)
יתצר גובי פ"ר קיבוץ ארבה · (ט) יקהת עמים · (י) נדחי
ישראל יכנס · (יא) ולא יכנף עוד מוריך פי' לא יאסף
מטרך · (יב) כפנה שרשיה · (יג) יחר עלי יתמלאון ·
(יד) וינהו כל בית ישראל · (טו) עושו ובואו כל הגוים ·
(טז) העיזו אל תעמודו · (יז) קראו עצרה · (יח) בית
עקד הרועים · ת"י בית כנישת רעיא · (יט) והעש
הארץ בשבע שני השבע · (כ) ויצבור בר · (כא) קראו
צום פי' אסיפה · (כב) ויצעק שמואל את העם · (כג)
כלם נקבצו · (כד) ויקהל משה · (כה) יקוו המים ·
(כו) ערי מקלט פי' ערי קיבוץ בדרז"ל פרסותיה קלוטות ·
(כז) בשבע שני השבע לקמצים פי' לצבורים · (כח) בית
יי' נהלך ברגש פי' בקיבוץ עם :

(לב) **אגר** מכתב ידובר בה"ל · (א) ואגרת פתוחה בידו ·
(ב) מגלה עפה · (ג) גליון גדול · (ד) כרתב
אשר נכתב · (ה) ספר כריתות :

(לג) **אדם** אודם ידובר בי"אל · (א) אם יאדימו כתולע ·
(ב) ברודים אמוצים · (ג) תכלת וארגמן · (ד)
ובארגון וכרמיל · (ה) חכלילי עינים · (ו) חמוץ
בגדים · (ז) ויין חמר האדים בל"ע · (ח) ובארגון
וכרמיל · (ט) למען תמחץ רגלך · (י) תולעת שני
(יא) ושני תולעת :

(לד) **אדם** ארמת ידובר בר"ל · (א) מזבח אדמה · (ב) ואת
הארץ · (ג) עם יושבי חדל · (ד) כל יושבי
חלד · (ה) וסחיתי עפרה ממנה · (ו) ושוכני תבל :

(לה) **אדם** אדם ידובר בו"ל · (א) אדם כי יקריב · (ב) ואיש
או אשה · (ג) ואתה אנוש כערכי · (ד) מי
גבר יחיה · (ה) בן מות אתה פי' איש מות · (ו) מתי
מספר פי' אנשים מעט :

(לו) **אדם** אשה ידובר בג"ל · (א) כתפארת אדם · ת"י
כתושבחת איתתא · (ב) לזאת יקרא אשה ·
(ג) ושתי נשים :

(לז) **אדר** לבוש ידובר בי"זל · (א) אדר תפשיטון · (ב)
ובגד ללבוש · (ג) בגנזי ברומים · פי' בגדים
חשובים · (ד) בגלומי תכלת · (ה) ויכרות את מדויהם ·
(ו) המחלצות והמעטפות · (ז) וככלה תעדה כליה ·
(ח) כי היא כסותו לעורו · (ט) ותכריך בוץ · (י) בלבוש
מלכות · (יא) מדו בד · (יב) ובדם ענבים סותו · (יג)
המחלצות והמטפחות · (יד) וכרמל בצקלונו · ת"י
בלבושיה · (טו) ושכב בשלמתו · (טז) והכסהו
בשמיכה · (יז) שמלה לך :

(לח) **אדר** יופי ידובר בי"ל · (א) נאדר בקודש פי' כמו
נהדר · (ב) שחורה אני ונאוה · (ג) הוד והדר
לבשת · (ד) הוד מלכות · (ה) בחודש זיו בדרז"ל
רביה זיוא לאילנות · (ו) מזיו כבודה · (ז) ואין איש מבני
ישראל טוב ממנו פי' יפה · (ח) יפה את רעיתי · (ט)
וצבי עדיו · (י) אף נחלת שפרה עלי :

(לט) **אהב** אהבה ידובר בז"ל · (א) ויאהב יצחק · (ב) אתן
את דודי לך · (ג) אף חובב עמים · ת"א חבבינון ·
(ד) ידידות נפשו · (ה) והייתם לי סגולה ת"א חביבין ·
(ו) מאסו בך עוגבים · (ז) ארחמך יי' :

אהל

(מ) **אהל** אוהל ידובר בג"ל · (א) באהל רחל · (ב) אחר איש ישראל אל הקובה · (ג) ונטה שפרירו עליהם :

(מא) **או** שיווי הדברים השונים ידובר בב"ל · (א) או בן ינח או בת יגח · (ב) אם שור אם שה :

(מב) **אוב** קסם ידובר בי"ד"ל · (א) שואל אוב · (ב) החרטומים האשפים · (ג) חרב אל הבדים · (ד) ודורש אל המתים · (ה) הוברי שמים · (ו) וחובר חבר · (ז) החוזים בכוכבים · (ח) ויאמר החרטומים · (ט) אוב וידעוני · (י) מכשפה לא תחיה · (יא) ויעשו כן בלהטיהם · (יב יג) לא תנחשו ולא תעוננו · (יד) וקוסם קסמים :

(מג) **אוב** נאד ידובר בה"ל · (א) כאובות חדשים · (ב) וחמת מים · (ג) ואת כביר העזים ת"י גודא · (ד) נבל יין · (ה) נאד החלב :

(מד) **אוד** בעבור ידובר בי"ד"ל · (א) על אודות בנו · (ב) אל שרה אשתו · פ"ר בעבור שרה · (ג) אשר ייטב לך ולבניך אחריך · (ד) בגלל הדבר הזה · (ה) על דברת · (ו) בדי ריק · (ז) יען אשר עשית · (ח) מחטאתם ישובון כי תענם · (ט י) למען ייטב לי בעבורך · (יא) עור בעד עור · (יב) על כן יעזוב איש · (יג) בשלמי הרעה הזאת · ת"י בדיל מן · (יד) תחת שלש רגזה הארץ :

(מה) **אוד** לפיד אש ידובר בד"ל · (א) האודים העשנים · (ב) ככיור אש בעצים · (ג) כלפיד יבער · (ד) באש פלדות הרכב :

(מו) **אוה** תשוקה ידובר בט"ל · (א) לא תתאוה · (ב) לא תחמוד · (ג) השקה נפשו בבתכם · (ד) למצוותיך יאבתי · (ה) כמה לך בשרי · (ו) כלתה לתשועתך נפשי · (ז) נכסוף נכספת · (ח) ואל אישך תשוקתך · (ט) תאבתי לישועתך :

(מז) **אוה** גבול ידובר בו"ל · (א) והתאויתם לכם · (ב) גבול רעיך · (ג) וכל גלילות פלשת · (ד) על יד הירדן · (ה) בין המצרים · (ו) בין המשפתים · ת"י בין תחומיא :

(מח) **אול** ספק ידובר בה"ל · (א) אולי ימושני אבי · (ב) אך חושך ישופני · (ג) כי תאמר בלבבך · (ד) לו ישטמנו יוסף · (ה) פן יהיה דבר עם לבבך בליעל :

(מט) **אול** לולי ידובר בב"ל · (א) אולי נטתה מפני · (ב) לולי כעס אויב אגור · לולא חרשתם בעגלתי :

(נ) **אול** סכלות ידובר בי"בל · (א) אויל הנביא · (ב) מה הבמה אשר אתם הבאים שם ת"י משתטין לשון הבאי בדרז"ל · (ג) איש בער · (ד) לא יתיצבו הוללים · (ה) נואלו שרי צוען · (ו) וכסיל לא יבין · (ז) כמתלהלה היורה זיקים · (ח) אמרו לנמהרי לב · (ט) ויתנבא בתוך הבית ת"י ואשתטי · (י) עם סכל · (יא) מהבימות פתי · (יב) והיית משוגע :

(נא) **און** עולה ועיוות ידובר בי"אל · (א) איש און רת"י בר עולה · (ב) ונלוזים במעגלותם · (ג) ויסלף דברי צדיקים · (ד) ולא יעבטון ארחותם פ"ר לא יעותו · (ה) לא תעשו עול במשפט · (ו) לעות אדם בריבו · (ז) עמל ואון · (ח) והיה העקוב למישור · (ט) ארחות עקלקלות · (י) נתיבותיהם עקשים · (יא) דור עקש ופתלתול :

(נב) **אוץ** דוחק וצרה ידובר בי"ל · (א) והנוגשים אצים · כי אץ לך הר אפרים · (ב) ותאלצהו ותקצר נפשו למות · (ג) ואיש אחיו לא ידחקון · (ד) ויירא וייצר לו · (ה) וגר לא תלחץ · (ו) לא יגוש את רעהו · (ז) הנה אנכי מעיק תחתיכם · (ח) והצרותי לאדם · (ט) צרה וצוקה · (י) וצררו אתכם :

(נג) **אוץ** מהירות ידובר בט"ל · (א) אל תאיצו לנחמני · (ב) ויבהילו את המן · (ג) כנשר חש לאכל · (ד) בחפזם לנוס · (ה) כנשר יטוש עלי אוכל · (ו) מחר קח את הלבוש · (ז) כי היה דבר המלך נחוץ · (ח) פחז כמים · (ט) כי שוקד אני ת"י מוחי :

(נד) **אור** אור וזהר ידובר בט"ול (א.ב) אור בהיר הוא בשחקים · (ג) אור כי יהל · (ד) ובמלאכיו ישים תהלה · (ה) יזהירו כזהר הרקיע · (ו) כחום צח עלי אור · (ז) ואל תופע עליו נהרה · (ח) ונוגה כאור תהיה · (ט) ואל תופע עליו נהרה · (י) נר רשעים ידעך · (יא) תעופה כבוקר תהיה · (יב) עשת שן · פי' זהר העצם · (יג) להצהיל פנים משמן · (יד) צהר תעשה לתיבה · ת"א ניהור · (טו) כי קרן עור פני משה :

(נה) **אור** זריחה והראות אור אחרי האופל ידובר בו"ל · (א) האירו ברקים · (ב) לא יהלו אורם · (ג) יזהירו כזהר הרקיע · (ד) וזרח השמש · (ה) ואל תופע עליו נהרה · (ו) ולא יגה שביב אשו :

(נו) **אור** מטר ידובר בד"ל · (א) יפיץ ענן אורו · (ב ג ד) גשם מורה ומלקוש בראשון · פי' הגשם המוקדם והמאוחר · (ה) ולא יהיה מטר · (ו) וכרביבים עלי עשב · (ז) כשעירים עלי דשא :

(נז) **אור** נקב ידובר בה"ל · (א) מאורת צפעוני · (ב) בחגוי הסלע · (ג) וימלא טרף חוריו · (ד) ותטמנם בגולט · עיי' שפה אחת שורש טלט · (ה) בנקיק הסלע :

(נח) **אור** שריפת אש ידובר בכ"גל · (א) לא תאירו מזבחי חנם · (ב) כאורי זיקות · (ג) ודלקו בהם ואכלום · (ד) ובער עליה עצים · (ה) דור העצמים תחתיה · (ו) ודלקו בהם ואכלום · (ז) זלעפות רעב · (ח) אש אכלתהו ויחר · (ט) באש יצתו · (י) אש יוקדת · (יא) בלבת אש · (יב) אש להבה · (יג) אש לוהט · (יד) ואש מתלקחת ת"א משתלהבא · (טו) מזי רעב · פי' חמימות הרעבון מלשון ארמי למזא לאתונא · (טז) וישאם דוד · (יז) ובערו והשיקו · (יח) בהעלותך את הנרות ת"א בארלקותך · (יט) אציתנו יחד · (כ) כאש צרבת · (כא) קודחי אש · (כב) להשיב בחימה אפו פ"ר להבעיר · (כב) באש תשרף · (כג) לא תכבה להבת שלהבת :

(נט) **אות** סימן ידובר בז"ל · (א) באותות לבית אבותם · (ב) נכתם עונך לפני · (ג) שימו לך תמרורים · (ד) ושעורה נסמן · (ה) מה הציון הלז · (ו) הרשום בכתב אמת · (ז) והתוית תו :

(ס) **אז** זמן מוגבל ידובר בה"ל · (א) אז ישיר משה · (ב) ובכן אבוא אל המלך · (ג) יי' מסיני בא פ"ר מאז נגלה בסיני · (ד) הזאת ידעת מני עד :

(סא) **אזל** הליכה ידובר בח"ל · (א) אזלו מים מני ים · (ב ג) הלוך ילך ובכה · (ד) בו תרמוש כל חיתו יער · (ה) בעיר ישוקו :

(סב) **אזן** שמיעה ידובר בד"ל · (א) האזינו השמים · (ב) הסכת ושמע · (ג) יי' הקשיבה · (ד) יי' שמעה :

(סג) **אזן** מאזנים ידובר בג"ל · (א) מאזני צדק · (ב) ושקל בפלס הרים · (ג) וכסף בקנה ישקולו :

(סד) **אזן** משקל ידובר בד"ל · (א) אזן והקר · (ב) בד בבד יהיו · (ג ד) בקע משקלו :

(סה) **אזק** כבלים ושלשלאות ידובר בט"ל · (א) והוא אסור באזיקים · (ב) רותקו בזקים · (ג) ויתנהו בסוגר בחוחים · (ד) ענו בכבל רגלו · (ה) מוציא אסירים בכושרות פ"ר בכבלים · (ו) ויאסרהו בנחושתים · (ז) כעכס אל מוסר אויל פ"ר כבל · (ח) עשה הרתוק · (ט) שרשרות גבלות · שרשות גבלות :

(סו) **אזר** אזור ידובר בה"ל · (א) אזור פשתים · (ב) מצנפת ואבנט · (ג) וחגור נתנה לכנעני · (ד) וחשב אפודתו · (ה) ולמזח תמיד יתגרה :

(סז) **אזר** חגירת האזור ידובר בד"ל · (א) תאזור מתניך · (ב) ויאפוד לו בו · (ג) ויחגור אותו · (ד) וישנס מתניו :

(סח) **אח** אחד ידובר בד"ל · (א) ועשה אח מאחת מאלה · (ב) יום אחד · (ג) המחנה האחת · (ד) ודבר חד את אחד :

(סט) **אח** שמחה ידובר בי"הל · (א) האח האח ראתה עינינו · (ב) וגלתי בירושלים · (ג) לפניו תדוץ דאבה · (ד) ויעשו הלולים · (ה) חדות יי' · (ו) ותחי רוח יעקב · (ז) באור פני מלך חיים · (ח) שמחי ועלזו · (ט) נתעלסה באהבים · (י) עלץ לבי ביי' ·

(יא) צמלי ורונו · (יב) שגיון לדוד פ"ר שמחה · (יג) ששון ושמחה ישיגו :

אחד (ע) מעט ידובר בי"ל · (א) כימים אחדים · (ב) זעיר שם · (ג) אין לשפחתך כל בבית · פי' אפי' מעט מאומה · (ד) ולקחתי מאתו מאומה · (ה) מעט מזער · (ו) למצער ירשו אבותינו · (ז) כמעט קט · (ח) מי בז ליום קטנות · פי' לימים מועטים · (ט) ותקח אוני שמין מגהו · (י) בשצף קצף · פי' במעט קצף :

אחה (עא) קרובים ידובר בה"ל · (א) כי אחי אביה היא · (ב) ומבשרך לא תתעלם · (ג) ולנעמי מודע · (ד) קרוב לנו האיש · (ה) שאר בשרו :

אחז (עב) אחיזה ותפישה ידובר בו"ל · (א) אחזת שמורות עיני · (ב) והחזיקי את ידך בו · (ג) ונכבשה הארץ לפנינו · (ד) ושלל הערים אשר לכדנו · (ה) וילפות שמשון · ת"י ואחד ורש"י פי' ואחז · (ו) ואתפוש בשני הלוחות :

אחז (עג) נחלה ידובר בג"ל · (א) אחוזת נחלתנו · (ב ג) וכל בת יורשת נחלה :

אחז (עד) כסוי וקירוי ידובר בכ"גל · (א) ויאחז את הבית · (ב) כבלע את הקודש · ת"א כד מכסן · (ג) חופף עליו כל היום פ"ר מכסה · (ד) ויחפהו זהב · (ה) הוא יבגנו ויטללנו · (ו) מעיל צדקה יעטני · (ז) ויכס הענן · (ח) ועשית כפורת פ"ר מכסה · (ט) ודוד מכורבל פי' מעוטף · (י) עבית כשית · (יא) והמלך לאט את פניו · (יב) וילט פניו באדרתו · (יג) כי נסך יי' עליכם · (יד) סכות בענן לך · (טו) ספון בארז · (טז) כבגד יעטה · (יז) ועמקים יעטפו בר · (יח) ותתכס בצעיף ותתעלף · (יט) והתפלשי באפר · (כ) שש עגלות צב ת"א כד מכסן · (כא) ויצף את הבית · (כב) המה קרוהו · (כג) הנה הוא תפוש זהב :

אחר (עה) עצרה והתמהמהות ידובר בח"ל · (א) ולא אחר הנער · (ב) כי בושש משה · (ג) ונשב בקדש · (ד) לולי התמהמהנו · (ה) ולא יעבטון ארחותם · (ו) הלהן תעגנה · (ז) ולא יעצרכה הגשם · (ח) ולא יעקבם :

אחר (עו) אחרית וסוף ידובר בי"ל · (א) אחרית דבר · (ב) מאפסי ארץ · (ג) ירכתי צפון · (ד) עד תכלית אור · (ה) סוף דבר · (ו) בעוד שלשה ימים פי' בסוף · (ז) עקב ענוה · (ח) קץ כל בשר · (ט) לקצבי הרים ירדתי · (י) ואין קצה לאוצרותיו :

אחר (עז) זולת ידובר בז"ל · (א) ואיש אחר · (ב) בלתי כלב · (ג) בלעדי אלהים יענה · בעלוני ארונים זולתך · (ה) ומי יחוש חוץ ממני · (ו) מלבד שבתות יי' · (ז) אין לו ממנה בן או בת פ"ר אין לו זולתה בן ובת :

אחר (עח) גמול ושכר הבא באחרית המעשה ידובר בה"ל · (א) כי אם יש אחרית · (ב) לכל זונות יתנו נדה · (ג) בשמרם עקב רב · (ד) כי שכר הוא לכם · (ה) אתנה המה לי :

אחר (עט) במים ידובר בט"ל · (א) ואחריתם בחרב אחרג · (ב) יאכל בדיו בכור מות · (ג) בנים ובנות · (ד) מה ברי · (ה) הצאצאים והצפיעות פי' הבנים והבנות · (ו) ולניני ולנכדי · (ז) מעשה צעצועים פי' ציורים כדמות תינוקות והעי"נין תמורת אלפ"ין · (ח) עד כי יבוא שילו · פי' בנו יוצא שליתו · (ט) שרידיו במות יקברו :

אחר (פ) מערב ידובר בג"ל · (א) ואחור ולא אבין לו · (ב) ימה וקדמה · (ג) וייראו ממערב את שם יי' :

אט (פא) נחת ידובר בג"ל · (א) ויהלך אט · (ב) והבוא אליו בלאט · (ג) בנחת נשמעים :

אטד (פב) קוץ ידובר בי"חל · (א) בטרם יבינו סירותיכם אטד · (ב) ותחת שעורה באשה · (ג) ואת הברקנים · (ד) וקוץ ודרדר · (ה) כשושנה בין החוחים · (ו) כסו פניו חרולים · (ז) תחת הנעצוץ · (ח) כקול הסירים · (ט) סלון ממאיר · (י) הסנה בוער באש · (יא) ותחת הסרפד · (יב) איסר אתכם בעקרבים · (יג) ולצנינים בצדיכם · (יד) קוצים כסוחים · (טו) קימוש וחוח · (טז) כמשוכת חדק · (יז יח) ועלה שמיר ושית :

אטם (פג) סתימות ידובר בי"בל · (א) אוטם אזנו · (ב) ואל תאטר עלי באר פיה · (ג) עדיו לבלום · (ד) לא תחסום שור בדישו · (ה) מדוע נטמינו בעיניכם · (ו) ההלו הפרוצים להסתם · (ז) עוצה עיניו · (ח) ויעצם את עיניכם · (ט) ערלה אזנם · (י) קפצה פיה · (יא) ועיניו השע · (יב) ולא תשעינה עיני רואים :

אטן (פד) חבלים ידובר בד"ל · (א) אטון מצרים · (ב) והורידם בחבל · (ג) ואת מיתריהם · (ד) עבותים חדשים :

אי (פה) כפרים ידובר בט"ל · (א) ירעשו האיים ת"י פרוריא · (ב) את קנת ואת בנותיה ת"י כפרנאה · (ג) ירעשו מגרשות ת"י פרוריא · (ד) חות יאיר · ת"א כפרני · (ה) הבמחנים ת"א בכפרניא · (ו) ובתי החצרים · (ז) נלינה בכפרים · (ח) היהודים הפרזים ת"ש כפרניא · (ט) אשר בפרורים בדרז"ל נהרדעא וכל פרודהא וכן בלשון ארמי כאמור :

אי (פו) איפה שאלת המקום ידובר בה"ל · (א) אי הבל אחיך · ובה"א איה איפה פיך · (ב) איכה תרעה · (ג) מאין יבוא עזרי · (ד) איפה הוא · (ה) אן הלכתם :

אי (פז) לא העשה ידובר בד"ל · (א) ולרוזנים אי שכר · (ב) אל בני · (ג) לא תרצח · (ד) ועל העבים אצוה מהמטיר פי' שלא ימטירו :

אי (פח) מחוז ידובר בו"ל · (א) מאיי כתיים · (ב) כל חבל ארגוב · (ג) מחוז חפצם · (ד) מדינה ומדינה ככתב · (ה) שלשת חנפת ת"י פלכין (ו) חצי פלך קעילה :

איב (פט) שנאה ידובר בז"ל · (א) אמר אויב · (ב) והשמדתי עריך ת"י בעלי דבבך · (ג) תהרוס קמיך · (ד) למען שוררי · (ה) לו ישטמנו יוסף · (ו) תחת אהבתי ישטנוני · (ז) משנאיך יי' אשנא :

איד (צ) ענן ידובר בז"ל · (א) ואיד יעלה מן הארץ · (ב) לחזיז קולות · (ג) על כפים כסה אור · (ד) ונבלי שמים · פי' עננים נושאי מים כנבלי הרס · (ה) נשיאים ורוח · (ו) בעב הענן · (ז) ענן וערפל :

איד (צא) שבירה ידובר במ"בל · (א) ליום איד יחשך רע · ת"י ליום תברא · (ב) בצע כסף פי' חתיכות שברי כסף · (ג) ויגרס בחצץ שני · (ד) לדכא תחת רגליו · (ה) עצמות דכית · (ו) הוה על הוה ת"י תברא · (ז) נהייתי ונחליתי · (ח) הרס בעברתו · (ט) התהותתו על איש פ"ר תשברו · (י) ויחלוש יהושע ת"י ותבר · (יא) הנחשלים אחריך בארמי וחשל כולא פי' שומר · (יב) חת מרודך · (יג) עלה זית טרף בפיה ת"א תביר · (יד) ויודע בהם את אנשי סכות · (טו) יראו עיניו כידו ת"י תברית · (טז) ומחצה וחלפה רקתו · (יז) ולמרה תגיאון · (יח) ככלי יוצר תנפצם · (יט) נתסו נתיבתי · (כ) ונתץ את הבית · (כא) עוררו ארמנותיה פ"ר שבר · (כב) יערוף מזבחותם · (כג) לערוץ הארץ · (כד) וכפטיש יפוצץ סלע · (כה) פוררת בעזך ים · (כו) ופיד שניהם · (כז) ואת עצמותיהם פצחו · (כח) פרוס לרעב לחמך · (כט) פרוץ גדרו · (ל) פורש אין להם · (לא) פתות אותה פתים ת"א ביצועין · (לב) רוע התרועעה הארץ · (לג) עמודי שמים ירופפו פ"ר ישברו · (לד) ועל המרוצה לעשות · (לה) והכה הבית הגדול רסיסים · (לו) רועה עקרה לא תלד · (לז) תרעץ אויב · (לח) רצץ עזב דלים · (לט) כרצח בעצמותי · (מ) שבבים יהיה עגל שומרון · (מא) שבר יי' מטה רשעים · (מב) אל תשתע ת"י לא תתבר :

איך (צב) שאלה על האיכות ידובר בב"ל · (א) איך תאמרי · איכה נרע · איככה אלבשנה · (ב) והיך יוכל עבד אדוני זה :

איל (צג) מלאך אלהים ידובר בח"ל · (א) בני אלים · (ב) מלאכי אלהים · (ג) והחיות רצוא ושוב · (ד) כעין החשמל · (ה) המלאך הגואל אותי · (ו) וסוסיהם בשר ולא רוח · (ז) אלפי שנאן · (ח) שרפים עומדים ממעל לו :

איל (צד) כבש ידובר בי"אל · (א) איל אחד · (ב) חנים ינקופו · (ג) ויפקדם בטלאים · (ד) טלה חלב בקרן

(ה) בקרן היובל · (ו) כבש אחד · (ז) חלב כרים · (ח) ולו צאן שלשת אלפים · (ט) במארה קשיטה ת"א חורפן רען · (י) רחלים מאתים · (יא) שה לבית :

איל (צה) מזוזה ידובר בג"ל · (א) ואל איל תמורים · (ב) מזוזות ביתך · (ג) וירעשו הספים :

אים (צו) פחד · ידובר בה"ל · (א) אימתה ופחד · (ב) ויגר מואב · (ג) זחלתי ואירא · (ד) ויחגרו ממסגרותיהם · (ה) ויהרגו ממסגרותיהם · (ו) ויירא ויצר לו · (ז ח) אל תפחדו ואל תרהו :

אים (צז) ענקים ידובר בו"ל · (א) האימים לפנים · (ב) איש מדה · איש מדון · (ג) מן הנפילים · (ד) ילידי הענק · (ה) מיתר הרפאים · (ו) כל שמן ת"י אימתני :

אים (צח) עצבי ע"ז ידובר בז"ל · (א) ובאימים יתהוללו פ"ר פסילי ע"ז · (ב) אל תפנו אל האלילים · (ג) וזהב עשו לבעל · (ד) פגרי גלוליכם · (ה) לעצבי כנען · (ו) מפלצת לאשרה · (ז) חרשי צירים :

אין (צט) העדר ידובר בז"ל · (א) הן אתם מאין · ובית אל יהיה לאון פי' קצת לאין ובחסרון הנו"ן אי כבוד · (ב) וישם לאל מלתי · (ג) אפס ותוהו נסככם · (ד) ופעלכם מאפע · (ה) ולבו בל עמך · מבלי באי מועד · (ו) עד בלתי שמים · (ז) כי פסו אמונים · וזולתנו הביא בזה · כל דבר · מאום · ואפס מקום להם בזה בהיותם מורים ישות מעט · ועיי' שורש אחר מעט · פי' שם ביתם :

איף (ק) מדה ידובר בב"ל · (א ב) האיפה והבת התוכן אחד לשניהם :

איש (קא) חושך ידובר בי"ז"ל · (א ב ג) באישון חושך ואפלה · (ד) כהה הנגע · (ה) על הרי נשף · (ו) עופה שחר עיפה · (ז) איכה יעיב · (ח) ועלטה היה · (ט) איכה יועם · (י) ערבה כל שמחה פי' חשכה מטעם ערב ובקר · (יא) חשך ענן וערפל · (יב) נעתם ארץ · (יג) אך בצלם יתהלך איש · (יד) אין חושך ואין צלמות · (טו) וקדר עליהם היום · (טז) אך חושך ישופני פ"ר יחשיכני · (יז) תכסה שנאה במשאון פי' רש"י במחשך כל לשון שאה פירשו כן :

איש (קב) אישון בת עין ידובר בג"ל · (א) באישון בת עין · (ב) כבבת עינו · בת עין · (ג) ועפעפנו יזלו מים פ"ר אישון בת עין :

איש (קג) ישות ידובר בב"ל · (א) האיש בבית רשע · (ב) יש דרך ישר :

אך (קד) מיעוט ידובר בג"ל · (א) אך הפעם · (ב) אפס כי עז העם · (ג) רק אתה לא תבנה הבית :

אכל (קה) מאכל ידובר בו"ל · (א) ומאכל שלחנו · (ב) וארוחתו ארוחת תמיד · (ג) מפת בג המלך · (ד) היו לברות למו · (ה) ויכרה להם כרה גדולה · (ו) להם רע עין :

אכל (קו) סכין ידובר בד"ל · (א) ויקח את המאכלת · (ב) מחלפים תשעה ועשרים · (ג) התמלא בשכות עורו · (ד) ושמת שכין בלועיך :

אכף (קז) הכרח ידובר בה"ל · (א) כי אכף עליו פיהו ת"י ורש"י מטעם הכריח · (ב) אין אונם · (ג) יכפה אף · (ד) ויפצר בו ויקח · (ה) ויפרץ בו ויצר ככרים כסף :

אל (קח) תנאי ידובר בג"ל · (א) ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו · (ב) אם יעברו בני גד · (ג) אשר נשיא יחטא :

אלה (קט) שבועה ידובר בז"ל · (א) בשבועת האלה · (ב) אם לדוד אכזב פ"ר שבועה · (ג) ויואל שאול את העם · (ד) כי אשא אל שמים ידי · (ה) וימינם ימין שקר · (ו) ישא ביום ההוא · (ז) והשביע הכהן :

אלה (קי) קללה ידובר בד"ל · (א) דברי האלה · (ב) ארור כנען · (ג) וקבהו לי משם · (ד) ברכה וקללה :

אלה (קיא) קינה ידובר בז"ל · (א) אלי כבתולה · (ב) קינים והגה והי · (ג) עד אגלים יללתה · (ד) ונחה נהי · (ה) וספדו לו · (ו) וענו איים באלמנותיו · בדרז"ל נשים מענות פי' מקוננות · (ז) קינה היא :

אלה (קיב) אילן ידובר בח"ל · (א) כי יבושו מאלים ת"י מאילני טעותא · (ב) ויטע אשל פי' יער · (ג) ואשריהם תשרפון באש · בראשי הבכאים · (ה) כאזרח רענן · (ו) כל עץ אצל מזבח יי' · (ז) תחת צאלים ישכב פי' אילנות · (ח) וכל שיח השדה :

אלה (קיג) אל ידובר בד"ל · (א) אל משה לאמר · (ב) וארת בית יי' אני הולך · (ג) בעד מערות · (ד) הרמותה על בירתו :

אלה (קיד) מן ידובר בד"ל · (א) לשבור אל יוסף · (ב) המה יצאו את העיר · (ג) יצאו מן התיבה · (ד) עד הגבול שלחוך :

אלה (קטו) עם ר"ל חיבור ידובר בו"ל · (א) ואשה אל אחותה · (ב) היה רועה את אחיו · (ג) ולא שתם על צאן לבן · (ד) עם אשר תמצא אלהיך · (ה) מה עמדי · (ו) וכל העם אשר ברגלך · ת"א דעמך :

אלה (קטז) בי"ת השימוש ידובר בד"ל · (א) להניח ברכה אל ביתך פי' בביתך · (ב) ואותנו אל תמורה פי' בנו · (ג) ועל חרבך תחיה · (ד) אם הלכתי עם שוא :

אלה (קיז) את ידובר בב"ל · (א) אספרה אל חוק פי' את חוק · (ב) את השמים :

אלה (קיח) על ידובר בד"ל · (א) ויך את הפלשתי אל מצחו · (ב) והקטר אותו פ"ר עליו · (ג) ובעד השלח יפולו · (ד) וישב על הבאר :

אלח (קיט) תיעוב וגיעול ידובר בט"זל · (א) נתעב ונאלח ת"י מרחק ומתעב · (ב) וגם נפשם בחלה בי · (ג) ואנכי בעלתי בם פי' געלתי · (ד) לא מאסתים ולא געלתים · (ה) והיו דיראון לכל בשר · (ו) עשותה המזמתה · (ז) המאוס מאסת · (ח) נאצו כל תוכחתי · (ט) ונבלתיך כרואי · (י) וכבגד עדים · (יא) עקובה מדם בדרז"ל עקבת יין פי' ליכלוך · (יב) פיגול הוא ת"א מרחק · (יג) קצתי בחיי · (יד) שקץ תשקצנו · (טו) מתאב אנכי · (טז) ותעב תתעבנו :

אלם (קך) בית ידובר בי"בל · (א) ואת אולם העמודים · (ב) בארמון בית המלך · (ג) ולבנות הבירה · (ד) בית המלך · (ה) להיכל ולדביר · (ז) ובחצריהם ובטירותם · (ח) ואקוב נוה שיר פתאום · (ט) מעון אתה חיית לנו · (י) כי מקדש מלך היא · (יא) אם בין כוכבים שים קנך פי' ביתך עצ"הש · (יב) משכנות לאביר יעקב :

אלם (קכא) שתיקה ידובר בח"ל · (א) נאלמתי דומיה · (ב) שכנה דומה נפשי · (ג) וידום אהרן · (ד) לך דומיה תהלה · (ה) ויהס כלב · (ו) כי החריש לה · (ז) עת לחשות · (ח) וישמהו כי ישתוקו :

אלם (קכב) סתר ידובר בט"ול · (א) מקום פלוני אלמוני ת"י כסי וטמיר · (ב) בצל ידו החביאני · (ג) ונחבה לא יוכל · (ד) והטמן בעפר · (ה) לא יכחד מן המלך · (ו) במכמני זהב פי' מטמונים · (ז) כמוס עמדי · (ח) ולא יכנף עוד מוריך פי' רש"י לא יסתר · (ט) המכסה אני מאברהם · (י) ומפניך אסתר · (יא) תעלומות לב · (יב) כי יפלא ממך דבר ת"א יתכסא · (יג) ואת צנועים חכמה · (יד) כי יצפנני בסכה · (טו) ושפוני טמוני חול :

אלף (קכג) שור ידובר בב"ל · (א) שגר אלפיך · (ב) שור או כשב :

אלף (קכד) לימוד ידובר בג"ל · (א) פן תאלף ארחותיו · (ב) יורו משפטיך · (ג) למדני חקיך :

אם (קכה) אם כל חי ידובר בב"ל · (א) היא אמו · (ב) ברכות שדים ורחם · פי' ברכות אב ואם :

אם (קכו) זרוע ידובר בג"ל · אמת בצעך · (ב) בזרוע נטויה · (ג) גם חצני נערתי פי' גליתי זרועי :

אם (קכז) פרק ידובר בב"ל · (א) אם הדרך · (ב) אל תעמוד על הפרק :

אם (קכח) עיר ידובר בד"ל · (א ב) עיר ואם בישראל · (ג) קריה נאמנה · (ד) בכל שעריך ת"א קירויך :

אם (קכט) אמת ידובר בד"ל · (א) כי אם תם הכסף פ"ר באמת תם · (ב) אמת נכון הדבר · (ג) כנים אנחנו · (ד) מפני קושט סלה :

אם (קל) אמה ידובר בב"ל · (א) והאמה מזה · (ב) גומר ארכה

אם (קלא) אשר ידובר בד"ל · (א) עד אם דברתי · (ב) כאשר

דבר יי׳ · (ג) במזמות זו חשבו · (ד) כי ממנה לוקחת :

(קלב) **אמה** שפחה ידובר בב״ל : (א) בן האמה · (ב) שפחת שרה :

(קלג) **אמל** כריתה ידובר במ״דל · (א) שדמות חשבון אומלל · (ב) כי תבצור כרמך · (ג) ובראו אותהן בחרבותם · (ד) נגדעה קרן מואב · (ה) כי גז חיש · (ו) לגזוז את צאנו · (ז) גזרו את הילד · (ח) מגוררות במגרה · (ט) נגרזתי מנגד עיניך · (י) כדומה בתוך הים · (יא) אל תדמו בעונה · (יב) נדמתה אשקלון · (יג) זמיר עריצים יענה · (יד) וזנבתם אותם פי׳ תכריתו הנחשלים אחריהם · (טו) ימי נזעכו · (טז) לחטוב עצים · (יז) וחלפה רקתו · (יח) ואבני מחצב · (יט) כלה ונחרצה · (ך) נחתך על עמך · (כא) קוצים כסוחים · (כב) ונכרת מעמיו · (כג) המול ימול · (כד) תמולאמו נפשי · (כה) ונמלתם את בשר ערלתכם · (כו) חגים ינקופו · (כז) מסעף פארה במערצה · (כח) אל תעלני בחצי ימי · (כט) פסל לך · (ל) יצמיתם יי׳ · (לא) ונקוטו בפניהם · (לב) אהי קטבך שאול · (לג) וקטפת מלילות · (לד) קנה וסוף קמלו · (לה) יקוסס ויבש · (לו) קפדה בא · (לז) וקצץ פסילים · (לח) ויקצב עץ · (לט) מקצה רגלים · (מ) וקצרתם את קצירה · (מא) קרץ מצפון בא · (מב) ועד ארגיעה לשון שקר פ״ר עד אכרית · (מג) לא ירתק חבל הכסף פ״ר יכרת · (מד) הסיר החז :

(קלד) **אמל** חלישות ידובר בה״ל · (א) מה אמולה לבתך פ״ר חלושה · (ב) וגבר ימות ויחלש · (ג) הנחשלים אחריך · (ד) ונכשלים אזרו חיל פ״ר החלושי הכח :

(קלה) **אמן** קיום ידובר בה״ל · (א) מימיו נאמנים · (ב) ופעלך אין ידים לו · (ג) למען יעמדו ימים רבים · (ד) ומאמר אסתר קים · (ה) וירא יי׳ את כל אשר עשה · פי׳ רמב״ן מלשון קיום בטעם רואה אני את דברי אדמון פי׳ מקיים :

(קלו) **אמן** אפקופה ידובר בג״ל · (א) ואת האומנות צפה זהב ת״י אסקופתה · (ב) וידיה על הסף · (ג) כרותות אל המפתן :

(קלז) **אמן** אומן וחרש ידובר בד״ל · (א) מעשת ידי אמן : (ב.ג) חרש וחושב · (ד) יוצר חרש :

(קלח) **אמר** אמירה ודיבור ידובר בך״דל · (א) ויאמר אלהים · (ב) וארשת שפתיו · (ג) מבטא שפתיה · (ד) דובב שפתי ישנים · (ה) וידבר יי׳ · (ו) והגיתי בכל פעלך · (ז) לקול המולה גדולה פ״ר מלשון מלה ודבור · (ח) ולהג הרבה · (ט) ילע קודש פ״ר מלשון דיבור ונודר לקודש ובדרז״ל לעי באורייתא · (י) יחד עלי יתלחשו · (יא) מי מלל לאברהם · (יב) וינאמו נאום · (יג) יביע אומר · (יד) כן יזה גוים · (טו) והטף אל דרום · (טז) ניב שפתים · (יז) האזינה עדי · (יח) איה איפה פיך · (יט) יפיח כזבים · (ך) פתגם המלך · (כא) וברות שפתיו · (כב) רחש לבי בדרז״ל מרחשן שפותיה · (כג) ישיחו בי יושבי שער · (כד) שפת רעהו :

(קלט) **אמר** ענף ידובר בכ״ול · (א) בראש אמיר · (ב) ותעש בדים · (ג) בן פורת יוסף · (ד) לפנות דליותיו אליו · (ה) וכרת הזלזלים · (ו) וזמוריהם שחתו · (ז) חורש מיצל · (ח) יונקתו תצא · (ט) וכפתו לא רעננה · (י) יפה נוף · (יא) ואת הנטישות הסיר · (יב) נצר מטעי · (יג) נאחז בסבך · (יד) כבוצר על סלסלות · (טו) אוחזה בסנסניו פ״ר ענפיו · (טז) וכלה סעיפיה · (יז) ותרבינה סרעפותיו · (יח) שורש וענף · (יט) מבין עפאים יתנו קול · (ך) ותארכנה פארותיו · (כא) צמרת הארז · (כב) ימול קצירו · (כג) תחת שובך האלה · (כד) שוכת עצים · (כה) שלחותיה נטשו · (כו) ובגפן שלשה שריגים ·

(קמ) **אן** כאן ידובר בו״ל · (א) ולא תצא משם אנה ואנה פי׳ לכאן או לכאן · (ב) לא אתם שלחתם אותי הנה · (ג) אל תקרב הלום · (ד) שבו לנו בזה · (ה) נלכה עד כה · (ו) פה אשב :

(קמא) **אן** מתי ידובר בג״ל · (א) עד אן תבלו · עד אנה ינאצוני · (ב) עד מה כבודי לכלמה · (ג) למתי אעתיר :

(קמב) **אן** יחיד מ״ב ידובר בב״ל (א) אני יי׳ (ב) אנכי יי׳ אלהיך :

(קמג) **אן** רבי׳ מ״ב ידובר בב״ל · (א) אנו שולחים אותך בן הוא בכתיב · אנשים אחים אנחנו ובחסרון האל״ף נחנו פשענו :

(קמד) **אן** עתה ידובר בג״ל · (א) רפא נא לה · והוא חסר אל״ף בראש ונוסף בסוף · (ב) לא שלם עון האמורי עד הנה · (ג) לא שמעת עד כה · (ד) עתה אקום :

(קמה) **אן** בקשה ידובר בי״חל · (א) אנא חטא העם הזה · אנה יי׳ מלטה נפשי · (ב) בי אדוני · (ג) אם הבעיון בעיו · (ד) ויבקש דוד את פני יי׳ · (ה) ויזעק אל יי׳ ת״י וצלי · (ו) ויחל משה · (ז) ואתחנן אל יי׳ · (ח) אל נא תהי כמת · (ט) כי שמע יי׳ אל עניך ת״א קבל צלותך · (י) ויעתר יצחק · (יא) אל תפגעי בי · (יב) ויתפלל בעדך · (יג) ויצעק משה ת״א וצלי · (יד) יקראני ואענהו · (טו) הקשיבה רנתי · (טז) שאלו מיי׳ מטר · (יז) לשוח בשדה ת״א לצלאה · (יח) ואל אלוה אשוע ת״י אנא מצלי :

(קמו) **אנה** סבה ותואנה ידובר בג״ל · (א) תואנה הוא מבקש · (ב) אנכי סבותי בכל בית אביך · (ג) עלילות דברים :

(קמז) **אנה** הזמנה ידובר בי״בל · (א) והאלהים אנה לידו · (ב) נדרשתי ללא שאלוני · (ג) לעתים מזומנים · (ד) הבה נא אבוא אליך · (ה) אותה הוכחת לעבדך · (ו) אועד לך שמה · (ז) ויכינו את המנחה · (ח) וימן יי׳ דג · (ט) ואת העולה המציאו · (י) איש עתי · (יא) כמלך עתיד לכידור · (יב) קדשו עליה מלחמה :

(קמח) **אנה** אניה וספינה ידובר בז״ל · (א) דרך אניה בלב ים · (ב) רב החובל · פי׳ שר הספינה ההולכת בחבלים ועבותים · (ג) בסירות דוגה · (ד) ירכתי הספינה · (ה) וצי אדיר · (ו) בצנות דוגה פ״ר ספינה קטנה · (ז) והורדתי בריחים כלם · פי׳ בספינות ההולכים ברוח נושבת :

(קמט) **אנח** אנחה ידובר בב״ל · (א) יגון ואנחה · (ב) חולי וגוחי ·

(קנ) **אנך** כלי מיישר ידובר בג״ל · (א) ובידו אנך · (ב.ג) ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת :

(קנא) **אנף** כעס ידובר בי״זל · (א) כי אנפת בי · (ב) תרדוף באף · (ג) לא זעם יי׳ · (ד) זעף יי׳ אשא · (ה) ותהלתי אחטם לך פ״ר אאריך חוטמי ר״ל אפי · (ו) בי יתחמץ לבבי נאמר בהשאלה על הכעס · (ז) וחרה אף יי׳ · (ח) חימה אין לי · (ט) ויכעס אסא · (י) עד אנא ינאצוני · (יא) ועברתם כי קשתה · (יב) והמרה מרו ועצבו · (יג) עשנת בתפלת עמך · (יד) אכפרה פניו · ת״א רוגזיה · (טו) יצא הקצף · (טז) ברוגז רחם תזכור · (יז) רעמו פנים :

(קנב) **אנק** זעקה ידובר בכ״טל · (א) יאנוק חלל · (ב) חלוך ונעה · (ג) המצפצפים והמהגים · (ד) תהימנה מאדם · (ה) נהמה כדובים · (ו) קול המון הגשם · (ז) וזעקה בגוים נשמע · (ח) נאקות חלל · (ט) לא יוכלו לנבוח · (י) וינהום עליו · (יא) הינהק פרא · (יב) קול ענות פ״ר קול זעקת שיר · (יג) כאיל תערוג · (יד) כיולדה אפעה · (טו) פצחי רינה · (טז) צהלי קולך · (יז) צוחה על היין · (יח) צעק לבם · (יט) המצפצפים והמהגים · (ך) מר צורח · (כא) ותעבור הרנה · (כב) עליו תרנה אשפה · (כג) רעם שרים · (כד) אריה שאג · (כה) קול שאון מעיר · (כו) תשואות מלאה · (כז) ותעל שועתם · (כח) ודוב שוקק · (כט) ושרק לו מקצה הארץ :

(קנג) **אסן** מות ידובר בז״ל · (א) ולא יהיה אסון · (ב) אמופי רעב פ״ר מתי רעב · (ג) כי גוע אהרן · (ד) ותדבר את כל זרע הממלכה · (ה) מות תמות · (ו) והמגפה נעצרה · (ז) רפאים בל יקומו :

(קנד) **אסף** כליון ידובר בי״בל · (א) אסף אסיפם · (ב) אפס המץ · (ג) כי גמר חסיד · (ד) כי יחסלנו הארבה · (ה) יכחידנו תחת לשונו · (ו) כלה אתה עושה · (ז) יכרסמנה חזיר מיער · (ח) יחדו יסופו · (ט) ספתה בתמך · (י) פסו אמונים · (יא) ונשמד כל המונה

התמונה · (יב) ירתמו חטאים · ועיי׳ שורש אגד המשמש השתחרה :

אסר (קנה) קשירה ידובר בי״זל · (א) ואסרנוהו לענותו · (ב) סוף חבוש לראשי · (ג) שאחירת חימורת תחגור · פ״ר תקשור והאסור שלא יעשו בנקוים נקם · (ד) חרצובות רשע · (הו) והשוקיהם והישוריהם כסף · (ז) והחתל לא חותלת · (ח) מוסרי צוארך · (ט) אגג מעדנות · פ״ר אסור בכבלים · (י) ענדם על גרגרותיך · (יא) ויעקוד את יצחק · (יב) וצררת אותם בכנפיך · (יג) מי צרר מים בשמלה · (יד) חצרות קשורות · פי׳ קשורות זו בזו · (טו) וקשרתם אותם · (טז) רתום המרכבה · (יז) רותקו בזיקים :

אסר (קנו) סוהר ואיסור ידובר בט״ל · (א) בית האסור · (ב) ויריצוהו מן הבור · (ג) אסיריו לא פתח ביתה · (ד) אל המהפכת · (ה) בית הכלא · (ו) להוציא ממסגר אסיר · (ז) בית הסהר · (ח) בשער סור ת״י נטריא · (ט) ואל הצינוק פ״ר בית הסוהר :

אסר (קנז) נדר ידובר בד״ל · (א) לאסור אסר · (ב) נדבה ליי׳ · (ג) לנדור נדר · (ד) להזיר ליי׳ :

אף (קנח) פנים ידובר בב״ל · (א) ויפול לאפיו ארצה · (ב) קרן עור פניו :

אף (קנט) הוטם ידובר בג״ל · (א) ונזמי האף · (ב) ותהלתי אחטם לך · (ג) מנחיריו יצא עשן :

אף (קס) גם ידובר בב״ל · (אב) אף גם זאת :

אפף (קסא) סיבוב ידובר בי״חל · (א) אפפוני חבלי מורת · (ב) וגללו את האבן · (ג) והדורים אישר · (ד) ארחי ורבעי זרית · פי׳ סבבת מטעם זר זהב · (ה) בחגוי הסלע · פ״ר מטעם חוג וסיבוב · (ו) חוק חג על פני מים · פי׳ סיבב · (ז) המק עבר · פי׳ סיבב דרך עקלתון · (ח) דק מחוספס פ״ר עגול · (ט) כמלך עתיר לבי דור · פי׳ לסיבוב המלחמה · (י) מכבוב המזבח פי׳ הסיבב · (יא) כתרו את בנימין · (יב) סבבו את העיר · (יג) סחרו אל ארץ · (יד) עגול סביב · (טו) עוטרים אל דוד · (טז) ישוב ויצפור · פי׳ יסבב בדרך עקלתון כנס מן המלחמה והוא מטעם לצפירת תפארה · (יז) כי הקיפו ימי המשתה · (יח) ותאר הגבול :

אפל (קסב) איחור התולדה ידובר בג״ל · (א) כי אפילות הנה · (ב) יורה ומלקוש פי׳ המטר המאוחר · (ג) ובהעטיף הצאן :

אפן (קסג) גלגל ידובר בב״ל (א ב) לאופנים להם קורא הגלגל :

אפס (קסד) קרסולים ידובר בג״ל · (א) מי אפסים רת״י קרסולין · (ב) אשר לו כרעים ת״א קרסולין · (ג) ולא מעדו קרסולי :

אפע (קסה) נחש ידובר בה״ל · (א) אפעה ושרף מעופף · (ב) והנחש היה ערום · (ג) חמת עכשוב · (ד) כמו פתן חרש · (ה) משורש נחש יצא צפע · (ו) שפיפון עלי אורח · (ז) ושרף מעופף · (ח) מעון תנים :

אפק (קסו) נהר ידובר בז״ל · (א) אפיקי מים · (ב) יאורים נחלי מים · (ג) ועל יובל ישלח שרשיו · (ד) עברו מיכל המים · פי׳ עברו הנהר · (ה) ונהר יוצא מעדן · (ו) ואת התעלה לחכה · (ז) פלגי מים :

אפר (קסז) דשן ידובר בד״ל · (א) ואנכי עפר ואפר · (ב) אל שפך הדשן · (ג) מעפר שריפת החטאת · (ד) פיח כבשן ת״א קטם :

אצל (קסח) גרעון ידובר בו״ל · (א) לא אצלתי מהם · (ב) ולא תגרע ממנו · (ג) אני ובני שלמה חטאים · (ד) איש לא נעדר · (ה) פחתת היא · הוא מטעם פחות הנאמר בדרז״ל · (ו) ולא נפקד ממנו איש :

אצל (קסט) בירת השחי ידובר בב״ל · (א) אצילי ידי · (ב) עם ארבות ידיו :

אצל (קע) סמיכות ידובר בז״ל · (א) אצל המזבח · (ב) נגש יוסף · (ג) סורו אל בית עבדכם · (ד) סמך מלך בבל · (ה) ועליו מטה מנשה · (ו) חם עם יבוס העיר · (ז) ופרעה הקריב :

אצל (קעא) הברלה ידובר בז״ל · (א) ויאצל מן הרוח · (ב) ויבדל אהרן · (ג) וינזרו מקדשי בני ישראל ·

(ד) והפלא יי׳ בין מקנה ישראל · (ה) והכשבים הפריד יעקב · (ו) בתוך צאנו נפרשות · (ז) והרים את הדשן :

אקו (קעב) תיש הבר ידובר בב״ל · (א) ודישון ואקו ת״א ויעלה · (ב) יעלי סלע :

ארב (קעג) מארב ידובר בד״ל · (א) וארב לו · (ב) ואת עקבו מים · (ג) ואשר לא צדה · (ד) יצפנו לנפשותם :

ארב (קעד) הלון ידובר בז״ל · (א) וכעשן מארובה · (ב) משגיח מן החלונות · (ג) מציץ מן החרכים · (ד) ובלולים יעלו פי׳ בארובות · (ה) צהר תעשה לתיבה · (ו) ושמתי כדכוד שמשותיך · (ז) בעד האשנב :

ארב (קעה) ארבה ידובר בט״ל · (א) את הארבה למינהו · (ב) וטפסריך כגוב גובי · (ג) החסיל והגזם · (ד) ואת החגב למינהו · (ה) החסיל והגזם · (ו) ואת החרגול למינהו · (ז) ילק פשט ויעף · (ח) את הסלעם למינהו · (ט) יירש הצלצל :

ארה (קעו) לקיטה ידובר בג״ל · (א) אריתי מורי · (ב) ללקט אורות · (ג) לקושש קש :

ארה (קעז) אריה ידובר בו״ל · (אב) · גור אריה יהודה · (ג) כפיר ותנין · (ד ה) לביא וליש מהם · (ו) על שחל ופתן תדרוך :

ארה (קעח) מזבח ידובר בג״ל · (א) הוי אריאל · וההראל ארבע אמות · (ב) הבמה הגדולה · (ג) מזבח אבנים :

ארז (קעט) עץ ארזים ידובר בט״ל · (א) עץ ארז ואזוב · (ב) נטע אורן · (ג ד) ברוש הדהר והאשור · (ה) רהיטנו ברותים · (ו) עצי גופר · פי׳ ז״ל מין ארז · (ד) תדהר והאשור · (ח) עצי שטים · (ט) ועץ שמן :

ארז (קפ) ענק ידובר בה״ל · (א) וארוזים במרכולתך פ״ר חרוזים · (ב) צוארך בחרוזים · (ג) הנטיפות והשרות באחד ענק מצורוניך · (ה) רביד הזהב :

ארח (קפא) ידובר בז״ל · (א) אשר ארחותיהם עקשים · (ב ג) ודרך נתיבה אל מות · (ד) במסלה נעלה · (ה) כל מעגל טוב · (ו) ושבילך במים רבים · (ז) במשעול הכרמים :

ארח (קפב) הרגל ידובר בז״ל · (א) אורח כגשים · (ב) ורעו כבשים כדברם · (ג) כדרך כל הארץ · (ד) חנוך לנער · (ה) פרא למוד מדבר · (ו) ההסכן הסכנתי · (ז) תרגלתי לאפרים :

ארך (קפג) רפואה ידובר בז״ל · (א) כי אעלה ארוכה לך · (ב) ייטיב גהה · (ג) אין דן דינך למזור · (ד) וישבו במחנה עד חיותם · (ה) אין כהה לשברך · (ו) ועלהו לתרופה · (ז) ורפא ירפא :

ארך (קפד) אורך ידובר בב״ל · (א) אורך החצר · (ב) ותהלתי אחטם לך · פי׳ אאריך אפי :

ארן (קפה) תיבה ידובר בג״ל · (א) ארון עץ · (ב) תשימו בארגז · (ג) תבת עצי גופר :

ארץ (קפו) תחת ידובר בד״ל · אופן אחד בארץ · ת״י מלרע לרום שמיא · (ב) ויהיו תאומים מלמטה · (ג) והרה נחושתה · (ד) ועל הארץ מתחת :

ארש (קפז) אירוסין ידובר בה״ל · (א) הנערה המאורשה · (ב) שפחה נחרפת · (ג) כי יקח איש אשה · (ד) מהור ימהרנה · (ה) וישאום בני קיש :

אשי (קפח) קרבן ידובר בב״ל · (אב) קרבן אשה הוא :

אשש (קפט) צלוחית ידובר בד״ל · (א) אשישי ענבים · פי׳ גביעי יין · (ב) צלוחית חדשה · (ג) צנצנת אחת · (ד) וצפחת מים :

אשש (קצ) יסוד ידובר בה״ל · (א) לאשישי קיר הרשת · (ב) נפלו אשיותיה · (ג) והחיק לה אמה · פי׳ ז״ל יסוד · (ד) יסוד המזבח · (ה) כי השתות יהרסון :

אשד (קצא) שפיכה ידובר בב״ל · (א) ואשד הנחלים ת״א משפך · (ב) שפך הדשן :

אשך (קצב) מבושים ידובר בד״ל · (א) מרוח אשך · (ב) והחזיקה במבושיו · (ג) ומתבל החגב הוי״ת מקום העי״ן ותעגבה על מאהביה · (ד) גידי פחדיו במבושיו ת״א פחדין :

אשם (קצג) פשיעה ידובר בט״ל · (א) לאשמה בה · (ב) בני

בליעל · פי׳ אנשי רשע · (ג) ברבר אשר זהו · (ד) הטא
העם הזה · (ה) חנוף תחנף הארץ ההיא · פ״ר הרשע ·
(ו) אל תמר בו פי׳ אל תמרוד · (ז) אך ביי׳ אל תמרודו ·
(ח) אשר מורה את פי יי׳ · (ט) כפרה סורה סרר
ישראל · (י) והעוינו רשענו · (יא) בן נעות המרדות ·
(יב) ויעפילו לעלות ההרה ת״א וארשיעו · (יג) כלכם
פשעתם בי · (יד) קשר זמר ת״י מרד · (טו) הרשיע
רעשורה · (טז) חכמתך ודעתך היא שובבתך :

(קצד) **אשם** קבר ידובר בז״ל · (א) באשמנים כמתים ת״י
קבריא · (ב) עם יורדי בור · (ג) שכבו בכבוד
איש בביתו · (ד) אחוזת קבר · (ה) קרבם בתימו פ״ר
קברם · (ו) אבל שאולה · (ז) עד יכרה לרשע שחת :

(קצה) **אשף** אשפה וזבל ידובר בי״אל · (א) חבקו אשפתות ·
(ב) ולהומם כגללים · (ג) ורובע הקב רביונים ·
(ד) כרומן על פני השדה · (ה) סחי ומאוס · (ו) על
פרשה ישרוף · (ז) ויצא הפרשדונה · ת״י אוכליה שפוך ·
(ח) הבגדים הצואים · (ט) צפיעי הבקר · (י) קיא
צואה · (יא) ושמתיך כרואי :

(קצו) **אשר** יושר ידובר בז״ל · (א) מאשרי העם הזה · (ב)
הגדרת הגינה פי׳ הגונה וישרה · (ג) המישרים
ארחותם · (ד) לא נכון לעשות כן · כן דברת פי׳ ישר ·
(ה) וכשר הדבר · (ו) עשות נכוחה · (ז) פלס מעגל
רגלך פי׳ היישר :

(קצז) **אשר** שבח ידובר בז״ל · (א) קמו בניה ויאשרוה ·
(ב) בעלה ויהללה · (ג) ומשירי אהודנו ·
(ד) פן יתפאר עלי · (ה) במלכי׳ יתקלס · (ו) שבחוהו
כל האומים :

(קצח) **אשר** מקום ידובר בה״ל · (א) באשר כרע שם נפל
פי׳ במקום · (ב) בתים לבדים · (ג) יד חזית ·
(ד) ושמתי לך מקום · (ה) ועמרנו תחתנו פי׳ במקומנו :

(קצט) **אשר** הצלחה ידובר בג״ל · (א) אשרי האיש · פי׳
הצלחתו · (ב) ותצלחי למלוכה · (ג) בכל
דרכיו משכיל פי׳ מצליח :

(ר) **אשר** רגל ידובר בד״ל · (א) לא תמעד אשוריו פ״ר רגלי ·
(ב ג) פעמי עני רגלי דלים · (ד) חשפי שובל :

(רא) **אתה** ביאה ידובר בד״ל · (א) אתא בוקר · (ב) כסופה
יאתה · (ג) שנים שנים באו · (ד) יובל שי פי׳ יובא :

(רב) **אראל** שליח ידובר בג״ל · (א) הן אראלם צעקו חוצה ·
(ב) וישלח מלאכים · (ג) ציר נאמן לשולחיו :

(רג) **אלגבש** ברד ידובר בד״ל · (א) אבני אלגביש ·
(ב) ויך הברד · (ג) ושקמותם בחנמל ·
(ד) אף חציך יתהלכו פי׳ אבני הברד ילכו כחצים :

(רד) **אחשתרן** פרד ידובר בג״ל · (א) האחשתרנים
רוכבי הרשש · (ב) אשר מצא את
הימים במדבר · (ג) וירכבו איש על פרדו וינוסו :

אות בי״ת

(רה) **באר** פירוש · ידובר בז״ל · (א) הואיל משה באר ·
(ב) נקבה שכרך · ת״א פריש אגרך · (ג) וכתב
הנשתון פי׳ מפורש · (ד) מפורש ושום שכל · (ה) פשר
דבר · (ו) כאשר פתר לנו · (ז) מספר החלום ושברו :

(רו) **באר** בריכת מים · ידובר בה״ל · (א) בארות המים ·
(ב) ובורות הצובים · (ג) כהקיר ביר מימיה ·
(ד) בריכות מים · (ה) ולחשוף מים מגבא :

(רז) **באש** סרחון · ידובר בד״ל · (א) ובאש היאור
ת״א וסרי · (ב) כר סבאם · (ג) נסרחה חכמתם ·
(ד) ותעל צחנהו :

(רח) **בגד** שקר וכזב ידובר בח״ל · (א) מבטח בוגד · (ב)
בדיך מתים יחרישו · (ג) אשר בדא מלבו ·
(ד) בכזבכם לעמי · (ה) בנים כחשים · (ו) במשפט לא
ימעל פיו · (ז) שמע שוא · (ח) מדבר שקר תרחק :

(רט) **בד** פשתן · ידובר בה״ל · (א) מדו בד · (ב) ותכריך
בוץ · (ג) צמר ופשתים · (ד) שש משזר :

(רי) **בד** מוט · ידובר בב״ל · (א) ושמו בדיו · (ב) וישאוהו
במוט בשנים :

(ריא) **בד** איברים · ידובר בג״ל · (א) יאכל בדי עורו · (ב)
ויצורי כצל כלם · (ג) ונתח אותו לנתחיו :

(ריב) **בדד** יחידי · ידובר בד״ל · (א) בדד ישב · (ג) יהי
גלמוד · (ג) רך ויחיד · (ד) ואנכי הולך ערירי :

(ריג) **בדל** תנוך · ידובר בב״ל · (א) או בדל אוזן · (ב)
על תנוך אזנו :

(ריד) **בדק** דרישה · ידובר בי״גל · (א) לבדוק ולחזק · (ב)
ובולס שקמים · ויחפש ת״א ובלש · ובררז״ל
בולשית שנכנסו לעיר כלם בסי״ן · (ג) ודרשתי את צאני
ובקרתים · (ד) בקש שלום · (ה) דרוש דרש משה ·
(ו) חפר אוכל · (ז) וכמטמונים תחפשנה · (ח) הקרתני
ותדע · (ט) ויחתרו האנשים · פי׳ הקרו למצוא עילה
לשוב אל היבשה · (י) וירגלו אותה · (יא) שוטטו בחוצות
ירושלים · (יב) ומשחרי ימצאונני · (יג) תרתי בלבי :

(רטו) **בהה** ריקות ידובר בו״ל · (א) תוהו ובוהו · (ב) בוקה
ומבוקה · (ג) ויבוקקו את ארצה · (ד) ינבליהם
ינפצו פי׳ יריקו כדיהם · (ה) ותער כדה ת״א ונפצת ·
(ו) מריקים שקיהם :

(רטז) **בהל** בהלה · ידובר בט״ל · (א) ובסופתך תבהלם ·
(ב) בלהות אתנך · (ג) כי נבעת מפני חרב
מלאך יי׳ ת״י אתבהל · (ד) כאיש נדהם · (ה) יום
מהומה · (ו) אכלני המומני נבוכר נצר · (ז) ורוח זלעפות
פ״ר בעתה ורעדה · (ח) בבוא כשואה פחדכם · (ט) אל
השתע פ״ר אל תתבהל :

(ריז) **בהק** נגעים · ידובר בט״ל · (א) בוהק הוא · (ב) בהרת
לבנה · (ג) מהית המכות · (ד) ושער בנגע ·
(ה) שאת או ספחת · (ו) נתק הוא · (ז) לשאת ולספחת ·
(ח) לנגע צרעת · (ט) בשחין פרחה :

(ריח) **בהם** בהמה · ידובר בב״ל · (א) בהמה ורמש · (ב)
ושלח את בעירו :

(ריט) **בוא** תבואה · ידובר בח״ל · (א) כתבואת גורן · (ב)
לבול עץ פ״ר כמו יבול · (ג) לשבור בר · (ד)
ואספת דגנך · (ה) לא תתן את יבולה · (ו) ותנובת
השדה · (ז) מעבור הארץ · (ח) יש שבר במצרים :

(רך) **בוא** שקיעה · ידובר בו״ל · (א) כי בא השמש · (ב)
טובעו בים סוף · (ג) עמקו מחשבותיך · (ד)
צללו כעופרת · (ה) ותשקע האש · (ו) שקערורות
ירקרקות פי׳ קצת שקועות במראיהן :

(רכא) **בוז** קלון · ידובר בז״ל · (א) ובוז משפחות · (ב) כפגר
מובס פי׳ כמו מובז · (ג) בזית אלה · (ד) כל
מכבריה הזילוה · (ה) כרום זולת לבני אדם · (ו) ובוזי
יקלו · (ז) השאטים אותם :

(רכב) **בוך** בלבול · ידובר בד״ל · (א) נבוכים הם בארץ ·
(ב) כי שם בלל יי׳ · (ג) ואת אויביו יסכסך פ״ר
יבלבל · (ד) משרכת דרכיה · ועיי׳ שורש בלם :

(רכג) **בוס** רמיסה · ידובר בי״בל · (א) כגבורים בוסים
בטיט חוצות · (ב) וישמן ישורון ויבעט · (ג)
יען בושסכם על דל · (ד) ולא תדלחם רגל אדם · (ה)
כטיט חוצות אדיקם · (ו) כדורך בגת · (ז) ודרוך
רשעים תחתם · (ח) סלית כל שוגים · (ט) ועסותם
רשעים · (י) תרמוס כפיר ותנין · (יא) לך התרפס ·
(יב) ותרפוש נהרותם :

(רכג) **בוס** ליכלוך וטינופת · ידובר בי״ל · (א) מתבוססת
בדמך היית פ״ר מתגאלת · (ב) נגואלו בדם ·
(ג) ושמלה מגוללה ברמים · פי׳ מטונפת כמו בגללי צאת
האדם · (ד) ווהמיתו היתו להם · פי׳ יחשוב להם לזוהמא
וליכלוך · (ה) סיר אשר חלאתה בה · (ו) איככה
אטנפם · (ז) הבגדים הצואים פי׳ המטונפים · קיא צואה ·
(ח) הכפישני באפר · (ט) עקובה מדם פ״ר מלוכלכת
(י) שמה ושערורה :

(רכד) **בוש** חרפה · ידובר בט״ל · (א) ובושה ההמה · (ב)
וישראל לגדופים · (ג) פן יתהדך שומע · (ד)
והפרה הלבנה · (ה) את מי הרפת · (ז) יבוש בושת ·
(ז) לא תכלמו · (ח) הגוי לא נכסף · (ט) ויפלו פניו :

(רכה) **בזז** שלל · ידובר בה״ל · (א) יתר הבז · (ב) ואת
המלקוח · (ג) בבוקר יאכל עד · (ד) וישב ממנו

שבו · (ה) לשדוד את כל פלשתים · (ו) לשלול שלל · (ז ח) והיו למשסה שוסיך :

בזר (רדו) פיזור · ידובר בח"ל · (א) בזר עמים · (ב) ויזג על פני המים · (ג) מאלה נפצה הארץ · (ד) אמרתי אפאיהם · פי' אפזרם לכל פאה · (ה) יפוצו מעינותיך · (ו) גפושו עמך על ההרים ת"י אתבדרו · (ז) כפור כאפר יפזר · (ח) והנשארים לכל רוח יפרשו :

בחן (רדז) נסיון · ידובר בב"ל · (א ב) בחנני יי' ונסני :

בחן (רדח) מבצר · ידובר בי"בל · (א) הקימו בחוגיו פי' מגדליו · (ב) אם במבצרים · (ג) ויבן מגדל בתוכו · (ד) ובנית עליה דיק · (ה) במערות ובחווחים ת"י במערתא ובמצדתא · (ו) וצרתי עליך מוצב · (ז) ותפש את הסלע במלחמה ת"י מבצר · (ח) עופל ובחן · (ט) ועל הפינות הגבוהות · (י) לבית מצודות · (יא) ובנית מצור · (יב) ובסלעים ובצריחים :

בחר (רדט) ילדות · ידובר בו"ל · (א) בימי בחורותיך · (ב) בימי חרפי · (ג) שמח בחור בילדותך · (ד) מגודלים בנעוריהם · (ה) הקצרת ימי עלומיו · (ו) כי הילדות והשחרות הבל :

בחר (רל) בחירה · ידובר בב"ל · (א) ובחרת בחיים · (ב) ברו לכם איש :

בטה (רלא) בטחון · ידובר בד"ל · (א) בטחו ביי' · (ב) וחסו בשם יי' · אם שמתי זהב כסלי · (ד) ישעה האדם על עושהו :

בטל (רלב) שביתה והפסקה · ידובר בי"אל · (א) ובטלו הטוחנות · (ב) וירום השמש פי' פסק מלכת · (ג) עיני נגרה ולא תדמה פ"ר לא תפסוק · (ד) אשר לא יכזבו מימיו · (ה) כחש מעשה זית · (ו) ותעמוד מלדת · (ז) מאין הפוגות · (ח) את בריתי הפר · פ"ר בטל · (ט) פורע מוסר · (י) שברת ויגפש · (יא) וישסע דוד את אנשיו פ"ר בטלם מעשות לשאול רעה :

בטן (רלג) תוך · ידובר בו"ל (א) מבטן שאול · (ב) בין הגזרים · (ג) מן גו יגורשו · (ד) חיק הרכב · (ה) בקרב ישראל · (ו) ושכנתי בתוכם :

בטן (רלד) כרס · ידובר בג"ל · (א) שני גוים בבטנך · (ב) כל הולך על גחון · (ג) מלא כרשו מעדני :

בין (רלה) תבונה והשכל · ידובר בה"ל · (א) תבונה תנצרכה · (ב) מזמה תשמור עליך · (ג ד) החכמה והמדע תן לו · (ה) דעה בינה והשכל :

בית (רלו) קן · ידובר בב"ל (א ב) צפור מצאה בית ודרור קן :

בית (רלז) פנימי · ידובר בד"ל · (א) מבית ומחוץ · (ב) מבעד לצמתך · (ג) ולפנימי ולחיצון · (ד) לפרבר למערב · פי' ז"ל כלפי בר כלומר פנימי :

בכה (רלח) גזילה · ידובר בט"זל · (א) מבכי נהרות חבש · (ב) דלפה עיני · (ג) זבת חלב ודבש · (ד) יזוקו מטר לאידו · (ה) בעת יזורבו נצמתו · (ו) כרביבים זרזיף ארץ · (ז) ויצוק שמן על ראשה · (ח) עיני נגרה · (ט) גשם נדבות תניף · (י) והזה על הבית · (יא) יזלו מים · (יב) עבים נטפו מים · (יג) הסך נסך · (יד) עד נתך מים עליהם · (טו) יערוף כמטר לקחי · (טז) צקון לחש מוסרך למו :

בכר (רלט) גמל · ידובר בב"ל · (א) בכרי מדין ת"י הוגני · (ג) גמלים מיניקות :

בלל (רמ) מספוא · ידובר בב"ל · (א) בליל חמיץ יאכלו · (ב) גם תבן גם מספוא :

בלה (רמא) זוקן · ידובר בו"ל · (א) לבלה נאופים · (ב) כי זקנה אמך · (ג) ונושנתם בארץ · (ד) בישישים חכמה · (ה) עתקה בכל צוררי · (ו) ואני זקנתי ושבתי :

בלס (רמב) עירבוב · ידובר בז"ל · (א) בולס שקמים פ"ר מערב · (ב) בכל תושיה יתגלע · (ג) לא תזרע כרמך כלאים ת"א ערובין · (ד) ממולח טהור ת"א מעורב · (ה) מסך בקרבה רוח עועים · (ו) ויתערבו בגוים · (ז) ואיך תחרה את הסוסים פי' תתערב עמהם :

בלע (רמג) בליעה · ידובר בג"ל · (א) ותבלענה השבלים · (ב) יעלעו דם · (ג) שאפו שוררי :

בלע (רמד) מרמה · ידובר בג"ל · (א) אהבת כל דברי בלע פ"ר רמאות · (ב ג) תוך ומרמה :

בלק (רמה) פתיחה · ידובר בט"ל · (א) בוקה ומבוקה ומבולקה · פי' פתחה לפני יושבי' לצאת גולה · (ב) פטר רחם · (ג) ופערה פיה · (ד) פצו עלי פיהם · (ה) פקות אזנים · (ו) הפורטים על פי נבל · פ"ר פותחים בשיר ובדר"ז ל דפריטי שפוותי' · (ז) פושק שפתיו · (ח) כי יפתח איש בור · (ט) שתום העין · פי' פתוח העין ובדר"ז ל שישתום ויגוף :

בנה (רמו) בנות · ידובר בב"ל · (א) שתי בנות לוט · הצאצאים והצפיעות :

בנה (רמז) חצים · ידובר בד"ל · (א) בני אשפתו · (ב) הציך שנונים · (ג) רשפי קשת · (ד) כקש נחשבו תותח פ"ר חצים :

בנה (רמח) ניצוץ · ידובר בו"ל · (א) בני רשף פי' קצרת ניצוצי אש · (ב) מאזרי זיקות · (ג) היורה זקים · (ד) כידודי אש יתמלטו (ה) ופועלו לניצוץ (ו) שביב אשו :

בנה (רמט) תבנית ודמיון · ידובר בט"ול · (א) תבנית המשכן · (ב) מן הילדים אשר כגילכם פי' כדמותכם · (ג) בצלמנו כדמותנו · (ד) כרובים מעשה הושב פי' הראב"ע צורות · (ה) וכל תמונה · (ו) נמשל כבהמות נדמו · (ז) תמונת כל סמל · (ח) כעין הבדולח בדרז"ל כעין שנגנב פי' כדמות · (ט) לא תעשה לך פסל ת"א צלם · (י) צורת הבית · (יא) צלמם תבזה · (יב) למי תדמיוני ואשוה · (יג) כתאר פני המלך · (יד) כתור האדם המעלה פי' כתאר · (טו) לקחה את התרפים ת"א צלמניא :

בעה (רנ) רתיחה · ידובר בג"ל · (א) מים תבעה אש · (ב) כקצף על פני מים · (ג) ירתיח כסיר מצולה :

בער (רנא) הסרה · ידובר בכ"דל · (א) ונבערה רע מישראל · (ב) כאשר הוגה מן המסלה · (ג) ולא יזח החושן · (ד) וחטאו את המזבח פ"ר יסירו החטא · אני ובני שלמה חטאים פי' רש"י מוסרי' מהמלוכה · (ה) וחלצו את האבנים · (ו) אכפרה פניו פ"ר אסיר כעסו · (ז) והגבעות תמוטינה · (ח) לא ימישו מפיך · (ט) ומחה יי' דמעה מעל כל פנים · (י) ומחקה ראשו · (יא) לא תמעד אשוריו · (יב) תנוט הארץ · (יג) יהתך ויסחך · (יד) כי משם אתקנך · (טו) יסוגו אחור · (טז) והענן סר · (יז) מעדה בגד · (יח) עלה השחר · פי' הראב"ע כר שחרות הלילה · (יט) וצור יעתק ממקומו · (ך) פנה אויביך · (קא) אהל בל יצען · (קב) ותקע כף ירך יעקב · (קג) ויהדהו אל כפיו · (קד) בשורי מהם :

בער (רנב) מרעה · ידובר בג"ל · (א) ובער בשדה אחר · (ב) ומישע מלך מואב היה נוקד · (ג) רועה צאן :

בצץ (רנג) טיט · ידובר בה"ל · (א) הטבעו בבוץ רגליך · (ב) והחמר היה להם לחומר · (ג ד) בטיט היון · (ה) ויגרשו בוימיו רפש וטיט :

בצע (רנד) הון · ידובר בי"גל · (א) שונאי בצע · (ב) יעוז בהותו · (ג) כל הון יקר נמצא ובהילוף הה"א באל"ף אהו"י · מצאתי און לי · (ד) מי אוהב בהמון · (ה) חילך ואוצרותיך לבז אתן (ו) ואת הכבודה לפניהם · (ז) ובכל מאדך · (ח) בנכסים רבים שובו · (ט) ומכביד עליו עבטיט פ"ר רבוי הון · (י) ועצבך בבית נכרי פי' הונך כי בצע ועצב הם משרשים ההפוכים · (יא) אך עשרתי מצאתי און לי · (יב) ברכוש גדול · (יג) היערוך שועך :

בצע (רנה) השלמה · ידובר בי"ל · (א) וידיו תבצענה · (ב) גמר חסיד · (ג) כי יחסלנו הארבה פ"ר ישלימנו · (ד) כלילת יופי · (ה) כלה הבית · (ו) כי מלאו ימי · (ז) כגלותך לבגוד · (ח) כי נרצה עונה פי' נשלם ענשה · (ט) ותשלם כל המלאכה · (י) כי אם תם הכסף :

בצע (רנו) גזל · ידובר בז"ל · (א) הוי בוצע בצע · (ב) והשיב את הגזלה · (ג) כי מלאה הארץ חמס · (ד) מכף מעול וחומץ · (ה) ולא תונו איש את עמיתו · (ו) או עשק את עמיתו · (ז) במה קבענוך :

בצע (רנז) התיכה · ידובר בנ"ל · (א) בצע כסף פי' חתיכת

כסף · (ב) ככר לחם · (ג) וכפים מעין פ״ר חתי׳ עץ · (ד) פלח דבילה · (ה) פת לחם · (ו) מתרפס ברצי כסף :

(רנה) **בצק** עסה · ידובר בג״ל · (א) מלוש בצק · (ב) ראשית עריסותיכם · (ג) משארותם צרורות :

(רנט) **בצר** מניעה ועצירה · ידובר בי״ל · (א) לא יבצר מהם · (ב) לא אהיה חובש פי׳ עוצר ומושל בעם · מבכי נהרות חבש פי׳ מנעם מהגרה (ג) הקולות יחדלון · (ד) רוח צפון תחולל גשם פ״ר תמנע הגשם · (ה) לא אחשך פי · (ו) ולא כהה בם פ״ר לא עצר בם · (ז) ויכלא הגשם · (ח) אשר כלתיני היום מבוא בדמים · (ט) אשר מנע ממך פרי בטן · (י) בהעצר שמים :

(רס) **בצר** זהב · ידובר בז״ל · (א) ושית על עפר בצר · (ב) שבתה מדהבה · (ג) זהב וכסף · (ד) והרוץ כטיט חוצות · (ה) בכתם אופיר · (ו) לא יותן סגור תחתיה · (ז) מזהב ומפז רב :

(רסא) **בקע** בקיעה · ידובר בי״בל · (א) נבקעו כל מעינות תהום רבה · (ב) ובהקיף בחרבותם · (ג) יפלח חץ כבדו · (ד) הרעשת ארץ פצמתה · פי׳ בקעתה בדרז״ל בין פצים לחברו · (ה) הכה ופצוע · (ו) ויפשתני ת״י ושסעני · (ז) וצלחו הירדן · (ח) יקרעה בתער הסופר · (ט) עורי רגע · (י) עד לא ירתק חבל הכסף · (יא) וישסעהו כשסע הגדי · (יב) וישסף שמואל ת״י ופשח :

(רסב) **בקר** בוקר · ידובר בג״ל · (א) הבוקר אור · (ב) ישוב ויצפור · פי׳ ישכים בבוקר שהוא צפרא בלשון ארמי · (ג) וכמו השחר עלה :

(רסג) **בקר** בקרים והוא מין בהמה גסה · ידובר בג״ל · (א) צאן ובקר · (ב) שור ומריא הוא מין גסה · (ג) ופרה ודוב תרעינה יחד :

(רסד) **בקר** הכאה · ידובר בך״אל · (א) בקורת תהיה · (ב) ודפקום יום אחד · (ג) יהלמני צדיק · (ד) ויהרוג בברד גפנם פי׳ ויך · כטעם הכרת הברד · (ה) ויהודה את מזורו · (ו) הובט חטים · (ז) חבורה תחת חבורה ת״א משקופי פי׳ הכאה · (ח) הנה יד יי׳ הויה במקנך · (ט) רק את המות הזה פי׳ מכת הארבה · (י) ימחאו כף · (יא) ומחה על כתף ים כנרת · (יב) נגוע מוכה אלהים · (יג) את כל מגפותי ת״א מחתי · (יד) הכה בכפך · (טו) ספוק על ירך · (טז) ותפעם רוחי · (יז) אצבע אלהים היא ת״א מחא · (יח) מקשה תעשה · פי׳ מוכה מלשון דא לדא נקשן · (יט) הוא ישופך ראש פ״ר הכאה וכתיתה · (כ) מתופפות על לבביהן · (כא) תקעו כף פי׳ הכו כף :

(רסה) **בר** חוץ · ידובר בב״ר · (א) ירבו בבר · (ב) בחוץ תעמוד :

(רסו) **ברר** נקיות · ידובר בח״ל · (א) לברי לבב · (ב) מור דרור ת״א מירא דכיא · (ג) מצפון זהב יאתה פי׳ אויד זך כזהב · (ד) והזכותי בבור כפי · (ה) זכיתי לבבי · (ו) בליל חמיץ פי׳ מספוא נקיא · (ז) זהב טהור · (ח) נקי כפים :

(רסז) **ברר** לטישה וחידוד · ידובר בי״ל · (א) הברו החצים ת״י שנינו · (ב) חרב הוחדה וגם מרוטה · (ג) ברזל בברזל יחד · (ד) למורג חרוץ · (ה) חרבו ילטוש ת״י ישחז · (ו) לפי חרב · (ז) חרב פתחו רשעים (ח) צור חרבו · (ט) נחשת קלל · (י) חץ שנון :

(רסח) **ברא** הויה והתחדשות · ידובר בג״ל · (א) בראשית ברא · (ב) אל מחוללך · (ג) וייצר יי׳ :

(רסט) **ברח** ניסה · ידובר בג״ל · (א) ויברח יעקב · (ב) ויגס ויצא החוצה · (ג) העורקים ציה :

(רע) **ברח** סגירה · ידובר בח״ל · (א) לברוח בתוך הקרשים · (ב) ומבוקה ומבולקה פ״ר סגורה · (ג) יגיפו הדלתות · (ד) ובעד כוכבים יחתום · (ה) גן נעול · (ו) והדלת סגר אחריו · (ז) ויסכהו מעינות תהום רבה · (ח) ויעבר ברתוקות זהב :

(רעא) **ברך** דורן ותשורה · ידובר בח״ל · (א) קח נא את ברכתי · (ב) והורידו לאיש מנחה · (ג) וישא משאות · (ד) ומתנות לאביונים · (ה) ותשורה אין להביא · (ו) יובל שי · (ז) אשכר יקריבו · (ח) ויתגה שלוחים לבתו :

(רעב) **ברך** כריעה · ידובר בג״ל · (א) ויברך הגמלים · (ב ג) כרע רבץ כאריה :

(רעג) **בשל** צליאש · ידובר בה״ל · (א) ויבשלו את הפסח באש פי׳ ויצלו · (ב) זבחי הבהבי · (ג) לא יחרוך רמיה צידו · (ד) אצלה בשר · (ה) אביב קלוי באש :

(רעד) **בשל** בישול · ידובר בד״ל · (א) ובשל מבושל במים · (ב) ויזד יעקב נזיד · (ג) וטבוח טבח והכן · (ד) ונזיד עדשים :

(רעה) **בשם** בשמים · ידובר בב״ל · (א) יזלו בשמיו · (ב) קח לך סמים :

(רעו) **בשס** עומס ומשא · ידובר בי״אל · (א) יען בושסכם על דל · (ב) טענו את בעירכם · (ג) השלך על יי׳ יהבך · (ד) אבנים יקרות · (ה) כובד אבן · (ו) ונטל החול · (ז ח) נושא סבל · (ט) עזוב תעזוב עמו פ״ר טעינה · (י) ויעמוס איש על חמורו · (יא) העניק תעניק לו פי׳ טעון עליו :

(רעז) **בשר** בשר · ידובר בג״ל · (א) זמבלה בשר · (ב) ולהומם כגללים · (ג) אם יכין שאר לעמו :

(רעח) **בתק** נעיצה ודקירה · ידובר בה״ל · (א) ובתקוך בחרבותם · (ב) ומחץ מכתו פ״ר דקירת מכתו · (ג) והניתו מעוכה בארץ · (ד) התצנח בארץ · (ה) ויתקעה בבטנו :

(רעט) **בתר** חלק · ידובר בי״בל · (א) ויבתר אותם בתוך · (ב) זבד טוב ת״א חולק · (ג) וחבל אחד · (ד) וחלק האנשים · (ה) ותהי המחצה · (ו) וארבע הידות יהיו לכם · (ז) יי׳ מנת חלקי וכוסי · (ח) מנה אחת אפים · (ט) פלג לשונם · (י) יהי פסת בר בארץ · פי׳ חלקת בן המלך · (יא) שכם אחד על אחיך · (יב) ואשפר אחד ת״י פילוג חד :

אות גימ״ל

(רפ) **גאה** גידול · ידובר בח״ל · (א) היגאה גומא · (ב) מים גדלוהו · (ג) אשר טפחתי ורביתי · (ד) ועשתה את צפרניה · (ה) ונצר משרשיו יפרה · (ו) וצמחו בבין חציר · (ז) רבתה גוריה · (ח) ישגה אחו :

(רפא) **גאל** גאולה · ידובר בד״ל · (א) הוא גאלם · (ב) מצאתי כופר · (ד) יפדה נפשי · (ה) פדעהו מרדת שחת :

(רפב) **גב** גוף · ידובר בט״ל · (א) על גבי חרשו חורשים · (ב) גוי נתתי למכים · (ג) את גופת שאול · (ד) אם בגפו יבוא · (ה) גלמי ראו עיניך · (ו) אל גרם המעלות · (ז) נפשות מת · (ח) ארמו עצם מפנינים · (ט) כפגר מובס :

(רפג) **גבח** קרחה · ידובר בד״ל · (ג) גבח הוא טהור הוא · (ב) שגלשו מהר הגלעד · (ג) כי ימרט ראשו · (ד) קרח הוא :

(רפד) **גבל** מסגרת · ידובר בב״ל · (א) והגבול סביב אותה ת״י נדנפא · (ב) ממגרת טופח :

(רפה) **גבן** גבינה · ידובר בג״ל · (א) וכגבינה תקפיאני · (ב) חריצי החלב · (ג) ושפות בקר :

(רפו) **גבע** הר · ידובר בד״ל · (א ב) הרים וגבעות יפצחו · (ג) ראש הפסגה · (ד) והרכסים לבקעה :

(רפז) **גבע** מגבעות · ידובר בב״ל · (א) ומגבעות תעשה להם · (ד) פארי פשתים :

(רפח) **גדד** שריטה · ידובר בג״ל · (א) על כל ידים גדודות · (ב) להתגדד בו · (ג) ושרט לנפש :

(רפט) **גדד** מזל · ידובר בג״ל · (א) העורכים לגד שולחן · (ב) ולירח ולמזלות · (ג) התוציא מזרות בעתו :

(רצ) **גדה** חוף · ידובר בג״ל · (א) על כל גדותיו · (ב) לחוף הים · (ג) שפת היאור :

(רצא) **גדה** עיזים · ידובר בז״ל · (א ב) גדי עזים · (ג) העתודים העולים על הצאן · (ד) וצפיר העזים · (ה) שה עזים · (ו) שעיר עזים · (ז) ותישים עשרים :

(רצב) **גדל** רבוי · ידובר בי״חל · (א) חיל גדול · (ב) וידגו לרוב · (ג) המנכם מן הגוים · (ד) יכבדו בניו · (ח) כביר מצאה ידי · (ו) זה כמה שנים · (ז) ובכל

מאדך

מארך פ״ר ברבוי ממונך · (ח) העמיקו סרה פ״ר הרבו · (ט) עצמו לי אלמנותיו · (י) העתרתם עלי דבריכם · (יא) ופשו פרשיו · (יב) ותירוש יקביך יפרוצו · (יג) רבו מארבה · (יד) חרבת ארבה (טו) תתרגזך אלי פי׳ ר״י הרבית דברים · (טז) ירעש כלבנון פריו פי׳ ר״י ירבה · (יז) משגיא לגוים · (יח) ושפעת מים תכסך :

(רצג) **גדר** כותל · ידובר בי״גל · (א) גדר אבנים נהרסה · (ב) ויאבל חיל · (ג) והוא בונה חיץ · (ד) חיל וחומה · (ה) ממסד עד הטפחות פ״ר עד הכותל · (ו) אחר כתלנו · (ז) בין המצרים פ״ר בין הגדרים · (ח) סוגה בשושנים · (ט) כל אבן יקרה מסוכתך · (י) ויעזקהו פ״ר גדר · (יא) בקירות הבית · (יב) כמשוכת חדק פי׳ כגדר קוצים · (יג) צעדה עלי שור :

(רצד) **גדש** גורן · ידובר בב״ל · (א) ונאכל גדיש · (ב) וירדה הגורן :

(רצה) **גה** זה · ידובר בה״ל · (א) גה גבול · (ב) זה ינחמנו · (ג) עם זו יצרתי לי · (ד) ובכן אבוא אל המלך פי׳ בזה · (ה) הנער הלז ובתוספת ה״א האיש הלזה :

(רצו) **גהר** כניעה ושפלות · ידובר בי״טל · (א) ויגהר ארצה ת״י וגהין · (ב) וישחך מקרבך פ״ר והכנעתיך · (ג) אויביהם אכניע · (ד) יי׳ זוקף כפופים · (ה) תכריע קמי תחתי · (ו) וימוכו בעונם · (ז) ועניים מרודים פי׳ שפלים · (ח) לא נופל אנכי מכם פ״ר לא שפל · (ט) לענות מפני ת״א לאתכנעא · (י) ויקרו וישתחוו · (יא) כי הלכנו קדורנית פי׳ בשפלות : (יב) קרס נבו פי׳ כמו כרע · (יג) למה תרצדון הרים פ״ר תשפילו עצמכם · (יד) כי שחה אל מות ביתה · (טו) ועשית על שוליו ת״א שפולוהי · (טז) קודר שחותי · (יז) דאגה בלב איש ישחנה פ״ר ישפילנה · (יח) כל גשא ושפל · (יט) שאול מתחת :

(רצז) **גוח** יציאה והוצאה · ידובר בה״ל · (א) מגיח ממקומו · (ב) שורו עיבר ולא יגעיל · (ג) ויצא יעקב · (ד) ומנמו אל תפק · (ה) והנה מים מפכים פי׳ יוצאים :

(רצח) **גור** חניה ומשכן · ידובר בי״אל · (א) עם לבן גרתי · (ב) מדור באהלי רשע · (ג) הפעם יזבלני אישי · (ד) והלה הרב בעריו · (ה) קרית חנה דוד · (ו) אחסרה בסתר כנפיך · (ז) ולנה בתוך ביתו · (ח) ארץ מכורתם · (ט) על פני כל אחיו נפל ת״א שרא · (י) הסתופף בבית אלהי פ״ד לחסות · (יא) ושכנתי בתוכם :

(רצט) **גוש** רגב ר״ל צרור עפר · ידובר בג״ל · (א) וגוש עפר · (ב) התת מגרפותיהם · (ג) ורגבים ידובקו :

(ש) **גוזל** אפרוח · ידובר בב״ל · (א) על גוזליו ירחף · (ב) אפרוחים או בצים :

(שא) **גזר** מגרה · ידובר בג״ל · (א) ובמגזרות הברזל · (ב) וישם במגרה · (ג) אם יתגדל המשור :

(שב) **גחל** גחלת · ידובר בה״ל · (א) אין גחלת לחמם · (ב) באש פחם · (ג) וביזו רצפה · (ד) רשפי אש · (ה) השך משחר תארם :

(שג) **גיד** גידים · ידובר בב״ל · (א) גידי פחדיו ישורגו · (ב) ועורקי לא ישכבון :

(שד) **גיר** סיד · ידובר בב״ל · (א) כאבני גיר · (ב) ושדת אותם בשיד :

(שה) **גלל** ציבור · ידובר בט״ל · (א) עד הגל הזה · (ב) ויצברו אותם חמרים · (ג) נצבו כמו נד · (ד) ותהי נציב מלח · (ה) ושפכו על ירושלים סוללה · (ו) לעי השדה ת״י ליגרי חקלא · (ז) מערימות העפר · (ח) שני צבורים · (ט) תל עולם :

(שו) **גלל** שן · ידובר בד״ל · (א) כאשר יבער הגלל · (ב) מלתעות כפירים · (ג) שן תחת שן · (ד) מתלעות עול :

(שז) **גלל** מעין · ידובר בב״ל · (א) גל נעול · (ב) מעין חתום :

(שח) **גלל** ראש · ידובר בב״ל · (א) עומר לגולגולת · (ב) ראשך עליך ככרמל :

(שט) **גלל** גלי הים · ידובר בג״ל · (א) כהמות הים לגלוו · (ב) ישאו נהרות דכים · (ג) משברי ים :

(שי) **גלל** קש ותבן · ידובר בו״ל · (א) וכגלגל לפני סופה · (ב) כקרוח אש המסים פי׳ ר״י קש · (ג) וחשש לחברה ירפה · (ד) כמוץ אשר תדפנו רוח (ה ו) לקושש קש לתבן :

(שיא) **גלד** עור · ידובר בג״ל · (א) שק תפרתי עלי גלדו · (ב) הנוטה כדוק שמים פי׳ כקרום דק (ג) וקרמתי עליכם עור · והפעל ממנו וקרמתי ובדרז״ל כקרום ביצה :

(שיב) **גלם** תנועה וטלטול · ידובר בי״טל · (א) והגלם בבלה · (ב) ותגעש ותרעש הארץ · (ג) אדדה כל שנותי פ״ה מלשון טילטול · (ד) שיזועו שומרי הבית · (ה) והיית לזעוה · (ו) יחוגו וינועו כשכור · (ז) ויחגרו ממסגרותיהם פ״ר יתנועעו מדרז״ל בזמן שהם מהגיהגין פי׳ מתנועעים · (ח) ויחרדו בנים מכם · (ט) אז תחרץ · (י) מטלטלך טלטלה גבר · (יא) כי נדדו ממנו · (יב) להניד רגל ישראל · (יג) נע ונד תהיה בארץ · (יד) ושלחתי לו צועים וצעוהו · (טו) המרגיז ארץ ממקומה · (טז) ועניים מרודים ת״י מטלטלין · (יז) רחפו כל עצמותי · (יח) ותרעש הארץ · (יט) הוא ישקיט ומי ירשיע :

(שיג) **גלה** מראה ואספקלריא · ידובר בב״ל · (א) הגליונים והסדינים · (ב) במראות הצובאות :

(שיד) **גלה** גילוי · ידובר בח״ל · (א) תגל ערותך · (ב) נחמסו עקביך · (ג) דק מחוספס ת״א מקלף והוא מטעם מחשוף הלבן שפי׳ מגולה · (ד) מחשוף הלבן · (ה) בעליל לארץ פי׳ ז״ל מלשון גילוי · (ו) את מקורה הערה · (ז) צפנת פענח · (ח) וראשו יהיה פרוע :

(שטו) **גלח** תגלחת · ידובר בד״ל · (א) וגלח הנזיר · (ב) ויגז את ראשו · (ג) כסום יכסמו את ראשיהם · (ד) לא עשה את שפמו :

(שטז) **גלש** השכמה · ידובר בב״ל · (א) שגלשו מהר הגלעד · (ב) וישכם אברהם :

(שיז) **גמא** שתיה · ידובר בד״ל · (א) הגמיאיני נא מעט מים · (ב) ונסבאה שכר · (ג ד) שתה וגם גמליך אשקה :

(שיח) **גמה** נגד · ידובר בז״ל · (א) מגמת פניהם · (ב) מול האלהים · (ג) נגד יי׳ משיחו · (ד) נכחו תחנו · (ה) לעומת העצה · (ו) ויכהו קבל עם · (ז) לקראת האלהי׳

(שיט) **גמל** גמול · ידובר בג״ל · (א) גמול על עבדך · (ב) בפרוע פרעו׳ פי׳ פרעון גמול (ג) באו ימי השילום

(שך) **גמץ** שוחה והפירה · ידובר בט״ל · (א) חופר גומץ · (ב) יפילם במהמורות · (ג) ובמחלות עפר · (ד) רחוב וחרוץ בדרז״ל חריצין ונעיצין · (ה) כמים לים מכסים · (ו) המכתש אשר בלחי פ״ר הגומא שהשן יושב בה · (ז) באחת הפחתים · (ח) לחפור פרות בדרז״ל פירא דכוורי פי׳ חפירה · (ט) שוחה עמוקה :

(שכא) **גן** גינה · ידובר בג״ל · (א) מעין גנים · (ב ג) שלחיך פרדס רמונים :

(שכב) **גנן** מגן וצינה · ידובר בה״ל · (א) מגן גבורהו מאדם · (ב) וכידון יהזיקו ת״י תריסין וכן פ״ר מגן · (ד) צנה וסוחרה אמיתו · (ה) מלאו השלטים :

(שכג) **גפן** שורקה · ידובר בג״ל · (א) כגפן פוריה · (ב) ומשדמות עמורה · (ג) נטעתיך שורק :

(שכד) **גרר** סחיבה · יחבר בה״ל · (א) והוא גרה לא יגר פי׳ לא יגרור המאכל מהקיבה לפה · (ב) זוחלי עפר פי׳ השרצים הנגררי׳ בעפר · (ג) את הכלבים לסחוב · (ד) וסחיתי עפרה · (ה) מטר סוחף פי׳ גורר ספיחי הזרעים :

(שכה) **גרה** מריבה · ידובר בו״ל · (א ב) יגרה מדון · (ג) כי ינצו אנשים · (ד) הגישו עצומותיכם · (ה) אקוט בדור · (ו) ריבו באמכם :

(שכו) **גרה** צוואר · ידובר בג״ל · (א) נטויות גרון · (ב) קשרם על גרגרותיך (ג) ובנימין בכה על צואריו :

(שכז) **גרז** גרזן · ידובר בו״ל · (א) ונדחה ידו בגרזן · (ב) בכשיל וכילפות יהלומון ת״י קרדומין · (ג) מפץ אתה לי · (ד) חרש ברזל מעצד פ״ר קרדום · (ה) את אתו ואת קרדומו · (ו) כקש נחשבו תותח ת״י נרגיא :

(שכח) **גרל** גורל · ידובר בג״ל · (א) גורל אחד ליי׳ · (ב) חולש על גוים · (ג) הפיל פור הוא הגורל :

(שכט) **גרם** עצם · ידובר בב״ל (א) תיבש גרם (ב) והעצמות יחרו

(של) **גרף** אגרוף · ירובר בד"ל · (א) באבן או באגרוף · (ב) מלוא חפניו (ג) וקמץ משם (ד) בשעלי שעורים :

(שלא) **גרף** כיבוד · ידובר בה"ל : (א) נחל קישון גרפם · (ב) וטאטאתיה במטאטא השמד · (ג) ויערה ברד · (ד) התכבר כארבה · (ה) וסחיתי עפרה :

(שלב) **גרש** גרישה · ידובר בה"ל · (א) הנני גורש מפניך · (ב) ודלף טורד · (ג) יי׳ אלהיך מוריש מפניך · (ד) שבבים יהיה עגל שומרון פי׳ ר"י גרוש יהיה · (ה) וישלחם ביד פשעם :

(שלג) **גשש** מישוש · ידובר בג"ל · (א) נגששה כעורים · (ב) כי משׁשת את כל כלי (ג) ידיהם ולא ימישון :

(שלד) **גת** יקב · ידובר בג"ל : (א) כרורך בגת · (ב) גורן ויקב · (ג) פורה דרכתי ת"י מעצרתא :

(שלה) **גת** כינור · ידובר בג"ל : (א) למנצח על הגתית ת"י כינרא · (ב) כינור ועוגב · (ג) למנצח על השמינית ת"י כינרא דתמניא נימין :

(שלו) **גרגר** גרעיני הזרע · ידובר בג"ל · (א) שנים שלשה גרגרים · (ב) עבשו פרודות · (ג) הרפאים יחוללו :

(שלז) **גבעל** קנה ידובר · בג"ל : (א) והפשתה גבעול פי׳ עלתה בקנה וקשה היא לכן נוכתה · (ב) עולים בקנה אחד · (ג) שבע שבלים :

אות דל״ת

(שלח) **דד** שדים · ידובר בג"ל · (א) דדי בתוליהן · (ב) עטיניו מלאו חלב ת"י בזוהי פי׳ שדים בלשון יון · (ג) בין שדי ילין :

(שלט) **דבב** לשון הרע · ידובר בב"ל · (א) את דבתם רעה · (ב) תהותתו על איש פי׳ תאריכו לשון :

(שמ) **דאה** עוף מרה · ידובר בב"ל · (א) וארת הדאה · (ב) והראה וארת האיה :

(שמא) **דבק** דביקות · ידובר בט"ול · (א) דבק לשון יונק · (ב) חובק את ידיו · (ג) אחבירה עליכם במלים · (ד) ותשוקיהם כסף פי׳ הראב"ע דבוקיהם · (ה) טפלו עלי שקר · (ו) ילוה אישי אלי · (ז) צדק ושלום נשקו ת"י אדבקו · (ח) הסתופף בבית אלהי ת"י לארבקא · (ט) ספחני נא · (י) וקיר ערה מגן ת"י דבקו · (יא) ויצמד ישראל · (יב) צפד עורם · (יג) מתרפקת על דודה · (יד) והם תוכו לרגלך · (טו) טחים אותו תפל פי׳ טיט ודבק :

(שמב) **דבק** השגה · ידובר בה"ל · (א) וידבק אותו בהר הגלעד · (ב) כי מוצאי מצא חיים · (ג) עת הזמיר הגיע · (ד) ותסיג ולא תפליט · (ה) והשיגו כי ירבה הדרך :

(שמג) **דבק** רדיפה · ידובר בג"ל · (א) וידבקו גם המה אחריהם · (ב) ידלק עני · (ג) ארדוף אשיג :

(שמד) **דבר** מדבר · ידובר בג"ל · (א) המדבר הגדול · (ב ג) ציה וערבה :

(שמה) **דבר** דוברות · ידובר בב"ל · (א) אשימם דוברות · (ב) ונביאם לך רפסודות :

(שמו) **דגל** נס · ידובר בב"ל · (א) דגול מרבבה · (ב) ונשא נס לגוים :

(שמז) **דהר** דילוג · ידובר בי"ל · (א) וסוס דוהר · (ב) מדלג על ההרים · (ג) יזנק מן הבשן · (ד) מפזז ומכרכר · (ה) לנתר בהם על הארץ · (ו) ודוד מפזז · (ז) ופסח יי׳ על הפתח · (ח) מקפץ על הגבעות · (ט) למה תרצדון הרים פי׳ קצת תרקדון · (י) ההרים רקדו כאלים :

(שמח) **דוד** סל · ידובר בה"ל : (א) שני דודאי תאנים · (ב) ברוך טנאך · (ג) כלוב קיץ · (ד) ובסל העליון · (ה) כבוצר על סלסלות פ"ר סלים :

(שמט) **דוה** חולי · ידובר בו"ל · (א) ערש דוי · (ב) מדוע אתה ככה דל · (ג) הריגו חלנו · (ד) והליתי והייתי כאחד האדם · (ה) ועצ"הש שומר פתאום יי׳ · פי׳ חולים עיי׳ ביאורנו בהלל שבתפלת ויעתר יצחק · (ו) גם הוא עצ"חש אוילים מדרך פשעם :

(שנ) **דוח** רחיצה · ידובר בו"ל · (א) שם ידיחו את העולה · (ב) חף אנכי · (ג) ויטבול בירדן · (ד) וכבסתם בגדיכם · (ה) רהץ וטהר · (ו) וידיו לא שטף במים :

(שנא) **דוך** כתישה · ידובר בי"אל · (א) או דכו במדוכה · (ב) תדוש הרים · (ג) ותדכאונני במלים · (ד) והדקות עמים רבים · (ה) ופני עניים תטחנו פי׳ תכתתו (ו) אם תכתוש את האויל במכתש · (ז) כתית למאור ת"א כתישא · (ח) ומעוך וכתות · (ט) מרוח אשך ת"א מרים פחדין פי׳ שבציו כתושין · (י) הוא ישופך ראש ואכות אותו טחון ת"א ושפית יתיה (יא) ואשחקם כעפר :

(שנב) **דוך** מכתשת · ידובר בב"ל · (א) או דכו במדוכה · (ב) אם תכתוש את האויל במכתש :

(שנג) **דון** משפט · ידובר בג"ל · (א) לדון עמים · (ב) ופללו אלהים · (ג) כי עשית משפטי ודיני :

(שנד) **דחה** דחיה · ידובר בו"ל · (א) דחה דחיתני · (ב) והמן נדחף אל ביתו · (ג) והדפתיך ממצבך (ד) ואפילה מנודח · (ה) אל ידפנו · (ו) מדוע נסחף אבירך :

(שנה) **די** סיפוק · ידובר בז"ל · (א) ודי חלב עזים · (ב) לא אמרו הון · (ג) מסת נדבת ידך · (ד) ולא מצאו להם כן · (ה) יספוק וירב אמריו אל · (ו) ורב מהיות קולות · אם ישפוק עפר שומרון :

(שנו) **די** זמן · ידובר בט"זל · (א) מדי צאתם ת"י בעידן · (ב) לכל זמן · (ג) כעת חיה פי׳ קצת כעת מועד · (ד) מה חדל אני פי׳ מה זמני · (ה) והלדי כאין נגדך · (ו) ביום הכותי כל בכור · (ז) במועד שנת השמטה · (ח) כבר היה לעולמים · (ט) תבוא בכלח עלי קבר פי׳ בעת הזוקן · (י) ליום הכסא יבוא ביתו · (יא) וישב שם עד עולם · (יב) שארה כסותה ועונתה · (יג) בעת ההיא · (יד) כי מלאה צבאה · (טו) והרדו לרגעים פי׳ זמנים קצרים כעתות · (טז) בהגיע תור נערה ונערה :

(שנז) **דלל** יובש · ידובר בי"בל · (א ב) דללו וחרבו יאורי מצור · (ג) וייבש הנחל · (ד) בארץ תלאובות · (ה) ארץ הנגב נתתני · (ו) לשונם בצמא נשתה · (ז) והשביע בצחצחות נפשך · (ח) ציה גם חום · (ט) וצמאון אשר אין מים · (י) ושדים צומקים ת"א יבישין · (יא) צנומות דקות · (יב) והי׳ השרב לאגם :

(שנח) **דלל** שער · ידובר בה"ל · (א) ודלת ראשך · (ב) שבע מחלפות ראשו · (ג) גלי צמתך · (ד) קווצותיו רסיסי לילה · (ה) מלך אסור ברהטים פי׳ קשור באהבת מחלפות ראשה :

(שנט) **דלה** שאיבה · ידובר בג"ל · (א) וגם דלה דלה לנו · (ב) לחשוף מים מגבע · (ג) ושאבתם מים בששון :

(שס) **דלת** שפה · ידובר בב"ל · (א) דלתי פניו · (ב) ועל שפם יעטה :

(שסא) **דם** דם · ידובר בב"ל · (א) לא תשפכו דם · (ב) ויז נצחם :

(שסב) **דמם** מתינות ותוחלת · ידובר בי"אל · (א) דום ליי׳ והתחולל לו · (ב) דמינו אלהים חסדך פי׳ יחלנו להסדך · (ג) טוב ויחיל ודומם · (ד) וחכיתי ליי׳ · (ה) יחל ישראל אל יי׳ · (ו) כתר לי זער פי׳ המתן · (ז) ואני ביי׳ אצפה · (ח) קוה אל יי׳ · (ט) למה תרצדון הרים פי׳ רביני האי תייחלון · (י) הלהן תשברנה · (יא) ואביו שמר את הדבר פי׳ המתין :

(שסג) **דנג** שעוה · ידובר בב"ל (א) כהמס דונג (ב) נכאת וצרי :

(שסד) **דעך** כבוי · ידובר בב"ל · (א) ידעך נרו · (ג) וכבו את גחלתי :

(שסה) **דפה** מום · ידובר בב"ל · (א) תתן דופי · (ב) מום בו :

(שסו) **דקק** רזון · ידובר בד"ל · (א) דקות בשר · (ב) ובשרי כחש משמן · (ג) ומשמן בשרו ירזה · (ד) ורקות בשר :

(שסז) **דקר** דקירה · ידובר בג"ל · (א) כמדקרות חרב · (ב) מטועני חרב · (ג) ומחץ מכתו ירפא :

(שסח) **דרר** הופש · ידובר בג"ל · (א) וקראתם דרור · (ב) שמלכך בן חורין · (ג) ועבד חפשי מאדוניו :

(שסט) **דרג** מדריגה · ידובר בה"ל · (א) ונפלו המדריגות · (ב) ובלולים יעלו פי׳ עמוד עשוי מעלות סביב · (ג) והנה סלם מוצב ארצה · (ד) ויעל במעלותיו ת"י בדרגוהי · (ה) מלך אסור ברהטים פ"ק במדריגת עליתה :

(שע) **דרך** משיכה · ידובר בו"ל · (א) ודרכון קשת · (ב) כי

מן המים משיתיהו · (ג) תמשך לויתן בחכה : (ד) וימתחם באהל לשבת · (ה) הן יעשוק נהר פי׳ ימשוך המים לתוך פיו · (ו) זהב שחוט :

דרם (שעא) הימין · ידובר בג"ל · (א) ים ודרום ירשה · (ב) צפון וימין · אלוה מתימן יבוא · (ג) וצפונה ונגבה :

דשא (שעב) עשב · ידובר בד"ל · (א) תדשא הארץ · (ב) יבש הציר · (ג) דשא עשב · (ד) וכל שיח השדה :

דת (שעג) נימוס ותורה · ידובר בד"ל · (א) ודתיהם שונות · (ב) תורת יי׳ · (ג) הגדיל תושיה · (ד) כי לקח טוב :

דמשק (שעד) פינה וזוית · ידובר בט"ל · (א) ובדמשק ערש פי׳ בזוית המטה · (ב) כזוית מזבח · (ג) מחקרי ארץ פי׳ פינות הארץ עיי׳ שפה אחת שורש חקר · (ד) אתיק על פני אתיק · (ה) בפאת מטה · (ו) על ארבע פינותיו · (ז) למקוצעות המשכן · (ח) על קרנות המזבח · (ט) לכל רוח אזרה :

דרבן (שעה) מלמד הבקר · ידובר בג"ל : (א) להציב הדרבן · (ב) במלמד הבקר · (ג) מתג לחמור :

אות ה"א

הא (שעו) הודעה · ידובר בב"ל · (א) הא לכם זרע · (ב) והנה אנכי עמך :

הדה (שעז) הושטה · ידובר בד"ל · (א) גמול ידו הדה · (ב) ויושט המלך · (ג) ויצבט לה קלי · (ד) וישלח ידו ויקחה :

הוה (שעח) הויה · ידובר בב"ל · (א) הוי סתר למו · (ב) היה עוזר למו :

הזה (שעט) תנומה · ידובר בד"ל · (א) הוזים שוכבים ת"י ניימין · (ב) ישנתי אז ינוח לי · (ג) ותנומה לעפעפי · (ד) וישכב וירדם :

הכר (שפ) פליאה · ידובר בה"ל · (א) תהכרו לי פ"ר תתמהו · (ב) תשוב התפלא בי · (ג) והאיש משתאה לה · (ד) ואשתומם ואין סומך · (ה) ויתמהו האנשים :

הכר (שפא) הכרה וידיעה · ידובר בג"ל · (א) תהכרו לי ת"י תשתמודעין · (ב) לא ידעתי את יי׳ · (ג) בן השנואה יכיר :

הלא (שפב) ריחוק מקום או זמן · ידובר בו"ל · (א) מהלאה לדמשק · (ב) זנח יי׳ מזבחו · (ג) נאר מקדשו · (ד) על כן נתתים להם לנדה פ"ר לריחוק ר"ל שירחקו בגלות · (ה) המנודים ליום רע :

הלם (שפג) פטיש · ידובר בד"ל · (א) להלמות עמלים ת"י ארזפתא · (ב) את המקבת בידה · (ג) וכפטיש יפוצץ סלע · (ד) הולם פעם :

הם (שפד) בינוי לנסתרים · ידובר בג"ל · (א ב) וילדו להם המה הגבורים · (ד) עבד למו :

הצן (שפה) כלי זיון · ידובר בד"ל · (א) ובאו עליך הוצן פי׳ בהוצן ר"ל בכלי זיין · (ב) ויתד תהיה לך על אזנך · (ב) שא נא כליך פי׳ זיינך · (ד) בנשק יבערו :

הרג (שפו) מיתה · ידובר בד"ל · (א) ויהרוג יי׳ · (ב) מחוללי חרבי · (ג) הן יקטלני · (ד) ברצח בעצמותי :

הרה (שפז) הריון · ידובר בד"ל · (א) הנך הרה · (ב) ונקתה ונזרעה זרע פי׳ תהר · (ג) כעצמות בבטן המלאה · פי׳ כעובר בבטן ההרה · (ד) שורו עבר :

הרה (שפח) לידה · ידובר בד"ל · (א) ותהר את מרים ואת שמי פי׳ ותלד · (ב) ותקש בלדתה · (ג) והמליטה זכר · (ד) והסג ולא תפליט :

התל (שפט) לעג · ידובר בט"ל · (א) ויהתל בם אליהו · (ב) ועתה אל תתלוצצו · (ג) ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים · (ד) לעג וקלס לסביבותינו · (ה) אשר התעללתי במצרים · (ו) ויהי כמצחק · (ז) ויתקלסו בו ת"י ויתלעבו · (ח) והיה לשחוק גם הוא ת"י ללעיב · (ט) והייתי בעיניו כמתעתע ת"א כמתלעב :

אות וי"ו

וו (שצ) אונקלאות · ידובר בב"ל · (א) ווי העמודים · (ב) והשפתים טופח ת"י ועונקלין :

אות זי"ן

זבח (שצא) שחיטה · ידובר בג"ל · (א) טבחת ואכלת · (ב) וטבוח טבח והכן · (ג) ושחטתם בזה :

זבל (שצב) שמים · ידובר בה"ל · (א) שמש ירח עמד זבולה · (ב) סולו לרוכב בערבות · (ג) יהי רקיע בתוך המים · (ד) ובגאותו שחקים · (ה) השמים כסאי :

זהר (שצג) הזהרה · ידובר בב"ל · (א) והזהיר את העם · (ב) העד העיד בנו האיש · פי׳ התרה :

זון (שצד) מזון · ידובר בז"ל · (א) ומזון לאביו לדרך · (ב) וחית כפירים תמלא ת"י ופרנסת · (ג) ויהי טרף בביתי · (ד) סופים מיוזנים פי׳ קצת מטעם מזון · (ה) אנכי אכלכל אתכם ת"א אזון · (ו) וגם צידה לא עשו להם · (ז) שארה כסותה ת"א זיונה :

זון (שצה) מין והוא כלל שתחתיו פרטי אישים · ידובר בג"ל · (א) וזנים מרוקחים פי׳ מיני בושם · למינהו ת"א לזנוהי · (ב) עושה פרי למינו · (ג) למשפחותיהם יצאו מן התיבה פי׳ למיניהם :

זור (שצו) סחיטה · ידובר בו"ל · (א) לא זורו ולא חובשו · (ב) כי מיץ חלב · (ג) שמה מועכו שדיהן · (ד) שתית מצית · (ה) שמה עשו דדי בתוליהן · (ו) ואשחט אותם אל כוס פרעה :

זור (שצז) עיטוש · ידובר בג"ל · (א) ויזורר הנער · (ב) חוד נחרו אימה · (ג) עטישותיו תהל אור :

זור (שצח) התנכרות · ידובר בג"ל · (א) מוזר הייתי לאחי · (ב) והיא מתנכרה · (ג) נסוגו אחור פ"ר נזורו :

זכר (שצט) ריח · ידובר בב"ל · (א) זכרו כיין לבנון · (ב) אף להם ולא יריחון :

זמר (ת) שיר · ידובר בג"ל · (א ב) זמיר עריצים יענה · (ג) שירו לו :

זמר (תא) מיטב · ידובר בה"ל · (א) מזמרת הארץ · (ב) חלב הארץ · (ג) טוב הארץ תאכלו · (ד) מיטב שדהו · (ה) כל ראשי בשמים :

זנה (תב) זנות · ידובר בג"ל · (א) ויחשבה לזונה · (ב) לא תנאף · (ג) איה הקדשה :

זרח (תג) פאת מזרח · ידובר בב"ל · (א) ממזרח שמש · (ב) הן קדם אהלוך :

זרם (תד) שטף מים · ידובר בג"ל · (א) כזרם מים כבירים · (ב) משבולת הנהר · (ג) רק לשטף מים רבים :

זרע (תה) פרי בטן · ידובר בב"ל · (א) והיי׳ זרעך כעפר הארץ · (ב) וממי יהודה יצאו ת"י ומזרעית :

זרק (תו) השלכה · ידובר בי"ל · (א) וזרוק על העיר · (ב) כמטחוי קשת · (ג) וידו אבן בי · (ד) ירדה כים · (ה) והטילוני אל הים · (ו) ויקלע באבן · (ז) ויסובו עלי רביו · (ח) רובה קשת · (ט) רמה בים · וישליכהו ארצה :

זלעף (תז) חרדה · ידובר בי"גל · (א) זלעפה אחזתני · (ב) למצרים לחגא פי׳ לחרדה · (ג) וחרד ופחד · (ד) למען יעלוזו · (ה) פלצות בעתתני · (ו) לקול צללו שפתי פי׳ רעדו · (ז) מעצבך ומרגזך · (ח) עמודי שמים ירופפו תרגום יתפלצון מתרופפין · (ט) ורטט החזיקה · (י) יאחזמו רעד · (יא) ורעשו מפני דגי הים · (יב) כדבר אפרים רתת · (יג) כי אחזני השבץ ת"י רתיתא :

אות חי"ת

חבה (תח) מחבת · ידובר בב"ל · (א) מנחה על המחבת · (ב) ותקח את המשרת · מחבת ת"א משריתא :

חבל (תט) משכון · ידובר בג"ל · (א) חבול לא חבל · (ב) לעבוט עבוטו · (ג) אם תתן ערבון :

חבל (תי) כאב · ידובר בו"ל · (א) חבלי יולדה · (ב) חיל כיולדה · (ג) יכאב לב · (ד) הכאות לב צדיק · (ה) סלון ממאיר פי׳ קוץ מכאיב · (ו) ומכבש לעצבותם :

חבל (תיא) ערמה · ידובר בד"ל · (א) ונבון תחבולות

יקנה · (ב) הדור נופל · (ג) ויהוא עשה בעקבה · (ד) יעדימו סוד :

חבר (תיב) ריע · ידובר בד"ל · (א) וחבר חבנים · (ב) ולא אשת עמיתך · (ג) ריעך וריע אביך · (ד) רעה דוד :

חגר (תיג) חגר ופסח · ידובר בה"ל (א) ויחגרו ממסגרותיהם · (ב) ויחרגו ממסגרותיהם פי' יפסחו ממכבליהם · (ג) פרעה נכה ת"י הגירא · (ד) אז ידלג כאיל פסח · (ה) והוא צולע על ירכו :

חדר (תיד) חדר קטן · ידובר בג"ל · (א) ויבוא החדרה · (ב) ויביאם לשכתה · (ג) ויעש לו נשכה :

חדש (תטו) ירח וכיס · ידובר בב"ל · (א) באחד לחודש · (ב) בירח האיתנים :

חוד (תטו) חידה · ידובר בב"ל · (אב) חוד חידה ומשל משל :

חוה (תיז) סיפור והגדה · ידובר בו"ל · (א) אחוה דעי · (ב) תגידו תגידנו · (ג) פי יספר תהלתך · (ד) ושננתם לבניך ת"א ותתנינון · (ה) ונשתעה ונראה מספר ת"א ואשתעי · (ו) שם יתנו צדקות יי' :

חוט (תיח) קו · ידובר בג"ל · (א) כחוט השני · (ב) פתיל תכלת · (ג) קו המדה :

חום (תיט) שחרות · ידובר בד"ל · (א) חום בכשבים · (ב) עודנו כתמר נכמהו ת"י אתקדרו · (ג) ושער שחר · (ד) שקערורות ירקרקות פ"ר עבורות ושחורות :

חוס (תך) רחמים · ידובר בד"ל · (א) יחוס על דל · (ב) בחמלת יי' · (ג) יי' חננו · (ד) רחם יי' על יראיו :

חוץ (תכא) רחוב · ידובר בג"ל · (א) בחוצות ירושלים · (בג) ברחובות ובשוקים ;

חור (תכב) לובן · ידובר בג"ל · (א) ולא עתה פניו יחורו · (ב) כשלג ילבינו · (ג) כצמר צחר :

חזה (תכג) ראיה · ידובר בט"ל · (א) כי חזה נקם · (ב) הביטו לראות · (ג) ועין את דוד · (ד) הואילו פנו בי · (ה) מציץ מן החרכים · (ו) יצף יי' · (ז) עין רואה · (ח) אל תשאף הלילה פי' אל תביט · (ט) משגיח מן החלונות · (י) לא תשורני עין רואה · (יא) עין שזפתו · (יב) שכיות החמדה פי' הנחמדים למראה עין בעבור הציור · וישקף ת"א ואיסתכי · (יג) אשרי משכיל אל דל · (יב) וישע יי' אל הבל · (יד) נשקד עול פשעי פי' נראה מדר"זל מסקד בהאי הויא · (טו) בעד החלון נשקפה · (ט) ומשקרות עינים ברדו"ל וכלם נסקרים בסקירא אחת :

חזה (תכד) סיבוך · ידובר בג"ל · (א) בית אבנים יחזה פי' יסתבך באבנים · (ב) סירים סבוכים · (ג) ישתרגו עלו על צוארי :

חזה (תכה) נבואה · ידובר בו"ל · (א) מחזה שדי · (ב) בחזקת היד · (ג) והנבואה עודד הנביא · (ד) משא נגוה · (ה) שגו ברואה פ"ר בנבואה · (ו) רוח יי' דבר בי :

חזק (תכו) סבל · ידובר בה"ל · (א) מחזיק בתים · (ב) אלפים בת יכיל · (ג) ומכאובינו סבלם · (ד) ולא נשא אותם הארץ (ה) השמים ושמי השמי' לא יכלכלוך פי' לא יסבלוך

חטא (תכז) עונש · ידובר בג"ל · (א) זאת תהיה חטאת מצרים · (ב) כי לא שלם עון האמורי · (ג) וענשו אותו מאה כסף :

חטף (תכח) הטיפה · ידובר בד"ל · (א) ותטפתם לכם נשים · (ב) ויחלטו הממנו ת"י והטיפו · (ג) הן יחתוף ומי ישיבנו · (ד) פן יטרוף כאריה פ"ר יחתוף :

חטר (תכט) שבט · ידובר בי"אל · (א) ויצא חוטר מגזע ישי · (ב) לשון זהב אחד פ"ר שבט · (ג) גרמיו כמטיל ברזל · (ד) ובמקל יד · (ה) מטה האלהים · (ו) ומחזיק בפלח · (ז) שני צנתרות הזהב פי"רו שרביטים · (ח) בשבט ברזל · (ט) שוט לסוס · (י) ואיש משענתו בידו · (יא) שרביט הזהב :

חיי (תל) נפש · ידובר בו"ל · (א) ותיתו באור תראה ת"י ונשמתיה · (ב) מיד כלב יחידתי · (ג) למען יזמרך כבוד · (ד) נפשו בטוב תלין · (ה) ונשמת שדי תבינם · (ו) רוח בני האדם :

חיך (תלא) מלקוחים · ידובר בב"ל · (א) וחיך אוכל יטעם לו · (ב) ולשוני מודבק מלקוחי :

חלל (תלב) חלה · ידובר בב"ל · (א) חלות לחם · (ב) ועוגת רצפים · (ג) צליל לחם שעורים :

חלל (תלג) מערה · ידובר בג"ל · (א) מחלות עפר · (ב) מערת המכפלה · (ג) המנהרות אשר בהרים :

חלל (תלד) תולה · ידובר בג"ל · (א) החלל חנף · (ב) וענית ואכירות · (ג) ראש דבדך אמת :

חלב (תלה) חלב · ידובר בב"ל · (א) כל חלב וכל דם · (ב) את ראשו ואת פדרו :

חלב (תלו) מיטב · ידובר בה"ל · (א) ואכלו את חלב הארץ · (ב) קחו מזמרת הארץ · (ג) טוב הארץ תאכלו · (ד) מיטב כרמו ישלם · (ה) ראשי בשמים :

חלף (תלז) המורה · ידובר בה"ל · (א) לא יחליפנו · (ב) ויתחפש מלך ישראל · (ג) ולא ימיר אותו · (ד) ומהיר כלב · (ה) וריחו לא נמר פי' לא נתחלף · (ו) מורה מאד פי' משתנה מטוב לר"ע (ז) ושנא את בגדי כלאו (ח) קומי נא והשתנית · (ט) עין תחת עין ת"א חלף :

חלף (תלח) עבר · ידובר בב"ל · (אב) הסתו עבר הגשם חלף :

חלץ (תלט) מנוחה · ידובר בי"ל · (א) ועצמותיך יחליץ פי' ז"ל יניח · (ב) ולא שקטתי ולא נחתי · (ג) שבת וינפש · (ד) הרגעי ודומי · (ה) נוה שאנן · (ו) משכית שאון ימים · (ז) תשבתו שבתכם · (ח) נפשי ישובב · (ט) וישוכו המים · (י) ולא שקטתי ולא נחתי :

חלץ (תמ) זיון · ידובר בה"ל · (א) נחלץ חושים · (ב) וחמושים עלו בני ישראל · (ג) סוסים מיוזנים פי' מזוינים · (ד) ועל פיך ישק כל עמי פי' יזדיין · (ה) וירק את חניכיו :

חלץ (תמא) הצלה · ידובר בה"ל · (א) צדיק מצרה נחלץ · (ב) ונמלטתי מידו · (ג) והצל לא הצלת · (ד) פלטה נפשי · (ה) פצני והצילני :

חלץ (תמב) מתנים · ידובר בב"ל · (א) מחלציך יצאו · (ב) ומתניו חגורים :

חלק (תמג) חלקות · ידובר בד"ל · (א) וחלק משמן חכה · (ב) דברי נרגן כמתלהמים · (ג) החלוקחים לשונם פ"ר מחליקי לשון · (ד) לא רוחצת למשעי :

חמם (תמד) חום · ידובר בה"ל · (א) וחם השמש · (ב) החורה החזיק פי' התחמם במלאכת חיזוק החומה · (ג) ליחמנה במקלות · (ד) ותרחי לו סוכנת · (ה) ואסלודה בחילה :

חמם (תמה) שמש · ידובר בג"ל · (א) ברה כחמה · (ב) בטרם יבוא ההרסה · (ג) כי בא השמש :

חמה (תמו) חמות · ידובר בב"ל · (א) הנרת חמיך · כלה בחמותה · (ב) חותן משה · שוכב עם חותנתו :

חמט (תמז) חומט · ידובר בב"ל · (א) והחומט והתנשמת · (ב) כמו שבלול תמס יהלוך :

חמר (תמח) יין · ידובר בו"ל · (א ב) ויין חמר · (ג) זנות יין ותירוש · (ד) וכמלאה מן היקב פי' יין · (ה) פבאך מהול במים · (ו) ונסבאה שכר :

חמר (תמט) חמור · ידובר בב"ל · (א) אחבשה לי החמור · (ב) ועל עיר בן אתונות :

חמר (תנ) כור והוא מדת היבש · ידובר בב"ל · (א) והעמר שעורים · (ב) עשרים אלף כור חטים :

חמר (תנא) טיחה · ידובר בג"ל · (א) ותחמרה בחמר ובזפת · (ב) איה הטיח אשר טחתם · (ג) וכפרת אותה :

חנן (תנב) חנם · ידובר בג"ל · (א) ויצאה חנם · (ב) לשוא הכירתי · (ג) שקר רדפוני :

חנה (תנג) רומח · ידובר בד"ל · (א) וחניתו מעוכה · (ב) נטה בכידון · (ג) גער חית קנה פי' חיל צבא נושאי הרמחים · (ד) מרקו הרמחים :

חפץ (תנד) צורך · ידובר בב"ל · (א) ובוחב לכל חפצו · (ב) ככל צרכך :

חפר (תנה) חפירה · ידובר בי"בל · (א) באר חפרוהו שרים · (ב) חוקקי בסלע משכן לו · (ג) על שרשי רגלי תתחקה · (ד) חרושה על לוח לבם · (ה) חרות על

הלוחות · (ו) חתר בחשך בתים · (ז) בור כרה · (ח) מקבת בור נוקדתם · (ט) לא יזמר ולא יעדר : (י) ויעזקהו ויסקלהו ברדז"ל עוזק תחת הזיתים פי' חופר · (יא) ופתחת עליהם · (יב) וכתובת קעקע :

חצר (תנו) חצוצרה · ירובר בב"ל · (א) ותקעתם בחצוצרות · (ב) בצלצלי תרועה :

חצר (תנז) חצר · ירובר בב"ל · (א) החצר הפנימי · (ב) והעזרה הגדולה :

חקק (תנח) כתיבה · ירובר בג"ל · (א) חקוקים בששר פי' כתובי' בצבע · (ב ג) יי' יספור בכתוב עמים :

חקק (תנט) מנהג · ירובר בג"ל · (א) כי חוק לכהנים · (ב) כמנהג יהוא · (ג) כמשפט הראשון :

חרב (תס) חרב · ירובר בה"ל · (א) מחרב פרעה · (ב) כלי חמס מכרותיהם · (ג) והמה פתיחות · (ד) בשלח יעבורו · (ה) תליך וקשתך :

חרט (תסא) עט · ירובר בד"ל · (א) בחרט אנוש · (ב) עט סופר מהיר · (ג) בצפורן שמיר (ד) בשבט סופר :

חרט (תסב) כיס · ירובר בב"ל (א) בשני חריטים (ב) כיס אחד :

חרם (תסג) מצודה · ירובר בט"ל · (א) יצורו חרם · (ב) וכצפור מיד יקוש · (ג) כתוא מכמר · (ד) הפח נשבר · (ה) מצודים וחרמים · (ו) רשת הכינו לפעמי · (ז) והיו שתותיה מדוכאים · (ח) כל עושי שכר פ"ר רשתות · (ט) בשהתם נתפש פ"ר במצודתם :

חרף (תסד) הורף · ירובר בב"ל · (א) קיץ וחורף · (ב) כי הנה הסתו עבר :

חרץ (תסה) מורג · והוא כלי דישה · ירובר בב"ל · (א) לא בחרוץ יודש קצח · (ב) והמוריגים לעצים :

חרש (תסו) חרישה · ירובר בג"ל · (א) ולחרוש חרישו · (ב) נירו לכם ניר · (ג) יפתח וישדד אדמתו :

חרש (תסז) יער · ירובר בג"ל · (א) והוד בחורשה · (ב) בעצי היער · (ג) באו בעבים פ"ר ביערים עבי הסבך :

חשב (תסח) מנין · ירובר בח"ל · (א) וחשב את שני ממכרו · (ב) תכוסו על השה · (ג) גם זרעך ימנה · (ד) כי אעבור בסך פי' במספר העם · (ה) לא יספר מרוב · (ו) ויפקדם בטלאים · (ז) כי תשא את ראש בני ישראל פי' תקח מנינם · (ח) ותוכן לבנים תתנו :

חשף (תסט) עדר · ירובר בג"ל · (א) כשני חשיפי עזים · (ב) עדר עדר לבדו · (ג) ועשתרות צאנך :

חתה (תע) לקיחה · ירובר בה"ל · (א) להתות אש מיקוד · (ב) ולקחתם לכם · (ג) שאי בנך · (ד) וקבל מוסר · (ה) שמע קולי ת"א קבל · מדי כתבי זה השורש נשאלתי הבין במקר' אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו' כי גחלים אתה חותה על ראשו וגו' · שהוא המלמד לאדם מדה מגונה להשביע אויב כמתנקם הפך לא תקום · ואני אמרתי בחפזי בביאורו שהשנאה ידמה לאש עד"הכ ועצים לאש ואיש מדנים לחרחר ריב · וכפי המבואר שפעל חתה יורה לקיחת אש שהיא הפך הנתינה ולפ"ז יהיה ביאורו שבהאכילך את שונאך אתה לוקח השנאה (הדומה לגחלי אש) מעל ראשו ע"ד אמרם ז"ל גדולה לגימה שמקרבת את הרחוקים · ותחיה חסרה המ"ם כמו השמרו לכם עלות בהר · שפי' מעלות והוא שא"הכ אחריו ויי' ישלם לך פי' ישלימהו לך · דוק כי נכון הוא :

חתה (תעא) מחתה · ירובר בב"ל · (א) קח את המחתה · (ב) ובידו מקטרת :

חבצל (תעב) שושנה · ירובר בב"ל · (א) חבצלת השרון · (ב) שושנת העמקים :

חרמש (תעג) מגל · ירובר בב"ל · (א) וחרמש לא תניף · (ב) שלחו מגל :

אות טי"ת

טבר (תעד) טיבור : ר"ל אמצע · ירובר בב"ל · (א) טבור הארץ · (ב) לא כרת שרך :

טוח (תעה) כליות · ירובר בב"ל · (א) מי שת בטוחות חכמה · (ב) צרפה כליותי :

טור (תעו) סדר · ירובר בח"ל · (א) טור אודם פטדה · (ב) צלמות ולא סדרים · (ג) עזרי מערכה · (ד) ערוגת הבושם · (ה) נרות המערכה · (ו) ושדרות בארזים · פי' סדרות כרותות ארזים · (ז) בין שורותם יצהירו · (ח) שפורת הסיר :

טחן (תעז) רחיים · ירובר בב"ל · (א) בחורים טחון נשאו · (ב) רחים ורכב :

טחר (תעח) טחורים · ירובר בב"ל · (א) וישתרו להם טחורים · (ב) בשחין מצרים ובעפולים :

טמא (תעט) טומאה · ירובר בב"ל · (א) וטומאתו עליו · (ב) ואל כל מאכל היקדש :

טעה (תפ) שגיאה · ירובר בו"ל · (א) הטעו את עמי · (ב) על שגגתו אשר שגג · (ג) שגו ברואה · (ד) לא תשלה אותי פי' אל תשגני · (ה) תעה לבבי · (ו) והייתי בעיניו כמתעתע פי' כמתעה אותו :

טעם (תפא) עצה · ירובר בה"ל · (א) מטעם המלך · (ב) היד יואב אתך · (ג) נוסדו יחד פי' נתיעצו · (ד) איעצך נא · (ה) וימלך לבי עלי :

טפף (תפב) נער · ירובר בז"ל · (א) לחם לפי הטף · (ב) הילד איננו · (ג) כרוב אחד פי' ז"ל כרביא ר"ל כתינוק · (ד) כי נער אנכי · (ה) עוללים שאלו לחם · (ו) בן מי זה העלם · (ז) על ימין פרחת יקומו פי' נערים מאמרם ז"ל פרחי כהונה :

טפף (תפג) נערה · ירובר בו"ל · (א) וכל הטף בנשים · (ב) קחו לי את הילדה הזאת · (ג) והיו הכרובים פי' ז"ל שהיו כדמות תינוק ותינוקת · (ד) נערה בתולה · (ה) והיה העלמה · (ו) רחם רחמתים פי' נערה ונערות :

טפח (תפד) צעיף · ירובר בז"ל · (א) הבי המטפחת · (ב) ויתן על פניו מסוה · (ג) וקרעתי את מספחותיכם (ד) ילי צמתך פ"ר המכסה · (ה) כמעיל וצניף · (ו) ותקח הצעיף ותתכס · (ז) נשאו את רדידי :

טרה (תפה) ליחה · ירובר בז"ל · (א) ומכה טריה · (ב) לחים ויבשים · (ג) לשד השמן · (ד) ומתערה כאזרח רענן · (ה) רטוב הוא לפני שמש · (ו) דשנים ורעננים · (ז) משוד תנהומיה פ"ר ליהות :

טרח (תפו) עייפות ועמל · ירובר בי"ל · (א) טרחכם ומשאכם · (ב) אל תיגע להעשיר · (ג) נותן ליעף כח · (ד) את כל התלאה · (ה) ותלת ארץ מצרים · (ו) בהתעטף עלי נפשי · (ז) ואתה עיף ויגע · (ח) בניך עולפו · (ט) ראה עניי ועמלי · (י) ועצבך בבית נכרי :

טרם (תפז) לפני · ירובר בה"ל · (א) טרם כלה לדבר · (ב) עד בואי אליך · (ג) לפני בוא יום יי' · (ד) שקדמת שלף יבש · (ה) הראשון אדם תולד :

טרף (תפח) עלה · ירובר בג"ל · (א) כל טרפי צמחה · (ב) עלה זית · (ג) מבין עפאים יתנו קול פ"ר מבין העלים :

אות יו"ד

יאר (תפט) תעלה · ר"ל מקום הנרת מים לא כביר · ירובר בד"ל · (א) על יאוריהם ת"א אדיתהון ברדז"ל אריתא דדלאי פי' מרזב · (ב) תעלת הבריכת · (ג) לקול צנוריך · (ד) ברהטים בשקתות המים :

יבל (תצ) שופר · ירובר בג"ל · (א ב) שופרות היובלים · (ג) תקעו בתקוע :

יבב (תצא) תרועה · ירובר בג"ל · (א) ותיבב אם סיסרא · (ב) כלו ייליל · (ג) ותקעתם תרועה :

יגב (תצב) שדה · ירובר בג"ל (א) כרמים ויגיבים ת"י וחקלין · (ב) מיטב שדהו · (ג) שדמות חשבון :

יד (תצג) צד · ירובר בי"ל · (א) ועל ידו החזיק · (ב) מכנף הארץ · (ג) על הכסלים יסירנה ת"א גססיא · (ד) ולכתף השנית · (ה) ממערה גבע פי"רי מצד גבע · (ו) משני עבריהם · (ז) על צד תאמנה ת"י גססיא · (ח) ולצלע המשכן · (ט) היריעה הקיצונה פי' אשר בקצרה וכן ת"א מסטרי · (י) קצות החושן :

יד (תצד) יתד · ירובר בה"ל · (א) לשתי ידותיו (ב) יתד האהל · (ג) הדלת תסוב על צירה · (ד) ושני קלעים הדלת השנית ת"י צירין · (ה) לשכים בעיניכם יתידות ת"א סיכי

ירה (תצה) יחודי · ידובר בג"ל · (א) איש יהודי · (ב) איש הישראלי · (ג) עברי אנכי :

יהב (תצו) נתינה · ידובר בב"ל (א) הבי המטפחת (ב) יי' נתן :

יום (תצז) שנה · ידובר בב"ל (א) מימים ימימה (ב) בשנה השני'

יחם (תצח) ארס · ידובר בד"ל · (א) חמת התנינים · (ב ג) לענה וראש · (ד) כוס התרעלה :

יחש (תצט) יחוס · ידובר בב"ל · (א) כלם התיחשו · (ב) ויתילדו על משפחותם :

יטב (תק) תיקון · ידובר בו"ל · (א) בהטיבו את הנרות · (ב) וימהר לעשות אותו · (ג) ותשם בפוך עיניה · (ד) שית זונה · פי' מתוקנת בתכשיטיה · (ה) ושמים בזרת תכן · (ו) מעות לא יוכל לתקון :

יטב (תקא) מאד · ידובר בג"ל · (א) ושאלת היטב · (ב) טוב מאד · (ג) מה רבו מעשיך יי' :

יכח (תקב) הוכחת מוסר · ידובר בג"ל · (א) והוכח במכאוב על משכבו · (ב) ויסרו אותו (ג) והוכחתו בשבט אנשי'

ילד (תקג) מקרה ופגע · ידובר בה"ל · (א) כי לא תדע מה יולד יום פי' מה יקרה · (ב) את כל המוצאת אותם פי' הקורות · (ג) כי עת ופגע · (ד) פגוש דוב שכול באיש · (ה) עת ופגע יקרה את כלם :

ינח (תקד) עזיבה · ידובר בח"ל · (א) להניחו במדבר · (ב) ממשק הרול ת"י משמט · (ג) כי נטשת עמך בית יעקב · (ד) ונשאתי לכל המקום בעבודם ת"א ואשבוק · (ה) ולא נתן סיחון עבור · (ו) וסלחת לעונינו ת"א ותשבוק · (ז) ילדה ועזוב · (ח) שנת השמטה נקראת ככה ע"ש עזיבת השדות והחובות :

יסך (תקה) משיחה · ידובר בד"ל · (א) על בשר אדם לא ייסך · (ב) וימרחו על השחין · (ג) משוחים בשמן · (ד) וסוך לא סכתי :

יעל (תקו) תועלת · ידובר בב"ל · (א) ואין בם מועיל · (ב) כי יסכון עלימו משכיל :

יער (תקז) נופת · ר"ל חלות דבש · יחבר בג"ל · (א) יערי עם דבשי · (ב ג) נופת צופים :

יצב (תקח) תקומה ועמידה · ידובר בו"ל · (א) ויתיצב מלאך יי' · (ב) אשר הצגת לברנה · (ג) ויציקם לפני יי' · (ד) ויעמידהו לפני פרעה · (ה) מצוק מצפון פ"ר מעמד · (ו) יקום אבי :

יצע (תקט) שטיחה · ידובר בט"ול · (א) תחתך יוצע רמה · (ב) וירד על הכרובים · (ג) וימתחם כאהל לשבת · (ד) נוטה שמים כיריעה · (ה) והטוש המלחמה · (ו) מפלשי עב פי' מפרשי עב · (ז) ורשת פרושה על תבור · (ח) פרשו עליו ענגו ת"י פרים · (ט) כי פשה הנגע · (י) אן פשטתם היום · (יא) מרבדים רבדתי ערשי · (יב) בחושך רפדתי יצועי · (יג) הצפת בחט · (יד) וירקעום צפוי למזבח · (טו) ושטחום לשמש :

יצע (תקי) מטה וערש · ידובר בג"ל · (א) אם זכרתיך על יצועי · (ב) וישב על המטה · (ג) ערש ברזל ·

יצע (תקיא) הא · ידובר בג"ל · (א) היציע התחתונה · (ב) ויעש צלעות · (ג) ובית התאים :

יקע (תקיב) תלייה · ידובר בב"ל · (א) והוקע אותם · (ב) ותלית אותו :

יקץ (תקיג) יקיצה · ידובר בג"ל · (א) וייקץ מיינו · (ב ג) העירה והקיצה :

יקר (תקיד) כבוד · ידובר בב"ל · (א) יתנו יקר לבעליהן · (ב) את כל הכבוד הזה :

ירד (תקטו) ירידה · ידובר בג"ל · (א) ירוד ירדנו · (ב) ותנחת עלי ידך · (ג) ונבלי שמים מי ישכיב פי' נבלי שמים ר"ל הגשמים היורדים :

ירח (תקטז) לבנה · ידובר בג"ל · (א) וירח לא יאסף · (ב) וחפרה הלבנה · (ג) שררך אגן הסהר :

ירט (תקיז) נטיה · ידובר בד"ל · (א) כי ירט הדרך לנגדי · (ב) כמעט נטיו רגלי · (ג) ותעט אל השלל · (ד) שטה מעליו :

ירך (תקיח) ירך · ידובר בב"ל · (א) ירך וכתף · (ב) את השוק והעליה ת"י וירכיה :

ירע (תקיט) יריעה · ידובר בד"ל · (א) יריעות עזים · (ב) ועשית פרוכת · (ג) קוריהם לא יהיו לבגד פ"ר יריעותם · (ד) קלעים לחצר :

ירע (תקך) רוע · ידובר בב"ל · (א) נפשו ירעה לו · (ב) כי לא יריע אויבי לי :

ירק (תקכא) ירקרק · ידובר בב"ל · (א) בירקרק חרוץ · (ב) חור כרפס פ"ר ירוק :

ירק (תקכב) רוק · ידובר בג"ל · (א) וירקה בפניו · (ב) ויורד רירו · (ג) עד בלעי רוקי :

ישע (תקכג) ישועה · ידובר בג"ל · (א) הושעתנו מצרינו · (ב) עזרני יי' · (ג) ויפרקנו מצרינו :

יתד (תקכד) כנור · ידובר בב"ל · (א) יתר האהל · (ב) כמנור אורגים :

יתר (תקכה) שארית · ידובר בג"ל · (א) והנותר בשמן · (ב) שארית ישראל · (ג) שריד ופליט :

יתר (תקכו) עודף · ידובר בו"ל · (א) מה יתרון לאדם · (ב ג) וסרח העודף · (ד) עשקה לי ערבני פי' וותר מדר"זל עשיק לגבך · (ה) ושאר רוח לו פי' יתרון מעלה · (ו) שרוע וקלוט פי' ז"ל יתרון אבר :

אות כ"ף

כבד (תקכז) כבידות חוש · ידובר בב"ל · (א) כבד פה · (ב) ערלה אזנם :

כבע (תקכח) קובע · ידובר בב"ל (א) מגן וכובע (ב) ומגן וקובע :

כבש (תקכט) כבשן · ידובר בב"ל · (א) כעשן הכבשן · (ב) והעביר אותם במלבן :

כה (תקל) כן · ידובר בב"ל · (א) כה אמר יי' ובתוספ' כ"ף מדוע ככה עשית · (ב) ויעשו כן החרטומי' :

כהן (תקלא) כומר · ידובר בב"ל · (א) רק אדמת הכהנים · (ב) והשבית את הכמרים :

כהן (תקלב) שירות · ידובר בה"ל · (א) וכהנו לי · (ב) עבודת עבודה · (ג) והתעמר בו · (ד) בגדי השרד פי' בגדי השרת · (ה) ושרת את אחיו :

כול (תקלג) מרידה · ידובר בג"ל · (א) וכל בשליש עפר הארץ · (ב) וימודו בעומר · (ג) במשקל ובמשורה :

כלל (תקלד) עשן · ידובר בג"ל · (א) כליל העיר · (ב) עשן העיר · (ג) קיטור הארץ :

כלה (תקלה) כלי · ידובר בב"ל · (א) לכל כלי המשכן · (ב) משומרי הסף ת"י מניא :

כנע (תקלו) סחורה · ידובר בה"ל · (א) אספי מארץ כנעתך ת"י סוחרתך · (ב) סחרה ואתננה · (ג) נרתנו עזבוניך · (ד) לערוב מערבך · (ה) ברוב רכולתך :

כפת (תקלז) כף היד או הרגל · ידובר בב"ל · (א) ככף איש · (ב) כתונת פסים תרגם עקילס שהי' מגיע לו עד פסא די ידא ועד פסא די רגלא כטעם חלוקא דרבנן · עיי' שפה אחת שורש מעל :

כפן (תקלח) רעבון · ידובר בב"ל · (א) בחסר ובכפן גלמוד · (ב) שבר רעבון בתיכם :

כפר (תקלט) קרח · ידובר בב"ל · (א) כפור כאפר יפזר · (ב) משליך קרחו :

כרה (תקמ) קנין · ידובר בה"ל · (א) ואכרה לי · (ב) זממה שדה ותקחהו · (ג) מקנה קנינו · (ד) ואת הנפש אשר עשו בחרן · (ה) שברו ואכולו :

כרת (תקמא) קורה · ידובר בו"ל · (א) כרותות ארזים · (ב) ועב על פניהם בדרז"ל עובים אלו המרישות · (ג) צלע אל צלע פי' קורות שהם כמו צלעות בע"הח · (ד) קוריהם לא יהיו לבגד · (ה ו) קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים :

כשל (תקמב) נגיפה · ידובר בה"ל · (א) יכשלו בגויתם · (ב) ואויל שפתים ילבט · (ג) פן תגוף באבן רגלך · (ד) פן תנקש אחריהם · (ה) ופיק ברכים :

כתף (תקמג) שכם · ידובר בב"ל · (אב) כתפי משכמי' תפול :

כתר (תקמד) נזר · ידובר בד"ל · (א) כתר מלכות · (ב) ציץ נזרו · (ג) לעטרת צבי · (ד) ולצפירת תפארה :

כרת (תקמה) כותרת · ידובר בב"ל · (א) וכותרת על שני העמודים · (ב) והצפת אשר על ראשו :

בדבר

כרכר (תקמו) נופך · ידובר בב"ל · (א) ושמרתי כדכוד שמשותיך ת"י נופך · (ב) נופך ספיר :

כפתר (תקמז) משקוף · ידובר בב"ל · (א) הך הכפתור · (ב) על המשקוף :

כפתר (תקמח) תפוח ממתכות · ידובר בב"ל · (א) וכפתוריה ופרחיה · (ב) תפוחי זהב :

ברסם (תקמט) שביעה · ידובר בג"ל · (א) יכרסמנה חזיר מיער · פי' ימלא כריסו ממנה · (ב) כוסי רויה · (ג) ואכלתם לחמכם לשובע :

אות למ"ד

לאך (תקנ) מלאכה · ידובר בו"ל · (א) איש איש ממלאכתו · (ב) ועבודה רבה · (ג) נורא עלילה · (ד) מן מעשהו בשדה · (ה) בפועל כפיו נוקש רשע · (ו) מגיד לאדם מה שיחו פי' מה מעשיו :

לבב (תקנא) לב · ידוב' בג"ל · (א) בפיך ובלבבך · (ב) ותורתך בתוך מעי פי' בתוך לבבי (ג) מי נתן לשכוי בינה :

לוה (תקנב) הלואה · ידובר בר"ל · (א) אם כסף תלוה · (ב) (ב) והנושה בא לקחת · (ג) והעבט תעביטנו ת"א תוזפיניה · (ד) כי ישאל איש :

לוה (תקנג) לויתן · ידובר בג"ל · (א) לויתן זה יצרת · (ב) נחש עקלתון · (ג) התנינם הגדולים :

לות (תקנד) קרשים · ידובר בד"ל · (א) נבוב לוחות · (ב) וסרני נחושת והוא הפוך בלשון חז"ל נסרים · (ג) עשרים קרשים · (ד) שחיף עץ ת"י נסרין :

לון (תקנה) תלונה ידובר בב"ל · (א) וילונו על משה · (ב) ותרגנו באהליכם :

לחך (תקנו) לחיכת הלשון ידובר בב"ל · (א) כלחוך השור · (ב) וילוקו הכלבים :

לחם (תקנז) פת · ידוב' בב"ל · (א) קרבני לחמי (ב) פתך אכלת :

לחם (תקנח) מלחמה · ידובר בר"ל · (א) יי' ילחם לכם · (ב) כל סאון סואן ברעש · (ג) ביום קרב · (ד) שות שתו השערה :

לשן (תקנט) רכילות · ידובר בג"ל · (א) מלשני בסתר רעהו · (ב) לא רגל על לשונו · (ג) לא תלך רכיל :

אות מ"ם

מאן (תקס) סירוב · ידובר בב"ל · (א) וימאן בלעם · (ב) סרבים וסלונים :

מאס (תקסא) התכה ומסיסה · ידובר בז"ל · (א) ימאסו כמו מים · (ב) ההמון נמוגו · (ג) ימיקו וידברו ברע · (ד) וחם השמש ונמס · (ה) ערשי אמסה · (ו) ימוקו בעונם ת"א יתמסון · (ז) לפחת עליו אש להנתיך :

מגד (תקסב) פרי · ידובר בב"ל · (א) וממגד תבואות בדרז"ל מיני מגדים פי' מיני פרי · (ב) עץ פרי :

מגן (תקסג) מסירה · ידובר בו"ל · (א) אשר מגן צריך · (ב) כי צורם מכרם · (ג) וימסרו מאלפי ישראל · (ד) נכר אותו אלהים · (ה) יסגרך יי' בידי · (ו) וסכרתי ארת מצרים :

מגר (תקסד) נפילה · ידובר בד"ל · (א) וכסאו לארץ מגרתה · (ב) נבל ציץ · (ג) ונפלו לפניכם · (ד) ופרט כרמך ת"א ונתרא :

מדע (תקסה) למה · ידובר בב"ל · (א) מדוע תתנשאו · (ב) למה יאמרו הגוים :

מהל (תקסו) מזיגה · ידובר בג"ל · (א) סבאך מהול במים · (ב) אל יחסר המזג · (ג) ושתו ביין מסכתי :

מוט (תקסז) עול · ידובר בב"ל · (א) מוטות עץ שברת : (ב) עול ברזל :

מי (תקסח) צירוף · ידובר בב"ל · (א) בת מי זהב ת"א מצרף דהבא · (ב) לשוא צרף צורף :

מכר (תקסט) מכירה · ידובר בב"ל · (א) ומכר מאחוזתו · (ב) וישבור למצרים :

מלל (תקע) שבלים · ידובר בב"ל · (א) וקטפת מלילות · (ב) ואלקטה בשבלים :

מלל (תקעא) רמיזה · ידובר בג"ל · (א) מולל באצבעותיו · (ב) יקרצו עין · (ג) מה ירזמון עיניך :

מלץ (תקעב) נעימות · ידובר בד"ל · (א) מה נמלצו לחכי · (ב) ההדלהי את מתקי · (ג) ודעת לנפשך ינעם · (ד) ושנתי ערבה לי :

מנה (תקעג) פעמים · ידובר בג"ל · (א) עשרת מונים · (ב) שבע פעמים · (ג) שלש רגלים :

מעה (תקעד) מעים · ידובר בב"ל · (א) ממעי הרגרה · (ב) והקרב והכרעים :

מרה (תקעה) תער · ידובר בב"ל · (א) ומורה לא יעלה על ראשו · (ב) כתער מלוטש :

מרט (תקעו) מריקה · ידובר בב"ל · (א) וגם מרוטה · (ב) מרקו הרמחים :

משה (תקעז) משי · ידובר בב"ל · (א) ואכסך משי · (ב) כתנת פסים · פי' ז"ל משי :

מתג (תקעח) רסן · ידובר בב"ל · (א ב) במתג ורסן עדיו לבלום :

מתח (תקעט) שק · ידובר בב"ל · (א) באמתחת בנימין : (ב) פתחת שקי :

אות נו"ן

נבע (תקפ) נביעה · ידובר בב"ל · (א) מבועי מים · (ב) מקור מים :

נדן (תקפא) נרתק החרב · ידובר בב"ל · (א) וישוב חרבו אל נדנה · (ב) וישלפה מתערה :

נהג (תקפב) נהיגה · ידובר בג"ל · (א) וינהג את הצאן · (ב) נהלת בעזך · (ג) נחית בחסדך :

נהר (תקפג) מרוצה · ידובר בג"ל · (א) ונהרו אליו כל הגוים · (ב) כי אם רצהי אחריו · (ג) והרץ עמו :

נזם (תקפד) עגיל · ידובר בב"ל · (א) הנזמים אשר באזניהם · (ב) ועגילים על אזניך :

נזר (תקפה) שער · ידוב' בב"ל · (א) גזי נזרך (ב) שער ראשו :

נחש (תקפו) נחושת והוא הברזל החזק · ידובר בב"ל · (א) ברזל ונחשת מנעליך · (ב) כצפורן שמיר :

נטה (תקפז) משפחה · ידובר בג"ל · (א) אלף למטה · (ב) שבטי יה · (ג) משפחת יהודה :

נטע (תקפח) נטיעה · ידובר בב"ל · (א) כאהלים נטע יי' · (ב) כעץ שתול :

נטף (תקפט) צרי · ידובר בב"ל · (א) נטף ושחלת · פי' ז"ל צרי · (ב) וצרי ולוט :

נטר (תקצ) שמירה · ידובר בג"ל · (א) הינטור לעולם · (ב) נוצר תאנה · (ג) שמרני אל :

נטש (תקצא) עקירה · ידובר בה"ל · (א) ונטשתי אתכם פ"ר אעקור · (ב) למשאות אורתה משרשיה · ת"י למעקר · (ג) וכתורת ונרתוק ת"א ורשליף · (ד) לא ינתש ולא יהרס · (ה) ועת לעקור נטוע :

נסק (תקצב) עליה · ידובר בב"ל · (א) אם אסק שמים · (ב) עלרת נעלה :

נפח (תקצג) נשיבה · ידובר בד"ל · (א) ויפח באפיו · (ב) ישב רוחו · (ג) נשפת ברוחך · (ד) הפיחי גני :

נצח (תקצד) נצחית · ידובר בה"ל · (א) לנצח נצחים · (ב) ולא אוסיף עוד להכות פ"ר לנצח · (ג) יהללוך סלה · (ד ה) בל תמוט עולם ועד :

נצל (תקצה) הפשטה · ידובר בד"ל · (א) ויתנצלו בני ישראל · (ב) ופשט את בגדיו · (ג) אלכה שולל וערום · (ד) איש שלחו המים :

נקב (תקצו) נקיבה · ידובר בב"ל · (א) ויקב חור בדלתו · (ב) ורצע ארוניו :

נקם (תקצז) נקמה · ידוב' בב"ל (א) לא תקום (ב) בפרוע פרעות

נשש (תקצח) שכחה · ידובר בג"ל · (א) כי נשני אלהים · (ב) נשיתי טובה · (ג) שכח יי' בציון :

נשא (תקצט) פיתוי · ידובר בד"ל · (א) הנחש השיאני · (ב) אם יי' הסיתך בי · (ג) פתיתני יי' · (ד) ושובבתיך וששאתיך ת"י ואשדלינך :

נשא (תר) נושא משא · ידובר בב"ל · (א) שאהו בחיקך · (ב) נושקי קשת :

נשך (תרא) נשיכה · ידובר בב"ל (א) וינשכו את העם · (ב) וכצפעוני יפריש :

נשך (תרב) רבית · ידובר בב"ל · (א ב) אל תקח מאתו נשך ובמרבית לא תתן אכלך · וחז"ל הבדילו ביניהם :

נשף (תרג) ערב · ידובר בב"ל · (א ב) בנשף בערב יום :

אות סמ"ך

סס (תרד) תולעת אוכלת הבגדים · ידובר בב"ל · (א ב) כבגד יאכלם עש וכצמר יאכלם סס :

סבא (תרה) שכרון · ידובר בב"ל · (א) וכסבאם סבואים · (ב) והוא שכור עד מאד :

סגד (תרו) השתחויה · ידובר בב"ל · (א) לבול עץ אסגוד · (ב) והשתחויתם מרחוק :

סוד (תרז) רז · ידובר בב"ל · (א) סוד יי' ליראיו · (ב) רזי לי ת"י רזא :

סוך (תרח) שמן · ידובר בנ"ל · (א) את כרוב ממשח הסוכך · פי' השמן הטוב · (ב) והתירוש והיצהר · (ג) שמן זית זך :

סוס (תרט) סוס · ידובר בנ"ל · (א) סוס ורכבו · (ב) רוכבי הרכש · (ג) בני הרמכים · פי' בערוך שניהם מין סוסים :

סוף (תרי) סופה וסערה · ידובר בה"ל · (א ב) בסופה ובסערה · (ג) יסע קדים בשמים · (ד) ורוח גדולה וחזק · (ה) בסופה ושערה :

סלל (תריא) מסעד · ידובר בו"ל · (א) מסלות לבית אלהינו · פי' עמודי החיזוק · (ב) עליך נסמכתי · (ג) וסעדו לבכם · (ד) ישען על ביתו · (ה) רפדוני בתפוחים פ"ר סמכוני · (ו) תמכה ימינך :

סלא (תריב) שווה וערך · ידובר בר"ל · (א) המסולאים בפז · (ב) לא תסולה בכתם אופיר · (ג) לא יערכנה זהב · (ד) אין הצער שווה בנזק המלך :

סלת (תריג) קמח · ידובר בב"ל · (א) סלת חטים · (ב) קמח שעורים :

סמר (תריד) מסמר · ידובר בג"ל · (א) ויחזקהו במסמרים · (ב) ולשלש קלשון · (ג) וכמשמרות נטועים ת"י כקלשונין :

סעף (תרטו) מחשבה · ידובר בט"ל · (א) סעפים שנאתי · (ב) ואשר דמה לנו · (ג) חשבו מזמה · (ד) תורשי און (ה) השבתי דרכי · (ו) כל אשר יזמו לעשות · (ז) מורשי לבבי · (ח) אבדו עשתנותיו · (ט) וראיתי אני עם לבי · (י) וברעיון לבו · (יא) ואהי שובר בהומות פי' חשבתי איך אחזקם והוא מטעם סברא בדרז"ל · (יב) משחיתים להפיל החומה ת"י מתעשהין · (יג) שעפי ישיבוני · (יד) כמו שער בנפשו · (טו) בשרירות לבי · (טז) ברוב שרעפי בקרבי · (נשמט ממקומו לי פורש דמה הוא בית אם אלו נלו חפפט הכולל) :

סקל (תרטז) רגימה · ידובר בב"ל · (א) סקול יסקל השור · (ב) וירגמו בו אבן :

סרה (תריז) שריין · ידובר בג"ל · (א) לבשו הסריונות · (ב) חגית מסע ושריה · (ג) כפי תחרה :

אות עי"ן

עד (תריח) גבול מקום או זמן · ידובר בב"ל · (א) עד פרה תבוא · (ב) ינהגנו על מות · פי' עד מות :

עדה (תריט) פה · ידובר בג"ל · (א) במתג ורסן עדיו לבלום · (ב) כי פי המדבר · (ג) בשפתי ספרתי :

עדן (תרך) עונג · ידובר בג"ל · (א) ויתעדנו בטובך · (ב) אז תתענג על יי' · (ג) מפנק מנוער עבדו ·

עוד (תרכא) עדות · ידובר בג"ל · (א) על פי שנים עדים · (ב) שקר ענה באחיו · (ג) ושהדי במרומים :

עוף (תרכב) עפעפים · ידובר בב"ל · (א) ולעפעפי תנומה · (ב) שמורות עיני :

עוף (תרכג) עופות · ידובר בג"ל · (א) ועוף יעופף · (ב) לעיט הרים · (ג) כל צפור :

ענה (תרכד) תשובה · ידובר בב"ל · (א) מה ענה יי' · (ב) והשיבני דבר :

ענה (תרכה) תעניה · ידובר בב"ל · (א) קמתי מתעניתי · (ב) הזה צום אבחרהו :

ענה (תרכו) עסק · ידובר בה"ל · (א) ענין רע פ"ר עסק רע · (ב) כי התעשקו עמו פ"ר התרידוהו בעסק זריב · (ג) וכל שוגה בו לא יחכם פי' כל עוסק · (ד) וכי שיג לו · (ה) מגיד לאדם מה שיחו :

עצל (תרכז) עצלות · ידובר בב"ל · (א) אל תעצלו · (ב) אשר פגרו מלכת :

ערב (תרכח) ערבה · ידובר בב"ל (א) וערבי נחל (ב) צפצפה שמו :

ערד (תרכט) פרא והוא חמור הבר · ידובר בג"ל · (א) ומוסרות ערוד · (ב) פרא אדם · (ג) פרה למוד מדבר :

עכבש (תרל) שממית · ידובר בב"ל · (א) קורי עכביש · (ב) שממית בידים תתפש :

אות פ"א

פגע (תרלא) פגישה · ידובר בב"ל · (א) ופגעו הדוב · (ב) פגש דוב שכול :

פות (תרלב) רחם · ידובר בב"ל · (א) ויי' פתהן יערה · (ב) פטר רחם :

פטר (תרלג) שילות · ידובר בג"ל · (א) כי לא פטר יהודע · (ב) שגר אלפיך · (ג) שלח לך :

פעם (תרלד) פעמון · ידובר בב"ל · (א) פעמון זהב · (ב) על מצלות הסוס :

פצל (תרלה) קילוף · ידובר בג"ל · (א) אשר פצל ברהטים · (ב) אחרי הקצות את הבית ת"א בתר דקליפו · (ג) ואת הבית יקציע ת"א יקלף :

פקד (תרלו) צווי · ידובר בב"ל · (א) והוא פקד עלי לבנות · (ב) כאשר צוונו :

פרך (תרלז) קושי · ידובר בג"ל · (א) לא ירדנו בפרך · (ב) ערפך הקשה · (ג) הקשיח בניה :

פרם (תרלח) קריעה · ידובר בב"ל · (א) ובגדיו לא יפרום · (ב) ויקרע את בגדיו :

פשע (תרלט) פסיעה · ידובר בג"ל · (א) כפשע ביני ובין המות · (ב) תרחיב צעדי תחתי · (ג) מקול שעטות פרסות אביריו :

פתה (תרמ) פתאום · ידובר בב"ל · (א ב) אשר פתאום לפתע יבוא שברה :

פתה (תרמא) מרחב · ידובר בר"ל · (א) יפת אלהים ליפת · (ב) רוח והצלה · (ג) בצר הרחבת לי · (ד) שוטח לגוים · פ"ר מרחיב להם מקום :

אות צד"י

צול (תרמב) תהום · ידובר בב"ל · (א) במצולות ים · (ב) על פני תהום :

צוף (תרמג) הצפה ומשקה · ידובר בד"ל · (א) צפו מים על ראשי · (ב) אני שיט · (ג) והשיקו היקבים תירוש · (ד) מי שחו פי' שיטה :

צחק (תרמד) שחוק · ידובר בג"ל · (א) ויקומו לצחק · (ב) ושחקתי לפני יי' · (ג) נשעשע יונק :

ציץ (תרמה) ציצית · ידובר בב"ל · (א) ועשו להם ציצית · (ב) גדילים תעשה לך · (נשמט חסורם בג"ל כי סס כיתו) :

צלל (תרמו) כלי זמר ידוע · ידובר בב"ל · (א) בצלצלי שמע · (ב) בשמחה ובשלישים ת"י ובצלצלין :

צלח (תרמז) קערה · ידובר בב"ל · (א) ברודים ובצלחות · (ב) הקערה האחרת :

צנן (תרמח) קור · ידובר בב"ל · (א) כצנת שלג · (ב) וקור וחום :

צעד (תרמט) עדי זהב ביד או ברגל · ידובר בב"ל · (א) הפארים והצעדות ת"י השירין · (ב) הנטיפות והשירות :

צער (תרנ) צעיר · ידובר בב"ל · (א) ורב יעבוד צעיר · (ב) קטון בניו :

צפח (תרנא) רקיק · ידובר בב"ל · (א) כצפיחית ברבש · (ב) ורקיקי מצות שניהם · ת"א אסקריטין :

צפן

צפן פאת צפון · ידובר בב"ל · (א) צפון וימין · (ב) שמאל בעשותו : (תרנב) צפן שמאל

צקל קליפה · ידובר בב"ל · (א) וכרמל בצקלונו · פי' סל מקליפת עץ · (ב) ותאנתי לקצפה : (תרנג) צקל קיף

אות קוף

קבע שמרים · ידובר בב"ל · (א) קובעת כוס התרעלה · (ב) שמרים מזוקקים : (תרנד) קבע שמר

קדד קידה · ידובר בב"ל · (א) וקידה חמש מאות · ת"א וקציעתא · (ב) ואהלות קציעות : (תרנה) קדד קצע

קפד קפוד והוא עוף מה · ידובר בב"ל · (א) קאת וקיפוד · (ב) שמה קיננה קפוז : (תרנו) קפד קפז

קשה שוה · ידובר בב"ל · (א) כחומר מקשה · (ב) הלא אם שוה פניה : (תרנז) קשה שוה

אות ריש

ריק שליפת חרב · ידובר בב"ל · (א) אריק חרבי · (ב) שולף חרב : (תרנח) ריק שלף

רכך רכיכה · ידובר בב"ל · (א) יען רך לבבך · (ב) רוטפש בשרו : (תרנט) רכך רטפש

רמם רימה · ידובר בב"ל · (א ב) וירום תולעים : (תרס) רמם תלע

רפה רפיון · ידובר בב"ל · (א) וירף ממנה · (ב) ושית ממני · פ"ר הרפה · (ג) שעה מעליו : (תרסא) רפה שית שעה

אות שין

שבע שבוע · ידובר בב"ל · (א) מלא שבוע זאת · (ב) ממחרת השבת : (תרסב) שבע שבת

שגל משכב דודים · ידובר בב"ל · (א) נצבה שגל לימינך · (ב) משוכבת חיקך : (תרסג) שגל שכב

שד שדים · ידובר בב"ל · (א) יזבחו לשדים · (ב) ולא יזבחו עוד לשעירים : (תרסד) שד שער

שדם שדפון · ידובר בב"ל · (א) ושדמה לפני קמה · (ב) ושדיפה לפני קמה : (תרסה) שדם שדף

שוה שימה · ידובר בב"ל · (א) שויתי יי' לנגדי · (ב) וישימני לאב לפרעה · (ג) ושתי את גבולך : (תרסו) שוה שים שות

שלה שלום · ידובר בב"ל · (א ב) שלום ושלות השקט : (תרסז) שלה שלם

שער שוער · ידובר בב"ל · (א) שוער חעיר · (ב) תרעתים שמעתים · פי' שוערים : (תרסח) שער תרע

שקם תאנה · ידובר בב"ל · (א) כשקמים אשר בשפלה · (ב) ותאנתי לקצפה : (תרסט) שקם תאן

תמו השרשים ללשונותם · בדברים אחרים למשמרותם ·
באותותם לבית אבותם · היום ער"ח תמוז תקמ"ז ל

לוח מוצא השרשים

להיות כל איש כפי העולה על רעיונו · מצוא כל שורש במובנו · לבירת אביו ללשונו ·

אות א

אבב	ביכור	א
אבד	עוני	ב
אבד	השחתה	ג
אבה	עוני	ב
אבה	חפץ	ד
אבה	הורים	ה
אבה	אבו	ו
אבה	ממשלה	ז
אבח	להט	ח
אבן	רוס	ט
אבל	השחתה	ג
אבל	יגון	י
אבל	שממון	יא
אבל	אמנם	יב
אבל	מישור	יג
אבן	ממשלה	ז
אבן	אבנים	יד
אבן	משבר	טו
אבס	דיר	טז
אבס	שמנות	יז
אבס	אוצר	יח
אבק	אבק	יט
אבר	תוקף	ד
אבר	עופפות	כא
אבר	כנף	כב
אגד	אגוד	כג
אגל	טיפה	כד
אגם	מים	כה
אגם	גמי	כו
אגם	קדירה	כז
אגן	חבה	כח

אגן	מורק	כט
אגף	קהל	ל
אגר	קיבוץ	לא
אגר	מכתב	לב
אדב	יגון	י
אדם	אבק	יט
אדם	אודם	לג
אדם	אדמה	לד
אדם	איש	לה
אדם	אשה	לו
אדן	ממשלה	ז
אדר	תוקף	ד
אדר	לבוש	לז
אדר	יופי	לח
אהה	אוי	ו
אהב	אהבה	לט
אהל	אוהל	מ
או	אווי	מא
אוב	קסם	מב
אוב	נאד	מג
אוד	בעבור	מד
אוד	לפיד	מה
אוה	יופי	לח
אוה	תשוקה	מו
אוה	גבול	מז
אוי	אבוי	ו
אול	ספק	מח
אול	אולי	מט
אול	סכלות	נ
און	יגון	י
און	תוקף	ד
און	עולה	נא
אוץ	דוחק	נב

אוץ	מהירות	נג
אוה	מישור	יג
אוה	דיר	טז
אור	זהר	נד
אור	זריחה	נה
אור	מטר	נו
אור	נקב	נז
אור	שריפה	נח
אות	סימן	נט
אז	גבול	ס
אזל	הליכה	סא
אזן	שמיעה	סב
אזן	מאזנים	סג
אזן	משקל	סד
אזק	כבל	סה
אור	שריפה	נח
אזר	אזור	סו
אזר	חגירה	סז
אח	אוי	ו
אח	אחד	סח
אח	שמחה	סט
אחד	אחד	סח
אחר	מעט	ע
אחה	קרובים	עא
אחז	קהל	ל
אחז	אחיזה	עב
אחז	נחלה	עג
אחז	כיסוי	עד
אחר	עצרה	עה
אחר	סוף	עו
אחר	זולת	עז
אחר	שכר	עח
אחר	בנים	עט

אחר	מערב	פ
אחת	אחד	סח
אט	נחת	פא
אטד	קוץ	פב
אטם	סתימה	פג
אטן	חבל	פד
אטר	סתימה	פג
אי	אוי	ו
אי	כפרים	פה
אי	איפו	פו
אי	לא תעשה	פז
אי	מתוו	פח
איב	שנאה	פט
איד	ענן	צ
איה	שבירה	צא
איך	איפה	פו
איך	איכות	צב
איל	מישור	יג
איל	תוקף	ד
איל	מלאך	צג
איל	כבש	צד
איל	מזוזה	צה
אים	פחד	צו
אים	ענקים	צז
אים	עלבים	צח
אין	איפה	פו
אין	העדר	צט
איף	איפה	פו
איף	מדה	ק
איש	ממשלה	ז
איש	תוקף	ד
איש	אדם	לה
איש	אשה	לו

איש	חוסן	קא
איש	אישון	קב
איש	ישות	קג
אית	תוקף	ד
אך	ספק	מח
אך	מיעוט	קד
אכל	השחתה	ג
אכל	שריפה	נח
אכל	מאכל	קה
אכל	סכין	קו
אכן	אמנם	יב
אכף	הכרת	קז
אלי	בעבור	מד
אל	לא תעשה	פז
אל	העדר	צט
אל	תנאי	קח
אלל	אוי	ו
אלל	עלבים	צח
אלה	ממשלה	ז
אלה	מלאך	צג
אלה	שבועה	קט
אלה	קללה	קי
אלה	קינה	קיא
אלה	אילן	קיב
אלה	אל	קיג
אלה	מן	קיד
אלה	עם	קטו
אלה	בי"ת שימוש	קטז
אלה	את	קיז
אלה	על	קיח
אלת	תיעות	קיט
אלם	אמנם	יב
אלם	אגוד	כג

אלם	בית	קך
אלם	שתיקה	קכא
אלם	סתר	קכב
אלף	ממשלה	ז
אלף	שור	קכג
אלף	לימוד	קכד
אלץ	דוחק	נב
אם	אמנם	יב
אם	קהל	ל
אם	שיווי	מא
אם	תנאי	קח
אם	שבועה	קט
אם	אם כל חי	קכה
אם	זרוע	קכו
אם	פרק	קכז
אם	עיר	קכח
אם	אמת	קכט
אם	אמה	קל
אם	אסר	קלא
אמה	שפחה	קלב
אמל	כריתה	קלג
אמל	אמלילות	קלד
אמן	אמנם	יב
אמן	אמת	קכט
אמן	קיום	קלה
אמן	אסקופה	קלו
אמן	אומן	קלז
אמן	תוקף	ד
אמן	אודם	לג
אמר	רוס	ט
אמר	אמירה	קלח
אמר	ענף	קלט
אן	איפה	פו

מוצא השרשים

שורש	מלה	מקום
אן	באן	קמ
אן	מתי	קמא
אן	אני	קמב
אן	אנחנו	קמג
אן	עתה	קמד
אן	בקשה	קמה
אנה	יגון	י
אנה	סבה	קמו
אנה	הזמנה	קמז
אנח	אניה	קמח
אנח	אנחנו	קמג
אנח	אנחה	קמט
אנך	אני	קמב
אנך	מיישר	קנ
אנס	הכרח	קנא
אנף	כעס	קנב
אנק	זעקה	קנג
אנש	תוקף	ד
אנש	חיה	לה
אנש	אשה	לו
אסם	אוצר	יח
אסן	מות	קנג
אסף	קהל	ל
אסף	קיבוץ	לא
אסף	מות	קנג
אסף	כליון	קנד
אסר	קשירה	קנה
אסר	סוהר	קנו
אסר	נדר	קנז
אף	כעס	קנח
אף	פנים	קנט
אף	חוטם	קנט
אף	גם	קס
אפף	סיבוב	קסא
אפד	חגורה	סב
אכל	חוסך	קא
אפל	איחור	קסב
אפן	גלגל	קסג
אפס	סוף	סו
אפס	העדר	נט
אפס	מיעוט	קד
אפס	כליון	קנד
אפס	קרסול	קסד
אפע	העדר	נט
אפע	נחש	קסה
אפק	תוקף	ד
אפק	נהר	קסו
אפר	דשן	קסז
אצל	ממשלה	ז
אצל	גרעון	קסח
אצל	סתו	קסט
אצל	סמיכות	קע
אצל	הבדלה	קעא
אגר	אוצר	יח
אקו	חיה	קעב
ארר	קללה	קי
ארב	סתר	קסט
ארב	מארב	קעג
ארב	חלון	קעד
ארב	ארבה	קעה
ארה	דיר	טז
ארה	לקיטה	קעו
ארה	אריה	קעז
ארה	מזבח	קעח
ארז	עץ	קעט
ארז	ענק	קפ
ארח	קהל	ל
ארח	אכל	קה
ארח	דרך	קפא
ארח	הרגל	קפב
ארך	רפואה	קפג
ארך	אורך	קפד
ארס	בית	קך
ארן	ארז	קעט
ארן	תיבה	קפה
ארץ	אדמה	לד
ארץ	תחת	קפו
ארש	אמירה	קלח
ארש	אירוסין	קפז
אש	קרבן	קפח
אשש	גלוחית	קפט
אשש	יסוד	קץ
אשר	שפיכה	קצא
אשה	יסוד	קץ
אשך	מבושים	קצב
אשל	אילן	קיג
אשם	שממון	יח
אשם	פשיעה	קצג
אשם	קבר	קצד
אשף	קוסם	מב
אשף	אשפה	קצה
אשר	בעבור	מד
אשר	תנאי	קח
אשר	אילן	קיג
אשר	אם	קלח
אשר	ארז	קעט
אשר	יושר	קצז
אשר	שבת	קצח
אשר	מקום	קפח
אשר	הצלחה	קצט
אשר	רגל	ר
את	אל	קיג
את	מן	קיד
את	עם	קטו
את	ב"ש	קטז
את	את	קיז
את	על	קיח
אתה	ביאה	רא
אבנט	אזור	סז
ארגל	תוקף	ד
אראל	שליח	רב
ארגז	תיבה	קפה
אלגביש	ברד	רג
ארגון	אודם	לג
ארגמן	אודם	לג
אחשתרן	פרד	רד
אחשדרפן	ממשלה	ז

אות ב

שורש	מלה	מקום
בבת	אישון	קנ
באר	פירוש	רה
באר	בריכה	רו
באש	קוץ	פג
באוש	סרחון	רז
בג	מאכל	קה
בגד	לבוש	לו
בגד	שקר	רח
בד	קוסם	מב
בד	משקל	סד
בד	בנים	פט
בד	ענף	קלח
בד	שקר	רח
בד	פשתן	רט
בד	מוט	רי
בד	אברים	ריא
בדד	יחידי	ריב
בדא	שקר	רח
בדל	הבדלה	קעא
בדל	תנוך	ריג
בדק	דרישה	ריד
בהה	ריקות	רטו
בהל	מהירות	נג
בהל	בהלה	רטז
בהם	בהמה	ריח
בהק	נגע	ריז
בהר	אור	כד
בהר	נגע	ריז
בוא	סבלות	ג
בוא	ביאה	רא
בוא	תבואה	ריט
בוא	שקיעה	רך
בוז	קלון	רכא
בוך	בלבול	רכב
בול	תבואה	ריט
בוס	קלון	רכא
בוס	רמיסה	רכג
בוס	לכלוך	רכג ב
בוץ	פשתן	רט
בוק	ריקות	רטו
בור	סוהר	קנו
בור	קבר	קצד
בור	בריכה	רו
בוש	ערוה	עה
בוש	מבושים	קצב
בוש	חרפה	רכד
בזה	קלון	רכא
בזז	שלל	רכה
בזק	להט	ח
בזק	אבן	יד
בזר	פיזור	רכו
בחל	גיעול	קיט
בחן	נסיון	רכז
בחן	מבצר	רכח
בחר	ילדות	רכט
בחר	בחירה	רל
בטא	אמירה	קלח
בטח	בטחון	רלא
בטל	שביתה	רלב
בטן	תוך	רלג
בטן	כרס	רלד
בי	בקשה	קמה
בין	תוך	רלג
בין	תבונה	רלה
ביר	בית	קך
ביר	בריכה	רו
בירה	ממשלה	ז
בית	בית	קך
בית	סהר	קנו
בית	קבר	קצד
בית	מקום	קצח
בית	קן	רלו
בית	פנימי	רלז
בכא	אילן	קיג
בכה	נזילה	רלח
בכר	ביכור	ח
בכר	ממשלה	ז
בכר	גמל	רלט
בל	העדר	נט
בלל	בלבול	רכב
בלל	מספוא	רמ
בלג	תוקף	ד
בלה	בהלה	רטז
בלח	זוקן	רמא
בלם	סתימה	פג
בלם	דרישה	ריד
בלס	עירבוב	רמב
בלע	השחתה	ג
בלע	כסוי	עד
בלע	בליעה	רמג
בלע	מרמה	רמד
בלק	השחתה	ג
בלק	פתיחה	רמה
בלק	סגירה	רע
בלת	זולת	עז
בלת	העדר	נט
במה	רום	ט
במה	מזבח	קעח
בנה	קהל	ל
בנה	איש	לה
בנה	בנים	פט
בנה	ספרים	פה
בנה	ענף	קלח
בנה	בנות	רמו
בנה	אבנים	רמו
בנה	בנין	רמז
בנה	תבנית	רמט
בעה	בקשה	קמה
בעה	רתיחה	רנ
בעט	רמיסה	רכג
בעל	ממשלה	ז
בעל	עגבים	לח
בעל	תיעוב	קיט
בער	סבלות	ג
בער	שריפה	נח
בער	בהמה	ריח
בער	הסרה	רנא
בער	מרעה	רנב
בעת	בהלה	רטז
בץ	מים	כה
בצק	טיט	רנג
בצע	שבירה	לח
בצע	הון	רנד
בצע	השלמה	רנה
בצע	גזל	רנו
בצע	תקיפה	רנז
בצק	עסה	רנח
בצר	כריתה	קלג
בצר	מבצר	רכח
בצר	מניעה	רנט
בצר	זהב	רס
בקק	ריקות	רטו
בקע	מישור	יג
בקע	משקל	סד
בקע	בקיעה	רסא
בקר	דרישה	ריד
בקר	בוקר	רסב
בקר	בקרים	רסג
בקר	הכאה	רסד
בקש	בקשה	קמה
בקש	דרישה	ריד
בר	בנים	פט
בר	תבואה	ריט
בר	חוץ	רסה
ברר	נקיות	רסו
ברר	לטישה	רסז
ברא	שמינות	יז
ברא	כריתה	קלג
ברא	בריאה	רסח
ברד	ברד	רג
ברה	מאכל	קה
ברה	בחירה	רל
ברח	ניסה	רסט
ברח	סגירה	רע
ברך	בריכה	רו
ברך	דורון	רעא
ברך	כריעה	רעב
ברם	לבוש	לו
ברק	להט	ח
ברק	קוץ	פג
ברש	ארז	קעט
ברת	ארז	קעט
בשל	בגלל	רעג
בשל	בישול	רעד
בשם	בושם	רעה
בסס	רמיסה	רכג
בשש	עומס	רעו
בסר	קרוצים	עא
בשר	בשר	רעז
בת	מדה	ק
בתה	שממון	יח
בתק	בקיעה	רסא
בתק	נעילה	רעח
בתר	חלק	רעט
בליעל	פשיעה	קצג
בלעד	זולת	עז

אות ג

שורש	מלה	מקום
גאה	רום	ט
גאה	גידול	רפ
גאל	לכלוך	רכג ב
גאל	גאולה	רפא
גב	גוף	רפב
גבא	בריכה	רו
גבה	רום	ט
גבח	קרחה	רפג
גבל	גבול	מז
גבל	מסגרת	רפד
גבן	רום	ט
גבן	גבינה	רפה
גבע	הר	רפו
גבע	מגבעת	רפז
גבר	ממשלה	ז
גבר	תוקף	ד
גבר	אדם	לה
גדד	קהל	ל
גדד	פריטה	רפח
גדד	מזל	רפט
גדה	חוף	רצ
גדה	עז	רצא
גדל	ממשלה	ז
גדל	מגדל	רכח
גדל	גידול	רפ
גדל	רבוי	רצב
גדל	ציצית	תרמב
גדע	כריתה	קלג
גדף	חרפה	רכד
גדר	כותל	רצג
גדש	גורן	רצד
גה	זה	רצה
גהה	רפואה	קפג
גהר	שפלות	רצו
גו	תוך	רלג
גו	גוף	רפב
גוב	ארבה	קעה
גוה	רום	ט
גוז	עופפות	כא
גוז	כריתה	קלג
גוז	תגלחת	שטו
גוח	אנחה	קמט
גוח	יפיחה	רלו
גוי	קהל	ל
גול	שמחה	סט
גוע	מות	קנג
גוף	גוף	רפב
גור	אוצר	יח
גור	קיבוץ	לא
גור	פחד	נו
גור	אריה	קעז
גור	חיה	רלח
גוש	גרוף	רנט
גזז	תגלחת	שטו
גזל	גזילה	רנו
גזל	אפרוח	ש
גזם	ארבה	קעה
גזר	שממון	יח
גזר	כריתה	קלג
גזר	מגירה	שא
גחל	גחלת	שב
גחן	כרס	רלד
גיא	מישור	יג
גיד	גידים	שג
גיל	דמיון	רמט
גיף	סגירה	רע
גיר	סיד	שד
גלל	מכתב	לב
גלל	בעבור	לד
גלל	גבול	מז
גלל	עגבים	לח
גלל	סיבוב	קסא
גלל	גלגל	קסב
גלל	אשפה	קצה
גלל	טינוף	רכג ב
גלל	גיבור	שה
גלל	גן	שו
גלל	מעין	שז
גלל	ראש	שח
גלל	גלים	שט
גלל	קש	שי
גלד	עור	שיא
גלה	מכתב	לב
גלה	טלטול	שיב
גלה	אספקלריא	שיג
גלח	גילוי	שיד
גלח	תגלחת	שטו
גלם	לבוש	לו
גלם	גוף	רפב
גלע	עירבוב	רמב
גלש	קרחה	רפג
גלש	השכמה	שטז
גם	אף	קס
גמא	גמי	כו
גמא	שתיה	שיז
גמד	אמה	קל
גמה	נגד	שיח
גמל	גמלים	רלט
גמל	גמול	שיט
גמץ	שוחה	שך
גמר	כליון	קנד
גמר	השלמה	רנה
גן	גינה	שכא
גנן	ממשלה	ז
גנן	יגון	י
גנן	מגן	שכב
גנז	אוצר	יח
געה	זעקה	קנג
געל	תיעוב	קיט

מוצא השרשים

אות ט

אות י

שרש	מלה	סימן
יקר	מסאת	רעו
יקר	כבוד	תקיד
יקש	מנודה	תסג
ירא	פחד	גן
ירד	שטיחה	תקט
ירד	ירידה	תקטו
ירה	מכר	א
ירה	מטר	נו
ירה	לימוד	קדד
ירה	תורה	סעג
יקה	הלכה	תו
ירח	חודש	תטו
ירח	לבנה	תקטו
ירט	נטיה	תקיז
ירך	סוף	עו
ירך	ירך	תקיח
ירע	יריעה	תקיט
ירע	רוע	תקך
ירק	ירקרק	תקדא
ירק	רוק	תקדכ
ירש	נחלה	עג
ירש	גרישה	סלב
ירש	יין	תמח
ירש	מחשב'	תריב
ישש	זוקן	רמא
יש	ישות	קג
יש	נימוס	סעג
ישב	עכרה	מה
ישח	כניעה	רל
ישט	הושטה	סעז
ישם	שממון	יא
ישן	זוקן	רמא
ישן	תנומה	סעט
ישע	ישועה	תקדג
ישר	מישור	יג
ישר	יושר	קנו
ישר	ישראל	תנה
יחד	יחד	תנד
יתד	מגור	תקהד
יתר	חבל	פד
יתר	שארית	תקדה
יתר	עודף	תקדו

אות כף

שרש	מלה	סימן
ככר	מישור	יג
ככר	חתיכה	רנן
כאב	השחתה	ב
כאב	כאב	תי
כאה	כאב	תי
כבד	הון	רנד
כבד	עימס	רעו
כבר	רבוי	רלב
כבד	כיבוד	סלא
כבד	נפש	תל
כבד	כבוד	תקיד
כבד	כבידות	תקדז
כבה	כבוי	ססד
כבל	כבלים	סה
כבס	רחיצה	סג
כבע	קובע	תקדח
כבר	תוקף	ד
כבר	כאד	מג
כבר	רבוי	רלב
כבר	זמן	סנו
כבש	תפיסה	עב
כבש	כבש	לד
כבש	כבשן	תקדט
כדד	כידון	רמח
כדר	סיבוב	קסא
כהה	חושך	קא
כהה	רפואה	קפג
כהה	מניעה	רנט
כה	כאן	קס
כה	עתה	קמד
כרה	כן	תקל
כהן	ממשלה	ז
כהן	כומר	תקלא
כהן	שירות	תקלג
כח	תוקף	ד
כוה	נגע	ריז
כול	סבל	תקו
כול	מדידה	תקלג
כון	הזמנה	קמו
כון	חלק	רעט
כוס	יוסר	קנו
כור	כור	תן
כזב	שקר	רח
כזב	הפסקה	רלב
כחד	סתר	קדג
כחד	כליון	קנד
כחש	שקר	רח
כחש	שביתה	רלב
כחש	רזון	ססו
כי	בעבור	מד
כי	ספק	מח
כי	אשר	קלא
כיד	שבירה	לא
כיד	מגן	סדג
כיד	רומח	תנג
כים	כים	תסב
כיף	אבן	יד
כיר	לפיד	מה
כלל	מעט	ע
כלל	השלמה	רנה
כלל	עשן	תקלד
כלא	סוהר	קנו
כלא	עירבוב	רמב
כלא	מניעה	רנט
כלב	סל	סמח
כלה	השחתה	ג
כלה	לבוש	לו
כלה	תשוקה	מו
כלה	אחרית	עו
כלה	כליון	קנד
כלה	השלמה	רנה
כלה	מניעה	רנט
כלה	זיין	ספה
כלה	כליות	תעה
כלה	כלי	תקלה
כלח	זמן	סנו
כלם	חרפה	רכד
כמה	תשוקה	מו
כמה	רבוי	רלב
כמן	סתר	קדג
כמס	סתר	קדג
כמר	שחרות	קיט
כמר	מגודה	תסג
כמר	כומר	תקלא
כן	אמנם	יב
כן	אך	ס
כן	אמת	קדט
כן	זה	רלא
כן	כן	תקל
כנס	קיבוץ	לא
כנע	כניעה	רלו
כנע	שחוחה	תקלו
כנף	כנפים	דב
כנף	קיבוץ	לא
כנף	כתף	קדג
כנף	לד	תלג
כנר	כינור	סלה
כסס	מנין	תסח
כסא	זמן	סנו
כסא	שמים	סלב
כסה	לבוש	לו
כסה	כסוי	עד
כסה	סתר	קדג
כסח	כריתה	קלג
כסל	סכלות	נ
כסל	בטחון	רלא
כסל	לד	תלג
כסס	תגלחת	סטו
כסף	תשוקה	מו
כסף	חרפה	רכד
כעס	יגון	י
כעס	אנף	קנא
כפף	ענן	נ
כפף	ענף	קלט
כפף	כניעה	רלו
כפה	כף	תקלו
כפה	הכרח	קו
כפן	קיבוץ	לא
כפן	רעבון	תקלח
כפס	חתיכ'	רנו
כפר	מורק	דט'
כפר	כסוי	עד
כפר	כפרים	כה
כפר	אריס	קטו
כפר	הסרה	רנא
כפר	גאולה	רפא
כפר	טיחה	תנא
כשר	קרח	תקלט
כפס	ליכלוך	דרג ב
כר	ממשלה	ז
כר	מישור	יג
כר	כבש	לד
כרב	ממשלה	ז
כרב	תבנית	רמט
כרב	נער	תפב
כרב	נערה	תפג
כרה	מאכל	קה
כרה	חפירה	תנה
כרה	קנין	תקמ
כרך	לבוש	לו
כרע	קרסולי'	קסד
כרע	כריעה	רעב
כרע	כניעה	רלו
כרס	בטן	רלד
כרת	השחתה	ג
כרת	כריתה	קלג
כרת	קורה	תקמא
כשב	כבש	לד
כשה	כסוי	עד
כשל	חלישות	קלד
כשל	גרון	סדו
כשל	נגיפה	תקמב
כשף	קסם	מב
כשר	כבלים	סה
כשר	יושר	קנו
כתת	כתישה	סנא
כתב	מכתב	לב
כתב	כתיבה	תנח
כתל	גדר	רלג
כתם	סימן	נט
כתם	זהב	רם
כתף	לד	תלג
כתף	שכם	תקמג
כתר	סיבוב	קסא
כתר	מתינות	ססב
כתר	נזר	תקמד
כתר	כותרת	תקמה
כתש	שוחה	סך
כתש	כתישה	סנא
כתת	מכתשת	סנב
כוכב	נופך	תקמו
כלכל	מזון	סלד
כלכל	סבל	תקו
כפתר	משקוף	תקמז
כפתור	תפוח	תקמח
כרבל	כסוי	עד
כרכב	סיבוב	קסא
כרכר	דילוג	סמו
כרמל	אודם	לג
כרסם	כליון	קנד
כרסם	שביעה	תקמט
כרפס	ירקרק	תקדא

אות ל

שרש	מלה	סימן
לא	ל"ת	פו
לאב	יובש	סנו
לאה	עמל	תפו
לאט	כסוי	עד
לאט	נחת	פא
לאך	מלאך	לג
לאך	שליח	רב
לאך	מלאכה	תקן
לאם	קהל	ל
לבב	שריפה	נח
לבב	לב	תקנא
לבא	אריה	קטו
לבד	זולת	עז
לבט	נגיפה	תקמב
לבן	לובן	תקנב
לבן	לבנה	תקטו
לבן	כבשן	תקדט
לבש	לבוש	לו
להה	סכלות	נ
להה	עייפות	תפו
להב	להט	ח
להב	שריפה	נח
להג	דיבור	קלח
להט	להט	ח
להט	קסם	מב
להט	שריפה	נח
להם	חלקות	תמג
להק	קהל	ל
לו	ספק	מח
לוה	יגון	י
לוה	דביקות	סמא
לוה	הלואה	תקנג
לוה	לויתן	תקנג
לוז	עולה	נא
לוח	ליחה	תכה
לוח	קרשי'	קנד
לוט	כסוי	עד
לוע	נחת	פא
לול	לולי	מט
לול	חלון	קעד
לול	מדריגה	ססט
לון	חניה	רלא
לון	תלונה	תקנה
לוע	דיבור	קלח
לוע	בליעה	רמב
לוץ	לעג	ספט
לז	זה	רלה
לזה	זה	רלה
לחך	לחיכה	תקנו
לחם	מאכל	קה
לחם	בשר	רעו
לחם	פת	תקנז
לחם	מלחמה	תקנח
לחץ	דוחק	נב
לחש	דיבור	קלח
לחש	בקשה	קמה
לטש	חידוד	רסו
ליש	אריה	קטו
לכד	תפישה	עב
למד	לימוד	קדד
למד	הרגל	קפב
למד	דרבן	סעה
לעב	לעג	ספט
לעג	לעג	ספט
לען	ארס	תנא
לפד	לפיד	מה
לפת	תפישה	עב
לקק	לחיכה	תקנו
לקח	שריפה	נח
לקח	אירושין	קפו
לקח	שלל	רדה
לקח	נימוס	סעג
לקח	מלקוחי'	תלא
לקח	חלקות	תמג
לקח	לקיחה	תנט
לקח	קנין	תקמ
לקט	לקיט'	קעו
לקש	מטר	נו
לקש	איחור	קסב
לשד	ליחה	תכה
לשך	חדר	קיד
לשן	שבט	קדט
לשן	רכילות	תקנט
לתע	שקן	סו
להלה	סכלות	נ

אות מם

שרש	מלה	סימן
מאד	און	רנד
מאד	רבוי	רלב
מאד	מאד	תקא
מאס	מעט	ע
מאן	סירוב	תקס
מאס	תיעוב	קיט
מאס	התכה	תקסא
מאר	כאב	תי
מגד	פרי	תקסב
מגל	חרמש	תעג
מגן	מסירה	תקסג
מגר	נפילה	תקסד
מדד	לבוש	לו
מדד	ענקים	לו
מדד	מדידה	תקלג
מדן	מדינה	פח
מדע	למה	תקסה
מה	מתי	קמא
מה	מאד	תקא
מה	למה	תקסה
מהל	מזיגה	תקסו
מהר	סכלות	ז
מהר	מהירות	נג
מהר	אירושין	קפו
מו	הם	ספד
מוג	התכה	תקסא
מוח	שמינות	י
מוט	נד	רי
מוט	הסרה	רנא
מוט	נטיה	תקיז
מוט	עול	תקסז
מול	כריתה	קלג
מול	נגד	סיח
מוס	דופי	ססה
מון	דמיון	רמט
מוץ	קש	סי
מוש	הסרה	רנא
מוש	מישוש	סלג
מות	מיתה	קנג
מות	הכאה	רסד
מות	הריגה	ספו
מזג	מזיגה	תקסו
מזה	שריפה	נח
מזח	תוקף	ד
מזח	אזור	סו
מזר	מזל	רפט
מחא	הכאה	רסד
מחה	שמינות	יו
מחה	הסרה	רנא
מחה	הכאה	רסד
מחז	אודם	לג
מחן	שבירה	לא
מחן	נעילה	רעא
מחן	דקירה	ססו
מחק	הסרה	רנא
מחר	תמורה	קלו
מטה	תחת	קפו
מטע	מטה	תקי
מטע	נטיה	תקיז
מטל	שבע	תקע
מטר	גשם	נו
מי	זרע	תה
מי	צירוף	תקסח
מין	זון	סלה
מוץ	סחוטה	סלו
מיק	התכה	תקסא
מיר	תמורה	קלו
מכך	עוני	ג
מכך	כניעה	רלו
מכר	חניה	רלא
מכר	חרב	תס
מכר	מסירה	תקסג
מכר	מכירה	תקסט
מלל	אמירה	קלח
מלל	שבלים	תקע
מלל	רמיזה	תקעא
מלא	קיבוץ	לא
מלא	כריתה	קלג
מלא	השלמה	רנה
מלא	הריון	ספו
מלא	יין	תמח
מלח	השחתה	ג
מלח	שממון	יא
מלח	ערבוב	רמב
מלט	נקב	כו
מלט	לידה	ספח
מלט	הצלה	תמא
מלך	ממשלה	ז
מלך	עצה	תפא
מלך	ממשלה	ז

מוצא השרשים

אות נון

אות סמך

מוצא השרשים

מוצא השרשים

מוצא השרשים

קלן כריתה קלג
קלנ סיף עו
קלנ כריתה קלג
קלה סיף עו
קלה כריתה קלג
קלה לד תלג
קלה קילוף תרלב
קלן ממשלה ז
קלע זוית סעד
קלע קילוף תרלה
קלע קדה תרנה
קלף כעס קנא
קלף רתיחה רן
קלף קליפה תרנג
קלר ענף קלט
קלר כריתה קלג
קרר קור תרמח
קרא בקשה קמה
קרא נגד סיח
קרב קרובים עא
קרב סמיכות קע
קרב קרבן קפח
קרב קבר קלד
קרב תיך רלג
קרב מלחמה תקנח
קרב מעים תקעד
קרה כסוי עד
קרה עיר קדח
קרה מקרה תקנ
קרה קירה תקמא
קלח קרחה רפג
קרם כמור תקלט
קרס פור סיא
קרן תוקף ד
קרן זהר לד
קרן זוית סעד
קרש ספלות רנו
קרע בקיעה רסא
קרע קריעה תרלה
קרץ כריתה קלג
קרץ רמיזה תקעא
קרש לוח תקנד
קשש לקיטה קעו
קש קש סי
קשב שמיעה סב
קשה הפחה רסד
קשה קושי תרלו
קשה סיווי תרנו
קשת קשוי קלו
קשט אמת קדט
קשש כבסים לד
קשר ביכור א
קשר קשירה קנה
קשר פסיעה קלג
קעקע חקירה תנה
קרדס גרון שדו
קרסל ברעים קסד

אות ריש

ראה קיום קלה
ראה אספה קלה
ראה מראה סיג
ראה דאה סמ
ראה ראיה תקג
ראה נבואה תקה
ראם מחשבה תרטו
ראם ממשלה ז
ראש גלגולת סח
ראש מיטב תא
ראש תחלה תלד
ראש מנין תסח
ראש ערס תפו
ראש ארס תנא
רבב ממשלה ז
רבב מטר נו
רבב רבוי רלב
רבב סיפוק סנה
רבב השלכה תו
רבד ענק קפ
רבד שטיחה תקע
רבה גידול רפ
רבה רבוי רלב
רבה השלכה תו
רבה נסך קיב
רבץ בריעה תרנב
רבק דיר נו
רגב גרור רנט
רגז יגון י
רגז כעס קנא
רגז טלטול סיב
רגז רבוי רלב
רגז חרדה תו
רגל עס קטו
רגל הרגל קפב
רגל רגל ר
רגל דריסה ריד
רגל רכילות תקנט
רגל פעמים תקעב
רגם קהל ל
רגם רגימה תריב
רגן תלונה תקנה
רגע כריתה קלג
רגע בקיעה רסא
רגע זמן סנו
רגע מנוחה תלט
רגש היכון לא
רדד שטיחה תקע
רדד רציף תפר
רדד שטיחה תקע
רדה ממשלה ז
רדה הסרה רנא
רדם תנומה שמט
רדף רדיפה שמג
רהב פחד נד
רהב תוקף ד
רהט שער סנת
רהט מדריגה ססט
רהט תעלה תפט
רהט קורה תקמא
רוב מריבה שדה
רוד ממשלה ז
רוד טלטול סיב
רוה שביעה תקמט
רוח חפץ ד
רוח מלא לג
רוח אמירה קלח
רוח אניה קמח
רוח זוית סעד
רוח גבוה תקה
רוח נפש קל
רוח סופה תרי
רוח מרחב תרמא
רום רוממות ט
רום הבדל קעא
רוע שבירה לא
רוע שבר קיב
רוע תרועה תנא
רוע רעה תקך
רוף שבירה לא
רוף רפואה קפג
רוף חרדה תו
רוץ שבירה לא
רוץ מרוצה תקפג
רוש עוני ב
רוש ארם תנא
רזה רזון שסו
רזה סוד תרז
רזח יגון י
רזם רמיזה תקעא
רזן ממשלה ז
רחב רחוב תקא
רחב מרחב תרמא
רחל כבשים לד
רחם אהבה לט
רחם אם קדה
רחם רחמים תך
רחם נערה תפג
רחם פותות תרלב
רחף עופפות דא
רחף טלטול סיב
רחץ הדחה שן
רחק ריחוק שפב
רחש אמירה קלח
רטט חרדה תו
רטב ליחות תפה
רטש חרדה תו
ריח ריח שלט
ריח רחיים תעו
ריק ריקות רטו
ריק זיון תמ
ריק שליפה תרנח
ריר רוק תקדב
רכך רכות תרנט
רכל סחורה תקלו
רכל רכילות תקנט
רכס רוממות ט
רכס הר רפו
רכש הון רנד
רכש סוסי תרט
רמס רוממות ט
רמס תועלת תרס
רמה מרמה רמד
רמה השלכה תו
רמח חנית תנג
רמך סוסי תרט
רמש רמישה רנג א
רמש הליכה סא
רנן בקשה קמה
רנן זעקה קנב
רנה זעקה קנב
רסס טיפה דד
רסס שבירה לא
רסן מתג תקעח
רענן רענין תקלח
רעד חרדה תו
רעה שבירה לא
רעה מרעה רנב
רעה חבר קיב
רעה מחשבה תרטו
רעל ארם תנא
רעם כעס קנא
רעם זעקה קנב
רען ליחות תפה
רעף נזילה רלח
רעץ שבירה לא
רעש טלטול סיב
רעש רבוי רלב
רעש חרדה תו
רפא ענקים לו
רפא מתים קנג
רפא רפואה קפג
רפא גרגרי שלו
רפא עזיבה תקד
רפד שטיחה תקט
רפד מסעד תריא
רפה רפיון תרסז
רפה רמישה רנג א
רפק דביקות שמא
רפש רמישה רנג א
רפש טיט רנג
רפת דיר טו
רצץ שבירה לא
רצץ חתיכה רנז
רקד ספלות רנו
רקד דילוג שמז
רקד תוחלת ססב
רצה חפץ ד
רצה השלמה רנה
רצה מרוצה תקפג
רצח שבירה לא
רצח הריגה ספו
רצע נקיבה תקיו
רצף נחלת שב
רצף שטיחה תקט
רק מיעוט קד
רקב רזון ססו
רקק רוק תקדב
רקק רקיק תרנא
רקד דילוג שמז
רקע רמישה רנג
רקע שמים שלב
רקע שטיחה תקט
רשש עוני ב
רשם סימן נט
רשע פשיעה קלג
רשע טלטול סיב
רשף חצים רמז
רשף ניצוץ רמח
רשף גחלת שב
רשת מצודה תסב
רתת חרדה תו
רתח רתיחה רן
רתם קשירה קנה
רתק כבל סה
רתק כריתה קלג
רתק קשירה קנה
רתק בקיעה רסא
רעפש רכיכה תרנט
רפסד דוברות שמה

אות שין

שש פשתן רט
שאה השחתה ג
שאה פתוי תקלו
שאן שושנה תעב
שאב שאיבה שנט
שאג זעקה קנב
שאה שממון יא
שאה חושך קא
שאה זעקה קנב
שאה בהלה רעו
שאה פליאה ספ
שאט בזיון רדא
שאט שלל רדה
שאל בקשה קמה
שאל קבר קלד
שאל הלואה תקנב
שאן מנוחה תלט
שאנן מנוחה קלט
שאף בליעה רמג
שאף ראיה תקג
שאר קרובים עא
שאר עסה רנח
שאר בשר רעו
שאר מזון שלד
שאר שארית תקדה
שאר עודף תקדו
שבב שריפה נח
שבב שבירה לא
שבב ניצוץ רמח
שבב גרישה שלב
שבב שלל רדה
שבח שבח קלו
שבח מנוחה תלט
שבט ממשלה ז
שבט עט תסא
שבט חוטר תקט
שבט מוסר תקב
שבט משפחה תקפו
שבך ענף קלט
שבך סיבוך תקד
שבל דרך קפא
שבל רגל ר
שבל קנה שלו
שבל שטף תד
שבל תמט תמו
שבל שבלים תקע
שבע שבועה קט
שבע שבוע תרסב
שבע שביעה תקמט
שבץ חרדה תו
שבר משבר טו
שבר שבירה לא
שבר ביאור רה
שבר תבואה ריט
שבר גלים שט
שבר הנין תקמ
שבר מכירה תקסט
שבר תוחלת ססב
שבר מחשבה תרטו
שבת הפסקה רלב
שבת מנוחה תלט
שבת שבוע תרסב
שגג משגה תפ
שגא רבוי רלב
שגב רוממות ט
שגב תוקף ד
שגה שמחה שט
שגה משגה תפ
שגה עסק תרדו
שגה גידול רפ
שגח ראיה תקג
שגל בעילה תרסג
שגע סכלות ג
שגר שילוח תרלג
שד הורים ה
שד דדים שלא
שד שדים תרסד
שדד תוקף ד
שדד שלל רדה
שדד ליחה תפה
שדד חרישה תסו
שדה שדה תלב
שדם מישור יג
שדם גפן שדג
שדם שדה תלב
שדם שדפון תרסה
שדף שדפון תרסה
שדר סדר תעו
שה כבשים לד
שה עיזים רנא
שהד עדות תרדא
שוא שממון יא
שוא זעקה קנב
שוא שקר רח
שוא חנם תנב
שוב פשיעה קלג
שוב מנוחה תלט
שוב תשובה תריד
שוב זקנה רמא
שוד סיד שד
שוה דמיון רמט
שוה ערך תריב
שוה מקשה תרנו
שוה שימה תרסו
שוח השחתה ג
שוח ספלות רנו
שוח שוחה שך
שוח אמירה קלח
שוח בקשה קמה
שוח עסק תרדו
שוט ארז קעט
שוט דריסה ריד
שוט שבט תקט
שוט הלפה תרמג
שוך קוץ פג
שוך סכין קי
שוך ענף קלט
שוך גדר רנג
שוך יתד תלד
שול שפלות רנו
שום תיקון תק
שום שימה תרסו
שוע שועה פג
שוע בקשה קמה
שוע זעקה קנב
שוע הון רנד
שוע חלקות שמג
שוף חושך קא
שוף הכאה רסד
שוף כתישה שנא
שוק תשוקה מו
שוק רחוב תקא
שוק השקה תרמג
שור קהל ל
שור איבה פט
שור אלוף קדג
שור דורן רעא
שור כותל רלג
שור זמר ת
שור ראיה תקג
שור סדר תעו
שור ממשלה ז
שור הסרה רנא
שור מדה תקלג
שוש שמחה שט

ח ב ג 8

מוצא השרשים

תם

(הערה) נאום המחבר הנה מקום אתי להעיר לב נדיבי העם להיות לעזר ולהועיל בהדפסת ספרי' חדשים עם ישנים לציון ימצאו בני עמנו חכמה ודעת בכל דבר חכמת בינה ולא יבושו כי ידברו את אויבי' בשער · והנה אני מאז יצאתי ליסע עמי בהדפסת חיבורי אלה · א' ספר אדר היקר כולל ציור בנין הבית העתיד להבנות ב"ב ומליצה חידה בכל דבר חכמות בינה · ב' ס' שפתי רננות כולל חכמת הדיקדוק · ג' ס' החזיון א"א כולל מליצה חידה ודברי שיר המוסר השכל · ד' ס' המדות והוא א"ב מהחזיון יתן מרפא לנפש השוטה כעין רפואות הגוף וילמוד דעת מהות הנפש ומחלקי פעולותי' ונצחיותה וחייה הערכים · ה' אגרת בית תפלה הנהות תפלה · ו' אמרי בינה א"א לתת פשר דבר בין הקבלה וחכמת המחקר · ז' סדר תפלה ויעתר יצחק · ח' כוונה והגהות הסליחות מכל השנה · ט' קונטרס שיח יצחק הגהות וביאור ההגדה לפסח · י' י"א י"ב שלשת חלקים' השרשים שפת אמת · ושפה אחת · ודברים אחדים · י"ג י"ד ס' עץ חיים ופע"ח להר"י ז"ל אשר היו בכ" כמו די' שנה הבאתים אל הדפוס למען זכות את הרבים · וברצותי בבית ישרש עוד עמדתי למען להם באלה החבורים אשר עדנה בכתובי' ת"י · ט"ו ביאור תנ"ך לפי הפשט הנשען לדיקדוק · ט"ז פרק שירה כולל תהלות ה' אשר יבשר כל בורא לפי החכמה המיוסדת בו · י"ז ביאור והגהות המחזור מכל השנה · י"ח מרפא לשון תשובות על קצת השגות היו לאות על ס"ת ויעתר יצחק · י"ט העתק ס' האוקלידוס · כ' הספד וקינות על מות חכמי דורנו · כ"א ביאור על ס' הישר המצא בירושלים · כ"ב ס' מלי לאסף המסודר כולל יראת ה' ומוסר השכל וכל דבר חכמת בינה במשל ומליצה חידה בלשון צח בפיסוק מקראות ונגינות · כ"ג א"כ מס' אמרי בינה כולל מאמרים · א' מאמר ההוי' ביאור כתובי מ"ב · ב' מאמר הנפש יבאר שבות כל פעולות הנפש אשר כהקיץ או בשינה ואיך יפעלו החושים ברעיונים והרוחני' בחושים · ג' מאמר השם יבאר מהות החכמ' בקריאת השמות לכל חי ואף כי ביאור שמותיו ית' והבדליהם זה מזה · ד' מאמר המבטא לבאר טיבות דל"ף גלמה כגדל האדם להקרא בשם חי מדבר וכמה כחשב הוא יותר נוהם · אלה איפה חיבורי אשר המה בכתובים עדנה ואני זקנתי ושבתי לא ידעתי יום מותי · בן ב"ה שנה מיום אל יום אנכי היום בכלות הדפסת זה החיבור · ומתי אדפים גם אלה החיבורי' ובל אמנע טוב מבעליו · ועתה אתם ברוכי ה' מי זה נדבה רוחו אותו לקנות אלה החיבורים בו יבוא ע"ה לזכות במתקנו להדפיסם כשער הזול · כולא האי ואולי יהי' לאל ידי להביאם אל הדפוס לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל · ולכם תהי' צדקה כ"ד הדורש טוב לעמו היום אור ליום ד' ערב ראש השנה בתקנ"ח · יצחק לבית לוי איש סטנאב :